

Dzam Wedeye

Merey New Testament

Contents

Ŋgwalak i bazlam nakə Mata a watsa aye	1
Ŋgwalak i bazlam nakə Markus a watsa aye	63
Ŋgwalak i bazlam nakə Luka a watsa aye	105
Ŋgwalak i bazlam nakə Yuhana a watsa aye	171
Derewel i mäsler i ndo i maslaŋ hay	219
Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye	279
Makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriŋte hay aye	310
Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriŋte hay aye	339
Derewel nakə Pol a watsatay naha a Galat hay aye	358
Derewel nakə Pol a watsatay naha a Efez hay aye	369
Derewel nakə Pol a watsatay naha a Filipi hay aye	379
Derewel nakə Pol a watsatay naha a Kolosi hay aye	387
Makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye	394
Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye	400
Makurre i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye	404
Masulo i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye	412
Derewel nakə Pol a watsay naha a Titus aye	418
Derewel nakə Pol a watsay naha a Filimoŋ aye	422
Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye	424
Derewel nakə Yakuba a watsa aye	446
Makurre i derewel nakə Piyer a watsa aye	454
Masulo i derewel nakə Piyer a watsa aye	463
Makurre i derewel nakə Yuhana a watsa aye	469
Masulo i derewel nakə Yuhana a watsa aye	477
Mamahkar i derewel nakə Yuhana a watsa aye	479
Derewel nakə Yuda a watsa aye	481
Məsine i Yuhana	484

Dzam Wedeye

New Testament in Merye

Language: Merye

Provided by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

ISBN: 978-1-5313-0410-2

Ŋgwalak i bazlam nakə

Mata

a watsa aye

Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a dɛrewel nakay aye na, anaŋ: Yesu Kəriste neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye ka məndzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərəhe ha wu nakə a gwad ma vələteye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta neŋgeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərma. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dɛkdek bay, hərwi ndo hay ka məndzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse dɛrewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuɓe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dɛvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

1) A da ha labara ma tsaholok (5-7).

2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).

3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).

4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).

5) Matətike ka gər i mändəve i mändzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay

Luka 3.23-38

1 Anaŋ dɛrewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anaŋ: ²Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar

ŋgay hay. ³Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nasoŋ. Nasoŋ a wa Salmoŋ. ⁵Salmoŋ a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomoŋ, may i Salomoŋ na, ŋgwas i Uri. ⁷Salomoŋ a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Ozias. ⁹Ozias a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amoŋ. Amoŋ a wa Zoziyas. ¹¹Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹²Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶Zakob a wa Yusufa tuk. Neŋgeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka mägəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

Məwe i Yesu

Luka 2.1-7

¹⁸Anaŋ ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ŋgay na, tə zalay Mari, neŋgeye mədel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye. ¹⁹Yusufa mədel ŋgay na, neŋgeye ndo i dɛdek kame i Mbəlom. A say mändəfə

horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ɲgay mægəre ha mədel ɲgay ta məkal.

²⁰Həlay nakə neŋgeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwadāy: «Yusufa, slala i Davit, kâ dzədzar məzle mədel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ²¹Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zaleyeye Yesu^{*}, hərwi ma təmiye tay ha gwala ɲgay hay abəra mə mezeleme tay.»

²²Wu neheye tebiye tə ndislew na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam i ndo məde ha bazlam ɲgay aye m̄a ge bo. A gwad:

²³«Anaŋ dem nakə a sər zal zuk bay aye ma hutiyeye wawa, ma wiye wawa hasləka eye, ta zaleyeye Emanuyel.[†]»

²⁴Yusufa a pədeke abəra ka mändze-həre na, a ge wu nakə gawla i Mbəlom a gwadāy ge aye. A zla na Mari andza ɲgwas ɲgay a gay ɲgay. ²⁵Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakə Mari a wa na wawa hasləka eye. Ada Yusufa ma zaleyeye na, Yesu.

Ndo matəkay dərə a wurzla hay ti ye ka təv i Yesu

2 Tə wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a həlay nakə Herod neŋgeye bəy bagwar eye aye. Ma dəba eye tə wa na Yesu na, ndo matəkay dərə a wurzla hay ti yaw mə bəzay, tə ndislew a Zerozelem, ²ta tsətsah, tə gwad: «Bəy i Yahuda hay nakə tə wa na anəke aye na, məŋgay? Nəmaa ɲgatay a wurzla ɲgay eye a tsaraw mə bəzay ada nəmaa yaw na, mədəslay ha gər.»

³Bəy Herod a tsəne bazlam tay niye na, a kwasay gər haladzay tə siye i ndo neheye ma Zerozelem aye tebiye. ⁴A zalatay a bagwar i ndo neheye tə vəl-away wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a tsətsah fataya a gwadāy: «Tə wa Kəriste na, məŋgay?»

⁵Ta mbədəy faya, tə gwadāy: «Tə wa Kəriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom a watsa, a gwad:

⁶«Nəkar Betelehem ka dala i Yahuda, nəkar na, makətsa bo eye mə walaŋ i gəma neheye ka dala i Yahuda aye bay.

Hərwi bəy nakə ma tsəkuriye tay ha Is-rayel ndo ga hay aye na, ma deyeweye abəra ma nəkar.[‡]»

⁷Yawa! Herod a zalatay a ndo matəkay dərə a wurzla hay ta məkal. A tsətsah fataya, a gwadāy: «Ka ɲgatumay a wurzla ɲgay eye a tsaraw na, a həlay waray?» ⁸Tsa na, a slər tay ha a Betelehem, a gwadāy: «Dum, pələm na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumeŋ ha hərwi ada neŋ dərma n̄a ye mədəslay ha gər.»

⁹Ndo neheye tə tsəne bazlam i bəy na, tə həl bo, ti ye. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ɲgatay a wurzla nakə a tsaraw mə bəzay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gər i gay nakə wawa mə dəma aye na, a lətse. ¹⁰Tə ɲgatay andza niye na, dərəv tay a rah ta məŋgwese. ¹¹Tə fələkwa a gay, ti ye naha, tə ɲgatay a wawa ta may ɲgay Mari. Ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər. Tsa na, tə pəla ha wu tay hay, tə vəlay wu kəriye a wawa niye. Tə vəlay gura, wu andaya tə zalay *enşenş*[¶] ada ta

*1:21 Yesu na, andza mægweđe Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay.

†1:23 Andza mægweđe: «Mbəlom tə nəkway.» Zəba ka Ezay 7.14; 8.8, 10.

‡2:6 Zəba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2.

¶2:11 Enşenş na, wu nakə tə fəkawa hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye.

mir[§]. ¹²Ma dæba eye Mbælom a tsikatay ma mæsine, a gwadatay: «Kâ mbædum gær ta tæv i Herod sa bay.» Tæ tsæne andza niye na, tæ hæl bo, ti ye a gæma tay ta tsæved mekelej eye.

Mede a Ezipt

¹³Ahæl nakæ ndo matækay dære a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbælom a yaw ka tæv i Yusufa ma mæsine. A gwadafay: «Lætse, zla na wawa ta may nggay, hwayum a Ezipt. Ndza mæ dæma hus a pat nakæ na gwadakeye maw aye, bæna Herod faya ma pæliye wawa nakay mækæde na.»

¹⁴Yusufa a tsæne andza niye na, a lætse, a ye tay ha wawa ta may nggay a Ezipt ta hævaf. ¹⁵Tæ ndza mæ dæma hus a pat nakæ Herod a mæt aye. Wu neh-eye tebiye na, hærwi ada wu nakæ Bøy Maduwej a tsik tæ bazlam i ndo mæde ha bazlam nggay aye mâ ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mâ yaw abæra mæ Ezipt.»^{**}

Herod a bæbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶Herod a zæba faya ndo matækay dære a wurzla hay ta vay gær na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slær ndo hay, a vølatay tsæved ka mækæde wawa haslæka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla mæve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gæma neheye tæ mbay naha aye.

¹⁷Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mæde ha bazlam i Mbælom nakæ a tsik aye, a gwad:

¹⁸«Mawude a tsænew abæra ma gæma i Rama, mætuwe tæ zlazlay haladzay mæ dæma. Rasel faya ma tuwiye wawa nggay hay.

Dada a say mægæse dærev abæra ka mætuwe bay, hærwi wawa nggay hay andaya sa bay.^{††}»

Mæmaw abæra mæ Ezipt a Nazaret

¹⁹Ma dæba eye Herod a mæt na, gawla i Mbælom a yaw ka tæv i Yusufa ma mæsine ma Ezipt. ²⁰A gwadafay: «Lætse, zla na wawa ta may nggay ada mbæda gær a gæma i Israyel, hærwi ndo neheye ta pæla tsæved ka wawa nakay mækæde na aye na, ta mæt.»

²¹Yusufa a tsæne andza niye na, a zla na wawa ta may nggay, a mbæda gær a gæma i Israyel. ²²Ane tuk na, Yusufa a tsæne Arkelawos kæ ndza a bøy i bæba nggay Herod ka dala i Yahuda na, a dzædzar haladzay mede a dæma. Mæsine a gay sa, Mbælom a day ha wu nakæ ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³A ye, a ndza ma wuzlahgæma nakæ tæ zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo mæde ha bazlam i Mbælom neheye tæ tsik aye. A gwad: «Ta zaley na, ndo i Nazaret.»

Yuhana madzæhuþe ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

3 A hælaj niye na, Yuhana madzæhuþe ndo a yam a ndohwaw mæ kæsaf i Yahuda, a dæwa ha bazlam i Mbælom, ²a gwadawa: «Mbædum ha mede kurom, hærwi Bøy i Mbælom bæse tæ nækurom.»

³Yuhana na, ndo nakæ Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a tsik faya, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mæ kæsaf, a gwad: Lambadumay tsæved a Bøy Maduwej, lambadumay tsæved hay fehe lele tæ hædzak bay.^{‡‡}»

§2:11 Mir: Mal nakæ a ze huŋŋa lele aye. Tæ gawa ka mædahaŋ ada mâ ze bay.

**2:15 Oze 11.1.

††2:18 Zeremi 31.15.

‡‡3:3 Ezay 40.3.

⁴Yuhana a pawa ka bo na, peteked manggara eye ta mækwets i zlægweme. A barawa bəzihud ngay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum. ⁵Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶Tə dəwa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷Yuhana a zəba dərə, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ngay hərwi ada mə dzəhuḅ tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa dākum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸Anəke na, gum məsler neheye ngwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbəḅum ha mede kurom aye tuk. ⁹Kā dzalum mə gər kurom: “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anaṅ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰Ba hadzaya maləva bo eye məḅəse tay ha dərizl i gərdaf hay fəroḅ abəra ka dala. Dərizl i gərdaf neheye tebiye tə wa hohway ngwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹«Neṅ na, na dzəhuḅiyeye kurom ha a yam tsa hərwi məḅe ha na, ka mbəḅum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neṅgeye a ze ga ta gədaṅ. Neṅ na sla matsakway ahaya tahərak ngay hay abəra mə sik bay. Neṅgeye na, ma dzəhuḅiyeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaṅṅa eye ada ta ako. ¹²Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ngəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dāḅa bay aye.»

Yuhana a dzəhuḅ ha Yesu a yam

Markus 1.9-11; Luka 3.21-22; Yuhana 1.29-34

¹³Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mə dzəhuḅ ha a yam. ¹⁴Yuhana a wuḅa bay. A gwaday a Yesu: «Neṅ dūh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhuḅiyeye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar dūh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

¹⁵Ane tuk na, Yesu a mbəḅay faya, a gwaday: «Təma, mə ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gakweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuḅ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶A dzəhuḅ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayaṅṅa magərbəlom a həndək tuwaṅ, ada Yesu a ngatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuḅa na haladzay. Dərev ga faya ma ngwasiye tə neṅgeye.»

A say a fakalaw masəpete na Yesu

Markus 1.12-13; Luka 4.1-13

4 Ma dəba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a makulkwandah hərwi ada Fakalaw mə səpat na. ²Yesu a ndza məhəne kuro kuro faḅ, həpat həvaḅ ze mənḅe wu mənḅay. Ma dəba eye na, may a wur faya.

³Fakalaw, ndo masəpete ndo a yaw, a həndzəḅ ka təv i Yesu, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadatay a kwar neheye t̄a t̄əra wu mənḅay ada k̄a nda!»

⁴Yesu a mbəḅay faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, ndo zezeṅ ma ndziye na, ta wu mənḅay dəkḅek tsa bay, ane tuk na, ma

ndziye tə bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.[¶])

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gəma tsədaŋŋa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶ a gwadaŋ: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

“Mbəlom na gwadaŋteye a gawla ŋgay hay tā dzəna kar.

Tā kəndawa kar hərwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.^{§§}»

⁷ Yesu a mbədaŋ faya, a gwadaŋ: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kā dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.*”»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahəmba zəbol eye, a bəzay ha bəy i məndzibəra tə zlele nakə mə dəma aye tebiye. ⁹ A gwadaŋ a Yesu: «Ka dəkweŋ gurmets ada ka dəsleŋ ha gər na, na vəlakeye ha a nəkar tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwadaŋ: «Fakalaw, do abəra kanaŋ! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte ŋgweŋ.[†]”»

¹¹ Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu məndaŋ.

Yesu a dazlay a məsler ma Galile

Markus 1.14-15; Luka 4.14-15

¹² Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gəs na Yuhana madzəhube ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret tədaŋ, tsa na, a ye abəra mə dəma, a ye a Kafernahum ka tsakay i dəlöv i Galile, ma gəma i Zabu-

lon ta Naftali. ¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵ «Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali,

ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlöv, ta diye i magayam i Yurdum aye,

a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶ Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvoŋ aye na,

ka ŋgatumay a dzaydzay bagwar eye. Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaŋ aye na, dzaydzay ka dəvakum.[‡]»

¹⁷ A həlay niye kwayaŋŋa Yesu a dazlay məde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadaŋ: «Mbəduŋ ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaŋ.»

Yesu a zal gawla ŋgay kurre eye hay

Markus 1.16-20; Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlöv i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ŋgay. Neŋged na, Simoŋ nakə tə zalay Piyer neŋgeye ta malamar ŋgay Aŋdərə. Nəteye ndo mägəse kələf hay, faya ta kaliye gadaŋ tay a dəlöv.

¹⁹ Yesu a gwadaŋ: «Dumara, pumeŋ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ²⁰ Kwayaŋŋa tə gər ha gadaŋ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹ Yesu a ye kame dərəŋ tekweŋ sa na, a ndzatay a gər a ndo mekeleŋ eye sulo ta malamar ŋgay sa, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay. Nəteye mə

[¶]4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3.

^{§§}4:6 Dəmes hay 91.11-12.

*4:7 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

†4:10 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13.

‡4:16 Ezay 8.23–9.1.

kwalalaŋ i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambadiye gadaŋ tay hay. Yesu a zalatay. ²²Tə tsəne na, kwayaŋŋa tə gər ha kwalalaŋ i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Luka 6.17-19

²³Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i mađuwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlawaya tay ha ndo i dəvats hay ta ndo neheye matəra eye hay tebiye mə walaŋ i ndo hay. ²⁴Labara i Yesu a dā zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə həlayaw ndo neheye faya ta siye dəretsətseh ta dəvats hay wal wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matəra eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵Ndo hay haladzay mbərzəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abəra ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye ŋgeđ i magayam i Yurdum aye.[†]

Yesu a dā ha bazlam mə gər i mahəmba

5 Yesu a ŋgatatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ŋgay na, a tsal ŋgway a gər i mahəmba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na ti ye ka təv ŋgay. ²A dazlay matətikatay, a gwadətay:

ŋgama i Mbəlom

Luka 6.20-23

³«Məŋgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərev tay nəteye mətawak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dərev.

⁵«Məŋgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibəra.

⁶«Məŋgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye hərwi marəhe ha gər a Mbəlom, hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta giye ŋgwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma ŋgwalak dərma.

⁸«Məŋgwese ka ndo neheye dərev tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ŋgateye a Mbəlom.

⁹«Məŋgwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tā ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta sateye dəretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹«Məŋgwese ka nəkurom tađə ndo hay ta tsadəkum, ta sakum dəretsətseh, ada tađə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ŋgwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye. ¹²ŋgwasum haladzay, dərev kurom mā rah ta məŋgwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dəretsətseh a ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə lahakumaw aye.»

Dzeke i sluwal tə dzaydzay

Markus 9.50; Luka 4.34-35

¹³Yesu a gwadətay sa: «Nəkurom ka tərūm ka məndzibəra na, andza sluwal nakə a vəđ ma ala aye. Ane tuk na, tađə sluwal a vəđ sa bay na, ta sliye matəre ha mā vəđ hərəbəba sa na, ma kəkay? Ma giye ŋgama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tə sik.

[†]4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

¹⁴«Nəkurom na, dzaydzay i mändz-ibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsa-holok aye na, ma ŋgahiye bo tətə bay. ¹⁵Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na dūh na, ka wu məpe lalam hərwi ada m̄a dəvatay a ndo neheye m̄a gay aye tebiye. ¹⁶Andza niye dərma, mede kurom m̄a zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye t̄a ŋgatay a ŋgwalak nakə faya ka gum-eye ada t̄a zambaday a Bəba kurom m̄a mbəlom.»

Yesu t̄ə bazlam i Musa mapala eye

¹⁷Yesu a gwadatay sa: «K̄a dzalum m̄a gər kurom na yaw na, hərwi m̄əmbete ha bazlam i Musa mapala eye t̄ə matətike i ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi m̄əmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mandəve ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslaŋ i Mbəlom hay t̄ə tsik m̄əge aye dūh. ¹⁸Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha, k̄ə ge magərmbəlom ta dala n̄əteye andaya huya na, ndəray ma sliye m̄əmbete ha wuray kwa tsekweŋ abəra m̄a bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, k̄əgəbay wu nakə mawatsa eye tsekweŋ bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo t̄əday. ¹⁹Hərwi niye, ndoweye k̄ə gər ha bazlam mapala eye n̄əte, kwa tsekweŋ eye, ada faya ma d̄atay ha a ndo hay t̄ə ge andza neŋgeye na, neŋgeye ma t̄əriye tsekweŋ ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tad̄ə ndoweye ka r̄əhay ha gər a bazlam mapala ada ka t̄ətikatay a siye i ndo hay t̄ə r̄əhay ha gər dərma na, neŋgeye ma t̄əriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰Hərwi niye neŋ faya na gwadumeye sa: K̄ə ge ka r̄əhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye t̄ə dzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay

aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

Yesu a tsik ka m̄əge mevel

Luka 12.57-59

²¹Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə t̄ə tsikatay a bəba t̄əte kurom hay aye. T̄ə gwadatay na: “K̄a k̄əf gər i ndo bay. Ndowneye k̄ə k̄əf gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya. [§]” ²²Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Tad̄ə ndoweye k̄ə ge mevel ka malamar ŋgay na, d̄a ta diye ha kame i ndo m̄əge sariya. Tad̄ə ndoweye k̄ə gwad̄ay a malamar ŋgay: “Nəkar mat̄ərahəŋ eye” na, d̄a ta diye ha kame i ndo m̄ələve dala hay, ta geye sariya. Ada tad̄ə ndoweye k̄ə gwad̄ay a malamar ŋgay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə d̄ad̄a ma mbatiye bay aye.

²³«Agəla a saka m̄ələtse m̄əvəle wu a Mbəlom, a h̄əlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴gər ha wu yak niye kame i t̄əv m̄əvəlay wu a Mbəlom. Do, ta p̄əsum ha a bo t̄əday, zay m̄ə ge m̄ə walaŋ kurom ada maw, v̄əlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵«Tad̄ə ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka ts̄əved̄ faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərūm bo bəna, m̄ə ye kar ha kame i ndo m̄əge sariya t̄əday bay. Hərwi ki ye kar ha ka t̄əv i ndo m̄əge sariya hay na, ta v̄əlay kar ha a h̄əlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danŋay. ²⁶Faya na gwadakeye: Sər ha na, k̄ə ge ka hama suloy nakə kutoŋ m̄əheme, ka v̄əl ha bay na, ka deyeweye abəra ma danŋay bay.»

Yesu a tsik ka m̄əge madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

²⁷Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, t̄ə gwad̄: “K̄a ge madama

§5:21 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

bay.**” 28 Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Ndoweye ka zəba ka ŋgwas, kə ge faya dərə a say a bor i bo ŋgay na, ɓa kə ge madama mə dərəv ŋgay ta ŋgwas eye niye tsiy. 29 Kə ge dərə i həlay i mənday yak ma dədəye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəŋ abəra tə nəkar. Ŋgama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. 30 Kə ge həlay i mənday yak ma dədəye kar ha a mezeleme na, dəs na ada kâ kal ha dərəŋ tə nəkar. Ŋgama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

*Mata 19.7-9; Markus
10.4-5,10-12; Luka 16.18*

31 Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadə ndoweye kə say mahəhar na ŋgwas ŋgay na, kutoŋ mâ watsay dərəwel i mahəhere a həlay.††” 32 Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Ndoweye ka həhar na ŋgwas ŋgay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neŋgeye a təra ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ŋgwas nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.‡‡»

Yesu a tsik ka məmbədə

33 Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kâ mbada tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbada kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.¶¶” 34 Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Kâ mbaɗum bay tebiye. Kâ mbaɗum ta mbəlom bay

hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma. 35 Kâ mbaɗum ta dala bay hərwi dala na, təv mape sik i Mbəlom. Kâ mbaɗum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. 36 Kâ mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudək kəgəbay zəŋzəŋ na, ka sliye faya bay. 37 Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a’ay na, gwadum a’ay dekdək tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kâ mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

38 Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dərə a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərma, ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dəma zler dərma.§§” 39 Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kâ mumay ha a dəma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəday ha maholom i həlay i gula dərma mâ faka faya. 40 Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mâ zla na dərma. 41 Tadə a say a ndoweye məgaka kutoŋ, a gwadaka: “Zləŋ na wu ga anaŋ amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəŋ lele. 42 Ndoweye ka tsətsah fakaya wu na, vəlay. Ndoweye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kâ kərahay ha bay, vəlay.»

**5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14.

††5:31 Bazlam mapala eye masulo eye 24.1.

‡‡5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29.

¶¶5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24.

§§5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21.

Mawuđe bo ta ndo mæne dære yak

Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wuđa ndo i maged yak, nay dære a ndo mæne dære yak.”^{*}» ⁴⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Wudum ndo mæne dære kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakumeye dərətsətseh aye. ⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tərumeye wawa i Bəba kurom Mbəlom neŋgeye mə mbəlom. Hərwi pat ŋgay a dəvatay a ndo i sewed hay ada a dəvatay a ndo i ŋwalak hay. A pa yam ŋgay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma. ⁴⁶ Tadə aŋəna ka wudum na, ndo neheye ta wuđa kurom aye dəkdek na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dzanŋal hay tə ge a ze i kurom. ⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateye me a malamə kurom hay dəkdek na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom. ⁴⁸ Tərum na, ndo ŋwalak eye hay mə wu hay tebiye andza Bəba kurom mə mbəlom, neŋgeye ŋwalak eye.»

Məvəle wu na, kəkay?

6 Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! A sakum mæge wu nakə bazlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kâ gum kame i ndo hay tebiye bay hərwi ada tã zəba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kâ vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbək hay tə vəlawa andza niye mə gay i mađuwule me ada ka mazlazlan tšəved aye hay. Nəteye ta pəla ndo hay

tã dəslatay ha gər. Faya na gwadakumeye: Nəteye na, ba ta huta magogoy tay tšiy. ³ Nəkar na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mâ sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ŋgatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neŋgeye ma vəlakeye magogoy.»

Mađuwule me

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə ka đuwlumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum andza i ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta wuđa mađuwule me mə gay i mađuwule me ta mələtse ada ka mazlazlan i tšəved hərwi ada ndo hay tebiye tã ŋgatay. Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha, nəteye na, ba ta huta magogoy tay tšiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka mađuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada đuwlulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar manŋaha eye abəra ka ndo hay na, neŋgeye andaya tə nəkar ma vəlakeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka đuwlumeye me na, kâ đuwlumə vədvəd haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay ta đuwlulay me a Mbəlom vədvəd haladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nəteye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom ba kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ka đuwlumeye me na, gwadum andza nakay: Bəba may nakə mə mbəlom aye, kwa way mâ sər ha, məzele yak na, tšədanŋa.

¹⁰ Bəy yak mâ yaw a walaŋ may.

^{*}5:43 Levitik 19.18.

Wu nakə a saka aye mâ ge ka mändzibəra

andza nakə mə mbəlom aye dərma.

¹¹ Vələmay wu mənday nakə ma slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese

andza nakə nəmay bəbay nəmaa pəsatay ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.

Ane tuk na, təmamay ahaya abəra mə həlay i Fakalaw.

[Hərwi nəkar na, Bəy ka gər i bəy, nəkar gədaŋ ada nəkar məzlaḅ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, taḏə kə pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye na, Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. ¹⁵ Ane tuk na, ka pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye bay na, Bəba kurom Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom bay dərma.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadətay sa: «Taḏə faya ka gumeye daliyam na, kâ gum andza ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta mbəḏawa ha ḏəre tay andza ta mətiye hərwi ada ndo hay tâ zəba fataya nəteye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sərum ha nəteye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara ḏəre ada faḏa mal ka məkwets i gər yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta səriye ha nəkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bəba yak nakə mandza eye ma təv mənghaha eye neŋgeye nəte ŋgweŋ a sər ha. Faya ma ŋgat-eye a wu nakə mənghaha eye faya ka giye aye. Ada mata vəlaka magogoy yak na, neŋgeye.»

Zlele nakə mə mbəlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadətay sa: «Kâ hayumay gər a zlele ka mändzibəra bay hərwi mətul hay ta neŋgez ta nasiye ha tebiye. Məkal hay bəbay ta sləiye gay kurom hay ta həliye zlele niye. ²⁰ Hayumay gər a zlele kurom na, a mbəlom. Mə ḏəma na, mətul hay ta neŋgez ta nasiye ha bay, məkal hay ta sliye faya mede makəle ahaya bay. ²¹ Hərwi ḏərev yak mandza eye na, ma təv nakə zlele yak mə ḏəma aye.»

Dzaydzay ta ləvoŋ

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadətay sa: «ḏəre yak na, andza lalam ma ḏəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Taḏə ḏəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. ²³ Ane tuk na, taḏə ḏəre yak lele bay na, bo yak kətsek ma ləvoŋ. Yaw, taḏə dzaydzay mə nəkar kə mbata na, nəkar mandza eye ma ləvoŋ zəŋzəŋ eye.»

Mbəlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Nḏəray ma sliye məge məsler a ndo i gay ŋgay hay sulo bay. Hərwi pat neŋged na, ma geye seweḏ a ndo ŋgay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay, ka slumeye faya məge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Məpe mədzal gər ka Mbəlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məsay, kəgəbay hərwi petekeḏ bay. Hərwi məsəḏəre na, a ze wu mənday

ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶Zəbum ka diyeŋ hay təday. Ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər a wu-ray a de bay. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom faya ma vəlateye wu mən-day. Nəkurom na, ka zum tay ha diyeŋ ha haladzay.

²⁷«Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸Faya ka dzalumeye ka peteked na, hərwi mey? Zəbum ka məvurze i guzer hay mə pesl təday. Tə ge məsler bay, tə ŋgar peteked bay. ²⁹Faya na gwadəkumeye, kwa Salomon nakə zlele eye haladzay aye, dafə kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neh-eye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

³¹«Kā gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kā dzalum bay. ³²Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma vəlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴«Kā dzalum ka wu nakə tədə aye bay. Tədə na, ma dzaleye a gər ŋgay. Ka pat məsləlaw na, dəretsətseh ŋgay eye dā.»

Kā gumatay sariya a ndo hay bay

Luka 6.37-38,41-42

7 Yesu a gwadətay sa: «Kā gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada

Mbəlom m̄a gakum sariya bay dərma. ²Hərwi Mbəlom ma gakumeye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərma. Ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay wu a ndo hay aye. ³Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dərə i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dərə yak aye ka ŋgatay bay na, hərwi mey? ⁴Ma kəkay nakə ka sliye məgwadəy a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha n̄a zlaka ahaya tsakwal abəra mə dərə yak”, ada dūh mə dərə yak eye na, mayako gəlawwa. ⁵Nəkar ndo i bəbərək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dərə yak təday ada ka ŋgateye a dərə kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dərə i malamar yak tuk.

⁶«Wu nakə tsəfaŋŋa eye na, kā vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta ŋguradiye kurom ha. Wu i maslawa kurom hay na, kā kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a məged

Luka 11.9-13

⁷Yesu a gwadətay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a məged, ta həndəkakumeye abəra ma məged. ⁸Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiye, ada kwa way kə fay a məged na, ta həndəkeye abəra ma məged.

⁹«Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay a tsətsah faya wu mən-day na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dədə daw? ¹¹Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərūm məvəle wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye məvəle wu ŋgwalak eye a ndo neh-eye ta tsətsah faya aye bədaw?»

**Wu nakə bazlam
mapala eye a tsik aye**

¹² Yesu a gwadətay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tã gakum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta dërewel i ndo mæde ha bazlam i Mbëlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsæved hay sulo

Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadətay sa: «Fələkum ta mæged nakə hala bay aye. Hərwi mæged nakə zlabatam eye ada tsæved nakə a wur bo mede tã dëma bay aye na, tsæved mede ha ndo a mædze. Ndo neheye faya ta diye tã dëma aye na, nətëye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, mæged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsæved mede tã dëma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tã dëma aye na, nətëye haladzay bay.»

**Dərizl i gərdaf ta
hohway ɲgay eye hay**

Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadətay sa: «Gum metshe ta ndo neheye tã gwad nətëye ndo mæde ha bazlam i Mbëlom aye. Ta deyeweye a walaɲ kurom andza tãbaɲ hay. Azlakwa bay mə hud i bo tay na, nətëye andza kəra i pesl neheye tereɲgez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərumeye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maɲgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maɲgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ɲgwalak eye na, ma wiye hohway ɲgwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway ɲgwalak eye bay dərma. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ɲgwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dəvats eye

bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ɲgwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ɲgwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərumeye ha ka bo abəra ndo mæde ha bazlam i Mbëlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

Dada na sər kurom ha bay

Luka 13.25-27

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Sərüm ha, ndo neheye faya ta tsikeɲeye: “Bəy Maduweɲ, Bəy Maduweɲ” tã bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbëlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbëlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye mægatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedəɲeye: “Bəy Maduweɲ, Bəy Maduweɲ, nəmaa da ha bazlam i Mbëlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaɲ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikat-eye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

Gay hay sulo

Luka 6.47-49

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neɲgeye a ndzəkit bo ndo nakə a tsah, a dɛzl gay ɲgay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaɲ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaɲ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neɲgeye a ndzəkit bo ndo i matərahənaɲ nakə a dɛzl gay ɲgay ka hewiyəɲ aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a

vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ŋgay aye na, matətike ŋgay niye a gatay hərbaḃəkka a ndo neheye ka təv ŋgay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaḃ i Mbəlom.

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Markus 1.40-45; Luka 5.12-16

8 Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəḃ naha ka təv ŋgay, a dəkway gurmets a huvo, a gwadaŋ: «Ŋgalaka, taḃə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋŋa.»

³ Yesu a nduḃa ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadaŋ: «A seŋ na, təra tsədaŋŋa!» Kwayaŋŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədaŋŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwadaŋ: «Tsəne lele: Kâ tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaŋŋa.»

Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma

Luka 7.1-10

⁵ Yesu a ndisl a Kafernahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəḃ naha ka təv ŋgay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwadaŋ: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətagay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbədaŋ faya, a gwadaŋ: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwadaŋ: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla ḃa nəkar kâ ye a

gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmak. Na gwadaŋ a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwadaŋ a ndo neŋgeḃ “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwadaŋ a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ŋgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadatay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha, ḃaḃa na ndzay a gər a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərum ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma məgəma, ta ndiye ka bo wu məndaŋ ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye haḃe ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvoŋ. Mə ḃəma na, ta tuwiye tə mahəpəḃe zler eye.†»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadaŋ a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətagay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayaŋŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dəvats hay

Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma ḃəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, maraḃaraḃ a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, maraḃaraḃ a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlök a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam

†**8:12** Bazlam nakay a say məgwede na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, ḃərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay.

ngay. A mbəl tay ha ndo i dɔvats hay tebiye dərma. ¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad: «Kə zla fakwaya abəra bəle kway, ada kə zla fakwaya abəra dɔvats kway hay.³»

**Ndo neheye a satay
məpay bəzay a Yesu aye**

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka tɔv ngay na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Takwa ka me i dɔlov, a diye nenged.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədza-ngawa bazlam i Mbəlom mapala eye a händzəd naha ka tɔv ngay, a gwad: «Miter, kwa a ngay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbəday faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dɔma, diyen hay dərma gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, tɔv ga andaya nakə na həniye mə dɔma hərwi mazəzəkwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwad: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nə ye, nə la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbəday faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a mətasl

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ngay hay tə pay bazay. ²⁴ Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dɔlov aye na, kwayaŋna mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dāŋg-wala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huf i yam. Ane tuk na, Yesu na, nengeye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla ngay hay ta händzəd naha ka tɔv ngay, ta pədeke ha, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nək-way faya ka dzakweye.»

«Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nək-way faya ka dzakweye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzaŋ gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dɔdik. ²⁷ A gatay hərbaḃəkkə a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

**Yesu a mbəl tay ha ndo hay
sulo, fakalaw mə bo tay**

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dɔlov nenged, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsə-vay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dəretsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk daw?»

³⁰ Ka tɔv eye niye dərəŋ tsəfa ta nəteye na, mədəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwad: «Tadə a saka mahəhere may na, slər may ha a bo i mədəras taday eheye.»

³² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i mədəras niye hay. Kwayaŋna mədəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma tɔv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dɔlov tebiye, tə dze a dɔma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye mədəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na,

³8:17 Ezay 53.4.

ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ɲgatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwadəy: «Do abəra ka dala may.»

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

9 Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalaɲ i yam, a tasaw abəra ma dəlöv niye, a ye a gəma ɲgay.¹ ²Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka sləlah. Yesu a zəba ka mədzal gər i ndo niye hay na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev mâ ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³Siye i ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum mədzal gər nakə ɲgwalak eye bay aye na, hərwi mey? ⁵Maa da me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶A seɲ na, sərüm ha neɲ Wawa i Ndo na, gədaɲ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka mändzibəra.» Tsa na, Yesu a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla sləlah yak, do a mətəgay.»

⁷Ndo niye a lətse, a ye a mətəgay. ⁸Ndo hay tə ɲgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom hərwi kə vəlatay gədaɲ a ndo hay haladzay.»

Yesu a zalay a Mata

Markus 2.13-17; Luka 5.27-32

⁹Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neɲgeye faya ma diye na, a ɲgatay ndo

wuray məzele ɲgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzaɲgal. Yesu a gwadəy: «Dara, peɲ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ɲgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dza-ɲgal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹Farisa hay tə ɲgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadətay: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzaɲgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹²Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. ¹³Dum, bazlam nakay a say məgwede mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: “A seɲ na, gumay ɲgwalak a ndo bəna gənaw neh-eye ka kədumeɲeye bay.[§]” Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwadəy a gər tay nəteye ɲgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay duh.»

Yesu a tsik ka daliyam

Markus 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuɓe ndo a yam hay ti ye ka təv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tə ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye

¹9:1 Niye na, wuzlahgəma i Kafernahum. Zəba ma Markus 2.1.

[§]9:13 Oze 6.6.

a magurlom i mæzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətuye bay. Ane tuk na, pat eye ma slaweye ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha peteked wedeye mətəpe ka peteked guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, peteked wedeye ma ɲgərđiye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma səka hiye ma ɲgurede ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma k səktih ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma k.»

**Yesu a mbəl ha dem i bəy ada
ɲgwas wuray dəvats eye**

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye andza niye na, bəy wuray a yaw ka təv i Yesu, a dəkway gurmets, a gwaday: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ɲgay hay, tə pay bəzay a bəy niye.

²⁰ ɲgwas wuray andaya dəvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə huf. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəd naha ka Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked ɲgay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mə gər ɲgay, a gwad: «Na lamay a peteked ɲgay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbəda me a dəba, a ɲgatay, a gwaday: «Tete dem ga! Mədzal gər yak kə mbəl kar ha.» Kwaya ɲa ɲgwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ɲgatay a ndo məfe

fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadətay: «Dum abəra kana ɲ! Dem nakay kə mət bay, ne ɲgeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, wuyi tə ɲgwasa faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka təv niye na, guluf hay sulo tə pay bəzay tə mawude eye, tə gwaday: «Yesu, Wawa i Davit, nəma ɲ gaka mə bo təbədew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ɲgay, a fələkwa a dəma na, guluf niye hay ta həndzəd naha ka təv ɲgay. Yesu, a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, Bəy Maduwe ɲ.»

²⁹ Yesu a lamay a dərə tay, a gwadətay: «Mbəlom mā vəlakum andza nakə faya ka həbumeye ta mədzal gər kurom nakə ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dərə tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadətay: «Tənum lele, ndəray mā sər ha wu nakay bay.»

³¹ Ane tuk na, ti ye tə da ha labara i Yesu ma gəma niye tebiye.

**Yesu a mbəl ha ndo
wuray madəda eye**

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dərə tay a həndək ti ye abəra mə dəma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ɲgay.

³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfərə niye ɲgwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wula ɲa lele. A gatay a ndo niye hay wadə ɲ wadə ɲ. Tə gwad: «Dada ndo kə

ngatay a slala i wu nakay nôte ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tē ngatay andza niye na, tē gwad: «Maa velay gēdaŋ ka mahēhere fakalaw hay na, bēy i fakalaw hay!»

Ndo hay tē gay mē bo a Yesu

³⁵ Yesu a hēhalawa ma wuzlahgēma hay ta gēma hay. A tētikawa tay a ndo hay mē gay i maduwule me hay, a dawa ha Labara Ŋgwalak eye i Bēy i Mbēlom, a mbēlawa tay ha ndo i dāvats hay tebiye ada ndo matēra eye hay tebiye. ³⁶ Yesu a zēba ka ndo neheye haladzay aye na, tē gay mē bo haladzay, hērwi mēdzal gēr tay makwasa eye ada ta ge bēle. Nēteye andza tēbaŋ neheye ndo mētsākure tay andaya bay aye. ³⁷ A gwadfatay a gawla ngay hay: «Wu mēnday andaya haladzay mēpele ka dala. Ane tuk ndo mēpele na abēra ka dala na, nēteye haladzay bay. ³⁸ Hērwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mā sākah ha ndo i mēsler hay hērwi mēpele wu mēnday abēra ka dala.»

Ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gēr eye sulo

Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

10 Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gēr eye sulo. A vēlatay gēdaŋ ka mahēhere mēsāfēre neheye ngwalak eye bay aye abēra ka ndo hay, ada mēmbēle tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matēra eye aye. ² Mēzele i ndo i maslaŋ ngay neheye kuro gēr eye sulo aye na, anaŋ: Tēday Simoŋ nakē tē zalay Piyer aye ta malamār ngay Aŋdēre, Yakuba ta malamār ngay Yuhana, nēteye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta Mata, neŋgeye ndo matsekele dzaŋgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade, ⁴ Simoŋ ndo mēge vērām hērwi

dala ngay**, Yudas Iskariyot ndo mēge daf ka Yesu.

Yesu a slēr ndo i maslaŋ ngay hay kuro gēr eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slēr ndo i maslaŋ ngay neheye kuro gēr eye sulo aye, a tsikatay gēr i bazlam hay, a gwadfatay: «Kā yum a gay i ndo neheye nēteye Yahuda bay aye bay, kā fēlākum a gēma i Samari hay bay. ⁶ Dum dūh na, ka tēv i Israyel hay, hērwi nēteye andza tēbaŋ madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsēved na, dumatay ha, gwadumatay: “Bēy i Mbēlom ka hēndzēdāw mazlambar tē nēkurom.” ⁸ Mbēlum tay ha ndo i dāvats hay, mbēlum tay ha mēdahaŋ hay, mbēlum tay ha ndo madēgwadā eye hay, hēharum fakalaw abēra mē bo i ndo hay. Ka hutum gēdaŋ neheye na, kēriye, nēkurom dērmak vēlumatay a ndo hay kēriye. ⁹ Ka deyumeye na, kā zlum gura bay, kā hēlum suloy bay, kwa kwar i suloy kā hēlum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kā zlum gwezem i mahēhele kurom hay bay, kā hēlum peteked i mēkelkabo kurom hay sulo sulo bay, kā hēlum taharak bay, kwa sakwal kā zlum bay. Andza niye ndo mēge mēsler na, kutōŋ ma hutiyē wu mēnday ngay.»

¹¹ Yesu a gwadfatay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay kēgēbay a gēma na, pēlum ndo nakē neŋgeye malēva bo eye ka matēme kurom aye. Ndzum mē gay i ndo niye hus a pat nakē ka deyumeye kurom abēra ma tēv niye aye. ¹² Ahēl nakē faya ka fēlākumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbēlom mā vēlakum zay!” ¹³ Tadē ndo i gay niye hay ta tēma kurom na, mēpēse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadē ta tēma kurom bay na, muma ahaya fataya abēra mēpēse

** 10:4 Simoŋ neŋgeye ndo i Yahuda. Ahēl nakē ka tēra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vērām hērwi dala ngay.

me i zay kurom. ¹⁴Tadə ka fəlakum a gay i ndo kəgəbay a wuzlah gay, ndo neheye mə dəma aye ta kərah matəme kurom kəgəbay məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma təv niye ada tətəkum ha bətekwəw i gəma tay abəra ka sik kurom hay. ^{††} ¹⁵Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora. ^{‡‡}»

**Dəretsətseh neheye ma
deyeweye kame aye**

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶Yesu a gwadətay: «Anəŋ, na sləriye kurom hay andza təbaŋ hay a walaŋ i ndo neheye andza kəra i pesl hay aye. Tərum andza dədəe neheye faya ta tsəpiye bo tay aye, ada ndzum mə-nese mā ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷Gum metsehe, hərwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndabiye kurom ta mandalaŋa mə gay i maduwule me hay. ¹⁸Ta diye kurom ha kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay hərwi ga, hərwi ada kâ slum faya məte mbal ga ta dedek kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹Ahəl nakə faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dərev mā ye fakuma abəra bay. Kâ gwadum: “Nəmaa ta gwadiye kəkay? Nəmaa tsikiye na, mey?” bay. A həlay niye, Mbəlom ma vəlakumeye bazlam neheye ka tsikum-eye aye. ²⁰Andza niye mata tsike me na, nəkurom bay. Mata tsike me mə nəkurom na, Məsəfəre i Bəba kurom Mbəlom.»

²¹Yesu a gwadətay sa: «Ndo hay ta vəliye ha malamə tay hay ada tâ kəf tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərma. Wawa hay ta

natay dəre a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ²²Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. Ane tuk na, ndo nakə kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ²³Tadə aŋəna ta sakum dəretsətseh ma gəma nakə nəkurom mə dəma aye na, hwayum a gəma neŋged. Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha, neŋ Wawa i Ndo na maweye na, ka dzum ha gər mahəhele ma gəma neheye ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴Yesu a gwadətay: «Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ndo i məsler ma ziye ndo i gay ŋgay bay. ²⁵Tadə ndo nakə faya ta tətikiye wu aye ka təra andza ndo matətikay wu ada ndo i məsler ka təra andza ndo i gay ŋgay na, niye na, də. Tadə ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadətaye a ndo i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bədfaw?»

Kâ dzədzarumay a ndo zezəŋ bay

Luka 12.2-9

²⁶«Hərwi niye, kâ dzədzarumatay a ndo hay bay. Wu nakə tebiye maŋ-gaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ²⁷Wu nakə faya na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na, masumay a mətsike parakka mə dzaydzay ta həpat. Wu nakə ta tsikakumeye ka zləm tə məsəsəkwe aye na, wudum ha kələra ka gər i gay. ²⁸Kâ dzədzarumatay a ndo neheye ta kədiye slo i bo kurom aye bay. Nət-eye na, ta sliye faya mədze ha məsəfəre kurom bay. Dzədzarumay dūh a Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo kurom ta məsəfəre kurom eye dzay a ako nakə ma mbatiye bay ka tər eye aye. ²⁹Sisi hay sulo ta səkəmiye tə dala nəte na, ka sərum təbədew? Ane tuk na, kwa nəte

^{††}10:14 Məge andza niye na, andza məgwede ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hərwi ndo neheye sa bay.

^{‡‡}10:15 Gəma neheye sulo aye na, maraha eye ta mənese. Zəba mə Madazlay i wu hay 19.

mə walaŋ i diyeŋ hay ma dədiye bay, say kə yay a gər a Bəba Mbəlom mâ dəf. ³⁰I kurom na, kwa məkwets i gər kurom bəbay, Mbəlom kə pasla na. ³¹Hərwi niye, kâ dzədzarum bay, nəkurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³²Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndoweye kə tsik parakka kame i ndo hay: «Neŋ gawla i Yesu» na, neŋ dərmaŋ na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: «Ndo nakay na, gawla ga.» ³³Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ dərmaŋ na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: «Ndo nakay na, gawla ga bay.»»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vərəm

Luka 12.51-53

³⁴«Kâ dzalum neŋ na yaw, nâ zlaw zay ka məndzibəra na, kâ dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam dūh. ³⁵Na yaw na, maŋgəne tay ha ka bo abəra ndo hay. Wawa haslaka eye ta bəba ŋgay, dem ta may ŋgay, ŋgwas ta may i zal ŋgay, ³⁶ndo hay mə gay tay ta niye a bo dərə.»

Gawla i Yesu tâ ləva ha bo ta məvəle məsəfərə tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷Yesu a gwadətay sa: «Ndowneye ka wudə bəba ŋgay ta may ŋgay ka ze neŋ na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. Ndowneye ka wudə wawa ŋgay haslaka eye tə dem ŋgay a ze neŋ na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. ³⁸Ndowneye kə zla mayako mazləmbada eye kə peŋ bəzay bay na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. ³⁹Ndo nakə a say mətəme ha məsəfərə ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfərə ŋgay hərwi ga aye na, ma hutiyə a dəma dūh.»

Tadə ndoweye ka təma gawla i Yesu hay na, a təma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndoweye ka təma kurom na, ka təma na, neŋ. Ada tadə ndoweye ka təma ga na, a təma ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴¹Ndowneye ka təma ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hərwi nakə neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo mədə ha bazlam aye. Ndowneye ka təma ndo nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye hərwi nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye. ⁴²Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, tadə ndoweye kə vəlay yam gəsiyem nəte matasla eye a ndo nakə makətsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hərwi nakə neŋgeye gawla ga aye na, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

11 Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay neheye a tsikatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka təv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mədatay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

Yesu ta Yuhana madzəhubə ndo a yam

Luka 7.18-23

²Ahəl niye na, Yuhana madzəhubə ndo a yam neŋgeye ma danŋay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka məsler ŋgay nakə faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i ŋgal mə walaŋ i gawla ŋgay hay, ³hərwi matsətsehe ka Yesu: «Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəməâ həba ndo mekeleŋ daw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴Yesu a mbədətay faya: «Dum təkəru-may a Yuhana wu nakə ka tsənum aye

ada wu nakə ka ngatumay aye. ⁵ Gwadu-may na, guluf hay tə ngatay a dāre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəg-wada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lət-sew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye. ⁶ Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

**Yesu a tsik ka Yuhana
madzəhuβe ndo a yam**

Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dəma na, Yesu a dazlay mətsikatay a ndo neheye ka təv ŋgay aye ka Yuhana. A gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə peteked ka bo lele aye na, nəteye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkum-eye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.»^{¶¶}

¹¹ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana madzəhuβe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuβe

ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo mənə dāre i Mbəlom hay faya ta giye vəram ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo mat-səpe na. ¹³ Derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə derewel i Musa ta da ha Bəy i Mbəlom hus a həlay i Yuhana madzəhuβe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mədza ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə da ha tə gwad ma deyeweje.^{§§} ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mə tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadatay: ¹⁷ «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuβe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: «Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ¹⁹ Neŋ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse na, tə gwad: «Zəbum faya, ndo nakay i ŋgay a dzala na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzanŋal hay ta ndo i mezeleme hay.» Ane tuk na, Metsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

**Gəma neheye ta kərah
mədza ha ka Yesu aye**

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaŋ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbəda ha

^{¶¶}11:10 Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

^{§§}11:14 Malasi 3.23-24.

mede tay bay. A gwad: ²¹«A nakurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nakurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidoŋ na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwey maləməts a gər hərwi məde ha na, ta gər ha mezeleme tay. ²²Hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidoŋ.

²³«Nakurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nakurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nakurom dūh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahaŋ hay. Hərwi masuwayaŋ neheye na ge ma gəma kurom aye tā ge ma gəma i Sodom na, haḃe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. ²⁴Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodom* hay.»

²⁵Ma məndze tsekweŋ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala. Na gaka sisəcə hərwi nəkar ka datay ha wu nakə maŋgaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye. Ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. ²⁶Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mā ge bo andza niye.»

²⁷A gwadatay: «Bəba ga kə vəleŋ wu hay tebiye. Ndəray a sər wawa bay, maa

sər na, Bəba. Ndəray a sər Bəba bay, maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²⁸Yesu a gwadatay sa: «A nakurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nakurom madagər eye, dumara ka təv ga, neŋ na vəlakumeye mazəzükwe bo. ²⁹Rəhumeŋ ha gər, na tətikakumeye wu lele eye, hərwi neŋ ndo səkeffe eye, na gakumeye dəretsətseh bay.† Ta dedək ka hutumeye mazəzükwe bo. ³⁰Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na vəlakumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

Maa ləvay gər a pat i mazəzükw bo na, Yesu

Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

12 Pat i mazəzükw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tə pa bo ka məhəbe wu niye tə nda. ²Farisa hay tə ŋgatataŋ na, tə gwadaŋ a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzükw bo aye na, hərwi mey?»

³Yesu a mbədatay faya: «Dada ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge aye təbədew?‡ May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mədəs-lay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye, a nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdek bədaw?»

*11:24 Zəba ma Mata 10.15.

†11:29 Yesu a tsik kanaŋ ka pendzeŋ i məndze mekeleŋ eye. Faya ma təriye tay ndo hay beke hay bay.

‡12:3 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

⁵ «Kægəbay ka dzəŋgum wu nakay mə dərɛwɛl i Musa bəɖaw? Pat i mazəzɛkw bo na, ndo məvələy wu a Mbəlom mə gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzɛkw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay.»⁴
⁶ Neŋ faya na gwadəkumeye, wu nakə a ze gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kanaŋ.

⁷ «Tə watsa a Derewɛl i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: «A seŋ na, gumay ŋg-walək a ndo bəna, gənaŋ neheye ka kəɖuməŋeye bay.»⁸ Tadək ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kə gəsəm tay ha bay. ⁸ Hərwi maa ləvay gər a pat i mazəzɛkw bo na, Neŋ Wawa i Ndo.»

**Yesu a mbəl ha ndo
wuray maməta həlay eye**

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i maɖuwule me. ¹⁰ Mə dəma na, ndow-eye andaya həlay ŋgay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwaday: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzɛkw bo ɖaw?»

¹¹ Yesu a məɖəɖatay faya: «Tadək ndo nəte mə walaŋ kurom təbaŋ ŋgay andaya nəte, təbaŋ ŋgay niye a dəd a bəɖiyem pat i mazəzɛkw bo na, ma zla ahaya abəra mə dəma bəɖaw? ¹² Kə ge andza niye na, ndo zezeŋ a ze təbaŋ bəɖaw? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka məge ŋgwalak a ndo pat i mazəzɛkw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye: «Nduda ha həlay yak!» Ndo niye a nduda

ha həlay ŋgay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay nɛŋgeɖ.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam, ta hutie tsəved ka məkəɖe Yesu na, kəkay.

**Yesu nɛŋgeye ndo i məsler
nakə Mbəlom a zla aye**

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliye tsəved ka məkəɖe na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i ɖəvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadətay: «Neŋ way na, kə tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo məɖe ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tā ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anaŋ,

na wuda na haladzay,

məŋgwese ga tebiye ka gər ŋgay.

Na sləriye naha Məsəfəre ga ka nɛŋgeye, ma ɖatay ha dedək ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndəray bay,

ma wudiye wuray bay,

ndəray ma tsəniye faya abəra məmbəle wuray ka mazlazlaŋ i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye na, ma həbiye ha bay,

Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma mbatiye ha bay,

Ma giye andza niye hus ka vələtay məŋgwese a ndo neheye dedək eye hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye məɖzal gər tay na, ka nɛŋgeye. **»

⁴12:5 Məpesle 28.9-10.

⁸12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13.

**12:21 Ezay 42.1-4.

**Yesu a həhar fakalaw abəra
mə bo i ndo wuray**

Markus 3.20-30; Luka 11.14-23

²²Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw mə bo ɲgay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ɲgatay a dərə lele. ²³A gatay a ndo hay hərbaḃəkka, nəteye tebiye, tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴Farisa hay tə ɲgatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaɲ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul^{††} bəy i fakalaw hay!»

²⁵Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadətay: «Tadə ndo i gəma hay ta ɲgəna, faya ta giye vəram mə walaɲ tay na, gəma niye ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bədgay tay faya ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bədgay niye ma ndziye huya bay. ²⁶Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ɲgay eye, ada bəy ɲgay ma ndziye huya na, ma kəkay? ²⁷Ka gwadum maa vələɲ gədaɲ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vəlatay gədaɲ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁸Maa vələɲ gədaɲ a neɲ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwedə na, Bəy i Mbəlom ḃa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹«Ndəray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədaɲ məhəla ahaya wu ɲgay bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ɲgay hay tuk.»

³⁰A gwadətay sa: «Ndo nakə neɲgeye tə neɲ bay aye na, neɲgeye ndo i vəram ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhay-atay gər a ndo ga hay bay aye na, ma həhariye tay ha kweye kweye. ³¹Hərwi niye, neɲ faya na tsikakumeye: Tadə ndo zezəɲ kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay bay. ³²Tadə ndoweye kə tsik wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka neɲ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədəɲɲa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay bay, kwa anəke, kwa ka məndzibəra nakə ma deyeweye kame aye.

**Dərizl i gərdaf ta
hohway ɲgay eye hay**

Luka 6.43-45

³³«Kə ge dərizl i gərdaf ɲgwalak eye na, hohway ɲgay hay ɲgwalak eye. Kə ge dərizl i gərdaf eye ɲgwalak eye bay na, hohway ɲgay hay ɲgwalak eye bay. Andza niye ta səriye ha dərizl i gərdaf nakay ɲgwalak eye na, abəra ka hohway ɲgay hay. ³⁴A nəkurom wawa i palas neheye! Nəkurom ɲgwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya mətsike wu neheye ɲgwalak eye hay na, ma kəkay? Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərəv ɲgay aye. ³⁵Ndo nakə ɲgwalak eye na, ma giye wu ɲgwalak eye hay hərwi mə dərəv ɲgay na, wu neheye ɲgwalak eye dərma. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərəv ɲgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. ³⁶Neɲ faya na tsikakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gat-eye sariya a ndo hay aye na, bazlam ne-

^{††}12:24 Bedzabul na, məzele mekeleɲ eye i Fakalaw.

heye mætsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ɲgay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

**Ndo hay ta tsətsah
masuwayaŋ ka Yesu**

Markus 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, tə gwadɔy a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaŋ.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ɲgatay aye na, ta ɲgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay. ⁴⁰ Hərwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dər-mak neŋ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsə-vay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay tə tsəne labara nakə Zonas a tsikatay aye na, ta mbədə ha mede tay. ⁴² Ndo andaya kanaŋ bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «Ŋgwas wuray andaya, neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomonə neheye maraha eye ta metsehe aye. ⁴³ Ndo andaya kanaŋ a ze ha Salomonə. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ɲg-was nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye

Luka 11.24-26

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukuw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadeye a gər ɲgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ɲgatay a gay wuray mə dəma bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələk-wiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ɲgwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

**May i Yesu ta malamar
ɲgay dedək eye hay**

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye me a ndo hay aye, may ɲgay ta malamar ɲgay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved mətšikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nəte a ye ka təv i Yesu, a gwadɔy: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nəteye ma bəra, a satay mətšikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ɲgay hay, a gwadɔy: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaŋ. ⁵⁰ Hərwi tadə ndow-eye kə ge wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

Dzeke i ndo masləge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

13 Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov.

³⁷12:41 Zonas 1-4.

⁴³12:42 1 Bəy hay 10.1-13.

²Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Hərwi niye a tsal a kwalalaŋ i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov. ³Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadatay: «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kut-siye hulfe^{§§} ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəvedf. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵Hulfe mekeleŋ eye a dəf ka sik i pələf, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw base tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələf niye bay. ⁶Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəf məpe zləlay haladzay bay. ⁷Neŋged a dəf a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgəfətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neh-eye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neŋged sa na, kuro kuro məkwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya faya na, m̄a tsəne!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta tsətsah

faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hərwi mey?» ¹¹Yesu a mbədatay faya: «Nəkurom na, Mbəlom kə dākum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, a nəteye na, kə datay ha bay. ¹²Andza niye, ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay ha sa ada i ŋgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakə wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³Hərwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nəteye ta zəbiye faya tə dərə tay, ane tuk na, ta ŋgateye bay. Ta pay zləm, ane tuk na, ta tsəniye tə zləm tay bay, ta səriye bay. ¹⁴Andza niye, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a dā ha aye na, kə ge bo dedek. Mbəlom a gwad:

“Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ŋgatumeye bay.

¹⁵Ndo neheye na, ta kula ha gər tay təŋgwa təŋgwa.

Ta dəka na zləm tay,

ta dərəzl na dərə tay.

A satay məŋgatay tə dərə tay bay,

a satay mətsəne tə zləm tay bay,

a satay məsəre tə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambəde ha mede tay na, na mbəliye tay ha dərmak.*”

¹⁶«Ane tuk na, nəkurom na, ka hutum məŋgwese. Ka ŋgatumay a dərə, ada ka tsənum tə zləm kurom. ¹⁷Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay haladzay, ndo dedek eye haladzay a satay həbe məŋgatay a wu nakə faya ka ŋgatumeye, ane tuk na, ta ŋgatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

§§13:4 I tay na, ta sləga tə tsəluv təbey. Tə kuts ha məkutse məkutse.

*13:15 Ezay 6.9-10.

Yesu a dā ha dzeke i ndo maslāge

Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo maslāge nakay a say mægweđe mey na, tsənum. ¹⁹ Ndo neh-eye tē tsəne bazlam i Bəy i Mbəlom aye ada tē tsəne zləm bay aye na, ta ndzəkit bo ta tsakay tsəved nakə hulfe a dəf faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakə ta sləga a dərev tay aye. ²⁰ Siye hay ta ndzəkit bo tē sik i pələf nakə hulfe a kuts faya aye. Tē tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma kwayanŋa tē məngwese eye. ²¹ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dərev tay bay. Tē dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tē gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse. ²² Siye hay sa na, ta ndzəkit bo ta hulfe neh-eye tē kuts a gay i dak hay aye. Tē tsəne bazlam i Mbəlom, ane tuk na, mədzal gər ka wu i mändz-ibəra, bər i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tē ŋgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mē dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom kə wa hohway mē dərev tay bay. ²³ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tē tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mē dərev tay lele ada a nah. Nəŋged makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, nəŋged sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə ŋgwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah ŋgay. ²⁵ Ta həvaď, ahəl nakə ndo hay tebiye ka mändzehəre na, ndo məne dəre i ndo niye a ye a sləgay a dəma daw zunŋo a walaŋ i daw ŋgay niye. Tsa na, a ye ŋgway. ²⁶ Ahəl nakə

wu hay tē ndzohw, faya ta diye tē gər aye na, daw zunŋo niye hay tē ndzohwaw dərma. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tē gwadətay a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zunŋo a yaw a dəma na, məŋgay?” ²⁸ Ndo niye a mbədətay faya: “Maa ge wu niye na, ndo məne dəre ga.” Ndo i məsler hay tē tsətsah faya, tē gwadətay: “A saka nəmaā ye məŋgwede ahaya abəra mē dəma daw zunŋo dāw?” ²⁹ A gwadətay: “A’ay, kə ŋgwadum bay, ka ta ŋgwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ Gərum tay ha tā nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadətaye a ndo i məsler hay: Dzum na ada kə dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kə pum na a de ga.»

Wur i bəzaŋ

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzaŋ nakə ndo a zla a sləga a guvah ŋgay. ³² Mə walaŋ i wur i wu hay tebiye na, nəŋgeye tsekweŋ. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neh-eye tē sləga ka dədəŋ aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyeŋ hay tē ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gəde

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ŋgwas a həl tsekweŋ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaď tay ha ka bo na, gufa niye mahələba eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ŋgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye mā ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na datay ha wu neheye mangaha eye kwa abëra ka madazlay i mëge mändzibëra aye.[†]»

Yesu a ða ka guzer nakë ngwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndöv ha mëtsike me na, a gër tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahël nakë neñgeye më gay aye na, gawla ngay hay ti ye ka töv ngay. Ti ye naha, ta tsëtsah faya, tã gwaday: «Damay ha dzeke i daw zungo nakë ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbadatay faya: «Ndo nakë a slëga wur i wu ngwalak eye na, neñ Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, mändzibëra. Wur i wu ngwalak eye na, ndo neheye ma Bëy i Mbëlom aye. Daw zungo na, ndo neheye ta rëhay ha gër a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo mëne ðëre nakë a slëga daw zungo aye na, Fakalaw. Mëdze wu abëra ka dala na, mandëve i mändzibëra nakë Mbëlom ma ndëviye ha aye. Ndo i mëslër hay na, gawla i Mbëlom hay. ⁴⁰ Andza nakë tã hël daw zungo tã dzay a ako aye na, Mbëlom ma ndëviye ha mändzibëra andza niye ðërmak. ⁴¹ Neñ Wawa i Ndo na slëräweye gawla i Mbëlom hay. Ta hëliye tay ha abëra ma Bëy i Mbëlom ndo neheye tebiye faya ta sëpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakë ngwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Më ðëma na, ta tuwiye tã mahëpëðe zler eye.[‡] ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tã pay naha faya a Mbëlom aye na, ta ðëviye wuzl wuzl andza pat ma Bëy i Bëba tay Mbëlom. Ndo nakë zlëm andaya faya aye na, më tsëne!»

Zlele mangaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadatay sa: «Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo tã zlele nakë tã la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a ngaha na sa. A yay a gër haladzay. A ye a sækëm ha wu ngay hay tebiye ada a sækëm guvah niye.»

Wu i maslawa

⁴⁵ A gwadatay sa: «Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo sa na, ndo masækëm ha wu hay. Ma pëliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kë huta wu nakë a ze tay ha siye hay tã mële aye na, ma diye ma sækëmiye ha wu ngay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma sækëma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadañ

⁴⁷ A gwadatay sa: «Bëy i Mbëlom a ndzëkit bo na, ta gadañ. Ta kal a ðelov na, ma gësäweye këlef wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadañ niye kë rah tã këlef na, ta vaha ahaya abëra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye toñ, ta pëliye këlef ngwalak eye hay. Ta piye tay ha a këteh. Siye neh-eye ngwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakë Mbëlom ma ndëviye ha mändzibëra eye na, andza niye. Gawla i Mbëlom hay ta deyew-eye ta ngëniye tay ha ka bo abëra ndo i seweð hay ta ndo ngwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i seweð hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Më ðëma na, ta tuwiye tã mahëpëðe zler eye.[¶]»

Mandëve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsëtsah fataya, a gwadatay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsënum ðaw?»

[†]13:35 Dëmes hay 78.2.

[‡]13:42 Zëba ma Mata 8.12.

[¶]13:50 Zëba ma Mata 8.12.

Ta mbəday faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵²A gwadatay: «Andza niye, ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye a təra gawla ma Bəy i Mbəlom na, a ndzəkət bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ŋgay abəra mə wu nakə wədeye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maduwule me. A ye naha a pa bo ka matətkatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbaḃəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, məŋgay? Maa vəlay gədaŋ ka mäge masuwayaŋ neheye na, way? ⁵⁵Neŋgeye na, wawa i Mari ada bəba ŋgay na, ndo matsətsede mayako bəḃa? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Yusufa, Simoŋ ada Yuda bəḃa? ⁵⁶Ada malamar ŋgay dem eye hay nəteye andaya mə walaŋ kway bəḃa? Maa vəlay gədaŋ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəsəlay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay nakə tə wa mə dəma ada mə gay ŋgay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayaŋ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

Məməte i Yuhana madzəhubə ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

14 A həlay niye na, Herod neŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ²Herod a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhubə ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayaŋ.»

³⁻⁴Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, ŋgwas i malamar ŋgay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved məzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay tə gəs na Yuhana, tə dzawa na ada tə pa na a daŋgay. ⁵A say a Herod məkəde na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

⁶Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷Tsa na, a mbaday a dem niye, a gwaday: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may ŋgay. Tsa na, a ye a gwaday a Herod: «Dəsəŋew gər i Yuhana madzəhubə ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, ḃa kə mbadə kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəl tsəved, tə ye tə dəsəyaw. ¹⁰A slər ndo a gay i daŋgay, mə dəsaw gər i Yuhana madzəhubə ndo a yam. ¹¹Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ŋgay. ¹²Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya mədahaŋ i Yuhana abəra ma daŋgay tə la na. Tsa na, ti ye tə də ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

**Yesu a vëlatay wu mënday a
ndo hay gwezem zlam**

*Markus 6.30-44; Luka
9.10-17; Yuhana 6.1-14*

¹³ Yesu a tsëne labara niye na, a ye mahëngeye tã kwalalanj i yam hërwi mede a tøv dërenj eye abëra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sër faya. Ti yaw abëra ma wuzlahgëma hay, tã pay bëzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a tøv niye na, a mbëzlaw abëra më kwalalanj i yam. A ngatatay a ndo hay haladzay na, tã gay më bo. A mbël tay ha ndo i dëvats tay neheye tã hël naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta hëndzëd ka tøv i Yesu, tã gwadäy: «Mazlambar hëvadä ada tøv nakay kësaf. Gwadätay a ndo hay tã ye a wuzlahgëma hay hërwi ada tã ye, tã sækëmaw wu mënday.»

¹⁶ Yesu a mbëdatay faya, a gwadätay: «Tã ye bay. Bo kurom eye vëlumatay wu mënday.»

¹⁷ Tã gwadäy: «Makwala andaya fakwaya kananj na, tapa zlam tã këlëf sulo tsiy tuk na, kækay?»

¹⁸ Yesu a gwadätay: «Hëlumenj ahaya.»

¹⁹ Tsa na, a gwadätay a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a hël makwala neheye tapa zlam tã këlëf sulo aye. A zëba dëre a mbëlom, a gay naha sisë a Mbëlom. A ngëna ha makwala niye hay ada a vëlatay a gawla ngay hay. Gawla ngay hay ta ngënatay a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mërehe. Gawla i Yesu hay tã hayay gër a siye nakë a lëkaw aye na, a rah a gwanj kuro gër eye sulo. ²¹ Ndo neheye tã nda makwala niye na, haslëka hay ta giye gwezem zlam. Ijgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gër i yam tã sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayannga Yesu a gatay kutoj a gawla ngay hay tã tsal a kwalalanj i yam, tã lahay kame mede a diye i dëlöv nengëd hëlay nakë bo ngay eye ma gwadäteye a ndo hay «Dum kurom» aye.

²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahëngeye hërwi maduwulay me a Mbëlom. Hëvadä a ge na, nengëye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalanj i yam nakë gawla ngay hay më dëma aye, dërenj ta dala, wudëk wudëk ma wuzlah i yam. Mëtasl faya ma vëzliye haladzay, a say mëme ha kwalalanj i yam ta dëba ada yam faya ma bëlkiye ha kwalalanj i yam haladzay. ²⁵ Ta mbëlomdä na, Yesu a ye ka tøv i gawla ngay hay ka gër i yam tã sik. ²⁶ Tã ngatay a Yesu faya ma diye ka tøv tay ka gër i yam tã sik na, ta dzëdzar haladzay, tã gwadä: «Ma giye na, wu matëre ka ndo!» Ta wuda ka bo tã madzëdzar eye.[§]

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadätay: «Tete kurom! Kã dzëdzarum bay. Nakay na, neñ!»

²⁸ Kwayannga Piyer a tsikay naha me, a gwadäy: «Bëy Maduweñ, kã ge nëkar na, vëleñ tsëved nã ye naha ka tøv yak ka gër i yam tã sik.»

²⁹ Yesu a mbëday faya, a gwadäy: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abëra më kwalalanj i yam, a pa bo ka mede ka gër yam hërwi mëdze gër tã Yesu. ³⁰ Ane tuk na, a zëba mëtasl faya ma vëzliye haladzay na, a dzëdzar. A dazlay mëndërmëde a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bëy Maduweñ, tëma ga ha tey!»

³¹ Kwayannga, Yesu a bëzay naha hëlay a Piyer, a gës na, a gwadäy: «Mëdzal gër

§14:26 Ndo siye tã pa a mëdzal gër tay na, wu matëre ka ndo andaya. I tay wu matëre ka ndo na, ndo nakë a mët ada a maw a bëra a walanj i ndo hay aye, a ge zluwer.

yak hala bay. Ka ge ha mædzal gær yak sulo sulo na, hærwi mey?»

³²Tæ tsal a kwalalaŋ i yam sulo tay eye. Tsa na, mætasl a ndza dedik, a væzl sa bay. ³³Gawla ŋgay neheye mæ kwalalaŋ i yam aye ta dækway gurmets a Yesu, tæ gwadaf: «Nækar na, Wawa i Mbælom dedek!»

Yesu a mbæl tay ha ndo i dævats hay ma gæma i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴Yesu ta gawla ŋgay hay tæ tas abæra ma dælou na, tæ ndisl a gæma i Genesaret. ³⁵Ndo i tæv niye tæ sær ha Yesu ki yaw. Ti ye tæ tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tæ tsæne na, tæ hælaw ndo i dævats hay tebiye ka tæv i Yesu. ³⁶Tæ gay amboh a Yesu, tæ gwadaf: «Ndo i dævats hay tâ ye naha tâ lamay a me i peteked yak nets na, tsiy.» Tsa na, ndo i dævats neheye ta lamay aye na, ta mbæl tebiye.

Kule i bæba tæte hay

Markus 7.1-13

15 Farisa hay ta ndo mædzangawa bazlam i Mbælom mapala eye ti yaw abæra ma Zerozelem, ti ye ka tæv i Yesu, tæ gwadaf: ²«Gawla yak hay ta ræhay ha gær a kule i bæba tæte kway hay bay na, hærwi mey? Ahæl nakæ ta ndiye daf aye na, tæ bara hælai andza i kule i bæba tæte kway hay tæbey na, hærwi mey?»

³Yesu a mbædatay faya, a gwadafatay: «Nækurom, ka ræhumay ha gær a bazlam i Mbælom mapala eye bay hærwi kule i bæba tæte kurom hay na, hærwi mey? ⁴Andza niye, Mbælom a gwadaf: «Ræhay ha gær a bæba yak ta may yak.» A gwadaf sa: «Ndoweie kæ tsadaf a bæba ŋgay ta may ŋgay na, kutoŋ tâ kæd na

a bæd.**» ⁵Ane tuk na, nækurom faya ka gwadafatay a ndo hay: «Ka slumeye faya mægwadafatay a bæba kurom hay ta may kurom hay: Hæbe na, næmaa dzæniye kurom. Ane tuk na, næmaa vælai ha a Mbælom. ⁶Kâ ræhumay ha gær a bæba kurom sa bay.» Andza niye, faya ka mbatumeye ha Derewel i Mbælom hærwi kule kurom. ⁷Nækurom na, ndo i bæbærek hay! Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a tsik fakuma na, dedek. A tsik ahæl niye, Mbælom a gwadaf:

⁸«Ndo neheye ta zembefæŋ na, tæ bazlam dækdæk tsa, dærev tay na, dæreŋ tæ neŋ. ⁹Næteie faya ta zembefæŋeye kæriye, ane tuk na, kæriye bæna dedek bay. Wu nakæ faya ta tætikateie a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.††»

Wu nakæ ma nasiye ha ndo aye

Markus 7.14-23

¹⁰Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwadafatay: «Pum zlæm ada tsænnum wu nakay. ¹¹Maa nas ha ndo na, wu nakæ a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakæ a yaw abæra mæ bazlam aye.»

¹²Gawla i Yesu hay ta hændzæd naha ka tæv i Yesu, tæ gwadaf: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kæ ndalatay a Farisa hay na, ka sær tæbædew?»

¹³Yesu a mbædatay faya, a gwadafatay: «Dærizl i gærdaf neheye Bæba ga nakæ mæ mbælom a zæv bay aye na, ta ŋgwadiie tay ha abæra mæ dæma. ¹⁴Gærum tay ha, næteie na, guluf neheye faya ta gæsatay hælai a guluf hay aye. Guluf ma gæseie hælai a guluf neŋged na, næteie salamay ta dædiie a bæd.»

** 15:4 Madayaw abæra mæ Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abæra mæ Ezipt 21.17.

†† 15:9 Ezay 29.13.

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwad̄ay: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dər-mak, ka sərūm zuk bay d̄aw? ¹⁷ Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərūm təbəd̄ew? ¹⁸ Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə d̄ərev ada maa nas ha ndo na, neŋg-eye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abəra mə d̄ərev na, məd̄zal gər neheye ŋgwalak eye bay aye, məkəde gər i ndo, mäge madama, mede nakə ŋgwalak eye bay aye, mäge məkəl, maraw me kame i sariya, maŋgəlay bəzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anaŋ aye. Ane tuk na, mōnde wu mōnday ze məbere həlay andza kule i bəba tətə kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ŋgwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidonj. ²² Mə dəma na, ŋgwas i Kanan^{‡‡} wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ŋgay. A pa bo ka mawude, a gwad̄ay: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, n̄a gaka mə bo təbəd̄ew! Dem ga andaya mət̄agay, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye faya ma geye d̄əret-sətseh haladzay.» ²³ Ane tuk na, Yesu a mbəd̄ay faya kwa tsekweŋ bay tebiye.

Gawla ŋgay hay ta həndzəd̄ ka təv ŋgay, ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Həhar na ŋgwas nakay, hərwi faya ma pəkweye bəzay tə mawude ŋgay neheye.»

²⁴ Yesu a mbəd̄atay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbaŋ mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ŋgwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwad̄ay: «Bəy Maduweŋ, dzəna ga!»

²⁶ Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Məzle wu mōnday i wawa hay, məkəlatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ Ŋgwas niye a gwad̄ay faya: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, dedek. Ane tuk na, tadə ndo i gay faya ma ndiye wu mōnday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəd̄ay faya a ŋgwas niye, a gwad̄ay: «Ŋgwas, məd̄zal gər yak nakə ka neŋ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, m̄a ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayaŋŋa dem ŋgay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i d̄əvats hay haladzay

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlōv i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. ³⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ŋgay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgəd̄asla aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i d̄əvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. ³¹ A gatay a ndo hay hərbaḃəkka, hərwi tə ŋgatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgəd̄aslawa aye ti ye lele, guluf hay tə ŋgatay a d̄əre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad̄: «Nəmaa zambad̄aka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vəlataŋ wu mōnday a ndo hay gwezem fad̄

Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mōnday

^{‡‡}15:22 Ŋgwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gəma i Tir ta Sidonj aye.

andaya fataya bay. A seŋ mægwaŋatay “Dum kurom” ze mænde wu mændaŋ bay. Ta giye bæle ka tsæved.»

³³Gawla ŋgay hay tæ gwaŋday: «Mæ kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mændaŋ dā mæwəlatay a ndo neheye haladzay aye na, mæŋgay?»

³⁴Yesu a gwaŋatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəŋday faya, tæ gwaŋday: «Tasəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərmaŋ.»

³⁵Tsa na, Yesu a gwaŋatay a ndo hay tã ndza ka dala. ³⁶Yesu a həl tapa i makwala neheye tasəla aye tæ kələf niye hay, a gay naha sisə a Mbəlom. A ŋgəna ha ada a wəlatay a gawla ŋgay. Tsa na, gawla ŋgay hay tæ wəlatay a ndo hay. ³⁷Ndo hay tebiye tæ nda ka mærehe andza nakə a satay aye. Tæ hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kəteh tasəla. ³⁸Ndo neheye tæ nda wu mændaŋ niye na, hasləka hay nəteye gwezem fad, ŋgwas hay ta wawa hay mæ dəma bay.

³⁹Ma dəba eye na, Yesu a gwaŋatay a ndo hay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» Nəŋgeye a tsal a kwalalaŋ i yam, a ye ka dala i Magadan.

Farisa hay ta Saduke hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

16 Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəf ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tæ gwaŋday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

²Yesu a mbəŋatay faya, a gwaŋatay: «Nəkurom ka zəbum ka pat faya ma dədiye na, ka gwaŋdum: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.” ³Tæ mekedə pərik ka ŋgatu-may mbəlom a zəba andza pat na, ka

gwaŋdum: “Bəgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sərūm mæŋgəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tæ mazəbe ka mbəlom, ada wu neheye faya ta giye bo anəke aye a say mægweŋde mey na, ka sərūm bay na, hərwi mey? ⁴Ndo neh-eye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəŋday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaŋ i Zonas[¶] ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə tæ ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ŋgway.

⁵Yesu ta gawla ŋgay hay tæ tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ka dəlov, tæ tas a diye nəŋgeŋ. Ti ye na, ta mətəsa ha gər ta məzle makwala ka həlay. ⁶Yesu a gwaŋatay: «Gum metsehe! Tsəpūm gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷Nəteye tæ tsəne andza niye, tæ kəd wuway mə walaŋ tay, tæ gwaŋd: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mətəsakwa ha gər ta məzlaw makwala aye.»

⁸Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye, a gwaŋatay: «Nəkurom na, mədzaŋ gər a kətsakum. Ka kədum wuway ka makwala na, hərwi mey? ⁹Hus anəke ki yakum a mədzaŋ gər kurom zuk bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tæ nda ada siye ka hayumay gər na, gwaŋ nday na, a makumaw a gər təbədew? ¹⁰Ada makwala nakə tapa tasəla, ndo hay gwezem fad tæ nda aye na, kə makumaw a gər bədaw? Ka hayumay gər a siye na, kəteh nday? ¹¹Na gwaŋakum: Tsəpūm gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sərūm təbədew?»

¹²Gawla i Yesu hay tæ sər ha tuk Yesu a tsikatay «Tsəpūm gər kurom» na, abəra ka gəde nakə a kwasawa ha wu aye bay.

[¶]16:4 Zəba mæ Mata 12.41.

Ane tuk na, ta tsəpiye gər tay na, abəra ka matətike i Farisa hay ta Saduke hay.

Piyer a ɗa ha Yesu neŋgeye Kəriste

Markus 8.27-30; Luka 9.18-21

¹³Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tə ndisl a dəma na, a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka neŋ Wawa i Ndo na, neŋ way?»

¹⁴Ta mbəɗay faya, tə gwadɗay: «Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuɓe ndo a yam. Ndo siye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tə gwad nəkar Zeremi kəgəbay nəkar nəte mə walaŋ i siye i ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom hay.»

¹⁵Yesu a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

¹⁶Simon Piyer a mbəɗay faya, a gwadɗay: «Nəkar na, Kəriste, Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.»

¹⁷Yesu a gwadɗay: «Məŋgwese ka gər yak Simon wawa i Zonas hərwi maa ɗaka ha dedek nakay na, ndo zezeŋ bay. Ane tuk na, maa ɗaka ha na, Bəba ga mə mbəlom. ¹⁸Neŋ faya na gwadakeye: Nəkar na, Piyer, andza məgwede pəlad. Na hayay gər a ndo ga hay na, ka pəlad eye nakay andza pəlad nakə ta dəzliye faya gay aye. Gədaŋ i mədahaŋ ma sliye məgatay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹⁹Na wəlakeye kəle i mahəndəke məged i Bəy i Mbəlom. Wu nakə ka kərah ka məndz-ibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom. Wu nakə ka təma ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom.»

²⁰Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ŋgay hay lele, a gwadatay: «Neŋ na, Kəriste, kə tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a ɗa ha məmote ŋgay ta məmbəlaw ŋgay abəra ma mədahaŋ

Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹Yesu a dazlay məɗatay ha a gawla ŋgay hay parakka, a gwadatay: «Kuton na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə wəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ta seŋeye ɗəretsətseh. Ta kəɗiye ga ada məhəne sulo mamahkar eye na, na lətsəweye abəra ma mədahaŋ.»

²²Piyer a zalay a Yesu kətsah mahəŋgeye, a gay me, a gwadɗay: «Bəy Maduweŋ, Mbəlom mə tsəpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³Ane tuk na, Yesu a mbəɗa me, a gwadɗay a Piyer: «Do abəra ka təv ga! Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Faya ka ŋgiye faɗaya balay. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Markus 8.34–9.1; Luka 9.23-27

²⁴Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay sa: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, mə gər ha wu nakə a say a ɗərev ŋgay aye. Mə zla mayako mazləlmbada eye ada mə peŋ bəzay. ²⁵Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha ɗuh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma hutiyə na ɗuh. ²⁶Tadə ndoweye kə huta zlele i məndz-ibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama eye na, mey? Wu andaya nakə ndo ma sliye mambəɗa ahaya məsəfəre ŋgay na, mey? ²⁷Neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta gawla i Mbəlom hay ma məzlaɓ i Bəba ga. Na yaw na, na wəleye kwa a way wu i madagər ŋgay andza məsler ŋgay neh-

§§16:24 Zəba mə Mata 10.38.

eye a ge aye. ²⁸ Neŋ faya na gwadakum-eye: Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye na, ta mətiye zuk bay, ta ngeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo, na deyeweye andza bəy təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Markus 9.2-13; Luka 9.28-36

17 Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamar i Yakuba. A ye tay ha a gər i məhəmba zəbol eye, dərən abəra ta ndo hay. ² Mə dəma na, Yesu a mbəda ka dərə tay. Dərə nŋgay a dəw andza pat, ada peteked nŋgay hay ta tərə herre kudəkudək a dəw dzaydzay. ³ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə nŋgatay a Musa ta Eliya nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, lele na, ndzakwa kanaŋ. Tafə a saka na, na kərɯwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na nŋwasa tə neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəf dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a tətal fataya ada a gwadatay: «Lətsum! Zluwer m̄a gakum bay.» ⁸ Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dərə, tə nŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə məhəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka nŋgatamay aye na, k̄a tsikumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ Wawa i Ndo na lətseweye abəra ma mədahaŋ aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla nŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzaŋ-gawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dədək, Eliya ma deyeweye ma lam-badiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neŋ faya na tsikakumeye, Eliya na, ɓa ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nəteye ta geŋeye dərətsəseh a neŋ Wawa i Ndo andza niye dərma.» ¹³ Gawla nŋgay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhufe ndo a yam.

Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

¹⁴ Yesu ta gawla nŋgay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame nŋgay. ¹⁵ Ada a gwaday: «Bəy Maduweŋ, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dərətsəseh haladzay. A kalawa ha a ako kəgəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye nŋgatay hərwi kurom məndze hadzəgay? Ahe! Zluweŋ ahaya wawa eye kanaŋ!» ¹⁸ Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfərə nakə nŋwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayaŋŋa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla nŋgay hay, nəteye mahəteye na, gawla nŋgay hay ta həndzəd naha ka təv nŋgay, tə gwaday: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfərə nakay təbey na, hərwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwađatay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ haladzay bay aye. Neŋ faya na tsikakumeye, sərüm ha tadə məpe mədzal gər kurom m̄a ge tsekweŋ andza wur i bəzəŋ na, ka slumeye məgwađay a mahəm̄ba nakay: “Lətse abəra kanaŋ, do katađay.” Ma lətsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweŋ ma dākumeye me bay. [²¹ Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweye andza niye tsa bay. Ma ndohwaweye na, ma rəzlay a gər tə mađuwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a ɗa ha masulo eye məm̄əte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahaya gər eye ma Galile. Yesu a gwađatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheye tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəđ ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwađay: «Miter kurom na, ma vəliye dzaŋgal i gay məvəlay wu a mbəlom təbəđew?»

²⁵ Piyer a mbədatay faya, a gwađatay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayaŋŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwađay: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dzaŋgal tə wu nakə tə ɓar məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukudu mə həlay i bərakəzaŋ hay ɗaw?»

²⁶ Piyer a mbəđay faya, a gwađay: «Bərakəzaŋ hay.»

Yesu a gwađay: «Ndo i dala eye niye hay ta vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu məgəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu məgəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada k̄a həndəkay ha ɓazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nəte mə dəma, zla ahaya ada k̄a vəlamatay dzaŋgal may.»

Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

18 A həlay niye na, gawla i Yesu hay ta həndzəđ ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwađay: «Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwađatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərüm ha na, tadə ka mbəđum ha mede kurom, ka tərüm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo ŋgay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na neŋ. ⁶ Ndowneye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama t̄a ɓaray mađiz i kwar a ɗay ada t̄a kal ha a huđ i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwađatay sa: «Dərətsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya ta səpatiyə tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedek, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dərətsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiyə ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na,

ɖas tay ha ada kuts tay ha dɔrɛŋ tɔ nɛkar. Ɔgama mede a sifa tɔ hɔlay yak nɔte kɛgɔbay tɔ sik yak nɔte tɔ bɛmalɛ nakɛ ta kaliye kar ha a ako nakɛ ma mbatiye ɖaɖa bay tɔ hɔlay yak sulo kɛgɔbay tɔ sik yak sulo aye. ⁹Taɖɛ ɖɛre yak ma diye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dɔrɛŋ tɔ nɛkar. Ɔgama mede a sifa tɔ ɖɛre yak nɔte tɔ bɛmalɛ nakɛ ta kaliye kar ha a ako nakɛ ɖaɖa ma mbatiye bay tɔ ɖɛre yak sulo aye.»

Dzeke i tɔbaŋ nakɛ a dze aye

¹⁰Yesu a gwadafatay sa: «Gum metsehe! Kâ zɛbum ka ndo neheye makɛtsa eye hay aye andza wu kɛriye bay. Neŋ faya na gwadakumeye, gawla i Mbɛlom tay hay nɔteye andaya pat pat ka tɔv i Bɛba ga mɛ mbɛlom. [¹¹Hɛrwi neŋ Wawa i Ndo na yaw hɛrwi mɛtɛme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹²A gwadafatay sa: «Nɛkurom ka dzalum na, kɛkay? Taɖɛ ndo tɔbaŋ ŋgay andaya temerre, ada nɔte mɛ walaŋ i tɔbaŋ niye a dze na, ma gɛriye ha kuro kuro tsid gɛr eye tsid mɛ mahɛmba, ma diye mapɛla ahaya nakɛ a dze aye. ¹³Neŋ faya na tsikakumeye: Taɖɛ kɛ huta na na, ɖɛrev ŋgay ma ŋgwasiye haladzay hɛrwi tɔbaŋ niye nɔte aye a ze neheye kuro kuro tsid gɛr eye tsid ta dze tɔbey aye. ¹⁴Andza niye dɛrmak, Bɛba kurom nakɛ mɛ mbɛlom aye a say na, ndɛray kway nɔte mɛ walaŋ i ndo neheye makɛtsa eye mâ dze bay.»

Malamar yak kɛ gaka mɛnese na, ka giye na, kɛkay?

¹⁵Yesu a gwadafatay sa: «Taɖɛ malamar yak kɛ gaka mɛnese na, do ka tɔv ŋgay tsikay faya ahɛl nakɛ nɛkurom sulo tɔ neŋgeye aye. Taɖɛ ka tɛma bazlam yak na, kɛ tɛma ha abɛra mɛ mezeleme. ¹⁶Taɖɛ ka tɛma bazlam yak bay na,

dum ka tɔv ŋgay ta ndo nɔte kɛgɔbay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgɛne ha sariya na, ta ndo hay sulo kɛgɔbay ndo hay mahkar.* ¹⁷Ane tuk na, ka tɛma bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka neŋ. Ka kɛrah bazlam i ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Kɛriste na, gɛr ha zɛba faya andza ndo nakɛ a sɛr Mbɛlom bay aye kɛgɔbay andza ndo matsekele dzaŋgal.

¹⁸«Neŋ faya na gwadakumeye: Sɛrum ha na, wu neheye tebiye ka kɛrahum ka mɛndzibɛra aye na, ta kɛrahiye mɛ mbɛlom dɛrmak. Wu neheye tebiye ka tɛmum ka mɛndzibɛra aye na, ta tɛmiye mɛ mbɛlom dɛrmak.

¹⁹«Neŋ faya na gwadakumeye sa: Sɛrum ha na, taɖɛ ndo hay sulo ka mɛndzibɛra ta dzapa ayaw ka wu nakɛ ta tsɛtsahiye tɛ maɖuwule me aye na, Bɛba ga mɛ mbɛlom ma vɛlateye wu nakɛ ta tsɛtsah aye. ²⁰Hɛrwi ndo sulo kɛgɔbay mahkar ta haya gɛr ka maɖuwulay me a Mbɛlom ta mɛzele ga na, neŋ andaya mɛ walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakɛ a kɛrah mɛpɛsay ha mɛnese a ndo aye

²¹Piyer a hɛndzɛɖ ka tɔv i Yesu, a tsɛtsah faya, a gwadafay: «Bɛy Maduweŋ, taɖɛ malamar ga kɛ geŋ mɛnese na, na pɛsay ha sik nday? Madzɛga tasɛla ɖaw?»

²²Yesu a gwadafay: «Na gwadakeye madzɛga tasɛla bay, ane tuk na, sik kuro kuro tasɛla madzɛga tasɛla.

²³«Hɛrwi niye, Bɛy i Mbɛlom a ndzakit bo ta bɛy wuray a say matsɛtsehe gwedere ŋgay ka ndo mɛge mɛsler ŋgay hay. ²⁴A dazlay a mɛsler na, tɔ gɛsay naha ndo i mɛsler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyɔŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵Ndo niye na, wuray ŋgay andaya mɛheme ha gwedere niye bay. Bɛy niye a gwad ma sɛkɛmiye ha andza

*18:16 Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

beke, nenjeyeye, ngwas ngay, wawa ngay hay tã wu ngay tebiye hãrwi mäheme ha gwedere ngay. ²⁶Ndo mäge mäsler ngay niye a dækway gurmets, a gay amboh, a gwaday: “Amboh, zlej ngatay, na hamakeye suloy tebiye.” ²⁷Tsa na, a gay mã bo a bãy niye, a gëray ha gwedere niye ada a gër ha a ye ngway.

²⁸«Ndo mäge mäsler niye a ndohwaw abëra na, tã dzëgër ta mandala ngay nakë tã gawa mäsler salamay aye. Gwedere ngay andaya ka mandala ngay niye kwar i suloy temerre. A gës na ndo niye mambërlew keenjnek, a gwaday: “Hemenj gwedere ga!” ²⁹Mandala ngay niye a dækway gurmets, a gay amboh, a gwaday: “Zlej ngatay, na hamakeye.” ³⁰Ndo mäge mäsler niye a këräh. A gës mandala ngay niye a kal ha a dangay. Ma ndziye mã dëma hus a pat nakë kã hamay gwedere ngay aye. ³¹Siye i ndo mäge mäsler i bãy niye tã ngatay a wu nakë a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata tãkëray a ndo i gay tay.

³²«Ndo i gay tay a tsäne andza niye na, a zalay a ndo mäge mäsler ngay niye. A yaw na, a gwaday: “Nëkar na, ngwalak i ndo bay. Na gëraka ha gwedere ga tebiye hãrwi nakë ka gëj amboh aye. ³³Nëkar dërmak na, mandala yak mã gaka mã bo andza nakë nëkar ka gëj mã bo aye dërmak.” ³⁴A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slër ndo mäge mäsler ngay niye a dangay hãrwi mëgay dëret-sëtseh. Ma häbiye hus kã hama gwedere ka bo bëra tebiye.»

³⁵Yesu a gwadatay: «Tadë kwa way kã pësay ha mënese a malamär ngay peteh abëra mã dërev bay na, Bëba ga mã mbëlom ma giye kurom ha andza niye dërmak.»

Bazlam i Yesu ka gër i mahëhere ngwas

Markus 10.1-12

19 Yesu a ndöv ha bazlam ngay niye hay na, a lëtse abëra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye nenjed i magayam i Yurdum. ²Ndo hay mbërzëzza haladzay ta zëngal na. A mbël tay ha ndo hay abëra ma dëvats tay hay.

³Farisa hay ta händzäd ka töv i Yesu. A satay mähäle faya abëra suwat. Ta tsët-sah faya, tã gwaday: «Bazlam kway mapala eye kã vël tsëved ka mahëhere ngwas hãrwi kwa i wu waray waray daw?†»

⁴Yesu a mbëdatay faya, a gwadatay: «Ka dzangum wu nakë mawatsa eye mã Dërewel i Mbëlom aye tãbëfëw? Ka madazlay na, Mbëlom a ge haslëka ada ngwas, ⁵ada a gwad: “Hãrwi niye haslëka ma gëriye ha bëba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. Ada nët-eye ta tãriye na, bo nãte.‡” ⁶Andza niye, nãteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nãte.» Yesu a gwadatay sa: «Ndo zëzej mã ngëna ha wu nakë Mbëlom a dzapa ha aye bay.»

⁷Farisa hay tã gwaday: «Musa a gwad haslëka ma ta hähariye na ngwas ngay na, mã watsay dërewel i mahëhere a hëlay a ngwas ngay. Ada a tsik andza niye na, hãrwi mey?»

⁸Yesu a mbëdatay fay, a gwadatay: «Musa a vëlakum tsëved ka mahëhere ngwas kurom hay na, hãrwi dërev kurom makula eye tongwa tongwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. ⁹Nëj faya na tsikakumeye, kwa way ka hähär na ngwas ze mëndzay a gër ka mäge madama na, ada kã zla a dëma ngwas mekelej eye na, kã ge madama.»

†19:3 Madazlay i wu hay 1.27; 5.2.

‡19:5 Madazlay i wu hay 2.24.

¹⁰Gawla ngay hay tə gwadafay: «Tadə bazlam i hasləka ta ngwas andza niye na, ngama məzle ngwas bay.»

¹¹Yesu a mbədatay faya, a gwadafatay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəlateye gədan a siye hay matəme. ¹²Ndo siye hay tə sla faya məzle ngwas bay na, hərwi wu mekeleŋ eye hay wal wal. Ndo siye hay tə wa tay ha andza niye, bo tay a say ngwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hərwi ada tã zla ngwas bay. Siye hay ta zla ngwas bay na, hərwi Bəy i Mbəlom. Ndo nakə kə sla faya matəme matətike nakay aye na, mã təma.»

Yesu a təma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa hay ka təv i Yesu hərwi ada mã pa fataya həlay ada mã dıwulay me a Mbəlom hərwi tay. Ane tuk na, gawla ngay hay tə ngatay a ndo hay faya ta həliye naha wawa hay ka təv i Yesu na, tə gatay me. ¹⁴Yesu a gwadafatay: «Gərım tay ha wawa hay tã yaw ka təv ga. Kã həharım tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵Yesu a pa həlay ka wawa niye hay hərwi məpe fataya ngama. Tsa na, a ye ngway abəra ka təv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶Ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a tsətsah, a gwadafay: «Miter, na giye wu ngwalak eye na, mey nakə ada na hutıye sifa nakə ma ndəviye bay aye?»

¹⁷Yesu a mbəday faya, a gwadafay: «Ka tsətsahiye fagaya wu ka gər i wu ngwalak eye na, hərwi mey? Ndo ngwalak

eye na, Mbəlom nəte ngweŋ. Tadə a saka məhute sifa ka təv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ngay mapala eye.»

¹⁸Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwadafay: «Kã kəf gər i ndo bay, kã ge madama bay, kã ge məkal bay, kã raw me ka ndo kame i sariya bay, ¹⁹rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wudə ndo i məged yak dərmak andza ka wudə na gər yak.»

²⁰Gawla niye a gwadafay a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkeŋew məge na, sa mey?»

²¹Yesu a gwadafay: «Kə saka matəre ndo ngwalak eye na, do ta səkəm ha wu yak ada kã ngənatay suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutıye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara peŋ bəzay.»

²²Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ngway ta mevel eye hərwi zlele ngay na, haladzay.

²³Yesu a gwadafatay a gawla ngay hay: «Neŋ faya na gwadəkumeye, sərum ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom. ²⁴Ada neŋ faya na gwadəkumeye anaŋ sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mã ye ta bəf i ləpəre.»

²⁵Gawla ngay hay tə tsəne bazlam ngay niye hay andza niye na, a gatay hərəbəkka, tə gwadafay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁶Yesu a zəba fataya, a gwadafatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədan təbey.»

²⁷Piyer a mbəday naha faya, a gwadafay: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka

^{19:19}Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwadatay: «Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, neĵ Wawa i Ndo na ndziye ka təv məndze i bəy ta məzlaḅ ma məndzibəra wedeye. Nəkurom neheye ka pumeĵ bəzay aye, ka ndzumeye ka təv məndze i bəy kuro ğər eye sulo dərmaĵ hərwi məgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro ğər eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tə ğər ha ğay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutiyə a dəma ma ziyə madzəga temerre ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³⁰ Mə walaĵ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaĵ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Dzeke i ndo nakə a həl ndo mäge məsler hay a guvah űğay aye

20 «Bəy i Mbəlom a ndzəkət bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə ğay mekedə pərək hərwi məpəle ndo mäge məsler hay a guvah űğay. ² Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nəte. ³ Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a ndzatay a ğər a siye hay faya ta ğiye məsler bay, nəteye malətsa eye kəriye. ⁴ A gwadatay: “Nəkurom dərmaĵ dum fətumeĵ guvah ga, na vələkumeye wu i madagər kurom lele.” ⁵ Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah űğay niye. Ndo niye a ye məpəle ndo i məsler hay ta mağərĥəpat, ada ta bəre maĥkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bəre zləm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay

nəteye malətsa eye. A tsətsah fataya, a gwadatay: “Nəkurom mandza eye kanaĵ hwapat ze mäge məsler na, hərwi mey?»

⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: “Hərwi ndəray kə həl may a məsler bay.” A gwadatay: “Nəkurom dərmaĵ dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mələvay ğər a məsler űğay, a gwaday: “Zalatay a ndo mäge məsler hay, vələtay wu i madagər tay. Dazlay ta ndo neheye na həl tay duk aye ada kə ndəv ha ta ndo neheye na lah məhəle tay kurre aye.” ⁹ Ndo neheye ta dazlay a məsler ta bəre zləm i huwa aye na, ti ye naha kwa way a təma kwar i suloy nəte. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw.

Tə dzala mə ğər tay na, tə təmiye ma ziyə i ndo neheye. Ane tuk na, tə vələtay kwa way kwar i suloy nəte. ¹¹ Ta təma na, ta ğuĵğuz ka ndo i guvah, ¹² tə gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dəba may aye, tə ge məsler na, bəre nəte tsa tuk na, ada ka vələmay wu madagər may andza i tay na, kəkay? Nəmay na, nəmaa sa dərət-sətseh mə pat hwapat ada nəmaa səmay naha a merəbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbəday faya a ndo nəte mə walaĵ tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mənese bay. Ka gama tsakala i mäge məsler pat eye nəte na, kwar i suloy nəte bəday?»

¹⁴ Zla wu i madagər, do. A seĵ na vəliye a ndo nakə a yaw ma dəba yak andza nakə na vələka aye dərmaĵ. ¹⁵ Neĵ na, tsəved ga andaya mäge wu nakə a seĵ aye ta suloy ga. Kəğəbay nəkar na, sələk eye hərwi nakə neĵ űğwalak i ndo aye daw?» ¹⁶ Andza niye, ndo i dəba hay ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

§20:2 A həlay i Yesu na, kwar i suloy nəte na, a sla məvəle merəbe i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

**Yesu a ɗa ha mɛmɛte ɲgay ta
mɛlɛtsew ɲgay abɛra ma mɛdahaɲ sa**

Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahɛl nakɛ Yesu faya ma diye a Zerolem aye na, a hɛl gawla ɲgay hay kuro gɛr eye sulo tɛv tay wal. Nɛteye faya ta diye ka tsɛved na, a gwadɛtay: ¹⁸ «Tsɛnum, anɛke na, faya ka deyekweye a Zerolem. Mɛ ɗɛma na, neɲ Wawa i Ndo ta vɛlateye ga ha a hɛlay a bagwar hay i ndo neheye tɛ vɛlaway wu a Mbɛlom aye ada a ndo neheye tɛ dza-ɲgawa bazlam i Mbɛlom mapala eye. Ta geɲeye sariya i mɛkɛɗe, ¹⁹ ada ta vɛlateye ga ha a ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye. Ta ɲgwesɛɲeye ɗɛla abɛra mɛ gɛr, ta ndabiye ga ta mandalaɓa. Ta dariye ga ka mayako mazlɛmbaɗa eye. Ma mɛhɛne mamahkar eye na, na lɛtseweye abɛra ma mɛdahaɲ.»

Matsɛtsehe i may i Yakuba ta Yuhana

Markus 10.35-45

²⁰ Ma ɗɛba eye na, ɲgwas i Dzebede a ye ka tɛv i Yesu ta wawa ɲgay hay. A ye naha a ɗɛkw gurmets kame i Yesu hɛrwi matsɛtsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwadɛtay: «A saka mey?»

A mbɛɗay faya a Yesu, a gwadɛtay: «Na tsɛtsah fakaya na, aza ahɛl nakɛ ka ndza a bɛy yak aye na, vɛlatay tsɛved a wawa ga neheye sulo aye tɛ ndza ka tɛv yak, nɛte ta diye i hɛlay i mɛnday ada neɲgeɗ ta diye i hɛlay i gula yak tey.»

²² Yesu a mbɛɗay faya, a gwadɛtay: «Ka sɛrum wu nakɛ ka tsɛtsahumeye aye bay. Ka slumeye faya mɛse ɗɛretsɛtseh nakɛ na siye aye ɗaw?»

Ta mbɛɗay faya, tɛ gwadɛtay: «Nɛmaa sliye faya.»

²³ Yesu a gwadɛtay: «Deɗek, ka sumeye ɗɛretsɛtseh andza neɲ nakɛ na siye ɗɛretsɛtseh aye. Ane tuk na, mɛndze ta diye i hɛlay i mɛnday ga kɛgɛbay ta diye i hɛlay i gula ga na, mata tsike na, neɲ

bay. Tɛv mɛndze niye na, i ndo neheye Bɛba ga a lɛvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tɛ tsɛne bazlam niye na, tɛ ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ɲgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka tɛv ɲgay, a gwadɛtay: «Nɛkurom ka sɛrum ha na, bɛy bagwar eye ka mɛndzibɛra faya ta lɛviye ndo hay ta gɛɗaɲ ada ndo bagwar eye hay ta bɛrɛkiye ha gɛɗaɲ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, mɛ ge andza niye mɛ walaɲ kurom bay. Duha na, kɛ ge ndɛray mɛ walaɲ kurom a say matɛre bagwar eye na, mɛ tɛra ndo i mɛsler kurom. ²⁷ Kɛ ge ndɛray mɛ walaɲ kurom a say matɛre ndo i me na, mɛ tɛra beke kurom. ²⁸ Andza niye, neɲ Wawa i Ndo na yaw na, hɛrwi ada ndo hay tɛ geɲ mɛsler bay. Na yaw duha na, hɛrwi mɛgatay mɛsler a ndo hay ada mɛvɛle ha mɛsɛfɛre ga hɛrwi mɛmbɛle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbɛl tay ha guluf hay sulo

Markus 10.46-52; Luka 18.35-43

²⁹ Ahɛl nakɛ Yesu ta gawla ɲgay hay ti yaw abɛra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tɛ payaw bɛzay. ³⁰ Guluf hay sulo nɛteye mandza eye ka tsakay i tsɛved. Tɛ tsɛne Yesu faya ma diye ta tsɛved eye niye na, tɛ pa bo ka mawude, tɛ gwadɛ: «Bɛy Maduweɲ, Wawa i Davit, nɛmaa gaka mɛ bo tɛbɛɗew?»

³¹ Ndo hay tɛ gatay me hɛrwi ada tɛ ndza ɗikɗik, ane tuk na, tɛ zaka ha mawude haladzay, tɛ gwadɛ: «Bɛy Maduweɲ, Wawa i Davit, nɛmaa gaka mɛ bo tɛbɛɗew?»

³² Yesu a lɛtse, a zalatay, a tsɛtsah faya: «A sakum nɛ ge hɛrwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbɛɗay faya, tɛ gwadɛtay: «Bɛy Maduweɲ, a samay na, hɛndɛkamay na ɗɛre tey.»

³⁴ Yesu a tsɛne andza niye na, tɛ gay mɛ bo. A lamay a ɗɛre tay, kwayaɲɲa

ndo neheye sulo aye tã ngatay a dãre. Tsa na, tã pay bõzay a Yesu.

Yesu a fãlãkwa a Zerozelem

*Markus 11.1-11; Luka
19.28-40; Yuhana 12.12-19*

21 Yesu ta gawla ngay hay, nãteye mazlambar bãse ta Zerozelem na, tã ndisl a gãma i Betifadze ka Mahãmba i Tetãdõez. Yesu a slãr gawla ngay sulo kame, a gwadfatay: ²«Dum naha a gãma nakã kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gãr a zuñgo ta wawa ngay mabara eye. Pãluma tay ahaya ada kã yumerja tay ahaya. ³Tadã ta tsikakum wuray na, mbãdumatay faya: “A say a Bõy Maduwerj.” Tsa na, ta gãriye kurom ha.»

⁴Wu nakay a ge bo na, andza i ndo mãde ha bazlam i Mbãlom nakã a tsik aye, a gwad:

⁵«Gwadumatay a ndo neheye ma gãma i Zerozelem aye:

Zãba, bõy yak faya ma diye naha ka tãv yak!

Nẽgẽye malãba eye,
nẽgẽye mandza eye ka zuñgo ada ka zuñgo wawa eye.**»

⁶Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tã ge andza nakã Yesu a tsikatay aye.

⁷Ti ye, tã gãsaw zuñgo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tã pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸Ndo hay haladzay mbãrzãzza ta fãtãl peteked tay hay ka tsãved, siye hay tã hãbaw slambah i dãrizl i gãrdãf hay ta fãtãl ka tsãved. ⁹Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dãba ngay aye na, ta wuda, tã gwad: «Zambadãkway a Wawa i Davit!

Mbãlom mã pa ngãma ka ndo nakã faya ma deyeweye ta mãzele i Bõy Maduwerj

aye. Zambadãkway a Mbãlom, nẽgẽye nakã mã mbãlom aye!»

¹⁰Ahãl nakã Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgãma aye wadãj wadãj. Ta tsãtsãh, tã gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹Ndo hay ta mbãdatay faya: «Yesu, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom, nẽgẽye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

Yesu mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom

*Markus 11.15-19; Luka
19.45-48; Yuhana 2.13-22*

¹²Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamãtagay i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. A ye naha na, a hãhar tay ha ndo masãkãme wu hay ta ndo neheye ta sãkãmiye ha wu hay aye. A pay hãlay a tabal i ndo mambãde ha suloy, a mbãzl ha tãv mãndze i ndo masãkãme ha bodobodo hay.^{††} ¹³Tsa na, a gwadfatay: «Mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom na: “Ta zãleye a gay ga na, gay i maduwule me. Ane tuk na, nãkurom ka tãrum ha lar i mãkal hay na, kãkay?‡‡»

¹⁴Guluf hay ta ndo mãtãra eye hay, ti ye ka tãv i Yesu a gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. Yesu a mbãl tay ha. ¹⁵Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta ndo neheye tã dzãngãwa bazlam i Mbãlom mãpala eye tã ngatay a masuwãyañ nakã Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom: «Mãzlab mã ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. ¹⁶Tã gwadãf a Yesu: «Ka tsãne wu nakã wawa neheye faya ta tsikiye bãdãw?»

Yesu a mbãdatay faya: «Ayaw, na tsãne. Nãkurom na, ka dzãngum bazlam

**21:5 Zãba ma Zakari 9.9.

††21:12 Yahuda hay ti yaw ma gãma mekeleñ eye mata mbãde ha suloy tay. Ma dãba eye, ta sliye masãkãme gãnãw hãrwi kule ada mãvãle dala i dzãngal i gay mãdãslay gãr a Mbãlom.

‡‡21:13 Zãba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11.

nakə mawatsa eye mə Derewel aye dāda təbədew? “A saka nakə wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye tā zambadaka.”¹⁶”

¹⁷Tsa na, a gər tay ha, a yaw abəra ma wuzlahgəma, a ye a Betani, a həna mə dəma.

Gurov mawa eye bay

Markus 11.12-14,20-24

¹⁸Tədə eye pərik i mekedə, ahəl nakə faya ma maweye a wuzlahgəma aye na, may a wur faya. ¹⁹A ngatay a gurov ka tsakay i tsəved. A ye a bəzay i dərizl i gərdaf niye. Ane tuk na, a ngatay na, a slambah dekdek, mawa eye bay. A gwadāy a gurov niye: «Ka wiye hohway dāda sa bay.» Kwayaŋŋa gurov niye a kula.

²⁰Gawla ŋgay hay tə ngatay andza niye, a gatay masuwayaŋ. Tə gwadāy a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayaŋŋa tsa na, kəkay?»

²¹Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mədzal gər kurom gərəŋ gərəŋ bay na, ka slumeye faya məge wu nakə na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahəmba, ka slumeye məgwadāy: “Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, ada ma giye bo. ²²Tadə ka dzalum ha ka neŋ tə dərev kurom peteh na, ka hutumeye wu nakə ka tsətsahumeye tə maɸuwule me a Mbəlom aye tebiye.»

Maa vəlay gədaŋ a Yesu na, way?

Markus 11.27-33; Luka 20.1-18

²³Yesu a ye, a fələkwa a gay i məɸəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dazlay a matətikatay. Ahəl nakə faya ma tətikiye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka təv ŋgay. Ta

tsətsah faya, tə gwadāy: «Ka ge wu neh-eye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way?»

²⁴Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmaƚ na tsətsahiye fakuma mat-sətsehe nəte, tadə ka mbədumeŋew faya na, na ge wu neheye ta gədaŋ waray na, na tsikakumeye. ²⁵Maa slər ha Yuhana madzəhube ndo a yam na, way? Mbəlom tsukudu, ndo hay dāw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbəɸakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkway, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” ²⁶Ane tuk na, tadə ka gwadəkway, maa sləraw Yuhana na, ndo hay, dzədzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana neŋgeye ndo məɸe ha bazlam i Mbəlom.» ²⁷Hərwi niye ta mbəɸay faya a Yesu, tə gwadāy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

²⁸Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndowneye andaya wawa ŋgay hay sulo. A gwadāy a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” ²⁹Wawa ŋgay a mbəɸay faya, a gwadāy: “Na diye bay.” Məndze tsekweŋ na, a dzala ha ka bazlam ŋgay niye, a ye a guvah. ³⁰Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ŋgay a mbəɸay faya, a gwadāy: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. ³¹Mə walaŋ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ŋgay aye na, waray?»

Ta mbəɸay faya, tə gwadāy: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha ndo matsekele

¹⁶21:16 Dəmes hay 8.3.

dzaŋgal hay ta ŋgwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. ³²Yuhana madzəhubə ndo a yam ki yaw kə dākum ha tsəved dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaŋgal ta ŋgwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ŋgatamay bəbay na, ka mbədum ha mədzal gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

³³Tsənum dzeke mekeleŋ eye sa: «Ndoweeye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zledf, a ŋgar a dəma təgwad^{§§} hərwi maditse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleŋ eye dərəŋ.

³⁴«Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf ŋgay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ŋgay aye hərwi ada t̄a vəlayaw hohway i gərdaf ŋgay hay. ³⁵Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatatay na, tə gəs makurre eye tə ndaβa na lele. Tə gəs masulo eye, tə kədf na mədahaŋ eye ada tə kədf mamahkar eye tə kwar. ³⁶Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleŋ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. ³⁷Ka mandəve ŋgay eye na, a slər wawa ŋgay. A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.” ³⁸Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə walaŋ tay: “Anaŋ magedze

ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Takwa, kədfakwa na ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ³⁹Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha dərəŋ ta guvah. Ti ye naha, tə kədf na.»

⁴⁰Yesu a tsətsah fataya a gwadətay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹Ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Ma kədiye ndo məkəde ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma haliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ŋgay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴²Tsa na, Yesu a gwadətay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye təbədew? A gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye duh.

Maa gwad kwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.*»

⁴³Yesu a gwadətay sa: «Neŋ faya na tsikakumeye, nəkurom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay ha a ndo mekeleŋ eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye. ⁴⁴Kwa way kə dədf ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dədf ka ndoweeye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza mereβek.»

⁴⁵Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye. ⁴⁶Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

§§21:33 Təv maditse na, tə ŋgar təv andza təgwad hərwi maditse hohway.

*21:42 Dəmes hay 118.22-23.

Dzeke i magurlom i mæzle dahəlay*Luka 14.15-24*

22 Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadətay: ²«Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, anəŋ andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ŋgay. ³A slər gawla ŋgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na, ndo neheye t̄ə zalatay aye na, ta kərah mede. ⁴A slər gawla ŋgay mekeleŋ eye hay sa. A gwadətay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənday anəke, na kədf gəsəŋ i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na kədf, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənde daf i mabəzləme gər i dahəlay.” ⁵Ane tuk na, ndo neheye t̄ə zalatay aye na, ta pa zləm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka məge məsler tay hay. Ndo nenged a ye a guvah, ndo mekeleŋ eye a ye masəkəme ha wu ŋgay hay. ⁶Ndo siye hay t̄ə gəs tay hay gawla i ndo niye, t̄ə gatay d̄əretsətseh, t̄ə kədf tay ha mədahaŋ eye hay.

⁷«Bəy niye a tsəne andza niye na, a ndalay. A slər sidzew hay, ti ye ka mabəbazl tay ada t̄ə mədzay ako a gəma tay. ⁸Tsa na, a gwadətay a ndo i məsler ŋgay hay: “Daf i mabəzləme gər i dahəlay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mənde bay. ⁹Hərwi niye, dum ka tsəved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gər aye, t̄a yaw ka mənde daf.” ¹⁰Ndo i məsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha t̄ə hayay gər a ndo neheye t̄ə ndzatay a gər aye tebiye, ndo ŋwalak eye hay ta ndo neheye ŋwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹«Bəy a fələkwa a gay hərwi mazəbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye

naha a ŋgatay a ndo nəte peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya faya bay. ¹²A gwadətay: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya fakaya bay sa na, ka fələkwa kanəŋ ma kəkay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbədəy faya bay. ¹³Tsa na, bəy a gwadətay a ndo i məsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na həlay t̄ə sik, kalum ha abəra a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye t̄ə mahəpəde zler eye.”[†]»

¹⁴Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye t̄ə pala tay ha aye na, nət-eye haladzay bay.»

Məvəle dzəŋgal a bəy i Roma*Markus 12.13-17; Luka 20.20-26*

¹⁵Farisa hay ti ye, t̄ə haya gər. T̄ə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi mapəle tsəved ma kəkay nakə ta həliye suwat abəra ka Yesu t̄ə matsətsehe faya abəra bazlam aye. ¹⁶Ta ndəv ha məhay gər na, t̄ə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka t̄əv i Yesu. Ti ye naha, t̄ə gwadətay: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedək. Nəkar faya ka t̄ətikateye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye t̄əbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay t̄əbey. ¹⁷Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzəŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay d̄aw?»

¹⁸Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzal gər tay nakə ŋwalak eye bay aye. A gwadətay: «A nəkurom ndo i bəbək hay, ka həlumeye fagaya abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹Ehey bəzumen ha suloy nakə t̄ə vələwa dzəŋgal eye t̄əday.» T̄ə zlayaw kwar suloy nəte, t̄ə vələy. ²⁰Tsa na, Yesu a gwadətay:

[†]22:13 Zəba mə Mata 8.12.

«Mandzakit bo nakay ta mæzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwadafay: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ɲg-way. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ɲgway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaḃəkkə. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahaɲ hay abəra ma bəd

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaɲ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadafay:

²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tadə ndoweje a mət ze məwe wawa na, malamar ɲgay mâ zla madakway i ɲgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.»[‡] ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ɲgay masulo eye a zla ɲgwas niye. ²⁶ Malamar ɲgay masulo eye a mət ze məwe wawa dər-mak. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ɲgwas a mət dər-mak. ²⁸ Ada pət nakə mədahaɲ hay ta lətseweje abəra ma mədahaɲ aye na, ɲgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ɲgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərūm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərūm

gədaɲ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta lətseweje abəra ma mədahaɲ aye na, hasləka hay ta ɲgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheje mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaɲ na, dafa ka dza-ɲgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ɲgay aye təbədew? A gwad: ³² “Nəɲ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.”[†] Mbəlom na, neɲgeje Mbəlom i mədahaɲ hay bay, neɲgeje Mbəlom i ndo neheje ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheje tebiye tə tsəne matətike ɲgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaḃəkkə.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaɲ tay na, neɲgeje ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah ka Yesu, a gwadafay: ³⁶ «Miter, mə walaɲ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwadafay: «“Wudə Bəy Maduweɲ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metshe yak tebiye.”[§] ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ɲg-walak eye a ze siye hay aye na, anaɲ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaɲ: “Wudə ndo i məged yak andza ka wudə na gər yak.”^{**} ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo mədə ha ba-

[‡]22:24 Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

[†]22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16.

[§]22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5.

^{**}22:39 Levitik 19.18.

zlam i Mbəlom tebiye a dzapa a huđ i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kəriste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsah bazlam ka Farisa neh-eye mahaya gər aye, a gwadatay: ⁴² «Ka dzalum ka Kəriste na, kəkay? Neŋgeye wawa i way?»

Tə gwaday: «Neŋgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadatay: «Ada ma kəkay Davit a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə a tsik əhəl niye, a zalay “Bəy Maduweŋ ga” aye daw? Hərwi Davit a gwad:

⁴⁴ “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na: Dara ndza tə həlay i mənday ga hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre hay a huđ i sik yak aye.††”

⁴⁵ «Tadə Davit kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada Kəriste neŋgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

⁴⁶ Mə walaŋ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbəday ka bazlam ŋgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzədzar matsətsehe faya matsətsehe neheye kəriye.

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

23 Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ŋgay hay: ² «Ndo mədza-ŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay məsler tay na, məfatay ha

bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. ³ Rəhumatay ha gər ada gum wu neh-eye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kâ gum andza nəteye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. ⁴ Nəteye faya ta hayeye gər a wu neh-eye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa məlamay ta wur həlay, ta kərəh madzəne ndo hay.

⁵ «Məsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tâ zəba fataya, tâ gwad nəteye ŋgwalak eye hay. Mahodok neheye tə mbəkwwa ada tə barawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i peteked tay ta zəbol.‡‡ ⁶ Ma təv nakə ndo hay tə haya gər ka mənde wu mənday aye na, ta wudə məndze ka təv nakə ŋgwalak eye ada mə gay i maduwule me, ta ndziye na, ka təv nakə ndo hay ta ŋgatateye aye. ⁷ A satay ndo hay tâ tsikatay me mə walaŋ i ndo hay haladzay ada tâ zalatay “Miter” hay.

⁸ «Ane tuk na, nəkurom na, ndəray mâ zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nəte tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay. ⁹ Kâ zalumay a ndəray ka məndzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi Bəba kurom na, nəte, neŋgeye mə mbəlom. ¹⁰ Kâ pəlum tâ zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nəte tsa. ¹¹ Ndo nakə bagwar eye mə walaŋ kurom aye na, mâ təra ndo i məsler kurom. ¹² Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Kwa way ka təra ha gər ŋgay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

††22:44 Dəmes hay 110.1.

‡‡23:5 Yahuda hay tə mbəkwwa mahodok, tə pawə a dəmə təv mədzeŋge hay mə Derewel i Mbəlom. Tə barawa ka da’ar, ka həlay i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

**Dəretsətseh ka ndo mədzangawa
bazlam i Musa mapala
eye ta Farisa hay**

*Markus 12.40; Luka
11.39-42, 44, 47-52, 20.47*

¹³ «A nəkurom ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbərek hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum məgəre tay ha t̄a ye bay.

[¹⁴ «A nəkurom ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbərek hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ɣɣwas hay. Ka d̄uwulawum me wədvədf hərwi ada ndo hay t̄a gwədf nəkurom ndo ɣɣwalak eye hay. Hərwi niye, ta gākum-eye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵ «A nəkurom ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbərek hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay t̄a pākum bəzay. Ka hutum ndo nəte na, ka tərumeeye ndo nakə ma hutiyə sariya i Mbəlom ma ziye kurom madzəga sulo aye.

¹⁶ «A nəkurom neheye ka tərūm andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwədfumeye: “Tədfə ndoweye kə mbəda tə gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom na, andza kə mbəda bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, tədfə ndoweye kə mbəda ta gura i gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbəda ha aye.”
¹⁷ A nəkurom ndo i matərakahaŋ hay, nəkurom guluf eye hay. Wu nakə ɣɣ-

walak eye d̄uh na, mey? Gura tsukud̄u gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom nakə ma təriye ha gura tsədaŋna eye d̄aw? ¹⁸ Faya ka gwədfumeye sa: “Tədfə ndoweye kə mbəda ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, andza kə mbəda bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbəda tə wu nakə tə vəlay a Mbəlom mapala eye ka təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbəda ha aye.”
¹⁹ Nəkurom na, guluf eye hay, ɣɣwalak eye d̄uh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbəlom aye tsukud̄u, kəgəbay təv məvəlay wu a Mbəlom nakə ma təriye ha tsədaŋna wu nakə tə vəlay kəriye a Mbəlom aye d̄aw? ²⁰ Hərwi niye, ndoweye kə mbəda ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, a mbəda ta təv məvəlay wu a Mbəlom ada tə wu neheye faya aye tebiye. ²¹ Ndowneye kə mbəda tə gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom na, a mbəda ta gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom ada ta Mbəlom nakə mandza eye mə d̄əma aye. ²² Ndowneye kə mbəda ta magərmbəlom na, a mbəda ta təv mändze i Mbəlom ada ta ndo nakə mandza eye mə d̄əma aye.

²³ «A nəkurom ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbərek eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka wəlawumay a Mbəlom. Ada ka gərūm ha məge wu ɣɣwalak eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye d̄uh na, kəkay? Andza məgwe d̄e məge wu nakə a ye ka bo məge aye, məge wu ɣɣwalak eye a ndo hay, məpe mədzal gər ka Mbəlom. Anaŋ wu nakə a ye ka bo məge aye, ze məgər ha siye bay. ²⁴ Nəkurom ka tərūm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərūm ha a d̄əma zləgweme.

²⁵ «A năkurom ndo mădzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, năkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi năkurom faya ka tsakadumeye dəba i gəsiyem ta dəba i sərə lele. Ane tuk na, huđ eye maraha eye tə wu neheye ka kəlum aye ada tə wu nakə a say a bo kurom aye. ²⁶ A năkurom Farisa neheye ka tərūm andza guluf hay aye, tsakadum na huđ i gəsiyem kurom təday ada dəba eye bəbay ma zəbiye lele dərma.

²⁷ «A năkurom ndo mădzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, năkurom bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi năkurom ka ndzəkium bo na, tsəvay neheye ta lambad tay ha dəba eye lele, a zəba kudəkudək. Tə le ka dərə mazəbe fataya haladzay. Ane tuk na, mə huđ eye na, maraha eye ta mətasl i mədahaŋ hay ada tə wu neheye maza eye tebiye. ²⁸ Năkurom na, andza niye dərma. Ka dərə i ndo hay na, ka gwadum năkurom ndo i dedək hay. Ane tuk na, mə dərəv kurom na, năkurom maraha eye ta bəbək ada ta mənese.

²⁹ «A năkurom ndo mădzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, năkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dəzlumeye tsəvay i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ada faya ka lambadumeye tsəvay i ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom ta dedək aye. ³⁰ Ada ka gwadum: “Tadə nəmaa ge andaya a həlay i bəba tətə may neheye tə kədawa ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye na, nəmaa dzapiye ta nəteye hərwi məkədə tay ha bay.” ³¹ Andza niye, bo kurom eye tə gər kurom ka sərūm ha năkurom wawa i ndo neheye tə kəd tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye. ³² Lele, ndədikum ka məsler i bəba tətə kurom huya!

³³ «Năkurom na, dədə hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mətəme abəra ka

sariya i ako nakə ma mbatiye bay aye na, kəkay? ³⁴ Hərwi niye, tsənum lele: Na slərakumeye naha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tətikakumeye. Ka kədumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazləmbada eye, siye ka ndabumeye tay ha ta mandalafa mə gay i maduwule me kurom hay ada siye ka həharumeye tay ha ka gəma ka gəma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kədum tay ahəl niye kəriye ta ge mənese bay aye na, mənese eye ma dəfiye na, ka gər kurom. A dazlay ka Abel ndo məpay naha faya a Mbəlom hus ka Zakari wawa i Baraki nakə ka kədum mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom ta təv nakə tsədaŋŋa eye. ³⁶ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu neheye tə ge ahəl niye tebiye na, sariya i Mbəlom ma dəfiye ka ndo neheye anəke aye.»

Yesu a tuwa Zerozelem

Luka 13.34-35

³⁷ Yesu a dazlay mətəwe Zerozelem. A gwad: «Năkurom ndo i Zerozelem hay, năkurom ndo i Zerozelem hay. Năkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar. Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzəkwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a huđ i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hərwi niye, gay kurom ma təriye rəgay. ³⁹ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumerŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom m̄a pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!”»

Yesu a ɗa ha ta mbəzliye ha gay i mādəslay ha gər a Mbəlom

Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

24 Yesu a ndohwaw abəra mə gay i mādəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma diye ɲgway aye na, gawla ɲgay hay ti ye naha ka tɔv ɲgay hərwi a satay mādəy ha ta dəzl gay i mādəslay ha gər a Mbəlom ada siye i gay hay na, kəkay. ²Yesu neɲgeye a gwadətay: «Faya ka ɲgatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Sərum ha kame na, ka ɲgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ɲged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

ɲgodgor i mandəve i mändzibəra

Markus 13.3-13; Luka 21.7-19

³Yesu a ye, a tsal a Mahəmba i Tetədəz. Ahəl nakə neɲgeye mandza eye na, gawla ɲgay hay ti ye ka tɔv ɲgay mahəteye, ti ye ta tsətsah faya, tɔ gwadətay: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kədəy? Ada ɲgodgor waray nakə ma diye ha mazlambar ka maweye ada mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye?»

⁴Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gum metshe! Ndəray m̄ səpat kurom bay. ⁵Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neɲ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁶Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tɔ nəkurom kwa neheye dərəɲ tɔ nəkurom aye na, k̄ dzədzarum bay. Hərwi wu neheye na, kutoɲ ta ndisleweye. Ane tuk na, mandəve i mändzibəra zuk bay. ⁷Slala ɲged ta giye vərəm ta slala neɲged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Mandəzlaɲ ma giye, dala ma bəliye ma gəma hay wal wal. ⁸Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ɲgwas aye.»

Wu nakə ma ndzateye a gər a gawla i Yesu hay aye

⁹«Ma dəba eye na, ndo hay ta gəsiye kurom hərwi ada t̄ gakum dəretsətseh, ta kədīye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. ¹⁰A həlay niye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha məpe mādzaɲ gər abəra ka neɲ. Ta həliye ka bo me ada ta niye a bo dərə mə walaɲ tay nəte nəte. ¹¹Ndo neheye tɔ gwad nətəye ndo mādə ha bazlam i Mbəlom aye haladzay ta deyeweye. Ta səpatiye ndo hay haladzay. ¹²Mənese ma səkahiye haladzay. Hərwi niye, mawudə bo i ndo hay haladzay ma nəkidīye. ¹³Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ¹⁴Ta diye ha Labara ɲgwalak eye i Bəy i Mbəlom a ndo i mändzibəra hay tebiye hərwi ada ndo neheye tɔ sər Mbəlom bay aye t̄ tsəne. Tsa na, mändzibəra ma ndəviye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵Yesu a gwadətay: «Ka ɲgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazələtɔngo, ma lətsiye a tɔv nakə tsədəɲɲa eye, andza nakə Daniyel[¶] ndo mādə ha bazlam i Mbəlom kə tsik faya. (Ndw-eye kə dzanga na, m̄ tsəne lele.) ¹⁶Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ɲgatay a wu niye na, t̄ hway a mahəmba hay. ¹⁷Ndo nakə neɲgeye ka gər i gay aye na, m̄ mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu ɲgay hay abəra mə gay ɲgay bay. ¹⁸Ndo nakə neɲgeye ma guvah aye na, m̄ mbəda gər a mətagay ɲgay məzlaw peteked ɲgay bay. ¹⁹Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ɲgwas neheye tɔ bo sulo aye ada ka ɲgwas neheye faya ta vələt-

[¶]24:15 Zəba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

eye wah a wawa tay hay aye! ²⁰Duwulumay me a Mbəlom hərwi mahway nakə ka hwayumeye mâ ge a həlay i mətasl bay kəgəbay pat i mazəzukuw bo bay. ²¹Andza niye, a həlay niye na, ndo hay ta siye dəretsətseh haladzay. Kwa ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke na, dāda ndəray kə sa dəretsətseh andza niye bay ada dāda ma giye bo andza niye sa bay. ²²Tadə Mbəlom mâ nəkid ha abəra ka pat i dəretsətseh bay na, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ŋgay neh-eye a pala aye.

²³«Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anəŋ!” kəgəbay “Nəŋgeye atay!” na, kâ tənum bazlam ŋgay bay. ²⁴Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayəŋ hay ada tə wu neheye ma giye hərɓabəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²⁵Anəŋ, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶«Tadə ta gwadəkum: “Kəriste anəŋ mə pesl”, kâ yum bay, kəgəbay ta gwadəkum: “Nəŋgeye anəŋ maŋgaha bo eye kanəŋ” na, kâ tənum bay. ²⁷Nəŋ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsədə i mbəlom nakə ta ŋgateye kwa tə waray aye. ²⁸Andza niye, təw nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

Məməw i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹«Kwayəŋŋa dəretsətseh niye hay ta ye abəra mə dəma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərma ta kutsaweye abəra

ka magərmbəlom, ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ³⁰Pat eye niye na, ndo hay ta ŋgateye a wu nakə ma diye ha nəŋgeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta ŋgeteŋeye a nəŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaɓ eye haladzay. ³¹Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³²Yesu a gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bəɗaw? ³³Andza niye, ka ŋgatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha nəŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, nəŋ ka maged. ³⁴Nəŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³⁵Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36

³⁶Yesu a gwadatay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa nəŋ Wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ŋgweŋ. ³⁷Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə nəŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza

niye dərmaḱ. §§ 38 Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a məpe zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawā dahəlay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaḅ i yam aye. 39 Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye. Ahəl nakə neḅ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərmaḱ.

40 «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neḅgeḱ. 41 Ɔḡwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nəte ta gəriye ha neḅgeḱ. 42 Hərwi niye, ndzum na, tsezlezleḅḅe bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweḅ kurom ma maweye bay.

43 «Təsənum wu nakay lele: Ndo i gay m̄a sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tsezlezleḅḅe, ma gəriye ha məkal m̄a fələkwa a gay ḡgay bay. 44 Hərwi niye, nəkurom dərmaḱ ləvum bo, hərwi neḅ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərūmeye bay.»

Ndo i məsler ḡgwalak eye

Luka 12.41-48

45 Yesu a gwadətay: «Ndo i məsler ḡgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neḅgeye na, ndo nakə ndo i gay ḡgay a gwadətay “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vələtay wu mənday tə həlay eye.” 46 Məḡgwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ḡgay ki yaw, kə ndzay a gər neḅgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. 47 Neḅ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ḡgay ma gərāy ha zlele ḡgay tebiye m̄a ləvay gər.

48 «Ane tuk na, tadə ndo məge məsler niye ḡgwalak eye bay na, ma gwadeye a gər ḡgay: “Ndo i gay ga faya ma gaw-

eye mahonok, ma deyeweye bəse bay”, 49 ma piye bo məndəbe siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məkweye hay. 50 Ndo i gay ḡgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. 51 Ki yaw na, ma vələye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo i bəbəkək hay. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

Dzeke i merehe i dem hay kuro

Luka 12.35-38, 13.25-28

25 Yesu a gwadətay: «A həlay niye na, Bəy i Mbəlom ma ndzəkittiye bo na, tə merehe i dem hay kuro. Tə həl lalam tay hay, ti ye hərwi mədzəgər tə zal i dahəlay. 2 Mə walaḅ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matərakahəḅ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. 3 Merehe i dem neheye zlam matərakahəḅ aye, tə həl lalam tay na, ta ləva ha bo tə mal bay. 4 Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tə həl lalam tay ada kwa way a ləva ha bo tə mal ma dos. 5 Zal i dahəlay ki yaw bəse bay. Merehe i dem niye hay tebiye məndzəhəre a gatay, tə ndzahəra.

6 «Ta maḡərhəvad na, mawude a tsəne. “Anaḅ zal i dahəlay kə ndzew! Lətsum ka mbəlom, dum ta dzum gər.” 7 Merehe i dem niye hay ta pəḱeke abəra ka məndzəhəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. 8 Merehe i dem neheye matərakahəḅ aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə gwadətay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweḅ tey hərwi faya ta mbatiye.” 9 Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbədətay faya, tə gwadətay: “A’ay, andaya hal-

§§24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23.

*24:51 Zəba ma Mata 8.12 ada dzanḡa wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

adzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse dūh ka təv i ndo i tsakala, səkənumaw.”¹⁰ Ahəl nakə ti ye masəkəməw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam maləva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə nengəye a gay i magurlom i məzle dahəlay. A dərəzl a maged.¹¹ Məndze zərat na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, həndəkamay abəra ma maged!”¹² Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadətay: “Neŋ faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.”¹³ Hərwi niye, ndzum tsezlezleŋne bəna pat eye kwa həlay eye na, ka sərūm bay.»

Dzeke i ndo mäge məsler hay mahkar

Luka 19.11-27

¹⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A zalətay a ndo i məsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a həlay tay.¹⁵ A vəlay kwa a way ka gədaŋ ŋgay. A vəlay a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nəte. Tsa na, a ye ŋgway.

¹⁶ «Ndo i məsler nakə tə vəlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha həlay kwayaŋŋa. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa.¹⁷ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərma. A huta faya kwar i suloy temerre sulo.¹⁸ Ane tuk na, ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye na, a ye a la bəđ, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dəma.

¹⁹ «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i məsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy ŋgay nakə a vəlatay aye.²⁰ Ndo nakə a vəlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka təv

ŋgay, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vəleŋ na, kwar i suloy temerre zlam. Anaŋ na huta faya kwar i suloy temerre zlam.”

²¹ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele hal-adzay, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu hal-adzay a həlay. Dara ŋgwasama ka bo tə neŋ.”²² Ndo i məsler nakə a vəlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vəleŋ kwar i suloy temerre sulo. Anaŋ na huta faya kwar i suloy temerre sulo.”²³ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ŋgwasama ka bo tə neŋ.”²⁴ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye, a ye naha a gwadətay: “Ndo i gay ga, na sər ha, nəkar na, ndo makula gər eye. Ka dziye wu nakə ka sləga bay aye, ka hayay gər a wu nakə ka zəv bay aye.

²⁵ Na dzədzar, hərwi niye na ye na ŋgaha kwar i suloy yak a bəđ. Anaŋ suloy yak.”²⁶ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ŋgwalak eye bay aye ada səe eye. Ka sər na, na dziye wu nakə na sləga bay aye ada na hayay gər a wu nakə na zəv bay aye ba?”²⁷ Meeneŋ na, peŋ na suloy a bank. A həlay i məməw ga na, na həla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya.²⁸ Həlum faya abəra kwar i suloy niye temerre nəte aye. Vəlumay ha faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya gwezem aye.²⁹ Hərwi ndo nakə wu ŋgay andaya aye na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra.³⁰ Gəsūm na ndo nakay ma giye ŋgama bay aye. Kalum naha abəra a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.[†]»

†25:30 Zəba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

Sariya i mandëve i mändzibëra

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahël nakë neḡ ma gwadateye a ndo neheye tã hëlay i gula ḡgay aye: “Dum abëra ka tãv ga, nãkurom neheye Mbëlom a vëlakum mezeleme aye! Dum a ako nakë ma mbatiye dãda bay Mbëlom a lãvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ḡgay hay aye. ³² Ndo i mändzibëra hay tebiye ta hayiye gër ka tãv ga ada na ḡgãniye ha ka bo abëra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mät säkure ma ḡgãniye tay ha tãbãḡ hay ta wak hay. ³³ Ka ḡgãna tay ha na, ma piye tay ha tãbãḡ hay a diye i hëlay i mänday ḡgay ada ma piye tay ha wak hay a diye i hëlay i gula ḡgay.»

³⁴ «Bëy ma gwadateye a ndo neheye tã hëlay i mänday ḡgay aye: “Dumara, nãkurom neheye Mbëlom Bëba ga a pa fakuma ḡgama aye, ka ndzumeye ma bëy ga nakë Mbëlom a lãvakum ha bo kwa ahël nakë kã ge mändzibëra zuk bay aye. ³⁵ Hërwi ahël niye, may a wur fagaya na, ka vëlumëḡ wu mänday, yam a geḡ na, ka vëlumëḡ yam mäsay, neḡ mbëlok eye na, ka tãmum ga a gay kurom, ³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumëḡ ka bo peteked, neḡ dãvats eye na, ka gumëḡ gër, neḡ ma dãḡgay na, ka yum ka zëbumëḡew däre.”

³⁷ «Ndo neheye tã gawa wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye na, ta mbädëye faya, ta gwadëye: “Bëy Maduweḡ, nãmaa ḡgataka may a wur fakaya ada nãmaa vëlaka wu mänday na, käday? Yam a gaka ada nãmaa vëlaka yam mäsay na, käday? ³⁸ Nãmaa ḡgataka nãkar mbëlok eye ada nãmaa tãma kar a gay may na, käday? Peteked fakaya bay ada nãmaa paka ka bo peteked na, käday? ³⁹ Nãmaa ḡgataka nãkar dãvats eye kãgëbay nãkar ma dãḡgay ada nãmaa ye mazëbakaw däre na, käday?”

⁴⁰ «Bëy ma mbädëye faya, ma gwadëye: “Neḡ faya na gwadakumeye, sërüm ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekweḡ mã walaḡ i malamar ga hay na, ka gum

niye na, a neḡ.” ⁴¹ Ma dëba eye bëy ma gwadateye a ndo neheye tã hëlay i gula ḡgay aye: “Dum abëra ka tãv ga, nãkurom neheye Mbëlom a vëlakum mezeleme aye! Dum a ako nakë ma mbatiye dãda bay Mbëlom a lãvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ḡgay hay aye. ⁴² Hërwi, ahël nakë may a wur fagaya na, ka vëlumëḡ wu mänday bay. Yam a geḡ na, ka vëlumëḡ yam bay, ⁴³ Neḡ mbëlok eye na, ka tãmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumëḡ ka bo peteked bay, neḡ dãvats eye ada neḡ ma dãḡgay na, ka gumëḡ gër bay.”

⁴⁴ «Nätëye därmak ta mbädëye faya, ta gwadëye: “Nãmaa ḡgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nãkar mbëlok eye, dãvats eye kãgëbay ma dãḡgay nãmaa gaka gër bay na, käday?”

⁴⁵ «Bëy ma mbädëye faya, ma gwadateye: “Neḡ faya na gwadakumeye: Sërüm ha na, wu nakë ka slum faya mägay a ndo wawa eye tsekweḡ mã walaḡ i ndo neheye bay na, ka gumëḡ a neḡ bay därmak.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nätëye, ta diye ta hutiyë na, dãretsätseh nakë ma ndäviye bay ka tor eye. Ndo neheye tã ge wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye na, ta diye a sifa nakë ma ndäviye bay aye.»

Ta pãla tsävëd mägëse na Yesu

*Markus 14.1-2; Luka
22.1-2; Yuhana 11.45-53*

26 Ahël nakë Yesu a ndäv ha matätike aye na, a gwadatay a gawla ḡgay hay: ² «Ka sërüm ha mägur-lom i Pak a zëkaw na, mähëne sulo. Neḡ Wawa i Ndo ta gësiye ga hërwi ada tã dar ga ka mayako mazlëmbädä eye.»

³ A hëlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula i Yahuda hay tã haya gër a gay i Kayif, bagwar i ndo mävëlaway wu a Mbëlom. ⁴ Tã ma ha ka bo bazlam mã

walaŋ tay, a satay mægəse Yesu ta məkal ada məkəde na. ⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

**Ŋgwas wuray a
mbəda mal ka gər i Yesu**

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu neŋgeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simoŋ. Ndowne ye niye a ndzawa na, dəvats i madəg-wede a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa tsakala eye haladzay aye. A mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ŋgay hay tə ŋgatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ŋgama meeneŋ mâ səkəm ha na, ma hutiyə ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a sərətay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasum-eye gər a ŋgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Neŋgeye ka mbəda mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəf. ¹³ Neŋ faya na gwadəkumeye, sərūm ha: Kwa a ŋgay ta dīye ha Labara Ŋgwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətisiye ha gər bay.»

**Yudas Iskariyot a pəla
tsəved məge daf ka Yesu**

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ŋgay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay

i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Təfə na pələkum tsəved mægəse Yesu na, ka vəlumeŋgeye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar[‡], tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

Yesu a ləva ha bo tə daf i Pak

Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwad: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Dum a wu-zlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadumay: “Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.”»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

**Yesu a da ha gawla ŋgay
nəte ma giye faya daf**

*Markus 14.17-21; Luka
22.21-23; Yuhana 13.21-30*

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ti ye tə ndza, ta dazlay a mənde wu mənday. ²¹ A həlay nakə nəteye faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo nəte mə walaŋ kurom ma giye fağaya daf.»

²² A ndalatay a gawla ŋgay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsətsehe faya, nəte ta nəte: «Bəy Maduweŋ, neŋ daw?»

²³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mata ge fağaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye həlay a səra salamay aye. ²⁴ Neŋ Wawa i Ndo na mətisiye andza

[‡]26:15 Zəba ma Zakari 11.12.

nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meeneŋ t̄a wa na bay.»

²⁵Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsətsah faya: «Neŋ daw, Miter?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza nakə ka tsik aye.»

Daf i Bəy Maduweŋ

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Koriŋte hay 11.23-25

²⁶Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadatay: «Sum nəkurom tebiye. ²⁸Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay. ²⁹Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes^f na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka gərumeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay, ada təbaŋ niye hay

mahaya gər eye ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.[§] ³²Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaŋ na, na həbiye kurom ma Galile.»

³³Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na gəriye kar ha daf təbəy.»

³⁴Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³⁵Piyer a gwaday: «Na sər kar bay na, na tsikiye daf bay, kwa tadə ka mətam-eye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

Yesu ma Getsemene

Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1

³⁶Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dəma na, a gwadatay: «Ndzum kanaŋ. Na diye, na duwulay naha me a Mbəlom kataday.»

³⁷Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dəma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. ³⁸A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ, ndzakwa na, tsezlezleŋe.»

³⁹A ye abəra ka təv niye izaf tsekweŋ, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A duwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, k̄a ge andza nakə a sər a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴⁰A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahəra eye. A gwaday a Piyer: «Andza

^f26:30 Tə ge dəmes ka mandəve i mənde daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118.

[§]26:31 Zakari 13.7.

niye, ka slum faya mändze tã neŋ tse-zlezleŋŋe tã dãre kwa bãre nãte bay na, kãkay? ⁴¹ Ndzum tã dãre tsezlezleŋŋe ada dũwulumay me a Mbãlom hãrwi ada kã dãdum a masãpete i Fakalaw bay. Mãsãfãre na, a say mãge wu lele eye, ane tuk na, gãdãŋ kurom andaya mãsãmay naha a masãpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abãra masulo eye sa, a ye naha a dũwulay me a Mbãlom. A gwad: «Bãba, tadã ka sliye mãzle fagaya abãra dãretsetseh nakay na siye bay na, vãleŋ gãdãŋ nã sa andza nakã a saka a nãkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka tãv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gãr na, nãteye mandzahãra eye. Tã mba faya mãndze tã dãre kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁴⁴ A gãr tay ha, a ye sa. A dũwulay me a Mbãlom andza nakã meeneŋ eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka tãv i gawla ŋgay hay, a gwadãtay: «Faya ka ndzahãrumeye sa ada faya ka zãzãkumeye bo ba? Gum metsehe, anãke na, hãlay eye kã slaw. Neŋ Wawa i Ndo ta vãlay ga ha a hãlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lãtsum, takwa ta dzakwa gãr! Zãbum, ndo nakã ma giye fagaya dãf aye, kã ndzew.»

Tã gãs na Yesu

Markus 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.2-11

⁴⁷ Ahãl nakã Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pãslãŋ Yudas neŋgeye nakã nãte mã walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gãr eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slãr tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo mãgatay dãf ka Yesu aye bã kã dãtay ha wu nakã ma giye. A gwadãtay: «Ndo nakã na ye na gãs na ka bo tãmbolok tãmbolok aye na, neŋgeye! Gãsum na.»

⁴⁹ Yudas a hãndzãd naha kwayãŋŋa ka tãv i Yesu, a gwadãy: «Zay dãw, Miter!» Tsa na, a gãs na ka bo tãmbolok tãmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mba dãy faya, a gwadãy: «Dzam ga, wu nakã ka yaw mãge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tã wuya kura ka Yesu, tã gãs na.

⁵¹ Ndo nãte mã walaŋ i ndo neheye nãteye tã Yesu aye, a ŋgwadãw maslalam ŋgay mba hãhat, a fay ha a ndo i mãslãr i bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom, a dãsay na zãm fats ka dala. ⁵² Tsa na, Yesu a gwadãy: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hãrwi ndo neheye ta giye vãram ta maslalam aye na, ta bãbazliye tay ha ta maslalam dãr-mak. ⁵³ Neŋ na sliye mãzalay a Bãba ga Mbãlom, mã slãreŋew gawla ŋgay hay gwezem haladzay anãke na, ka sãr tãbãdew? ⁵⁴ Ane tuk na, kã ge andza niye na, wu nakã tã watsa a Dãrewel i Mbãlom ma giye bo na, ma kãkay kãla?»

⁵⁵ Yesu a gwadãtay a ndo hay: «Ka yu-maw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gãsiye ndo i mãkal dãw? Pat pat neŋ mandza eye mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom, na tãtikawa, ka gãsum ga bay! ⁵⁶ Ane tuk na, wu neheye tebiye tã ge bo aye na, hãrwi ada wu nakã ndo mãdã ha bazlam i Mbãlom hay tã watsa mã Dãrewel i Mbãlom aye tã ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tã gãr ha, ta hway faya abãra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay

Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷ Ma dãba eye ndo neheye tã gãs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom. Mã dãma na, ndo mãdzãŋgawa bazlam i Mbãlom mapala eye ta madugula i Yahuda hay, nãteye mahaya gãr eye.

⁵⁸ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma dəba dəreŋ hus a dalamətagay i gay i bagwar i ndo məvəl-away wu a Mbəlom. A ye naha a fələkwa a dalamətagay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye magedf aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na. ⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəvedf məkəde na bay. Ka mandəve ŋgay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwadf: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i məfəslyay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedəye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwaday a Yesu. «Ka mbədəfatay faya a ndo neheye təbədəw? Tə tsik fakaya na, mey?» ⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ŋgway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwaday: «Neŋ faya na tsət-sahiye fakaya tə məzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədəŋew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom dāw?»

⁶⁴ Yesu a gwaday faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərūm ha, ma dazlay anəke, ka ŋgatumeŋeye a neŋ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumeŋeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋgurađa ha pətəkədf ŋgay, a gwadf: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pələkweye na, sa mey, na gwadf ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶ Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbədəfay faya, tə gwaday: «Neŋgeye ndo məge mənese, təde məkəde na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay slesleḑ ka dərə a Yesu, tə fay ta məpede həlay, siye hay tə fay ka maholom. ⁶⁸ Tə gwaday: «Kəriste, nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwadf: «Na sər Yesu bay»

*Markus 14.66-72; Luka 22.56-62;
Yuhana 18.15-18,25-27*

⁶⁹ Piyer na, neŋgeye mandza eye ma dalamətagay ma bəra. Ŋgwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye, a həndzədf ka təv i Piyer, a gwaday: «Nəkar dərmaƙ na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a dāy bərakəzaŋ a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwadf: «A'ay, na sər wu nakə a saka mətšikenj aye bay.»

⁷¹ Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay magedf. Ŋgwas wuray a ye ka təv ŋgay, a gwadfatay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a dāy bərakəzaŋ a Yesu masulo eye. A mbada, a gwadf: «A'ay, na gwadum na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dəba i məndze tsekweŋ na, ndo neheye ka təv niye aye, ta həndzədf ka təv i Piyer, tə gwaday: «Ta dedək, nəkar dərmaƙ na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay. Hərwi mətšike me nakə faya ka tsikiye na, a dā ha təv yak nakə ka yaw abəra mə dəma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwadf: «Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dəretsətseh. Na mbada na, ta dedək na sər na ndo nakay bay.»

Kwayaŋŋa dzagulok a zlahə. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwadf sik mahkar ka sər

neŋ bay.» Tsa na, Piyer a yaw abëra ma dalaŋmätagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ti ye ha Yesu a gay i Pilat

*Markus 15.1; Luka 23.1;
Yuhana 18.28-32*

27 Përik i mekedöe na, bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula i Yahuda hay tã ma ha ka bo bazlam tebiye hërwi mëkädë na Yesu. ²Tã dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ŋgomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tã vëlay ha a Pilat.

Yudas a këd bo ŋgay

Mësler hay 1.18-19

³Yudas, ndo nakë a ge daf ka Yesu aye, a zëba ta gës na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakë a ge aye na, ŋgwalak eye bay. A hël kwar i suloy nakë tã vëlay kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴A ye naha a gwadätay: «Na ge mënese, hërwi na ge daf ka ndo nakë kã ge mënese bay aye.»

Ta mbädäy faya, tã gwadäy: «Bazlam yak bëna, i may mey tey.»

⁵Yudas a kutsatay naha suloy niye më gay i mëdëslyay ha gër a Mbëlom. Tsa na, a ye a hëruwa bo ta læber, a më.

⁶Bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom tã hël sulo niye, tã gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kã vëlakway tsävëd mëpe na a gay i mëdëslyay ha gër a Mbëlom bay. Suloy nakay na, i mëkädë gër i ndo.»

⁷Ma dëba eye, madugula i Yahuda hay tã ma ha ka bo bazlam më walaŋ tay hërwi suloy niye na, ta sækëm guvah abëra ka ndo mëngere gërwa. A guvah eye niye na, ta liye a dëma slele hay. ⁸Hërwi niye, hus ka bëgom tã zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bam-

baz. ⁹Andza niye, a dã ha na, bazlam i Zeremi ndo mëdë ha bazlam i Mbëlom nakë a tsik aye. A gwad: «Tã hël kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakë ndo i Israyel hay tã gwad ta vëliye hërwi ŋgay aye. ¹⁰Ada ta sækëm ha guvah abëra ka ndo mëngere gërwa andza nakë Bëy Maduweŋ Mbëlom a gwedëŋ ge aye.**»

Yesu kame i Pilat

*Markus 15.2-5; Luka
23.3-5; Yuhana 18.33-38*

¹¹Yesu neŋgeye kame i Pilat. Pilat a tsätsah faya, a gwadäy: «Nëkar na, bëy i Yahuda hay defek dëw?»

Yesu a gwadäy faya: «Nëkar ka tsik segey.»

¹²Bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula hay tã dës parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbädätay faya bay. ¹³Pilat a gwadäy: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsëne tãbädew?»

¹⁴Ane tuk na, Yesu ka mbädäy faya kwa tsekweŋ bay. Niye na, a gay wadëŋ wadëŋ a Pilat.

Tã gay sariya a Yesu i mëkädë

*Markus 15.6-15; Luka
23.13-25; Yuhana 18.3-19.16*

¹⁵Magurlom i Pak kã ndzew na, ŋgomna a gërwa ha ndo i dängay nëte, ndo nakë a satay a ndo hay aye. ¹⁶A hëlay niye na, ndoweye andaya neŋgeye sewed eye ma dängay, tã zalay Barabas. ¹⁷Ndo hay tã haya gër haladzay. Pilat a tsätsah fataya, a gwadätay: «A sakum nã gërakum ha na, way? Barabas tsukudu Yesu nakë tã zalay Këriste aye dëw?» ¹⁸Pilat a sër ha tã gësay naha Yesu na, tã ge faya na, sëläk këriye.

¹⁹Ahël nakë Pilat mandza eye ka tøv mëge sariya aye na, ŋgwas ŋgay a slër

**27:10 Zëba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

ndo ka tɔv ŋgay, a ye naha a gwadɔy: «Kâ gay wuray a ndo nakay bay, hɛrwi kɛ ge mɛnese bay. Ta hɛvad nakay, na sa dɛretsɔtseh haladzay ma mɛsine hɛrwi ŋgay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tɔ vɛl-away wu a Mbɛlom aye ta madugula hay tɔ vɛlatay gɛdan̄ a ndo hay, ta tsɛtsah ka Pilat m̄a gɛratay ha Barabas. Yesu na, m̄a kɛd̄ na. ²¹ Pilat a gwadɔy: «Na garakumeye ha ndo i dan̄gay nɔte. Mɛ walaŋ tay nɔte a sakum n̄a gɛrakum ha na, way?»

Ta mbɛdɔy faya. «Gɛramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsɛtsah fataya, a gwadɔy: «Ada na geye a Yesu nakɛ tɔ zalay Kɛriste aye na, mey?»

Nɔteye tebiye tɔ gwadɔy: «Dar na ka mayako mazlɛmbadɔ eye!»

²³ Pilat a gwadɔy: «Nɛŋgeye a ge na, mɛnese waray?»

Ane tuk na, ta sɛkah ha mawude haladzay ta gɛdan̄, tɔ gwad̄: «Dar na ka mayako mazlɛmbadɔ eye!»

²⁴ Pilat a zɛba faya ma sliye mɛge wuray kwa tsekweŋ bay ada ndo hay faya ta dazleye mawude haladzay na, a tɛd̄ yam, a bara hɛlay kame i ndo niye hay, a gwadɔy: «Mɛnese i mɛkɛdɛ ndo nakay na, ka gɛr ga bay. Mɛnese eye na, ka gɛr kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbɛdɔy faya, tɔ gwadɔy: «Ayaw, nɛmaa tɛma. Mɛnese i mɛkɛdɛ ndo nakay m̄a yaw ka gɛr may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a gɛratay ha Barabas. Yesu na, a ndaba na ta mandalaba, a vɛlatay ha a sidzew hay hɛrwi ada t̄a ye t̄a dar na ka mayako mazlɛmbadɔ eye.

Sidzew hay tɔ ŋgwasɛ ka Yesu

Markus 15.16-20; Luka 19.2-3

²⁷ Ma dɛba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ŋgomna. Ti ye naha, tɔ haya gɛr a sidzew hay tebiye. ²⁸ Ta tsɛkw faya abɛra peteked ŋgay hay. Tɔ pa faya peteked ndozza eye.^{††} ²⁹ Tɔ dɛsaw dak tɔ slapa na ka bo, ta pay a gɛr a Yesu andza dzagwa i bɛy. Tɔ vɛlay sakwal^{‡‡} a hɛlay. Ta dɛkway gurmets a huvo ada tɔ ŋgwasɛ faya, tɔ gwadɔy: «Zay dɛw, bɛy i Yahuda hay?» ³⁰ Ta tuf faya slesleɓ ada ta buwa faya abɛra sakwal nakɛ mɛ hɛlay aye, tɔ fay ha ka gɛr. ³¹ Ta ndɛv ha mɛŋgwese faya na, ta tsɛkw faya abɛra peteked ndozza eye niye, tɔ ma ha faya peteked ŋgay hay. Ti ye ha hɛrwi madar na ka mayako mazlɛmbadɔ eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbadɔ eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Ahɛl nakɛ sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abɛra mɛ walaŋ gay aye na, tɔ dzɛgɛr ta ndo i Siren, mɛzele ŋgay Simoŋ. Tɔ gay kutoŋ ka mɛzle mayako mazlɛmbadɔ eye nakɛ ta dariye faya Yesu aye. ³³ Tɔ ndisl a tɔv eye andaya tɔ zalay Golgwata, andza mɛg-wede: «Tɔv i mɛtasl i gɛr». ³⁴ Tɔ vɛlay guzom madzapa eye tɔ wuye duwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dɛba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbadɔ eye. Tɔ ge tsakwal ka peteked ŋgay hɛrwi mɛsɛre mata hute na, way. Tsa na, ta ŋgɛna ha a bo mɛ walaŋ tay. ³⁶ Tsa na, tɔ ndza mɛ dɛma hɛrwi matsɛpe na Yesu. ³⁷ Tɔ watsa gɛr i bazlam nakɛ tɔ kɛd̄ na faya Yesu aye, tɔ gwad̄: «Nakay na, Yesu bɛy i Yahuda

^{††}27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakɛ sidzew i Roma hay tɔ pawɛ ka bo andza peteked i bɛy aye.

^{‡‡}27:29 Sakwal niye na, a bɛram i sakwal i bɛy bagwar eye.

hay.» Ta law na zal ka gər ɲgay. ³⁸ Ta dar ndo i məkäl hay sulo ka tsakay i Yesu, näte tə həlay i mänday, neŋged tə həlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawa ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsaday pələslesle. ⁴⁰ Tə gwadaway: «Hey! Nəkar haɓe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, məɲ-gay tuk? Nəkar təma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləlm-bada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəl-away wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaɲ-gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay tə ɲgwasa ka Yesu. Tə gwad: ⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ɲgay təbədew? A gwad neŋgeye bəy i Israyel hay sa na, mǎ mbəzlaw abəra ka mayako mazləlm-bada eye ada nəmaa dzaliye ha. ⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad neŋgeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mǎ təma ha anəke.» ⁴⁴ Ndo i məkäl neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ɲgay aye, tə tsaday andza niye dərma.

Məməte i Yesu

*Markus 15.33-41; Luka
23.44-49; Yuhana 19.28-30*

⁴⁵ A dazlay ta magərɲəpat, ləvoɲ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Andza məgwedə: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga ha na, hərwi mey?»⁴⁶

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Faya ma zaley a

Eliya!» ⁴⁸ Kwayaɲɲa ndo näte mə walaɲ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhub ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavəkw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mǎ dəvətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tə gwad: «Iɲgatay, zəbakwa faya təday, Eliya ma deyeweye ma təmiye ha daw?» ⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

⁵¹ A həlay niye kwayaɲɲa, peteked nakə a ɲgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsaɲɲa kwa abəra mə gəma hus ka dala. Dala a bəl, hotokom hay ta ɲgəma wudəgər wudəgər. ⁵² Tsəvay hay ta həndək, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom haladzay neheye tə mət aye tə mbəlaw. ⁵³ Tə ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dəba i mələtsew i Yesu abəra ma mədahaɲ na, ti ye a Zerozelem, gəma tsədəɲɲa eye. Mə dəma na, ndo hay haladzay ta ɲgatatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tə ɲgatay dala a bəl tə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tə gwad: «Ta dedək, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!» ⁵⁵ Iɲgwas hay haladzay nəteye malətsa eye dərəɲ faya ta zəbiye naha faya. Tə payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tə gaway məsler. ⁵⁶ Mə walaɲ tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufa ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Tə pa na Yesu a tsəvay

*Markus 15.42-47; Luka
23.50-56; Yuhana 19.38-42*

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate, məzele ɲgay Yusufa. Neŋgeye dərma, gawla i Yesu. ⁵⁸ A ye ka təv i Pilat, a tsət-

sah faya mādahaŋ i Yesu. Pilat a velay tsæved ka mæzle mādahaŋ i Yesu.⁵⁹ Yusuf a ye a zla na mādahaŋ i Yesu abæra ka mayako mazlæmbadæ eye, a zla rækwat a mbækwa na.⁶⁰ A pa na a tsævay nakæ a la ka geseh wedeye hærwi ŋgay eye ŋgway aye. Tsa na, a bædæŋgwal beber bagwar eye hærwi madæræzle faya. A dæræzl faya na, a ye ŋgway.⁶¹ Mari i Magədala ta Mari neŋged næteye andaya mandza eye dægerger bæse ta tsævay.

Sidzew ha ta tsæpa na tsævay

⁶²Tædæ eye andza mægwedæ pat nakæ a mbay naha a pat i mælæve bo i mazæzkw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat.⁶³ Ti ye naha, tæ gwadæy: «Ŋgalaka, næmaa yaw ka tæv yak na, hærwi wu nakæ ndo i parasay nakay a tsik ahæl niye aye na, ka mamayaw a gær. A gwad: “Ma dæba i mæhæne mahkar na, na lætseweye abæra ma mādahaŋ.”⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, tæ tsæpa na tsævay lele hus a mæhæne mamahkar eye bæna gawla ŋgay hay ta deyeweye ta kæliye na. Ma dæba eye ta gwadæteye a ndo hay: “Yesu kæ lætsew abæra ma mādahaŋ.” Parasay ŋgay ma sækahiye wene wene eye ma ziye nakæ kurre aye.»

⁶⁵Pilat a gwadæy: «Hælum sidzew hay anaŋ dum tay ha ka tsævay, tæ tsæpa andza nakæ a sakumeye.»

⁶⁶Tæ hæl bo ti ye. Ti ye naha tæ læva bo tæ matsæpe tsævay. Tæ slæræfa na me i tsævay, tæ gæs na ængæts lele. Tsa na, tæ pa sidzew hay ka matsæpe na.

Yesu a lætsew abæra ma mādahaŋ

*Markus 16.1-10; Luka
24.1-12; Yuhana 20.1-10*

28 Ma dæba i pat i mazæzkw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedæ, Mari i Magədala ta Mari neŋged ti ye mazæbe ka tsævay.² Tæ ndisl naha

kwayaŋna na, dala a bæl haladzay dzekið dzekið hærwi gawla i Mbælom a mbæzlaw mæ mbælom, a yaw a bædæŋgwal beber abæra ka tsævay, toŋ a ndza faya.³ Gawla i Mbælom niye na, a dæv andza mawutsede ada peteked ŋgay a slæde haladzay herre.⁴ Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsæpiye tsævay aye. Ta dzædzar haladzay, ta tæra andza næteye mamæta eye hay tsadæk tsadæk.

⁵Gawla i Mbælom a gwadæy a ŋgwas niye hay: «Kæ dzædzarum bay. Na sær nækurom faya ka pælumeye Yesu, ndo nakæ ta dar na ka mayako mazlæmbadæ eye aye.⁶ Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kæ lætsew abæra ma mādahaŋ andza nakæ a tsik aye. Dumara zæbum ka tæv nakæ tæ hæna ha faya kwa.⁷ Dum bæse ta gwadumatay a gawla ŋgay hay na: “Yesu kæ lætsew abæra ma mādahaŋ, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mæ dæma.” Anaŋ wu nakæ na tsikakum aye.»

⁸Ŋgwas niye hay ta hway abæra ka tsævay bæse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dærev tay maŋgwas aye. Ta hway mædatay ha labara eye a gawla i Yesu hay.⁹ Kwayaŋna, Yesu a yaw tæ dzægær ta næteye, a gwadæy: «Na tsikakum me!» Ŋgwas niye hay ta hændzæd naha ka tæv ŋgay, ta dækway gurmets a huvo. Tæ gæs na abæra mæ sik ada tæ dæslay ha gær.¹⁰ Yesu a gwadæy: «Kæ dzædzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tæ ye a Galile. Ta ŋgeteŋeye mæ dæma.»

Wu nakæ sidzew hay ta tækær aye

¹¹Ahæl nakæ ŋgwas hay faya ta diye abæra ka tsævay, næteye ka tsæved aye na, siye i sidzew neheye faya ta hæbiye ka tsævay aye ti ye a walaŋ i gay. Ti ye naha ta tækær wu nakæ a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye.¹² Bæy hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye tæ haya gær ta madugula i Yahuda hay. Tæ ma ha ka bo bazlam mæ walaŋ tay. Tæ

vəlatay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³Tə gwadətay: «Wu nakə ka təkərumateye a ndo hay aye na, anəj: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahañ i Yesu.” ¹⁴Tadə ɲgomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vəlatay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a da zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

**Yesu a bəzatay ha bo a
gawla ɲgay hay**

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49;

Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye

naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadətay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷Tə ndisl a dəma na, tə ɲgatay a Yesu, tə dəsłay ha gər. Ane tuk na, siye mə walañ tay ta dzala ha faya ta dedək eye bay. ¹⁸Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadətay: «Mbəlom kə vəleñ gədañ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərüm tay ha gawla ga hay. Dzəhuḃum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ɲgay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədəñna eye. ²⁰Tətikumatay bazlam neheye na tsikakumeye. Tâ rəhay ha gər tebiye, tâ dzala ha faya. Ada neñ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ŋgwalak i bazlam nakə

Markus

a watsa aye

Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsatay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad neŋgeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam, ka gər i madzəhuḃe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte ŋgay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ŋgay a mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḃe ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka

3.1-18; Yuhana 1.19-28

1 Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye,

a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Neŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo məde ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele, tā hədzak bay.^{§§}»

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḃum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dəwa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḃawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ŋgay maŋgara eye ta məkwets i zləgweme ada a barawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaŋ labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay, məpəlay ha ləber i taharak ŋgay bay tebiye. ⁸ Neŋ na, na dzəhuḃ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhuḃiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋna eye.»

Madzəhuḃe i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13–4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḃ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka

§§1:3 Ezay 40.3.

bo bəra ndzadəfədə. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodbodo. ¹¹ Ada mətšike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wudə kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayanŋa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a daŋgay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A dā ha Labara ŋgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara ŋgwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

¹⁶ Yesu a zəŋgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəŋgaliye me i dəlov niye aye na, a ŋgatay a ndo məgəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simoŋ ta malamar ŋgay Aŋdərə, faya ta kaliye gadaŋ tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Dumara, pumeŋ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadaŋ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekweŋ na, a ŋgatay a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A ŋgatatay na, nəteye mə kwalalaŋ i yam faya ta lambadiye gadaŋ tay hay. ²⁰ Kwayanŋa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalaŋ i yam ta ndo i məsler ŋgay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye a wu-zlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzük bo na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaḅəkka. Hərwi neŋgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ŋgay a tətikatay na, ta məzlaḅ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neŋgeye ŋgway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikatəye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i mađuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha dāw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədāŋŋa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadəy: «Ndza dikdik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayanŋa məsəfəre lele bay eye a ḅəl ha ndo niye ta gədaŋ tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay dāḅək dāḅək, hərbaḅəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaḅ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a dā a zləm kwayanŋa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye abəra mə gay i mađuwule me niye, ti ye a gay i Simoŋ ta Aŋdərə. Nəteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i

Simon mahəna eye mə gay, marabarab a gay. Tsa na, tə gwadaɣ a Yesu: «Mese i Simon lele bay.»³¹ Yesu a ye ka təv ɳgay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, marabarab a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³²Ta huwa ma dəba i pat mədədə na, ndo hay tə həlaw ndo i dəvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka maged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴Ndo neheye dəvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərmak. Ane tuk na, Yesu a ɳgəroz fataya, a gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, Yesu neɳgeye way na, tə sər na.

³⁵Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərəɳ abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata duwule me. ³⁶Simon ta siye i gawla ɳgay hay ta pədeke abəra ka məndzəhəre na, ta ɳgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwadaɣ: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸Yesu a gwadatay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekeleɳ. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərmak. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹A ndəv ha mətsike me ɳgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɳuwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Mata 8.1-14; Luka 5.12-16

⁴⁰Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha

na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwadaɣ: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədəɳɳa.»

⁴¹Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ɳgay, a lamay. Tsa na, a gwadaɣ: «A seɳ na, təra tsədəɳɳa!»

⁴²Tsa na, dəvats i madəgwədə a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadaɣ: ⁴⁴«Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadaɣ: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məwəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədəɳɳa.»

⁴⁵Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha duh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neɳgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya mabəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dərəɳ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ɳgay kwa məɳgay, kwa məɳgay.

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Luka 5.17-26

2 A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, neɳgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ²ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ɳgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay

niye na, fatata. Tə sləl bəf. Ta dənjar ha ta tən nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka tən i Yesu ta slələh nğay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzał gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərmak. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i nğay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə də məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte nğweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwadəy a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla slələh yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərur ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadəakeye, lətse, zla slələh yak, do a mətagay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayaŋna a lətse, a zla slələh nğay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə nğatay na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambadəy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədaŋ i Mbəlom bəna, ka nğatakway a wu andza nakay dədə bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbədə gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka tən nğay. A tətikawatay bazlam

i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzaŋgal ka tən i məsler nğay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla nğay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərmak. Tə nğatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadətay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka tən eye nəte ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadətay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwadəy a gər tay nəteye nğwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na, ta ge daliyam. Ada hərwi mey gawla yak hay tə ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka tən tay mba aye na, ndo neheye mazala

eye a magurlom i mæzle dahəlay na, ta giye daliyam daw? Ahəl nakə zal i dahəlay andaya mba na, ta sliye faya mæge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tə wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mætepe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngərđiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma ngurađiye. Peteked guram eye niye ma səkađiye maŋgurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbəđiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm ha təbədew. Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmađ səktih ma mbəđiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbəđiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmađ.»

Mələvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla nggay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye, tə nda. ²⁴ Farisa hay tə nggatay na, tə gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Dađa ka dzəŋgum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?» May a wur faya ta ndo nggay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fələkwa a madzawadzawa i məđəsəlay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə

tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo nggay hay dərmađ, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dekdək bədaw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadətay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada mā dzəna ndo zezeŋ bəna, Mbəlom a ge ndo zezeŋ hərwi məpay bəzay bay.» ²⁸ A gwadətay: «Maa lavay gər a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo

Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

3 Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay nggay maməta eye. ² Ndo mekeleŋ eye hay andaya mə gay i mađuwule me niye dərmađ. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, nggatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwaday a ndo niye həlay nggay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neh-eye ta zəbiye faya aye. A gwadətay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved mæge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukudu mægər ha mā mət daw?» Ane tuk na, ta mbəđay faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay nggay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i mađuwule me niye. Tə haya

*2:25 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra mə gay i maɖuwule me niye dərmak. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndowne neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərmak. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gama neheye tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ŋgatatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ŋgay aye na, a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Ləvum bo ta kwalalaŋ i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay t̄a dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ŋgay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ŋgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadətay: «Neŋ way na, k̄a tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay

Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ŋgay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata da ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədaŋ

ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərmak.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nət-eye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Aŋdərə, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simoŋ ndo mäge vərəm hərwi dala ŋgay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ŋgay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ŋgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ŋgay hay tə huta həlay i mənde daf kwa tsekweŋ bay tebiye. ²¹ Ndo ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Neŋ-eye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedz-abul mə bo ŋgay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadətay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay? ²⁴ Tadə gəma ka ŋgəna, faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, gəma niye ma hutiyə gədaŋ məndze huya daw? ²⁵ Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiyə gədaŋ məndze huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay daw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərũm təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərũm ha na, Mbəlom ma pəsataŋ ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsataŋ ha. ²⁹ Ane tuk na, anaŋ ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaŋna eye na, dāda ma hutiyə məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Nenŋeyə na, gər mavuwe.»

May i Yesu ta malamar i Yesu hay

Mata 12.46-50; Luka 8.19-21

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsət-sahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaŋ. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

Dzeke i ndo masləge

Mata 13.1-9; Luka 8.4-8

4 Yesu a ye mata da ha labara i Mbəlom ka me i dəlöv nakə tə za-

lay dəlöv i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam ada a ndza a dəma. Kwalalaŋ i yam niye na, ka gər i dəlöv i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlöv. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge.† Ahəl nakə faya ma kutsiyə hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəf ka sik i pələf, təv nakə bətekwev andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwev andaya ka sik i pələf niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula herew herew hərwi ta huta bəf məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nenŋed a dəf a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgəfətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neh-eye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro məkwa, mekeleŋ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya mət-səne aye na, mā tsəne lele!»

†4:4 Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəlöv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

**Yesu a ge mäsler ta
dzeke na, härwi mey?**

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahäl nakä Yesu ta ndo neheye tē ndzawa ka tēv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abēra ka tēv i ndo niye hay haladzay aye, ka tēv nakä nēteye mahät-eye na, gawla ŋgay hay ta tsätsah faya tē gwadāy: «Dzeke niye a say mägweđe na, mey?»

¹¹ Yesu a mbēdatay faya, a gwadātay: «Näkurom na, Mbälom kē dakum ha wu nakä mangaha eye ma bēy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsēniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nēteye na, “Ta zēbiye faya tē dāre tay ada ta ŋgat-eye bay.

Ta tsäne tē zlēm tay ada ta sēriye ha andza mägweđe mey na, ta sēriye ha bay.

Bēna ta ta maweye ka tēv i Mbälom ada Mbälom ma ta pēsātay ha mezeleme tay.[†]»

Yesu a dātay ha dzeke i ndo maslōge

Mata 13.18-23; Luka 8.11-15

¹³ Tsa na, Yesu a gwadātay: «Näkurom, ka tsänüm dzeke nakay a say mägweđe mey na, ka tsänüm bēdāw? Ka tsänüm dzeke nakay bay na, ada ka sērümeye siye i dzeke mekelē eye hay na, ma kākay tuk? ¹⁴ A say mägweđe na, anāy: Ndo maslōge a slōga bazlam i Mbälom. ¹⁵ Ndo mekelē eye hay ta ndzakit bo andza tsakay i tsēved. Bazlam i Mbälom a dēd ka tsakay i tsēved eye niye. Ndo neheye tē tsäne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbälom niye maslōga eye ma nēteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzakit bo sik i pēlad nakä hulfe a kuts faya aye. Nēteye tē tsäne bazlam i Mbälom kwayanḡa na,

ta tēma tē mēḡgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gēray tsēved a bazlam i Mbälom ada mā pa zlēlay a dērev tay bay. Tē dzala ha faya na, tsekweḡ tsa. Ma dēba eye dēret-sätseh kēgēbay madzēgur me a ndzātay a gēr härwi bazlam i Mbälom. Tsa na, tē gēr ha mädzele gēr abēra ka Mbälom ta bēse.

¹⁸ «Ndo mekelē eye hay ta ndzakit bo ta hulfe nakä a dēd a gay i dak aye. Tē tsäne bazlam i Mbälom, ¹⁹ ane tuk na, mädzal gēr ka wu i mändzibēra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelē eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tē ŋgēdātsa na bazlam i Mbälom nakä mē dērev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbälom dērmak kē wa hohway mē dērev tay bay.

²⁰ «Ndo mekelē eye hay ta ndzakit bo ta dala nakä lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nēteye tē tsäne bazlam i Mbälom na, ta tēma a dērev tay lele. Bazlam i Mbälom a gēl mē dērev tay lele ada a nah. Nēḡged, makwehe nēte na, wur eye kuro kuro mahkar, nēḡged sa na, wur eye kuro kuro mākwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam

Luka 8.16-18

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadātay: «Ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurākwiye faya gēse dāw? Kēgēbay, ma piye na a dēba i slēlah dāw? Ma piye na dūh na, ka wu mēpe lalam bēdāw? ²² Ma piye na ka wu mēpe lalam na, härwi ada dāre mā zēba dzaydzay ada wu neheye dāre a ŋgatay bay aye na, mā zēba lele. Wu neheye mangaha eye ta ta zēbiye mē dzaydzay. ²³ Ndo nakä zlēm andaya mētsäne aye na, mā tsäne lele!»

²⁴ Yesu a gwadātay sa: «Gumay met-sehe a wu nakä ka tsänüm aye! Ndowne kē pay zlēm lele na, Mbälom ma sēka-

[†]4:12 Ezay 6.9-10.

heye ha mætsæne, hærwi ada mâ tsæne lele. Hærwi Mbølom ma ləvaku meye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵Hærwi ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶Yesu a gwadətay sa: «Anəŋ Bəy i Mbølom a ndzəkət bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ŋgay. ²⁷Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ŋgway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərawa ada ta həpat na, a pədekawa abəra ka mändzəhəre, a lətsawa ka mbølom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nəŋgeye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ŋgay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəđ. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ŋgay a ye mata dze na wu ŋgay niye hærwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzaŋ

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰Yesu a gwadətay sa: «Ka ndzəkətakway ha Bəy i Mbølom sa tə mey? Ka dəđakwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹Anəŋ Bəy i Mbølom a ndzəkət bo sa na, andza wur i bəzaŋ. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walaŋ i wur i wu neheye ka mändzibəra tebiye na, nəŋgeye tsekweŋ. ³²Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədaŋ aye tebiye. A təra andza gərđaf, diyeŋ hay ta ŋgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ŋgama.»

³³Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ŋgay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anəŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mætsæne lele aye. ³⁴Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mætsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ŋgay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawtatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlöv nəŋged.» ³⁶Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə nəŋgeye mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

³⁷Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlöv nəŋged aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dəŋgwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸Yesu na, nəŋgeye ŋgway duk ma dəba, mə huđ i kwalalaŋ niye ada nəŋgeye mandzahəra eye. Gər ŋgay mapa eye ka təv gər. Gawla ŋgay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka mändzəhəre tə gwadətay: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka mändzəhəre. A lətse, a ŋgərəz ka mətasl, a gay me ada a gwadətay a dəlöv niye: «Ndza dīkdīk!» Kwayaŋŋa mətasl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰Tsa na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Ka dzədzarum kate na, hærwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bəđaw?»

⁴¹Kwayaŋŋa ta dzədzar haladzay, tə gwadətay a bo mə walaŋ tay: «Nakay i ŋgay

ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

Yesu a mbəl ha gər mavuwe

Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

5 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dəma aye na, dala i Gerasen i hay. Tə ndisl a dəma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. ²Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, kwayaŋna ndo wuray a ndo-hwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndowneye niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

³A ndzawa na, mə walaŋ i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay. ⁴Həbe tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ŋgəzlah ndərtsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay. ⁵Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walaŋ i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ŋgay tə kwar tsurad tsurad.

⁶Gər mavuwe niye a ŋgatay naha a Yesu dərəŋ na, a hway ka təv ŋgay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. ⁷Tsa na, a wuda ta gədaŋ, a gwaf: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kə geŋ wuray bay.»

⁸A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwafaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹Yesu a tsətsah faya, a gwafay: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwafay: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mā həhar na dərəŋ abəra ka dala niye bay tey.

¹¹Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹²Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwafay: «Amboh, gər may ha nəmaə ye a bo i madəras tadəheye.» ¹³Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwəzew sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

¹⁴Ndo mətsəkure madəras neheye tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ŋgay haladzay aye. Tə ŋgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neŋgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədar. ¹⁶Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dəre tay aye na, nəteye dərmak ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye. ¹⁷Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwafay: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaŋ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay na, a gwafay a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwafay: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ŋgwalak nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi yak aye.» ²⁰A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə

zalay Dekapol^f aye. A ndisl a dɔma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi ŋgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaŋ.

**Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus
abəra ma mədahaŋ**

*Ŋgwas wuray dāvats eye
məve kuro gər eye sulo*

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ma dɔba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə maw tə kwalalaŋ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neŋged. Tə ndisl a dɔma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ŋgay. Ndo hay ti ye ka təv ŋgay na, neŋgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i maɖuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ŋgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peŋ faya həlay ada mā mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ŋgədətsiye na kwa tə waray, tə waray.

²⁵ Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbəɖawayaw abəra mə huɖ. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo.

²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dəretsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ŋgay haladzay ka sidem ada kə gay ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ŋgwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dɔma aye. A dzala mə gər ŋgay, a gwad: «Na lamay a peteked ŋgay na, na

mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dɔba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaŋŋa bambaz niye a mbəɖawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ŋgay na, kə mbəl abəra ma dāvats ŋgay niye.

³⁰ Kwayaŋŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ŋgay. Tsa na, a mbəɖa me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dɔba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ŋgay hay ta mbəɖay faya, tə gwaday: «Ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ŋgatay a ndo neheye haladzay faya ta ŋgədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dəre ka təv niye pərwasla hərwi ada mā ŋgatay a ndo nakə a lamay a peteked ŋgay aye.

³³ Ŋgwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaɖ slaɖ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə neŋgeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dɔy ha wu nakə dedek aye a Yesu.

³⁴ Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dāvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ŋgwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwaday: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwaday a Dzayrus: «Kā dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada t̄a zəŋgal na bay. A vəlay tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamam ŋgay Yuhana. ³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i maɖuwule me na, Yesu a zəba dəre

^f5:20 Dekapol na, gəma nakə dala mə dɔma kuro aye.

na, ndo hay faya ta tuwiye taŋgof taŋgof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəŋndəŋ. ³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadətay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzədəy ta mətuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tə ŋgwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ŋgay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nəteye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dəma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwadəy: «*Talita kum!*» (Andza məgwədə: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayaŋ. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadəy: «Wu nakay na ge aye na, kə dūmay ha a ndəray bay.» A gwadəy a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada mānda.»

Yesu ka dala i Nazaret

Mata 13.53-58; Luka 4.16-30

6 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. ² Pat i mazəzūk w bo na, a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A dətay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayaŋ nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsədə mayako bəda? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simoŋ bəda?

Malamar ŋgay dem aye hay dərmak nəteye ka təv kway kanaŋ, nəkway dziye bədəw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadəy: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walaŋ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə dəslay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla məge masuwayaŋ i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tə mbəl abəra ma dəvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata dətay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadəy: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadəy: «Ka deyumeye na, kə zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kə zlum wu mənday bay. Kwa bəbōro, kwa suloy kə pum a gwezem bay. ⁹ Tahərak na, pum a sik, ane tuk na, kə həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadəy sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kə yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye. ¹¹ Tadə ndo i gəma niye

ka deyumeye a dāma, ta tēma kurom bay ada agēna ta kērah mēpe zlēm ka bazlam kurom na, dum kurom abēra ma gēma niye. Ahəl nakē ka yumaw kurom, nēkurom ka tsəved mazlambar ka gērumeye ha tsəved i gēma niye na, tətəkum ha bətēkwew i gēma niye abēra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta tēma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me ŋgay niye a tsikatay aye na, tē həl bo ti ye. Tē ndisl a gēma niye hay na, ta dazlay a mēde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tē gwadatay a ndo i gēma niye hay: «Mbədum ha mede kurom» ¹³ ada ta hāhar fakalaw abēra ka ndo hay. Tē fada mal ka ndo neheye dāvats eye hay aye. Tē mbəl tay ha abēra ma dāvats niye. Ndo neheye tē mbəl tay ha aye na, nət-eye haladzay.

Herod ta Yuhana madzəhūbe ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴ Yesu a dā a zlēm haladzay a gēma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakē tē zalay Herod aye kē tsəne labara i Yesu dərma.

Ndo mekeleŋ eye hay tē gwad ka Yesu: «Nēŋgeye na, Yuhana madzəhūbe ndo a yam kē lətsew abēra ma mādahaŋ. Hərwi niye nakē a huta gēdaŋ ka mēge masuwayaŋ.»

¹⁵ Siye hay na, tē gwad: «Nēŋgeye na, Eliya ndo mēde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tē gwad: «Nēŋgeye na, ndo i maslaŋ i Mbəlom nətē mē walaŋ i ndo mēde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye.»

¹⁶ Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakē ahəl niye na dəs faya abēra gər eye na, kē lətsew abēra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hərəwi maa vəl tsəved ka mēgəse Yuhana na,

bo ŋgay eye. Tē gəs na ada tē pa na a daŋgay. Tē pay səserek a sik. Herod a ge andza niye na, hərəwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay nakē tē zalay Filip aye. ¹⁸ A gəs Yuhana a pa na a daŋgay na, hərəwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe ŋgwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say hābe məkəde Yuhana. Herodiyad a sla məkəde na Yuhana bay na, hərəwi Herod. ²⁰ Hərəwi mey na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, nēŋgeye ndo lele eye, kē ge mənese bay. Herod a ge faya me hərəwi ada tā kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Hābe dūh a pawā zlēm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəved ka məkəde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe ŋgay. A zalatay a ndo ŋgay neheye bagwar eye ma məsler ka dala ŋgay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile məzele tay a dā a zlēm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka tēv i ndo neheye mahaya gər eye. A ye naha na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakē a saka aye, na vələkeye.» ²³ A mbaday tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsətsah na, na vələkeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abēra, na vələkeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abēra, a ye ka tēv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bəy a gwedeŋ “Tsətsah wu nakē a saka aye, na vələkeye” na, na tsətsah faya na, mey?»

May ngay a gwadáy: «Tsətsah na, má dəsaka gər i Yuhana madzəhubə ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwadáy a bəy: «A seŋ na, vələŋ gər i Yuhana madzəhubə ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi ɓa ka mbərəm məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ngay nəte, a gwadáy: «Do bəse! Tā dəsaw gər i Yuhana madzəhubə ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danğay, a dəs gər i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vəlay a may ngay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahaŋ i Yuhana abəra ma danğay, tə pa na a bəd.

Tapa i daf zləm tə kələf sulo

*Mata 14.13-21; Luka
9.10-17; Yuhana 6.1-14*

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslaŋ ngay hay mata ɗa ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nəteye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ngay hay ta huta həlay i mənɗe wu mənɗay kwa tsekweŋ bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadətay a gawla ngay hay: «Takwa kway abəra kanan, takwa a təv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzəkwa bo

mə dəma.» ³² Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye.

³³ Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ngatatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tə sik, ka mənɗisle a təv nakə Yesu ta gawla ngay hay ta diye a dəma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalaŋ i yam. A zəba dərə na, ndo hay mbərzəzza mahaya gər eye. A zəba fataya na, tə gay mə bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta ndzəkət bo na, andza təbaŋ neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətsikatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta həndzəd ka təv i Yesu tə gwadáy: «Anəke huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyeweye wu mənɗay na, mənğay? ³⁶ Ŋgama gwadətay tā ye mata səkəmaw wu mənɗay ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənɗay!»

Gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwadáy: «Nəmaa hutaweye dala masəkəmaw wu mənɗay a ndo neheye ɗa ta rahiye na, mənğay?»

³⁸ Yesu a gwadətay: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwadáy a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadətay: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tā ndza ka bərək ka bərək, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo

niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisəe a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisəe a Mbəlom na, a ɲgəna ha makwala niye. A vələtay a gawla ɲgay hay, a gwadətay: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ɲgənətay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ɲgənətay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴²Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərəhe.

⁴³Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwaɲ kuro gər eye sulo. ⁴⁴Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵Ma dəba eye kwayaɲna na, Yesu a gwadətay a gawla hay ɲgay: «Tsalum a kwalalaɲ i yam, dum ka gər i dəlov nakay a diye neɲged. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadətay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» ⁴⁶Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dıwule me.

⁴⁷Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neɲgeye mahəɲgeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. ⁴⁸Gawla ɲgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədaɲ ta diye tay, a say məme ha kwalalaɲ i yam ta

dəba. Yesu a ɲgatətay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹Tə ɲgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰Nəteye niye tebiye tə ɲgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neɲgeye a tsikatay naha me, a gwadətay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neɲ!»

⁵¹Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalaɲ i yam. A tsal ka təv tay a kwalalaɲ i yam na, mətasl a ndza dedik. Tsa na, a gatay hərɲbəbəkka a gawla ɲgay hay. ⁵²A gatay hərɲbəbəkka na, hərwi ta sər ha gədaɲ i Yesu zuk bay. Kwa masuwayaɲ nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

⁵³Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla ɲgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalaɲ i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴Tə mbəzlaw abəra ma kwalalaɲ i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵Ta hway məzalətayaw a ndo hay kwa məɲgay kwa məɲgay, ta hələtay ahaya ndo i dəvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə hələway naha ndo i dəvats hay ta sləlah. ⁵⁶Kwa Yesu a ye na, a ɲgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə hələawayaw ndo i dəvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mâ vələtay tsəved

a ndo i dɔvats hay tâ lamay na, a me i peteked ngay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nɛteye tebiye ta mbɛl.

Farisa hay tɛ kule tay

Mata 15.1-20

7 Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mɛdzangawa bazlam i Mbɛlom mapala eye, tɛ yaw ma Zerozelem. Tɛ yaw tɛ haya gɛr ka tɛv i Yesu. ²Tɛ ngatay a siye i gawla i Yesu hay na, tɛ nda wu mɛnday andza niye ze mɛbere hɛlay. Andza mɛgwede na, ta bara hɛlay andza nakɛ kule i bɛba tɛte tay hay a tsikatay aye bay.

³Hɛrwi mey na, Farisa hay nɛteye ta Yahuda hay tebiye na, tɛ dɛslaway ha gɛr a kule i bɛba tɛte tay hay. Ta bara hɛlay lele andza nakɛ mɛ kule tay bay na, ta ndiye dɛf bay. ⁴Tadɛ ta maw mɛ luma na, ta bariye hɛlay tɛday ada ta ndiye dɛf. Sa na, tɛ dɛslaway ha gɛr a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekede gɛse, gɛzla ta sɛngɛle i bɛre.

⁵Anɛke na, Farisa hay ta ndo mɛdzangawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ta tsɛtsah ka Yesu, tɛ gwadɛy: «Gawla yak hay tɛ dɛslay ha gɛr a kule i bɛba tɛte kway tɛbey na, kemey? Tɛ nda dɛf ze mɛbere hɛlay andza i kule i bɛba tɛte kway hay na, kemey?»

⁶Yesu a tsɛne andza niye na, a mbɛdɛtɛy faya, a gwadɛtɛy: «Nɛkurom na, ndo i bɛbɛrek hay andza nakɛ Ezay ndo maslan i Mbɛlom a watsa ahɛl niye! A watsa na, Mbɛlom a gwadɛ:

“Ndo neheye ta zembɛdɛn na, tɛ bazlam dɛkdek tsa,

dɛrev tay na, dɛrɛn tɛ nɛn.

⁷Nɛteye faya ta zembɛdɛnɛye kɛriye, ane tuk na, kɛriye bɛna dɛfek bay.

Wu nakɛ faya ta tɛtikateye a ndo hay aye na,

bazlam mapala eye i ndo hay tsa. §”»

⁸Yesu a gwadɛtɛy sa: «Ka gɛrum ha bazlam i Mbɛlom mapala eye hɛrwi mɛdɛslay ha gɛr a kule i ndo hay dɛh na, kɛkay!» ⁹A gwadɛtɛy sa: «Asah! Ka gɛrum ha bazlam i Mbɛlom mapala eye na, dɛrɛn tɛ nɛkurom, hɛrwi mɛgay gɛr a kule i bɛba tɛte kurom hay lele dɛh!

¹⁰Musa a gwadɛ: “Rɛhay ha gɛr a bɛba yak ta may yak bɛdɛw!***” A gwadɛ sa: “Ndoweye kɛ tsadɛy a bɛba ngay ta may ngay na, kutoŋ tɛ kɛd na bɛdɛw!††”

¹¹Nɛkurom na, ka tɛmum bazlam nakay bay. Nɛkurom faya ka tɛtikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tɛ mɛgwede a bɛba kurom ta may kurom na: “Wu nakɛ na sliye faya mɛvɛlaka habe hɛrwi madzɛne kar aye na, *kurban*” (andza mɛgwede zlele nakɛ mavɛla eye hɛrwi Mbɛlom aye). ¹²Ma dɛba eye na, a sakum ndo mɛ dzɛna bɛba ngay ta may ngay sa bay. ¹³Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbɛlom tɛ kule nakɛ faya ka tɛtikumatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴Ma dɛba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka tɛv ngay. Ti ye naha na, a gwadɛtɛy: «Nɛkurom tebiye pum zlɛm ada tsɛnum wu nakay. ¹⁵Wu nakɛ ndo ma ndiye a hud aye na, ma nasiye ha ndo ka tɛv i Mbɛlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakɛ a yaw abɛra mɛ dɛrev i ndo aye. ¹⁶[Ndo nakɛ zlɛm andaya faya na, mɛ tsɛne!]

¹⁷Yesu a ndɛv ha andza niye na, a ye ngway a gay. Gawla ngay hay ta zɛngal na a gay. Ti ye naha ta tsɛtsah tɛ gwadɛy: «Dzeke nakɛ meenɛn ka tsik aye na, mbɛdɛw bo na, kɛkay?»

§7:7 Ezay 29.13.

***7:10 Madayaw abɛra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

††7:10 Madayaw abɛra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

¹⁸ Yesu a gwad̄atay: «Nəkurom dər-mak na, ka sər̄um bəd̄aw? Wu mən-day nakə ndo ma ndiye a huf̄ eye na, ma nasiye ha d̄ərev i ndo zezeṅ bay. ¹⁹ Hərwi wu mən-day nakə ndo zezeṅ a nda aye na, a ye a d̄ərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a d̄a ha na, kwa wu mən-day waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwad̄atay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka t̄əv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə d̄ərev aye. ²¹ Hərwi məd̄zal gər lelebay eye a yaw na, abəra mə d̄ərev. Ta diye a mede nakə ṅgwalak eye bay aye, mäge məkal, məkəf̄e gər i ndo, ²² mäge madama, məwe b̄or ka wu i ndo, mäge seweḑ, məvatay gər a ndo hay, mäge z̄l̄erwek, mäge s̄əl̄ək, maṅgəlay bəzay a ndo hay, məd̄əs-lay ha gər a bo, mat̄ere ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeṅ. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka t̄əv i Mbəlom.»

ṅgwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Mata 15.12-28

²⁴ Ma d̄əba eye na, a l̄ətse a ye abəra ka t̄əv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidon̄. A ye a gay eye andaya mə d̄əma. A ye a d̄əma na, a say haḑe nd̄əray m̄a s̄ər ha neṅgeye ka niye bay. Ane tuk na, neṅgeye na, a sl̄a m̄əṅgehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ ṅgwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neṅgeye na, slala i Yahuda hay t̄əbey. T̄ə wa na ma ḡəma nakə t̄ə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neṅgeye ka dala i Siri. ṅgwas eye niye na, dem ṅgay andaya mahorvov a gay. A ts̄əne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka t̄əv i Yesu ta b̄əse. A ye naha a d̄ək-way gurmets a Yesu, a gwad̄ay: «Amboh!

Fakalaw faya ma giye ha d̄ərets̄əseh t̄ə dem ga, h̄əhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwad̄ay a ṅgwas niye na, «Gər ga ha! Neṅ na, na dz̄əniye slala ga t̄əday andza nakə ta v̄əlateye wu mən-day a wawa hay aye t̄əday ada t̄a rah. M̄əzle wu mən-day i wawa hay məkalatay a wawa i k̄əra hay na, lele bay.»

²⁸ ṅgwas a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Andza niye, b̄əy ga. Kwa neṅ Yahuda hay bay b̄əbay na, ka s̄liye faya madz̄əne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mən-day na, nakə a d̄əd̄aw fa-taya abəra mə bazlam aye na, wawa i k̄əra hay ta paliye, ta ndiye bəd̄aw?»

²⁹ Yesu a ts̄əne andza niye na, a gwad̄ay a ṅgwas: «Bazlam yak nakə ka mb̄ədeṅew faya ye na, lele. Do a m̄əta-gay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ṅgwas niye a maw a m̄əta-gay na, dem ṅgay mah̄əna eye ka t̄əv m̄əh̄əne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəṅgəz̄lak eye

³¹ Ma d̄əba eye na, Yesu a l̄ətse abəra ma ḡəma i Tir. A h̄əl bo, a ye ta ḡəma eye andaya t̄ə zalay Sidon̄ ada ta dala nakə t̄ə zalay Dekapol aye. A yaw t̄ə d̄əma na, h̄ərwi m̄əməw ka tsakay i d̄əlov i Galile.

³² A nd̄islew a d̄əma na, t̄ə z̄lay naha ndo wuray mand̄ək aye. T̄ə gay amboh a Yesu, t̄ə gwad̄ay: «Amboh! Pa h̄əlay ka ndo may nakay ada m̄a mbəl abəra ma d̄əvats ṅgay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mand̄ək niye mah̄əṅgeye, ti ye d̄əreṅ abəra ka t̄əv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur h̄əlay a z̄l̄əm i mand̄ək niye. A pay wur h̄əlay na, a z̄l̄əm sulo sulo. A tuf slesleḑ ka wur h̄əlay a lamay ha a d̄ərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a z̄əba d̄əre a mbəlom. A ma ha m̄əs̄əf̄ere ṅgək a b̄əz-ihud. Tsa na, a gwad̄ay a ndo niye: «Ef-

fata!» Andza mægweđe: «Zlēm yak mā händək!»³⁵ Kwayaŋŋa zlēm i ndo niye a händək. A tsəne zlēm lele tuk. Wu nakə a baray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaŋaŋa lele tuk.

³⁶Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadətay: «Kā dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məđe ha na, nət-eye tə zaka ha məđe ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayaŋ a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Neŋgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka händəkataj na zlēm, tə tsəne zlēm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadətay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

Ndo hay gwezem fađ Yesu a vəlatay wu mənday

Mata 15.32-39

8 Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadətay: ²«Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nət-eye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³Na gwadətay: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nət-eye dərəŋ.»

⁴Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwadətay: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday da məvəlatay a ndo neheye na, məŋgay?»

⁵Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəday faya, tə gwadətay: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶Tsa na, Yesu a gwadətay a ndo niye hay tā ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ŋgəna ha daf niye, a vəlatay a gawla ŋgay ada tā vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ŋgay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷Kələf andaya ka gawla ŋgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla ŋgay hay. A gwadətay: «Ŋgənumatay a ndo hay dərmaŋ.»

⁸Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹Ndo neheye tə nda daf aye na, ta giye gwezem fađ.

Ma dəba eye na, Yesu a gwadətay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰Tsa na, Yesu a tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam ta gawla ŋgay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Mata 16.1-12

¹¹Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətəsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadətay: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹²Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ŋgək a bəz-ihud, a gwadətay: «Nəkurom ndo neheye tə dərə ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anaŋ na tsikakumeye ta dedək: Dada ndəray ma gakumeye masuwayaŋ bay!»

¹³Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ɲg-way a kwalalaɲ i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nenged.

¹⁴Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mət̄sa ha gər t̄ə masəkəme makwala. Andaya fataya m̄ə kwalalaɲ i yam na, tapa n̄əte tsa. ¹⁵Ahəl nak̄ə faya ta diye na, Yesu a gatay daf, a gwad̄atay: «Gum metsche! T̄əp̄um gər kurom abəra ka gād̄e i Farisa hay t̄ə b̄əmal̄ə i Herod.»

¹⁶Gawla ɲgay hay t̄ə tsəne andza niye na, t̄ə ma ha ka bo bazlam m̄ə walaɲ tay. T̄ə gwad̄: «A tsikakway na, h̄ərwi nak̄ə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷Tsa na, Yesu a s̄əratay naha ka wu nak̄ə faya ta miye ha a bo m̄ə walaɲ tay aye. A gwad̄atay: «Ka ɲgurumeye bo kurom h̄ərwi makwala nak̄ə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka ts̄ənum zuk b̄əd̄aw? Ka p̄um a m̄ədzal gər kurom t̄əb̄əd̄ew? M̄ədzal gər kurom na, mad̄ərzla eye k̄əla d̄aw?»

¹⁸«D̄əre andaya fakuma ada k̄ā ɲgatu-may a d̄əre b̄əd̄aw? Zl̄əm andaya fakuma h̄ərwi m̄əts̄əne ada k̄ā ts̄ənum b̄əd̄aw?»

«Ada k̄ə makumaw a gər t̄əb̄əd̄ew?»

¹⁹Na ge t̄ə makwala na, k̄əkay? Na ɲgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam t̄ə nda b̄əd̄aw? Ada nak̄ə a l̄əkaw ka hayumay gər na, gwaɲ nday?»

Ta mb̄əd̄ay faya, t̄ə gwad̄ay: «Gwaɲ kuro gər eye sulo.»

²⁰Yesu a gwad̄atay sa: «Makwala neheye tapa tas̄əla aye na ɲgən̄atay a ndo hay gwezem fad̄ aye na, nak̄ə a l̄əkaw a rah na, k̄əteh nday?»

Ta mb̄əd̄ay faya, t̄ə gwad̄ay: «K̄əteh tas̄əla.»

²¹Yesu a gwad̄atay: «Aya! Ada ka s̄ərum ha sa b̄əd̄aw?»

Yesu a mb̄əl ha guluf

²²Tsa na, t̄ə ndisl a ḡəma wuray t̄ə zalay Betesayda. M̄ə d̄əma na, t̄ə ḡəsay naha h̄əlay a ndoweye andaya guluf eye

ka t̄əv i Yesu. T̄ə gay amboh a Yesu. T̄ə gwad̄ay: «T̄ətal ka ndo may anaɲ ada m̄ə ɲgatay a d̄əre tey.»

²³Yesu a ḡəs ndo niye guluf eye m̄ə h̄əlay, a ye ha abəra ma wuzlahḡəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesleḅ ka d̄əre i guluf niye. A pa faya h̄əlay, a ts̄ətsah faya a gwad̄ay: «Ka ɲgatay a wu d̄aw?»

²⁴Guluf niye a zəba d̄əre na, a gwad̄ay a Yesu: «Na ɲgatay a ndo hay. Na ɲgatatay na, andza ḡərd̄af hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵Tsa na, Yesu a pay h̄əlay ka d̄əre sa. D̄əre i guluf niye na, a mb̄əl lele. A ɲgatay a d̄əre kulir kulir tuk.

²⁶Yesu a gwad̄ay: «An̄əke na, do wu yak a m̄ətagay tuk. K̄ā ye ta wuzlahḡəma bay k̄əla.»

Piyer a d̄ā ha Yesu nenḡeye K̄əriste

Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷Ma d̄əba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay t̄ə l̄ətse, ti ye abəra ma ḡəma niye. Ti ye a ḡəma neheye b̄əse t̄ə mbay naha a ḡəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nak̄ə n̄ət-eye ka ts̄əved̄ faya ta diye na, Yesu a ts̄ətsah ka gawla ɲgay hay, a gwad̄atay: «Ndo hay t̄ə gwad̄ fagaya neɲ na, way?»

²⁸Ta mb̄əd̄ay faya t̄ə gwad̄ay: «Siye hay t̄ə gwad̄ n̄əkar na, Yuhana madz̄əh̄uḅe ndo a yam, ndo mekeleɲ eye hay t̄ə gwad̄ n̄əkar na, Eliya, siye hay t̄ə gwad̄ n̄əkar na, n̄əte m̄ə walaɲ i ndo m̄əde ha bazlam i Mb̄əlom hay.»

²⁹Yesu a ts̄ətsah fataya, a gwad̄atay: «Ada n̄əkurom ka gwad̄um i kurom, neɲ na, way?»

Tsa na, Piyer a mb̄əd̄ay faya, a gwad̄ay: «N̄əkar na, K̄əriste.»

³⁰Tsa na, Yesu a gatay me, a gwad̄atay: «K̄ā tsikumay a nd̄əray bay.»

Yesu a d̄ā ha m̄əməte ɲgay

Mata 16.21-28

³¹Tsa na, Yesu a pa bo ka m̄ətsikatay me a zl̄əm. A gwad̄atay: «Neɲ Wawa i

Ndo na, kutoŋ na siye d̄arets̄etseh hal-adzay. Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄ə-l-away wu a Mb̄əlom ta ndo neheye t̄ə dzaŋgawa bazlam i Mb̄əlom mapala eye ada siye i madugula hay na, n̄əteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta k̄ədiye ga. Ane tuk na, na h̄əniye sulo mamahkar eye na, na l̄əts̄eweye ab̄əra ma m̄ədahaŋ.»³² A d̄atay ha parak parak lele ka h̄əmb̄ər m̄əts̄ikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay k̄əts̄ah mah̄əŋg-eye, a gay me. ³³Yesu a mb̄əda me ka t̄əv i gawla ŋgay siye hay. A z̄əba naha fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwad̄ay: «Do ab̄əra ka t̄əv ga. Do a d̄əba, n̄əkar na, Fakalaw. Ka dzala ḡər andza Mb̄əlom bay, ka dzala ḡər na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwad̄atay a n̄əteye tebiye: «A say a ndoweye m̄əpeŋ b̄əzay na, m̄ə ḡər ha wu nak̄ə a say a d̄ərev ŋgay aye. M̄ə z̄la mayako mazl̄əmb̄əda eye ada m̄ə peŋ b̄əzay.»³⁵ Andza niye, ndo nak̄ə a say m̄ət̄əme ha m̄əs̄əf̄əre ŋgay aye na, ma dziye ha d̄uh. Ane tuk na, ndo nak̄ə ma dziye ha m̄əs̄əf̄əre ŋgay h̄ərwi ga ada h̄ərwi Labara ŋgwalak eye na, ma t̄əmiye ha d̄uh. ³⁶Tad̄ə ndoweye k̄ə huta zlele i m̄əndzib̄əra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, k̄ə dze ha m̄əs̄əf̄əre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷Wu andaya nak̄ə ndo zezeŋ ma s̄liye faya m̄əv̄əle h̄ərwi mamb̄əda ahaya m̄əs̄əf̄əre ŋgay aye daw?

³⁸«N̄əkurom ndo neheye an̄əke aye, n̄əkurom na, m̄ə walaŋ i ndo neheye t̄ə s̄ər Mb̄əlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tad̄ə ndoweye ka k̄ərah ga ada k̄ə d̄atay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ d̄ərmak na ta k̄ərahiye na. Na ta k̄ərahiye na na, ah̄əl nak̄ə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta m̄əz̄l̄əb̄ i B̄əba

Mb̄əlom ada ta gawla i Mb̄əlom hay aye.»

9 Yesu a gwad̄atay sa: «S̄ərum ha na, ndo siye hay m̄ə walaŋ kurom neheye an̄əke kanaŋ aye, n̄əteye na, ta m̄ətiye zuk bay. Ta ta m̄ətiye na, ta ŋgat-eye t̄ə d̄əre tay a B̄əy i Mb̄əlom nak̄ə ma l̄əviye b̄əy ŋgay ta ḡədaŋ aye t̄əday.»

Bo i Yesu a mb̄əda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

²Ma d̄əba i m̄əh̄əne m̄əkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye t̄ə tsal a mah̄əmba z̄əbol eye. Ah̄əl nak̄ə n̄əteye m̄ə mah̄əmba niye mah̄ət̄əye na, bo i Yesu a mb̄əda ka d̄əre tay. ³Peteked ŋgay a mb̄əda herre kudekudek. M̄əsl̄əde i peteked niye na, nd̄əray kwa n̄əte ka m̄əndzib̄əra ma s̄liye m̄əsl̄əde ha andza niye na, andaya bay.

⁴Kwayaŋga gawla i Yesu neheye mahkar aye t̄ə ŋgatatay a Eliya ta Musa n̄əteye faya ta tsikiye me t̄ə Yesu.

⁵Tsa na, Piyer a gwad̄ay a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. N̄əmaa k̄əruwakumeye madzawadzawa mahkar, n̄əte i yak, n̄əte i Musa ada n̄əte i Eliya.» ⁶Piyer a tsik andza niye na, h̄ərwi a s̄ər wu nak̄ə ma tsikiye bay. H̄ərwi n̄əteye neheye mahkar aye na, ta dz̄ədar haladzay.

⁷Pazlay a mb̄əzlaw m̄ə mb̄əlom, a d̄əz̄l̄ tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a ts̄ənew ab̄əra m̄ə ḡəma, a gwad̄: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay z̄l̄əm a wu nak̄ə ma tsikakumeye!»

⁸Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta z̄əba d̄əre na, nd̄əray andaya sa bay. Andaya ka t̄əv niye na, Yesu mah̄əŋgeye.

38:34 M̄əz̄le mayako mazl̄əmb̄əda eye na, andza m̄əgwede: M̄əndze mal̄əva bo eye m̄əv̄əle ha m̄əs̄əf̄əre ŋgay andza Yesu.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweje abəra mə mahəmba aje na, Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka ngatamay aje na, kâ təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahaŋ aje təday.» ¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aje. Anəke na, ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahaŋ na, andza məgweđe mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ndo neheje tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweje madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Andza niye, Eliya ma lahaweje madayaw. Ma lambadije tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərma. Tə watsa na, tə gwad: “Neŋgeje na, ma sije dərətsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay” bədaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, ɓa ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aje. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

Yesu a mbəl ha wawa

Mata 17.14-21; Luka 9.37-43

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ngay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheje tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aje ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ngatay a Yesu faya ta dije naha ka təv tay ta gawla ngay neheje mahkar aje na, a gatay hərɓabəkka. Tsa na, ta hway ka təv ngay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadətay: «Ka kəɗum wuway ta nəteje ka wuje mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweje andaya mə walaŋ i ndo niye hay a mbədəyaw faya, a gwadətay: «Miter, neŋ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a ɓaraway ka bazlam ngəts. ¹⁸ Mahorvov a gə-

sawa na. A gəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala ɓəra ɓəra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpəɗawa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheje ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadətay: «Nəkurom neheje anəke ka dzalom ha ka Mbəlom bay aje! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zlije ngatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay? Ahe! Zlumeŋ ahaya wawa eye kanaŋ.»

²⁰ Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ngatay a Yesu na, a ɓəl ha wawa niye ta gədaŋ. Wawa niye a ɗəɗ. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwadətay a ɓəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

ɓəba i wawa niye a mbədətay faya, a gwadətay: «Wu nakay a dazlay na, neŋgeje wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada m̄a mət. Təɗə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

²³ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ka gwad na, “Təɗə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aje na, wuray andaya ma giye bo hərwi ngay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, ɓəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Səkeheŋ ha mədzele ka nəkar.»

²⁵ Ahəl nakə Yesu ta ɓəba i wawa niye faya ta tsikiye me aje na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta dije naha na, a ngərəz ka fakalaw, a gwad: «Nəkar fakalaw nakay matəra ha ndo mandək eye ada mətsike me bay aje na, faya na gwadakeje dara abəra mə bo i wawa

nakay. Kâ ma faya mede a bo i wawa nakay dâda sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bəl ha wawa niye ta gədaŋ. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kal-eye zləva andza ma mətiye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad: «Wawa nakay na, kə mət.» ²⁷ Yesu a gəs na mə həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mətəgay. Ahəl nakə nəteye mahəteye mətəgay na, ta tsətsah faya tə gwad: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ka duwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

**Yesu a dā ha məməte ta mələtsew
ŋgay abəra ma tsəvay**

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma təv niye. Ti ye a təv mekeleŋ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay t̄a sər ha təv nakə neŋgeye mə dəma aye bay. ³¹ A say ndo hay t̄a sər faya bay na, hərwi faya ma tətikateye a gawla ŋgay hay.

A tətikawatay a gawla ŋgay hay na, a gwadawatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vələteye ga ha a həlay a ndo hay. Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³² Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne me ŋgay niye a say məgwede mey na, ta tsəne bay. Ada ta dzədzar matsətsəhe faya.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tə ndisl a Kafənahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ahəl nakə nəteye mə gay niye

na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Meeneŋ faya ka deyekweye ka tsəved na, ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka wuye mey?»

³⁴ Ta mbəday faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Ndo nakə neŋgeye bagwar eye a ze ndo mə walaŋ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ka təv ŋgay. A gwadətay: «Ndo nakə a say matəre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, m̄a həna ha gər dūh. Sa na, m̄a təra ndo məgay məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekweŋ, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadətay: «Ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wudā ga aye na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma ga na, a təma neŋ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərmaŋ.»

**Ndo nakə kə neŋ dərə
bay aye na, ndo ga**

Luka 9.49-50

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwadətay a Yesu: «Miter, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndo ta məzele yak. A samay həbe məgay me hərwi neŋgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Kâ gumay me bay. Hərwi ndoweye kə ge masuwayaŋ tə məzele ga na, ma tsikiye fağaya wu nakə lelebay aye bay. ⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway dərə bay aye na, neŋgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadətay sa: «Ndoweye kə vələkum yam məse hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ Kəriste aye na, sərūm ha ta dedək, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

Masəpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tã baray madiz i kwar a day ada tã kal ha a hud i bəlay. ⁴³ Tadə həlay yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama huta məsəfəre ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dəfa bay tə həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dəfa ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama duh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dəfa ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kə ge tadə dərə yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na. Ŋgama duh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə dərə yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dəfa ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye. ⁴⁸ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dəfa ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye dərətsətseh hərwi mede tay. Sluwal dər-mak andza niye, ta giye ka ala na, ada mâ vəd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mâ tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dər-mak na, tərūm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walaŋ kurom na, ndzum barbarra.»

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

Mata 19.1-12; Luka 16.18

10 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafənahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yur-dum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha ka təv ŋgay na, hərwi a sa-tay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋg-was ŋgay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya na, tə matsət-sehe dər-mak. A gwadatay: «Bazlam ma-pala eye waray nakə Musa a vələkum a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

⁴ Tə gwaday: «Musa a gwad na, tadə ndoweye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, mâ watsay dər-wel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manəŋ ka həhar na ŋg-was ŋgay na, ka dər-wel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dər-wel kurom nakə makula eye təŋgwa təŋgwa.

⁶ Ahəl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i məge mändzibəra na: «Mbəlom a ge hasləka ada ŋgwas. ⁷ Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. ⁸ Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.»[¶] Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.»

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezəŋ mâ ŋgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye wu tay. Ahəl nakə nəteye mə gay ta gawla ŋgay

[¶]10:8 Madazlay i wu hay 1.27, 2.24.

hay aye na, gawla ngay hay ta tsətsah sa, tə gwad̄ay: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza məgwede mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Tadə ndoweye ka həhar na ngwas ngay ada kə zla a dəma ngwas mekeleŋ eye na, kə ge madama. Kə gay mənese a ngwas ngay kurre eye. ¹² Tadə ngwas a wudā na zal ngay sa bay, a zla zal mekeleŋ eye dərma na, kə ge madama.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba aye na, ndo hay tə həl naha wawa hay a Yesu hərwi ada mā pa fataya həlay ada t̄a huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁴ Yesu a ngatay andza niye na, a yay a gər bay. A ndalay. A gwad̄atay a gawla ngay hay: «Gərūm tay ha wawa hay t̄a yaw ka təv ga! K̄a həharum tay hay bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.

¹⁵ Sərūm ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a həlay nətə ta nətə. A pa fataya ngama.

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu ta gawla ngay hay tə lətse, ta diye na, ndoweye a yaw ka təv ngay mahway mahway. A ndisl ka təv ngay na, a dəkway gurmets kame ngay, a gwad̄ay: «Miter lele eye, na hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwad̄ay: «Ka zeleŋ ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nətə ngweŋ. ¹⁹ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye d̄aw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad̄ na: “K̄a kəd gər i ndo

bay, k̄a ge madama bay, k̄a ge məkal bay, k̄a raw me ka ndo kame i sariya bay, k̄a vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.^{§§}»

²⁰ Ndo niye a gwad̄ay: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²¹ Yesu a ndazl na na, a wudā na haladzay. Tsa na, a gwad̄ay: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nətə. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada k̄a ngənatay suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bazay.»

²² Ndo niye a tsəne bazlam niye na, d̄ərev a həbəy. A ye ngway ta mevel eye, hərwi zlele ngay na, haladzay.

²³ Yesu a ngatay a ndo niye a ye ngway na, a zəba ka gawla ngay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwad̄atay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ngay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla ngay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzədere. Ane tuk na, Yesu a gwad̄atay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ a gawla ngay hay. Tə gwad̄ mə walaŋ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwad̄atay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neŋgeye na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwad̄ay: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya a gwad̄atay: «Sərūm ha! Ndowneye kə gər ha gay ngay,

§§10:19 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

malamar ngay hasləka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, may ngay, bəba ngay, wawa ngay hay, guvah ngay hərwi ga ada hərwi Labara İjgwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dərətsətseh haladzay dərma. Aza kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviyə bay aye. ³¹ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Yesu a dā ha məmətə ngay

Mata 20.17-19; Luka 18.31-34

³² Yesu ta gawla ngay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ngay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ngay aye.

³³ A gwadətay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteye na, ta ngwe-seŋeye dəla abəra mə gər. Ta tufeŋeye slesləb a dərə. Ta ndəbiye ga ta mandala. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i məsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ngay, tə gwadətay: «Bəy Maduweŋ may, a samay na, gamay wu nakə a samay mat-sətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadətay: «A sakum nə ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbədəy faya tə gwadətay: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaa ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bəy? Ka slumeye məse dərətsətseh nakə na siye aye dāw? Ka slumeye faya matəme tā dzəhuḅ kurom ha a dərətsətseh nakə ta dzəhuḅiyə ga ha a dəma aye ngway dāw?»

³⁹ Ta mbədəy faya, tə gwadətay: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadətay: «Andza niye dedek, dərətsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dərətsətseh nakə ta dzəhuḅiyə ga ha a dəma aye na, ta dzəhuḅiyə kurom ha a dəma. ⁴⁰ Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ngay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ngay, a gwadətay: «Ka sərūm ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, mə ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndərəy mə walaŋ kurom a say

matære bagwar eye na, mâ tæra ndo i mæsler kurom. ⁴⁴Ada tadæ ndo mæ walaŋ kurom a say matære ndo i me na, mâ tæra beke i ndo hay tebiye düh. ⁴⁵Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hærwi ada ndo hay tâ geŋ mæsler bay. Na yaw düh na, hærwi mægatay mæsler a ndo hay ada mævæle ha mæsæfære ga hærwi mæmbæle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbæl ha ndo guluf eye

Mata 20.29-34; Luka 18.35-43

⁴⁶Yesu ta gawla ŋgay hay tæ ndisl a gæma i Zeriko. Ahæl nakæ ti yaw abæra ma gæma niye na, ndo hay haladzay tæ patayaw bæzay. Faya ta diye na, tæ ndzay a gær a guluf wuray faya ma rækiye wu mandza eye ka tsakay i tsæved. Mæzele ŋgay na, Bartime, andza mægweðe wawa i Time. ⁴⁷Guluf niye a tsæne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nâ gaka mæ bo tæbæðew?»

⁴⁸Ndo hay haladzay tæ gay me, tæ gwadæy: «Ka bæbæl mey? Ndza dïkdïk!»

Neŋgeye na, a sækah ha mawude sa düh: «Wawa i Davit, nâ gaka mæ bo tæbæðew?»

⁴⁹Tsa na, Yesu a lætse, a gwadæy: «Dum zalumeŋayaw, mâ yaw.»

Ti ye tæ zalay a guluf niye, tæ gwadæy: «Dærev mâ ye fakaya abæra bay. Lætse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰Tsa na, a lætse hurum, a kal ha peteked i mætasl ŋgay ævez ka dala. A ndapa a mbælom, tsa na, a ye ka tæv i Yesu.

⁵¹Yesu a tsætsah faya, a gwadæy: «A saka nâ ge hærwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbæðay faya, a gwadæy: «Mïter, a seŋ na, nâ ŋgatay a dære sa tey.»

⁵²Tsa na, Yesu a gwadæy: «Ka pa mædzal gær yak ka neŋ ta dedek. Do, ka mbæl!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a dære kwetseh kwetseh lele. A pay bæzay a Yesu.

Yesu a ndisl a Zerozelem

Mata 21.1-11; Luka 19.28-40;

Yuhana 12.12-19

11 Anæke na, Yesu ta gawla ŋgay hay, næteye bæse ta Zerozelem. Næteye mæ mahæmba nakæ tæ zalay Mahæmba i Tetæðæz aye. Ka mahæmba eye niye na, gæma i Betifadze ta Betani andaya. Mæ dæma na, Yesu a slær tay ha gawla ŋgay hay sulo, a gwadæy: ²«Dum a gæma nakæ kame kurom aye. Ka ndislum naha a dæma na, ka ndzumeye a gær a zuŋgo wawa eye dæ mæzle ndo mabara eye. Ndæray kæ ndza faya dædæ zuk bay. Pælumaw ada kâ yumeŋ ahaya. ³Ndæray kæ gwadakum: «Ka pælumeye zuŋgo eye mæge ha mey?» na, gwadumay: «A say a Bøy Maduweŋ. Ma ta ma ahaya kanaŋ bæse, ma ndziye bay.»

⁴Tsa na, ti ye a gæma niye. Ti ye naha a dæma na, tæ huta zuŋgo niye wawa aye mabara eye ma bæra ka mæged, ka tsakay i tsæved. Tsa na, tæ pæla ha zuŋgo niye. ⁵Mæ dæma na, ndo hay andaya mandza eye. Tæ gwadæy: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pælumeye zuŋgo eye mæge ha mey?»

⁶Tsa na, ta mbæðatay faya andza nakæ Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tæ tsæne andza niye na, tæ gær tay ha. Tsa na, ti ye ha zuŋgo niye. ⁷Ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu na, ta fætæl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zuŋgo niye. ⁸Ndo hay haladzay ta fætæl peteked tay hay ka tsæved. Siye hay tæ pa hawal i gærðaf neheye tæ dæsaw ma guvah hay aye hærwi mæðæslay ha gær a Yesu dærmak. ⁹Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dæba ŋgay aye na, ta wuda, tæ gwad: «Zambadakway a Mbælom! Mâ pa ŋgama ka ndo nakæ faya ma deyeweeye tæ mæzele i Bøy Maduweŋ aye! ¹⁰Mbælom

mâ pa ngama ka bøy i bəba kway Davit!
Zambafakway a Mbəlom, neŋgeye nakə
mə mbəlom aye!»

**Yesu a vəlay mezeleme
a gərdaf i gurov**

Mata 21.18-19

¹¹Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə
ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i
mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha
na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta
giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti
ye ta gawla ngay hay a gəma i Betani. Ti
ye a dəma na, hərwi mazlambar pat faya
ma dədiye.

¹²Tədə eye na, Yesu ta gawla ngay
hay tə lətse abəra ma gəma i Betani,
tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta
diye na, may a wur ka Yesu. ¹³A ngatay
naha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov
slambah faya haladzay. Tsa na, a ye
mata zəbaw faya. A gwad: «Iŋgedhay na
hutiye hohway ngay eye na ndiye.» A
ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf
niye na, kakupkuppa slambah dekdek
bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə
ndisl ahəl ngay məwe bay. ¹⁴Tsa na,
Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye:
«Ndəray mâ nda hohway yak dāda sa
bay!» Tsa na, gawla ngay hay ta tsəne.

**Yesu mə gay i mədəslay
ha gər a Mbəlom**

*Mata 21.12-17; Luka
19.45-48; Yuhana 2.13-22*

¹⁵Ma dəba eye na, tə ndisl a Ze-
rozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye
a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər
a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay
mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay
ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay
aye. A pay həlay a tabal i ndo mam-
bəde ha suloy, a mbəzl ha təv məndze

i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶A
gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa
waray waray mede ha ta dalamətagay i
gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷A
datay ha lele, a gwadatay: «Mawatsa eye
mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyə a
gay ga na, gay i maduwule me i slala i
ndo hay wal wal tebiye.”» Ane tuk na,
nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na,
kəkay?[†]»

¹⁸Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway
wu a Mbəlom ta ndo mədzanğawa ba-
zlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu
nakə Yesu a gawa aye na, ta dədzar
hərwi ndo hay ta wuđa bazlam i Yesu
niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka
məkəde na Yesu.

¹⁹Ta huwa pat pizze na, Yesu ta
gawla ngay hay tə lətse, ti ye abəra ma
Zerozelem.

**Məpe mədzal gər ka
Yesu tə maduwule me**

Mata 21.20-22

²⁰Tədə eye pərik i mekedə na, Yesu
ta gawla ngay hay tə ma a Zerozelem.
Ahəl nakə faya ta diye na, tə ngatay a
dərizl i gərdaf niye andza gurov aye.
Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus
ta zləlay eye dzay. ²¹Piyer a ngatay na,
bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i
gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a
gwaday a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i
gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na,
kə kula.»

²²Yesu a mbədatay faya, a gwadatay:
«Gərūmay ha mədzal gər kurom a
Mbəlom! ²³Sərūm ha lele, ndoweyə kə
gwaday a mahəmba nakay: “Lətse abəra
kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a
tsik ta mədzal gər nəte na, Mbəlom ma
təmiye na. Ada mâ sər ha na, ma giye bo
andza nakə a tsətsah aye. ²⁴Hərwi niye

*11:17 Ezay 56.7.

†11:17 Zeremi 7.11.

faya na tsikakumeye: Tadə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, ba ka hutum tsiy. Mbəlom ma vələkumeye. ²⁵ Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. [²⁶ Tadə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]]

Gədaŋ i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. ²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədaŋ waray? Maa vələka gədaŋ eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Neŋ dərma na tsətsahiye fakuma matsətsəhe nətə, tadə ka mbədumeŋew faya na, na ge wu neheye ta gədaŋ waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhuŋe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay dāw? Mbədumeŋew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgwədə maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mət-sike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta

mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadətay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nətəye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

12 Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadətay: «Ndo-eye a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembede guvah ŋgay niye na, a həl ndo i məfətə hay ada tātəfətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene.

² «Həlay i maŋgəle hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nətə mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tātəvələyaw faya abəra i ŋgay. ³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə ndaba na ada ta həhara ahaya həlay kəriye. ⁴ Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋged. A ye naha na, kurah tə wuya faya məkədə na. Tə kəd na ka gər, tə tsadəy pəleslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i məsler ŋgay mamahkar eye, a slər na sa. Neŋ-eye na, tə kəd na mədahaŋ eye. Ndo i guvah niye a slər ndo wal wal sa. Tə ge tay ha andza niye dərma. Siye hay tə ndaba tay ha, siye tə kəd tay mədahaŋ eye hay.

⁶ «Anəke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ŋgay nətə nakə a wudə na haladzay aye. A slər na wawa ŋgay niye nətə aye. Hərwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tə ɲgatay na, tə gwad mə walaɲ tay: «Aya! Anaɲ magedze ɲgay nakə ma ta ndiye na guvah ɲgay aye, ki yaw! Takwa, kəɖakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!» ⁸ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəɖ na. Tə kal ha mədahaɲ eye dərəɲ abəra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadfatay: «Ndo i guvah ma giye anəke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kəɖiye tay ha. Ada ma həliye a dəma ndo mekeləɲ eye hay. ¹⁰ Ka dzaɲgum bazlam nakay mə Derewel i Mbəlom bəɖaw? Mə dəma mawatsa eye na, a gwad:

«Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, maa təra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, nɛɲgeye duh.

¹¹ Maa gwad kwar niye m̄a təra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.[‡]»

¹² Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nəteye. Tsa na, ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay hərwi ta dzəɖzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Məvələy dzaɲgal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ɲgal mə walaɲ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu hərwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwadfatay: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka dzəɖzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ɲgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbəlom aye.

Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaɲgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukudu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadfatay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenjəw kwar i suloy təday, a seɲ mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nəte. Tə vələy.

A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadfatay: «Mandəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwadfatay: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ɲgay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadfatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vələmay ha a bəy i Roma ɲgway. Wu i Mbəlom na, vələmay ha a Mbəlom ɲgway.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay hərɖabəkka.

Mələtsew abəra ma mədahaɲ

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸ Ma dəba eye na, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaɲ andaya sa bay.» ¹⁹ Ti ye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadfatay: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anaɲ. A gwad: «Tadə ndo a mət a gər ha ɲgwas ɲgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ɲgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye bəɖaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye m̄a dze bay.»[¶] ²⁰ Aya andaya ahəl niye ndo ta malamar ɲgay hay tasəla. Malamar tay bagwar eye a zla dahələy. A zla dahələy na, a mət. A

[‡]12:11 Dəmes hay 118.22-23.

[¶]12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10.

mæt na, ta wa ta dahəlay ŋgay niye a zla aye bay. ²¹ Məmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. Tsa na, a mæt ze məwe wawa ta ŋgwas niye. Malamartay mamahkar eye a ge ha andza niye dərma. ²² Nəteye niye tasəla tə zla ŋgwas niye na, tə mæt tebiye. Ndəray nəte mə walaŋ tay ta wa wawa ta ŋgwas niye bay. Ma dəba eye nəteye niye tebiye tə mæt na, ŋgwas a mæt dərma. ²³ Pat nakə aza ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ŋgwas!»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Andza niye bay. Kā vumay gər a mədzał gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərūm wu nakə mawatsa eye mə Dərəwel i Mbəlom aye bay ada ka sərūm gədaŋ i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew abəra ma mədahaŋ aye na, ka dza-ŋgum dāda mə dərəwel i Musa təbədew? A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwadətay a Musa: “Nəŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.” ²⁷ Mbəlom na, nəŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nəŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadum mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya bay aye.»

Bazlam mapala eye bagwar eye

Mata 22.34-40; Luka 10.25-28

²⁸ Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərma, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ŋgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwadətay: «Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwadətay: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, anaŋ: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, nəŋgeye Bəy Maduweŋ nəte ŋgweŋ. ³⁰ Wudā Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərəv yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədaŋ yak pe-teh. ³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anaŋ sa: “Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak. ³² Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwadətay a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, nəŋgeye Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mā wudā Mbəlom tə dərəv ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mā wudā ndo i maged ŋgay dərma andza a wudā na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaŋ a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbədatay faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwadətay a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

§12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16.

**12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5.

††12:31 Levitik 19.18.

Ma dæba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsætsehe faya bazlam.

Kæriste na, Wawa i Davit dāw?

Mata 22.41-46; Luka 20.41-44

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadətay: «Ndo mædzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kæriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay?»

³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədəŋğa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga, hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye. ††”

³⁷ «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kæriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kæriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsche a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anaŋ. A gwadətay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mædzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wudə mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay t̄a tsikatay me ta mædəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i mađuwule me na, ta pələwa i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wudə na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vəd̄vəd̄ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay t̄a gwad fataya

nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ŋgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dæba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay. ⁴² Madakway i ŋgwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma kobo sulo. Kobo ŋgay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas niye na, a zalatay a gawla ŋgay, a gwadətay: «Sərum ha, madakway i ŋgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neŋgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a dā ha ta mbəzliye ha gay i mædəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

13 Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mædəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte mə waləŋ i gawla hay a gwadətay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwadətay: «Zəba gay nakay na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged̄ bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

††12:36 Dəmes hay 110.1.

Ŋgodgor i mandëve i mändzibëra

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³Ma dëba eye na, Yesu a tsal a mahëmba nakë tã zalay Mahëmba i Tetädöez aye. A ye naha na, a ndza dëgerger tã gay i mädöslay ha gër a Mbëlom. A mahëmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aŋdëre tsa bëna ndo hay tebiye bay. Më mahëmba niye na, ta tsätсах faya tã gwadäy: ⁴«Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kädäy? Ada ŋgodgor waray nakë nëmaa säriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵Tsa na, a dazlay mätsikatay, a gwadätay: «Gum metsehe lele! Ndëray mä säpat kurom bay. ⁶Härwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta mäzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Nëŋ na, Këriste!” Ada ta säpatiye ndo hay haladzay. ⁷Ka tsënum ndo hay faya ta giye vëram bëse tã näkurom kwa neheye dëreŋ tã näkurom aye na, kã dzädzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandëve i mändzibëra zuk bay. ⁸Slala ŋged tã giye vëram ta slala nëged, bëy ta bëy ta giye vëram. Dala ma bëliye ma gëma hay wal wal, ada mandërzläŋ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza mëwe wawa nakë a dazlay a ŋgwas aye.

⁹«Dëretsätseh neheye ta ndzakum a gër na, gumay metsehe a gër lele. Härwi mëy na, härwi ndo hay ta gësiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndäbiye kurom ta mandaläba më gay i maduwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo mälëve dala hay ada kame i bëy hay, härwi nakë ka pumëŋ bëzay a nëŋ aye. Niye na, ta säriye ha ka pumay bëzay na, a Mbëlom defek. ¹⁰Wu neheye ta giye bo andza niye na, härwi ada ndo i mändzibëra hay tebiye tã tsänë Labara Ŋgwalak eye. ¹¹Tadä ta gäs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo

mëge sariya hay na, kã dzalum nëmaa ta gwadiye këkay na, kã dzädzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakë a yakumaw a mädzal gër aye. Härwi ma deyeweye na, abëra më näkurom bay. Mata däkurom ha wu nakë ka tsikumeye na, Mäsäfëre Tsädäŋŋa eye. ¹²Häläy eye ma slaweye na, ndo hay ta väliye ha malamar tay hay ada tã käd tay ha, bëba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dërmak. Wawa hay ta natay dëre a bëba tay hay, ta këdiye tay ha. ¹³Ndo hay tebiye ta nakumeye dëre härwi ga. Ane tuk na, ndoweye kë sämay naha hus ka mandëve aye na, Mbëlom ma tämiye ha.»

Ta mbëzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴Yesu a gwadätay sa: «Ka ŋgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazälatoŋgo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka tãv nakë häbe ma ndziye faya bay aye. (Ndoweye kë dzäŋga na, mä tsänë lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahëmba hay. ¹⁵Ndo nakë nëŋgeye ka gër i gay aye na, mä mbëzlaw härwi mëzlaw wu më gay bay. Kë mbëzlaw na, mä hway düh. ¹⁶Ada ndo nakë nëŋgeye ma guvah aye na, mä mbëda gër a mëtagay ŋgay mëzlaw peteked ŋgay bay. ¹⁷Pat eye niye na, dëretsätseh wene wene eye na, ka gër i ŋgwas neheye tã bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta välat-eye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸Gumay amboh a Mbëlom, härwi ada wu neheye mä ge bo a häläy i mëtasl bay. ¹⁹Härwi mëy na, pat eye niye na, dëretsätseh bag-war eye. Slala i dëretsätseh niye ma ta deyeweye na, kë ge bo däda bay kwa ka gër nakë Mbëlom a ge mändzibëra aye hus anëke. Ada slala i dëretsätseh niye na, däda ma ta giye andaya sa bay. ²⁰Tadä Mbëlom mä zla häläy eye bëna, ndëray kwa näte ma tämiye bay. Ane tuk

na, a nækid ha hærwi ndo ɲgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anañ!” kəgəbay “Zəbum! Neɲgeye atay!” na, kâ təmum bazlam ɲgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nətəye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nətəye na, ta giye masuwayañ hay ada tə wu neheye ma giye hərbəbəkka aye hærwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma dəba i dərətsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərma ka kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədaɲ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ɲgeteɲeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaɲ haladzay ada ta məzlaɓ eye. ²⁷ Kwayañna ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mändzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ɲgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənəm dzeke i gurov təday. Ka ɲgatumay a gurov ka dufa na, ka sərüm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bəɓaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ɲgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərüm ha neɲ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neɲ ka məged. ³⁰ Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərüm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk

bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dafa ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nətə ɲgweɲ

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nətə a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neɲ wawa ɲgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nətə ɲgweɲ. ³³ Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hærwi ka sərüm ma deyeweye kəɓay na, ka sərüm həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gərətay ha gay ɲgay a ndo i məsler ɲgay hay ada tã gay gər a bəɓgay ɲgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe məged na, a gwadəkum: “Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleɲɲe, hærwi ka sərüm ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərħəvad, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərüm bay! Ndzum tsezlezleɲɲe!»

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2;

Yuhana 11.45-53

14 A zəkaw məhəne sulo nakə i Pak ada ta mände wu mənday nakə tə zalay peɲ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka məgəse Yesu ta məkal hærwi ada tã kəɓ na. ² Tə

gwaɗ mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ɔgwas wuray a mbəɗa mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Be-tani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simoŋ. Ndowne niye a ndzawa na, ɗəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənɗay aye na, ɲgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ɲgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye məɗakw. Tsa na, a mbəɗa mal niye ka gər i Yesu. ⁴Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwaɗ mə walaŋ tay: «Asah! Ɔgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵Ta səkəm ha na, ta hutaye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bəɗaw!» Tə may ha mənese haladzay a ɲgwas niye.

⁶Yesu a gwaɗatay: «Duh bay, gərūm ha ɲgwas nakay na, səfek. Ka kwasum-eye gər a ɲgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ɲgwalak a mətawak hay na, ka mbum-eye faya məgatay kwa kəɗay. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸Ɔgwas nakay a geŋ na, wu nakə gəɗaŋ ɲgay a mba faya məge aye. Neŋ-eye na, kə lah mambəɗe ka bo ga mal nakə habe ta giye faɣaya pat nakə ta piye ga a bəɗ aye. ⁹Neŋ faya na gwaɗakum-eye, sərum ha: Kwa a ɲgay ta ɗiye ha Labara Ɔgwalak eye ka mənɗzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ɲgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mət-siye ha gər bay.»

Yudas a ge ɗaf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəl-away wu a Mbəlom aye. Məzele ɲgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say məge ɗaf ka Yesu. ¹¹Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaɗay: «Nə-maa vələkeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi məge ɗaf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ɲgay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Koriŋte hay 11.23-25

¹²Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənɗay nakə gəɗe faya bay aye na, tə kəɗawa təbaŋ hərwi məde wu mənɗay i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaɗay a Yesu: «A saka nəmaā ye mata daka ɗaf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ɲgay hay sulo ka me, a gwaɗatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ɲgatumay na, pumay bəzay. ¹⁴Gay nakə ma fələkwiye a ɗəma aye na, fələkum ɗərmak ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwaɗumay: “Miter a gwaɗaka: Gay nakə nəmaa ndiye mə ɗəma wu mənɗay i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋ-gay?” ¹⁵Ka tsətsahum andza niye na, ma ɗakumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋgeɗ aye. Huf i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə ɗəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gakweye ha məsler aye tebiye andaya mə ɗəma. Ka dum-

eye wu mänday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶Gawla ɲgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mänday i Pak mə dəma.

¹⁷Huwa a ge na, Yesu ta gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸Ahəl nakə faya ta ndiye wu mänday aye na, Yesu a gwadatay: «Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo nətə mə walaɲ kway nakay ka ndayakweye wu mänday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹Gawla ɲgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwaday: «Neɲ daw? Neɲ daw?»

²⁰Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ndo nətə mə walaɲ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mänday dziye aye. ²¹Neɲ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neɲ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ɲgama meeneɲ t̄a wa na bay.»

²²Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peɲ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ɲgəna ha peɲ niye, a vəlatay a gawla ɲgay hay, a gwadatay: «Zlum. Nakay na, bo ga.»

²³A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴Yesu a gwadatay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵Neɲ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedəye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədöz.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətəkure tay ada təbaɲ hay ta ɲgəniye gər kweye kweye kwa a ɲgay.”» ²⁸Yesu a gwadatay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaɲ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹Piyer neɲgeye na, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neɲ na, na gəriye kar ha bay.»

³⁰Tsa na, Yesu a mbəday faya a Piyer a gwaday: «Neɲ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neɲ bay.»

³¹Piyer a mbəday faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dafa bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ɲgay hay tebiye tə tsik andza niye dərmaɲ.

Nətəye ka Mahəmba i Tetədöz

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³²Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Ndzum kanaɲ! Neɲ na, na diye na ta dūwuliye me.»

³³Yesu a ye na, nətəye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzədzar haladzay. ³⁴A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i

[¶]14:27 Zakari 13.7.

mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ tsezlezleŋŋe!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A dūwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dəretsətseh nakay mâ ye fagaya abəra vuv tey.» ³⁶ A gwad: «Abba, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nətəye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwaday: «Simon, ka ndzahəra daw? Nəkar na, ka mba faya məndze tə dərə kwa bərə nətə təbədew? ³⁸ Ndzum tə dərə tsezlezleŋŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfərə na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata dūwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nətəye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dərə kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta pədəke abəra ka məndzehəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata dūwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadətay: «Huya faya ka ndzahərume ye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daw aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəsəlaŋ Yudas neŋgeye nakə nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəl-away wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋ-gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo məgatay daw ka Yesu aye ba kə dətay ha wu nakə ma giye. A gwadətay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsüm na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a həndzəd kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwadətay: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay tə ŋgatay andza niye na, kwayaŋŋa tə gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka təv niye ndo nətə mə walaŋ tay, pəkət a ŋgwadaw maslalam ŋgay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadətay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, ka gəsüm ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mâ ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tə gəs na Yesu na, gawla ŋgay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəŋgal na Yesu. Ka bo ŋgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ŋgay ŋgudək, a hway ŋgway bo kəriye.

**Yesu kame i bagwar i ndo neheye tɔ
vɔlaway wu a Mbɔlom aye**

*Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71;
Yuhana 18.13-14,19-24*

⁵³Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom aye. Mɔ dɔma na, bagwar hay i ndo neheye tɔ vɔlaway wu a Mbɔlom tebiye, madugula hay ta ndo mɔdzangawa bazlam i Mbɔlom mapala eye tebiye nɔteye mahaya gɔr eye.

⁵⁴Piyer nenɔgeye na, a zɔngal naha Yesu dɔren ma dɔba. A ye naha a fɔlɔkwa a dalamɔtagay i bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom niye. Mɔ dɔma na, a ndza ka tɔv i ndo niye hay faya ta tsɔpiye mɔged aye. A ye naha a ndza ka ako ka tɔv tay niye.

⁵⁵Bagwar hay i ndo neheye tɔ vɔlaway wu a Mbɔlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pɔla ndo hay hɔrwi maraw faya me hɔrwi mɔgay sariya i mɔkɔde na. Ane tuk na, ta huta faya mɔnese bay. ⁵⁶Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ngay wal.

⁵⁷Siye i ndo mekeleɔ aye hay tɔ lɔtse, ta raw me ka Yesu, tɔ gwad: ⁵⁸«Nɔ-maa tsɔne faya abɔra a gwad: “Na mbɔzliye ha gay i mɔdɔslay ha gɔr a Mbɔlom nakay ndo hay ta dɔzl eye ada ma mɔhɔne mahkar na, na dɔzliye a dɔma mekeleɔ nakɔ tɔ hɔlay i ndo zezeɔ bay aye.”» ⁵⁹Kwa tɔ tsik andza niye bɔbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰Tsa na, bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom a lɔtse tsɔkwaɔ kame i ndo hay. A tsɔtsah ka Yesu, a gwad: «Ka mbɔdatay faya a ndo neheye tɔbɔdew? Tɔ tsik fakaya na, mey?»

⁶¹Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbɔdatay faya bay. Kɔ tsikatay faya kwa tsekweɔ bay tebiye.

Bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom niye a tsɔtsah faya sa: «Nɔkar na, Kɔriste Wawa i Mbɔlom nakɔ nɔmay faya nɔmaa zambadeye dɔw?»

⁶²Yesu a mbɔday faya a gwad: «Nen na, nenɔgeye. Ma dazlay anɔke, ka ngatumenɔye a nen Wawa i Ndo na ndziye tɔ hɔlay i mɔnday i Mbɔlom, nenɔgeye nakɔ gɔdan eye ka gɔr i wu hay tebiye aye. Ka ngatumenɔye sa na, ma magɔrmbɔlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³Bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom a tsɔne andza niye na, a ndalay haladzay. A nguradɔ ha petekeɔ ngay. Tsa na, a gwad: «Ka pɔlakweye na, sa mey? ⁶⁴Ka tsɔnum wu nakɔ a tsik aye bɔdɔw? A tsalay ka gɔr a Mbɔlom. Niye na, ka dzalum na, kɔkay?» Ndo niye hay tebiye tɔ gay sariya i mɔkɔde na.

⁶⁵Kwayanɔna siye i ndo mekeleɔ eye hay tɔ wuya faya kurah. Ta tufay slesleɔ a dɔre. Tɔ mbuzay na dɔre ada tɔ kɔd na. Tɔ gwad: «Nɔkar ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tɔ vɔlatay ha a hɔlay a ndo matsɔpe gay i bɔy i ndo mɔvɔlaway a Mbɔlom. Nɔteye tɔ gɔs na ada tɔ fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad: «Na sɔr Yesu bay»

*Mata 26.69-75; Luka 22.56-62;
Yuhana 18.15-18,25-27*

⁶⁶Piyer na, nenɔgeye andaya huya ma dalamɔtagay ka dala. Iɔgwas nakɔ a gawa mɔsler mɔ gay i bagwar i ndo mɔvɔlaway wu a Mbɔlom aye, a ye naha a ndzay a gɔr a Piyer. ⁶⁷A ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A zɔba faya ndzuzle, a gwad: «Nɔkar dɔrmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad bɔda?»

⁶⁸Piyer a tsɔne na, a gwad a ngwas niye: «A'ay! Na sɔr wu nakɔ a saka mɔtsike aye bay. Na sɔr bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abɔra ma dalamɔtagay. A ye a lɔtse slɔp ka hɔlay i mɔged madayaw abɔra. [Kwayanɔna dzagulok a zlahaa.]

⁶⁹Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i mæged na, ŋgwas niye kə ŋgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ŋgay nakə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

⁷⁰Piyer a tsəne na, a gwad: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekweŋ na, ndo neheye ka tən eye niye tə gwaday sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

⁷¹Piyer a mbada a gwad: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na raw me na, Mbəlom m̄a geŋ d̄əret̄sət̄seh.»

⁷²Kwayaŋŋa dzagulok a zlahā masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ɓa ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28–19.16

15 Pərik i mekedə, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay mæge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vələy ha a Pilat.

²Pilat, neŋgeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek dāw?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

³Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay hal-dzay ka Yesu.

⁴Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwaday: «Nəkar na, ka mbəda faya bay na, kəkay? Ka tsəne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbədew!»

⁵Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndəe mambəday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

⁶Ka məve, ta giye magurlom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i danŋay nəte. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷Azlakwa ahəl niye na, ndoweye andaya tə zalay Barabas, neŋgeye ma danŋay. Neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nay d̄əre a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəf ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a d̄əma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹Tsa na, Pilat a mbədatay faya a gwadatay: «A sakum n̄a gərakum ha na, bəy i Yahuda hay dāw?» ¹⁰Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, nəteye d̄uh na, tə vələtay gədaŋ a ndo hay ada məgwaday a Pilat m̄a gəratay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹²Pilat a gwadatay a ndo hay sa: «A sakum n̄a ge ha ta ndo nakay ka zalumay bəy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³Tsa na, ndo hay ta mbəday faya tə mawude, tə gwaday: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

¹⁴Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Neŋgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədaŋ, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

¹⁵Pilat a say məŋgwəsətay ha d̄ərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaba na ta mandalaɓa, a vələtay ha a sidzew hay hərwi

ada tâ ye tâ dar na ka mayako mazlêlm-bada eye.

Tə gay sariya a Yesu i məkəde

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i ngomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərma. ¹⁷ Mə dəma na, ta tsəkw faya abəra peteked ngay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay mətisikay me. Tə gwadaf: «Zay dafw? A nəkar bəy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleḅ a dərə. Ta dək-way gurmets kame ngay hərwi mətisikay me andza bəy.

²⁰ Ta ndəv ha məngwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked ngay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazlêlm-bada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazlêlm-bada eye na, pəsləḅ ndo wuray məzele ngay Simoḅ. Neḅgeye na, ndo i Siren, neḅgeye bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Neḅgeye faya ma diye ta təv niye. Neḅgeye a maw abəra mə pəsl. Sidzew hay tə ngatay na, tə gay kutoḅ ka məzle mayako mazlêlm-bada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məg-wede: Təv i mətasl i gər. ²³ Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvələy guzom madzapa eye tə wuyə andaya tə zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

²⁴ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlêlm-bada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked ngay hay. Tə ge andza niye na, məsərə ha mata zle na, way?

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazlêlm-bada eye na, ta mekedə ta bərə tsid. ²⁶ Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anaḅ: «Neḅgeye na, bəy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazlêlm-bada eye ka tsakay i Yesu dərma. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənday, neḅged tə həlay i gula. [²⁸ Anaḅ andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Neḅgeye na, tə pasla na a walaḅ i ndo i sewed hay.^{§§}»]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətəsfay pəleslele. Tə gwadaf: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, məngay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazlêlm-bada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəl-away wu a Mbəlom aye ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ngwasa ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walaḅ tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ngay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay m̄ mbəzlaw abəra ka mayako mazlêlm-bada eye anəke! Tadə nəmaa ngatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazlêlm-bada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka neḅgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məməte i Yesu

*Mata 27.45-56; Luka
23.44-49; Yuhana 19.28-30*

³³ Magərhəpat a ge na, ləvonj a ge ka dala niye tebiye tekədfəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?»^{*}

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaleye a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walañ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada m̄a dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndoweye niye a gwad: «*İjgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweye mambəzla ahaya dəw?*»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayaŋŋa peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsəŋŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋgatay. Tsa na, a gwad: «*Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!*»

⁴⁰ İjgwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərmak. Nəteye dəreñ faya ta zəbiye naha faya. Mə walañ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neŋgeye ka dala i Galile aye. Ka təv

eye niye na, siye i ŋgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

*Mata 27.57-61; Luka
23.50-56; Yuhana 19.38-42*

⁴² Huwa ba ka mbərəm mäge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, neŋgeye nəte mə walañ i bagwar i ndo mäge sariya dərmak. Neŋgeye dərmak faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərev ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahañ i Yesu.

⁴⁴ Pilat a tsəne ba Yesu kə mət na, a gay wadəñ wadəñ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwadəy: «*Yesu a mət na, kə ndza haladzay dəw?*» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbədəy faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahañ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəməw rəkəw. A səkəməw na, a maw a mbəzla ahaya mədahañ i Yesu abəra ka mayako mazləmbadə eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahañ a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka gesəh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəŋgwalaw faya beber bagwar eye ka madərzəl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

*Mata 28.1-8; Luka
24.1-12; Yuhana 20.1-10*

16 Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəm

*15:34 Dəmes hay 22.2.

mal huŋŋa eye, hārwi a satay mawetse ka mādahaŋ i Yesu.

²Pat i luma i sidzew i mekedōe ŋgwas neheye ti ye ka me tsōvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərđassa. ³Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Mata bədəŋg-walakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴Tə ndisl naha na, ta zəba đəre. Ta zəba đəre na, tə ŋgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, ƒa mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵Ti ye naha na, tə ƒələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ŋgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndowne niye na, tə peteked kwedək kwedək eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Ŋgwas niye hay tə ŋgatay andza niye ta dzədzar slab.

⁶Ane tuk na, a gwadətay: «Kā dzədzarum bay. Faya ka pələmeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mazlələmbada eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə mbələw abəra ma mādahaŋ. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anaŋ. ⁷Dum anəke ta sikumatay faya a gawla ŋgay hay ada kā dumay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə đəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dərəŋ abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hārwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekweŋ bay tebiye hārwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹Pat i luma i sidzew pərik i mekedōe na, Yesu a lətsew abəra ma mādahaŋ.

A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ŋgwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hārwi mādahaŋ i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadətay: «Yesu na, kə mbələw abəra ma mādahaŋ, neŋ na, na ŋgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam ŋgay niye a tsikatay aye bay.

¹²Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ŋgay wal a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerolelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ŋgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ŋgway huya.

¹⁴Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye đaf aye. Tsa na, a gatay me hārwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hārwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadətay: «Nəmaa ŋgatay a Yesu kə lətsew abəra ma mādahaŋ» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵Tsa na, a gwadətay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ŋgwalak eye a ndo zezeŋ tebiye ka məndzibəra. ¹⁶Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə đərev nəte ada ta dzəhuɓ ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedək na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸Kwa tadə ta gəs dədōe tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekweŋ bay

tebiye. Ta piye hələy ka ndo i dɔvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11

¹⁹Yesu Bəy Maduweŋ a tsikatay andza niye na, a tsal ŋgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə hələy i mənday i Mbəlom.

²⁰Gawla ŋgay hay dərmaŋ ti ye mata dā ha bazlam ŋgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ŋgay. Bəy Maduweŋ a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədaŋ ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye. Maa dā ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədaŋ i Yesu na, masuwayaŋ nakə tə gawa aye.

Ŋgwalak i bazlam nakə

Luka

a watsa aye

Məfələkwe

Luka a ɗa ha Yesu na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayaweeye a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada mâ ɗatay ha labara i məŋgwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawuɗe bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i məŋgwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə ɗa ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuɓe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5–2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuɓe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerəzelem 9.51–19.27

Maduk i duk i mähəne i Yesu ka mändzibəra 19.28–23.56

Mələtsew, mabəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

1 A nəkar Tiyoofil ŋgwalak i ndo, ndo hay haladzay ɓa ta wəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaŋ may aye.

²Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə ɗa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta ŋgatay tə ɗəre tay kwa ka mada-

zlay ŋgay aye. ³Aya! Neŋ dərmaƙ a seŋ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay ŋgay eye. ⁴Anəke na, nəkar dərmaƙ ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedek.

Gawla i Mbəlom a yaw a ɗa ha məwe i Yuhana

⁵Ahəl nakə Herod neŋgeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweeye andaya tə zalay Zakari. Neŋgeye na, gwala i Abiya, ndo məwəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i ŋgwas ŋgay na, Elizabet. Neŋgeye dərmaƙ na, gwala i Arəŋ bagwar i ndo məwəlaway wu a Mbəlom. ⁶Nət-eye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metshe lele. ⁷Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə wəlaway naha wu a Mbəlom tə pawa faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a ɗəɗ ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təw niye tsəɗaŋŋa eye mə gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təw niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta ɗuwuliye me.

¹¹A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təw nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹²Zakari a ŋgatay na, a dzəɗzar haladzay, zluwer a gay. ¹³Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, kə dzəɗzar

bay. Ba Mbəlom kə tsəne maduwule me yak. Elizabet, ɲgwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zaleyə Yuhana. ¹⁴Dərev yak ma ta ɲgwasiye haladzay. Pat i məwe ɲgay na, ndo hay haladzay ta ɲgwasiye hərwi ɲgay. ¹⁵Nenɲeye na, ma ta təriye bagwar eye, ndo məgay məsler a Bəy Maduweɲ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakə makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Məsəfəre Tsədaɲɲa eye ma ndziye faya kwa mə huf i may ɲgay. ¹⁶Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka təv i Bəy Maduweɲ tay Mbəlom. ¹⁷Maa lahayaw madayaw kame a Bəy Maduweɲ na, nenɲeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta məzlab bagwar eye andza i Eliya hərwi ada bəba hay tā sər bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye ka təv i Mbəlom. Ma təriye tay ha ndo ɲgwalak eye hay. Ma ta tsətsaliye tay ha ndo neheye nəteye maləva bo eye hərwi Bəy Maduweɲ aye.†»

¹⁸Ane tuk na, Zakari a gwadəy a gawla i Mbəlom: «Na səriye ha wu nakay ka tsiken aye dedek na, kəkay? Neɲ na, ba guram eye, ɲgwas ga dərma na, guram eye tuk na, kəkay?»

¹⁹Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwadəy: «Neɲ Gabəriyel. Neɲ na, ka təv i Mbəlom. A sləra ga ahaya mətsikaka bazlam nakay ada nā zlakaw Labara ɲgwalak eye. ²⁰Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka səriye mətsike me bay hus a pat nakə ta wiye na wawa niye aye.»

²¹Ndo neheye faya ta həbiye Zakari ma bəra aye na, a gatay wadəɲ wadəɲ. Tə gwad: «Zakari kə yaw abəra bay, kwa meeneɲ na, hərwi mey?» ²²Zakari a yaw abəra na, a sla faya mətsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bəra aye tə sər wu ka bəzay ha bo a Zakari mə gay. A

tsikatay me na, tə həlay tsa. Nenɲeye huya mandək eye.

²³Həlay i mäge məsler i Zakari mə gay i Mbəlom a ndəv na, a ye a mətagay. ²⁴Ma dəba i kiye tsakway na, wawa a dədəy a huf a Elizabet. Kiye zlam na, a ɲgahawa bo mə gay. A gwad mə dərev ɲgay: ²⁵«Anəke na, Bəy Maduweɲ kə ɲgeteɲ. Kə vəleɲ wawa. Ndo hay ta ɲgwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbəlom a da ha məwe i Yesu

²⁶Kiye a yay a Elizabet məkwa na, Mbəlom a slər gawla ɲgay Gabəriyel a gəma wuray tə zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷A slər ha na, a gay i dem eye andaya mədel i ndo wuray tə zalay Yusufu gwala i Bəy Davit. Tə zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸Gawla i Mbəlom niye a fələkwa a gay i Mari, a ye naha a gwadəy: «Na tsikaka me Mari, Bəy Maduweɲ kə gaka ɲgwalak.»

²⁹Mari a tsəne andza niye na, a dzədzar a gwad mə dərev ɲgay: «Mətsike me niye na, andza məgwede mey?»

³⁰Gawla i Mbəlom a gwadəy: «Kā dzədzar bay Mari, Mbəlom a wuda kar.

³¹Wawa ma dədəkeye a huf. Ka ta wiye wawa niye na, hasləka eye. Ka ta zaleyə Yesu. ³²Nenɲeye na, ma ta təriye bagwar eye. Ta ta zaleyə Wawa i Mbəlom Fetek mə gəma. Bəy Maduweɲ Mbəlom ma təriye ha bəy bagwar eye andza bəba tətə ɲgay Davit: ³³Nenɲeye ma ta ləviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bəy ɲgay na, ma ndəviye bay.»

³⁴Mari a gwadəy a gawla i Mbəlom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kəkay? Neɲ na, na sər zal zuk bay tuk na, kəkay!»

³⁵Gawla i Mbəlom a mbəday faya: «Məsəfəre Tsədaɲɲa eye ma mbəzlaweye fakaya. Gədəɲ i Mbəlom Fetek

†1:17 Zəba ma Malasi 3.23-24.

ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaleye Tsədaŋŋa, Wawa i Mbəlom. ³⁶Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa neŋgeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷Hərwi wuray a zay gədaŋ a Mbəlom təbey.»

³⁸Tsa na, Mari a gwadāy a gawla i Mbəlom: «Neŋ ndo i məsler i Bəy Maduweŋ. Mā ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ŋgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹Ma dəba i məndze tsekweŋ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahəmba i Yahuda. ⁴⁰A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huđ ŋgay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw ka Elizabet.

⁴²Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ŋgama a ze siye i ŋgwas hay tebiye. ŋgama mā ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³May i Bəy Maduweŋ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Neŋ təday na, way! ⁴⁴Na gwad ka ŋgatay ba! Ahəl nakə ka tsikeŋ me aye na, wawa a bəl tə mənŋwese eye mə huđ ga. ⁴⁵Nəkar na, dərev yak mənŋwasa eye hərwi wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambadəye a Bəy Maduweŋ tə dərev ga peteh.

⁴⁷Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸Ka zəba fagaya tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye neŋ ndo i məsler ŋgay. Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeŋ-eye “Nəkar na, dərev yak mənŋwasa eye.”

⁴⁹Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.

Neŋgeye na, Mbəlom tsədaŋŋa eye.

⁵⁰Neŋgeye na, ŋgwalak ŋgay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, ŋgwalak ŋgay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹Ka bəz ha gədaŋ ŋgay,

ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye.

⁵²Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv məndze i bəy tay hay.

Kə vələtay gədaŋ a ndo i mətawak hay.

⁵³Ndo neheye may a gatay aye na, kə vələtay wu mənday.

Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴Ki yaw mādzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler ŋgay hay.

Mbəlom na, kə mətsa ha gər ta ŋgwalak ŋgay bay.

⁵⁵Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba tətə kway hay ahəl niye aye.

A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətəgay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye. ⁵⁸Ndo ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay tə tsəne Mbəlom kə gay ŋgwalak a Elizabet na, ti ye mata ŋgwese ka bo dziye.

⁵⁹Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəsə na wawa niye. A satay həbe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba ŋgay. ⁶⁰Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadatay: «A'ay! Ta zaleye na, Yuhana.»

⁶¹Tə gwadāy: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶²Tsa na, ta tsətsah ka bəba ŋgay wulək wulək tə həlay. Tə gwadāy: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

⁶³Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na,

a watsa: «Mæzele ɲgay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadɛɲ wadɛɲ tebiye tay eye.

⁶⁴ Kwayaɲɲa bazlam i Zakari a hɛndɛk ka mɛtsike me. Tsa na, a zambadɛy a Mbɛlom.

⁶⁵ Ndo i mɛgɛd hay tebiye ta dzɛdzar.

Ndo i gɛma niye hay tebiye hus a mahɛmba i Yahuda tɛ tsikawa faya.

⁶⁶ Kwa way a tsɛne bazlam niye na, tɛ dzalawa faya mɛ gɛr tay, tɛ gwadawa: «Wawa nakay ma ta tɛriye na, mey?» Ta dɛdɛk, gɛdɛɲ i Bɛy Maduweɲ ka gɛr ɲgay.

Zakari a zambadɛy a Mbɛlom

⁶⁷ Mɛsɛfɛre Tsɛdɛɲɲa eye a mbɛzlaw ka Zakari, bɛba i wawa niye. Tsa na, a dɛ ha, a gwad:

⁶⁸ «Zambadɛkway a Bɛy Maduweɲ kway Mbɛlom i Israyel hay.

Nɛɲgeye kɛ mbɛzlaw a walaɲ kway hɛrwi mɛmbɛle kway hay.

⁶⁹ Nɛɲgeye kɛ slɛrakwayaw ndo gɛdɛɲ eye hɛrwi mɛtɛme kway hay.

Nɛɲgeye na, gwala i Davit ndo i mɛsler i Mbɛlom.

⁷⁰ Bazlam nakay na, Mbɛlom bɛ kɛ tsikatay a ndo mɛdɛ ha bazlam ɲgay tsɛdɛɲɲa eye hay ahɛl niye.

⁷¹ A gwad na, ma ta tɛmiye kway ha abɛra mɛ hɛlay i ndo i vɛram kway hay,

ada mɛ hɛlay i ndo nɛheye tebiye tɛ nakway dɛre aye.

⁷² Kɛ gatay ɲgwalak ɲgay a bɛba kway hay.

Ma mɛtsiye ha gɛr ta dzam nakɛ a bɛr eye bay.

⁷³ Mbɛlom bɛ ka mbɛrɛm mɛmbadɛy a bɛba tɛte kway Abraham.

⁷⁴ A gwad: Ma ta tɛmiye kway ha abɛra mɛ hɛlay i ndo i vɛram kway hay na, hɛrwi ada kɛ slakwa faya mɛgay mɛsler tɛ madzɛdzar eye sa bay.

⁷⁵ A ge andza niye na, hɛrwi ada kɛ tɛrakwa ndo ɲgay hay.

Ka tɛrakweye na, ndo ɲgay tsɛdɛɲɲa eye hay huya ma mɛndze kway.

⁷⁶ Nɛkar na, wawa ga, ta ta zalakeye na, ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom Fetek,

hɛrwi nɛkar na, ka laheye kame a Bɛy Maduweɲ, ka lambadɛye na tsɛved.

⁷⁷ Ka ta tsikateye a ndo ɲgay hay ma deyeweye mɛtɛme tay ha.

Ma ta pɛsatay ha mɛnese tay hay.

⁷⁸ Mbɛlom kway na, ɲgwalak ɲgay a ndɛv bay.

Andza niye, dzaydzay ɲgay ma dɛ-vakweye andza pat nakɛ faya ma tsaraweye.

⁷⁹ Tsa na, ma dɛvateye dzaydzay a ndo nɛheye ma mezek i mɛdahaɲ aye.

Ma lakiye kway ka tsɛved i zay.»

⁸⁰ Yawa! Yuhana a gɛl na, metsehe ɲgay a sɛkah kame kame. A lɛtse a ye a kɛsaf. A ndza mɛ dɛma hus a pat nakɛ a bɛzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

Mɛwe i Yesu

Mata 1.18-25

2 Ahɛl niye tɛ wa Yuhana madzɛhubɛ ndo a yam na, Agustus nɛɲgeye bɛy i Roma. Anɛke na, a gwadatay a ndo hay tɛ pasla ndo hay ka dala ɲgay tebiye.

² Nakay na, makurre i mɛpɛsle ndo nakɛ tɛ pasla ahɛl niye Kiriniyus a lɛwawa gɛma i Siri ka dala i Roma aye. ³ Kwa way a ye mata wetse mɛzele ɲgay na, ma gɛma ɲgay.

⁴ Andza niye, Yusufa nɛɲgeye ma ndziye ma gɛma i Nazaret ka dala i Galile. A tsɛne na, a ye ka dala i Yahuda ma gɛma nakɛ tɛ zalay Betelehem aye. Gɛma nakɛ tɛ wa mɛ dɛma bɛba tɛte ɲgay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mɛdel ɲgay tɛ bo sulo eye mata wetse mɛzele tay.

⁶ Ahɛl nakɛ nɛteye ma Betelehem aye na, hɛlay i mɛwe wawa i Mari kɛ sla. ⁷ A wa malkwara ɲgay niye na, haslɛka eye. A mbuza na a pɛteked, a hɛna ha a tɛv

mənde wu mənɔday i gənaw hay hərwi ta huta tɔv mə gay i mbələk hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

⁸Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tɔ hənawa mə pesl, tɔ tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad.
⁹Gawla i Mbəlom a mbəzlaw a bəzatay ha bo. Tɔv niye nəteye mə dəma aye na, a dɔv dzaydzay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

¹⁰Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara ŋgwalak eye. Ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi bazlam nakay. ¹¹Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma i Davit. Nəŋgeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ. ¹²Dum ta zəbumaw faya. Ka ŋgatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha nəŋgeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma tɔv mənɔday wu i gənaw hay.»

¹³Kwayaŋŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tɔ yaw ka tɔv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tɔ gwad:

¹⁴«ŋgama mâ tɔra mə mbələm məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ tɔra ka mənɔzibəra mə walaŋ i ndo neheye Mbəlom a wuda tay ha aye.»

¹⁵Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbələm. Ti ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaw hay tɔ gwad mə walaŋ tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dakway ha aye.»

¹⁶Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dəma na, tɔ ŋgatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndəriz niye mahəna eye

ma tɔv mənɔday wu i gənaw hay.[‡] ¹⁷Tə ŋgatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. ¹⁸Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənaw hay ta təkər aye na, a gatay hərbaɓəkkə. ¹⁹Mari na, wu neheye tɔ tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

²⁰Tsa na, ndo mətsəkure gənaw hay tɔ maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tɔ tsəne ada tɔ ŋgatay aye na, kə ge bo andza nakə tɔ tsikatay aye.

²¹Məhəne tasəla a ge matsamahkar eye na, həlay i mədəse wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta huɔ zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²²Həlay i məbere bo tay ka dərə i Mbəlom kə sla andza bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari tɔ zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweŋ, ²³hərwi mawatsa eye mə dərəwel i Musa na: «Malkwara i wawa hasləka eye na, i Mbəlom.» ²⁴Ada andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, ti ye tɔ wəlay maydagwar sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom.[§]

²⁵Yawa! Ndoweje andaya ma Zerozelem, məzele ŋgay Simeyən. Nəŋgeye na, ŋgwalak i ndo, ka təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha Israyel hay. Simeyən na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ka nəŋgeye. ²⁶Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ɓa kə tsikay, a gwadətay: «Ka ta mətiye na, ka ŋgateye a Kəriste nakə Bəy Maduweŋ ma sləraw-eye tɔday.»

[‡]2:16 Zəba mə Luka 2.7.

[¶]2:23 Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12.

[§]2:24 Levitik 12.8.

²⁷ Anəke na, Simeyoŋ a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa mäge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ²⁸ Tsa na, Simeyoŋ a zla wawa niye a həlay, a zambadəy a Mbəlom, a gwad:

²⁹ «Bəy Maduweŋ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mā ye ŋgway, mā mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

³⁰ Na ŋgatay tə dəre ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka sləraw aye.

³¹ Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakə ka slərawe ye na, neŋgeye na, dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay tebiye ka mändzibəra ada neŋgeye ma vələteye məzlaḅ a ndo yak hay Israyel hay.»

³³ Bəba ta may i Yesu na, a gatay hərḅabəkka hərwi bazlam i Simeyoŋ niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyoŋ a pa fataya ŋgama i Mbəlom. A gwadəy a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, Israyel hay haladzay ta dədiye faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta mawe ye ka təv i Mbəlom hərwi ŋgay. Ma ta datay ha məsler i Mbəlom na, neŋgeye. Ane tuk na, ndo hay ta kərahiye na. ³⁵ Wu nakə maŋgaha eye ma mədzaḅ gər kwa i way i way na, ma bəziye ha parakka. Nəkar dərmak Mari, dəretətəseh ma ta ŋgəniye ha ka bo bəra dərev yak andza maslalam.»

³⁶ ŋgwas wuray andaya guram eye ketef ketef, məzele ŋgay Anna. Neŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahəl nakə neŋgeye dem eye na, a ye a zal. A ndza mət zal məve tasəla na, zal ŋgay niye a mət. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bay, a ndza ŋgway madəgway i ŋgwas eye. Məve ŋgay na, kuro kuro tsamahkar gər eye fad.

Ma mändze ŋgay na, a gaway məsler a Mbəlom. A yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta həvad kwa ta həpat pat pat. A duwulaway me a Mbəlom. A gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ahəl nakə Simeyoŋ faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sisəe a Mbəlom. A tsik ka wawa niye a ndo neheye faya ta həbiye ma-dayaw i ndo mətəme ha ndo nakə ma təmiye ha Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndəv ha mäge wu nakə mawatsa eye mət bazlam i Mbəlom mapala eye na, ta mbəda gər a gəma tay a Nazaret ka dala i Galile. ⁴⁰ Wawa niye faya ma gəliye na, gədaŋ tə met-sehe ŋgay a səkah kame kame, ŋgama i Mbəlom tə neŋgeye.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka məve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerozelem. ⁴² Yesu a ge məve kuro gər eye sulo na, ti ye dziye ta bəba ŋgay hay andza nakə ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndəv na, tə maw a mətətagay. Yesu na, kə mətəsa ma Zerozelem. Bəba ŋgay hay ta sər faya bay. ⁴⁴ Nətəye tə dzala mət gər tay na, Yesu neŋgeye ta ndo neheye ti ye ka bo dziye. Tə ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tə pa bo ka mapəle na mət walaŋ i gwala tay hay ada mət walaŋ i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pəla na na, ta huta na bay. Ta mbəda gər a Zerozelem tə mapəle na haladzay.

⁴⁶ Ma dəba i məhəne mahkar, ti ye naha tə huta na mət gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ma ndziye mət walaŋ i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, faya ma piye zləm ka bazlam ada faya ma tsətsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tə tsəne wu nakə faya ma tsikiye na, a gatay hərḅabəkka hərwi ndaraw ŋgay ada tə mambəde ka bazlam nakə a mbədawatay faya aye.

⁴⁸ Bəba ɲgay hay tə ɲgatay andza niye na, a gatay hərbaḃəkka. May ɲgay a gwad̄ay: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hərwi mey? Nəmay ta bəba yak na, faya nəmaa pəliye kar. Məd̄zal gər may ka dzəda haladzay.»

⁴⁹ A gwad̄atay: «Ka pəlumeɲe ga na, hərwi mey? Neɲ na, na ndziye mə gay i bəba ga na, ka sər̄um təbədew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsəne wu nakə Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lətse ti ye ta bəba ɲgay hay a Nazaret. Yesu na, a hənawatay ha gər lele. May ɲgay a pa na bazlam niye a gər ɲgay.

⁵² Yesu a gəl na, metsehe ɲgay a səkah kame kame. A yay a gər a Mbəlom haladzay ada ndo hay ta zambadaway haladzay.

Yuhana madzəhuḃe ndo a yam na, ndo məd̄e ha bazlam i Mbəlom

Mata 3.1-12; Markus

1.1-8; Yuhana 1.19-28

3 Ahəl niye na, Tiber neɲgeɲe bəy i Roma. Kə va ma bəy kuro gər eye zlam. Poɲos Pilat, bəy nakə ka dala i Yahuda aye. Herod neɲgeɲe a ləva dala i Galile. Malamar ɲgay Filip na, a ləva dala i Iture ta Trakonitit, Lisaniyas i ɲgay na, a ləva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Han ta Kayif. Ahəl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mə makulkwandah. Mbəlom a tsikayaw me a slər na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahəhele gəma neheɲe tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwad̄awatay a ndo hay: «Mbəd̄um ha mede kurom. Dzəhuḃum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakə mawatsa eye mə dər̄ewel i Ezay ndo

məd̄e ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad̄: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad̄: “Lambad̄umay tsəved a Bəy Maduweɲ, lambad̄umay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay!

⁵ Loloɲ hay tebiye ta ta rahiye fəd̄ed̄e! Mahəmba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fad̄ad̄a!

Tsəved neheɲe mahəd̄zaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandər dandər lele!

Tsəved neheɲe tsərsloslo tə kwar aye hay ta ta ləviye fehe lele!

⁶ Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay kəkay na, ndo hay tebiye ta ɲgat-eye.**»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka təv i Yuhana hərwi ada m̄a dzəhuḃ tay ha a yam. Yuhana a gwad̄awa tay: «Wawa i palas hay! Maa d̄akum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheɲe ɲgwalak eye ndo hay ta səriye ha ka mbəd̄um ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mə gər kurom “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!” Sər̄um ha na, Mbəlom ma sliye faya mäge tay ha kwar neheɲe anaɲ aye wawa i Abraham hay!

⁹ Ba hadzaya maləva bo eye məd̄əse tay ha dər̄izl i gərdaf hay ta zləlay eye dzay tebiye. Dər̄izl i gərdaf neheɲe tebiye tə wa hohway ɲgwalak eye bay aye na, ta d̄əsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Nəmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbəd̄atay faya, a gwad̄atay: «Ndo nakə məkelkabo ɲgay sulo aye na, m̄a vələy nəte a ndo nakə i ɲgay andaya bay aye. Ndo nakə wu mən̄day ɲgay andaya na, t̄a ɲgəna ta ndo nakə i ɲgay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzan̄gal hay ti ye naha hərwi madzəhuḃe bo a yam dər̄-

**3:6 Ezay 40.3-5.

mak. Ta tsətsah ka Yuhana tə gwadəy: «Miter, nəmaa giye na, mey!»

¹³ A mbədatay faya a gwadəy: «Kâ təmum wu abəra ka ndo mâ ze nakə bəy i dala a gwadəkum təmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsətsah andza niye dərma: «Ada nəmay na, nəmaa giye mey tey?»

A gwadəy: «Kâ buwum suloy abəra ka ndo ta gədaŋ bay. Kâ rawum me ka ndo hərwi matəme faya bəra suloy bay. Duh həbum na, madagər kurom nakə ta vəlakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mədzele ka wu nakə ma giye bo aye, tə dzalawa mə gər tay tə gwad: «Ma giye Yuhana na, Kəriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadəy a nəteye niye tebiye: «Neŋ na, na dzəhubiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleŋ eye ma deyew-eye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. Neŋgeye, ma dzəhubiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋna eye ada ta ako.

¹⁷ Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye daɗa bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dawatay ha Labara ŋg-walək eye tə məvəlatay gədaŋ tə bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kə gay me a Herod hərwi a zla Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay. Ada Yuhana kə gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a səkah ha məge mənese sa. A gəs na Yuhana a daŋgay.

Madzəhubə i Yesu a yam

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Ma dəba aye Yuhana a dzəhub tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzəhub ha Yesu a yam dərma. A həlay nakə faya ma dūwuliye me aye na, magərmbəlom a həndək tuwaŋ. ²² Tsa

na, Məsəfəre Tsədaŋna a mbəzlaw faya, dərə a ŋgatay andza bodobodo. Tsa na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

Bəba tətə i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a məge məsler na, məve ŋgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tə dzala tə gwad neŋgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esəli, Esəli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷ Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyoŋ, Simeyoŋ wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmoŋ, Salmoŋ wawa i Nasoŋ, ³³ Nasoŋ wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admiŋ, Admiŋ wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abra-

ham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor,
³⁵Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamek, ³⁷Lamek wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam nengeye na, Wawa i Mbəlom.

A say a Fakalaw masəpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

4 Ma dəba eye Məsəfəre Tsədaŋŋa a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a ye ha a makulkwandah. ²Mə dəma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro faɗ, Fakalaw a say masəpete na. Ma mənɗze niye na, Yesu kə nda wu mənɗay kwa tsekweŋ bay tebiye. Ka mandəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv ŋgay, a gwafay: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwafay a kwar nakay mā təraka wu mənɗay.»

⁴Yesu a mbəɗay faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezeŋ ma ndziye na, ta wu mənɗay deɗdeɗ bay.††”»

⁵Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayaŋŋa a bəzay ha bəy i mənɗzibəra tebiye. ⁶A bəzay ha na, a gwafay: «Na vələkeye a nəkar hərwi gədaŋ ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla

eye a neŋ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seŋ aye. ⁷Tadə ka dəkweŋ gurmets na, na vələkeye ha tebiye a nəkar.»

⁸Yesu a mbəɗay faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwaf: “Dəsəlay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a nengeye nətə ŋgweŋ.‡‡”»

⁹Fakalaw a ye ha a gəma i Zerozelem, ka gər i gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dəma na, a gwafay a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwaf: “Mbəlom ma gwafateye a gawla ŋgay hay na, tã dzəna kar, tã tsəpa kar. ¹¹Tã kəndawa kar, hərwi ada sik yak m̄a ndzay a kwar bay.¶¶”»

¹²Yesu a mbəɗay faya a gwafay: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwaf: “Kâ dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.§§”»

¹³Fakalaw a ndəv ha wewer ŋgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dəba eye na, a ye ŋgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekeleŋ eye.

Yesu a ge məsler ma Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴Ma dəba eye na, Yesu a mbəɗa gər a Galile. A ye na, nengeye maraha eye ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom. Mə dəma na, məzele ŋgay a ɗa zləm a gəma hay tebiye. ¹⁵A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i maɗuwule me. Ndo hay tebiye ta zambafaway.

††4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3.

‡‡4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13.

¶¶4:11 Dəmes hay 91.11-12.

§§4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶Ma dəba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dəma na, a lətse hərwi mədzenge bazlam i Mbəlom. ¹⁷Tsa na, ti ye naha tə zlayaw dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha dərewel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸«Məsəfəre i Bəy Maduwerj ka gər ga. A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Ɔgwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədatay labara i mətəme a ndo i daŋgay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkatay na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dərətsətseh aye.

¹⁹Məde ha məve nakə Mbəlom ma gateye Ɔgwalak Ɔgay a ndo hay aye na, kə ndislew.*»

²⁰Yesu a ndəv ha mədzenge andza niye na, a pađa na dərewel niye. A may ha a ndo məge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza Ɔgway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a wu nakə faya na tsikakumeye na, wu nakə na dzaŋga mə Dərewel i Mbəlom aye na, ba kə ge bo bəgom tsiy.»

²²Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye Ɔgwalak eye a gatay hərbaḃəkka. Tə gwad: «Nengeye na, wawa i Yusufa na gwad bəda?»

²³Yesu a gwadatay sa: «Ta dedek, nəkurom ka tsikuməneye bazlam i dzeke nakay anaŋ aye. Ka gweduməneye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafənahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafənahum aye dərma.»

²⁴Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma Ɔgay nakə tə wa na mə dəma aye bay. ²⁵Sa tsa na, sərum ha ahəl i Eliya ndo i maslaŋ i Mbəlom na, madakway i Ɔgwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandəzlaŋ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶Madakway i Ɔgwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i Ɔgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i Ɔgwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidon.† ²⁷Ahəl i Elize ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namaŋ ndo i gəma i Siri.‡»

²⁸Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye tə tsəne bazlam Ɔgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal

*4:19 Ezay 61.1-2.

†4:26 1 Bəy hay 17.8-16.

‡4:27 2 Bəy hay 5.1-14.

ha a dōma na, hārwi madzægəda ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walaŋ tay tsərid tsərid a ye ŋgway.

**Yesu a mbəl ha ndo nakə
məsəfəre lele bay mə bo aye**

Markus 1.21-28

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. ³² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay niye na, a gatay hərbəbəkka. Hərwi matətike ŋgay nakə a tətikatay aye ta məzlaḅ eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i maḏuwule me niye na, ndoweye andaya gər a wuway. A wuda ta gədaŋ kələrri, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha dāw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaŋŋa Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadāy: «Ndza dīkdīk! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekweŋ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay dābək dābək, hərbəbəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ŋgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaḅ eye! A gatay me ta gədaŋ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

**Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra
ma dəvats tay hay wal wal**

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i maḏuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simoŋ. A ye naha na, mese i Simoŋ lele bay. Maraḅaraḅ a gay

haladzay. Tsa na, tə gwadāy a Yesu: «Maraḅaraḅ a gay a mese i Simoŋ, dzəna na tey!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a gudūk faya. A ŋgərəz ka maraḅaraḅ niye ta gədaŋ. Tsa na, maraḅaraḅ niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayaŋŋa a gatay mbəlök.

⁴⁰ Ma dəba eye pat a dəd na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dəvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dəvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dəvats tay niye hay. ⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərmaḅ. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwadāy: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgərəz fataya. A gwadāy: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

**Yesu a dā ha bazlam i Mbəlom mə
gay i maḏuwule me**

Markus 1.35-39

⁴² Dəre a tsadā kwayaŋŋa na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dərəŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mā ye fataya abəra bay, mā ndza ta nəteye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwadāy: «Na diye a gəma mekeləŋ eye hay, na ta dātay ha Labara ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom dərmaḅ. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a dāwa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maḏuwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

Makurre i gawla i Yesu hay

Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

5 Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlöv i Genesaret. A ye na, a lətse

ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətəšəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a ɲgatay a kwalalaɲ i yam hay sulo ka dəkəl. Ndo məgəšə kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dəma, faya ta bariye gadaɲ tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalaɲ i yam neɲged. Kwalalaɲ i yam niye na, i Simoɲ. Tsa na, a gay amboh a Simoɲ, a gwaɟay: «Amboh, həndzəɟ ga ha tsekweɲ a bəra ka dəkəl.» Simoɲ a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalaɲ i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwaɟay a Simoɲ: «Həndzəɟ ha kwalalaɲ i yam dəreɲ, a təv nakə sɟduk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaɲ kurom hay a yam hərwi məgəšə kələf.»

⁵ Simoɲ a mbəɟay faya, a gwaɟay: «Iɲgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi məgəšə kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka tsikerɲ, nə ge sa na, na kaliye gadaɲ hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadaɲ tay niye hay a yam. Tə kal a dəma na, kələf hay ti ye a gadaɲ tay niye hay haladzay. Gadaɲ tay niye hay a dazlay a maɲgəzlehe ndərt-sətse hərwi kələf kə rah a dəma ka zal naha. ⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalaɲ i yam neɲged aye hərwi ada t̄a yaw t̄a dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadaɲ niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalaɲ i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalaɲ i yam niye hay ta sər masəleme a huɟ i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simoɲ Piyer a ɲgatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwaɟay: «Do wu yak abəra ka təv

ga Bəy Maduweɲ, hərwi neɲ na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simoɲ a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simoɲ dərma. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simoɲ, ta dzədzar dərma. Ndo neheye tə paway bəzay a Simoɲ aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwaɟay a Simoɲ: «K̄a dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaw-eye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalaɲ i yam tay hay ka dəkəl. Tə gər ha wu tay niye hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ada a pəsətay ha mezeleme

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgəma wuray. Ahəl nakə neɲgeye mə dəma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A ɲgatay a Yesu na, a kal ha bo kame ɲgay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwaɟay: «Iɲgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsəɟaɲɲa.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a ndudə ha həlay ɲgay, a lamay. Tsa na, a gwaɟay: «A seɲ na, təra tsəɟaɲɲa!» Kwayaɲɲa dəvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

¹⁴ Yesu a gwaɟay: «Tsəne lele: K̄a tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsəɟaɲɲa.»

¹⁵ Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a dā a zləm haladzay. Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv ɲgay hərwi məpay zləm a bazlam ɲgay. Siye hay ti yawa ka təv ɲgay hərwi ada mā mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay.

¹⁶ Ane tuk na, Yesu na, a yawa a tøv neheye dæreŋ aye. A yawa a dæma mata dūwule me.

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

¹⁷ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikat-eye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mædzaŋ-gawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nət-eye andaya dærmak. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlawa tay ha ndo i dævats hay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ Mbəlom.

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka slələh. Ta pəla tsəved mede ha mæpe kame i Yesu. ¹⁹ Ane tuk na, ta huta tsəved mede mæfələkwa ha a gay bay, hærwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bəf dægerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta slələh eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. ²⁰ Yesu a ŋgatay a mædzal gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

²¹ Ndo mædzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay na, ndo waray i ŋgay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə dā mæpəsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa sla mæpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nətə ŋgweŋ bəna, way?»

²² Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hærwi mey? ²³ Maa da me mægwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kægəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dæma na, waray? ²⁴ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya mæpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka mændzibəra.»

Tsa na, a gwaday a ndo matəra eye: «Faya na gwadakeye, lətse, zla slələh yak do a mətəgay!»

²⁵ Kwayaŋŋa ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla slələh ŋgay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazambaday a Mbəlom. A ye a mətəgay.

²⁶ Ndo niye hay mbərzəzza aye tə ŋgatay andza niye na, a gatay hærbaβəkkka. Ta zambaday a Mbəlom. Tə dzədzar haladzay ada tə gwad: «Bəgom na, ka ŋgatakway a wu mæge masuwayaŋ eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a ŋgatay a ndo matsekele dzaŋgal mandza eye ka tøv i mæsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» ²⁸ Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu ŋgay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

²⁹ Ma dəba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mændaŋ. Tə nda wu mændaŋ niye na, nətəye haladzay tə ndo matsekele dzaŋgal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

³⁰ Farisa hay ta ndo mædzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mændaŋ ada ka sum wu ka tøv manəte eye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hærwi mey?»

³¹ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo neh-eye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dævats eye hay aye. ³² Na yaw mæzalatay a ndo neh-eye tə gwaday a gər nətəye ŋgwalak eye

hay aye bay, ane tuk na, məzalataɣ a ndo i mezeleme hay ɗuh, hərwi ada tã mbəɗa ha mede tay.»

Wu wedeye ta wu guram eye

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

³³Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta ɗuwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mənɗay ada tə sawa wu məse na, kəkay?»

³⁴Yesu a mbəɗatay faya: «Ka dzalum na, nəteye na, ta giye daliyam ɗaw? Ta giye bay hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. ³⁵Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadətay: «Dada nɗəray ma ɗəsiye peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngərɗiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷Sa na, ndo ma mbəɗiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəɗa a ɗəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom ɗərmak səktiɗ ma mbəɗiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbəɗiye na, a gwezem i həzlay wedeye ɗərmak. ³⁹Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma ɗəba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hərwi tə gwad: «Guzom makwasa eye na, lele.»»

Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzukw bo

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

6 Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a ɗəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

²Siye i Farisa hay ta ngatatay. Tsa na, tə gwadətay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³Yesu a mbəɗatay faya a gwadətay: «Dada ka dzangum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?»⁴ May a wur faya ta ndo ngay hay. ⁴Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i məɗəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vələy a Mbəlom aye. A nda. A vələtay a ndo ngay hay ɗərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənɗe na, a ndo məvələway wu a Mbəlom ɗəkɗək bəɗaw?»

⁵Yesu a gwadətay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maɗuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə ɗəma na, ndoweye andaya həlay i mənɗay ngay maməta eye. ⁷Mə gay i maɗuwule me niye na, ndo məɗza-ngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nəteye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo ɗaw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁴6:3 1 Samuyel 21.2-7.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzał gər tay. A gwađay a ndo niye həlay ɲgay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwađatay: «Na tsət-sahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwađ: Gum ɲgwalak pat i mazəzukw bo tsukufu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukufu məgər ha m̄ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəđay faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwađay a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay ɲgay a mbəl a təra lele suwuf suwuf.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədza-ɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaɲ tay ta hutiyə tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu a pala ndo i maslaɲ ɲgay hay

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi mađuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka mađuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla ɲgay hay ka təv ɲgay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaɲ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaɲ hay.

¹⁴ Nəteye na: Simoɲ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamar ɲgay Aɲdərə, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoɲ ndo mäge vərəm hərwi dala ɲgay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Mata 4.23-25

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw

tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ɲgay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye niye dərmak. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidoɲ gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv ɲgay na, mata pay zləm a bazlam ɲgay ada hərwi m̄ mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaɲ a yaw abəra mə bo ɲgay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

ɲgama ta marava

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ɲgay hay na, a gwađatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ɲgwasum hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ɲgwasum

hərwi Mbəlom ma vəlakumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwumeye anəke aye, ɲgwasum

hərwi ka ta ɲgwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dəretsətseh aye,

kwa ta kal kurom ha,

kwa ta tsadakum,

kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa i

Ndo aye na,

ɲgwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndzakum a gər aye na,

mbərzlum tə məɲgwese eye

hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə

mbəlom.

Aya ane, sərüm ha na, bəba tətə tay hay tətə gatay a ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay na, andza niye.

²⁴ A nəkurom ndo i zlele hay, dəretsətseh ka gər kurom

hərwi bə ka hutum magogoy kurom tsiy.

²⁵ A nəkurom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom andaya anəke haladzay aye, dəretsətseh ka gər kurom

hərwi may ma ta wuriye fakuma.

A nəkurom neheye faya ka ngwasumeye anəke aye, dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka ta ndzumeye ta mədza gər aye ada ka tuwumeye.

²⁶ A nəkurom neheye ndo hay tətə gwad fakuma nəkurom ngwalak i ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom.

Hərwi bəba tətə tay hay tətə gwadawa ka ndo neheye tətə gwad nəteye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye ta səpatawa ndo hay ahəl niye na, andza niye.»

Wudum ndo mənə dəre kurom hay

Mata 5.38-48, 7.12

²⁷ «Ane tuk na, na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka pumeņeye zləm aye: Wudum ndo mənə dəre kurom hay. Gumatay ngwalak a ndo neheye tətə nakum dəre aye. ²⁸ Pum ngama ka ndo neheye faya ta vəlakumeye mezeleme aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta gakumeye dəretsətseh aye.

²⁹ «Tədə ndoweye kə faka ka maholom na, mbəday ha maholom i diye neņgecf. Ndowneye ka buwa faka abəra kələmedze yak na, gər ha mətə zla na faya məkelkabo yak i hudf aye.

³⁰ «Ndo ka tsətsah fakaya wu na, vəlay ada tədə ndoweye kə zla faka abəra wu yak na, kətə tsətsah faya bay.

³¹ «Ka gwadum ndo hay tətə gakum ngwalak na, gumatay ngwalak a ndo hay dərmak.

³² «Kətə wudum ndo neheye ta wudə kurom aye dəkdək bay. Tədə ka wudum ndo neheye ta wudə kurom aye dəkdək na, ka dzalum na, ka hutumeye mərəbe kurom dəw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wudə ndo neheye ta wudə tay ha aye dərmak! ³³ Ada tədə ka gumatay ngwalak a ndo neheye faya ta gakumeye ngwalak aye dəkdək na, ka dzalum na, ka hutumeye mərəbe kurom dəw? Kwa ndo i mezeleme hay na, tətə ge andza niye.

³⁴ «Tədə ka vəlumateye wu a ndo neheye ka sərüm ha nəteye ta sliye məmakum ha aye na, ka dzalum na, ka hutumeye mərəbe kurom dəw? Kwa ndo i mezeleme hay tətə vəlawa wu na, a ndo i mezeleme hay andza nəteye hərwi ada tətə matay ha andza nakətə vəlatay aye! ³⁵ Duh bay, wudum ndo mənə dəre kurom hay! Gumatay ngwalak. Ka vəlumatay wu na, kətə gwadum tətə makum ha a dəma bay. Mbəlom ma ta vəlakumeye a dəma magogoy kurom na, haladzay. Nəkurom ka ta tərumeye wawa i Mbəlom Fetek. Hərwi neņgeye na, a wudə ndo i həzay hay ta ndo i sewed hay dərmak. ³⁶ Tərüm ndo mətə ngwalak hay andza Bəba kurom Mbəlom, neņgeye ndo i ngwalak.

Kətə gumatay sariya a ndo hay bay

Mata 7.1-5

³⁷ «Kətə gum sariya ka ndo bay. Mbəlom dərmak ma gakumeye sariya bay. Kətə rawum me ka ndo hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye fakuma me bay. Pəsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom dərmak ma pəsakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumatay wu a ndo hay, Mbəlom dərmak ma vəlakumeye. Mbəlom ma vəlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye

wu tã wu nakã ka lãvawumatay ha wu a ndo hay aye dãrmak.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: «Guluf ma sliye mægəsay hãlay a guluf neŋged ðaw? Nãt-eye salamay tay eye ta dãđiye a bãđ. ⁴⁰ Ndo nakã faya ma tãtikiye wu aye na, ma ziye ndo matãtikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakã faya ta tãtikay wu kã sãr tsiy na, ma tãriye andza ndo matãtikay wu.»

⁴¹ A gwadatay sa: «Nãkar na, ka ŋgatay a tsakwal mã dãre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakã mã dãre yak aye ka ŋgatay bay na, hãrwi mey? ⁴² Kãkay, ka sliye mægweđe: “Malamar ga, ehey nã zlaka ahaya tsakwal abãra mã dãre yak” na, ðuh i yak aye mayako gãlawwa ka ŋgatay bay na, kãkay? Nãkar ndo i bãbãrek, lah faya mãzle ahaya mayako abãra mã dãre yak tãday ada ka ŋgateye a dãre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abãra mã dãre i malamar yak tuk.»

Dãrizl i gãrdãf ta hohway ŋgay eye hay

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Sãrum ha na, dãrizl i gãrdãf lele eye na, ma wiye hohway i dãrizl i gãrdãf nakã lele bay aye bay, andza niye dãrizl i gãrdãf lele bay eye ma wiye hohway i gãrdãf nakã lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sãrakwa ka bo abãra dãrizl i gãrdãf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya maŋgãle hohway i gurov abãra ka wuradak bay ada ka slumeye maŋgãle hohway i tãroz abãra ka dzãgew bay. ⁴⁵ Sãrum ha na, ndo nakã ŋgwalak eye na, ma giye wu ŋgwalak eye hay hãrwi mã dãrev ŋgay na, wu neheye ŋgwalak eye dãrmak. Ndo nakã sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hãrwi dãrev ŋgay maraha eye tã wu neheye sewed eye. Hãrwi kwa way a

ndohwa ahaya na, wu nakã maraha eye mã dãrev ŋgay aye.»

Gay hay sulo

Mata 7.24-27

⁴⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ka zalumenŋ a neŋ “Bã Maduweŋ, Bã Maduweŋ” na, hãrwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakã na tsikakum aye bay sa tuk na, kãkay? ⁴⁷ Tsønũm, na ðakumeye ha ndo nakã a peŋ bãzay ta ðedik aye. Neŋgeye na, a pay zlãm a bazlam ga lele. Kã pay zlãm na, a ge ha mãsler tã bazlam nakã a tsãne aye. ⁴⁸ Neŋgeye a ndzãkit bo na, ta ndo nakã a say madãzle gay aye. A dazlay na, a la na mãdok i gay siduk lele. A ndãv ha mãle na, a dãzla ahaya mãdok i gay ŋgay niye ma bãđ tã kwar lele. Tsa na, a ŋgar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ŋgãf ka gay ŋgay niye na, ðãđã a mba faya mambãzle ha bay, hãrwi madãzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakã a tsãne bazlam ga ada kã ge ha mãsler bay na aye, neŋgeye dãrmak a ndzãkit bo ndo nakã a say mãge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayaŋŋa ze mãle na mãdok eye. A pa na mãdok eye tãhas ka dala tsa. A ndãv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ŋgãf ti yaw ka gay niye na, kwayaŋŋa bãrem a mbãzl, tsekãk yam a hãl na gay niye. A mbãzl na, liyeh liyeh kwa tsekweŋ ka lãkaw bay.»

Gãđãŋ i Yesu a ze mãdahaŋ

Mata 8.5-13

7 Yesu a ndãv ha mãtsikatay a ndo niye hay ka tãv ŋgay aye na, a hãl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wu-ray andaya neŋgeye bagwar i sidzew. Ndo i mãsler ŋgay andaya a wuđa na haladzay. Ndoweye niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsãne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slãr ndo hay mã walaŋ i madugula i Yahuda

hay. A slər tay ha na, hərwi ada tâ zalayaw mâ yaw mâ mbəl ha ndo i mäsler ɲgay niye.

⁴Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay məgay amboh haladzay. Tə gwaday: «Bagwar i sidzew may a gwadaka: “Dara mbəleɲ ha ndo i mäsler ga tey.” Ka ye, ka dzəna na ndoweye niye na, lele. ⁵Nenɣeye na, ndo lele eye. A wuda slala kway haladzay. Ada maa dəzlakway gay i maɟuwule me na, nenɣeye.»

⁶Yesu a tsəne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nəteye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a sləraw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwaday: «Bəy Maduweɲ, tə gwadaka na, kâ ye gər madayaw sa bay. Neɲ na sla ɟa, nəkar kâ ye a gay ga bay. ⁷Hərwi niye, neɲ həreɲ na sla mede naha ka təv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i mäsler ga ma mbəliye segey. ⁸Neɲ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheɲ ha gər dərmak. Na gwaday a ndo nəte mə walaɲ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo nenɣed “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹Yesu a tsəne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gər lele. A mbəɟa me a diye i ndo neheye ta zəɲgal naha aye. A gwadatay: «Sərum ha na, ɟaɟa neɲ na huta slala i mədzal gər nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰Tsa na, ndo neheye tə sləra tay ahaya aye ta mbəɟa gər a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i mäsler i sidzew niye kə mbəl tsiy. Nenɣeye zay zay!

¹¹Ma dəba eye na, Yesu a ye a gəma eye andaya tə zalay Nay. Gawla ɲgay hay tə ndo hay haladzay tə pay bəzay. ¹²Ahəl nakə mazlambar ta ndisliye ta fələkwiye a wuzlahgəma niye na, tə dzəgər ta ndo hay faya ta zliye məda-

haɲ ta diye ha ka me tsəvay. Maa mət na, wawa i madakway i ɲgwas wuray. Wawa ɲgay na, nəte eye niye. Ndo i gəma niye haladzay tə laka na ɲgwas niye ka ɟa tsəvay.

¹³Yesu a ɲgatay na, madakway i ɲgwas niye a gay mə bo, a gwaday: «Kâ tuwa sa bay.» ¹⁴Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mədahaɲ aye. Ndo məzle mədahaɲ hay tə lətse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lətse!»

¹⁵Mədəhaɲ niye a lətse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mətsike me. Yesu a zla na a vəlay a may ɲgay.

¹⁶Ndo niye hay tebiye ka təv eye niye ta dzədzar. Nəteye tebiye ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom bagwar eye ki yaw a walaɲ kway! Mbəlom ki yaw madzəne ndo ɲgay hay.»

¹⁷Wu niye Yesu a ge aye a ɟa zləm ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

Yesu ta Yuhana

Mata 11.2-19

¹⁸Gawla i Yuhana hay ta təkər wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsəne na, a zal ndo hay mə walaɲ i gawla ɲgay niye hay sulo. ¹⁹Tsa na, a slər tay ha ka təv i Bəy Maduweɲ Yesu. A slər tay ha na, tâ ye tâ tsətsah faya, tâ gwaday: «Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye ɟaw? Kəgəbay nəmaâ həba ndo mekeleɲ ɟaw?»

²⁰Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tə ndisl ka təv i Yesu na, tə gwaday: «Yuhana madzəhubə ndo a yam a sləramaya ahaya ka təv yak matsətsehe fakaya, a gwad nəmaâ gwadaka: Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye ɟaw? Kəgəbay nəmaâ həba ndo mekeleɲ ɟaw?»

²¹Ahəl eye niye, Yesu faya ma mbəliye tay ha ndo hay haladzay abəra ma ɟə-

vats ada tē bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a händəkataj na dēre a guluf hay.

²²Tsa na, Yesu a mbədətay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka tēv ŋgay aye tuk, a gwadətay: «Gwadumay na, guluf hay tē ŋgatay a dēre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəg-wadə eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tē tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lət-sew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye.»

²³Yesu a gwadətay sa: «Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədjal gər abəra ka neŋ bay aye!»

²⁴Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mətəsike ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzaj, a gwadətay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətəsl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ²⁵Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambadə bo eye tē peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tē pa ka bo peteked lele eye ada wu tay hay lele eye na, nəteye mandza eye na, mə gay i bəy hay. ²⁶Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁷Yuhana na, ndo nakə tē watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.[§]»

²⁸Yesu a gwadətay sa: «Sərūm ha na, mə walaŋ i ndo zezəŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ

makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹Ndo hay tebiye tē pa zləm ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzanŋal hay. Hərwi tē sər wu nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom dedek. Ada Yuhana ka dzəhuḅ tay ha a yam dedek. ³⁰Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta kal ha wu nakə a say a Mbəlom habe məge hərwi tay aye ada ta kərah Yuhana madzəhuḅe tay hay a yam.

³¹Yesu a gwadətay sa: «Na ndzəkitiye tay hay ndo neheye bəgom aye na, tē mey? Na ndzəkitiye tay ha bo na, tē mey? ³²Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələf nakə ndo hay tē hayawa faya gər aye. Siye hay faya ta wudətay naha a siye hay, tē gwadətay: «Nəmaa fakum naha faŋam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ³³Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, a ndayawa wu məndaj bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: «Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ³⁴Neŋ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu məndaj ada na sa wu məse, ka gwadum: «Zəbum ka ndo nakay. A dzala i ŋgay na, ka wu məndaj ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzanŋal hay ta ndo i mezeleme hay.» ³⁵Ane tuk na, wawa i Mbəlom hay tebiye tē sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedek.»

Mawudə bo na, hohway i məpəse mezeleme

³⁶Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu məndaj mə gay ŋgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mənde wu məndaj.

³⁷Ma gəma niye na, ŋgwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu an-

§7:27 Malasi 3.1, Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

daya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mənday na, a ye a gay i ndo niye. Dos ɲgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huɲɲa aye. ³⁸A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik ɲgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam dərə. A bara na sik i Yesu ta yam dərə ɲgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i gər ɲgay. A gəs na ka bo sik niye ada a mbəda faya mal ɲgay niye tuk.

³⁹Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mənday aye a ɲgatay andza niye na, a tsik ma mədzele gər ɲgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay! ɲgwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada ɲgwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bədaw!»

⁴⁰Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwad a Farisa niye: «Simon, a seɲ mətsikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹Yesu a gwad aye: «Ndoweye hay andaya sulo. Ndoweye niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo neɲged na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo neɲged ma hamiye suloy kuro kuro zlam. ⁴²Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, tə sla məheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a gəratay ha gwedere ɲgay a nəteye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a təkəray andza niye na, a gwad aye: «Mə walaɲ tay neheye sulo aye mata wude ndo niye ka zal na, way?»

⁴³Simon a mbəday, a gwad aye: «Na dzala maa wuda ndo niye ka zal na, ndo nakə kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwad aye faya: «Dedek, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i ɲgwas. A gwad aye a Simon: «Simon ka ɲgatay a ɲgwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak duh bədaw? Ada nəkar

ka tədəɲew yam hərwi məbere ha sik ga bay. Aya ane, ɲgwas nakay na, kə bereɲ na sik ga ta yam dərə ɲgay ada ka takad na ta məkwets i gər ɲgay bədaw? ⁴⁵Nəkar, ka təma ga a gay yak tə mägəse ga ka bo bay. Ane tuk na, neɲgeye na, kwa i madayaw ga kanaɲ na, faya ma gəsiye ka bo sik ga. ⁴⁶Nəkar na, ka mbədəɲ mal ka gər bay. Ane tuk na, neɲgeye na, ka mbədəɲ mal ka sik. ⁴⁷Hərwi niye sər ha na, mawude bo ɲgay nakə a wuda ga haladzay aye. A da ha na, mezeleme ɲgay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme ɲgay tsekweɲ aye na, neɲgeye dərmak a wuda ndo na, tsekweɲ dərmak.»

⁴⁸Tsa na, Yesu a gwad aye a ɲgwas niye: «ɲgwas, mezeleme yak kə pəsa.»

⁴⁹Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənday dziye, tə tsik mə walaɲ tay, tə gwad: «Nakay i ɲgay ndo wuray a dza bo ka məpəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰Aya ane, Yesu a gwad aye a ɲgwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

8 Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaɲ i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a da ha Labara ɲgwalak eye i Bəy i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo tə paway bəzay. ²ɲgwas neheye Yesu a həhar fataya abəra fakalaw aye ta neheye a mbəl tay ha abəra ma dəvats aye ta zəngal na dərmak. Nəteye na: Mari nakə tə zalay Mari Magədala eye, Yesu a həhar faya abəra Fakalaw hay tasəla aye; ³Zan ɲgwas i Kuza neɲgeye ndo mägəse dala i Herod; Suzan; ada ta ɲgwas hay wal wal neheye ta dzənawa Yesu ta gawla ɲgay hay tə wu tay hay aye.

Dzeke i ndo maslæge

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴Ndo hay haladzay ti ye naha ma gəma hay wal wal. Yesu a ɲgatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tə haya gər ka təv ɲgay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵«Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ɲgay a ye ha a pesl mata slæge. A ye naha na, a dazlay a maslæge. Ahəl nakə faya ma kut-siye hulfe ɲgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbərasla na, diyeɲ hay tə pala na tebiye. ⁶Siye a dəf ka sik i pələf. Tə ndzohwaw na, kwayaɲɲa tə kula heryew heryew. Tə kula na, hərwi ta huta yam ma bəf bay. ⁷Neɲged a dəf a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ɲgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸Ane tuk na, siye hay tə kuts ka təv lele eye. Tə ndzohwaw ada tə gəl. Tə gəl na, tə nah lele. Makwehe nəte na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, m̄ tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹Ma dəba eye na, gawla ɲgay hay ta tsətsah faya, tə gwadafay: «Dzeke nakə ka tsik aye na, a say məgwede mey?»

¹⁰Yesu a mbədafay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dakum ha wu nakə maɲgaha eye ma bəy ɲgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazəbe faya, ane tuk na, ta ɲgateye bay.

Ta sliye faya mətsəne, ane tuk na, andza məgwede mey na, ta tsəniye bay.**”»

Yesu a da ha dzeke i ndo maslæge

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say məgwede na, anaɲ: Hulfe na, bazlam i Mbəlom ¹²Ndo siye hay ta ndzəkit bo ta tsakay i tsəved nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye na, tə tsəne bazlam i Mbəlom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye tə tsəne aye abəra mə dərev tay. A buwa na na, hərwi ada t̄ dzala ha faya bay ada t̄ təma bay. ¹³Siye hay ta ndzəkit bo ta təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom ada ta təma tə məɲgwese eye lele. Ane tuk na, ta huta məpe zləlay mə bazlam i Mbəlom bay. Dəretsətseh tə masəpete i Fakalaw a ndzatay a gər na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom. ¹⁴Hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzəkit bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye. Ane tuk na, bor i mändzibəra, bor i zlele, ta bor i wu mekeleɲ eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tə ɲgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Bazlam i Mbəlom dərmak kə huta məvəle hohway bay. ¹⁵Hulfe nakə a kuts ka təv lele eye na, ta ndzəkit bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye na, tə pa na a dərev tay lele. Tə gay metsehe lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay, tə nah lele.»

Dzeke i lalam

Mata 4.21-25

¹⁶Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Dadfa ndo ma zlaweye lalam ɲgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay ma piye na a dəba i sləlah daw? Duh ma

**8:10 Ezay 6.9.

piye na na, ka wu mæpe lalam hærwi ada ndo neheye ta fêlêkwiye a gay aye mâ dævataɣ dzaydzay. ¹⁷ Sêrum ha na, wu neheye maŋgaha eye hay aye na, ta zêbiye ŋgêray ŋgêray ta hêpat. Ada wu neheye ndo hay tê sêr bay aye na, ndo hay ta ta sêriye mæ dzaydzay.»

¹⁸ A gwadatay sa: «Gumay metsehe a mætsêne wu nakê ka pawumay zlêm aye. Hærwi ndoweye kê pay zlêm lele na, Mbêlom ma sêkahiye ha mætsêne ada mâ tsêne lele. Ane tuk na, ndo nakê a say mætsêne bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakê a tsêne aye na, ta buwiye na.»

Ndo i Yesu hay

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pœla na Yesu. Ta pœla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka tœv ŋgay bay hærwi ndo hay haladzay ka tsœved.

²⁰ Tê gwadaf a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, nœteye ma bœra faya ta tsœtsahiye kar. A satay mœŋgataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbœdatay faya, a gwadatay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zlêm a bazlam i Mbêlom ada faya ta giye wu nakê bazlam i Mbêlom a tsik aye.»

Gœdaŋ i Yesu na, a ze mœtasl

Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²² Pat wuray na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Tsalakwa a kwalalaŋ i yam takwa a diye i dœlov nenget.» Tsa na, tœ tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye.

²³ Ahêl nakê faya ta diye ka gœr i yam aye na, Yesu a ndzahœra. A ndzahœra na, kwayaŋŋa mœtasl a vœzl ka gœr i dœlov niye ta gœdaŋ. Tsa na, kwalalaŋ i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla ŋgay hay ta hœndzœd ka tœv ŋgay. Ta wuda ka bo, ta pœdeke ha Yesu abœra ka mœndzehœre. Tê gwadaf: «Bœy may, Bœy may, ka mœtakweye!»

Tsa na, Yesu a pœdeke, a gay me a mœtasl ada a yam. Kwayaŋŋa mœtasl a ndza dœdik. Mœbœle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ka yum ha mœdzal gœr kurom aye a ŋgay!»

Ane tuk na, ta dzœdzar haladzay. A gatay hœrbœbœkka. Tê gwadaf mœ walaŋ tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mœtasl ta yam na, tœ gœsay me aye!»

Gœdaŋ i Yesu na, a ze i Fakalaw

Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tœ ndisl a gœma i Geraseni nakê ta diye i dœlov niye tœ zalay dœlov i Galile aye. Niye na, bœse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbœzlaw abœra mœ kwalalaŋ i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgœma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka tœv ŋgay. Ndoweye niye na, gœr a vuway. Kœ ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hœnawa mœ gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hœnawa mœ walaŋ i tsœvay hay.

²⁸ A ŋgatay a Yesu na, kwayaŋŋa a wuda ta gœdaŋ. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwadaf: «Nœkar na, Yesu Wawa i Bœy Mbêlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kê geŋ wuray bay tey.» ²⁹ A tsik andza niye na, hærwi Yesu a gwadafaway a fakalaw: «Dara abœra mœ bo i ndo nakay.»

Tê dzawaway na sik tœ sœselek ada tœ paway tsalalaw a hœlay. Ane tuk na, a ŋgœzlahawa ha wu niye hay tœ dzawawa na aye ndœrtsœtsœtse ada fakalaw a yawa ha a tœv dœreŋ aye hay abœra mœ walaŋ i gay, a kœsaf.

³⁰ Yesu a tsœtsah faya, a gwadaf: «Mœzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbœdaf faya a gwadaf: «Mœzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hærwi nœteye haladzay mœ bo i ndo niye.

³¹Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada mâ kuts tay a bəf nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³²Ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada mâ vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madəras niye hay. ³³Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i madəras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴Ndo mətsəkure madəras niye hay tə ngatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye hay. ³⁵Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ngatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ngay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anəke na, peteked ka bo ada neŋgeye lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tə ngatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶Ndo neheye labara i gər mavuwe a ge bo ka dərə tay aye nəteye dərma ta təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteye ta ngatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwaday: «Do abəra ka dala may» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ngay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mâ vəlay tsəved mâ zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwaday: ³⁹«Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hərwi yak aye, kwa tsek-

wəŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ngay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədaŋ i Yesu na, a ze dəvats hay ada a ze mədahaj

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰Yesu a maw ma diye i dəlov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta həbiye na. Ndo niye hay tə ngatay a Yesu na, ta təma na lele.

⁴¹Tsa na, ndo wuray tə zalay Dzayrus a ye naha dərma. Neŋgeye na, bəy i gay i mađuwule me. A ye naha a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh kə ma a gay ga tey.» ⁴²A say Yesu mâ ye a gay ngay na, hərwi dem ngay andaya nəte məve ngay ma giye kuro gər eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mətiye.

Ahəl nakə Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ngədətsiye na kwa tə waray kwa tə waray.

⁴³Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huđ. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. Kə dze ha zlele ngay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndəray nəte kə sla faya məmbəle ha bay.

⁴⁴A ye a walaŋ i ndo niye hay. Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaŋŋa bambaz nakə a mbədawayaw faya abəra aye a tərəts. A huta zay.

⁴⁵Yesu a tsətsah, a gwad: «Maa lemeŋ, way?» Nəteye tebiye tə sər maa lamay way na, tə sər bay.

Piyer a gwaday: «Bəy ga, ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ngatay tə lawara kar ada faya ta ngədətsiye kar kwa tə waray kwa tə waray təbədew.»

⁴⁶Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndəray kə lemeŋ, hərwi na sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ga.»

⁴⁷ Ɔgwas niye a sər ta huta na na, a ye ka tɔv i Yesu tɔ madzɔdzere eye. A ye a dɔkway gurmets a huvo a Yesu. A tɔkɔray, a lamay hɔrwi mey ada a mbɛl kwayaŋna na, a tɔkɔray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwadɔy: «Dem ga, mɔdzal gɔr yak kɔ mbɛl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahɛl nakɔ Yesu faya ma tsikeye a Ɔgwas niye andza niye na, ta slɔraw ndo abɔra mɛ gay i bɔy i gay i maduwule me niye tɔ zalay Dzayrus aye. A yaw a gwadɔy: «Dem yak kɔ mɔt. Kɔ wurdɔy me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kɔ tsɛne, a gwadɔy a Dzayrus: «Kɔ dzɛdzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbɛliye.»

⁵¹ Tɔ ndisl naha a gay i Dzayrus na, kɔ vɛlatay tsɔved a ndo hay mɛfɛlɛkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dɛkɛk tsa ta bɔba ada ta may i wawa. ⁵² Mɛ gay i mɔdahaŋ niye na, ndo hay tebiye taŋgof taŋgof, siye faya ta ndɔviye kuda hɔrwi wawa niye a mɔt aye. Yesu a ye naha na, a gwadɔy: «Kɔ tuwum bay. Dem nakay na, kɔ mɔt bay, neŋgeye mandzahɔra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tɔ Ɔgwasay dɔla mɛ gɔr, tɔ sər lele dem niye na, kɔ mɔt.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gɛs na dem niye mɛ hɛlay ada a gwadɔy ta gɔdaŋ: «Wawa, lɛtsel!»

⁵⁵ Dem niye a mbɛl. Kwayaŋna a lɛtse tsɛkwad. Yesu a gwadɔy: «Vɛlumay wu mɔnday.»

⁵⁶ Tsa na, bɔba ta may i wawa a gatay hɔrbɔbɔkka. Ane tuk na, Yesu a gwadɔy: «Wu nakay a tɔra aye na, kɔ tsikumay a ndɔray bay.»

Yesu a slɔr gawla Ɔgay hay kuro gɔr eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

9 Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla Ɔgay hay kuro gɔr eye sulo, a hay-atay gɔr. A vɛlatay gɔdaŋ ta mɛzlaɔ ka mahɔhere fakalaw hay abɔra ka ndo hay tebiye ada mɛmbɛle tay ha abɔra ma dɔvats tay hay. ² Ma slɔriye tay ha na, mata dɔ ha Bɔy i Mbɛlom ada mɛmbɛle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zlɛm, a gwadɔy: «Ka deyumeye na, kɔ zlum wuray a hɛlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mɔnday, kwa suloy ada kwa way mɔ zla peteked i mɛkelk-abo sulo bay. ⁴ Ka ndislum a gɔma nakɔ ka deyumeye a dɔma aye na, ndzum mɛ gay nakɔ ta tɔma kurom tɔ mɛŋgwese aye. Kɔ yum kurom abɔra mɛ gay niye bɔse tsa bay. Ndzum mɛ dɔma hus a pat nakɔ ka deyumeye a gɔma mekeleŋ eye. ⁵ Ada ma gɔma nakɔ ta wuda matɔme kurom tɔbey aye na, dum abɔra ma gɔma tay. Ahɛl nakɔ nɛkurom ka tsɔved mɔ-zlambar ka gɔrumeye ha tsɔved i gɔma niye na, tɔtɔkum ha bɔtekwew i gɔma tay abɔra ka sik kurom hay. Niye na, ta sɔriye ha ta tɔma kurom bay.»

⁶ Yesu a ndɔvatay ha bazlam Ɔgay niye na, tɔ hɛl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta hɛhal ma gɔma hay tebiye. Tɔ dɔ ha Labara Ɔgwalak eye. Tɔ mbɛl tay ha ndo i dɔvats hay kwa mɛŋgay mɛŋgay.

Herod a dzɛdzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷ Azlakwa bay, Herod neŋgeye bɔy ka dala i Galile, a tsɛne wu nakɔ faya ma giye bo aye na, a vɛlay mɔdzal gɔr hal-adzay. Hɔrwi ndo hay tɔ gwad: «Yuhana madzɔhubɛ ndo a yam kɔ mbɛlaw abɔra ma mɔdahaŋ.»

⁸ Siye hay tɔ gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tã gwad sa: «Nenġeje na, ndo mæde ha bazlam i Mbølom næte mæ walaŋ i ndo mæde ha bazlam i Mbølom niye hay ahøl niye a lätsew abëra ma mædahaŋ.»

⁹Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dæs faya abëra ġar na, neŋ. Ada ndo nakay na tsæne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pæla tsæved' mænġatay a Yesu.

Tapa i daf zlam tã kælef sulo

Mata 14.13-20; Markus

6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰Anøke na, ndo i maslaŋ hay tã maw tuk. Tã maw ka tøv i Yesu ta tækëray wu nakë tã gaw aye. Ma dëba aye na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye abëra ka tøv niye. Ti ye a tøv aye andaya bæse ta ġëma nakë tã zalay Betesayda aye.

¹¹Ane tuk na, ndo hay ta sër fataya. Tsa na, tã patay bæzay. Yesu a ŋgatatay na, a tãma tay ha. A datay ha Bøy i Mbølom ada a mbøl tay ha ndo i døvats hay.

¹²Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta hændzäd ka tøv i Yesu. Ti ye naha tã gwaday: «Gwadatay a ndo neheye na, tã ye a wuzlahġëma ada a gay i ndo neheye tã mbay naha a wuzlahġëma aye. Tã ye mata hæne mæ dëma ada mata nde wu mënday bëna, kækay? Hërwi nækway anaŋ na, ma tøv nakë dëreŋ aye.»

¹³Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Nækurom eye vëlumatay wu mënday!»

Ta mbëday faya, tã gwaday: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada kælef hay sulo tsa. A saka na, næmaâ ye mata sækëmaw wu mënday hërwi ndo neheye tebiye daw?»

¹⁴Ndo neheye tebiye ka tøv i Yesu aye na, haslëka hay ta giye ġwezem zlam.

Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tã ndza

ka dala. Tã ndza bërük i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵Tsa na, gawla ŋgay hay ta tãma wu nakë a tsikatay aye. Ti ye tã tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tã ndza bërük kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶Tsa na, Yesu a høl tapa i makwala zlam tã kælef niye hay sulo aye. A zëba dëre a mbølom ada a gay naha sisöe a Mbølom hërwi wu mënday niye. A ŋgëna ha ada a vëlatay a gawla ŋgay hay hërwi ada næteye dërmak tã ŋġonatay a ndo hay.

¹⁷Gawla i Yesu hay ta ŋġonatay wu mënday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mënday niye ka mærehe. Tã hayay ġar a bëmälë nakë a zækaw aye na, a rah ġwaŋ hay kuro ġar eye sulo.

Dedëk eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸Pat wuray na, Yesu faya ma dëwuliye me mahenġeje. Gawla ŋgay hay ti ye ka tøv ŋgay. Tã ndisl naha na, Yesu a tsätsah fataya, a gwadatay: «Ndo hay tã gwad fagaya, neŋ na, way?»

¹⁹Ta mbëday faya, tã gwaday: «Siye hay tã gwad nækar na, Yuhana madzëhuöe ndo a yam. Ndo mekeleŋ eye hay tã gwad nækar na, Eliya. Siye hay tã gwad nækar na, næte mæ walaŋ i ndo mæde ha bazlam i Mbølom niye hay ahøl niye a lätsew abëra ma mædahaŋ.»

²⁰Yesu a tsätsah fataya, a gwadatay: «Ada nækurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwaday: «Nækar na, Këriste, ndo nakë Mbølom a slëraw aye.»

²¹Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kã dumay ha a ndëray bay.» ²²A gwadatay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dëretsätsëh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbølom aye ta ndo mædzanġawa bazlam i Mbølom mapala eye na, næteye

ta wudiyе ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kәdiye ga. Ane tuk na, na hәniye sulo mamahkar eye na, na lәtseweye abәra ma mәdahaҗ.»

Mәpay bәzay a Yesu na, kәkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

²³Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla җgay hay ka tәv җgay. A gwadatay a nәteye tebiye: «A say a ndoweye mәpeҗ bәzay na, mә gәр ha wu nakә a say a dәrev җgay aye. Mә zla mayako mazlәmbadә eye ada mә peҗ bәzay pat pat. ²⁴Andza niye, ndo nakә a say mәtәme ha mәsәfәre җgay aye na, ma dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakә ma dziye ha mәsәfәre җgay hәрwi ga aye na, ma tәmiye ha duh. ²⁵Tadә ndoweye kә huta zlele i mәndzibәra tebiye a neҗgeye, ane tuk na, kә dze ha mәsәfәre җgay na, җgama җgay aye na, mey?

²⁶«Tadә ndoweye ka kәrah ga ada kә dәtatay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neҗ dәrmak na ta kәrahiye na. Na ta kәrahiye na na, ahәl nakә neҗ Wawa i Ndo na deyeweye ta mәzlaб ga ada ta mәzlaб i Bәba Mbәlom ada ta gawla i Mbәlom hay aye.»

²⁷Yesu a gwadatay sa: «Sәrum ha na, ndo siye hay mә walaҗ kurom neheye anәke kanaҗ aye, nәteye na, ta mәtiye zuk bay. Ta ta mәtiye na, ta җgateye tә dәre tay a Bәy i Mbәlom nakә ma lәviye bәy җgay ta gәdaҗ aye tәday.»

Bo i Yesu a mbәdә

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸Ma dәba i bazlam җgay niye a tsik aye a ndza mәhәne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tә tsal a mahәmba. Ti ye a dәma na, mata duwule me.

²⁹Ahәl nakә Yesu faya ma duwuliye me aye na, dәre җgay a mbәdә. Peteked җgay a mbәdә herre kudеkudеk, a slәdә haladzay. ³⁰Kwayaҗa, ndo hay sulo ti

yaw ka tәv җgay. Nәteye faya ta tsikiye me. Ndowne niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹Ti yaw na, tә dzaydzay i Mbәlom. Tә tsik ka mәsler i Yesu nakә ma ta ndәviye ha ta mәdahaҗ җgay ma Zerozelem aye.

³²Ahәl nakә ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nәteye dziye na, nәteye mandzahәra eye. Ane tuk na, ta pәdeke abәra ka mәndzехәre. Ta pәdeke na, tә җgatay a dzaydzay i Yesu ada tә ndo niye hay sulo malәtsa eye hay ka tәv i Yesu aye.

³³Ka tәv nakә ndo niye hay ta diye wu tay abәra ka tәv i Yesu aye na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bәy ga! Lele na, ndzakwa kanaҗ. Nәmaa kәruwakumeye madzawadzawa mahkar, nәte i yak, nәte i Musa ada nәte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sәр wu nakә ma tsikiye bay.

³⁴Ahәl nakә faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbәzlaw a dәрәzl tay ha dezәgәlәm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tә җgatay a pazlay niye a dәрәzl tay ha aye na, ta dzәdzar haladzay.

³⁵Ma pazlay niye na, mәtsike me a tsәnew abәra mә dәma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, neҗgeye. Pumay zlәm a wu nakә ma tsikakumeye!»

³⁶Ma dәba i bazlam niye, tә җgatay na, a Yesu mahәҗgeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakә tә җgatay aye na, ta tәkәray a ndәray zuk bay. Tә ndza wu tay tete.

Yesu a mbәl ha wawa wuray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷Tәdә eye na, Yesu ta gawla җgay niye hay mahkar aye, tә mbәzlaw abәra mә mahәmba. Faya ta mbәzlawe ye na, ndo hay haladzay ti yaw mәdze gәр tә Yesu.

³⁸Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekeleŋ eye andaya bay. Neŋgeye nəte ŋgweŋ. ³⁹Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədaŋ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dəretsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰Na gatay amboh a gawla yak hay t̄a həhar faya abəra fakalaw tey na, t̄a mba faya bay.»

⁴¹Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kanaŋ!»

⁴²Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka t̄əv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala bəra. A tam-bolom ha ka dala ta gədaŋ.

Kwayaŋŋa Yesu a ŋgərəz ka mahorvov niye. A mbəl ha wawa ada a vəlay ha a bəba ŋgay. ⁴³Ndo niye hay tebiye ka t̄əv niye a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «Ta dedək Mbəlom na, gədaŋ eye.»

Yesu a d̄a ha mədahaŋ ŋgay

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nəteye tebiye a gatay hərbəbəkka. Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁴«Wu nakə na d̄akumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele: Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne bazlam ŋgay niye bay. Mətsəne ŋgay eye andza məgwede kəkay na, maŋgaha eye hərwi ada t̄a tsəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶Gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay. Tə kəd wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaŋ tay na, way? ⁴⁷Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə t̄ə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka t̄əv ŋgay. ⁴⁸A gwadatay: «Ndowneye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowneye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaŋ kurom aye, maa t̄əra bagwar eye na, neŋgeye d̄uh.»

Ndo nakə kə neŋ d̄əre bay aye na, ndo ga

Markus 9.38-40

⁴⁹Ma dəba eye na, Yuhana a gwad̄ay: «Bəy Maduweŋ, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra ka ndo ta məzele yak. A samay həbe məgay me hərwi neŋgeye na, mə walaŋ kway bay.»

⁵⁰Ane tuk na, Yesu a mbəd̄ay faya a gwad̄ay: «K̄a gumay me bay. Hərwi ndo nakə kə nakum d̄əre bay aye na, neŋgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹Həlay nakə kutoŋ Yesu ma diye abəra ka məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. Tsa na, a həl bo ta dedək eye mede a Zerozelem. ⁵²A slər ndo i məsler ŋgay hay kame. Ti ye naha t̄ə fələkwa a gəma i Samari hərwi mede mələve ha bo t̄ə mede i Yesu nakə ma diye a d̄əma aye. ⁵³Ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta wuda m̄a ye naha a gəma tay bay. Ta wuda bay na, hərwi nakə faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴Yakuba ta Yuhana t̄ə tsəne andza niye na, t̄ə gwad̄ay a Yesu: «Bəy Maduweŋ! A saka na, nəmaā tsətsahaw

ako mə mbəlom mâ mbəzlaw fataya matəma tay ha abəra mə dəma daw?»

⁵⁵ Yesu a tsəne me tay niye na, a mbəda me ka təv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gəma mekeleŋ eye.

Gawla i Yesu hay tə vəl bo tay peteh ka məpay bəzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a gwadafay: «Kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

⁵⁸ Yesu a gwadafay: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyeŋ hay dərmaŋ gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwadafay a ndo mekeleŋ eye: «Peŋ bəzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwadafay a Yesu: «Bəy ga! Vəleŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

⁶⁰ Yesu a mbəday faya a gwadafay: «Gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay. Nəkar, do ta da ha Bəy i Mbəlom.»

⁶¹ Ndo mekeleŋ eye a yaw ka təv i Yesu sa a gwadafay: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, na pakeye bəzay. Aya ane, vəleŋ tsəved nā ye, nā tsikatayaw me a ndo i gay ga hay təday.»

⁶² Yesu a da ha parakka, a gwadafay: «Ndowneye faya ma fətiye tə sla hay na, ma sliye faya mazəbe dəre ta dəba bay. Andza niye ndowneye niye na, ma sliye faya mäge məsler i Bəy i Mbəlom bay.»

Yesu a slər tay ha gawla ŋgay hay kuro kuro tasəla gər eye sulo

10 Ma dəba eye na, Yesu a pala gawla ŋgay mekeleŋ eye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo hərwi məslərə tay ha. A slər tay ha na, sulo sulo

kame ŋgay, a wuzlahgəma hay tebiye ada a təv neheye bo ŋgay eye a say mede a dəma aye dərmaŋ.

² A pala tay ha na, a gwadafay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk na, ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.

³ «Dum! Na sləriye kurom ha na, nəkurom ka tərüm andza wawa i təbaŋ hay a wuzlah i ndo neheye nəteye andza kəra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye na, kâ həlum suloy a həlay bay, kâ zlum bəboro bay, kâ həlum təhərak kurom hay a sik bay, kâ lətsum ka tsəved hərwi mətsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakə ka deyumeye a dəma aye na, lahum məgwede: “Zay mâ ndza ka gay nakay.” ⁶ Tadə ndəray ka təma kurom mə gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tadə ka təma zay kurom bay na, mum ha zay kurom. ⁷ Ndo nakə ka təma kurom aye na, ndzum mə gay ŋgay. Wu nakə ta vəlakumeye na, ndayum, ada sum wu məse nakə ta vəlakumeye, hərwi ndo mäge məsler na, kutoŋ ma hutiyə merəbe ŋgay.

⁸ «Tadə ka ndislum a wuzlahgəma waray waray ta təma kurom na, ndayum wu nakə ta vəlakumeye. ⁹ Mbəlum tay ha ndo i dəvats niye hay ma gəma niye ada kâ gwadumatay a ndo i gəma niye hay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kâ yum kwa a gəma waray, waray, ta təma kurom bay na, dum kurom abəra ma gəma niye. Dum ka tsəved ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gəma kurom nakay a mətsamay ka sik aye na, nəmaa tətəkwakum na kurom. Duh bay! Sərüm ha na, Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹² Sərüm ha pat i

sariya i Mbəlom na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.^{††}»

Dəretsətseh ka gəma neheye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nəkurom ndo i gəma i Koraziñ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayañ neh-eye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekewew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

¹⁵ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom düh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahañ hay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay a gawla ñgay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neñ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neñ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənğwese eye mə dərev tay lele. Tə gwaday a Yesu: «Bəy

Maduweñ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Na ñgatay a Fakalaw a dədaw mə gəma andza mawutsede i Mbəlom. ¹⁹ Anañ tsənum! Na vəlakum gədañ ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdəde hay ada ka mandəresle na gədañ i ndo mənə dərə kurom tebiye. Wuray kwa tsekweñ ma gakumeye bay. ²⁰ Ane tuk na, kə ñgwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. ñgwasum düh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ñgwasu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayañña Məsəfəre Tsədəñña eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənğwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala, na gaka sisəe hərwi nəkar ka datay ha wu nakə mənğaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka ñgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nət-eye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mə ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vəleñ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlom way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlom nəte ñgweñ. Ada Bəba way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, neñ wawa ñgay ada maa sər na ndo neheye a señ mədatay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbəda me ka təv i gawla ñgay hay, a gwadatay a nəteye mahəteye: «Ñgwasum hərwi wu nakə faya ka ñgatumay aye! ²⁴ Hərwi sərüm ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay həbe mənğatay a wu nakə faya ka ñgatumeye, ane tuk na, ta ñgatay bay. A satay mət-

^{††}10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

səne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka təv eye niye dər-mak. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Miter, na giye na mey, nakə ada nā huta sifa nakə ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi məhəle faya abəra suwat.»

²⁶ Yesu a gwaday: «Ka dzanga mə dərəwel i Musa, a gwad na, kəkay?»

²⁷ Ndo niye a mbəday faya: «A gwad na: “Wudə na Bəy Maduwej Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədaŋ yak peteh, ada tə met-sehe yak tebiye.‡‡” Ada: “Wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.¶¶»

²⁸ Yesu a gwaday: «Tədə! Ka mbəda faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyə məsəfəre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwaday a gər ŋgay na, neŋgeye ndo i dedek. A tsətsah ka Yesu a gwaday: «Ada matəra ndo nakə na wudiyə andza neŋ aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerozelem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu ŋgay hay tebiye. Tə kəd na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye məbərzla eye.

³¹ «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A ŋgatay a ndo niye na, a ŋgəday tsangəhha dərəŋ. A ye ta tsəved mekeleŋ eye.

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka təv eye niye, a ŋgatay a ndo niye

na, a ŋgəday dərəŋ. A ye ŋgway ta tsəved mekeleŋ eye.

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahəhele, a ndisl ka təv niye. A ŋgatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. ³⁴ A həndzəd naha ka təv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem ŋgay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbəda faya mal ada a baray faya lele. A ndəv ha na, a zla na ka gər i zungo ŋgay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.

³⁵ «Tədə eye ma ta diye ŋgway na, a tələka həlay a gwezem, a zlaw kwər i suloy sulo. A vəlay a ndo məge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwaday: “Gay gər a ndo nakay lele. Aza na maweye tə fanəŋ na, na makeye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi ŋgay aye.”»

³⁶ Yesu a gwaday sa: «Ka nəkar na, mə walaŋ i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kəd na aye na, way?»

³⁷ Ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəda faya a Yesu a gwaday: «Ndo nakə a gay ŋgwalak aye.»

Yesu a gwaday: «Aya! Nəkar dərma do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyə aye

³⁸ Yesu ta gawla ŋgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleŋ eye. Ahəl nakə nət-eye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ŋgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ŋgay.

³⁹ ŋgwas niye na, malamar ŋgay andaya tə zalay Mari. Neŋgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i ŋgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwaday: «Bəy Maduwej, na gaka mə bo təbədew? Malamar ga a gər ga ha

‡‡10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5.

¶¶10:27 Levitik 19.18.

mahəgeye ka mäge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwaday mâ yaw, mâ dzəna ga.»

⁴¹Bəy Maduweŋ a mbəday faya a gwaday: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzal gər ada ka hatsay düh a məsler haladzay na, kəkay? ⁴²Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətəsa fakaya abəra. Mari düh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

11 Pat wuray na, Yesu a dūwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maduwule me na, ndo nəte mə walaŋ i gawla ŋgay hay a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, tətikamay maduwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ŋgay hay ahəl niye.»

²Yesu a gwadatay: «Ka dūwulumay me na, ka gwadumeye: Bəba may, kwa way mâ sər ha, məzele yak na, tsədaŋŋa.

Ndo hay tebiye t̄a zambadaka.

Bəy yak mə gəma mâ ge bo ka təv may dərma,

³vəlamay wu mənday nakə ma slameye pat pat aye,

⁴Pəsamay ha mənese may,

hərwi nəmay dərma nəmaa pəsata ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.»

⁵Yesu a gwadatay sa: «Agəla ndo nəte mə walaŋ kurom dzam ŋgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ŋgay niye ta magərhəvad. A ye naha a tsətsah a gwaday: “Dzam ga amboh vələŋ tapa i daf mahkar tey. ⁶Hərwi ndo nəte mə walaŋ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvəlay bay.” ⁷Ndo niye mə gay aye a mbədayaw faya, a gwaday:

“Gər ga ha, k̄a wurdeŋ me bay! Na dərəzli na məged ga tsiy. Neŋ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na sliye faya mələtse məvələka daf sa bay.”»

⁸Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, kwa tadə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiye ma vəleye wu nakə a say aye. Ma vəleye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹«Neŋ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a məged, ta həndəkakumeye abəra ma məged.

¹⁰Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiyeye, ada kwa way kə fay a məged na, ta həndəkeye abəra ma məged.

¹¹«Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vəleye dədə daf? ¹²Kəgəbay ka tsətsah faya dəsle na, ma vəleye hərdəde daf?

¹³Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərum məvəle wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay düh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvəle Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw!»

Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndoweye andaya a təra ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərbabəkka. ¹⁵Ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay niye na, tə gwad: «Maa vələy gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul bəy i fakalaw hay.» ¹⁶Ndo mekeleŋ eye hay na, a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

Ŋgama Mbəlom

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a səratay naha ka mədzal gər tay. A gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vərəm mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekeleŋ eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiye gədaŋ məndze huya bay. ¹⁸ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ŋgay na, ka dzalum na, bəy ŋgay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. ¹⁹ Ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtay gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedek andaya mə nəkurom bay. ²⁰ Maa vələŋ gədaŋ a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gədaŋ i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɓa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo gədaŋ eye tə wu həlay ŋgay na, ma tsəpiye gay ŋgay lele wuray ma tətaliye ka zlele ŋgay kwa tsekweŋ bay. ²² Ane tuk na, tadə ndo mekeleŋ eye a ze neŋgeye ta gədaŋ ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ŋgay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zlele i ndo niye ma ŋgənatay ha a ndo hay tebiye.»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dərə. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye duh ndo mənəseŋ ha məsler.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye

Mata 12.43-45

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwad-eye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.”

²⁵ Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay mafada eye lele ada malambada eye. ²⁶ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tsəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

²⁷ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ŋgwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məŋgwese ka gər i ŋgwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ŋgay aye.»

²⁸ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Məŋgwese duh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

Masuwayaŋ tə dzaydzay

Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23

²⁹ Ka təv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzay ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay. ³⁰ Hərwi Zonas a təra na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.³⁸ Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. ³¹ Ŋgwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar

eye, a yaw abëra ma diye i tsakay. A yaw mätöne bazlam i Salomonj neheye maraha eye ta metsehe aye. * Ndo andaya kanaan a ze ha Salomonj. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ɲgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abëra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamatay ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaan a ze Zonas bədaw?»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Dadə ndo ma zlaweye lalam ɲgay ma piye faya ako ma ɲgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na düh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye m̄a dəvatay dzaydzay.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak ma ləvoɲ. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vələkeye dzaydzay aye m̄a təra ləvoɲ bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, təv kwa tsekweɲ ma ləvoɲ bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ɲgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

Yesu a matay ha mənese a Farisa hay ta ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətəsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənde wu mən-day a gay ɲgay. Ti ye ta dazlay a mənde wu mənday. ³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu

na, a gay wadəɲ wadəɲ. A gay wadəɲ wadəɲ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

³⁹ Bəy Maduweɲ a gwaday: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka məge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahaɲ eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huf eye na, nəngeye dərmak bədaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vəlumatay a mətəwak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədəɲɲa.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vələwumay a Mbəlom. Azlakwa düh faya ka gərume ye ha defek tə mawudə bo i Mbəlom eye. Anaɲ gum wu nakə a ye ka bo məge aye, ze məgər ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maduwule me na, ka wudum məndze ka təv məndze nakə ɲgwalak aye. Ada ka wudum t̄a tsikakum me ta mədəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzəkitem bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ɲgatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nəte mə walaɲ i ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwaday a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsada nəmay dərmak.»

⁴⁶ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərmak, dəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

* 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

⁴⁷ «Dəretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay təkəf tay ha aye.

⁴⁸ Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nəteye ta kəf tay hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. ⁴⁹ Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ŋgay kə tsik ahəl niye, a gwad: «Neŋ Mbəlom na slərətay naha ndo məde ha bazlam ga hay ta ndo i maslaŋ ga hay. Na slər tay naha na, ta kəfiye tay hay siye mə walaŋ tay, ada siye hay ta gat-eye dəretsətseh.» ⁵⁰ A nəkurom ndo neh-eye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məde ha bazlam ŋgay neh-eye ka kəf tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye. ⁵¹ Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəde i Abel[†] hus ka Zakari nakə təkəf na mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom təkəf niye. ⁵² «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərzlumatay na məged[‡] i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərahumatay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

⁵³ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terəŋgez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye. ⁵⁴ Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mātə tsik bazlam nakə ŋgwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu

Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

12 Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nəteye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ŋgay hay təday. A gwadətay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay. Andza məgwəde bəbəkəf tay nakə faya ta giye aye. ² Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta dəfiye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta dəfiye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvəŋ aye na, ma ta dəfiye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malamar ga hay, neŋ faya na gwadəkumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya məge wu mekeleŋ ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na dəkumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədəhaŋ na, neŋgeye dəh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dəda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa nəte a mətsa ha gər bay. ⁷ Nəkurom na, ka zum tay ha diyeŋ hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kā dzədzarum bay.

⁸ «Sərum ha na, ndoweye kə də ha kame i do hay kə gwad: «Neŋ gawla i Yesu» na, neŋ Wawa i Ndo na ta dəfiye ha neŋgeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərmak. ⁹ Ane tuk na, tədəfə ndoweye kə də ha kame i ndo hay parakka a sər ga ha bay na, neŋ na

[†]11:51 Madazlay i wu hay 4.8.

[‡]11:51 2 Labara hay 24.20-22.

tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ma hutiyə məpəse me bay.

¹¹ «Tadə ta diye kurom ha a gay i mađuwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi mäge sariya na, kə dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay “Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata dəkum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.»

Zelele eye hay tə zelele eye bay aye hay

Mata 6.25-34, 6.19-21

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwadəy: «Miter, gwadəy a malamar ga na, nəmaā ŋgəna zelele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbədəy faya a gwadəy: «Dzam ga, maa pa ga məkakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay maŋgənakum ha zelele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zelele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zelele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zelele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadətay: «Ndowneye andaya zelele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anaŋ: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dəma bagwar eye hay neh-eye ta sliye dā məhayay gər a dəma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwad-eye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na,

zəzukw bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwadəy a ndo niye: “Nəkar na, matərakahaŋ eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zelele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zelele eye bay.»

²² Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakum-eye: Kə dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi peteked bay. ²³ Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zəbum ka maŋgəhak hay təday: Nətəye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər andaya bay. De tay andaya məpe a dəma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəlateye wu mənday. Nəkurom na, ka zum diyeŋ hay bədaw?

²⁵ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakə tsekweŋ aye na, ka slum faya mäge dūh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hərwi mey? ²⁷ Ehey zəbum ka guzer neheye mavurza eye təday! Nət-eye na, tə ge məsler i wuray bay, tə ŋgar peteked bay. Faya na gwadəkumeye, kwa Saloməŋ nakə zelele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakum-eye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

²⁹ «Ka ndədikum gər huya ka mədzele ka wu nakə ka ta ndayumeye tə wu mæse aye bay. ³⁰ Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nəteye na, ta zəzukway bo a mapəle bay tebiye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³¹ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom ada wu siye hay na, Mbəlom ma vəlakum-eye. ³² Nəkurom neheye haladzay bay aye, kâ dzədzarum bay! Hərwi ki yay a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv mändze ma bəy ŋgay.

³³ «Nəkurom düh səkəmm ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ŋgarum gwəzem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

**Ndzum tsezlezleŋge
mahəbe məmaw i Yesu**

Mata 24.45-51

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi mäge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mâ mbata bay. ³⁶ Tərum na, andza ndo mäge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ŋgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maweye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a maged na, ta händəkeye na maged. ³⁷ Məŋgwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərum ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ŋgay ta wu i məbere bəzihud. Ma zalateye a ndo i məsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv mändzay. Ma vəlateye wu mənday. ³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magərhəvad kə gaw mahonok ka zay magərhəvad, ki yaw kə ndislew fataya faya ta

həbiye na ta ndzahəra bay na, məŋgwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadatay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mâ sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ŋgay məkal mâ yaw mâ sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dər-mak ləvum bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərumeye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzeke nakay ka ndzəkhit ha bo na, hərwi may dekdək tsukudfu hərwi ndo hay tebiye daw?»

⁴² Bəy Maduweŋ a mbaday faya, a gwaday: «Ndo i məsler ŋgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwaday: “Gatay gər a siye i ndo mäge məsler ga hay. Vəlatay wu mənday tə həlay eye.” ⁴³ Məŋgwese ka gər i ndo mäge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər neŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye mâ ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwaday a gər ŋgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka məndəbe ndo i məsler hasləka eye siye hay ta ndo i məsler ŋgwas eye hay. Tadə a nda wu mənday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəl-eye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ŋgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ŋgay aye bay na, ta geye dəretsətseh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler

nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ɲgay mā gay na bay na, ada kə ge wu nakə da i məndebe na na, ta ndabiye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərmak. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Maɲgəne ta sariya

Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neɲ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seɲ na, mā vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhubiye ga ha a dəretsət-seh təday, a seɲ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka məndz-ibəra na, zay daw? Na gwadəkumeye a'ay! Na zlaw na, maɲgəne. ⁵² Ma dazl-eye anəke, ndo hay zlam mə gay na, ta ɲgəniye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ɲgay ta səriye bo bay, wawa ta bəba ɲgay ta səriye bo bay. Maya tə dem ɲgay ta səriye bo bay ada dem ta may ɲgay ta səriye bo bay. Maya i zal ta dahəlay i wawa ɲgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ɲgay ta səriye bo bay.»

Məsəre ha ka bo abəra wu

Mata 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərmak sa: «Nəkurom na, ka ɲgatumay a pazlay kə lətsew tə məgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadə ka ɲgatumay a mətasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada merəbe ma giye dedek. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo məvay gər a ndo hay. Ka sərum maɲgəne tay ha wu i dala tə wu i mağərbəlom na, tə waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərum bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi mey, nəkurom na, ka sərum maɲgəne ha ka bo abəra wu nakə lele

bay aye tə wu nakə dedek aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deyumeye kame i ndo mäge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved ahəl nakə faya ka deyumeye mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya na, ndo mäge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a daɲgay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nəte ka hama na bay na, ka deyeweye abəra ma daɲgay bay.»

Mambəde tsəlök

13 Ahəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tə gwaday: «Ahəl niye na, Pilat kə kəf siye i ndo i Galile hay. A kəf tay ha ahəl nakə faya ta vəlay wu a Mbəlom aye. A dzapa ha bambaz tay tə bambaz i gənow neheye tə kəday a Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tə mezeleme daw? ³ Neɲ faya na tsikakum-eye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tədə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nətəye dərmak. ⁴ Tsukudu ndo niye hay kuro gər eye tsamahkar aye gay zəbol eye a mbəzl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem tə mezeleme daw? ⁵ Neɲ faya na tsikakum-eye andza niye bay. Ane tuk na, tədə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nətəye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndoweye andaya a zəv dərizl i gərɟaf wuray andza gurov a guvah ɲgay. Pat wuray na, a ye mata ɲgəlaw hohway i gərɟaf niye. A ye naha na, dərizl i gərɟaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve

mahkar na yawaw mata pæle naha hohway i dærizl gærdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma neseŋeye ha tæv ma guvah kæriye na, hærwi mey? Dæs na abæra mæ dæma!”⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyeŋ na, gær ha. Na leye bədf ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bærbur.⁹ Na ge ha andza niye na, agæna ka viye neŋged na, ma wiye. Kæ wa bay na, ka dæsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abæra ma dævats pat i mazəzukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mæ gay i maɖuwule me pat i mazəzukw bo.

¹¹ Ɔgwas wuray andaya dævats eye mæ dæma dærmak. Dævats niye kə ndza faya mæve kuro gær eye tsamahkar. Fakalaw a tæra ha. A guɖuk ha a mba faya mælətse dzik bay. ¹² Yesu a ŋgatay a ŋgwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abæra ma dævats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayaŋŋa a lətse dzik lele. Tsa na, ŋgwas niye a zam-badaya a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i maɖuwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya mækwa hærwi mæge mæsler. Kā mbəlamay ha ndo na, pat niye hay bəna, pat i mazəzukw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduweŋ a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom tebiye na, ndo neheye ta məvay gær a ndo aye! Pat i mazəzukw bo na, kwa way a pəla ha sla ŋgay kægəbay zungo ŋgay mede ha ka mæse yam bədfaw?» ¹⁶ Ɔgwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, neŋgeye mæve kuro gær eye tsamahkar. A ye ka bo mæpəle ha abæra ma mædzewe pat i mazəzukw bo bədfaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbədatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mæne

dære ŋgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, mæsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gær haladzay.

Dzeke i wur i bəzaŋ ta gæde

Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwad: «Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, wuye mey?» ¹⁹ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, andza wur i bəzaŋ nakə ndo a zla a sləga ka dædaŋ aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a tæra andza gærdaf, diyeŋ hay tæ ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkkit ha Bəy i Mbəlom sa na, ta wuye mey?» ²¹ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, gæde nakə ŋgwas a həl tsekweŋ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlab tay ha ka bo na, gufa niye mahələba eye a kwasa a həmbot.»

Mede a Bəy i Mbəlom

Mata 7.13-14,21-23

²² Yesu a həl bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgəma ada ta gəma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbəlom.

²³ Ahəl nakə faya ma tsikateye bazlam i Mbəlom aye na, ndoweye a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata tæme na, ndo ma i ŋgal eye dāw?»

Yesu a mbəda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadatay: ²⁴ «Gum gædaŋ məfələkwe ta tsəved nakə maŋgədətse aye. Faya na gwadakumeye ndo hay haladzay ta pəliye tsəved məfələkwe ada ta hutiyeye tsəved sa bay. ²⁵ Hærwi ndo i gay kə lətse ka dærəzl a mæged na, ka ndzumeye ma bæra. Ka fumeye a mæged ŋgay. Ka gwadumeye naha: “Bəy Maduweŋ, həndəkamay na mæged tey.”

«Ma mbədəkumaweye faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mæŋgay, na sər kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mänday ada ka sakwa wu məsay dziye tə nəkar. Ka tətikamay bazlam i Mbəlom ka təv neheye ma gəma may aye.”

²⁷ «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mənğay na, na sər kurom ha bay, a nəkurom ndo məge mezeleme hay. Dum abəra ka təv ga!”

²⁸ «Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. Ka nğatumeye a Abraham, a Izak, a Zakob ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ma Bəy i Mbəlom. Nəkurom na, ta dərəzliye fakuma abəra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweye abəra mə bəzay, ma məgəma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nəteye tebiye ta diye a Bəy i Mbəlom. Ta ndziye ta ndiye wu mänday mə dəma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neheye nəteye ndo i dəba hay anəke aye na, ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu neŋgeye ka tsəvef faya ma diye a Zerozelem

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndəv ha mətsike me na, kwayanğa Farisa wuray ta həndzəf naha ka təv nğay, tə gwaday: «Lətse do a bəra kanaan! Do a təv mekeleŋ eye bəna, a say a Herod məkəde kar.»

³² Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na həhariye fakalaw abəra ka ndo hay ada na mbəliye tay ha ndo hay abəra ma dəvats bəgom tə tədə təday. Ka pat mamahkar eye na, na ndəviye ha məsler ga. ³³ Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bəgom, tədə ada tədə taday təday. Hərwi ta kədiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom ma təv mekeleŋ na, a ye ka

bo bay. A ye ka bo ta kədiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar! Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa nğay hay a hud i gwezleviyek nğay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁵ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka nğatuməneye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom m̄a pa nğama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduwerŋ aye!”»

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

14 Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mänday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dəvats eye, bo nğay mazlambara eye. Neŋgeye malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadətay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəvef mambəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudfu kə vəl bədaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambəday faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dəvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl ha. A gwaday: «Do wu yak a mətəgay.»

⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo niye hay: «Tadə ndo mə walaŋ kurom, wawa nğay kəgəbay sla nğay kə dəf a bədiyem pat i

[†]13:35 Dəmes hay 118.26.

mazəzükw bo na, ma diye kwayan̄na ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶Ndo niye hay ta mba faya mambəday faya bay.

Məhəne ha gər

⁷Yesu a ge n̄godgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya n̄godgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸A gwadfatay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kâ ye kâ ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, agəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərma. ⁹Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadakeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.” Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰Duh bay, tadə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadakeye: “Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.” ¹¹Hərwi ndoweye ka səgər ha bo n̄gay na, ta təriye ha wawa eye. Ndowneye kə həna ha gər, a təra ha bo n̄gay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹²Tsa na, Yesu a gwaday a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kâ zalatay a dzam yak, a malamər yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³Ane tuk na, tadə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə mən̄gwese pat nakə ndo i n̄gwalak hay ta lətsewəye abəra ma mədahañ aye. Nəteye na, wu tay andaya

məvəlatay a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walañ tay a gwaday a Yesu: «Mən̄gwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶Yesu a mbəday faya a gwaday: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mən̄de. ¹⁷Həlay i mən̄de wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler n̄gay mata zalatayaw a ndo hay. Mâ gwadfatay tâ yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.»

¹⁸«Ndo i məsler a həl bo a ye a gwadfatay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwaday a ndo i məsler: “Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mâ ndalaka bay.”

¹⁹«Ndo nən̄ged a gwaday: “Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mâ ndalaka bay.”

²⁰«Ndo mekeleñ eye a gwaday sa: “Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹«Ndo i məsler niye a maw a mətəgay. A ye ka təv i ndo i gay n̄gay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay n̄gay. Ndo i gay n̄gay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwaday a ndo i məsler n̄gay: “Do bəse ka təv məhay gər hay, ka tsəved i walañ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matəra eye hay, tâ yaw kahañ.”

²²«Ndo i məsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwaday a ndo i gay n̄gay: “Ndo i gay ga na ge

məsler nakə ka tsikenj aye, ane tuk na, tøv andaya ndo hay ta rah a dəma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay ɲgay a gwaday: “Do ka tsəved neheye a ye a gəma wawa eye hay ada ka tsəved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutoŋ t̄a yaw ada gay ga m̄a rah ta ndo hay birtsitse. ²⁴Neŋ faya na gwadakum eye: Ndo neheye t̄ə lah məzalataŋ kurre ta yaw bay aye na, ndəray kwa n̄əte mə walaŋ tay ta ndzakiiye daf ga bay.”»

Matəre gawla i Yesu ta dedek eye

Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50

²⁵Ndo hay haladzay t̄ə paway bəzay a Yesu. Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a mbəda me ka t̄əv i ndo niye hay faya ta pay bəzay aye, a gwadətay a n̄əteye niye tebiye: ²⁶«Ndo nakə a say matəre gawla ga aye na, m̄a wuda bəba ɲgay, may ɲgay, ɲgwas ɲgay, wawa ɲgay hay, malamar ɲgay hasləka eye hay kwa malamar ɲgay dem eye hay, m̄a wuda tay ha m̄a ze neŋ bay, kwa m̄əgwaday a gər ɲgay neŋ eye m̄a ze neŋ bay, bəna, ma sliye faya matəre gawla ga bay. ²⁷Ndoweye k̄ə zla mayako mazləmbada eye k̄ə peŋ bəzay bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.

²⁸«Tadə ndo mə walaŋ kurom a say m̄əge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakə ma dziye ha ka m̄əge gay, ma zəbiye faya ma sleye d̄a mandəve ha məsler d̄aw. ²⁹Andza niye tadə k̄ə dzala faya dze bay. A pa naha m̄ədok eye dekdek tsa, ka ndəv ha madəzle bay na, ndo hay ta ɲgatay na, ta ɲgwasiye faya. ³⁰Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madəzle gay tuk na, k̄ə mba faya mandəv ha məsler eye bay!”

³¹«Andza niye bəy nakə sidzew ɲgay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge v̄əram ta bəy nakə sidzew ɲgay hay gwezem kuro kuro sulo aye d̄aw? Ma ta diye madazlay a v̄əram na, ma ndziye ma dzaliye gər lele t̄əday. Ma tsətsahiye

a gər ɲgay: “Anəke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya m̄əge v̄əram ta bəy nakə sidzew ɲgay hay gwezem kuro kuro sulo aye d̄aw?” ³²Tadə ma sliye faya bay na, ma sləriye ndo hay ka t̄əv i bəy niye ahəl nakə neŋgeye d̄əreŋ mba aye. Ma tsətsahiye naha faya m̄əndze zay.»

³³Yesu a gwadətay sa: «Andza niye mə walaŋ kurom d̄ərmak, tadə ndoweye k̄ə gər ha wu ɲgay tebiye bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.»

³⁴Yesu a tsikatay dzeke mekeləŋ eye sa, a gwadətay: «Ayaw sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a v̄əf sa bay na, ta sliye matəre ha m̄a v̄əf h̄ərabəba sa na, ma kəkay? ³⁵Ta sliye faya m̄əge ha məsler sa bay. Kwa m̄əkutse a guvah andza bərbur bəbay na, ma giye ɲgama bay. Ta kutsiye ha a bəra. Ndo nakə zləm andaya faya m̄ətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

Dzeke i t̄əbaŋ nakə a dze aye

Mata 18.12-14

15 Pat wuray na, ndo matsekele dza-ɲgal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka t̄əv i Yesu. N̄əteye niye tebiye ti ye na, mata pay zləm a bazlam i Yesu. ²Farisa hay ta ndo m̄ədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye t̄ə ɲgatay a Yesu ta ndo niye hay na, t̄ə may ha m̄ənese a Yesu, t̄ə gwad: «Ndo nakay i ɲgay a t̄əma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu m̄ənday ka t̄əv man̄əte eye na, kəkay?»

³Yesu a s̄əratay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbədatay faya ta dzeke, a gwadətay:

⁴«Tadə ndəray mə walaŋ kurom t̄əbaŋ ɲgay hay andaya temerre ada a dze faya abəra n̄əte mə walaŋ i t̄əbaŋ ɲgay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid̄ gər eye tsid̄ eye niye hay, ma diye mapəla ahaya n̄əte eye niye a dze aye ma huta ahaya t̄əday bədaw? ⁵Tadə k̄ə huta na

na, dǝrev ɲgay ma ɲgwasiye haladzay. Ma pa ahaya tǝbaɲ ɲgay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mǝtagay. Kǝ zla ahaya na, ma zalateye a dzam ɲgay hay ta ndo i mǝged ɲgay hay ada ma gwadat-eye: “Dumara ɲgwasakwa ka bo dziye hǝrwi tǝbaɲ ga nakǝ a dze aye na, na huta na.”»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadǝ ndo nǝte kǝ gǝr ha mezeleme ɲgay na, sǝrum ha na, mǝɲgwese ma giye andaya ka tǝv i Mbǝlom mǝ mbǝlom andza niye dǝrmak, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gǝr eye tsid ta zǝba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya tǝbey, a satay mǝgǝre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakǝ a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kǝgǝbay, ɲgwas waray nakǝ kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abǝra nǝte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ɲgay ada ma pǝliye na tǝ marǝzlay a gǝr eye lele ma hutiyeye na tǝday. ⁹ Kǝ huta na na, ma zalateye a dzam ɲgay hay ta ndo i mǝged ɲgay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ɲgwasakwa ka bo dziye hǝrwi na huta na kwar i suloy ga nakǝ a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sǝrum ha, tadǝ ndo nǝte kǝ gǝr ha mezeleme ɲgay na, mǝɲgwese andaya mǝ walaj i gawla i Mbǝlom hay.»

Dzeke i bǝba nakǝ a pǝsay ha mǝnese a wawa ɲgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye andaya na, wawa ɲgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakǝ a tsǝsah ka bǝba ɲgay, a gwaday: “Bǝba ga, zlele yak nakǝ ka ɲgǝnamay ha aza ta malamarmay ga aye na, vǝleɲ faya abǝra i ga anǝke.” Bǝba tay a tsǝne andza niye na, a ɲgǝnatay ha zlele ɲgay a wawa ɲgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza mǝhǝne tsekweɲ na, wawa niye bo wawa eye a hǝl zlele nakǝ bǝba

ɲgay a vǝlay aye, a sǝkǝm ha. Ma dǝba eye na, a hǝl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gǝma dǝreɲ eye. A ndisl a gǝma niye na, a dazlay a mǝge wu nakǝ lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndǝv faya abǝra tebiye na, mandǝrzlay bagwar eye a ge ma gǝma eye niye. Wawa niye a huta wu mǝnday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pǝle mǝsler. A huta mǝsler niye na, mǝ gay i ndo wuray ma gǝma eye niye. Ndo niye a slǝr ha a pesl mata tsǝkure madǝras hay. ¹⁶ Ahǝl nakǝ nǝɲgeye faya ma tsǝkuriye madǝras hay aye na, may a wur faya. A say hǝbe mǝnde wu mǝnday nakǝ tǝ vǝlawatay a madǝras hay aye na, ndǝray kǝ vǝlay bay.

¹⁷ «Tsa na, a dazlay mǝdzele ka dǝret-sǝtseh ɲgay. A dzala ka mǝndze ɲgay nakǝ mǝ gay i bǝba ɲgay aye, a gwad: “Mǝ gay i bǝba na, ndo i mǝsler ɲgay hay faya ta ndiye wu mǝnday lele ada a ze naha fataya abǝra. Ada nǝɲ tuk na, na mǝtiye tǝ may kanaɲ na, kǝkay! ¹⁸ ɲgama anǝke na, na hǝliye bo na miye ka tǝv i bǝba ga. Na ye na, na gwad-eye: Bǝba ga, na ge mǝnese kame i Bǝba Mbǝlom ada kame yak. ¹⁹ Anǝke na, na sla tǝ zeleɲ wawa yak sa bay. Tǝra ga ha andza ndo i mǝsler yak tsa.” ²⁰ A dzala andza niye na, a hǝl bo a mbǝda gǝr a gay i bǝba ɲgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bǝba ɲgay na, bǝba ɲgay a ɲgatay naha dǝreɲ. A ɲgatay naha na, a gay mǝ bo haladzay. Tsa na, a hway ka tǝv ɲgay. A ye naha a gǝs na ka bo tǝmbolok tǝmbolok tǝ mǝɲgwese eye lele. ²¹ Yawa! Wawa niye a gwaday: “Bǝba ga, nǝɲ na, na ge mǝnese kame i Mbǝlom ada kame yak. Nǝɲ na, na sla tǝ zeleɲ wawa yak sa bay.”

²² «Ane tuk na, bǝba ɲgay a zalatay a ndo i mǝsler ɲgay hay, a gwadatay: “A niye bǝse! Dum naha, zlumaw rǝkwat nakǝ a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsǝrad,

pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. ²³Gəsumaw sla niye magəla eye, kəfūm. Ndayakwa ada ka hatsakweye. ²⁴Hərwi wawa ga nakay na, həbe na gwad kə mət, anəke na, neŋgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərev ga kə ŋgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

²⁵«Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə peşl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a mətəgay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ŋgay na, a tsəne məhetse ta ganğan eye dəbt-sim dəbtsim. ²⁶Tsa na, a zalay a ndo nətə mə walaŋ i ndo i məsler i bəba ŋgay hay, a tsətsah faya a gwadāy: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” ²⁷Ndo i məsler i bəba ŋgay niye a mbədāy faya a gwadāy: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma təv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ŋgay, neŋgeye andaya zayzay lele, wu-ray kə gay bay.”

²⁸«Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətəgay. Bəba ŋgay a yaw ka təv ŋgay, a gay amboh. A gwadāy: “Dara a mətəgay.” ²⁹Ane tuk na, wawa ŋgay a mbədāy faya a gwadāy: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dāda na kərah bazlam yak dāw? Ka vəleŋ wawa i vo’ar ada nā ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vəleŋ dāw? ³⁰Ane tuk na, anaŋ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ŋgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kədāy sla sa na, kəkay?”

³¹«Bəba ŋgay a mbədāy faya a gwadāy: “Wawa ga, mā ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka təv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bəfaw? ³²A ye ka bo təde məge magurlom tə mənŋwese eye na, lele ŋgway. Hərwi

malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neŋgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na!”»

Mbəlom ta suloy

*Mata 6.24, 11.12-13,
5.31-32; Markus 10.11-12*

16 Ma dəba eye na, Yesu a gwadāy a gawla ŋgay hay sa: «Ndo-eye andaya zlele eye, ndo məpesle suloy ŋgay andaya. Ti ye naha tə gwadāy a ndo i zlele niye: “Ndo məpaslaka na suloy yak na, faya ma nasakeye ha zlele yak.”

²«Ndo i zlele niye a tsəne andza niye na, a zalay a ndo məpesle suloy ŋgay niye a gwadāy: “Na tsəne ndo hay tə tsik ka nəkar na, mey? Suloy nday na, peşleŋ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hərwi nəkar na, ka sliye faya matəre ndo i məsler ga sa bay.”

³«Ndo məpesle suloy niye a tsik mə gər ŋgay, a gwad: “Ndo i gay ga ma həhariye ga abəra ma məsler ŋgay ada na giye na, kəkay? Ada kwa gədaŋ ga andaya məfəte sa bay tuk na, kəkay? Na gwad na rəkiye na, horoy ma geŋeye. ⁴Ah! Na sər na giye hərwi ada ndo hay ta təmiye ga a gay tay tadə ta kal ga ha abəra ma məsler na!”

⁵«A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ŋgay andaya fataya aye nətə ta nətə. Ti ye naha. Tsa na, a gwadāy a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶«Ndo niye a mbədāy faya a gwadāy: “Dos i mal temerre.” Ndo məpesle suloy niye a gwadāy: “Derewel i gwedere yak anaŋ. A niye ndza bəse, watsa a dəma na, dos i mal kuro kuro zləm tsa.”

⁷«Tsa na, a gwadāy a ndo neŋged: “Ada nəkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbədāy faya a gwadāy: “Tabay i bəle temerre.”

«Ndo məpesle suloy niye a gwadāy: “Derewel i gwedere yak anaŋ. A niye

ndza bāse, watsa a dōma tabay i bāle kuro kuro tсамahkar tsa.”

⁸«Ndo i gay ngay a ngatay andza niye na, a zambaday a ndo māpesle suloy ngay hārwi a ge māsler ta bābārek. Andza niye, ndo neheye tō sār Mbēlom bay aye na, tō dzala ka wu nakō ma ta giye bo kame aye. Ta wuda bo mē walaṅ tay. Nāteye bābārek eye hay ta ze ha ndo i Mbēlom hay.»

⁹Yesu a sākah ha me ngay niye, a gwadātay: «Neṅ faya na gwadūmēye sa: Gum ngwalak tō zlele i mēndzibēra nakay lele. Hārwi tadō ka ndāv fakuma abēra na, ka ta hutumēye sifa nakō ma ndāviye bay aye.

¹⁰«Ndo nakō a ge wu wawa eye hay ta tsāved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsāved eye dārmak. Ndo nakō kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsāved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dārmak ma giye na ta tsāved eye bay. ¹¹Ada tadō ka mbum faya mēge māsler ta tsāved eye lele tō zlele i mēndzibēra nakay bay na, mata vōlakum zlele lele eye na, way? ¹²Tadō ka sārūm mēgay gār a wu i ndo hay bay na, mata vōlakum wu kurom neheye ka lāvumay gār aye na, way?

¹³«Ndōray ma sliye mēge māsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hārwi pat neṅged na, ma geye sewed a ndo i gay ngay neṅged, ma wudiye na neṅged lele. Kāgābay ma gāseye me a ndo neṅged, a ndo neṅged na, ma gāseye me bay tebiye. Nākūrom bābay ka slumēye faya mēge māsler a Mbēlom ada a suloy sulo bay.»

¹⁴Farisa hay tō tsāne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tō ngwasa ka Yesu hārwi nāteye na, ta wuda suloy haladzay.

¹⁵Yesu a gwadātay a Farisa niye hay: «Nākūrom ka tāv dāre i ndo hay na, ka gwadūm nākūrom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbēlom na, a sār dārev kurom hay. Hārwi wu nakō ndo hay tō gwad

bagwar eye na, ka tāv dāre i Mbēlom na, lele bay tebiye. ¹⁶Hālay i bazlam i Musa mapala eye tō dērewel i ndo mādē ha bazlam i Mbēlom hay kō ndza hus a hālay i Yuhana madzāhūbe ndo a yam. Kwa abēra ahāl niye na, tō dāwa ha Labara ṅgwalak eye i Bōy i Mbēlom. Hālay nakay na, kwa way a ge gōdāṅ hārwi mēfālākwe a Bōy i Mbēlom. ¹⁷Magārm-bēlom ta dala na, ta ndāviye. Ane tuk na, kwa wu tsekweṅ ma dziye abēra mē bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸«Ndōweye ka hāhar na ngwas ngay ada kō zla a dōma ngwas mekeleṅ eye na, kō ge madama. Ada ndōweye kō zla ngwas nakō zal ngay a hāhar na aye na, kō ge madama dārmak.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹Yesu a gwadātay sa: «Ndōweye andāya zlele eye. Neṅgeye a pawā ka bo peteked nakō a le haladzay aye ada masākōme ngay eye na, suloy haladzay. Neṅgeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mēnday ngay na, lele. ²⁰Ndōweye andāya dārmak mēzele ngay Lazar. Neṅgeye na, mētawak eye, wuray ngay andāya bay. Bo ngay tebiye na, mbēlak eye dēkdēk. A yaw ka mēged i ndo i zlele niye. A hōnawa mē dōma. ²¹A say hābe mēnde batatuk i wu mēnday nakō a kutsawa abēra ka tāv mēnde wu mēnday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kōra hay tō yawa naha ka tāv ngay mandekede mbēlak ngay niye dūh.

²²«Ma dōba eye na, Lazar a mēt. Gawla i Mbēlom hay tō zla na ka tāv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mēt dārmak. Tsa na, tō la na. ²³Ndo niye zlele eye na, a sawa dāretsātseh haladzay ma tāv mēndze i mēdahāṅ hay. A zōba dāre, a ma ha dāre a gōma na, a ngatay naha a Abraham ta Lazar nāteye ka tāv manāte eye dāreṅ tō neṅgeye. ²⁴A zalay naha a Abraham, a gwadātay: “Bōba ga Abraham, na gaka mē bo tōbōdew? Amboh

slər Lazar na, mâ tələka wur həlay ngay a yam ada mâ təkwejew ka dərneh magen zayya tey. Hərwi neñ faya na siye dərət-sətseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham a gwadáy naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka mändzibəra na, haladzay. Lazar neñgeye na, kə sa dərət-sətseh haladzay. Anəke na, neñgeye mandza eye barbarra, ma ndiye i ngay tey. Anəke nəkar na, ka siye dərət-sətseh dərmaç tey. ²⁶ Ada sa tsa na, bəđ zəbol eye mə walañ kway. Andza niye ndo neheye a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwadáy naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya zlam. Mâ ye mâ gatay daf na, tâ yaw a təv i dərət-sətseh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbəđatay faya, a gwadáy: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo məđe ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta đatay ha. Tâ pay zləm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwadáy a Abraham: “Niye na, ma sliye đa bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəđ, a ye ka təv tay na, ta mbəđiye ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwadáy: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo məđe ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mâ lət-sew abəra ma məđahañ, mâ ye ka təv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

17 Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka mäge mezeleme. Kutoñ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dərət-sətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka mäge mezeleme

aye. ² Iğgama tâ baray madiz i kwar a đay ada tâ kal ha a huđ i bəlay tə bə-malə nakə ma səpatiye nəte mə walañ i wawa neheye tsekweñ tsekweñ ka mäge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metshe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfətsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ngay na, pəsay ha mezeleme ngay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walañ i məhəne nəte sik tasəla ada faya ma deyeweye ka təv yak məgwadaka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzal gər

Mata 17.20

⁵ Ndo i maslañ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadáy a Yesu: «Bəy Maduweñ, səkahamay ha mədzal gər ka nəkar tey.»

⁶ Bəy Maduweñ a mbəđatay faya a gwadətay: «Tadə ta dedek mədzal gər kurom mâ ge andaya tsekweñ andza wur i bəzañ na, ka slumeye faya məgwadáy a dərizl i gərđaf i kuvoray nakay: “Iğwad abəra kanañ, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mäge məsler neheye ta hutiye magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadətay sa: «Way nakə mə walañ kurom, ndo i məsler ngay faya ma fətəye ma guvah ağəna ma tsəkur-eye na gəna w ngay hay, kə maw a mə-tagay na, ndo i gay ngay ma gwadəye: “Dara bəse, nda daf” đaw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadəye đuh na: “Do naha, deñew đaf ga. Mbəđaw ka bo peteked mekeleñ hərwi məhəleñew đaf ga. Ahəl nakə neñ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmaç ka sliye faya mənde wu mənday ada ka siye wu məse.” Ndo i gay ngay ma tsikeye andza niye bəđaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geye sisə a ndo i məsler ngay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye đaw?

¹⁰ «Nəkurom dərmak andza niye, tadə ka gum məsler nakə Mbəlom a gwaɖakum “gum” aye na, gwaɖum duh na: “Nəmay ndo məge məsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, məsler nakə tadə a ye ka bo nəmaa giye.”»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tə kokway nakə a ɲgəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dəreɲ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədaɲ, tə zalay naha a Yesu, tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaā gaka mə bo təbədew!»

¹⁴ Yesu a ɲgatatay, a gwaɖatay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye.» Nəteye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nəte mə walaɲ tay a zəba ka bo ɲgay na, kə mbəl suwud suwud. A mbəda gər ka təv i Yesu pələsl. A ye tə mazambadəy naha a Mbəlom ta magala.

¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da'ar luz ka dala. A gay sisəe haladzay a Yesu. Ndowne ye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwad: «Na gwad tə mbəl na, kuro tebiye bəɖaw? Neheye tsid' eye na, nəteye mənɲay? ¹⁸ Ndaray kə dzala mə walaɲ tay madayaw məgay naha sisəe a Mbəlom bay. Duh mayaw na, bərakəzaɲ nakay ɖaw?» ¹⁹ Tsa na, Yesu a gwadəy a bərakəzaɲ niye: «Lətse! Do wu yak, mədzal gər yak nakə ka dzala ha ka neɲ aye kə mbəl kar ha.»

Maa sər pat i mandəve i məndzibəra na, Mbəlom nəte ɲgeweɲ

Mata 24.23-28,37-41

²⁰ Pat wuray na, Farisa hay ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Bəy i Mbəlom ma ta deyewe ye na, kəɖay?»

Yesu a mbəɖatay faya a gwaɖatay: «Bəy i Mbəlom ma deyewe ye na, ndo hay ta ɲgateye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zəbum neɲgeye anaɲ kanaɲ” kəgəbay “Neɲgeye atay” bay. Hərwi sər um ha Bəy i Mbəlom na, neɲgeye mə walaɲ kurom.»

²² Tsa na, a gwaɖatay a gawla ɲgay hay: «Hələy eye ma deyewe ye ma sakumeye mənɲatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nəte tsa, ane tuk na, ka ɲgatume ye bay. ²³ Ta gwadume ye: “Zəbum atay!” Kəgəbay “Zəbum neɲgeye anaɲ!” Ane tuk na, kə yum bay, kə hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyewe ye neɲ Wawa i Ndo na deyewe ye na, andza mawutseɖe i mbəlom nakə a wutseɖe na, dzaydzay ɲgay eye a dəv kwa abəra mə bəzay i mbəlom hus a məgəma aye. Na deyewe ye na, andza niye. ²⁵ Ane tuk na, na siye ɖəretsətseh haladzay təday ada ndo neheye anəke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neɲ Wawa i Ndo na deyewe ye na, ma ta giye bo andza niye dərmak. ²⁷ Ahəl niye na, ndo hay tə ndayawa wu mənɖay ada tə sawa wu məsay, tə zlawə dahələy hay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaɲ i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka məndzibəra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta təriye andza a həlay i Lot: Ndo hay tə ndayawa wu mənɖay ada tə sawa wu məsay. Ta səkəmawa wu hay ada ta səməkawa ha. Ta zəwawa ɖərizl i gərɖaf hay ada ta ɖəzlawə gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakə Lot a

§17:26 Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23.

lätse a yaw abëra ma gëma i Sodom aye na, ako a paw abëra mē mbëlom andza yam ada tē wuye andaya a tēma wafafafa, a dze tay ha ndo i gëma niye hay tebiye.** ³⁰ Pat nakē neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta tēriye andza niye dërmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakē ka gër i gay ada wu ngay hay mē gay aye na, mē mbëzlaw hërwi mēzlaw wu mē gay bay. Andza niye ndo nakē ma guvah aye na, mē maw a mätagay bay. ³² Wu nakē a ge bo ta ngwas i Lot aye na, mē mätësakum gër bay!†† ³³ Ndo nakē ka pëla mätëme ha mäsëfëre ngay aye na, ma ta dziye ha ðuh. Ane tuk na, ndo nakē ma dziye ha mäsëfëre ngay hërwi ga aye na, ma tēmiye ha ðuh.

³⁴ «Sërum ha pat eye niye ta hëvad na, ndo hay sulo mahëna eye ka slëlah na, ta zliye näte, ta gëriye ha neŋged. ³⁵ Ngwas hay sulo ta lëgëriye salamay ka ber, ta zliye näte, ta gëriye ha neŋged. [³⁶ Haslëka hay sulo ma guvah ta fëtiye, ta zliye näte, ta gëriye ha neŋged.]»

³⁷ Gawla ngay hay ta tsätsah faya tē gwadäy: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bëy Maduweŋ.»

Yesu a mbëdatay faya a gwadätay: «Tëv nakē wu mamëta eye mē dëma aye na, magoduk hay ta hayiye gër a dëma.»

Maduwulay me a Mbëlom të marëzlay a gër

18 Ma dëba eye, Yesu a tsikatay dzeke hërwi mädë tay ha na, tã ðuwulay me a Mbëlom huya tã ye gër maduwule me bay. ² A gwadätay:

«Ndo mäge sariya wuray ma gëma eye andaya. Ndowne niye na, madzädzere i Mbëlom mē dërev ngay tábey, ada ndo a gay mē gër bay sa. ³ Madakway i ngwas andaya ma gëma eye niye dërmak.

Madakway i ngwas niye a yawa ka tēv ngay pat pat hërwi mē gay na sariya ngay tey. A gwadäy a ndo mäge sariya niye: «Gamay na sariya ta ndo mäne däre ga anaj tey.»

⁴ «Kë ndza haladzay ndo mäge sariya a këma mäge sariya i madakway i ngwas niye bay. A dzala mē gër ngay a gwad: «Ayaw! Neŋ na dzala gër ka Mbëlom bay ada kwa ndo a geŋ mē gër bay, ⁵ ane tuk na, madakway i ngwas nakay faya ma wurdeŋeye me, ngama na geye na sariya ngay tädäy bëna, ma gëriye ha madayaw ka tēv ga bay.»»

⁶ Bëy Maduweŋ a gwadätay sa: «Tsënum wu nakē ndo mäge sariya niye ngwalak eye bay a tsik aye! ⁷ Ada Mbëlom neŋgeye na, ma dzëniye ndo ngay hay bëdfaw? Tadë faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzëne tay dëw? ⁸ Sërum ha na, ma dzëniye tay ta bëse. Ane tuk na, aza neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyë ndo mädzal gër hay ka neŋ ngway dëw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzangal

⁹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa. Dzeke niye na, hërwi ndo neheye tē dzala tē gwad nätëye ka däre i Mbëlom na, ngwalak eye hay ada nätëye ta zëba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰ A gwadätay:

«Ndowne hay andaya sulo, ti ye a gay i mädëslay ha gër a Mbëlom mata ðuwulay me a Mbëlom. Ndo neŋged na, ndo Farisa, neŋged na, ndo matsekele dzangal.

¹¹ «Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lätse tēv ngay wal. A gwad mē dërev ngay: «A! A! Mbëlom ga, na gaka naha sisöe hërwi neŋ na, andza siye i ndo hay tábey. Nätëye na, mäkäl eye hay, ndo ngwalak eye hay bay. Të gawa

**17:29 Madazlay i wu hay 19.24-25.

††17:32 Madazlay i wu hay 19.26.

madama. Neŋ na, na gaka naha sisœ hærwi neŋ andza ndo matsekele dzaŋgal nakay tœbey. ¹²Mæ luma nœte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vœlawa nœte.»

¹³«Ndo matsekele dzaŋgal neŋgeye na, a lœtse dœreŋ. Kwa kœ lœtse ha gœr mazœbe dœre a mbœlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: «Mbœlom! Na gaka mœ bo tey hærwi neŋ na, ndo i mezeleme.»»

¹⁴Yesu a gwadfatay: «Sœrum ha na, ndo matsekele dzaŋgal nakay a ye a ŋgway a mœtagay na, neŋgeye ka tœv i Mbœlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye neŋgeye na, andza niye tœbey. Hærwi ndo nakœ a say tœ gwad neŋgeye bagwar eye na, Mbœlom ma tœriye ha wawa eye dœh. Ndo nakœ a tœra ha bo ŋgay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbœlom ma tœriye ha bagwar eye dœh.»

Yesu a tœma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵Ma dœba eye na, ndo hay tœ hœl naha wawa tsekweŋ tsekweŋ eye hay a Yesu hærwi ada mœ pa fataya hœlay ada tœ huta ŋgama. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tœ gatay me a ndo niye hay tœ hœlay naha wawa hay aye.

¹⁶Yesu a gwadfatay a wawa hay: «Hœndzœdœmaw ka tœv ga.» A gwadfatay a gawla ŋgay hay: «Gœrum tay ha wawa hay, tœ yaw ka tœv ga! Kœ hœharum tay ha bay, hærwi Bœy i Mbœlom mavœla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁷Sœrum ha na, ndoweeye ka tœma Bœy i Mbœlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bœy i Mbœlom bay.»

Ndo i zelele ta Bœy i Mbœlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

¹⁸Bœy i Yahuda wuray a tsœtsah ka Yesu, a gwaday: «Miter lele eye, na

hutiye sifa nakœ ma ndœviye bay aye na, na giye na, kœkay?»

¹⁹Yesu a gwaday: «Ka zeleŋ ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbœlom nœte ŋgweŋ. ²⁰Ka sœr bazlam i Mbœlom mapala eye dœw? Bazlam i Mbœlom mapala eye a gwad na: Kœ ge madama bay, kœ kœd gœr i ndo bay, kœ ge mœkal bay, kœ raw me ka ndo kame i sariya bay, rœhatay ha gœr a bœba yak ta may yak.††»

²¹Ndo niye a mbœday faya a gwaday: «Gœr i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hœnay ha gœr kwa ma wawa.»

²²Yesu a tsœne andza niye na, a gwaday: «A zœkaw fakaya abœra wu nœte sa: Anœke na, do ta sœkœm ha zlele yak hay tebiye ada kœ ŋgœnatay suloy eye a ndo i mœtawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiye zlele mœ mbœlom. Tsa na, dara, peŋ bœzay.»

²³Ane tuk na, ndo niye a tsœne bazlam niye na, a ndalay haladzay hærwi zlele ŋgay na, haladzay.

²⁴Yesu a zœba faya na, a ndalay, a gwad: «Hærwi ndo i zlele na, mede a Bœy i Mbœlom i ŋgay na, mada me eye haladzay. ²⁵Tœ bœmalœ nakœ ndo i zlele ma diye a Bœy i Mbœlom aye na, ŋgama zlœg-weme mœ ye ta bœd i lœpœre.»

²⁶Ndo neheye tœ tsœne bazlam i Yesu nakœ a tsik aye na, tœ gwad: «Ane tuk na, kœ ge andza niye na, mata sle mœtœme na, way?»

²⁷Yesu a mbœdatay faya, a gwadfatay: «Ndœray ma sliye mœtœme bay. Ane tuk na, Mbœlom ma sliye mœtœme ha ndo.»

²⁸Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsœne! Nœmay anaŋ, nœmaa gœr ha gay may hærwi mœpaka bœzay na, kœkay?»

²⁹Yesu a gwadfatay: «Sœrum ha, ndoweeye kœ gœr ha gay ŋgay, ŋgwas ŋgay, malamar ŋgay haslœka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, bœba ŋgay ta

††18:20 Madayaw abœra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

may ngay, wawa ngay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviyə bay aye.»

Yesu a da ha məmətə ngay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla ngay niyə hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niyə ka gər i neŋ Wawa i Ndo aye na, ma giyə bo tuk.

³² Ta vələteyə ga ha a ndo neheyə tə sər Mbəlom bay aye. Ta ngwasiyə fa-gaya, ta tsədəŋeye, ta tufəŋeye slesləb a dəre. ³³ Ta ndəbiyə ga ta mandalaḃa ada ta kədiyə ga. Ane tuk na, ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweyə abəra ma mədahaŋ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsəne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məgwədə mey na, maŋgaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliyə a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsəne ndo hay faya ta diyə ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Yesu ndo i Nazaret ma diyə tə fa'anaŋ.»

³⁸ Guluf niyə a tsəne andza niyə na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheyə tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niyə hərwi ada mā bəbəl wuray bay, mā ndza dīkdīk.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadatay: «Dum gəsumayaw həlay kanaŋ.» Tsa na, ti ye tə gəsayaw həlay. A ndisl naha ka təv i Yesu na, Yesu a tsətsah faya, a gwaday: ⁴¹ «A saka nā ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niyə a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, a seŋ na, nā ngatay a dəre sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwaday: «Yawa lele, mədzal gər yak nakə ka dzala ga ha aye na, kə mbəl kar ha.»

⁴³ Kwayaŋga guluf niyə a ngatay a dəre. A pay bəzay a Yesu. A zambaday a Mbəlom. Ndo niyə hay haladzay aye tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, nəteyə tebiyə ta zambaday a Mbəlom.

Yesu ta Zase

19 Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wuzlahgəma i Zeriko niyə.

² Ahəl nakə faya ma diyə na, ndoweyə andaya tə zalay Zase, neŋgeyə andaya dərmak. Neŋgeyə na, zlele eye. Neŋgeyə baŋwar i ndo matsekele dzanŋal hay. ³ A pəla tsəved məngatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kə ngatay bay hərwi ndo hay haladzay ada neŋgeyə na, dakwel eye. ⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a gərdaf i kuvoray. A tsal a gərdaf na, hərwi məngatay a Yesu nakə ma diyə ta tsəved niyə aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bəzay i gərdaf i kuvoray niyə na, a zla gər ka mbəlom, a zəba dəre a gərdaf niyə. A ngatay naha a Zase. Tsa na, a gwaday naha: «Zase, mbəzlaw bəse. Bəgom na diyə na ta ndziyə mə gay yak.»

⁶ Zase a tsəne andza niyə na, a mbəzlaw bəse. Tsa na, ti ye ka bo a gay ngay. Ti ye naha na, a təma tay ha tə məngwese lele.

⁷Ndo hay tə ɲgatay andza niye na, a ndalatay. Ta ɲgəlay bəzay a Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mə gay i ndo i mezeleme daw!»

⁸Zase neŋgeye a lətse kame i Bəy Maduweŋ a gwaday: «Tsəne Bəy Maduweŋ ga! Anəke na, na ɲgəniye ha zlele ga wudak, na ɲgənatay ha a mətawak hay. Ada tadə na zla suloy abəra ka ndoweye ka zal na, na may ha ɲgway a dəma madzəga fad.»

⁹Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəgom mətəme ki yaw a gay yak hərwı nəkar na, wawa i Abraham dərma. ¹⁰Hərwı neŋ Wawa i Ndo na yaw na, mapəle ndo neheye madza eye hay ada mətəme tay ha.»

Dzeke i suloy nakə ndo a ɲgənatay a ndo i məsler ɲgay hay aye

Mata 25.14-30

¹¹Ndo niye hay faya ta pay zləm a bazlam ɲgay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tə dzala na, tə gwad: «Mazlambar Bəy i Mbəlom ma deyeweye tuk.» ¹²Wu nakə Yesu a tsikatay aye na, anaŋ, a gwadətay:

«Ndowneye andaya neŋgeye na, gwala i bəy hay. A ye a gəma dərəŋ eye hərwı ada t̄a pa ahaya a bəy. Ta pa na a bəy na, ma maweye ma ləviye ndo ɲgay hay. ¹³Ma ta həliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i məsler ɲgay hay kuro. Nətəye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a ɲgənatay kwar i suloy. A vəlatay kwar i suloy nətə nətə tay aye. Kwar i suloy niye nətə na, suloy mə dəma haladzay. A gwadətay: “Mbədum ha həlay hus a pat nakə na maw aye.”

¹⁴«Ane tuk na, ndoweye niye a say bəy aye na, ndo i gəma ɲgay hay ta wuda na bay. Tə slər ndo hay ma dəba ɲgay hərwı t̄a ye t̄a gwadətay na: “A samay ndo nakay m̄a t̄əra bəy may bay.”

¹⁵«Ada d̄uh huya ta pa na a bəy. Tə pa na a bəy na, a maw a gəma ɲgay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i məsler ɲgay niye hay a ɲgənatay kwar i suloy aye hərwı məsərə ha magogoy nakə tə huta faya aye.

¹⁶«Ndo makurre eye a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy nakə ka vələŋ aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷«Bəy niye a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler lele eye dedək. Anəke na, na piye kar a bəy, ka ləviye gəma kuro hərwı məsler nakə tsekweŋ aye ka ge na ta tsəved eye.”

¹⁸«Ndo masulo eye a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, suloy niye ka vələŋ eye na, na huta faya zlam.”

¹⁹«Bəy a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, na piye kar bəy eye, ka ləviye gəma zlam.”

²⁰«Ma dəba eye na, ndo neŋged a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakə ka vələŋ aye anaŋ. Na ləva faya bo lele na mbuza na a peteked, na ɲgaha na lele. ²¹Na dzədzaraka haladzay, hərwı nəkar na, ndo makula gər eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sləga bay na, ka dziye tsa.”

²²«Bəy niye a mbəday faya a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ɲgwalak eye bay aye. Maa gəs kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sər ha kurre neŋ na, ndo makula gər eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sləga bay na, na dziye tsa na, ²³ada ka mey, meeneŋ na, peŋ na suloy a gay nakə tə pawa a dəma suloy aye. Atay ka məmaw ga na, na diye na həlaweye abəra mə dəma na, na hutıye faya magogoy.”

²⁴«Tsa na, a gwadətay a ndo neheye ka t̄əv aye niye: “A niye zlum faya abəra kwar i suloy niye. Vəlumay faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

²⁵«Ndo niye hay ta mbəday faya tə gwaday: “Bəy may, neŋgeye na, kwar i suloy ɲgay andaya kuro segey!”

²⁶ «Bəy niye a gwadatay: “Sərum ha na, ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. ²⁷ Ane tuk na, ndo neheye a satay nā təra bəy tay bay aye na, dum naha, gəsumatay ahaya ada kâ kədum tay ha ka dərə ga kanaŋ.”»

Məfələkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

²⁸ Yesu a ndəv ha mətsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem. ²⁹ Mazlambar ta husiye a gəma i Betifadze ta Betani bəse ta mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədoez aye na, a slər gawla ŋgay hay kame sulo. ³⁰ A gwadatay: «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo wawa eye məbara eye ndəray kə ndza faya dafə zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumeŋ ahaya kanaŋ. ³¹ Tadə ndəray ka tsət-sah fakuma: “Ka pəlumeye na zuŋgo eye a ŋgay” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduweŋ.”»

³² Ndo i məsler niye hay sulo aye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. ³³ Tsa na, ta dazlay a məpəle zuŋgo niye. Ahəl nakə nəteye faya ta pəliye zuŋgo niye na, ndo i zuŋgo niye a gwadatay: «Ka pəlumeye na zuŋgo eye hərwi mey?»

³⁴ Ta mbəday faya tə gwadafay: «A say a Bəy Maduweŋ.»

³⁵ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

³⁶ Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya

ma diye tə dəma aye. ³⁷ Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahəmba i Tetədoez aye na, gawla ŋgay hay tebiye ta dazlay a mazambadafay a Mbəlom tə mənŋg-wese eye lele ada tə mawude ta mag-ala ŋgələkaka hərwi masuwayaŋ nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye.

³⁸ Tə gwadawa: «Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!»[¶]

«Zay mə mbəlom, ada zambadafay a Mbəlom, nənŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

³⁹ Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwaday a Yesu: «Miter, gwadatay a gawla yak hay tâ gər ha məbəbəle wuray.»

⁴⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha na, kwa nəteye ta ndza dıkdıkd bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dərətsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl nənŋgeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ŋgatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvələka zay aye na, həbe ka təmiye abəra mə dərətsətseh. Ane tuk na, anəke na, mənŋgaha eye faka abəra, ka sliye faya mənŋgatay bay! ⁴³ Pat i dərətsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo mənə dərə yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

[¶]19:38 Dəmes hay 118.26.

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo mäge tsakala hay abəra na dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadətay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i maduwule me.^{§§}” Ane tuk na, nəkurom ka tərüm ha lar i məkäl hay na, kəkay?»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved mägəse na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metshe eye lele.

Gədaŋ i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

20 Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dətaye ha Labara Ŋgwalak eye ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu. ² Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwadəy: «Ka ge wu neh-eye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way, tsikamay?»

³ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Neŋ dərmaċ na tsətsahiye fakuma: ⁴ Maa sləraw Yuhana madzəhuċe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw?»

⁵ Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədəkweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶ Ada tadə ka gwadəkwa maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedək Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.»

⁷ Ta mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhuċe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸ Yesu a gwadətay: «Neŋ bəbay na ge wu neh-eye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ŋgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadətay: «Ndw-eye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada t̄a fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweye haladzay.

¹⁰ «Hələy i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada t̄a vəlayaw faya abəra i ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neh-eye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaba na ada ta həhar na həlay kəriye.

§§19:46 Ezay 56.7.

*19:46 Zeremi 7.11.

¹¹ «Ndo i guvah a ngatay andza niye na, a slər ndo nenğed sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaba na dərmak. Tə tsədəy pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wuray kwa tsekweñ bay. ¹²Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbələk. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.

¹³ «Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wuda na haladzay aye təday. Agəla nenğeyə na, ta rəhay ha gər, ta geyə wuray bay.”

¹⁴ «Ane tuk na, tə ngatay a wawa niye na, tə tsik mə walañ tay tə gwad: “Aya! Anañ magedze ngay nakə ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətəkweye a nəkway!” ¹⁵Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahañ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadətay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶Ndo i guvah niye ma deyeweyə ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeleñ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadətay: «Dzeke nakay mə Dərewel i Mbəlom aye a say məgwede na, kəkay? “Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, nenğeyə duh.†”

¹⁸ «Kwa way kə dəf ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəf ka ndoweyə na, ma ləgəriye na kərđik kərđik andza merebək.»

¹⁹ Ndo mədzañgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo

neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayañña ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

Məvəle dzanğal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ngay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a sətay mapəle mənese abəra ka Yesu mə bazlam ngay neheye ma tsikiye aye. Tadə ta huta faya abəra mənese na, ta sliye faya məvəlay a həlay a ndo məvəle dala tuk. Hərwi bəy i Roma na, nenğeyə gədañ eye ada maa ləva dala i Roma na, nenğeyə.

²¹ Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwadəy: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedək. Ka ngəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedək aye. ²² Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya, bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzanğal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay dəw?»

²³ Ane tuk na, Yesu a sər ha, a sətay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadəy: ²⁴ «Ehey bəzumeñ ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadəy: «Mandəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Ta mbədəy faya, tə gwadəy: «I bəy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadəy: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ngway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ngway.»

†20:17 Dəmes hay 118.22.

²⁶ Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abəra mənese bay tebiye. Duh bazlam ŋgay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

**Tə tsik ka gər i mələtsew
abəra ma mədahaŋ**

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dəba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anaŋ. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ŋgwas ŋgay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye[‡]” bədfaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye m̄a dze bay. ²⁹ Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ŋgay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ŋgay niye a zla aye bay. ³⁰ Məmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. A zla na, a mət. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dərma. Nəteye neheye tasəla aye tə zla ŋgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay ta wa ta ŋgwas niye bay. ³² Ka mandəve ŋgay eye na, ŋgwas niye a mət dərma. ³³ Pat nakə aza mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi nəteye niye tasəla eye ta zla na ka ŋgwas!»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Hasləka ta ŋgwas neheye ka mändzibəra nakay anaŋ aye na, ta zliye bo.

³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nəteye ta ndziye ka mändzibəra nakə wedeye na, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ŋgwas na, ta zliye bo sa bay.

³⁶ Nəteye na, ta mətseye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abəra ma mədahaŋ a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ka sərakwa ha mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma bəf na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweŋ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.[¶]” ³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, təde.» ⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadāy: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, neŋgeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ŋgay a gwad ma dərewel i Dəmes hay na:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadāy a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a huɸ i sik yak aye.[§]”

[‡]20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

[¶]20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6.

[§]20:43 Dəmes hay 110.1.

⁴⁴«Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ŋgay na, ma kəkay?»

Sariya ka gər i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zləm a bazlam ŋgay nakə faya ma tsikat-eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁶«Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, ta wuda ndo hay tā tsikatay me ta mədəslatay ha gər. Mə gay i mađuwule me na, ta pəlawaya i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁷Wu nakə tə vələwatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulaway me a Mbəlom na, vədṽəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tā gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

Məvəlay wu a Mbəlom tə dərev nəte eye

Mata 12.41-44

21 Ma dəba eye, Yesu a zəba ka bo bəra dəre na, a ŋgatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu məpe suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ²Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a dəma kofo sulo dərma.

³Yesu a gwadatay: «Sərum ha madakway i ŋgwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a dā ha ta mbəzliye gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵Ndo mekeleŋ eye hay tə tsik ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dəzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə vəlay a Mbəlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadatay: ⁶«Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeleŋ eye na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

ŋgodgor i mandəve i məndzibəra

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷Ndo niye hay ka təv eye niye ta tsətsəh faya, tə gwad: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kəday? ŋgodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Gum metshe lele! Ndəray mâ səpat kurom bay. Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste, həlay eye kə ndislew!” Ane tuk na, kə pumatay bəzay bay. ⁹Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm ta ndo neheye ta niye dəre a bo aye na, kə dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye təday. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay.»

¹⁰Yesu a gwadatay sa: «Slala ŋged ta giye vərəm ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vərəm. ¹¹Dala ma bəliye, ada mändəzələŋ ma giye, dəvats i magə-dama haladzay ma gateye a ndo hay ma gəma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayəŋ eye tə wu mekeleŋ eye hay wal wal ma dzədzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mə mbəlom.

¹²«Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dəretsətəh. Ta gəsiye kurom a gay i mađuwule me,

ta gakumeye sariya ada ta dərəzliye fakuma a gay i daŋgay. Ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bəy hay ada kame i ndo mələve dala hay hərwi ga. ¹³Niye na, həlay eye i kurom məhəle mbal i gər ga tuk. ¹⁴Pat eye kə ndislew na, gəsüm dərəv lele. Kā dzədzarum mə dərəv kurom anəke na: “Mata mbədə famaya abəra me way?” na, kā dzalum bay. ¹⁵Nej eye na dākumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo mənə dərə kurom hay ta sliye faya mədəfe kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶«Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma daf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma daf. Ta gəsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mədahaŋ a siye hay haladzay mə walaŋ kurom. ¹⁷Ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. ¹⁸Ane tuk na, sərüm ha na, məkwets i gər kurom kwa nəte ma dziye bay. ¹⁹Gum gədaŋ lele. Ka ta mbələmeye ha məsəfəre kurom hay na, andza niye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰«Tadə ka ŋgatumay a vərəm kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərüm ha mazlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. Ndo neheye nəteye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tã hwayaw abəra mə dəma dərəŋ ada ndo neheye mə gəma aye na, tã hway a wuzlah gay bay.

²²«Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbələm ma giye sariya ŋgay aye tuk. Niye na, andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik faya mə Dərəwel i Mbələm ma ta giye bo aye. ²³Pat eye niye na, dərətsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vələteye wah a wawa tay hay

aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dərətsətseh haladzay hərwi Mbələm ma ta gateye dərətsətseh. ²⁴Ndo niye hay tə sər Mbələm bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbələm bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dəma na, hus ahəl tay nakə ka ndəv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵Yesu a gwadatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mäge masuwayaŋ wal wal ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətasl nakə a vəzl haladzay vəvəva a bəl ha dələv i yam wekit wekit aye. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vələteye mədzal gər. ²⁶Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədaŋ eye ka magərmbələm aye ta bəliye haladzay.

²⁷«Ma dəba eye na, ndo hay ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸Aza ka ŋgatumay a wu niye hay ta dazlay məndislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbələm, hərwi Mbələm ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaf hay tebiye kwa! ³⁰Ka ŋgatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a maḅufe na, ka sərüm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw! ³¹Andza niye ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərüm ha Bəy i Mbələm neŋgeye bəse tə nəkurom.

³²«Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, daɗa ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴«Gumay metsehe a bo kurom. Kā gərumay ha dərev kurom a wu məse bay, kā kwayum bay ada kā vəlumay ha mədzal gər kurom a wu i mändzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom mâ ndzakum a gər həf bay. ³⁵Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka mändzibəra ta səriye ka bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbəts andza balay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶Ndzum tsezlezleŋŋe, dıwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaŋ ka məsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəs-lay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata həne ma tsaholok nakə tə zalay Mahəmba i Tetəɗəz aye. ³⁸Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəs-lay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

Yudas a ge ɗaf ka Yesu

Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

22 Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu mənɗay tay nakə tə zalay «peŋ» aye na, gəɗe faya bay. ²A həlay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved

ka məkəɗe na Yesu. Ane tuk na, ta dzəɗzar ta ndo hay.

³Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot aye. Neŋgeye na, nəte mə waləŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəs-lay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka mäge ɗaf ka Yesu. ⁵A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwaday: «Nəmaa vələkeye dala.» ⁶Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge ɗaf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənɗay nakə gəɗe faya bay aye na, pat i məkəɗe təbaŋ hərwi məde wu mənɗay i Pak aye kə husaw tuk. ⁸Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadatay: «Dum ta dumakway wu mənɗay i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwaday: «A saka nəmaā daka ɗaf na, ka waray?»

¹⁰Yesu a mbəɗatay faya, a gwadatay: «Tsənum lele! Taɗə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a ɗəma aye, ¹¹ada gwadumay a ndo i gay niye: “Miter a tsətsah fakaya, a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənɗay i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?” ¹²Ka tsətsahum andza niye na, ma ɗakumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋgeɗ aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo

eye mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Wu mənday i Bəy Maduwej

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korijte hay 11.23-25

¹⁴ Həlay i mənde wu mənday niye a sla na, Yesu ta ndo i maslañ ɲgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənde wu mənday.

¹⁵ A gwadətay: «Na ta giye dərətsətseh na, a señ haladzay mənde wu mənday i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday. ¹⁶ Ayaw! Neñ faya na tsikakumeye, dafda na ta ndiye wu mənday nakay sa bay hus a pat nakə dedek ɲgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷ Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kâ sum wu məsay nakay mə dəma aye. ¹⁸ Neñ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹ Tsa na, a zla peñ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ɲəna ha peñ niye, a vələtay a gawla ɲgay hay, a gwadətay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neñ.»

²⁰ Ma dəba i mənde wu mənday niye na, a zla gəvet, a gwadətay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. ²¹ Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fağaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənday dziye. ²² Neñ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Dərewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dərətsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fağaya daf aye.»

²³ Gawla ɲgay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walañ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walañ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walañ tay haladzay, tə gwad: «Way nakə mə walañ kway nakay neñgeye bagwar eye na, way?»

²⁵ Yesu a gwadətay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo neheye gədañ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nəteye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekweñ ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

²⁷ «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neñgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudu ndo məge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neñ nakay anañ mə walañ kurom anəke aye, neñ na, andza ndo i məsler.

²⁸ «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ɲgatay ma wuzlah i dərətsətseh nakə tə geñ aye haladzay. ²⁹ Neñ bəbay na, na vələkumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vələñ aye. ³⁰ Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neñ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv məndze i bəy hərwi məge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a gwadətay a Simoñ Piyer: «Simoñ, Simoñ tsəne! Fakalaw kə huta gədañ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza mahəve daw nakə ta həvawa hərwi mañgəne tay ha ka bo abəra

ta dzəndzar aye. ³²Ane tuk na, neŋ na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na dūwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzal gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vəlatay gədaŋ a malamar yak hay.»

³³Piyer a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a daŋgay ka deyemeye salamay. Kwa məməte, ka mətameye salamay!»

³⁴Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Ka tsik na, dedek ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Mələve bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵Yesu a gwadāy a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbədāy faya: «Wuray kwa tsekweŋ kə kətsamay bay.»

³⁶Yesu a gwadāy: «Anəke dūh na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərma. Ada ndo nakə maslalam ŋgay andaya bay aye na, mâ səkəm ha rəkwaŋ ŋgay ada mâ səkəm maslalam. ³⁷Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Neŋgeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.**” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸Gawla ŋgay hay tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, maslalam hay anaŋ sulo.»

Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Niye na, da kə sla.»

Yesu a ye mata dūwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədoez

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahəmba i Tetədoez andza nakə a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ⁴⁰Tə ndisl naha a dəma na, Yesu a gwadāy: «Dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dəfūm a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴¹Tsa na, a gər tay ha gawla ŋgay hay. A ye abəra ka tər tay əzad dərən tsekweŋ tsa. A ye naha a dəkw gurmets ka dala, a dūwulay me a Mbəlom, ⁴²a gwad: «Bəba, tadə ka wudə na, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvəlay gədaŋ. ⁴⁴Yesu a dzədzar, mədzal gər ŋgay a mbəda haladzay. A dūwulay me a Mbəlom ta gədaŋ sa. Mərəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a təkwa ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵A ndəv ha madūwulay me a Mbəlom na, a mbəda gər ka təv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Madagər a gatay hərwi dərəv a ndalatay. ⁴⁶A gwadāy: «Lətsum, dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dəfūm a masəpete i Fakalaw bay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha

**22:37 Ezay 53.12.

bāse ka tāv i Yesu hārwi mægāse na ka bo tēmbolok tēmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadāy: «Yudas, ka giye daf ka neṅ Wawa i Ndo na, ta mægāse ga ka bo tēmbolok tēmbolok daw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tē ṅgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tē gwadāy: «Bəy Maduweṅ, nəmaa watsa tay ta maslalam daw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nətē mē walaṅ tay a fay a ndo i mēsler i bagwar i ndo mēwəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm i həlay i mēnday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadatay a gawla ṅgay hay: «Gərūm tay ha, niye na, da.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwud suwud.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tē wəlaway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mādəslay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gāse na aye, a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkāl daw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mē gay i mādəslay ha gər a Mbəlom na, ka pəlum tsəved mægāse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvoṅ aye ma bəziye ha gədaṅ ṅgay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ Tē gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo mēwəlaway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dərəṅ. ⁵⁵ Ma dalamətəgay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay nət-eye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka tāv tay dərma.

⁵⁶ ṅgwas wuray andaya a gawa mēsler mē gay eye niye a ṅgatay a Piyer mandza

eye ka ako. A zəba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mbədāy faya a ṅgwas niye, a gwadāy: «A'ay! Na sər na bay!»

⁵⁸ Məndze tsekweṅ na, ndo mekeleṅ eye a ṅgatay a Piyer, a gwadāy: «Nəkar dərma na, nətē mē walaṅ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwadāy a ndo niye: «A'ay! Neṅ na mē walaṅ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dəba eye tsekweṅ mahlambar bəre nətē na, ndo mekeleṅ eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, tē ndzawa tē Yesu dərma! Sa tsa na, neṅgeye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbədāy faya, a gwadāy: «A saka mēgwede mey na, na sər bay.»

Kwayaṅṅa ahəl nakə faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlahā. ⁶¹ Bəy Maduweṅ a mbədə bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dərə. Tsa na, wu nakə Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gər tuk. A gwadāy na: «Bəgom dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neṅ bay.» ⁶² Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətəgay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tē ṅgwasā ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsəpawa Yesu aye, tē ṅgwasawa ka Yesu ada tē kədawa na. ⁶⁴ Tē mbuzaway na dərə ada ta tsətsahawa faya, tē gwadaway: «Nəkar na, Kəriste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tē tsikaway wu siye hay haladzay hārwi mətəsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dərə a tsada na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tē wəl-

away wu a Mbəlom aye ta ndo mädzaŋ-gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay tə haya gər. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷Ti ye naha ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Nəkar na, Kəriste daw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Kwa tadə na tsikakum bəbay na, ka təməmeye bay, ⁶⁸ada tadə na tsətsah fakuma na, ka mbədumeŋeye faya bay. ⁶⁹Ane tuk na, sərūm ha kwa anəke Wawa i Ndo ma ndziye tə həlay i mən-day i Mbəlom gədaŋ eye.»

⁷⁰Tsa na, nəteye niye tebiye tə gwadāy: «Azlakwa nəkar na, Wawa i Mbəlom daw?»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Bo kurom eye ka gwadum neŋ neŋgeye.»

⁷¹Tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Ka paləkweye na, sa mey. Ba bo kway eye ka tsənakwa wu neheye a tsik tə bazlam ŋgay aye.»

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

*Mata 27.1-2,11-14; Markus
15.1-5; Yuhana 18.28-38*

23 Ma dəba eye na, ndo niye hay tebiye tə lətse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ²Tə ndisl naha a dəma na, ta dazlay a mədəse parasay ka Yesu haladzay, tə gwad: «Nəmaa ndzay a gər a ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadātay na: “Kā vələmay dzangal a bəy i Roma bay” ada a gwad neŋgeye Kəriste, bəy bagwar eye.»

³Pilat a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedək daw?»

Yesu a mbədātay faya, a gwadāy: «Nəkar ka tsik segey.»

⁴Pilat a gwadātay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye

ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mənese nakə ma gəsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵Ane tuk na, ndo hay tebiye tə gwadāy ta magala: «Faya ma tsəviye tay ha ndo hay tə matətike ŋgay nakə a tətikawatay aye. A dazlay məge andza niye na, ka dala i Galile. A həhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kə ya ahaya kanaŋ anəke a Zerozelem sa.»

⁶Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷Tə gwadāy faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, neŋgeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadātay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say məŋgatay a Yesu na, kwa anəke bay. A say na, Yesu mā gay masuwayaŋ ka təv ŋgay.

⁹A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbədātay faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha dərma. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədaŋ.

¹¹Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsadāy a Yesu ada tə ŋgwasa faya haladzay. Tə pa faya peteked nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹²Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wudā bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta təra ta dzam eye tuk.

*Mata 27.15–26; Markus 15.6–15;
Yuhana 18.39–19.16*

¹³Ma dəba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway

wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye. ¹⁴A gwadətay: «Ka gəsumerəwew ndo nakay ka gwadum na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsüm faya parasay. ¹⁵Herod Añtipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweñ nakə məkəde na aye bay. ¹⁶Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaɓa ada na gəriye ha.»

[¹⁷Ka viye ka viye na, Pilat a garawatay ha ndo abəra ma daŋgay nətə hərwi magurlom i Pak.]

¹⁸Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədañ, nətəye tebiye tə gwad: «Kəf na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹Barabas na, tə gəs na hərwi a kəf ndo ahəl nakə tə ge magazləga ma wu-zlahgəma aye.

²⁰A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

²²Pilat a gwadətay mamahkar eye sa: «Nəngəye a ge na, mənese waray? Neñ na, na huta faya mənese nakə məkəde na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaɓa na, ada na gəriye ha.»

²³Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədañ, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!» Tsiy mawude tay niye a gay zləm a Pilat.

²⁴Tsa na, a təma andza i ndo hay nakə a satay aye. ²⁵A gərətay ha Barabas andza nakə a satay aye. Azlakwa duh Barabas tə gəs na a daŋgay na, hərwi a

kəf ndo ahəl nakə tə ge magazləga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vəlatay ha a ndo hay, a gwadətay: «Gumay wu nakə andza a sakum məgay aye!»

Ti ye ha Yesu mata kəde na

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

²⁶Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na mə dəma aye na, tə dza gər ka tsəved ta ndoweye andaya tə zalay Simoñ a maw abəra mə pesl. Nəngəye na, ndo i gəma i Siren. Sidzew hay tə gəs na tə gay kutoñ ka mazole mayako niye mazləlmbada eye hərwi ada m̄a zla naha ma dəba i Yesu.

²⁷Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Iḡwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi ḡgay. ²⁸Yesu a mbəda bo ka təv i ḡwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadətay: «A nəkurom ḡwas i Zerolem hay, k̄a tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Məḡg-wese ka gər i ḡwas neheye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰Ndo hay ta gwad-eye a mahamba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwad-eye a tsa-holok hay: “Amboh ḡgaha may tey!”^{††} ³¹Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako ḡgədiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

³²Ti ye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tə ge mənese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³Tə ndisl naha ka təv niye tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, ka təv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tə

^{††}23:30 Oze 10.8.

ge mænese aye dærmak, næte tæ hælaj i mændaŷ, neŷged tæ hælaj i gula.

³⁴ Yesu a gwad: «Bæba ga, pæsataŷ ha mænese tay hærwi wu nakæ ta giye na, tæ sær bay.»

Sidzew hay tæ ge tsakwal ka peteked ŷgay hærwi mæsære ha peteked mamætsa eye na, a way. Tsa na, ta ŷgæna ha a bo peteked niye.

³⁵ Ndo hay tebiye næteye ka tæv eye niye faya ta zæbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tæ ŷgwasa ka Yesu, tæ gwad: «Neŷgeye na, kætæma tay ha siye i ndo hay sa na, mâ tæma ha bo ŷgay tey. Tædækæ ge neŷgeye na, Kæriste, neŷgeye nakæ Mbælom a zla na aye na, mâ tæma ha gær ŷgay tey.»

³⁶ Sidzew hay tæ ŷgwasa ka Yesu dærmak, ta hændzæd naha ka tæv ŷgay tæ wælaj wuŷe andaya guŷakaka. ³⁷ Tæ gwad: «Kæ ge nækær bæy i Yahuda hay na, tæma ha bo yak aye tey!»

³⁸ Ka mayako niye mazlæmbadæ eye na, ta law naha faya palalam wuraj zal ka gær i Yesu, tæ watsa: «Nakay na, bæy i Yahuda hay.»

³⁹ Ndo næte mæ walaŷ i ndo niye sulo tæ ge mænese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsadæy a Yesu. A gwad: «Ka gwad nækær na, Kæriste sa na, tæma ha gær yak ada kâ tæma may ha tey!»

⁴⁰ Ane tuk na, ndo neŷged a may ha mænese a gwad: «Ka sær Mbælom tæbædew? Nækær anæke ta kædiye kar andza neŷgeye dærmak. ⁴¹ Ane tuk na, i may ta kæd may na, tæde bæna, ta kædiye may ka wu nakæ ka gama lele bay aye. Neŷgeye na, kæ ge mænese kwa tsekweŷ bay.»

⁴² Tsa na, a gwadæy a Yesu: «Pat nakæ ka deyeweye andza bæy bagwar eye na, kâ mætsa ga ha gær bay, dzala fagaya tey.»

⁴³ Yesu a mbæday faya, a gwadæy: «Neŷ faya na tsikakeye: Sær ha na, bægom nakay ka ta ndzameye tæ nækær mæ mbælom.»

Mæmæte i Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴ Ma giye mazlambar magærhæpat, lævoŷ a ge ka dala niye tebiye tekædægæm. A ge na, hus a bære mahkar i huwa. ⁴⁵ Pat a ndærmadæ a tæv eye. Tsa na, peteked nakæ a ŷgæna ha ka bo abæra gay i mædæslay ha gær a Mbælom sulo aye a ŷguraðæ tsæŷŷa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kælærra, a gwad: «Bæba, na gær ha mæsæfære ga a hælaj yak.††»

A tsik andza niye na, a mæt tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a ŷgatay a wu niye a ge bo aye na, a zambadæy a Mbælom, a gwad: «Ta dedæk ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸ Ndo neheye haladzay ti ye mata zæbaw faya aye, tæ ŷgatay a wu nakæ a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mætagay. ⁴⁹ Dzam i Yesu hay ta ŷgwas neheye tæ payaw bæzay kwa abæra ma Galile aye næteye malætsa eye dæreŷ faya ta zæbiye ka wu nakæ ma giye bo aye.

Tæ pa na mædahaŷ i Yesu a tsævay

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰ Ndoweye andaya tæ zalay Yusufa. Neŷgeye ŷgwalak i ndo. Neŷgeye næte mæ walaŷ i ndo mæge sariya hay dærmak. ⁵¹ Neŷgeye na, kæ ndza ta næteye ka mæge bæbærek tay ada ka mæsler tay niye tæ ge aye na, kæ ndza ta næteye bay. Neŷgeye na, ndo i gæma i Arimate. Gæma eye niye mæ dæma na, Yahuda hay. Neŷgeye faya ma hæbiye Bæy i Mbælom.

††23:46 Dæmes hay 31.6.

⁵²A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsətsah faya tsəved ka məzle mədahaŋ i Yesu. ⁵³Pilat a vəlay tsəved ka mədahaŋ i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləlm-bada eye. A mbəkwa na mədahaŋ niye ta rəkwat. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahaŋ dāda zuk bay. ⁵⁴Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo ada pat i mazəzukw bo ma dazleye.

⁵⁵Ŋgwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya Yusufa a pa na mədahaŋ i Yesu na, kəkay. ⁵⁶Tsa na, tə maw a mətəgay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurde hərwi mambəde ka mədahaŋ i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukw bo na, ta zəzukw bo. Hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye a ge me məge məsler pat i mazəzukw bo.

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

*Mata 28.1-10; Markus
16.1-8; Yuhana 20.1-10*

24 Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ŋgwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay. ²Tə ndisl naha na, tə ŋgatay a beber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. ³Tə fələkwa a dəma na, ta ŋgatay a mədahaŋ i Bəy Maduweŋ Yesu bay. ⁴Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayaŋŋa ndo hay sulo ti yaw dzərik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dəv haladzay. ⁵Tə ŋgatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadətay: «Ka pələmeye ndo nakə neŋgeye an-

daya tə dərə mə walaŋ i mədahaŋ hay na, hərwi mey? ⁶Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Wu nakə a tsikakum ahəl niye neŋgeye ma Galile mba aye na, mā makumaw a mədzal gər. ⁷A gwad na: «Kutoŋ neŋ Wawa i Ndo na, tā vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazlələmbada eye, ada kə həna sulo ma mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»»

⁸Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

⁹Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nəte aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərmak. ¹⁰Mə walaŋ i ŋgwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ŋgwas neheye nəteye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

¹¹Ane tuk na, ndo niye tə tsəne bazlam tay niye hay ta təkəratay aye na, ta təma bay, ta zəba faya andza bazlam i matərahəŋ.

¹²Ane tuk na, Piyer a lətse a hway ka me tsəvay mata zəbaw. A ndisl naha ka me tsəvay na, a zəba dərə a tsəvay niye zərəd. A ŋgatay naha na, a rəkwat nakə tə mbəkwa ha Yesu aye dekdək. Tsa na, a mbəda gər a mətəgay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbabəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Markus 16.12-13

¹³Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaŋ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay İmayus aye. Gəma niye na, dərəŋ tsəfa ta Zerozelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerozelem na, ka giye ka tsəved bəre sulo. ¹⁴Ahəl nakə

faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nətēye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a händzəd ka tøv tay. Ti ye ka tsəved eye nətē. ¹⁶ Faya ta ngateye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka tsikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nətē mə walaŋ tay niye sulo aye na, məzele ngay Kəleyopas, a gwadāy: «Wu nakə a ge bo ma məhəne neheye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla dāw?»

¹⁹ A mbədāy faya, a gwadāy: «Maa ge mey?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədew? Neŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədaŋ eye ²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vələy ha a Pilat, a gay sariya i məkəde. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye. ²¹ Nəmaa dzala hābe mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha Israyel hay na, neŋgeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom. ²² Sa tsa na, siye i ngwas neheye mə walaŋ may ta vələmay madzədzere. Kə ma may ha hərbaəbəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədəhaŋ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka tøv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dāre. ²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə walaŋ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta

na, andza i ngwas niye hay ta təkəramay aye. Ane tuk na, ta ngatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə dā ha kurre na, a mbakum a mədzał gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sərūm təbədew, Kəriste ma diye a bəy ngay na, ma giye dəretsətseh haladzay təday.»

²⁷ Tsa na, a dātay ha wu nakə tə tsik ka neŋgeye mə Derewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə dərewel i Musa ada mede ha hus a dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved ngay.

²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwadāy: «Kā ye a tøv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dāre faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nətēye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mände wu mənday ta nətēye. A zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a ngənatay ha peŋ niye ada a vələtay. ³¹ Kwayaŋŋa dāre tay a händək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dāre na, neŋgeye andaya ka tøv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə walaŋ tay: «Ahəl nakə faya ma dākway ha Derewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dārev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tə lətse kwayaŋŋa ta mbədə gər a Zerozelem. Tə ndisl naha a wuzlah gay na, tə ndzay a gər a gawla i Yesu neheye kuro gər eye nətē aye tə siye i ndo mekeleŋ eye hay nətēye mahaya gər eye.

³⁴ Ndo niye hay tə ngatatay a ndo neheye sulo aye na, tə gwadatay: «Ta dedək Bəy Maduweŋ kway kə lətsew abəra ma mədəhaŋ, Simoŋ kə ngatay!»

³⁵ Nətēye dərmał ta təkəratay wu nakə a ge bo ta nətēye ka tsəved aye. Tə gwadatay: «Nəmaa ngatay a Yesu ada

nəmaa sər na na, ahəl nakə a ɲgənamay neɲ aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18;

Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walaɲ tay slekərtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mâ ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neɲ dedek ɲgway bəfaw? Tətalum fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərüm ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neɲ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ɲgay hay ada ka sik ɲgay hay. ⁴¹ Məngwese a rah a dərev i gawla ɲgay niye hay ada a gatay hərɓabəkka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu mənday andaya fakuma dāw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf mafəka eye nəte, tə vəlay. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpədf kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahəl niye neɲ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə derewel i Musa, mə derewel i ndo

məde ha bazlam i Mbəlom hay ada mə derewel i Dəmes hay aye na, kutoɲ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a həndəkətay ha metsehe hərwi ada tā sər Derewel i Mbəlom.

⁴⁶ A gwadatay sa: «Wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, anaɲ: Kəriste na, ma ta giye dərətsətseh, ada məhəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahaɲ. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədatay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i məndzibəra hay tebiye tā gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom mâ pəsatay ha mənese tay hay. Tā dzalay na, ma Zerozelem. ⁴⁸ Maa təra ndo i məhəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neɲ eye na sləraweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaɲ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ɲgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ɲgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ɲgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nəteye na, tə dəslay ha gər ada ta mbəda gər a Zerozelem ta məngwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ŋgwalak i bazlam nakə

Yuhana

a watsa aye

Məfələkwe

Ŋgwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzlaḅ haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaᅇ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ᅇgay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ᅇgweᅇ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ᅇgay (madədo 20 ada 21).

Ŋgwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a dā ha Yesu Kəriste na, neᅇgeye bazlam i Mbəlom, neᅇgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neᅇgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeᅇ hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

1 Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neᅇgeye andaya. Neᅇgeye na, ta Mbəlom ada neᅇgeye na, Mbəlom. ²Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neᅇgeye andaya ta Mbəlom ³Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ᅇgay. Wu kwa

nəte nakə Mbəlom a ge ze neᅇgeye na, andaya bay. ⁴Maa vəl sifa a ndo hay na, neᅇgeye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoᅇ ada ləvoᅇ kə mbata ha bay.

⁶Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tā tsəne bazlam ᅇgay ada tā dzala ha ka bazlam ᅇgay. ⁸Yuhana neᅇgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neᅇgeye a yaw na, mata dātay ha a ndo hay tsa. ⁹Dzaydzay niye na, dzaydzay dedek eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa taḅə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ᅇgay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹A yaw na, a təv ᅇgay, ane tuk na, ndo ᅇgay hay ta təma na bay. ¹²Ane tuk na, ndo mekeleᅇ eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matəre wawa i Mbəlom hay. ¹³Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ᅇgway a vəlatay məsəfəre wedeye.

¹⁴Neᅇgeye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezeᅇ ada ki yaw kə ndza mə walaᅇ kway. Neᅇgeye na, a gatay ᅇgwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedek i Mbəlom. Nəmaa ᅇgatay a məzlaḅ ᅇgay. Maa vəlay məzlaḅ niye na, Mbəlom Bəba ᅇgay. A vəlay na, a wawa ᅇgay niye nəte aye.

¹⁵Yuhana faya ma dātay ha a ndo hay, a wuda kələrra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, neᅇgeye anaᅇ. Ahəl niye na gwad na: “Ndowneye andaya ma deyeweye ma dəba ga a ze ga, hərwi

nengeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.»

¹⁶Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ngwalak ngay, kə pa fakwaya ngama ada ma piye fakwaya ngama ngay huya. ¹⁷Mbəlom a vəlakway bazlam ngay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ngwalak ngay ta dedek ngay a vəlakway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸Ndəray daɗa kə ngatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ngay niye nəte aye mandza eye ka təv i bəba ngay aye, nengeye na, Mbəlom. Mbəlom nengeye kəkay na, ka bəzakway ha.

**Bazlam nakə Yuhana madzəhuβe
ndo a yam a tsik aye**

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tə slər ndo məvəlay wu a Mbəlom hay ta Levit hay ka təv i Yuhana mata tsətsehe faya: «Nəkar təday na, way?»

²⁰Ti ye ta tsətsah faya na, ka kərah mambədatay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadətay: «Nej na, Kəriste bay.»

²¹Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ada nəkar na way? Nəkar na, Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye daw?»

Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «A'ay.»

Ta tsətsah faya sa, tə gwadətay: «Nəkar na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye daw?»^{f1}

Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «A'ay.»

²²Tə gwadətay: «Ada tebiye nəkar kəla na, way? Damay ha tey hərwi nəmaa ta tsikateye a ndo neheye tə sləra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nəkar na, way?»

²³Yuhana a gwadətay: «Nej na, ndo nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik faya ahəl niye, a gwad ka nej na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwej fehe lele,
mā hədzak bay.ᶜᶜ»

²⁴Mə walaŋ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaŋ tay. ²⁵Ti ye naha tə gwadətay: «Taɗə nəkar na, Kəriste bay, nəkar Eliya bay, nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhubiye tay ha ndo hay a yam na, hərwi mey?»

²⁶Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «Nej na, na dzəhubiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaŋ kurom ka sərūm na bay.

²⁷Nengeye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ngay məpəlay ha ləβer i tahərak ngay bay tebiye.»

²⁸Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhubawa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təβaŋ i Mbəlom

²⁹Təɗe eye na, Yuhana a ngatay a Yesu faya ma deyeweye ka təv ngay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təβaŋ nakə Mbəlom ma vəliye hərwi məpəsətay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye.

³⁰Na gwad: “Ndo ma deyeweye ma dəba ga, nengeye a ze ga, hərwi nengeye na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye na, nengeye andaya.” Na tsik na, ka nengeye. ³¹Nej kurre na, nengeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, nej na yaw na, madzəhuβe tay ha ndo hay a yam tsa,

^{f1}1:21 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

^{ᶜᶜ}1:23 Ezay 40.3.

ada mædatay ha a Israyel hay hærwi ada tâ sær na.»

³² Yuhana a datay ha, a gwadatay sa: «Na ngatay a Mæsæfære i Mbælom faya ma mbæzlaweye abæra mæ mbælom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gær ngay. ³³ Ahæl niye na, nengeye way na, na sær ha zuk bay. Ane tuk na, Mbælom nakæ a slæra ga ahaya madzæhube ndo hay a yam aye na, a gwedæj: “Ka ta ngateye a Mæsæfære ma mbæzlaweye abæra mæ mbælom ma ndziye ka gær i ndo. Mata dzæhube tay ha ndo hay ta Mæsæfære Tsædænna eye na, nengeye.” ³⁴ Ada neñ na, na ngatay, na da ha. Ta dedek nengeye na, Wawa i Mbælom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tædæ eye na, Yuhana ta gawla ngay hay sulo ti ye ka tæv eye niye sa. ³⁶ A ngatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i tæbanj i Mbælom nakæ a wæl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tæ tsæne andza niye na, tæ pay bæzay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zæba dære a dæba, a ngatay faya ta pay bæzay. A tsætsah fataya, a gwadatay: «Ka pælum mey?»

Tæ gwaday: «*Rabi*, tæv yak nakæ ka ndzawa mæ dæma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza mægweðe «Miter»).

³⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Dumara, takwa, ka ngatumeye a tæv ga nakæ neñ na ndzawa mæ dæma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tæ ngatay a tæv nakæ nengeye mandza eye mæ dæma aye. Ti ye na, ma giye bære fad. Tæ ndza ka bo dziye hus a hævaf.

⁴⁰ Ndo næte mæ walañ tay niye tæ tsæne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tæ pay bæzay a Yesu aye na, mæzele ngay Anjdære. Nengeye malamar i Simonj Piyer. ⁴¹ Anjdære a ndzay a gær kurre na,

a malamar ngay Simonj. A gwaday: «Næmaa ngatay a ndo nakæ Mbælom a pay dzagwa i bæy a gær aye.» Andza mægweðe, Kæriste.

⁴² A laka ha Simonj ka tæv i Yesu. Tsa na, Yesu a zæba faya, a gwaday: «Nækar na, Simonj, wawa i Yuhana. Ta ta zalak-eye na, Sefas.» Andza mægweðe Piyer*.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tædæ eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahæl nakæ faya ma diye na, a ndzay a gær a Filip, a gwaday: «Dara, peñ bæzay!» ⁴⁴ Filip nengeye na, ndo i gæma i Betesayda, gæma nakæ Anjdære ta Piyer ti yaw abæra mæ dæma aye dærmak.

⁴⁵ Ma dæba aye na, Filip a ye a ndzay a gær a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakæ Musa a watsa faya mæ dærewel ngay ada ndo mæðe ha bazlam i Mbælom hay tæ watsa faya ahæl niye aye næmaa ngatay. Nengeye na, Yesu, ndo i gæma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abæra ma gæma i Nazaret daw?»

Filip a mbæday faya, a gwaday: «Dara, ka ngateye.»

⁴⁷ Yesu a ngatay a Nataniyel faya ma diye naha ka tæv ngay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakæ dædæn eye na, anañ. Nengeye na, maraw me andaya faya kwa tsekweñ bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsætsah faya, a gwaday: «Ka sær ga ha na, ma kækay?»

Yesu a mbæday faya a gwaday: «Ahæl nakæ Filip kæ zalakaw zuk bay aye na, na ngataka, nækar mæ bæzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwaday: «Miter, nækar na, Wawa i Mbælom, nækar Bæy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Andza niye, ka dzala ha ka neñ na, hærwi na gwadaka na ngataka naha mæ

*1:42 Piyer: Tæ bazlam i Mere na, pælaf.

bəzay i gurov aye daw? Nəkar na, ka ta ngateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anan aye!»⁵¹ Yesu a gwaday sa: «Sərum ha na, ka ngatumeye a magərm-bəlom ma həndəkiye tuwan. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaw-eye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

Mabəzləme gər i dahəlay ma gəma i Kana

2 Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, mabəzləme gər i dahəlay a ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma.² Ta zalay a Yesu ta gawla ngay hay dərma.

³Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu a gwaday a wawa ngay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndəv na, kəkay?»

⁴Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga, wu nakə neŋ na giye na, mata tsikeŋ na, nəkar daw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwadatay a ndo i məsler hay: «Gum wu nakə ma tsikakumeye tebiye.»

⁶Ka təv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mbədaw a dəma yam ka məbere wu hay ada tə həlay andza nakə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dəma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷Yesu a gwadatay a ndo i məsler hay: «Dum naha tədumaw yam, rahum ha a gah neheye tsesləsle tsesləsle.» Ndo i məsler niye hay ti ye tə tədaw yam. Tə rah ha a gah niye hay tsesləsle tsesləsle.⁸ Yesu a gwadatay: «Anəke na, tədum yam nakay, zlumay naha a ndo mələvay gər a magurlom, m̄a ndzaka na.» Ndo i məsler hay tə zlay naha yam niye.

⁹Ndo mələvay gər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a tərə guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw mənŋay na,

a sər bay. Ane tuk na, ndo i məsler neheye tə təd yam aye na, nəteye tə sər ha. Yesu a zalay a zal i dahəlay,¹⁰ a gwaday: «Kwa way kə zalatay a ndo hay na, ma vəlateye guzom nakə a tsəhən aye təday. Ta sa haladzay na, ma vəlateye nakə a tsəhən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nakə lele eye wu yak hus anəke na, kəkay!»

¹¹Nakay na, makurre i masuwayan nakə Yesu a lah məge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlaḅ ngay. Hərwi niye gawla ngay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹²Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafer-nahum ta may ngay, ta malamar ngay hay ada ta gawla ngay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvəlay wu a Mbəlom

*Mata 21.12-13; Markus
11.15-17; Luka 19.45-46*

¹³Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zer-ozelem.¹⁴ A ndisl a Zerzelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a ndo masəkəme ha sla hay, ta təbaŋ, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambəde suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərma.

¹⁵Tsa na, a zla ləber, a slapa ha ka bo, a tərə ha mandalaḅa. A ye a həhar tay ha ndo niye hay abəra dəreŋ, tə sla tay hay, ta təbaŋ tay hay tebiye abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A kwats ha suloy i ndo mambəde suloy ka dala, a pay həlay a wu məpe wu tay niye hay.¹⁶ A gwadatay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «Hələm wu kurom neheye abəra kanan! K̄a tərūm ha gay i Bəba ga, gay i məge tsakala mə dəma bay.»

¹⁷Gawla ngay hay tə ngatay andza niye na, wu nakə mawatsa eye mə

Derewel i Mbəlom aye a matayaw a gər. Tə watsa na, tə gwad: «Gay yak nakay na, na wuda na haladzay. Mədzal gər ga peteh, na pa na a dəma.†»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka sliye faya məge na, masuwayaŋ waray nakə ada nəmay nəmaa səri ha ta vəlaka tsəved ka məge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Mbəzlum ha gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom nakay. Ma məhəne mahkar na, na lətsiye ha ka mbəlom.»

²⁰ Tə gwaday: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka mədəzle na, məve kuro kuro fad gər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma məhəne mahkar tsa na, ka dəzl na, kəkay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ŋgay. ²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, bazlam ŋgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ŋgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye ada ka bazlam ŋgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu neŋgeye ma Zerzelem ada neŋgeye mə magurlom i Pak aye na, kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ŋgatay a masuwayaŋ niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mədzal gər ŋgay ka nəteye bay hərwi neŋgeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada neŋgeye na, ndo məday ha wu nakə mə bo i ndo zezeŋ aye ka həlay təbey hərwi bo ŋgay eye a sər ha wu nakə mə dərev i ndo zezeŋ aye.

Yesu ta Nikodem

3 Ndowneeye andaya məzele ŋgay Nikodem. Neŋgeye na, bagwar eye mə walaŋ i ndo neheye tə ləwawa Yahuda

hay aye. Neŋgeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwaday: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedek, hərwi ndəray ma sliye faya məge masuwayaŋ andza nakə ka ge aye bay tadə gədaŋ i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ndoweeye kə wa bo wedeeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwaday: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a huđ i may ŋgay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ta dzəhuđ kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay. ⁶ Ndo nakə ndo zezeŋ a wa aye na, ndo zezeŋ ŋgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ŋgway. ⁷ Bazlam nakə na gwadaka “wum bo masulo” aye na, mə gaka wadəŋ wadəŋ bay.

⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ŋgay eye, ane tuk na, a yaw məŋgay ada ma diye a ŋgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwaday: «Ada tebiye wuye ma giye bo na, kəkay?»

¹⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i Israyel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ŋgatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dəkum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay

†2:17 Dəmes hay 69.10.

ka mändzibëra aye ka tàmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka tənumeये dāw?

¹³ «Ndəray dāda kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nətə ŋgweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dədə ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərma[‡], ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wudā mändzibëra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ŋgay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ŋgay ka mändzibëra na, hərwi ada m̄ ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay t̄a t̄əma d̄uh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, b̄a sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka mändzibëra. Ane tuk na, ndo hay ta wudā dzaydzay niye bay. Nətəye ta wudā d̄uh na, ləvoŋ, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənese na, a ma nay d̄ere a dzaydzay. Ma händzədiye ta t̄əv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ŋgay neheye a gawa lele bay aye na, m̄a zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay t̄a ŋgatay a wu neheye lele a ge aye, ada t̄a sər ha maa ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhufe ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhubəwə ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhubəwə ndo hay a yam dərma. A dzəhubəwə tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlöv andaya haladzay ma t̄əv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka t̄əv ŋgay ada a dzəhubəwə tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a danŋay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkəde wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta mändze tsədanŋa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka t̄əv i Yuhana, ti ye naha tə gwad̄ay: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhubiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka t̄əv ŋgay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədətay faya a gwadətay: «Tadə Mbəlom kə vələy bay na, ndəray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadəkum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, n̄a lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ŋgay ŋgway. Ane tuk na, dzam i zal i dahəlay niye na, ma lət̄siye sləp ka tsakay ŋgay ada ma piye zləm ka bazlam ŋgay. Kə tsəne bazlam ŋgay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ŋgwasiye haladzay. Andza niye mənŋwese niye anəke na, i ga haladzay dərma. ³⁰ Neŋgeye na, m̄a səkah kame kame, neŋ na, na nəkid.

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə neŋgeye ka mändzibëra aye

[‡]3:14 Məpesle 21.

na, neŋgeye ndo i mändzibëra ŋgway ada ma tsikiye na, ka wu i mändzibëra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abëra ka tøv i Mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. ³²Ma tsikiye na, ka wu nakə a ŋgatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³Ndoweye ka təma bazlam ŋgay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedək. ³⁴Ndo nakə Mbəlom a sləraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ŋgay. ³⁵Bəba ŋgay a wuda na wawa ŋgay ada kə vəlay mələve i bəy ŋgay. ³⁶Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a kərah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

Yesu ta ŋgwas i Samari wuray

4 Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhubawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ²Azlakwa ta dedək eye na, Yesu a dzəhubawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhubawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ŋgay hay bəna, bo ŋgay eye bay.

³Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a tøv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ŋgay Yusuf ahəl niye aye.[†] ⁶Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka tøv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye.

Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka tøv aye niye na, ma giye magərhapat. ⁷⁻⁸Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə walaŋ gay na, ŋgwas i Samari wuray a ye naha mata tədə yam. A yaw na, Yesu a gwaday: «Tədəŋew yam nā sa tey.»

⁹Ŋgwas i Samari niye a gwaday a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bəda! Ada ka tsətsahiye yam ka neŋ ŋgwas i Samari na, kəkay?» Ŋgwas niye a tsik andza niye na, hərwi Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tədə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neŋ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar dūh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹Ŋgwas niye a gwaday faya: «Bəy ga, wu mətədə yam andaya fakaya bay ada bədiyem eye na, siduk tuk na, ka hutiyə yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay? ¹²Maa lamay bədiyem nakay na, bəba tətə kway Zakob. Bo ŋgay eye kə sa yam ma bədiyem nakay. Wawa ŋgay hay ta gənaŋ ŋgay hay ta sa yam ma bədiyem nakay dərma. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

¹³Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geye sa. ¹⁴Ane tuk na, ndoweye kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ŋgəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

¹⁵Ŋgwas niye a gwaday: «Bəy ga, vəleŋ yam eye niye tey hərwi ada yam mā geŋ sa bay ada nā yaw dāda mətədə naha yam kanaŋ sa bay.»

¹⁶Yesu a gwaday: «Do, pəla ahaya zal yak ada kə yumaw kanaŋ.»

[†]4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

¹⁷ Ɔɣwas niye a mbəɗay faya, a gwaday: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwaday: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedek. ¹⁸ Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nakurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedek.»

¹⁹ Tsa na, ɣwas niye a gwaday: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba təte may Samari hay tə ɗəslaway ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nakurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv məɗəslay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwaday: «Ɔɣwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta ɗəslay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gəma nakay ɗekɗek kəgəbay ma Zerozelem ɗekɗek tsa bay. ²² Nakurom Samari hay ka sərūm wu nakə ka ɗəslumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwi Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay.

²³ Ane tuk na, həlay eye ma deyeweye ɓa həlay eye anaŋ tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədaŋ a ndo neheye a satay məɗəslay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedek eye na, ta ɗəslay ha gər ta dedek Mbəlom ma pəliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbəlom na, məsəfəre. Hərwi niye ndo neheye ta ɗəslay ha gər aye na, tɑ ɗəslay ha gər na, ta dedek ada ta gədaŋ i məsəfəre.»

²⁵ Ɔɣwas niye a gwaday: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye ma deyeweye (andza məgwede Kəriste). Aza ki yaw na, ma ɗakway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbəɗay faya, a gwaday: «Neŋ nakə faya na tsikakeye me anəke, neŋ eye.»

²⁷ Ahəl nakə Yesu ta ɣwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ɣgatay a Yesu faya ta

tsikiye me ta ɣwas niye na, a gatay hərɓabəkka. Ane tuk na, ndəray kwa nəte mə walaŋ tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwaday: «Ka pəla abəra ka ɣwas eye mey?» kəgəbay «Ka tsikumeye me ta ɣwas eye na, hərwi mey?» na, ndəray ka tsətsah faya bay.

²⁸ Ɔɣwas niye a gər ha kalawah ɣgay ka bəɗiyem, a mbəɗa gər a walaŋ gay. A ye naha a gwadətay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zəbum ka ndo wuray anaŋ eye təday, a pesleŋ na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye aye.»

³⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i ɣwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaŋ gay, ti yaw ka təv i Yesu.

³¹ Ahəl nakə ɣwas niye a ye a walaŋ gay aye, gawla i Yesu hay nəteye faya ta geye amboh a Yesu mɑ nda wu mənɗay, tə gwaday: «Miter may, nda wu mənɗay!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbəɗətay faya a gwadətay: «Wu mənɗay ga andaya nakə na ndiye, nakurom ka sərūm bay.»

³³ Gawla ɣgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma giye na, ndəray kə zlayaw wu mənɗay kəla ɗaw?»

³⁴ Yesu a gwadətay: «Wu mənɗay ga na, məge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada mənɗəve ha məsler nakə a vəleŋ a gwedeŋ ge aye. Matəra wu mənɗay ga na, neŋgeye.»

³⁵ Yesu a gwadətay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye fad na, ta dziye wu mənɗay abəra ka dala.” Ane tuk na, neŋ ɗuh na gwadəkumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə slɑ məɗze. ³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənɗay abəra ka dala aye na, ma hutiyə merəbe ɣgay ada ma hayay gər a wu mənɗay niye. Wu mənɗay na, andza məgwede ndo neheye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo məɗze wu abəra ka

dala na, ta ɲgwasiye salamay. ³⁷ Hərwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neɲged ma sləgiye, ndo neɲged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na, dedek. ³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mən-day nakə ka fətumay bay aye, ka təmu-may a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay hal-adzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərwi ɲgwas niye a datay ha parakka a gwadatay: «A pesleɲ wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Ndza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo. ⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tə gwadāy a ɲg-was niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ɲgay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha neɲgeye na, ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay dedek.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mäge məsler i bəy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile. ⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ɲgay, a gwad: «Ndo mədfə ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ɲgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa duh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə məɲgwese eye hərwi nəteye dərmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerozelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ɲgatay a wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbəda gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzom eye. Ndo mäge məsler i bəy bagwar eye wuray andaya, wawa ɲgay dəvats eye ma gəma i Kafernahum.

⁴⁷ A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda neɲgeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwadāy: «Amboh tama a Kafernahum, ta mbəleɲ ahaya wawa ga andaya dəvats eye faya ma mətiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwadāy: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayaɲ eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

⁴⁹ Ndo mäge məsler niye a mbəday faya, a gwadāy: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

⁵⁰ Yesu a gwadāy: «Mbəda gər a mətə-gay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mətəgay.

⁵¹ Ahəl nakə ndo niye faya ma diye a mətəgay, neɲgeye ka tsəved mba na, ndo i məsler ɲgay hay ti yaw, tə ɲgəlayaw gər həf ka tsəved tə gwadāy: «Wawa yak kə mbəl!»

⁵² A tsətsah fataya, a gwadatay: «Wuye a gay ɲgama na, kəday?»

Ta mbəday faya, tə gwadāy: «A gay ɲgama na, məvenəɲ ta bəre nəte i huwa.»

⁵³ A sər ha həlay niye na, tits həlay nakə Yesu a gwadāy: «Wawa yak ma mbəliye» aye. Tsa na, neɲgeye ta ndo i gay ɲgay hay tebiye tə dzala ha ka Yesu.

⁵⁴ Nakay na, masuwayaɲ masulo eye nakə a ge ma Galile aye. A ge na, ahəl nakə a maw abəra ma Yahuda aye.

Yesu a mbəl ha ndo wuray matəra eye ma Zerozelem

5 Ma dəba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hərwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye. ² Ma Zerozelem niye na, dəlov wuray andaya bəse ta Məged i Təbaɲ hay nakə ti yawa tay ha tə dəma a walaɲ gay aye. Tə zalay a dəlov eye niye tə bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dəlov niye na, galak andaya məɲgəna eye zlam.

³Ndo i dɔvats hay haladzay tɛ hɛnawa mɛ dɛma: Guluf hay, ndo matɛra eye, ndo neheye sik tay mamɛta eye hay. [Ta hɛbawa yam nakɛ ma bɛliye wekit wekit aye. ⁴Hɛrwi hɛlay eye andaya gawla i Mbɛlom a mbɛzlawaw, a bɛlawaw ha. Kɛ bɛl ha na, ndo nakɛ kɛ lah kurre mɛkal ha bo a yam niye gawla i Mbɛlom a bɛl ha aye na, kɛ mbɛl abɛra ma dɔvats ɲgay. Kwa dɔvats eye na, kɛkay kɛkay, ma mbɛliye.]

⁵Mɛ walaɲ i ndo i dɔvats niye hay na, ndoweyɛ andaya kɛ ndza ma dɔvats mɛvɛ kuro kuro mahkar gɛr eye tsamahkar. ⁶Yesu a ndisl a tɛv i ndo i dɔvats niye hay na, a ɲgatay a ndo niye mahɛna eye ada a tsɛne na, ndo niye kɛ ndza ma dɔvats mɛvɛ haladzay. A tsɛtsah faya, a gwadɛy: «A saka mɛmbɛle dɛw?»

⁷Ndo niye dɔvats eye a gwadɛy: «Ahɛl nakɛ yam faya ma bɛliye na, ndɛray andaya mɛzle ga, mɛkele ga ha a dɛma bay. Na gwad na dziye faya bo mɛkele ha bo a dɛma na, ndo mekeleɲ eye a leheɲ a dɛma.»

⁸Yesu a tsɛne andza niye na, a gwadɛy: «Lɛtse, zla tɛv mɛhɛne yak, do wu yak!»

⁹Kwayaɲɲa ndo niye a mbɛl. A zla tɛv mɛhɛne ɲgay ada a pa bo ka mede.

Azлакwa bay, wu niye a ge bo na, pat i mazɛzukw bo. ¹⁰Bɛy i Yahuda hay tɛ ɲgatay a ndo niye a mbɛl eye faya ma zliye tɛv mɛhɛne na, tɛ gwadɛy: «Bɛgom na, pat i mazɛzukw bo sa na, tsɛved andaya mɛzle hubok pat i mazɛzukwe bay.»

¹¹A mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Ndo nakɛ a mbɛl ga ha aye, a gwedɛɲ: “Zla tɛv mɛhɛne yak do wu yak.”»

¹²Ndo niye hay ta tsɛtsah faya: «Ndoweyɛ i ɲgay way nakɛ ma gwadɛkɛyɛ: “Zla tɛv mɛhɛne yak ada kɛ ye ha” pat i mazɛzukw bo na, way?»

¹³Ane tuk na, ndo niye a sɛr ndo nakɛ a mbɛl ha aye bay, hɛrwi Yesu ki ye ɲgway abɛra ka tɛv niye, kɛ gɛr tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴Ma dɛba aye na, Yesu tɛ dza gɛr ta ndo nakɛ a mbɛl ha aye mɛ gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom, a gwadɛy: «Anɛke na, ka mbɛl tuk. Kɛ ge mɛnese sa bay. Ka ge mɛnese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakɛ a gaka aye.»

¹⁵Ma dɛba eye ndo niye a ye, a gwadɛy a bɛy i Yahuda hay: «Maa mbɛl ga ha na, Yesu.» ¹⁶Tsa na, bɛy i Yahuda niye hay ta dazlay mɛgay sewed a Yesu hɛrwi nakɛ a mbɛl ha ndo pat i mazɛzukw bo aye.

¹⁷Ane tuk na, Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Bɛba ga faya ma giye mɛsler na, pat pat ada neɲ na giye andza niye dɛrmak.»

¹⁸Bɛy i Yahuda hay tɛ tsɛne bazlam i Yesu niye na, ta sɛkah ha mɛpɛle tsɛved mɛkɛde na. A satay mɛkɛde na Yesu na, hɛrwi a rɛhay ha gɛr a pat i mazɛzukw bo bay, dɛkɛk bay. Ane tuk na, hɛrwi nakɛ a gwad Mbɛlom na, bɛba ɲgay aye. Andza mɛgwede a lɛva ha gɛr ɲgay ta Mbɛlom.

Bɛba Mbɛlom kɛ vɛlay gɛdan a wawa ɲgay tebiye

¹⁹Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Sɛrum ha na, neɲ na sliye faya ka mɛge wu tɛ hɛlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakɛ na ɲgatay Bɛba ga a gawa aye. Wu nakɛ Bɛba ga a gawa aye na, neɲ wawa ɲgay na giye dɛrmak. ²⁰Bɛba ga a wuda neɲ wawa ɲgay, ada ma dɛɲeyɛ ha wu nakɛ a gawa aye tebiye. Ma dɛɲeyɛ ha mɛsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeyɛ hɛrɛbɛbɛkka.

²¹«Andza nakɛ Bɛba Mbɛlom a mbɛl ha ndo hay abɛra ma mɛdahaɲ ada faya ma vɛlateye sifa aye na, andza niye neɲ wawa ɲgay na vɛliye sifa a ndo neheye a seɲ aye.»

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ɲgay aye bay. Kə vəleɲ gədaɲ a həlay ga ka məge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tã dəsleɲ ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəslay ha gər a neɲgeye Bəba Mbəlom aye. Tadə ndoweye kə dəsleɲ ha gər a neɲ wawa ɲgay bay na, kə dəslay ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərmaɲ.»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə pay zləm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neɲgeye na, bə ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərum ha na, pat eye ma deyeweye, bə düh pat eye anaɲ ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahaɲ hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye. ²⁶ Mbəlom na, gədaɲ ɲgay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəleɲ gədaɲ a neɲ wawa ɲgay ma vəliye sifa a ndo dərmaɲ. ²⁷ Ada kə vəleɲ gədaɲ a neɲ wawa ɲgay məge sariya ka ndo hay. A vəleɲ gədaɲ məge sariya ka ndo hay na, hərwi neɲ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mā gakum masuwayaɲ bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahaɲ neheye ma bəd ta tsəniye bədiday ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ɲgwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ, ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ɲgwalak eye bay aye na, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ i tay na, ta gəsiye tay a sariya. ³⁰ Neɲ na, na sliye faya məge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsikeɲ aye ada sariya ga nakə na giye na, dedek hərwi

na pəla na, wu nakə a yeɲ a gər a neɲ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedek bay.» ³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekeleɲ eye ada na sər ha ndo məhəle mbal ga na, ma həliye, ta dedek. ³³ Ka slərum ndo hay ka təv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedek eye. ³⁴ Neɲ na, na pa gər ka məhəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kə hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana na, a təra andza lalam nakə ta piye faya ako hərwi ada mā dākum ha dedek aye. Ma məndze tsakway na, ka təmum bazlam ɲgay ada ka ɲgwasum hərwi dzaydzay ɲgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekeleɲ eye neheye a ze bazlam i Yuhana nakə a tsik ta həliye mbal i gər ga aye na, anaɲ. Neɲ faya na tsikiye ka məsler nakə Bəba ga a vəleɲ a gwedeɲ “ge” aye. Wu neheye faya ta bəziye ha masləra ga ahaya na, Mbəlom dedek.

³⁷ «Ada Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, ma həliye mbal ga. Ane tuk na, ka tsənum bədiday ɲgay dāda bay ada ka ɲgatumay dāda bay. ³⁸ Ka təmum bazlam ɲgay hay, ta ndza mə dərev kurom bay hərwi ka dzalum ha ka neɲ wawa ɲgay nakə a sləraw aye bay.

³⁹ «Ada nəkurom na, faya ka dzaɲgumeye Derewel i Mbəlom pat pat hərwi ka pum mədzal gər kurom na, ka gwadum ka hutumeye mə dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. Bazlam i Mbəlom neheye tə həl mbal na, i gər ga. ⁴⁰ Azlakwa düh a sakum madayaw ka təv ga məhute sifa nakə dedek aye bay na, kəkay?»

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ka dzalum na, a seɲ ndo hay tã zembedeɲ dāw? A'ay! Neɲ na, mədzal gər ga a ye ka mazem-

bede nakə ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye təbey. ⁴²Ane tuk na, nəkurom na, andza neŋ təbey. Na sər ha ta dedek, ka wudum Mbəlom bay. ⁴³Na yaw na, maa sləra ga ahaya na, Bəba ga Mbəlom ada ka wudum matəme ga bay. Ane tuk na, tadə ndo mekeleŋ eye m̄ yaw ta gədaŋ ŋgay na, ka təmum-eye na. ⁴⁴A sakum na, ndo hay t̄ zambadəkum. Duh Mbəlom nakə dedek eye na, ka wudum mazambaday bay. Ada tadə nəkurom andza niye dedek na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?

⁴⁵«Ane tuk na, k̄ dzalum na, na ta makumeye ha mənese kame i Bəba ga bay. Mata makum ha mənese na, Musa neŋgeye nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye. ⁴⁶Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedek na, haḅe ka dzalum ha ka neŋ, hərwi Musa a watsa na, ka neŋ. ⁴⁷Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

6 Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, t̄ zalay dəlov i Tiber dərma. ²Ndo hay haladzay t̄ paway bəzay. T̄ paway bəzay na, hərwi nakə t̄ ŋgataway a masuwayaŋ neheye a gawa aye. Masuwayaŋ niye a gawa aye na, a mbəlawatay ha ndo i d̄vats hay.

³Yesu ta gawla ŋgay hay t̄ tsal a mahəmba, ti ye t̄ ndza m̄ d̄əma. ⁴Magurlom i Yahuda hay nakə t̄ zalay Pak aye na, mazlambar k̄ ndzew. ⁵Yesu a zəba d̄əre na, a ŋgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka t̄v ŋgay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka

hutakwaweye məsəkəməw wu mənday d̄a m̄əvəlatay a ndo neheye tebiye na, m̄əŋgay?»

⁶Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mədzal gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷Filip a mbəday faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar*[§] sulo, kwa way ada m̄ huta tsekweŋ tsekweŋ bəbay na, ma slateye bay.»

⁸Ndo mekeleŋ eye m̄ walaŋ i gawla ŋgay hay, məzele ŋgay Aŋdərə malamar i Simoŋ Piyer, a gwaday: ⁹«Wawa wuray anaŋ kanaŋ na, tapa i makwala andaya faya zlam t̄ kələf hay sulo. Ane tuk na, hərwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay t̄ ndza tebiye ka dala.»

Ka t̄v eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ŋgay hay ti ye, t̄ gwadatay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye t̄ ndza ka dala. Hasləka hay dekd̄ek ta giye gwezem zlam.

¹¹Ndo niye hay tebiye t̄ ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sis̄e a Mbəlom, a ŋgəna ha. A ŋgəna ha na, a vəlatay a ndo niye hay mandza eye. A həl kələf niye hay, a ge ha andza niye sa. T̄ nda makwala niye t̄ kələf aye ka m̄ərehe tay.

¹²T̄ nda makwala niye t̄ rah lele na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hayumay gər a siye nakə a zaw aye kwa tsekweŋ m̄ dze bay.» ¹³Tsa na, t̄ hayay gər a makwala nakə a zaw abəra ka ndo neheye t̄ nda aye. T̄ hayay gər na, a rah a gwaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁴Ndo hay t̄ ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge nakə a bəz ha gədaŋ i Yesu aye na, t̄ gwad: «Ndo nakay na, ndo

^{§6:7} Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye m̄əreḅe i ndo m̄əge m̄əsler pat n̄te. Zəba m̄ə Mata 20.2.

mæde ha bazlam i Mbəlom dedek. Neŋg-eye na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik faya ahəl niye tə gwad ma deyewe ye ka mändzibəra aye.»

¹⁵ Yesu a sər ha ndo niye hay ta deyewe ye ta piye na a bəy ta gədaŋ na, a mbəda gər, a tsal ŋgway a tsaholok niye sa. A tsal na, mahəŋgeye.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

¹⁶ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tə mbəzla ka me i dəlov. ¹⁷ Ti ye naha na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ta dazlay mətese a diye neŋged mede a gəma i Kafernahum. Ahəl nakə faya ta diye na, həvad kə ge fataya tsiy, ada Yesu kə husa ka təv tay zuk bay. ¹⁸ Dəlov niye a dazlay məbəle haladzay wekit wekit hərwi mətəsl a ge ta gədaŋ. ¹⁹ Ta ye ma giye kilomiter zlam kəgəbay məkwa na, tə ŋgatay a Yesu faya ma diye naha ka təv i kwalalaŋ yam tay, ka gər i yam tə sik. Tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

²⁰ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²¹ Gawla ŋgay hay a satay məgəsay naha mə həlay a kwalalaŋ i yam. Kwayaŋŋa kwalalaŋ i yam niye a husa dənuts ka me i dəlov ka dala, ka təv nakə a satay mede a dəma aye.

Wu mənday nakə ma vəliye sifa aye

²² Tədə eye na, ndo niye hay haladzay eye tə ze naha ma diye i dəlov niye ta pəla Yesu. Ta sər ha na, kwalalaŋ i yam ka təv eye niye na, nəte. Tə sər ha na, Yesu kə tsal a kwalalaŋ i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ti ye na, mahətay eye. ²³ Siye i ndo hay ti yaw tə kwalalaŋ i yam tay hay abəra ma gəma i Tiber, tə ndislew tə ndzay a gər a ndo hay ka me i dəlov niye bəse ta təv nakə

ndo hay tə nda wu mənday mə dəma aye, wu mənday nakə Yesu a zla a gay naha sisəe a Mbəlom ada a vəlatay a ndo niye hay aye. ²⁴ Ndo hay ta zəba dəre na, Yesu andaya bay ada gawla ŋgay hay bəbay nəteye andaya ka təv niye bay na, tə tsal a kwalalaŋ i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pəle na Yesu.

²⁵ Ti ye tə huta na Yesu ka me i dəlov niye ta diye neŋged. Ti ye tə gwadətay: «Miter, ka ndislew kanaŋ na, sa kəday?»

²⁶ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərum ha na, ka pəlum ga na, hərwi nakə ka ndayum wu mənday ka rahum bəh bəh lele aye bəna, hərwi nakə ka tsənum masuwayaŋ nakə na giye a say məgwede mey na, ka tsənum bay.

²⁷ Kā gum məsler hərwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum məsler na, hərwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vəlakumeye. Na vəlakumeye na, hərwi Bəba Mbəlom kə vəleŋ gədaŋ ka məge.»

²⁸ Ta tsətsah faya tə gwadətay: «Nəmaa giye na, məsler waray nakə ma deyeye a gər a Mbəlom aye?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Məsler nakə a yay a gər a Mbəlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

³⁰ Tə gwadətay: «Kə ge andza niye na, nəmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bəzamay ha masuwayaŋ waray? Kəgəbay ka giye na, məsler waray? ³¹ Hərwi ahəl niye bəba tətə kway hay ti yaw abəra mə Ezipt, nəteye mə makulkwandah na, tə nda wu mənday nakə a yaw mə mbəlom tə zalay *man* aye**. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwadətay: «Mbəlom kə vəlatay wu mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.††»

**6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15, 31.

††6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4.

³² Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Sərum ha na, wu mənday nakə ahəl niye Musa a vələkum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedək bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vələkumaweye abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedək aye. ³³ Hərwi wu mənday niye Mbəlom ma vələkumeye na, neḡ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vələteye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

³⁴ Tə gwadətay: «Bəy may, vələmay wu mənday niye huya tey.»

³⁵ Yesu a tsikatay parakka, a gwadətay: «Wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye na, neḡ. Ndowneye ki yaw ka təv ga ada kə dzala ha ka neḡ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. ³⁶ Ane tuk na, bə na tsikakum ka ḡgatumenḡ ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷ Ndo neheye Bəba ga a vələḡ tay ha aye na, ta deyeweye ka təv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka təv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. ³⁸ Hərwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka mäge wu nakə a yeḡ a gər a neḡ aye bay, ane tuk na, mäge məsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁹ Məsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vələḡ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaḡ pat i sariya. ⁴⁰ Wu nakə a say a Bəba ga na, anaḡ: Ndo neheye ta zəba ka neḡ wawa ḡgay ada ta dzala ha fagaya aye na, t̄a huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neḡ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaḡ.»

⁴¹ Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwadətay: «Neḡ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

⁴² Tə gwadətay: «Na gwadətay Yesu neḡgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ḡgay ta may ḡgay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwede neḡgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

⁴³ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Gərum ha məse fagaya bazlam mə walaḡ kurom! ⁴⁴ Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndoweye ka təv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweye ka təv ga na, neḡ na ta mbəliye ha abəra ma mədahaḡ pat i sariya. ⁴⁵ Ahəl niye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwadətay: “Mbəlom neḡgeye ma ta dətay ha bazlam ḡgay a ndo hay.”^{‡‡} Ndowneye kə tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweye ka təv ga. ⁴⁶ Azlakwa andza məgwede ndəray dāda kə ḡgatay a Bəba ga bay, maa ḡgatay na, neḡ ndo nakə na yaw abəra ka təv ḡgay aye nəte ḡgweḡ.

⁴⁷ «Sərum ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neḡ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neḡ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah^{¶¶}, ada huya tə mət ḡgway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neḡ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndowneye kə nda wu mənday nakə na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na

^{‡‡}6:45 Ezay 54.13.

^{¶¶}6:49 Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.

vəliye na, hərwi ada ndo i mändzibəra hay tâ huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kədf faya wuway mə walañ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweye bo ñgay ada ka ndayakweye na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, tadə ka ndayum bo ga, neñ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴ Ndowne kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma məda-hañ. ⁵⁵ Hərwi bo ga na, wu mənday nakə dedek aye ada bambaz ga na, wu məse nakə dedek aye. ⁵⁶ Ndowne ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mə neñ ada neñ na ndziye mə neñgeye. ⁵⁷ Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neñgeye ma ndziye huya ada neñ na ndziye huya na, hərwi neñgeye. Andza niye ndowne kə nda bo ga na, neñgeye dərmak ma ndziye huya hərwi neñ.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anañ: Neñgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ñgway. Ane tuk na, ndowne kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahəl nakə neñgeye faya ma tətikatəye a ndo hay mə gay i mađuwule me ma gəma i Kafernahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walañ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərətay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ñgay aye. Hərwi niye a gwadatay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw? ⁶² Tadə ka ñgatumay a neñ Wawa i Ndo faya

na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadum-eye kəkay? ⁶³ Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədañ tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vəleñ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mə walañ kurom na, ta dzala ha ka neñ bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya daf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye na gwadakum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya ma dayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ñgay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslañ ñgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Nəkurom dərmak a sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simoñ Piyer a gwaday: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vəlameye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way? ⁶⁹ Nəmay nəmaa dzala kar ha ada nəmaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsədañña Mbəlom a sləraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, neñ bədaw? Ada azlakwa ndo nəte mə walañ kurom neñgeye na, Fakalaw.»

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simoñ Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neñgeye nəte mə walañ i ndo i maslañ i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neñgeye.

Magurlom i madzawadzawa

7 Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka

dala i Yuda bay hærwi a satay a bagwar i Yahuda hay mækæde na.

²Ahæl niye na, magurlom i Yahuda hay nakæ tæ zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kæ ndzew mazlambar.

³Hærwi niye malamar ngay hay tæ gwadaf: «Do abæra kanaŋ do a dala i Yahuda hærwi ada gawla yak hay næteye tæ ngatay a mæsler nakæ ka giye dærmak.

⁴Tadæ a say a ndoweye ndo hay tæ sær na na, ma sliye faya mænŋehe na wu nakæ ma giye bay. Faya ka giye mæsler neh-eye andza nakay sa na, ge wu neh-eye, ada ndo hay tebiye tæ sær kar ha.»

⁵Malamar ngay niye hay tæ tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bæbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶Yesu a gwadatay: «I ga na, hælai eye kæ slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa hælai waray waray, lele tsa. ⁷Nækurom na, ndo i mændzibæra hay ta sliye faya mænakum dære tæbey. Ane tuk na, neŋ na, ta neŋeye dære hærwi na gwadawa mæsler tay nakæ faya ta giye na, lele bay. ⁸Nækurom eye, dum a magurlom niye. Neŋ na, na diye bay, hærwi ga na, hælai eye kæ ndislew zuk bay.»

⁹A tsikatay ka bo abæra bazlam niye andza niye na, a ndza ngway ma Galile.

¹⁰Malamar ngay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dærmak. A zængal tay naha ma dæba. Ane tuk na, a ndisl naha a dæma na, ka bæz ha bo parakka bay. A ngaha bo.

¹¹Bagwar i Yahuda hay mæ magurlom niye, ta pæla na Yesu, ta tsætsah ka ndo hay, tæ gwadaf: «Neŋgeye i ngay tebiye na, mænŋgay?»

¹²Ndo hay haladzay tæ kæd faya wuway haladzay. Siye hay tæ gwadaf: «Ndo nakay na, neŋgeye ndo lele eye.» Siye hay tæ gwadaf: «A'ay! Neŋgeye na, faya ma sæpatiye tay ha ndo hay.» ¹³Ane tuk na, ndæray kwa næte a sla faya mæt-sike bazlam niye parakka bay hærwi

ndo hay tebiye ta dzædzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴Magurlom niye mæzaw ngay eye mazlambar ka ndæv na, Yesu a ye a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A ye naha a pa bo ka matætikatay a ndo hay. ¹⁵Bazlam ngay niye faya ma tætikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hærbaæbækka, tæ gwadaf: «Ndo nakay kæ dzanŋa bay tuk na, ada a sær wu haladzay na, kækay?»

¹⁶Yesu a mbædatay faya a gwadatay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mæ neŋ bay. A yaw mæ Mbælom neŋgeye nakæ a slæra ga ahaya aye.

¹⁷Ndoweye kæ say mæge wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye na, ma særiye bazlam ga nakæ na tsik aye a yaw abæra mæ Mbælom kægøbay a yaw ma mædzal gær ga. ¹⁸Ndo nakæ a tsik bazlam nakæ a yaw ma mædzal gær ngay aye na, a say ndo hay tæ dæslay ha gær. Ane tuk na, ndo nakæ faya ma tætikateye a ndo hay hærwi ada ndo hay tæ dæslay ha gær a ndo nakæ a slæra ahaya na, neŋgeye ndo i dedek. Neŋgeye na, maraw me andaya mæ neŋgeye bay. ¹⁹Na gwadaf maa vælakum bazlam i Mbælom mapala eye na, Musa bædaw? Ada ndæray kwa næte mæ walaŋ kurom ka røhay ha gær bay. Ada a sakum mækæde ga na, hærwi mey?»

²⁰Ndo hay ta mbædaf faya a Yesu, tæ gwadaf: «Nækar na, fakalaw mæ bo yak kæla daw? Mapæla tsæved mækæde kar na, way?»

²¹Yesu a gwadatay: «Na ge masuwayaŋ næte pat i mazæzukw bo na, a gakum hærbaæbækka a nækurom tebiye.

²²Særum ha, Musa kæ tsikakum dæsum tay ha wawa kurom hay. Maa dazlay mæge andza niye na, bæba tæte kurom hay bæna Musa bay. Andza niye na, ka dæsawum wawa kurom hay pat i mazæzukw bo. ²³Ka dæsum wawa pat i mazæzukw bo na, hærwi ada marøhay gær a bazlam i Mbælom mapala eye nakæ

Musa a vɛlakum aye. Ada na mbɛl ha ndo abɛra ma dɛvats pat i mazɛzukw bo dɛh na, ka gum fagaya mevel na, hɛrwi mey? ²⁴ Kɛ gum sariya ka ndo tɛ wu nakɛ ka ngatumay tɛ dɛre aye tsa bay. Duh gum na, ta tsɛved dedek eye.»

²⁵ Siye i ndo i Zerozelem hay, tɛ gwad: «Ndo nakɛ ta pɛla mɛkɛde na aye na, nenɛgeye bɛdɛw? ²⁶ Zɛbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mɛ walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwadɛy wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bɛy kway hay tɛ sɛr nenɛgeye Kɛriste nakɛ Mbɛlom a gwad ma slɛraweye kɛla dɛw? ²⁷ Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bɛna Kɛriste ma deyeweye na, a yaw mɛnggay na, ndɛray ma sɛriye bay. Ndo nakay a yaw mɛnggay na, ka sɛrakwa.»

²⁸ Andza niye, Yesu faya ma tɛtikat-eye a ndo hay mɛ gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sɛrum ga ha azlakwa dɛw? Neŋ na yaw mɛnggay na, ka sɛrum ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gɛr bo ga bay. Ndo nakɛ a slɛra ga ahaya na, nenɛgeye ndo i dedek. Nɛkurom ka sɛrum na bay. ²⁹ Neŋ na, na sɛr na hɛrwi na yaw na, abɛra ka tɛv ngay ada maa slɛra ga ahaya na, nenɛgeye.»

³⁰ Andza niye, ta pɛla tsɛved mɛgɛse na Yesu. Ane tuk na, ndɛray kɛ gɛs na bay hɛrwi hɛlay ngay aye kɛ ndisl a dɛma zuk bay. ³¹ Ndo hay haladzay tɛ dzala ha ka Yesu. Tɛ gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kɛriste. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay dɛw?»

A satay a Farisa hay mɛgɛse na Yesu

³² Farisa hay tɛ tsɛne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tɛ masɛsɛkwe aye. Nɛteye ta bagwar hay i ndo neheye tɛ vɛlaway wu a Mbɛlom hay tɛ haya gɛr, tɛ slɛr sidzew neheye ta tsɛpawa gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom aye hɛrwi ada tɛ ye, tɛ gɛsaw Yesu.

³³ Yesu a ngatay andza niye na, a gwad: «Neŋ andaya ka tɛv kurom ma mɛndze tsekweŋ mba. Tsa na, na miye gwa ka tɛv i ndo nakɛ a slɛra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pɛlumeye ga ada ka ta hutumeye ga bay hɛrwi ka slumeye faya mede a tɛv nakɛ neŋ na diye a dɛma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsɛtsah mɛ walaŋ tay, tɛ gwad: «Ma diye na, a ngay nakɛ ada ka slakweye faya mɛhute na bay aye. Ma diye na, a walaŋ i Yahuda neheye nɛteye mandza eye mɛ walaŋ i Gɛrek hay aye kɛla dɛw? Ada ma ta tɛtikateye a Gɛrek hay kɛla dɛw? ³⁶ Bazlam ngay niye a gwad: “Ka ta pɛlumeye ga, ada ka ta hutumeye ga bay hɛrwi ka slumeye faya mede a tɛv nakɛ neŋ na diye a dɛma aye bay.” A tsik andza niye na, andza mɛgwede mey?»

Yam nakɛ ma vɛliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandɛve i magurlom na, pat nakɛ bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lɛtse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tɛdɛ ndoweye yam a gay na, mɛ yaw ka tɛv ga mɛ sa. ³⁸ Ndowneye kɛ dzala ha ka neŋ na, “yam nakɛ ma vɛliye sifa aye ma ngɛziye wad wad mɛ dɛrev ngay” andza nakɛ tɛ watsa ahɛl niye mɛ Derewel i Mbɛlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Mɛsɛfɛre i Mbɛlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyeye Mɛsɛfɛre niye. Ahɛl nakɛ Yesu a tsik andza niye na, Mɛsɛfɛre ki yaw zuk bay hɛrwi Yesu kɛ tsal a tɛv nakɛ Mbɛlom ma dɛslay ha gɛr aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tɛ tsɛne bazlam i Yesu nakɛ a tsik aye na, siye i ndo hay tɛ gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo mɛde ha bazlam i Mbɛlom nakɛ faya ka hɛbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tə gwad: «Nenḡeye na, Kəriste!» Ane tuk na, siye hay tə gwad sa: «Kəriste na, ma deyeweye abəra ka dala i Galile daw? ⁴² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad Kəriste ma deyeweye na, abəra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, ḡəma nakə Davit a ndzawa mə dəma aye.^{§§}»

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hərwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a satay məḡəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kwa nəte kə lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha ḡər a Mbəlom hay, tə maw ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay. Anəke tə maw na, ndo neheye ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka ḡəsumaw Yesu bay na, hərwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsəpe gay i mədəslay ha ḡər a Mbəlom niye hay ta mbədətay faya, tə gwadatay: «Ndəray kə tsik me dafə andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tə gwadatay: «Nəkurom dərmaḡ ka səpat kurom daw? ⁴⁸ Ka ḡəgatumay a ndəray mə walaḡ may bəy i Farisa hay ada mə walaḡ i bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay kə dzala ha ka ndo niye daw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kəriye hay, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Nəteye na, Mbəlom kə vəlatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem nenḡeye nəte mə walaḡ i Farisa niye hay dərmaḡ. Nenḡeye ndo nakə a ye ka təv i Yesu ahəl niye aye. A gwadətay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məḡay sariya a ndo andza niye kəriye tsa bay. Tsənakwa wu nakə ma tsikiye ada wu nakə a ge aye təday.»

⁵² Ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Nəkar na, ndo i Galile dərmaḡ daw? Dzaḡḡa bazlam i Mbəlom lele təday ada ka səriye ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kwa nəte ma deyeweye abəra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsəne andza niye na, a ye ḡḡway a mətəḡay.

ḡḡwas nakə a ge madama aye

8 Yesu a tsal a Mahəmba i Tetədəz. ² Ta mekedə pərik na, a mbədəwə ḡər a gay i mədəslay ha ḡər a Mbəlom. A ye naha a ndza ka dzaḡḡa. Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ḡḡay. Tsa na, a dazlay a matətikatay.

³ Ahəl nakə faya ma tətikatəye a ndo hay aye na, ndo mədzaḡḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə ḡəsay naha ḡḡwas wuray tə tatsa na ka məḡe madama. Tə ḡəs naha, tə lətse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tə gwadəy a Yesu: «Miter, ḡḡwas nakay tə tatsa na na, nenḡeye faya ma ḡiye madama. ⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a ḡər a slala i ḡḡwas andza nakay na, kədum na tə kwar. Ada nəkar ka gwad faya na, kəkay?»

⁶ Tə tsikay andza niye na, məhəle faya abəra suwat hərwi ada məhute faya mənese.

Ane tuk na, Yesu a tsəne andza niye na, a rəh ḡər ḡḡay ka dala. A pa bo ka məzehe ka dala ta wur həlay. ⁷ Ndo neheye na, nəteye ta tsətsahiye faya huya. Hərwi niye Yesu a lətse, a gwadatay: «Mə walaḡ kurom nakay ndo nakə dafə kə ge mezeleme bay aye mā lahay ha məkalay kwar təday.»

⁸ Tsa na, Yesu a rəh ḡər ka dala sa. A ma ka məzehe ka dala.

⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tə ḡədf nəte ta nəte. Maa lah mede na, madugula hay.

§§7:42 Zəba ma 2 Samuyel 7.12; Dəmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

Yesu ta ṅgwas niye tē ze naha sulo tsiy. ṅgwas niye malətse eye huya kame i Yesu. ¹⁰Yesu a lətse, a gwadāy: «ṅgwas nakay, ndo neheye tē gəsa kar ahaya na, nətēye mənḡay? Ndəray kə gəs kar ta sariya bay sadzək dāw?»

¹¹ṅgwas niye a mbədāy faya, a gwadāy: «A'ay bəy.»

Yesu a gwadāy: «Neḡ bəbay na, sariya ga ma gəsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kā ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye

¹²Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadātay: «Neḡ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye. Ndoweye kə peḡ bəzay na, ma ndziye ma ləvoḡ sa bay, ma hutiyē dzaydzay, dzaydzay nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye.»

¹³Farisa hay tē gwadāy: «Nəkar na, bo yak eye ka həl mbal i gər yak eye tsa dāw? Bazlam yak nakə ka tsik aye na, dedek bay.»

¹⁴Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Kwa neḡ eye na həl mbal i gər na, wu nakə na tsik aye na, dedek. Hərwi na sər təv nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye. Ane tuk na, nəkurom na, təv ga nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye na, ka sərūm bay.

¹⁵Nəkurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i məndzibəra hay. Neḡ na, na giye sariya a ndəray təbey. ¹⁶Kwa tadə na giye sariya bəbay na, sariya ga na giye ta tsəved eye. Hərwi na giye sariya na, mahəgeye bay. Nəmaa giye na, ta Bəba ga. Maa sləra ga ahaya na, neḡgeye. ¹⁷Mawatsa eye mə bazlam kurom mapala eye na, a gwad: “Tadə ndo hay sulo bazlam tay kə ge nətē na, wu niye na, dedek.*” ¹⁸Andza niye, neḡ na, na tsikiye ka bo ṅgway ada

Bəba nakə a sləra ga ahaya ma tsikiye ka neḡ.»

¹⁹Ta tsətsah faya, tē gwadāy: «Bəba yak eye na, mənḡay?»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Ka sərūm ga ha bay ada ka sərūm Bəba ga bay. Tadə ka sərūm neḡ na, ka sərūm-eye Bəba ga.»

²⁰Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahəl nakə faya ma tətikateye bazlam ṅgay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Neḡgeye mandza eye ta təv nakə tē pawa a dəma wu kəriye a Mbəlom aye. Ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ṅgay eye kə sla zuk bay.

²¹Yesu a gwadātay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, ka mətumeye mə mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a təv nakə neḡ na diye a dəma aye bay.»

²²Yahuda hay tē gwad mə walaḡ tay: «A gwad ka slakweye mede a təv nakə ma diye a dəma aye bay na, ma kədiye bo ṅgay kəla dāw?»

²³Yesu a gwadātay: «Nəkurom ka wum bo na, ka məndzibəra. Neḡ na yaw na, mə mbəlom. Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay. Ane tuk na, neḡ na, ndo i məndzibəra təbey. ²⁴Hərwi niye na gwadākum na: “Ka mətumeye mə mezeleme kurom.” Kə ge ka dzalum ha neḡ ndo nakə neḡgeye aye bay na, ta dedek ka mətumeye mə mezeleme kurom.»

²⁵Ta tsətsah faya, tē gwadāy: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Neḡ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahəl nakə na dazlay mətisikakum bazlam ga aye. ²⁶Wu andaya haladzay mətisike ka gər kurom ada sariya ma gəsiye kurom tē wu niye hay. Ane tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neḡgeye ndo i dedek

*8:17 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

ada wu nakə na tsikateye a ndo hay aye, maa tsiken na, neŋgeye.»

²⁷ Yesu a tsikatay ka Bəba Mbəlom na, nətəye ta tsəne bay. ²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Ka lətsum ga ha, ka kədum neŋ Wawa i Ndo na, neŋ ndo nakə neŋgeye aye ka sərume ye ha. Ka sərume ye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsiken aye dəkdek tsa. ²⁹ Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye tə neŋ. Kə gər ga ha mahəg-eye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

³⁰ Kwayanŋa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

³¹ Yesu a gwadatay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərume ye gawla ga hay ta dedek. ³² Andza niye ka sərume ye dedek. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedek.»

³³ Tə tsəne andza niye, ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmaweye abəra ma beke na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme. ³⁵ Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa, neŋgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. ³⁶ Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərume ye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlume ye tsəved ka məkəde ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadatay: «Tadə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gum-eye andza Abraham bədaw? ⁴⁰ Neŋ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa m̄a ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlume ye tsəved məkəde ga. Abraham na, neŋgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gume ye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwaday: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nətə ŋgweŋ.»

⁴² Yesu a gwadatay: «Tadə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudume ye ga. Hərwi neŋ na, na yaw mə Mbəlom ada neŋ kanaŋ na, hərwi ŋgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neŋgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər mäge na, wu nakə bəba kurom a wudā aye. Neŋgeye ndo məkəde ndo kwa anəke bay. Neŋgeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə neŋgeye bay. Maraw me na, wu ŋgay hərwi neŋgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neŋgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwaday a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari

ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neñ faya na dəsley ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədəsleñ ha gər bay. ⁵⁰ Neñ na, na dəsley gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədəsleñ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, neñgeye. ⁵¹ Ayaw! Sərum ha na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwadətay: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dāda bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham dāw? Neñgeye na, kə mət ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərma. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Tadə neñ na dəsley ha gər a bo ga na, ma geñgeye ñgama bay. Maa dəsleñ ha gər na, Bəba ga. Neñgeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sərüm na bay. Neñ na, na sər na. Tadə na gwadawa na sər na bay na, neñ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neñ faya na rəhay ha gər a bazlam ñgay. ⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ñgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ñgay kə ñgwas. Abraham a ñgatay a pat eye na, məñgwese kə rah a dərev ñgay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwadətay: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zlam zuk bay tuk na, ka ñgatayaw a Abraham aye na, məñgay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərum ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neñ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ñgaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mədəsley ha gər a Mbəlom.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

9 Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ñgatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. ² Gawla i Yesu hay tə ñgatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadətay: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ñgay ñgway tsukudu hərwi mezeleme i bəba ñgay hay dāw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ñgay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ñgay wal bay. Neñgeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ñgatay a gədañ i Mbəlom nakə ma giye bo tə neñgeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kutoñ ka gakweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya mäge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neñ andaya ka mändzibəra mba aye na, neñ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka mändzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesleḅ ka dala, a həlaḅ bətekwew tsekweñ ta slesleḅ ñgay niye. Tsa na, a ndad, a fadətay ka dərə i guluf niye. ⁷ A gwadətay: «Do ta bara dərə a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Masləra eye».

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dərə ñgay. A maw na, a ñgatay a dərə tuk.

⁸ Ndo i məged ñgay hay ta ndo neheye tə ñgataway ka tsəved faya ma rəkiye na, tə gwadətay: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsəved a rəkawa aye bəfad?»

⁹ Ndo siye hay tə gwadətay: «Dedek, neñgeye.»

Ndo mekeleñ eye hay tə gwadətay: «A'ay! Neñgeye bay. Ane tuk na, a ndzək it bo neñgeye.»

Ndo niye a gwadatay: «Nej eye dedek ngway.»

¹⁰Ta tsatsah faya, tã gwaday: «Dãre yak a hãndãk na, ma kãkay?»

¹¹A mbãdatay faya, a gwadatay: «Ndo nakã tã zalay Yesu aye a hãlaþ bãtek-wew tsekwej, a fedej ka dãre ada a gwedej: “Do a dãlov i Silowe ta bara dãre mã dãma.” Tsa na, na hãl bo na ye. Na ye naha, na bara dãre ga na, dãre ga a hãndãk, na ngatay a dãre!»

¹²Ta tsatsah faya sa, tã gwaday: «Ndoweye niye anãke nejgeye mængay?»

A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nej-geye ka waray na, na sãr bay.»

¹³Ma dãba aye na, ti ye ha ndo niye dãre ngay a hãndãk aye ka tãv i Farisa hay. ¹⁴Azlamakwa Yesu a hãlaþ bãtek-wew ada a hãndãkay na dãre a guluf niye na, pat i mazãzukw bo i Yahuda hay.

¹⁵Hãrwi niye Farisa hay, nãteye dãrmak ta tsatsah faya, tã gwaday: «Dãre yak a hãndãk sadzãk na, ma kãkay?»

Ndo niye a gwadatay: «Yesu a fedej bãtek-wew ka dãre ada na bara dãre. Tsa na, na ngatay a dãre tuk.»

¹⁶Siye hay mã walañ i Farisa hay, tã gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abãra ka tãv i Mbãlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakã a ge mãsler pat i mazãzukw bo aye. Ka rãhay ha gãr tãbey.»

Ane tuk na, ndo mekelej eye hay mã walañ tay tã gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya mãge slala i masuwayañ nakay na, ma kãkay?»

Mã walañ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nãteye mawuna eye.

¹⁷Farisa niye hay ta tsatsah ka ndo niye dãre ngay a hãndãk aye sa, tã gwaday: «Ada nãkar ka gwad ka ndo niye a hãndãkaka ha dãre aye, nejgeye na, way?»

A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nej-geye na, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom.»

¹⁸Ndo niye a ndzawa ahãl niye guluf eye ada anãke dãre ngay ka hãndãk na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hãrwi niye tã zalay a bãba ngay ta may ngay hãrwi matsãtsehe fataya. ¹⁹Ta tsatsah fataya, tã gwadatay: «Nakay na, wawa kurom dedek dãw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na, dedek dãw? Ada anãke a ngatay a dãre na, ma kãkay?»

²⁰Bãba ta may i ndo niye ta mbãdatay faya, tã gwadatay: «Nãmaa sãr ha ta dedek nejgeye na, wawa may ada nãmaa wa na guluf eye. ²¹Ane tuk na, wu nakã a tãra tã nejgeye ada anãke a ngatay a dãre tuk aye na, nãmaa sãr bay. Ndo nakã a hãndãkay na dãre aye na, nãmaa sãr wal bay. Tsãtsahum ka bo ngay eye. Nejgeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambãdãkum ka bazlam nakã ka tsãtsahumeye faya aye.»

²²Tã tsik andza niye na, hãrwi ta dzãdzãr ta bagwar i Yahuda hay. Hãrwi ßã bagwar i Yahuda hay ta ßãr bazlam nãte. Ndo nakã kã gwad Yesu na, nej-geye Kãriste na, tã hãhãra ahaya abãra mã gay i maduwule me tay. ²³Hãrwi niye ta mbãdãy faya bay. Ane tuk na, tã gwad: «Nejgeye wawa eye sa bay, tsãtsahum ka bo ngay eye.»

²⁴Farisa hay tã zalay a ndo niye dãre ngay a hãndãk aye masulo eye sa, tã gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbãlom, hãrwi nãmaa sãr ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nejgeye ndo i mezeleme, na sãr bay, ndo i mezeleme bay na sãr bay. Ane tuk na, wu nakã na sãr aye na, habe na ndzawa na, guluf eye, anãke na, na ngatay a dãre.»

²⁶Ta tsatsah faya, tã gwaday: «Ka ngatay a dãre na, a ge ka nãkar na, kãkay? A hãndãkaka ha dãre yak na, kãkay?»

²⁷A mbãdatay faya, a gwadatay: «Ba na tãkãrakum tsij, ka wudum mãpãy

zləm bay. A sakum mætsəne sa na, hærwi mey? A sakum matəre gawla ŋgay hay dərmaƙ kəla dāw?»

²⁸Tə tsəne andza niye na, tə tsadāy pələslesle. Tə gwadāy: «Gawla i ndo niye na, nəkar! Nəmay na gawla i Musa hay. ²⁹Nəmaa sər Mbəlom a tsikay me ahəl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye duh a yaw məŋgay na, nəmaa sər na bay.»

³⁰Ndo niye a mbədātay faya, a gwadātay: «Wu nakə na tsəne aye na, a geŋ hərbəbəkka! Ndo nakə a händəkeŋ na dəre aye ka gwadum ka sərūm təv ŋgay nakə a yaw abəra mə dəma aye bay na, kəkay! ³¹Ka sərakwa ha Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zləm kwa a way ka rəhay ha gər ada faya ma giye wu nakə a say aye. ³²Dada ndəray kə tsəne ta händəkay na dəre a ndo nakə tə wa na guluf eye bay. ³³Tadə ndo nakay a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom bay na, ma sliye faya mäge wuray bay.»

³⁴Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Nəkar kwa ahəl nakə tə wa kar aye na, nəkar mə mezeleme. A saka matətikamay dərmaƙ dāw?»

Tsa na, ta həhar na abəra mə gay i maduwule me.

³⁵Yesu a tsəne ta həhar na ndo niye a händəkay na dəre aye abəra mə gay i maduwule me na, a pa bo ka mapəle na. A huta na ndo niye na, a gwadāy: «Ka dzala ha neŋ Wawa i Ndo dāw?»

³⁶Ndo niye a mbədāy faya a Yesu, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ ga, Wawa i Ndo nakə a seŋ na dzaliye ha faya aye na, way. Deŋ ha tey.»

³⁷Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Nəkar ka ŋgatay. Neŋgeye nakə faya ma tsikakeye me anəke aye.»

³⁸Ndo niye a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dəkway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹Yesu a gwad: «Na yaw ka mändz-ibəra na, hærwi məŋgəne tay ha ndo neh-eye faya ta pay bəzay a Mbəlom abəra ta ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom bay aye. Ada ndo neheye tə ŋgatay a dəre bay aye na, ta ŋgateye a dəre, ndo neh-eye tə ŋgatay aye na, ta təriye guluf eye hay.»

⁴⁰Farisa niye hay ka təv ŋgay aye tə tsəne na, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Nəkar ka gwad nəmay na, guluf eye hay dərmaƙ dāw?»

⁴¹Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Tadə nəkurom guluf eye hay na, habe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadum duh na, nəkurom guluf eye hay bay sa na, hærwi niye ka ndzumeye huya mə mezeleme.»

Ndo mætsəkure təbaŋ lele eye

10 Yesu a gwadātay sa: «Sərūm ha na, ndoweye kə fələkwa a gay i təbaŋ ta maged bay, a fələkwa ta təv mekeleŋ eye wal na, neŋgeye məkal ada ndo mabuwe tay ha təbaŋ hay. ²Ane tuk na, ndo nakə ma fələkwiye ta maged aye na, neŋgeye ndo mætsəkure təbaŋ hay.

³«Ndo matsəpe maged i gay i təbaŋ hay ka händək na maged a ndo mætsəkure təbaŋ hay na, ma fələkwiye a dəma. Kə fələkwa a dəma na, ma zaliye a təbaŋ ŋgay hay ta mæzele. Ta tsəne mæzele tay na, ma pəla tay ahaya abəra.

⁴Kə pəla tay ahaya abəra tebiye na, ma ndzateye kame. Kə ndzātay kame na, ta pay bəzay hærwi tə sər bədidāy ŋgay.

⁵Ane tuk na, ndo nakə tə sər na bay aye na, ta pay bəzay bay. Ta pay bəzay bay na, hærwi tə sər bədidāy ŋgay bay.»

⁶Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakə Yesu a say mætsike aye na, ta tsəne bay.

⁷Hærwi niye Yesu a gwadātay sa: «Sərūm ha na, maged i gay i təbaŋ hay na, neŋ. ⁸Ndo neheye tə leheŋew madayaw aye nəteye na, məkal hay,

ndo mabuwe ndo hay. Təbaŋ hay ta piye zləm ka bazlam tay bay. ⁹Neŋ na, məged. Ndoweŋe kə fələkwa tə neŋ na, na ta təmiye ha. Neŋgeye na, ma sliye faya məfələkwe a gay ada ma deyeweŋe abəra andza nakə a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutiyə wu mən-day. ¹⁰Məkal ma deyeweŋe i ŋgay na, hərwi makəle təbaŋ hay, məkəde tay ha ada hərwi mənese tay dekdək tsa. Neŋ na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a huta sifa. Sifa niye ta hutiyə na, ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹«Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Ndo mətsəkure təbaŋ ta lele eye na, neŋgeye maləva bo eye məvələ məsəfəre ŋgay hərwi təbaŋ ŋgay hay.

¹²Ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, neŋgeye ndo mətsəkure wu ta lele eye bay. Kə ŋgatay a kəra i peŋl faya ma deyeweŋe ka təbaŋ hay na, ma huyə ma gəriye tay ha təbaŋ hay. Kəra i peŋl niye ma həhariye tay ha təbaŋ niye hay ma gəsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a təv eye. A ge andza niye na, hərwi təbaŋ niye na, i ŋgay bay. ¹³Andza niye, ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, ma gateye gər a təbaŋ hay lele bay.

¹⁴«Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Na sər tay ha təbaŋ ga hay, nəteye dərmak tə sər ga ha. ¹⁵Andza nakə Bəba ga a sər ga ha andza neŋ na sər Bəba ga aye. Ada na vəliye məsəfəre ga hərwi təbaŋ ga hay. ¹⁶Təbaŋ ga mekeleŋ eye hay nəteye andaya ma zləget nakay bay, nəteye ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateye gər ka təv ga dərmak. Ta tsəniye na, bədiŋday ga. Ta dzapiye ka təv ma nəte eye, ndo mətsəkure tay ha na, nəte dərmak.

¹⁷«Bəba ga a wudə ga. A wudə ga na, hərwi nakə neŋ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiyə na məsəfəre ga sa. ¹⁸Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədaŋ bay.

Mata vəle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gədaŋ andaya məvələ ha məsəfəre ga ada gədaŋ andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedeŋ ge aye.»

¹⁹Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ŋgəna. ²⁰Ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Ma giye na, fakalaw mə bo ŋgay! Ka pakweye zləm a bazlam i gər mavuwe na, hərwi meŋ?»

²¹Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «Ndo nakə fakalaw mə bo ŋgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya məhəndəkay na dəre a guluf dəw?»

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

²²Ahəl niye na, Yahuda hay tə pa magurlom i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə ma ha ka mbəlom ma Zerozelem aye sa. Tə hatsawa magurlom niye na, ka məve. Tə hatsawa na, ahəl i mətasl. Anəke na, həlay i məhetse magurlom niye kə sla tuk. ²³Pat wuray na, Yesu andaya mə magurlom niye dərmak faya ma həhaliye. Faya ma həhaliye na, mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay mazambal i Salomoŋ aye.

²⁴Bagwar i Yahuda hay tə lawara na Yesu, tə gwadəy: «Tadə nəkar Kəriste na, tsikamay parakka. Nəmaa həbiye nakə ada ka tsikameye na, hus kədəy?»

²⁵Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Məsler nakə faya na giye na, na ge na, ta gədaŋ i Bəba ga. Mata bəzakum ha neŋ way na, məsler nakə faya na giye. ²⁶Ane tuk na, nəkurom ka dzalum ha bay, hərwi nəkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷«Ndo ga hay na, ta pay zləm a bazlam ga andza təbaŋ neheye ta pay zləm a ndo mətsəkure tay ha aye. Na sər tay ha ada nəteye ta peŋeŋe bəzay dərmak.

²⁸Na vələteye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəteye na, dāda ta mətiye bay ada ndəray ma sliye faya mabuwe tay ha abəra mə həlay ga bay. ²⁹Bəba ga a vələj tay ha a həlay ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndəray ma sliye faya mabuwe wuray abəra mə həlay i Bəba ga bay. ³⁰Bəba tə neŋ na, nəmay nəte.»

³¹Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə həl kwar a həlay, a satay məkəde na tə kwar sa. ³²Yesu a gwadətay: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gədaŋ i Bəba ga ada ka ŋgatumay tə dəre kurom. Mə walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum məkele ga tə kwar faya aye na, wu waray?»

³³Bagwar i Yahuda niye hay ta mbəday faya tə gwadətay: «Nəmaa kədiye kar tə kwar dūh na, hərwi məsler lele eye nakə ka giye aye bay. Nəmaa kədiye kar tə kwar na, hərwi ka tsalay ka gər a Mbəlom. Nəkar na, ndo zezeŋ tuk na, ka gwad nəkar Mbəlom na, ma kəkay?»

³⁴Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Mawatsa eye mə derewel kurom na, Mbəlom a gwad: “Nəkurom mbəlom hay.”[†] ³⁵Ka sərakwa ha na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tadə Mbəlom a zalatay mbəlom hay aye na, ³⁶neŋ nakə Mbəlom a zla ga ada a sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, na ze tay ha bədaw? Neŋ na gwad neŋ Wawa i Mbəlom. Nəkurom ka gwadum faya na tsaleye ka gər a Mbəlom, na tsalay ka gər na, ma kəkay? ³⁷Tadə faya na giye məsler i Bəba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakə na tsikakumeye bay. ³⁸Ane tuk na, tadə faya na giye məsler ŋgay na, kwa ka təmum bazlam ga bay bəbay na, dzalum ha ka

neŋ hərwi məsler nakə faya na giye aye hərwi ada ka sərumeye ha parakka neŋ ta Bəba ga na, nəmay nəte.»

³⁹Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, kwayaŋŋa ta pəla tsəved məgəse na sa. Ane tuk na, kə təma fataya abəra.

⁴⁰Ma dəba aye na, Yesu a həl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakə Yuhana madzəhube ndo a yam a dzəhubawa ndo hay a dəma aye. Yesu a ndza ŋgway mə dəma. ⁴¹Ndo hay ti ye naha ka təv ŋgay haladzay. Ti ye naha na, tə gwadawa: «Yuhana kə ge masuwayaŋ kwa nəte bay. Ane tuk na, wu nakə a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedek.» ⁴²Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Lazar a mət

11¹⁻²Ndoweeye andaya tə zalay Lazar. A ndzawa na, ma gəma i Betani. Malamarm ŋgay hay Marta ta Mari tə ndzawa ma gəma eye niye. Mari na, ŋgwas nakə ma ta mbədiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takadiye na ta məkwets i gər ŋgay aye. Pat wuray na, Lazar a dəd a dəvats.

³Hərwi niye malamar ŋgay niye hay sulo eye tə slər ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, dzam yak nakə ka wuda na haladzay aye na, dəvats a gay.»

⁴Yesu a tsəne andza niye na, a gwadətay: «Lazar ma mətiye ta dəvats niye bay. Dəvats niye a gay na, hərwi ada ndo hay tā ŋgatay a məzlaŋ i Mbəlom ada ta zembədeŋeye a neŋ Wawa i Mbəlom dərmaŋ.»

⁵Yesu na, a wuda Marta ta malamar ŋgay Mari ada a wuda Lazar. ⁶Yesu a tsəne Lazar neŋgeye dəvats eye na, ki ye bəse bay. A ndza ma təv ŋgay niye neŋgeye mə dəma aye məhəne sulo.

[†]10:34 Dəmes hay 82.6.

⁷Ma dēba i mēhāne niye sulo eye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Takwa abēra kanaŋ, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸Gawla ŋgay hay ta mbēday faya, tē gwaday: «Eh! Miter may, kē ndza haladzay bay nakē ndo niye hay mē dēma aye a satay mākēde kar tē kwar tuk na, ada ka makweye a dēma sa na, kēkay?»

⁹Yesu a gwadatay: «A dazlay ka mekedē hus a huwa na, pat a dāv dzaydzay bēdaw? Tadē ndoweye ma hēhaliye ta hēpat na, ma ndēfiye sik bay hērwi dzaydzay i mēndzibēra faya ma dēviye ka tēv ŋgay. ¹⁰Ane tuk na, tadē ndoweye ma hēhaliye ta hēvad na, ma ndēfiye sik hērwi lēvonŋ zēŋzēŋ, dzaydzay andaya ka tēv ŋgay bay.»

¹¹Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dēba aye a gwadatay sa: «Dzam kway Lazar na, kē ndzahēra. Ane tuk na, na diye na ta pēdekiye abēra ka mēndzēhēre.»

¹²Gawla ŋgay hay ta mbēday faya, tē gwaday: «Bēy Maduweŋ, kē ge nēŋgeye mēndzēhēre eye na, ma mbēliye.»

¹³Yesu nēŋgeye a say mēgweḍe dūh na, Lazar kē mēt. Ane tuk na, nēteye tē dzala na, tē gwad Yesu a tsik ka mēndzēhēre nakē dedek aye.

¹⁴Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Lazar kē mēt bay. ¹⁵Ane tuk na, dēvats a gēs Lazar na, nēŋ andaya ka tēv ŋgay bay. Na ye bay na, hērwi kurom. A ge bo andza niye na, hērwi ada nēkurom kâ dzalum ha ka nēŋ. Hērwi niye dērev ga maŋgwasā eye. Lētsakwa, takwa ta zēbakwaw faya.»

¹⁶Tomas ndo nakē tē zalay Mawsa aye, a gwadatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mētakwa ka bo ta Bēy Maduweŋ kway.»

¹⁷Yesu ta gawla ŋgay hay tē husa a gēma niye na, bā Lazar kē ge mēhāne faḍ ma tsōvay. ¹⁸Gēma i Betani na, bēse ta Zerozelem. Ka diye abēra ma Betani

a Zerozelem na, a sla kilomiter mahkar bay. ¹⁹Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mēdahaŋ i malamā tay Lazar.

²⁰Marta a tsōne Yesu kē ndzew, nēŋgeye bēse ka tsōved faya ma deyeweye na, a lētse, a ye mata dzēgār tē Yesu. Mari nēŋgeye na, mandza eye mētagay.

²¹Marta a ye naha tē dzēgār tē Yesu na, a gwaday a Yesu: «Bēy Maduweŋ ga, tadē ka ge andaya kanaŋ na, haḍe malamā ga ma mētiye bay. ²²Na sēr ha kwa anēke bēbay na, wu nakē ka tsōtsah aye na, Mbēlom ma vēlakeye.»

²³Yesu a mbēday faya, a gwaday: «Malamā yak ma lētseweye abēra ma mēdahaŋ.»

²⁴Marta a mbēday faya, a gwaday: «Na sēr, ahēl nakē aza mēndzibēra ma ndēviye, ndo hay tebiye ta lētseweye abēra ma mēdahaŋ aye na, nēŋgeye dēr-mak ma lētseweye abēra ma mēdahaŋ.»

²⁵Yesu a gwaday: «Nēŋ na, ndo mētēme ha ndo abēra ma mēdahaŋ ada ndo mēvāle sifa a ndo hay. Ndoweye kē dzala ha ka nēŋ na, kwa kē mēt bēbay na, ma hutīye a dēma sifa nakē ma ndēviye bay aye. ²⁶Ndo kē dzala ha ka nēŋ na, mēsēfāre ŋgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bēdaw Marta?»

²⁷Marta a gwaday faya: «Ayaw Bēy Maduweŋ, na dzala nēkar na, Kēriste. Nēkar na, Wawa i Mbēlom niye tē gwad ma deyeweye ka mēndzibēra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸Marta a tsik ka bo abēra andza niye na, a mbēda gēr a mētagay mata zalayaw a malamā ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwaday: «Bēy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwadaka dara.» ²⁹Mari a tsōne andza niye na, kwayaŋŋa a lētse, a ye bēse ka tēv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dəkw gurmets kame ŋgay, a gwad: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanaŋ na, habe malamar ga ma mətiye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərmak. Tsa na, dərev a ndalay haladzay, a mbədəy ha mədzał gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbədəy faya, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəakeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wuda Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dəre a guluf, Lazar mə mət bay na, a sla faya məge təbədəw?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahaŋ

³⁸ Dərev a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mədahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye. ³⁹ Yesu a gwadatay: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahaŋ niye a gwad: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fađ tuk na, anəke na, ma ziye bədəw?»

⁴⁰ Yesu a mbədəy faya, a gwad: «Na tsikaka bədəw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dəre a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisə haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneŋe ye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kanaŋ ka təv ga aye, tā dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tə peteked niye tə pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tə sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərmak.

Yesu a gwadatay: «Pəlum faya abəra peteked niye ada kâ gərūm ha m̄a ye ŋgway.»

Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. ⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka təv i Farisa hay. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay ta Farisa hay tə hayay gər a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tə haya gər na, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayaŋ hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, kəkay? ⁴⁸ Tafə ka gərakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bəzay na, ndo i Roma hay ta deyewe ye ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta bəbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndowe ye andaya mə walaŋ tay, məzele ŋgay Kayif. Bəy i bagwar i

ndo mävälaway wu a Mbëlom ka viye aye niye na, neŋgeye. A gwadätay: «Ka sërüm wuray kwa tsekweŋ bay. ⁵⁰Ŋgama ndo näte mâ mät hërwi ndo hay tebiye tã bëmälë nakë ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹Wu nakë a tsik aye na, a yaw abëra ma mädzal gër ŋgay bay. Ka viye eye niye na, neŋgeye bagwar i ndo mävälaway wu a Mbëlom. Hërwi niye Mbëlom a välay gädäŋ mätsike ka wu nakë ma giye bo kame aye, Yesu ma mätiye hërwi Yahuda hay tebiye. ⁵²Ane tuk na, ma mätiye na, hërwi Yahuda hay dëkdëk bay. Ma mätiye hërwi ndo i Mbëlom neheye kweye kweye ka mändzibëra tebiye dërmak aye, hërwi ada mâ hëla tay ahaya tebiye tã ndza ka tøv eye näte.

⁵³Hërwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapële tsävëd ka mäköde na Yesu. ⁵⁴Hërwi niye Yesu a hëhalawa na, a bëzawa ha bo parakka mä walaŋ i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ŋgway dëreŋ a gëma wuray tã zalay Efrayim. Gëma niye na, bëse tã kësaf. Tã ndza mä dëma ta gawla ŋgay hay.

⁵⁵Magurlom i Yahuda hay nakë tã zalay Pak aye mazlambar kã ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abëra ma gëma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kã sla zuk bay. Ti ye hërwi ada tã bara bo andza i kule tay nakë a tsik aye. ⁵⁶Ahël nakë näteye mä dëma aye na, ta pëla Yesu. Ta tsätsah ka bo mä walaŋ tay ma gay i mädfëslay ha gër a Mbëlom niye, tã gwad: «Ma deyeweye a magurlom bädaw? Ka dzalum na, kəkay?»

⁵⁷Tã tsik andza niye na, hërwi bagwar hay i ndo neheye tã välaway wu a Mbëlom aye ta Farisa hay tã gwad: «Ndoweye kã sër tøv i Yesu nakë neŋgeye mä dëma aye na, mâ datay ha hërwi ada ta diye faya ta gësiye na.»

Mari a mbëda mal ka sik i Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

12 Mähëtse i magurlom i Pak a zəkaw mähëne mäkwä na, Yesu a mbëda gër, a ye a gëma i Betani. Betani na, gëma nakë Lazar mandza eye mä dëma aye. Lazar na, ndo nakë Yesu a mbël ha abëra ma mädaħaŋ aye. ²Yesu a husa naha a Betani na, tã day wu mänday. Marta na, neŋgeye faya ma väleye wu mänday a Yesu. Lazar na, neŋgeye mä walaŋ i ndo neheye tã nda wu mänday dziye tã Yesu aye.

³Ahël nakë faya ta ndiye wu mänday aye na, Mari a zla dos maraha eye tã mal nakë a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tã ge ta dërizl i gërdaf aye andaya tã zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbëda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta mäkwets i gër ŋgay. Mäze i mal niye huŋŋa eye a rah a gay niye näteye mä dëma aye.

⁴Yudas Iskariyot na, neŋgeye näte mä walaŋ i gawla i Yesu hay, neŋgeye ma ta giye daf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbëda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵«Ass! Ta səkäm ha mal niye bay na, hërwi mey? Häbe ta səkäm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye mävälatay a mätawak hay bädaw!» ⁶A tsik andza niye na, hërwi neŋgeye mäkal. Maa gësa ha dala na, neŋgeye. Ane tuk na, a hëlawä faya abëra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mätawak hay dëkdëk bay.

⁷Yesu a gwadäy: «Gër ha ŋgwas nakay na, säfek. A ge andza niye na, hërwi neŋgeye a ge fagaya na, wu nakë ta zliye ga ha a bäd aye. ⁸Ndo i mätawak hay na, näteye ka tøv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tã näkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu neŋgeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu dekdək bay. Ti ye na, a satay mənŋatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədəhaŋ aye. ¹⁰Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar dərma. ¹¹A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ŋgay.

Yesu a ye a Zerozelem

*Mata 21.1-11; Markus
11.1-11; Luka 19.28-40*

¹²Tədə eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dərma. ¹³Ti ye tə dəsaw hawal i gərdaf wuray a ndzəkit bo təbah məgəse ha mə həlay. Ti ye mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴Yesu a ŋgatay a zuŋgo wuray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵«Nəkar gəma i Zerozelem, kâ dzədzar bay!

Zəba, bəy yak faya ma diye naha mandza eye ka zuŋgo wawa eye.[‡]»

¹⁶Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərma.

¹⁷Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəway, a mbəl ha abəra ma mədəhaŋ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaŋ niye.

¹⁹Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gəkweye tebiye na, ma gəkweye ŋgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəsəlay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaŋ tay.

²¹Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neŋgeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «Iŋgalaka, a samay mənŋatay a Yesu tey.»

²²Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Aŋdərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu.

²³Yesu a gwadətay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma dətay ha məzlaḅ ga i neŋ Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, ta sləga hulfe i wu nəte a bəd bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma gəliye ada ma giye wur haladzay. ²⁵Ndoweye ka wuda sifa ŋgay na, ma dziye ha duh. Ndowneye ka kərəh məgay gər a sifa ŋgay hərwi ga na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶Tadə kə say a ndoweye məgeŋ məsler na, mâ peŋ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neŋ na ndziye mə dəma aye dərma. Ndo nakə ma geŋgeye məsler aye na, Bəba ga ma dəsəlay ha gər.»

[‡]12:15 Zakari 9.9.

Yesu a da ha mämäte ngay

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Anäke na, däreŵ ki ye fagaya abära. Ada na gwadiye na, kəkay? Na gwadeye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abära däreŵsətseh nakay tey” na, na tsikiye daw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hərwi na yaw ka mändzibəra na, hərwi ada nā sa däreŵsətseh nakay. ²⁸ Na gwadiye duh na, Bəba, ge wu nakə ndo hay ta səriye na na, nəkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mäsike me a tsənew abära mə mbəlom, a gwad: «Ba na mbərəm məda ha məzlaḅ ga nakə ndo hay ta dəsleŵeye ha gər aye ada na datay ha məzlaḅ ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nəteye haladzay ka təw eye niye, tə tsəne mäsike me niye a tsənew mə mbəlom aye, tə gwad: «Maa ləw na, maləwe i mbəlom.»

Siye hay tə gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbəlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mäsike me nakay a tsənew mə mbəlom aye na, hərwi kurom bəna hərwi ga bay. ³¹ Nakay na, həlay nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anäke na, Mbəlom ma həhariye na bəy i mändzibəra nakay. ³² Neŵ na, ta gəsiye ga, ta dariye ga ka mayako mazləmbada eye, ta lətsiye ga ha ka bo ka mbəlom. Ta ləte ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tā yaw ka təw ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka mämäte ngay. Ma ta mətiye kəkay na, a da ha neŵgeye.

³⁴ Ndo hay tə gwaday: «Mə dərəwel i Mbəlom na, tə watsa, tə gwad: “Kəriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kəkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anäke na, dzaydzay andaya mə walaŵ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweŵ tsa. Ahəl nakə dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hərwi ada ləwəŵ mə ndzakum a gər həf bay. Hərwi ndo nakə faya ma diye ma ləwəŵ aye na, a sər təw nakə ma diye a dəma aye bay. ³⁶ Ahəl nakə dzaydzay niye faya ma dəwiye na, dzalum ha faya hərwi ada kâ tərūm ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ŵgaha bo abära ka nəteye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadə kə ge masuwayaŵ haladzay ka däre tay bəbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hərwi ada wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə ge bo. A gwad:

«Bəy Maduweŵ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa da ha aye na, way?

Bəy Maduweŵ, ka bəzay ha gədaŵ yak na, a way?»[†]

³⁹ Hərwi niye ndo hay tə dzala ha ka Yesu bay na, hərwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbəlom ka təra tay ha guluf eye hay, ka dərəzlatay ka metsehe tay.

A satay məŵgatay tə däre bay, a satay məsəre tə metsehe tay bay. Tadə a satay mambəde ha mede tay na, na təmiye tay ha dərmaḅ.[§]

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hərwi neŵgeye kə ŵgatay a məzlaḅ i Yesu ada a tsikawa faya.^{**}

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza niye bəbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, tə dzala ha ka Yesu na, ta məkal. Ta da ha bay hərwi ta dzədzaray a Farisa hay. Ta dzədzar

[†]12:38 Ezay 53.1.

[§]12:40 Ezay 6.9-10.

^{**}12:41 Ezay 6.1.

na, hərwi ta həhariye tay abəra mə gay i maduwule me tay. ⁴³A satay na, ndo tâ zambadətay, düh Mbəlom mâ zambadətay bay.

**Wu nakə Yesu a tsik aye na,
ma gəsiye ndo hay a sariya**

⁴⁴Ma dəba eye na, Yesu a wuda kələrta, a gwad:

«Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ta dedek a dzala ha ka neŋ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁵Ndoweye kə ŋgeteŋ na, a ŋgatay a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁶Neŋ na, na yaw ka məndzibəra andza dzaydzay nakə a dəv aye, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma ləvoŋ sa bay.

⁴⁷«Tadə ndoweye kə tsəne bazlam nakay ada kə pəy bəzay bay na, mata gay sariya na, neŋ bay. Hərwi neŋ na yaw ka məndzibəra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hərwi mətəme tay ha. ⁴⁸Tadə ndoweye ka təma ga bay ada ka kərah bazlam ga na, sariya ma ta gəsiye na. Sariya ma ta gəsiye na pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, hərwi a kərah bazlam ga.

⁴⁹«Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta mədzał gər ga bay. Ane tuk na, maa gwedeŋ tsik nakay na, Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye. ⁵⁰Ada na sər wu nakə a gwedeŋ aye na, ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakə na tsikiye aye na, na tsik na, andza nakə Bəba ga a gwedeŋ tsik aye.»

Yesu a bara sik i gawla ŋgay hay

13 Hələy i magurlom i Pak mazlam-bar kə husaw a dəma. Yawa! Yesu a sər hələy ŋgay nakə ma diye abəra ka məndzibəra aye kə sla. Ma miye ŋgway ka təv i Bəba ŋgay. Yesu a wuda ndo ŋgay neheye ka məndzibəra aye huya.

Anəke Yesu ka bəzatay ha na, a wuda tay ha tə dərev ŋgay peteh.

²Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ŋgay faya ta ndiye daf. Ba Fakalaw ka mbərəm məvələy bazlam a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot hərwi ada mâ ge daf ka Yesu.

³Yesu a sər ha Bəba ŋgay kə vəlay gədaŋ ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neŋgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom. ⁴Hərwi niye Yesu a gər ha mənde wu məndaŋ, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekede yam abəra ka bo, a bar ha bəzay i hud. ⁵Ma dəba aye na, a mbəda yam a gədayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ŋgay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekede yam niye abəra mə bəzay i hud, a takad yam abəra ka sik.

⁶A ndisl ka təv i Simoŋ Piyer na, Simoŋ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata bereŋ na sik düh na, nəkar dāv?»

⁷Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

⁸Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta bereŋ-eye na sik dāda bay.»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə na baraka na sik bay na, ka dzapameye nətə tə nəkar sa bay.»

⁹Simoŋ Piyer a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, kâ bereŋ na sik dekdek tsa bay. Bereŋ na hələy ga hay ta gər ga dərma.»

¹⁰Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ŋgay aye na, ndələb andaya ka bo ŋgay bay. Ma bəriye bo sa bay. Ma bəriye na, sik dekdek tsa. Nəkurom, ndələb andaya fakuma bay, nəkurom tsədəŋŋa. Ane tuk na, ndo nətə na, ndələb faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Hərwi niye a gwad nətəye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndəv ha məbaratay na sik na, a zla peteked ngay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka təv mənde daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə na gakum aye daw?» ¹³ Nəkurom faya ka zaluməneje “ndo mədzenge ndo” ada “Bəy Maduweŋ”. Ka tsikum andza niye na, lele dedək. Neŋ na, andza niye dedək. ¹⁴ Neŋ dūh ndo mədzenge ndo ada Bəy Maduweŋ, na barakum na sik, nəkurom dərma kutoŋ barum sik kurom hay a bo nətə nətə mə walaŋ kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka guməye hərwi ada nəkurom dərma kâ gum a bo mə walaŋ kurom andza nakə neŋ na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərūm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ngay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərūməye ha tuk. Tadə ka gum ha məsler tə wu neh-eye na, ka hutuməye məngwese.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Neŋ na, na sər ndo neh-eye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nə-maa nda daf salamay aye na, ka tərə ndo mənə dərə ga.††” ¹⁹ Na tsikakum ka bo abərə anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzaluməye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakuməye parakka: Sərūm ha, ndowəye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərma. Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a slərə ga ahaya aye.»

Ndo mäge daf ka Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, dərəv ngay a ye faya abərə. A tsikatay parakka, a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakuməye: Sərūm ha na, ndo nətə mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo dərə mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye.

²³ Ndo nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuda na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka təv i Yesu.

²⁴ Simoŋ Piyer a gay naha mbətsekw tə dərə hərwi ada mâ tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwasla i Yesu niye a həndzəd naha gər ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na dəsiye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vələy aye na, mata ge fagaya daf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a dəs peŋ, a ge faya ala, a vələy a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mədza gər. Yesu a gwaday: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nətəye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi meŋ na, ndəray kwa nətə mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo məgəse suloy. Hərwi niye siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwaday mâ ye mata səkamakwayaw wu mən-day hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwaday mâ ye mâ vələtay wu a mətawak hay.

††13:18 Dəmes hay 41.10.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərma. ³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dərma ma bəzatay ha məzlaḅ i wawa ŋgay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok mabəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkurom haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. “Təv nakə neŋ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.” ³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Andza neŋ nakə na wuda kurom aye na, kutoŋ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom dərma. ³⁵ Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkurom gawla ga hay.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simoŋ Piyer a tsətsah faya, a gwad: «Bəy Maduweŋ, ka diye na, a ŋgay?»

Yesu a mbəday faya, a gwad: «Anəke na, ka sliye faya məpeŋ bəzay a təv nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peŋeye bəzay.»

³⁷ Piyer a gwad: «Bəy Maduweŋ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neŋ maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ga hərwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəday faya, a gwad: «Nəkar maləva bo məvəle ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedek ŋgway daw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzagulok ma ta zlahiye na, ɓa ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

14 Yesu a gwad: «Dərev m̄a ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neŋ dərma. ² Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba ga. Tadə təv andaya bay na, həbe na gwadakumeye bədaw? Na diye na ta lambadakumeye təv nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye. ³ Na ye, na lambadakumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hərwi ada nəkurom dərma ka ndzumeye ma təv nakə neŋ mə dəma aye. ⁴ Nəkurom na, ka sərüm tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dəma aye.»

⁵ Tomas a gwad: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəday faya, a gwad: «Neŋ na, tsəved, dedek ada sifa. Ndoweye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay. ⁷ Tadə ka sərüm neŋ na, ka sərumeye Bəba ga dərma. Kwa anəke ka sərüm na ka ŋgatumay.»

⁸ Filip a gwad: «Bəy ga, damay ka Bəba yak tsa na, tsiy da may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwad: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ŋgway huya daw Filip? Ndoweye kə ŋgeteŋ a neŋ na, a ŋgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: “Damay ka Bəba yak” na, hərwi mey? ¹⁰ Neŋ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nəte na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neŋ dekdək bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nəte

aye. Maa ge mäsler mä neŋ na, neŋgeye. ¹¹Tadə na gwadəkum: “Neŋ ta Bəba, Bəba ga tə neŋ, nəmay nətə” na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka mäsler neheye na gawa aye kwa.

¹²«Ayaw! Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ma giye mäsler neheye neŋ faya na giye dərma. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neŋ na, na diye ka təv i Bəba ga. ¹³Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neŋ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlab i Bəba. ¹⁴Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vəlakumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye

¹⁵Yesu a gwadətay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶Neŋ, na geye amboh a Bəba ga mā slərakumaw ndo mekeleŋ mā dzəna kurom hərwi ada mā ndza huya ka təv kurom. ¹⁷Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedək aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ŋgatay bay, ma səriye na bay sa. Nəkurom na, ka sərume ye hərwi ma ndziye na, ka təv kurom ada ma ndziye huya mə nəkurom. ¹⁸Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkuromeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom. ¹⁹Ma məndze tsekweŋ na, ndo i məndzibəra hay ta ŋgeteŋeye sa bay. Nəkurom na, ka ta ŋgatumeŋeye hərwi neŋ na ndziye ta sifa ga huya ada nəkurom dərma ka ndzumeye ma sifa huya. ²⁰Pat eye niye na, ka sərume ye neŋ madzapa eye ta Bəba ga, nəkurom madzapa eye tə neŋ ada neŋ madzapa eye tə nəkurom.

²¹«Ndoweye kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye na, a wudə ga. Bəba ga ma

wudiye na ndo nakə a wudə ga aye, neŋ dərma ka wudiye na ada na bəzay ha bo ga.»

²²Gawla i Yesu andaya məzele ŋgay Yuda. Neŋgeye na, Yudas Iskariyot bay. A gwadəy a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dəkdek, ka bəziye ha bo a ndo i məndzibəra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Ndoweye ka wudə ga na, ma rəheye ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wudiye na. Nəmaa deyeweye ka təv ŋgay. Neŋ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ŋgay. ²⁴Ndo nakə a wudə ga bay aye na, ma rəheye ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənum na tsik aye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵Na tsikakum ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwi neŋ andaya ka təv kurom mba. ²⁶Mazlambar Bəba ga ma sləraweye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neŋgeye na, ma tətikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga neheye na tsikawakum aye na, mā makum ahaya a gər tebiye.

²⁷«Anəke na diye gwa na, na vəlakumeye məndze zay a dərəv kurom. Məndze nakə dərəv kurom ma ndziye zay aye na, na vəlakumeye andza i məndzibəra bay. Dərəv mā ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸Ba ka tsənum, na gwadəkum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka təv kurom. Tadə ka wudum ga na, ka ŋgwasumeye hərwi na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹«Wu neheye ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada aza ta ndislew na, kā dzalum ha ka wu neheye na tsikakum aye. ³⁰Na ta tsikakumeye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hərwi mey? Hərwi bəy i ndo i

məndzibəra hay faya ma deyeweye. Ane tuk na, gədaŋ ɲgay andaya kwa tsekweŋ mələve ga bay. ³¹Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay tã sər ha na, na wuɗa Bəba ga ada neŋ faya na giye andza nakə Bəba a gwedeŋ ge aye.

«Anəke na, lətsum takwa abəra kanaŋ!»

Yesu na, dərizl i gərdaf

15 Yesu a gwadətay a gawla ɲgay hay sa: «Neŋ na, andza dərizl i gərdaf dedek eye. Bəba ga na, a təra andza ndo i guvah. ²Hawal neheye tə wa bay aye na, ma dəsiye tay ha. Hawal neheye tə wa aye na, ma kəkaliye fataya abəra hərwi ada tã wa hohway haladzay. ³Wu neheye na tətikakum aye na, ka təra kurom ha tsədaŋŋa, andza dərizl i gərdaf nakə ta kəkəl na aye. ⁴Ndzum na, madzapa eye ka neŋ andza neŋ nakə madzapa eye tə nəkurom aye. Hawal kə ge neŋgeye ka dərizl ɲgay eye bay na, ma sliye faya məwe ka gər bo ɲgay bay, mã ndza ka dərizl ɲgay. Andza niye, nəkurom ka dzapum tə neŋ bay na, ka mbumeye faya mäge wuray lele eye bay.»

⁵Yesu a gwadətay sa: Neŋ na, andza dərizl i gərdaf, nəkurom hawal eye hay. Ndoweye kə dzapa tə neŋ ada na dzapa ta neŋgeye na, ma wiye hohway haladzay andza dərizl i gərdaf. Hərwi ze neŋ na, ka slumeye mäge wuray lele eye bay. ⁶Ndoweye kə dzapa tə neŋ bay na, Mbəlom ma kərahiye na. Ma təriye andza hawal i dərizl i gərdaf nakə tə dəs faya abəra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kə kula na, ta hayay gər ada ta dziye a ako, ma təmiye.

⁷«Tadə ka ndzum nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka pum na bazlam ga a dərev na, tsətsahum wu nakə a sakum aye, ka hutumeye. ⁸Tadə faya ka gumeye ɲgwalak huya na, faya ka bəzumatay ha a ndo hay, nəkurom gawla ga hay. Kə

ge andza niye na, ndo hay ta zambadeye a Bəba ga.

⁹«Na wuɗa kurom andza nakə Bəba a wuɗa ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeye ha na, na wuɗa kurom. ¹⁰Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeye ha na wuɗa kurom huya, andza neŋ nakə na rəhay ha gər a bazlam i Bəba ga mapala eye ada neŋ madzapa eye tə neŋgeye ada na sər ha a wuɗa ga huya. ¹¹Na tsikakum wu neheye na, hərwi ada dərev kurom mã ɲgwasə andza neŋ nakə dərev ga maŋgwasə eye dərma. Andza niye maŋgwese ma rahiye a dərev kurom lele.

¹²«Bazlam ga nakə na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakə na tsikakumeye na, wuɗum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza neŋ nakə na wuɗa kurom aye. ¹³Ndoweye kə dze ha məsəfəre ɲgay hərwi dzam ɲgay hay na, mawuɗe bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴Tadə ka gum wu nakə na gwadum gum aye na, nəkurom dzam ga hay. ¹⁵Na zalakumeye ndo i məsler ga hay sa bay hərwi ndo i məsler na, a sər wu nakə ndo i gay ɲgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hərwi na dəkum ha wu nakə Bəba a dēŋ ha aye tebiye. ¹⁶Nəkurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neŋ hərwi ada kã pumeŋ bəzay. Na slər kurom ha dərma, kã yum mata ge wu nakə lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsətsahum wu hay tebiye ta məzele ga na, Bəba ga ma vəlakumeye. ¹⁷Wu nakə na tsikakumeye anəke aye na, wuɗum bo nəte nəte mə walaŋ kurom.»

Ndo i məndzibəra hay ta nateye dəre a gawla i Yesu hay

¹⁸Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndo i məndzibəra ta nakum dəre na, sərurum ha ba kurre tə nay dəre na, a neŋ. ¹⁹Tadə

nəkurom ndo i mändzibəra hay na, ta wudīye kurom hərwi nəkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka təra andza niye bay. Na pala kurom abəra mə walaŋ tay. Nəkurom ka tərūm ndo tay hay sa bay. Tə nakum dəre na, hərwi nakə nəkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰ «Kâ mətsum ha gər tə bazlam nakə na tsikakum aye bay. Na gwad̄ ndo i məsler na, a ze ndo i gay ŋgay bay. A seŋ məgwad̄akum na, tadə ta geŋ dəret-sətsəh na, ta gakumeye dəretsətsəh a nəkurom dərmak. Ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dərmak. ²¹Dəretsətsəh nakə ta gakumeye na, hərwi nakə nəkurom gawla ga hay aye. Tə ge andza niye na, hərwi tə sər ndo nakə a sləra ga ahaya aye bay.

²² «Tadə na yaw na tsikatay bazlam i Mbəlom bay na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anəke na yaw, na tsikatay. Anəke ta sliye faya mət̄sike “nəmaa sər mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. ²³Ndoweyə kə neŋ dəre na, a nay dəre a Bəba ga dərmak. ²⁴Tadə ɓa na mbərəm mäge məsler neheye ndəray dad̄a kə ge bay aye na, haɓe Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa anəke na, ta ŋgatay a məsler ga hay ada faya ta namay dəre ta bəba ga. ²⁵Ane tuk na, a ge andza niye na, hərwi ada m̄a təra andza nakə ndo tay hay ta watsa mə Dərewel i Mbəlom aye. Tə watsa, tə gwad̄: “Tə neŋ dəre na, kəriye bəna na ge mənese bay. ^{††}»

²⁶ Yesu a gwad̄atay sa: «Ndo nakə ma deyeweyə madzəne kurom aye na, ma deyeweyə. Ma deyeweyə na, mə həlay i Bəba ga. Na ye ka təv i Bəba ga na, na slərakumaweyə. Ndowneyə niye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa aye. Neŋgeye ma d̄ateye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neŋ. ²⁷Nəkurom dərmak

ka ta tsikumeye ka neŋ hərwi ahəl nakə na dazlay a məsler aye na, nəkurom tə neŋ hus bəgom.»

16 «Na tsikakum wu neheye ka bo abəra anəke na, hərwi ada kâ gərūm ha mədzele ka neŋ bay. ²Ta ta həhara kurom ahaya abəra mə gay i maduwule me. Həlay eye ma deyeweyə, ndo hay ta kədīye kurom, ada ta dzaliye mə gər tay na: “Nəmaa ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye.” ³Ta giye andza niye na, hərwi nəteye tə sər Bəba ga bay ada tə sər neŋ bay. ⁴Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada ahəl nakə faya ta gakumeye andza niye na, bazlam nakə na tsikakum aye m̄a maku-maw a gər.»

Məsler nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa ma giye

Yesu a gwad̄atay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hərwi neŋ ka təv kurom mba. ⁵Anəke na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma tsətsahiye təv ga nakə na diye a d̄əma aye bay. ⁶Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hərwi nakə na gwad̄akum na, na diye gwa aye. ⁷Ayaw! Sərūm ha lele, na ye fakuma abəra d̄uh i kurom na, lele. Andza niye tadə na ye gwa bay na, ndo nakə ma deyeweyə mata dzəne kurom aye na, ma deyeweyə sa bay. Ane tuk na, na ye na, na sləra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bəzatay ha a ndo i mändzibəra hay na, nəteye faya ta giye mezeleme, ma bəzatay ha tsəved̄ nakə dedek aye, ada ma bəzatay ha sariya i Mbəlom nakə ma ta giye. ⁹Mezeleme nakə ma bəzatay ha aye, a d̄a ha na, nəteye ta dzala ga ha bay. ¹⁰Ta səriye ha tsəved̄ nakə dedek eye na, tsəved̄ məpəŋ bəzay a neŋ hərwi na miye ka təv i Bəba ga. Ka ta ŋgatumeŋeje sa bay. ¹¹A

††15:25 Dəmes hay 35.19; 69.5.

bəzatay ha sariya na, hərwi ɓa Mbəlom kə gəs bəy i məndzibəra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadətay sa: «Wu neh-eye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay.

¹³ Məsəfəre niye ma datay ha tsəved i dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma ɗakumeye ha tsəved niye dedək eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ŋgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka Mbəlom aye. Ma ɗakumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta ɗəsleŋeye ha gər hərwi ŋgay. Hərwi wu neheye ma ɗakumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neŋ. ¹⁵ Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga ɗərmak. Hərwi niye na gwadəkum na, wu nakə Məsəfəre ma ta ɗakumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neŋ.»

Gawla i Yesu hay ta ŋgwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadətay: «Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay. Ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.»

¹⁷ Siye hay mə walaŋ i gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaŋ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadəkway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye sa bay, hərwi na miye ka təv i Bəba” na, hərwi mey? ¹⁸ “Məndze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza məgwede mey? Ka sərakwa wu nakə a say mətsike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sər ha a satay a gawla ŋgay hay matsətsehe faya bazlam. A gwadətay: «Ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” ɗaw?

²⁰ «Ayaw! Sərur ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i

məndzibəra hay na, ta ŋgwasiye. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, ɗəretsətseh kurom ma təriye məŋgwese.

²¹ Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ŋgwas aye na, ɗərev a ndalay hərwi ɗəretsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətsiye ha gər tə ɗəretsətseh. Ma ŋgwasiye hərwi wawa nakə a wa, a yaw ka məndzibəra aye.

²² Andza niye nəkurom mə ɗəretsətseh anəke ɗərmak. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məŋgwese niye bay.

²³ «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərur ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bəba ma vəlakumeye. ²⁴ Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məŋgwese ma rahiye a ɗərev kurom lele.»

Yesu a ŋgwasa ka məndzibəra

²⁵ Yesu a gwadətay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bəba ga parakka. ²⁶ Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bəba ga ta məzele ga. Agəla ka gwadumeye na, na ta tsətsahiye faya wu hərwi kurom. A’ay! Bo kurom eye ka tsətsahumeye tə bazlam kurom. ²⁷ Bəba, bo ŋgay eye a wuda kurom. A wuda kurom na, hərwi nəkurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. ²⁸ Na yaw na, ma təv i Bəba ga ada na yaw ka məndzibəra. Anəke na, na gəriye ha məndzibəra, na miye ka təv i Bəba ga.»

²⁹ Gawla ŋgay hay tə gwadətay: «Yawa! Anəke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anəke nəmaa sər ha, ka sər wu hay tebiye. Ndo ma ta tsətsahiye fakaya bazlam na, ɓa

ka sər tsiy. Hərwi niye nəmaa dzala kar ha, nəmaa sər ka yaw na, abəra ka təv i Mbəlom dedək.»

³¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ka dzalum ha na, anəke daw? ³² Pat eye ma deyeweye, ba ka mbəram madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ngənumeye gər kweye kweye kwa way ma miye a mətəgay ngay. Ka gərumeye ga ha mahəgeye. A'ay! Ta dedək na, neŋ mahəgeye bay. Bəba ga, neŋgeye tə neŋ.

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nəkumom neheye madzapa eye tə neŋ aye na, hərwi ada kâ ndzum zay. Ka mändzibəra na, ka gumeye dəretsətseh. Ane tuk na, dərev mâ ye fakuma abəra bay, hərwi neŋ na, na ngwasa ka mändzibəra.»

Yesu a dūwulay me a Mbəlom hərwi gawla ngay hay

17 Yesu a tsikatay ka bo abəra bazlam niye na, a zəba dərə a mbəlom, a gwad: «Bəba ga, i ga na, həlay eye kə husaw tuk. Bəzatay ha məzlaŋ ga a ndo hay ada neŋ wawa yak nâ bəzatay ha məzlaŋ yak dərma. ² Nəkar na, ka vələŋ gədaŋ ka gər i ndo hay tebiye hərwi ada nâ vələtəy sifa nakə ma ndəviye bay aye a ndo neheye ka vələŋ tay naha a həlay aye. ³ Sifa niye ma ndəviye bay aye na, andza məgwede ta sər kar ha, nəkar na, Mbəlom dedək eye nətə ngwen, ada ta sər neŋ Yesu Kəriste nakə ka sləratayaw aye.

⁴ «Ahəl nakə neŋ ka mändzibəra aye na, na da ha məzlaŋ yak a ndo hay, hərwi na ndəv ha məsler nakə ka sləra ga ahaya faya məge aye. ⁵ Anəke na, Bəba ga, vələŋ məzlaŋ ka dərə yak andza məzlaŋ ga ahəl nakə nəmay salamay, mändzibəra andaya zuk bay aye.

⁶ «Ndo neheye ka pala tay ha abəra ka mändzibəra aye ada ka vələŋ tay ha a həlay ga aye, tə sər kar ha na, hərwi ga. Nətəye tebiye na, i yak hay ada ka vələŋ

tay ha a həlay ga. Nətəye faya ta rəhay ha gər a bazlam yak. ⁷ Tə sər ha wu neheye ka vələŋ tebiye aye na, a yaw mə nəkar. ⁸ Bəna na tsikatay bazlam nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ta təma lele. Ta sər ha ta dedək na yaw na, abəra ma nəkar. Ada ta dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.

⁹ «Na dūwulakeye naha me hərwi tay, bəna hərwi ndo i mändzibəra hay bay. Na dūwulakeye naha me na, hərwi ndo neheye ka vələŋ tay ha aye. Nətəye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dərma, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Nətəye ta dətay ha məzlaŋ ga a ndo hay. ¹¹ Anəke na, na miye naha ka təv yak. Na gəriye ha mändzibəra, nətəye ta ndziye ka mändzibəra. Bəba ga, nəkar nakə tsədaŋga eye, tsəpa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vələŋ aye. Tsəpa tay ha hərwi ada tâ təra madzapa eye nətəye andza nəkar tə neŋ, nəmay madzapa eye nətə. ¹² Ahəl nakə nəmaa ndzawa huya dziye na, neŋ na tsəpawa tay ha. Na tsəpawa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vələŋ aye. Na tsəpa tay lele, ndəray kwa nətə kə dze bay. Maa dze na, ndo nakə tə watsa faya mə Dərewel i Mbəlom tə gwad ma ta dziye a ako nakə ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anəke na, na diye naha ka təv yak. Na tsik andza niye na, ahəl nakə neŋ ka mändzibəra mba aye hərwi ada məngwese ga mâ rah a dərev tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay faya ta natay dərə hərwi nətəye na, ndo tay hay bay andza neŋ nakə neŋ ndo tay bay aye. ¹⁵ Na dūwulakeye naha me na, hərwi nakə kâ həl tay naha abəra ka mändzibəra aye bay. Duh na dūwulakeye naha me na, tsəpa tay ha hərwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶ Hərwi nətəye na, ndo i mändzibəra hay bay andza neŋ nakə ndo i mändzibəra bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedək hərwi ada tã tãra kətsek tebiye i yak hay. Hərwi bazlam yak na, dedək. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, neŋ kanaŋ dərmaƙ faya na sləriye tay ka məndzibəra ka mäge məsler. ¹⁹ Na vələka ha bo ga tebiye hərwi tay hərwi ada nətəye tebiye tã tãra ndo yak hay.

²⁰ «Na dıwulakeye naha me na, hərwi nətəye dekdək tsa bay. Na dıwulakeye naha me hərwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neŋ. ²¹ Na dıwulakeye naha me hərwi ada nətəye tebiye tã tãra nətə. Bəba, tã ndza madzapa eye tã nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tã neŋ aye ada neŋ madzapa eye tã nəkar aye. Tã tãra na, nətə madzapa eye tã nəmay hərwi ada ndo i məndzibəra hay tã dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²² Na vələtay məzlaƙ nakə ka vələŋ aye hərwi ada tã tãra nətə andza nəkar tã neŋ, nəmay nətə. ²³ Neŋ madzapa eye ta nətəye andza nəkar nakə madzapa eye tã neŋ aye hərwi ada tã tãra nətə, ada ndo i məndzibəra hay tã sər na, nəkar ka sləra ga ahaya ada ka wudə tay ha andza nakə ka wudə neŋ aye.

²⁴ «Bəba, a seŋ na, ndo neheye ka vələŋ tay ha a həlay aye na, ta ndziye ma tøv nakə na ta ndziye mə dəma aye dərmaƙ hərwi ada tã ŋgatay a məzlaƙ ga. Ka wudə ga na, kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye ada hərwi niye ka vələŋ məzlaƙ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedək. Ndo i məndzibəra hay tã sər kar ha bay. Ane tuk na, neŋ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tã sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tã sər kar ha na, hərwi ga ada ta səriye kar ha hərwi ga dərmaƙ hərwi ada tã wudə siye i ndo mekeleŋ eye hay andza nakə ka wudə ga aye ada neŋ dərmaƙ nã ndza mə dərev tay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

18 Yesu a ndəv ha mađuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam wu-ray tã zalay Sedroŋ. Ka tøv aye niye na, dədəŋ andaya ta zəv a dəma gərdəf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ŋgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge dəf ka Yesu aye a sər tøv eye niye. A sər na, hərwi Yesu ta gawla ŋgay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədəŋ niye ta sidzew i Roma hay, tã siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəsley ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tã vələway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tã wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, ƒa kə sər wu nakə ma ta giye bo tã neŋgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka tøv tay na, Yesu a həndzəf naha ka tøv tay. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka pələm way?»

⁵ Ta mbədəy faya, tã gwadəy: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadəy: «Yesu na, neŋ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay dəf ka Yesu aye malətsa eye ka tøv i sidzew niye hay.

⁶ Tã tsəne i Yesu nakə a gwadəy: «Yesu na, neŋ eye» ta ma ta dəba, tã dəd ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadəy: «Ka pələm way?»

Tã gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Ba na gwadəkum Yesu na, neŋ tsiy. Tadə ka pələm neŋ na, gərūm tay ha siye i ndo hay, tã ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad: «Bəba, ndo neheye ka vələŋ tay ha

a hələy aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simon Piyer na, maslalam andaya faya. A ɲgwaɗaw maslalam ɲgay niye a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. A ɗəsay na zləm i hələy i mənɗay fats ka dala. Ndo i məsler niye tə zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwaɗay a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ɲgay eye. Ɖərətsətsəh nakə Bəba a vələɲ aye na, na siye bəɗaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təɗay. Han na, neɲgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif neɲgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom.

¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwaɗatay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ɲgama ndo nəte m̄a mət.»

Piyer a ɗay bərakəzəɲ a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyer ta gawla i Yesu neɲgeɗ nəte ta zəɲgal na Yesu. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye neɲgeɗ eye. Hərwi niye neɲgeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer neɲgeye na, a ndza ma bəra, sləp ka hələy i məgeɗ i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye məgeɗ aye a tsikay me a dem niye hərwi ada m̄a vəlay tsəvəd a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ɲgwas nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvələway wu a Mbəlom aye, a gwaɗay a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay ɗər-mak ba?»

Piyer a mbəɗay faya a gwaɗay: «A'ay neɲ na, gawla ɲgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer neɲgeye mandza eye ka ako niye ɗərmak ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma ɗəba aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ɲgay hay ada ka matətike ɲgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbəɗay faya a gwaɗay: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay na, mə gay i maɗuwule me ada mə gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom ma təv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a ɗəma aye. Na tsik wuray ɗaɗa ta məkal bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi mey? Wu nakə na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayaɲɲa ndo nəte mə walaɲ i ndo matsəpe gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwaɗay: «Ta mbəɗaway ka bazlam a bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, andza niye ɗaw?»

²³ Yesu a gwaɗay a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, ɗa ha wu nakə na tsik lele bay aye. Taɗə na tsik lele na, ka kəɗ ga hərwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slər ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvələway wu a

Mbɔlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a ɔay bɔrakɔzaŋ a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahɛl nakɛ ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer nenɔgeye ma dalamɔtagay, mandza eye ka ako. Ta tsɛtsah faya, tɔ gwadɔy: «Nɛkar na, gawla i ndo nakay dɛrmak bɔdaw?»

Piyer a ɔay bɔrakɔzaŋ a Yesu, a gwadɔ: «A'ay, neŋ gawla ŋgay bay!»

²⁶ Ndo mɛ walaŋ i ndo i mɛsler i bag-war i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɔlom andaya ka tɔv eye niye. Ndowne niye na, gwala i ndo nakɛ Piyer a ɔɛs faya abɛra zlɛm ahɛl nakɛ tɔ gɛs na Yesu aye. A gwadɔy: «Nɛkar na, gawla ŋgay. Na ŋgataka nɛkurom tɔ Yesu ma dɛdaŋ bɔdaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a ɔay bɔrakɔzaŋ a Yesu sa, a gwadɔy: «A'ay, neŋ bay!»

Piyer a ndɔv ha mɛtsike andza niye na, kwayaŋŋa dzagulok a zlahaha.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dɛre a tsada pɛrik i mekedɛ na, tɔ ma ahaya Yesu abɛra mɛ gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bɔy i Roma hay. Ane tuk na, bɔy i Yahuda hay ta fɛlɛkwa a gay i Pilat bay. Ti ye a ɔɛma bay na, hɛrwi a satay mɛndze tsɛdaŋŋa ada ta sliye faya mɛnde wu mɛnday i Pak.

²⁹ Hɛrwi niye Pilat ndo i sik i bɔy i Roma hay, a yaw abɛra mɛ gay. A yaw ka tɔv tay, a tsɛtsah fataya, a gwadɔy: «Ka gɛsum ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbɔɔɔday faya, tɔ gwadɔy: «Tadɛ kɛ ge mɛnese bay na, nɛmaa gɛsaka ahaya ɔaw?»

³¹ Hɛrwi niye Pilat a mbɔɔɔday faya, a gwadɔy: «Kɛ ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakɛ bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbɔɔɔday faya, tɔ gwadɔy: «Nɛmay na, tsɛvedɔ may andaya mɛge sariya i mɛkɛɔɔe ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakɛ Yesu a tsik ahɛl niye a ge bo aye. Ba kɛ da ha mɛmɔte ŋgay nakɛ ma ta mɔtiye.

³³ Pilat a mbɔɔɔda gɛr a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsɛtsah faya, a gwadɔy: «Nɛkar na, bɔy i Yahuda hay dedek ɔaw?»

³⁴ Yesu a mbɔɔɔday faya, a gwadɔy: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukuɔu, siye i ndo hay tɔ tsikaka ɔaw?»

³⁵ Pilat a gwadɔy: «Ka tsikenɛ andza niye na, neŋ Yahuda hay tɛɔew? Maa gɛsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bag-war hay i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɔlom aye bɔna neŋ tɛɔew? Tɔ gɛsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbɔɔɔday faya, a gwadɔy: «Bɔy ga na, ka mɛndzibɛra nakay bay. Tadɛ bɔy ga ka mɛndzibɛra nakay na, ndo i mɛsler ga hay ta giye vɛram hɛrwi ada ndɛray mɛ gɛs ga mɛvɛlay ga ha a bɔy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bɔy ga na, ka mɛndzibɛra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwadɔy: «Azlakwa nɛkar na, bɔy ɔaw?»

Yesu a gwadɔy: «Maa tsik na, nɛkar. Neŋ bɔy dedek. Tɔ wa ga, na yaw ka mɛndzibɛra na, ka mɛɔe ha dedek. Ndo neheye tɔ sɛr dedek aye na, ta tɛmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwadɔy a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tɔ gay sariya a Yesu i mɛkɛɔɔe

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ŋgay niye na, a yaw abɛra mɛ gay sa. A ye ka tɔv i

bəy i Yahuda niye hay ma bəra aye. A gwadətay: «Nej na, na huta faya abəra mənese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nâ gərakum ha ndo i dangay nəte hərwi magurlom i Pak. A sakum nâ gərakum ha na, bəy i Yahuda hay dāw?»

⁴⁰ Tə tsəne andza niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Gəramay ha na, Barabas bəna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak dūh.

19 Pilat a vələtay tsəved a sidzew hay tã gas na Yesu ada tã ndaba na ta mandalaba. ² Sidzew hay tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwadətay: «Zay dāw, bəy i Yahuda hay!» Tə fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abəra mə gay sa, a gwadətay a ndo hay: «Tsənum təday! Na gəsakuma ahaya Yesu abəra. Sərum ha neŋ na, na huta faya abəra mənese bay.»

⁵ Tə gəsa ahaya Yesu abəra tuk. Dzagwa i dak mə gər ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadətay: «Ndo nakay na, anaŋ!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay tə ŋgatay a Yesu na, tə pa bo ka mawude ta magala. Tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadətay: «Bo kurom eye gəsūm na ada kã yum kã darum na ka mayako mazləlmbada eye. Neŋ na, na huta faya mənese bay.»

⁷ Bəy i Yahuda hay ta mbədāy naha faya, tə gwadətay: «Nəmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutonj məkəde na, hərwi a gwad: “Neŋ na, Wawa i Mbəlom.”»

⁸ Pilat a tsəne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzədzar haladzay. ⁹ A

fələkwa a gay sa, a ye naha a tsətsah ka Yesu, a gwadətay: «Ka yaw na, məŋgay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbədāy faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwadətay: «A saka mətəsikeŋ me a neŋ bədāw? Neŋ na, gədaŋ ga andaya məgər kar ha ada gədaŋ ga andaya madere kar ka mayako mazləlmbada eye na, ka sər təbədew?»

¹¹ Yesu a mbədāy faya, a gwadətay: «Kə ge Mbəlom kə vələka ga ha a həlay bay na, ka sliye faya məgeŋ wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Hərwi niye ndo məgəsa ga ahaya məvələka ga ha a həlay na, mənese ŋgay a ze i yak.»

¹² Ka təv eye niye kwayaŋna na, Pilat a pəla tsəved məgər ha Yesu. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta wuda ta magala, tə gwad: «Ka gər ha ndo nakay na, nəkar dzam i bəy i Roma sa bay. Ndoweye kə gwad neŋgeye bəy na, neŋgeye ndo mənə dərə i bəy i Roma.»

¹³ Pilat a tsəne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abəra. A ye ka təv nakə dala eye madəzla eye tə beleler aye. Tə bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka təv niye hərwi məge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar magərhapat. Ada həlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadətay a Yahuda hay: «Bəy kurom anaŋ.»

¹⁵ Ane tuk na, tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwadətay: «Kəd! Kəd! Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

Pilat a gwadətay: «Nâ dar na bəy kurom ka mayako mazləlmbada eye dāw?»

Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta mbədāy faya: «Bəy may na, bəy i Roma nəte ŋgweŋ.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a vələtay ha Yesu a həlay a sidzew hay hərwi ada tã ye tã dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazzlɛmbada eye

*Mata 27.32-44; Markus
15.21-32; Luka 23.26-43*

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata kade na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazzlɛmbada eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya abera ma wuzlah gay. A ye ha a tev nakɛ tɛ zalay Tɛv i Mɛtasl i Gɛr aye. Tɛ zalay tɛ bazlam i Yahuda hay na, Gɛlgwata. ¹⁸ Mɛ dɛma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazzlɛmbada eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazzlɛmbada eye ka tsakay i Yesu, nɛte tɛ hɛlay i mɛnday, nɛngɛd tɛ hɛlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ngay nakɛ tɛ kɛd na faya ka palalam. A law zal ka gɛr i Yesu. A watsa na, a gwad: «Yesu ndo i Nazaret, bɛy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay tɛ dzangawa bazlam niye mawatsa eye, hɛrwi tev nakɛ ta dar faya Yesu aye na, bɛse ta wuzlah gay. Ada wu niye tɛ watsa aye na, tɛ bazlam i gɛma hay wal wal mahkar: Tɛ bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Gɛrek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tɛ vɛlaway wu a Mbɛlom aye tɛ dzanga bazlam niye na, ti ye ka tev i Pilat, tɛ gwaday: «Ka watsa faya “Bɛy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Nɛn na, bɛy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadatay: «Wu nakɛ nɛn na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazzlɛmbada eye na, tɛ zla peteked ngay aye. Ta ngɛna ha fad, kwa way a zla nɛte. Tɛ zla mɛkelkabo ngay nakɛ mangara eye andza niye mɛmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴ Tɛ tsik mɛ walaɲ tay, tɛ gwad: «Peteked nakay na,

kɛ nguradakwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal hɛrwi mɛsɛre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakɛ mawatsa eye mɛ Derewel i Mbɛlom aye, tɛ gwad:

«Ta ngɛna ha peteked ga mɛ walaɲ tay ada tɛ ge faya tsakwal ka mɛkelkabo ga.»[¶]

Wu nakɛ sidzew hay tɛ ge aye na, anaɲ.

²⁵ Bɛse ta tev i mayako niye mazzlɛmbada eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ngay, Mari ngwas i Kɛlopas ada ta Mari nakɛ a yaw ma gɛma i Magɛdala aye, nɛteye malɛtsa eye ka tev eye niye.

²⁶ Yesu a ngatay a may ngay ta gawla ngay nakɛ a wuda na haladzay aye. A gwaday a may ngay: «May ga, wawa yak anaɲ.» ²⁷ Ma dɛba aye a gwaday a gawla ngay niye a wuda na haladzay aye: «May yak anaɲ.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wuda na haladzay aye a zla na Mari a gay ngay.

Mɛmɛte i Yesu

*Mata 27.45-56; Markus
15.33-41; Luka 23.44-49*

²⁸ Ma dɛba eye na, Yesu a sɛr ha wu nakɛ Mbɛlom a slɛra ahaya faya mɛge aye na, ka ndɛv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a gɛɲ.» A tsik andza niye hɛrwi ada wu nakɛ tɛ dzangawa mɛ Derewel i Mbɛlom aye mɛ ge bo.^{§§}

²⁹ Gɛzla wuray andaya maraha eye tɛ wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tɛ zla wuye kɛkɛffa, tɛ tɛlɛka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tɛ pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dɛvɛtse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndɛv!»

Gɛr ngay a kal gɛzɛk. Tsa na, a mɛt.

[¶]19:24 Dɛmes hay 22.19.

^{§§}19:28 Dɛmes hay 22.16, 69.22.

Sidzew nôte a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹Tə kəf na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzukw bo. Pat i mazəzukw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hərwi magurlom andaya pat eye niye. Hərwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahaŋ m̄a ndza ka mayako mazləmbada eye pat i mazəzukw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat m̄a vələtay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³²Tsa na, sidzew hay ti yaw ka təv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləmbada eye tage Yesu aye. Tə həbəy ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbəy ha a ndo neŋged. ³³Tə ndisl ka təv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbəy ha sik ŋgay hay təbey. ³⁴Ane tuk na, ndo nôte m̄a walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədaw.

³⁵Neŋ nakə na watsa na bazlam neh-eye na, na ŋgatay tə dərə ga ada wu nakə na watsa aye na, dedek eye. Na ŋgatay tə dərə ga, na sər ha na tsik na, dedek. Na watsa na, hərwi ada nəkurom dərma k̄a dzalum ha faya.

³⁶Wu neheye a ge bo na, hərwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye m̄a ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa nôte ta həbiye ha bay.*» ³⁷Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.†»

Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəf

*Mata 27.57-61; Markus
15.42-47; Luka 23.50-56*

³⁸Ndoweeye andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi

a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahaŋ i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwadaŋ faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahaŋ i Yesu.

³⁹Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərma. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze huŋŋa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰Yusufa ta Nikodem nôteye salamay tə zla mədahaŋ i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwaŋ ada ta wats faya mal niye hay huŋŋa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahaŋ hay aye.

⁴¹Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wedeye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədahaŋ daŋa zuk bay. ⁴²Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

Tsəvay kəriye

*Mata 28.1-8; Markus
16.1-8; Luka 24.1-12*

20 Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dərə a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra. ²Mari a ŋgatay andza niye na, a hway ka təv i Simoŋ Piyer ta gawla nakə Yesu a wudā na haladzay aye. A ye naha a gwadaŋ: «Bəy Maduweŋ andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

*19:36 Madayaw abəra ma Ezipt 12.46, Məpesle 9.12.

†19:37 Zakari 12.10.

³Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neŋged eye tã lõtse, ti ye ka tsøvay niye. ⁴Nøteye salamay ta hway ka me tsøvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neŋged eye a hway bæse a ze Piyer. Neŋgeye a lah mændisle ka tsøvay. ⁵A ndisl ka tsøvay na, a zøba døre a døma zøraf. A ŋgatay na, a peteked neheye tã mbøkwa na Yesu aye mæ døma. Ane tuk na, kã fæløkwa a døma bay.

⁶Simon Piyer na, a ndisl naha ma døba. A ye naha a fæløkwa a tsøvay, a zøba ka peteked neheye tã mbøkwa na Yesu aye na, mæ døma. ⁷Piyer a zøba ka peteked nakø ta nduday ha gær a Yesu aye dørmak. Peteked niye na, madzapa eye tã siye hay bay. Mapaða eye, tøv ŋgay wal.

⁸Tsa na, gawla i Yesu neŋged eye, ndo nakø a lah naha kurre, a fæløkwa a tsøvay dørmak. A zøba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹Gawla i Yesu hay na, wu nakø mæ Derewel i Mbølom a tsik, a gwad Yesu na, kutoŋ ma lõtseweye abøra ma mædahaŋ aye na, ta sær zuk bay.

¹⁰Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbøða gær a møtagay.

Yesu a bæzay ha bo a Mari i Magødala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹Mari neŋgeye na, malõtse eye ma børa bæse ka tøv i tsøvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a røh ha gær a tsøvay, a zøba døre a døma. ¹²A ŋgatay naha a gawla i Mbølom hay sulo tã peteked ka bo kuføkuføk. Nøteye mandza eye ka tøv nakø tã pa faya mædahaŋ i Yesu aye. Neŋged ta diye i gær ada neŋged ta diye i sik. ¹³Gawla i Mbølom niye hay sulo aye ta tsøtsah ka Mari, tã gwaday: «Ŋg-was niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbødatay faya, a gwadatay: «Na tuwa na, hærwi ta zla na Bø Maduweŋ ga ada na sær tøv nakø tã pa na a døma aye bay.»

¹⁴Mari a ndøv ha møtsike andza niye na, a mbøða bo, a ŋgatay a Yesu malõtse eye ka tøv niye. Mari a sær ha neŋgeye bay.

¹⁵Yesu a tsøtsah faya, a gwaday: «Ŋg-was ka tuwa mey? Ka pøla way?»

Mari a dzala mæ gær ŋgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hærwi niye a gwaday: «Sadzøk bay, kã ge maa zla na nækar na, døj ha tøv nakø ka pa na a døma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶Yesu a gwaday: «Mari!»

Mari a mbøða me ka tøv ŋgay, a gwaday tã bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza mægweðe: «Miter ga!»

¹⁷Yesu a gwaday: «Kå lemeŋ bay, hærwi na tsal ka tøv i Bøba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadatay a malamara ga hay na, na tsaliye ka tøv i Bøba ga, neŋgeye Bøba kurom dørmak, Mbølom ga, neŋgeye Mbølom kurom dørmak.»

¹⁸Tsa na, Mari i Magødala a ye ka tøv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadatay: «Na ŋgatay a Bø Maduweŋ kway!» A tøkøratay wu nakø Yesu a tsikay aye.

Yesu a bæzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.16-20; Markus

16.14-18; Luka 24.36-49

¹⁹Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nøteye mahaya gær eye mæ gay. Ta dørøzl ka bo a gay lele hærwi ta dzødzar ta bøy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekørtik a wuzlah tay. A gwadatay: «Zay mã ndza fakuma!»

²⁰A tsikatay andza niye na, a bæzatay ha vavay nakø ka høløy ŋgay hay ada ka dzøham ŋgay aye. Gawla ŋgay hay tã ŋgatay andza niye na, dørev tay a ŋg-wasa haladzay hærwi tã ŋgatay a Bø Maduweŋ.

²¹Yesu a gwadatay sa: «Zay mã ndza fakuma! Andza nakø Bøba a sløra ga

ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərmaŋ.»

²²Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwadətay: «Təmum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye! ²³Ndo neheye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsateye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsətay ha mezeleme tay dərmaŋ.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋg-eye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzatay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵Siye i gawla i Yesu hay tə gwadətay: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədətay faya, a gwadətay: «Na ŋgatay a vavay i mbələk i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəd i poŋte bay ada na pa wur həlay ga a bəd i suwal nakə ka dzəham ŋgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶A ndza ma dəba eye luma nəte na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nəteye tuk. Ta dərəzl na məgeđ lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mā ndza fakuma!»

²⁷Tsa na, a gwadətay a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanaŋ ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neŋ nəte ŋgweŋ.»

²⁸Tomas a mbədətay faya, a gwadətay: «Ta defək, nəkar na, Bəy Maduweŋ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹Yesu a gwadətay: «Ka dzala ha ka neŋ na, hərwi nakə ka ŋgeteŋ aye. Məŋgwese ka ndo neheye tə dzala ha ka neŋ ze məŋgeteŋ aye.»

³⁰Yesu a ge masuwayaŋ siye hay hal-adzay kame i gawla ŋgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a dərəwel nakay bay. ³¹Na watsa wu neheye na, hərwi ada kâ dzalum ha Yesu neŋgeye na, Kəriste, neŋgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutumeye sifa ma neŋgeye hərwi ka pum mədzal gər ka neŋgeye.

Yesu ka me i dəlöv i Tiber

21 Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka me i dəlöv i Tiber[‡]. A bəzatay bo na, kəkay?

²Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nəteye ka təv manəte eye. Nəteye na, Simoŋ Piyer, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³Simoŋ Piyer a gwadətay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwadətay: «Nəmay dərmaŋ nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nəte bay tebiye.

⁴Dəre a dazlay a mətsede na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlöv niye. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka gəsum kələf daw, wawa ga hay?»

Ta mbədətay faya, tə gwadətay: «A'ay!»

⁶Yesu a gwadətay: «Kalum gadaŋ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsumaweye.»

Tə kal gadaŋ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadaŋ abəra ma yam bay.

⁷Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye a gwadətay a Piyer: «Nakay na, Bəy Maduweŋ!»

[‡]21:1 Tiber: Məzele mekelen eye i dəlöv i Galile.

Simon Piyer a tsəne andza niye: «Nakay na, Bəy Maduweŋ» na, a zla peteked ŋgay a kal ka bo hərwi ɓa ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalaŋ i yam ta məvaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf aye. Nət-eye haɓe na, dərəŋ tə ɗakal bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

⁹Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ŋgatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peŋ andaya ɗərmak. ¹⁰Yesu a gwadatay: «Həlumaw abəra ka kələf kuro niye hay ka gəsumaw aye, fəkakwa.»

¹¹Simon Piyer a tsal a kwalalaŋ i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nəteye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadaŋ niye kwa tsekweŋ ka ŋgəzlah bay, ada azlakwa kələf mə ɗəma maraha eye haladzay.

¹²Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nəte mə walaŋ tay ka tsətsah faya, kə gwadafay: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neŋgeye na, Bəy Maduweŋ.

¹³Yesu a həndzəɗ naha ka təv tay, a zla a vələtay a gawla ŋgay hay. A zla kələf ɗərmak a vələtay.

¹⁴Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ aye, a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

¹⁵Ma ɗəba i mənɗe ɗaf na, Yesu a gwadafay a Simon Piyer: «Simon wawa i Yuhana, ka wuɗa ga a ze i ndo neheye ɗaw?»

Simon Piyer a mbəɗafay faya, a gwadafay: «Ayaw Bəy Maduweŋ! Ka sər ha na wuɗa kar segey.»

Yesu a gwadafay: «Gatay gər a wawa i təbaŋ ga hay lele.»

¹⁶Yesu a tsətsah faya masulo eye sa, a gwadafay: «Simon wawa i Yuhana, ka wuɗa ga ɗaw?»

Simon Piyer a mbəɗafay faya, a gwadafay: «Ayaw Bəy Maduweŋ, ka sər ha na wuɗa kar segey.»

Yesu a gwadafay: «Gatay gər a təbaŋ ga hay.»

¹⁷Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simon wawa i Yuhana ka wuɗa ga ɗaw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wuɗa ga ɗaw?» aye na, a ndalay. A mbəɗafay faya, a gwadafay: «Bəy Maduweŋ, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wuɗa kar!»

Yesu a gwadafay: «Gatay gər a təbaŋ ga hay. ¹⁸Neŋ faya na gwadafakeye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka ɓarawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge guram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbəlom, ada ndo mekeleŋ eye ma ɓarakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

¹⁹Yesu a tsik bazlam neheye na, a ɗay ha məməte nakə Piyer ma ta mətiye na, kəkay. Məməte ŋgay niye na, ma bəziye ha məzlaɓ i Mbəlom.

Tsa na, Yesu a gwadafay a Piyer: «Peŋ bəzay.»

Yesu ta gawla ŋgay nakə a wuɗa na aye

²⁰Piyer a mbəɗa bo a zəba ɗəre a ɗəba na, a ŋgatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wuɗa na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye ɗaf aye, maa həndzəɗ ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduweŋ mata ge fakaya ɗaf way?» na, neŋgeye.

²¹Piyer a ŋgatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwadafay: «Bəy Maduweŋ, mata gay a neŋgeye mey?»

²²Yesu a mbəɗafay faya, a gwadafay: «Taɗə a seŋ m̄a ndza ka bəra hus ahəl

nakə na maweye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peŋ bəzay!»

²³ Labara nakay a dədatay a zləm a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwadaŋ a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwadaŋ na: «Tadə a seŋ mâ ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa da ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wuda na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a da ha aye na, dedek.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəte eye haladzay. Tadə ta watsa tebiye ka derewel nəte ta nəte na, derewel niye hay təv ma slateye ka mändzibəra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslaŋ hay

Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslaŋ hay a tsik na, huya ka Labara Ŋgwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslaŋ hay kəkay, tə də ha bazlam ŋgay kwa a ŋgay. Tə də ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vəlataŋ aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslaŋ hay 1.8).

Ka madazlay i derewel nakay na, Yesu a tsal ka təv i Mbəlom (1.9). Anəke na, neŋgeye andaya ka təv tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo i maslaŋ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vəlataŋ tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma həlaweye ndo wedeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslaŋ i Yesu neŋgeye ndo nakə derewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dərətsət-seh ta təv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə də ha Labara Ŋgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslaŋ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dawa ha Labara Ŋgwalak eye aye.

1 A nəkar Tiyofil, mə derewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler

ŋgay, ²hus ka mede ŋgay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ŋgway a mbəlom zuk bay aye na, kə dətay ha wu hay ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslaŋ hay aye.

Yesu a gwad ma slərəweye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye

³Ma dəba i məməte ŋgay na, kə lətsa abəra ma mədahəŋ ka bəzatay ha bo a ndo i maslaŋ ŋgay hay lele, a dətay ha na, neŋgeye andaya. Kə ndza ka təv i gawla ŋgay hay məhəne kuro kuro faf. Ma məhəne niye kuro kuro faf eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay na, a gwadatay: «Kā yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vələkum-eye. ⁵Yuhana neŋgeye a dzəhəbawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekweŋ na, nəkurom ta dzəhəbiye kurom ha a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶Ndo neheye ka təv i Yesu aye, ta tsət-sah faya, tə gwadəy: «Bəy Maduweŋ, ka ta matay ha bəy a ndo i İsrayel hay na, pat eye niye daf?»

⁷Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Pat eye kədəy na, mata sərə na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neŋgeye nəte ŋgweŋ gədaŋ ŋgay andaya məge. ⁸Ane tuk na, ka ta hutum-eye gədaŋ ahəl nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərumeŋye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹Ma dəba i bazlam ŋgay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla

ngay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ngaha na abəra ka dərə tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedək kwedək eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka mətsumeye mazəbe dərə a magəmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ngatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bəruk i ndo i maslaᅇ hay

¹² Ndo i maslaᅇ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsa-holok niye tə zalay Mahəmba i Tetədfəz aye, ta mbəda gər a Zerozelem. Tsa-holok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerozelem a dəma na, ma sliye bəre nəte bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay neᅇged aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Aᅇdərə, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simoᅇ ndo məge vərəm hərwi dala ngay[¶] ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nəteye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ngwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi maᅇuwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nət-eye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədaᅇᅇa eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A

tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a təra ndo mədatay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, neᅇgeye nəte mə walaᅇ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkəde gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəf tə huf. Hud ngay a nduzl, dende ngay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə dərəwel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay ngay m̄a təra na, rəgay, ndərəy m̄a ndza mə gay ngay bay.[§]”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekeleᅇ eye m̄a zla məsler ngay.^{**}”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nəte mə walaᅇ i ndo neh-eye ta zəᅇgalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweᅇ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuᅇ ndo a yam a dzəhuᅇ Yesu a yam aye hus ahəl ngay nakə a ye abəra mə walaᅇ kway a tsal a mbəlom aye na, nəteye tə nəkway. Nᅇweye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahəᅇ.»

²³ Mə walaᅇ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, neᅇged məzele ngay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo neᅇged tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta duwulay

[¶]1:13 A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay.

[§]1:20 Dəmes hay 69.26.

^{**}1:20 Dəmes hay 109.8.

me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeŋ aye na, dəmay ha way nakə mə walaŋ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi mäge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neŋgeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha mađuwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslaŋ hay.

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

2 Magurlom i Peŋtekot^{††} a slaw na, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ² Ahəl nakə nəteye mahaya gər eye na, kwayaŋŋa maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ŋgay eye a rah a gay nakə nəteye mandza eye mə dəma aye. ³ Kwayaŋŋa tə ŋgatay andza dərneħ i ako a yaw, a ŋgəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nəte nəte tebiye. ⁴ Nəteye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwaday tsik aye.

⁵ Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweŋ ma Zerzelem. ⁶ Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. ⁷ Nəteye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərəbəkka. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye

na, Galile hay bədaw? ⁸ Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? ⁹ Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, ¹⁰ ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tə wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurləŋ hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹² Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgwede mey?»

¹³ Siye hay tə ŋgwasa ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴ Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerzelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵ Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle ta kwaya tsa daw? ¹⁶ Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

^{††}2:1 Peŋtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhozl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

¹⁷ “Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i mändzibəra na, wuye mey?

Na vələteye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wedeye a gawla kurom hay.

Məsiŋe ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nəteye.

¹⁸ Ayaw! Pat eye niye na,

na sləratayaweye Məsəfəre ga

a ndo i məsler ga hay,

ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

¹⁹ Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom, ada wu neheye ta gateye hərbaḅəkka a ndo hay aye ka mändzibəra.

Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta geŋgis eye tərḅələŋŋa.

²⁰ Pat ma ta dəviye sa bay

ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz.

Pat eye niye na, pat bagwar eye, pat mədəslay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na, Bəy Maduweŋ ma deyeweye tuk.

²¹ Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mā təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha. ^{††}”

²² «A nəkurom İsrayel hay, pumay zləm a wu nakə na tsikakumeye: Yesu ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom a ḅakum ha gədaŋ ŋgay tə neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə walaŋ kurom, kə ḅakum ha neŋgeye way na, ka sərūm. ²³ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vələkum ha a həlay na, andza nakə a say aye. Wu nakə ka gum ta neŋgeye na, ḅa Mbəlom a sər kurre. Nəkurom ka vələmay ha a ndo neheye lele bay aye

hay hərwi ada tā dar na ka mayako mazləmbadə eye, ada kə mət. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə mbəla ahaya abəra mə dərət-sətseh i mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya bay na, hərwi mədahaŋ a sla faya bay. ²⁵ Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a gwad:

“Na ŋgataway a Bəy Maduweŋ ga huya kame ga.

Neŋgeye ka tsakay ga hərwi ada nā dzədzar bay.

²⁶ Hərwi niye dərəv ga kə rah ta məŋgwese,

ada bazlam ga faya ma giye dəmes ta məŋgwese.

Bo ga ma zəzəkwiye bo lele, na dzaliye wuray sa bay.

²⁷ Bəy Maduweŋ, ka gəriye ga ha ma təv mändze i mədahaŋ hay bay.

Ka gəriye ha neŋ ndo məpe mədzał gər ka nəkar nā ze ma tsəvay bay.

²⁸ Ka dərŋ ha tsəved nakə na zəŋgaliye, ma diye ga ha a sifa aye,

Ka təra ga ha ndo məŋgwasa eye hərwi nəkar tə neŋ. ^{¶¶}»

²⁹ Piye a gwadatay sa: «Malamar ga hay, ka bəba tətə kway Davit na, na sliye faya mətsikakum parakka lele. Neŋgeye na, kə mət. Ta la na ada ka sərəkwa ha tsəvay ŋgay andaya bəgom ma təv kway.

³⁰ Ane tuk na, ahəl niye na, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. A sər ha ḅa Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Aza ma dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a ndo nəte mə walaŋ i wawa yak hay. ^{§§}”

³¹ «Neŋgeye na, ḅa kə sər ha kurre Kəriste na, ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.

“Mbəlom ma gəriye ha ma təv mändze i mədahaŋ hay bay,

^{††}2:21 Zowel 3.1-5.

^{¶¶}2:28 Dəmes hay 16.8-11.

^{§§}2:30 Dəmes hay 132.11.

ada bo ngay ma ziye ma tsəvay bay.*»

³²Piyer a gwadətay sa: «Yesu nakə na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahəŋ. Nəmay tebiye nə-maa həliye na mbal ngay. ³³Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na Yesu, a pa na tə həlay i mənday ngay. Mbəlom kə vəlay Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma ta vəleye aye. Neŋgeye dərmak kə vəlamayaw wu nakə anəke ka ngatumay ada ka tsənum aye. ³⁴Davit na, neŋgeye kə tsal a mbəlom təbey, ane tuk na, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadətay a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

³⁵hus a pat nakə neŋ, na piye ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak hay andza wu məpe faya sik aye təday.†”»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta səkah

³⁶«Nəkurom Israyel hay tebiye sərum ha ta dedək, Yesu nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye na, Mbəlom a təra ha Bəy Maduweŋ ada ndo mətəme ha ndo hay na, neŋgeye.»

³⁷Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam niye na, dərev a ye fataya abəra. Ta tsət-sah ka Piyer ada ka siye i ndo i maslaŋ hay, tə gwad: «Malamar hay, anəke nə-maa giye na, kəkay?»

³⁸Piyer a mbədatay faya, a gwadətay: «Gərüm ha mezeleme kurom ada tə dzəhuḅ kurom ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakum-eye ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye Məsəfəre ngay Tsədəŋŋa eye. ³⁹Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a gwad: Ma vəlakumeye a nəkurom ada a wawa kurom hay. A gwad ma vəliye a ndo neheye nəteye mandza eye dəreŋ aye

dərmak. Ayaw! Bəy Maduweŋ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfəre ngay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tə pay bəzay aye.»

⁴⁰Piyer a tsikatay bazlam mekeleŋ eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tə dzala ha. A gwadətay: «Dumara abəra mə walaŋ i ndo neheye sewed eye hay. Gərüməy ha bo kurom a Mbəlom mə təma kurom ha.»

⁴¹Ndo hay haladzay mə walaŋ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhuḅ tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar tə pa mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴²Nəteye niye tebiye tə paway zləm a matətike i ndo i maslaŋ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta duwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³Kwa way a ndzawa na, tə madzədzere eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayaŋ wal wal tə həlay i ndo i maslaŋ i Yesu hay. ⁴⁴Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ngənawa ha a bo mə walaŋ tay. ⁴⁵Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ngənawa ha a bo suloy eye kwa a way da ka məge wu ngay nakə a say aye. ⁴⁶Tə hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweŋ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta məngwese eye, maguŋguze kwa tsekweŋ andaya bay. ⁴⁷Ta zambadaway a Mbəlom ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy

*2:31 Dəmes hay 16.10.

†2:35 Dəmes hay 110.1.

Maduweŋ a təmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

3 Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dıwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta dıwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ²Ndoweye andaya bəse ta magedf i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Magedf nakə tə zalay magedf nakə a le aye. Ndoweye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlawə naha, tə hənawa ha bəse ta magedf niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye. ³Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwaday: «Zəba famaya lele.» ⁵Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Nəŋgeye a dzala na, ta vələŋeye wu. ⁶Piyer a gwaday: «Dala andaya fagaya bay tebiye, ane tuk na, na vələkeye na, wu nakə andaya fagaya aye. Neŋ faya na gwadakeye ta gədaŋ i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaŋŋa sik ŋgay hay tə mandərkkukwasl ŋgay hay tə huta gədaŋ. ⁸A ndapa a mbəlom tə sik ŋgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye ta ndo i maslaŋ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadaw tsadaw ada tə mazambadaya a Mbəlom.

⁹Ndo hay tebiye tə ŋgatay faya ma diye kuteŋ kuteŋ lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰Tə sər ha, nəŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta magedf nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbaabəkka hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomonŋ aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wudə məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbaabəkka. ¹²Piyer a ŋgatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwadətay andza nakay: «Nəkurom ndo i Israyel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaabəkka na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədaŋ eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta dıwulay me aye, a bəz ha məzlaɓ i ndo i məsler ŋgay Yesu. Nəkurom eye, ka vələmay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tə kəf na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, haɓe a say məgəre ha. ¹⁴Nəkurom ka kalum ha ndo nakə dafa nəŋgeye kə ge mənese bay. Nəŋgeye ndo dedek eye. A yakum a gər dıh matsətsehe tə gərakum ha na, ndo məkəde ndo. ¹⁵Andza niye, ka kəfəm na, ndo nakə mə vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sərəkwa ha. ¹⁶Ndo nakay anaŋ ka ŋgatumay, ka sərəm ha aye na, maa vəlay gədaŋ na, məzele i Yesu hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər

may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ngatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

¹⁷«Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neŋ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərüm bay. ¹⁸Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ngay aye. A gwad: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹Anəke na, mbəfüm ha mede kurom, mbəfümaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada mā mbatakum ha mənese kurom hay. ²⁰Ka gum andza niye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweŋ Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. ²¹Anəke na, kutoŋ Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a da ha ahəl niye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ngay hay aye. ²²Musa, neŋgeye a gwadatay a bəba tətə kway hay: “Bəy Maduweŋ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweŋ ndo məde ha bazlam ngay andza neŋ na gwad bədaw? Neŋgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³Ndoweŋe kə pay zləm a bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaŋ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye na mədahaŋ eye.”³»

²⁴«Siye i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anaŋ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaŋ i Mbəlom neheye ti yaw ma dəba ngay aye. ²⁵Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo məde ha bazlam

ngay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a bar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwaday a Abraham: “Na ta piye ngama ka ndo i mändzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i hud yak hay. Dzam nakə Mbəlom a bar aye na, i kurom.”⁴ ²⁶Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ngay na, hərwi məpe fakuma ngama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

4 Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteŋe faya ta tsikateŋe me a ndo hay mba aye na, ndo məvələŋ wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. ²Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteŋe faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadatay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaŋ.»³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərzl fataya a daŋgay. Ta dərzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy. ⁴Mə walaŋ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵Tədə eye i mekedə na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. ⁶Mə walaŋ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvələŋ wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheye ma bədgay i bagwar i ndo məvələŋ

³3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19.

⁴3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya. ⁷Tə həlataya ahaya ndo i maslañ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka mbəlum ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədañ eye na, mənğay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

⁸Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayaŋña Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədaŋña eye, a gwadatay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, ⁹ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi nakə nəmaa gay ŋgwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? ¹⁰Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərüm ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərüm ha na, ndo nakə a lətse kame kurom neŋgeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Neŋgeye ndo nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, neŋgeye. ¹¹Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo madəzle gay hay ka kalum ha aye na, ka təra kwar nakə ma vəleye gədañ a gay aye düh.⁸”

¹²«Ka mbəkweye faya mətəme na, tə neŋgeye nəte ŋwen. Hərwi ka məndzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeləñ eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəñ wadəñ. Hərwi ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadəñ wadəñ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweñ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa.

¹⁴Ane tuk na, nəteye faya ta ŋgateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, neŋgeye

malətsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵Tsa na, tə gwadatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶Tə gwad a bo mə walañ tay: «Ndo neheye ka gəkweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayañ nakə tə ŋgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka sləkweye faya məmbədə bay. ¹⁷Ane tuk na, gəkwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tə tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tə tsəne labara i masuwayañ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbədə naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadatay: «Kə tsikummatay kəgəbay kə tətikummatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedek eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukudu a Mbəlom dəw? ²⁰Nəmaa sliye faya məgər ha matətike wu nakə nəmaa ŋgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə də məgatay dəretsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadəye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²²Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayañ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbədə gər, ti ye ka

təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴Tə tsəne bazlam niye na, kwayaŋŋa nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka mađuwulay me a Mbəlom. Tə gwaday naha a Mbəlom: «Bəy Maduweŋ, maa ge magəmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Nəŋgeye a tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad: «Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey? Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey? ²⁶Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo məge vərəm. Bəy hay ta haya gər məge vərəm ta Bəy Maduweŋ Mbəlom ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.**»

²⁷«Andza niye dedək, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Pəŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i Israyel hay ta haya gər məge vərəm ka Yesu ndo i məsler yak tsədaŋŋa eye. Nəŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye. ²⁸Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka məge ta gədaŋ yak aye. ²⁹Anəke na, Bəy Maduweŋ may, dzəna may abəra ka təv i sewed̄ tay neheye tə gamay aye tey. Vələmay gədaŋ yak ada nəmaâ də ha bazlam yak ta dedək. ³⁰Vələmay gədaŋ hərwi ada nəmaâ mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaâ ge masuwayaŋ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədaŋŋa eye.»

³¹Ta ndəv ha mađuwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a rahatay a bo. Kwayaŋŋa

tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³²Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wuda bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgəna wa ha a bo mə walaŋ tay. ³³Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə dəwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ haladzay. Tə gwadawa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. ³⁴Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəməwa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ada tə vəlawatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋgəna wa ha suloy eye kwa a way də andza nakə a say aye.

³⁶Andza niye ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Nəŋgeye slala ŋgay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷Nəŋgeye a ye, a səkəm ha guvah ŋgay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

Maraw me i Ananiyas ta Safira

5 Ane tuk na, ndoweye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ŋgwas ŋgay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwad̄ ayaw mə walaŋ tay. ²Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a

** 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

ndo i maslañ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ɲgwas ɲgay a sər faya lele. ³A ye naha na, Piyer a gwaday: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətagay, ka zlaw tsekweñ, ka raway me a Məsəfəre Tsədəñña eye na, hərwi mey? ⁴Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray dāw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədaw? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəf abəra ka mbəlom. Kwayañña a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahañ. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ɲgwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Tsiken, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmm ha ta zal yak aye na, andza nakay dāw?»

ɲgwas niye a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹Piyer a gwaday: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walañ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweñ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged tsiy ada ta deyeweye ta zliye kar dərmaç.»

¹⁰Piyer a tsikay andza niye na, kwayañña a dəf ka sik i ndo i maslañ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ɲgay. ¹¹Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye

i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslañ hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay

¹²Ndo i maslañ hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay mə walañ i ndo hay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³Ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴Ndo hay haladzay faya ta səkahiyey, hasləka hay ta ɲgwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweñ. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵Hərwi masuwayañ neheye ndo i maslañ hay tə ge aye na, ndo hay tə həlawə naha ndo i dəvats hay. Tə həlawə tay naha ka slələh kəgəbay ka hubok. Tə pawə tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek ɲgay kə husa ka ndo nəte mə walañ tay ma mbəliye. ¹⁶Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawə naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslañ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslañ hay

¹⁷Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwede ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslañ hay faya ta giye masuwayañ haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a dāngay. ¹⁹Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslañ hay nəteye ma dāngay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkətatay na məged i gay i dāngay niye. A həlatay ahaya ndo i maslañ

niye hay abəra mə dəma, a gwadətay: ²⁰«Dum ta dumatay ha labara i sifa wef-eye a ndo hay ma dalamətəgay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹Ndo i maslañ hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətəgay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslañ hay a gay i dañgay, tã ye tã həlatay ahaya. ²²Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i dañgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³Tə gwadətay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i dañgay na, mədərəzla eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadətay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a dañgay aye na, nəteye faya ta tətikatəye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶Tə tsəne andza niye na, kwayaṅṅa bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ṅgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslañ niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay

dəretsətəsh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslañ hay kame i sariya

²⁷Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətəshe fataya abəra bazlam. ²⁸A gwadətay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwedə maa kəf na ndo niye na, nəmay daw?»

²⁹Piyer tə siye i ndo i maslañ hay ta mbədatay faya, tə gwadətay: «Mərəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰Ka darum na Yesu ka mayako mazləlmbada eye hərwi ada mã mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahañ. ³¹Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ ta gədañ ṅgay. Kə pa na a bəy, nəṅgeye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrayel hay tã mbəda ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme tay hay. ³²Nəmay na, ndo məhəle mbal i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədaṅṅa eye nakə Mbəlom a vəlatay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslañ hay. ³⁴Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ṅgay Gamaliyel. Nəṅgeye na, ndo mədzaṅgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ṅgay. A lətse mə walañ i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadətay: «Ndo neheye tã ye abəra kanañ tsekweñ təday.»

³⁵Ndo i maslañ hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadətay: «İsrayel hay, gum metsehe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶Ndo niye məzele

ngay Tiyyodas aye na, mâ makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad neŋgeye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəf na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ngəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ngay na, ndoweje andaya dərma, məzele ngay Yudas. Neŋgeye ndo i Galile. Neŋgeye a ndohwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neŋgeye dərma ta kəf na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ngəna gər tebiye kweye kweye.

³⁸ Neŋ faya na tsikakumeye anəke, kə mətsum ka ndo neheye bay, gərüm tay ha t̄a ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gum-eye vəräm na, ka Mbəlom düh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslaŋ hay sa. Ti ye naha, tə ndəba tay ha. Tə gwadatay: «Dada kə tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslaŋ i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walaŋ i məhay gər tay niye tə məŋgwese hərwi dərətsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dawa ha mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərawa ha bay, Yesu na, Kəriste.

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslaŋ i Yesu hay

6 Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərəv ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərəv na, hərwi ahəl nakə ta ngə-

nawatay wu mənday a madakway i ngwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ngwas tay hay təbey.

² Ndo i maslaŋ neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadatay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətəse maŋgəne wu mənday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walaŋ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ngwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədəŋna eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i maŋgəne wu mənday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa dūwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam ngay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədəŋna eye, Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Aŋtiyos neŋgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta dūwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a d̄a a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte mə walaŋ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neŋgeye na, Mbəlom kə pa faya ngama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neŋgeye gədaŋ eye haladzay. A gawa masuwayaŋ hay mə walaŋ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i maduwule me nakə tə zalay gay i maduwule me i beke neheye tə gər

tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway ta neŋgeye. ¹⁰Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay t̄a raw me t̄a gwad na: «Nə-maa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsal-eye ka gər a Mbəlom.»

¹²Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay.

¹³Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweye, ma mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dərə ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ŋgatay na, da'ar ŋgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

Bazlam i Etiyen

7 Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedek dāw?»

²Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham

ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Haraŋ zuk bay aye, ³ada a gwaday: «Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dakeye faya aye.††»

⁴«Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Haraŋ. Ma dəba eye bəba ŋgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Haraŋ, a ye ha a gəma nakay anaŋ nəkway mandza eye mə dəma aye. ⁵Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ŋgay kwa tsekweŋ bay, kwa dala tsekweŋ bəbay na, kə dəsəy bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: «Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huḍ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.» Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ŋgay andaya kwa nəte zuk bay. ⁶Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: «Wawa i huḍ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dərətsətseh. Ta ndziye məve temerre faḍ mə dərətsətseh. ⁷Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dərətsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsleŋ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.‡‡»

⁸Mbəlom a ɓar dzam ta Abraham, a dāy ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmaḅ a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmaḅ.

⁹«Bəba tətə kway hay tə nay dərə a malamar tay nakə nəte mə walaŋ tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkəm ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na,

††7:3 Madazlay i wu hay 12.1.

‡‡7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ngwalak i bo ka dəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawoŋ aye. Neŋgeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ngay aye tebiye.

¹¹«Ma dəba eye na, mandərzlaŋ a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlaŋ niye a ge na, mandərzlaŋ bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekweŋ bay tebiye. ¹²Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ngay niye hay ta təra bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³Ta mbəfa gər masulo eye na, Yusufa a dətay ha bo ada Farawoŋ bəy bagwar eye a sər ha nət-eye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ngay Zakob ta ndo i gay ngay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. ¹⁵Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ngay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərma tə mət mə dəma. ¹⁶Mədəhaŋ tay na, tə həlawa a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəvay nakə Abraham a səkəm abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷«Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wəfeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Neŋgeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kutoŋ ka məkwetse wawa tay a pesl ada tə mət. ²⁰Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ngay. ²¹Ma dəba

eye na, tə gər ha. Dem i Farawoŋ a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ngay. ²²Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A təra ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ngay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³«Musa a ge məve kuro kuro faf na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ngay Israyel hay. ²⁴A ye na, a ngatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nəte mə walaŋ i Israyel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəf na ndo i Ezipt niye mədahaŋ eye. ²⁵Musa a dzala na, Israyel malamar ngay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay ngay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶Tədə eye Musa a ndzatay a gər a Israyel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa mənəne tay ha ada tə ndza zay mə walaŋ tay. A gwafay: “Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkəde bo na, hərwi mey?” ²⁷Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ngay aye na, a pay həlay a Musa, a gwafay: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way?” ²⁸A saka məkəde ga andza nakə ka kəf ndo i Ezipt məveneŋ aye sa daw?” ²⁹Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ngway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ngwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰«Ma dəba i məve kuro kuro faf na, Musa neŋgeye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, neŋgeye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ngatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. ³¹Musa a ngatay andza niye na, a gay hərbaḅəkka. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduweŋ, a gwafayaw: ³²“Neŋ Mbəlom i bəba tətə

yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakob.” Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dəre ka ako niye sa bay. ³³Mbəlom a gwadayaw sa: “Musa, tsok na tahərak abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədaŋŋa eye. ³⁴Faya ta gateye dəret-sətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ŋgatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.”[¶]

³⁵«Musa neŋgeye nakə İsrayel hay tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo məge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada m̄a təra bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neŋgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶Maa ndzatay kame a İsrayel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərma hus a məve kuro kuro fad.

³⁷«Maa gwadatay a İsrayel hay: “Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo mədə ha bazlam ŋgay andza neŋ. Ma zliye na, abəra ma gwala kurom^{§§}” na, Musa. ³⁸Sa na, ahəl nakə İsrayel hay nəteye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walaŋ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahamba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə mə vəliye sifa aye ada neŋgeye ma makweye ha.

³⁹«Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərəh matəme bazlam ŋgay. Ta kal na

a pesl. A satay mambədə gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰Tə gwaday a Aroŋ: “Lambada-may mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhəlakway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.”^{*} ⁴¹Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge maŋur-lom tə məŋgwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴²Ane tuk na, Mbəlom a mbədətatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom İsrayel hay, wu neheye hay ka vəlawum wal wal ada ta gənaŋ hay məve kuro kuro fad aye na, a neŋ bədəw?

⁴³Ka zlum madzawadzawa i gay i mbəlom kurom Molok, ka zlum mandzəkət bo i wurzla i mbəlom kurom Refam.

Kule kurom neheye ka gum aye na, hərwi mədəslay ha gər. Hərwi niye na həliye kurom abəra ma gəma nakay, na diye kurom ha dərəŋ abəra ta gəma i Babilon.[†]»

⁴⁴Etiyen a gwadatay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada t̄a sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwaday a Musa t̄a ge na gay niye na, andza nakə a ŋgatay aye. ⁴⁵Ma dəba

[¶]7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10.

^{§§}7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

^{*}7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23.

[†]7:43 Amos 5.25-27. Molok, tə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tə dzala, məvəlay a mbəlom tay niye na, ndo zezeŋ. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay.

eye na, bəba tətə kway hay ta vələtay ha madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye a wawa i hud tay hay. Ndo mənəzətay kame a wawa i hud tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta sla fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit. ⁴⁶Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka madəzlay gay nakə wawa i hud i Zakob hay ta sliye faya mədəslay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ⁴⁷Maa dəzlay gay na, Salomonj.

⁴⁸«Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹«Təv mənəzə i bəy ga na, mbəlom, ada mənəzibəra na, təv sik ga. Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i gay waray?

Təv nakə ma sliye mənəzə mə dəma aye na, waray?

⁵⁰Maa ge wu neheye tebiye na, neḡ bədaʷ?ʷ»

⁵¹Etiyen a gwadətay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəzlum na dərev kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakum-eye. A sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədəḡḡa eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay. ⁵²Ndo məde ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dəretsətəseh bay aye? Kwa məkəde ta kəf tay ha ndo neheye tə də ha madayaw i ndo nakə neḡgeye ndo i dedək nəte ḡḡweḡ aye. Ndo nakə anəke ka gum faya

dəf ada ka kədum na aye na, neḡgeye. ⁵³Mbəlom kə vələkum bazlam ḡḡay mapala eye tə həlay i gawla ḡḡay hay⁴, ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tə kəf na Etiyen

⁵⁴Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalətay haladzay, ta həpəd zler ka Etiyen kəraw kəraw. ⁵⁵Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədəḡḡa eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ḡḡatay naha a dza-ydzay i Mbəlom ada a ḡḡatay naha a Yesu malətsa eye tə həlay i mənəday i Mbəlom. ⁵⁶A gwadətay a ndo niye hay: «Tsənum! Neḡ faya na ḡḡateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neḡgeye malətsa eye tə həlay i mənəday i Mbəlom.»

⁵⁷Tə tsəne andza niye na, nəteye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nəteye tebiye ka manəte eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tə kwar hərwi məkəde na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na peteked tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹Ahəl nakə nəteye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neḡgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom. Mə madūwule me niye faya ma dūwuliye na, a gwad: «Bəy Maduweḡ ga Yesu, zla na məsəfəre ga.» ⁶⁰Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduweḡ ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kə matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8 Məkəde Etiyen nakə tə kəf aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayaḡḡa ta dazlay a məgatay dəretsətəseh a ndo məpe mədzal

^{37:50} Ezay 66.1-2.

^{47:53} Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a dəy ha bazlam mapala eye a Musa tə həlay i gawla ḡḡay hay.

gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerolelem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ngəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslaŋ hay. ²Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedək ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədəhaŋ i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³Sol na, a zaka ha mabəbezle tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ngwas. A pawa tay ha a gay i danğay.

Filip a da ha labara wedeye ma Samari

⁴Ndo neheye ta hway, ta ngəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a slərəweye. ⁶Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ngatay a masuwayaŋ neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ngay ta səkeffe eye lele. ⁷Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dəvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədasla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸Andza niye mənğwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simoŋ. Neŋgeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam ngay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərbəbəkka. Ma mədzal gər ngay na, a gwađ neŋgeye ngwalak i ndo. ¹⁰Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neŋgeye. Tə gwađ: «Ndo nakay na, gədaŋ i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədaŋ Bagwar eye.»

¹¹Tə pawa zləm ka wu ngay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam ngay nakə a gawatay masuwayaŋ a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹²Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara Ngwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, ngwas hay, Filip a dzəhuəb tay ha a yam. ¹³Simoŋ neŋgeye dərmağ a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuəb ha a yam. Neŋgeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ngataway a masuwayaŋ tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərbəbəkka.

¹⁴Ndo i maslaŋ neheye nəteye ma Zerolelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə slərətay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta duwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye t̄a huta Məsəfəre Tsədaŋna eye. ¹⁶Ahəl nakə ta dzəhuəb tay ha a yam aye na, ta dzəhuəb tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweŋ. Ndo kwa nəte mə walaŋ tay Məsəfəre Tsədaŋna eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta duwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədaŋna eye.

¹⁸Simoŋ a ngatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədaŋna eye hərwi nakə ndo i maslaŋ hay tə pa fataya həlay aye na, a vəlatay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹A gwađatay: «Vəluənə gədaŋ eye dərmağ hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, t̄a huta Məsəfəre Tsədaŋna eye.»

²⁰Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwađay: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak masəkəme gədaŋ i Mbəlom na, ta suloy! ²¹Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərəv yak tsədaŋna kame i Mbəlom bay. ²²Da ha mezeleme yak, duwulay me a

Bəy Maduweŋ ada ağəna ma pəsakeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a daŋgay.»

²⁴Simon a tsəne bazlam niye hay na, a gwadətay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulumay me a Bəy Maduweŋ hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye mǎ təra tə neŋ bay tey.»

²⁵Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə dǎ ha Yesu ada tə dǎ ha bazlam ŋgay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə dǎ ha Labara Ŋgwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwadətay a Filip: «Do, ka diye na, ka zəŋ-galiye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷Filip a tsəne na, kwayaŋŋa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ŋgatay a ndo wuray, neŋgeye bagwar i ndo mäge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ŋgay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ŋgwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom. ²⁸Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətəgay. Neŋgeye mandza eye mə muta i pələs ŋgay faya ma diye ha. Neŋgeye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹Filip a ŋgatay a ndo niye na, Məsəfərə Tsədəŋŋa eye a gwadətay: «Hway bəse ka tsakay i muta i pələs tadətay faya ma diye aye.»

³⁰Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya

ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwadətay: «Wu nakə faya ka dzaŋgiye na, ka tsəne ŋgway dǎw?»

³¹Ndo niye a mbədətay faya, a gwadətay: «Kə ge ndəray kə deŋ ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwadətay a Filip: «Tsalaw a muta i pələs ada ndza ka tsakay ga.» ³²Ndo niye faya ma dzaŋgiye mə dərəwel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzaŋgiye mə dəma aye na, a gwadətay:

«Neŋgeye a təra andza təbərŋ nakə tə gəs, ta diye ha ka təv nakə tə kədawa wu mə dəma aye.

Neŋgeye a təra andza təbərŋ nakə ta dəsəye faya abəra məkwets na, a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay tebiye.

³³Tə pasla na a walaŋ i ndo hay na, kəriye

ada ta gay sariya i dedək bay.

Mata tsike me ka wawa ŋgay hay na, way?

Ndəray kwa nəte andaya bay!

Neŋgeye ta dze ha məsəfərə ŋgay abəra ka mǎndzibəra.[§]

³⁴Ndo mäge məsler niye a tsətsah ka Filip a gwadətay: «Ambəh, tsikenŋ tey, ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka bo ŋgay eye ŋgway tsukudu ka ndo mekeleŋ dǎw?»

³⁵Yawa! Filip a dazlay a mǎdətay ha ka təv nakə a dzaŋga aye. A dətay ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu. ³⁶Ahəl nakə nəteye faya ta diye aye na, tə ndisl a təv eye andaya yam mə dəma. Ndo mäge məsler niye a gwadətay a Filip: «Yam anaŋ, anəke mata geŋ ŋgatay abəra ka madzəhuə bo a yam na, mey sa mey?»

[³⁷Filip a gwadətay: «Tadə ka pa mədzal gər yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuə bo a yam.»

Ndo niye a mbəday faya, a gwaday: «Na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»]

³⁸Tsa na, a lətse ha muta i pələs ŋgay niye, tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta neŋgeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a dzəhuḅ ha a yam.

³⁹Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre i Bəy Maduweŋ a zla na Filip. Ndo mäge məsler niye kə ŋgatay a Filip sa bay. Ane tuk na, neŋgeye a ye ŋgway tə məŋgwese eye. ⁴⁰Filip a zəba dərə na, neŋgeye ma gəma i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare. Faya ma diye na, a dā ha Labara ŋgwalak eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka dala i Sezare aye.

Bəy Maduweŋ a zalay a Sol

9 Ahəl niye na, Sol neŋgeye a dzala huya ka məzlatay zay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu huya hərwi məkədə tay ha. A ye ka təv i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. ²A ye naha a tsətsah faya dərəwel nakə ma diye ha ka təv i bagwar i gay i maduwule me neheye ma Damas aye hərwi ada tadə ndo hay andaya faya ta pay bəzay a tsəved i Bəy Maduweŋ, hasləka hay kwa ŋgwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³Tə watsay dərəwel niye tə vəlay na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na, dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a dāv ka təv ŋgay niye. A lawara na a wuzlah. ⁴A dəd ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me, a gwaday: «Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dərətsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵Sol a mbəday faya, a gwaday faya: «Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?»

Mətsike me niye a mbədayaw faya, a gwaday: «Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətseh aye. ⁶Ane tuk na, lətse

do a walaŋ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka giye.»

⁷Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol aye, tə lətse ka təv niye. Kwa mətsike me, ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne. Ane tuk na, nəteye ta ŋgatay a ndəray bay. ⁸Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra ka dərə na, a ŋgatay a dərə bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neŋgeye mandza eye guluf eye, a ŋgatay a dərə kwa tsekweŋ bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ŋgay Ananiyas. Bəy Maduweŋ a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ anaŋ!»

¹¹Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neŋgeye faya ma duwuleye me a Mbəlom, ¹²ada a ŋgatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ŋgay ada ma piye faya həlay hərwi ada mā ŋgatay a dərə.»

¹³Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreŋ dərətsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye. ¹⁴Ada a yaw kanaŋ na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kanaŋ aye tebiye dərma. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi mäge məsler ga. Neŋgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dateye ha a ndo i Israyel hay dərma. ¹⁶Bo ga

eye na ta dateye ha wu nakə ma giye dərətsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweŋ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved' nakə faya ka diye ahaya aye na, neŋgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kâ ŋgatay a dərə andza nakə kurre aye ada kâ rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

¹⁸ Kwayaŋŋa wuye hay tə kutsayaw abəra ka dərə i Sol andza dəba i kələf, a ŋgatay a dərə tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhuḅ ha a yam. ¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədaŋ ŋgay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye.

²⁰ Kwayaŋŋa a dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maḏuwule me hay. A dā ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom.

²¹ Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a gatay hərbaḅəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dərətsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaw? Ada a yaw kənaŋ na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol neŋgeye dūh gədaŋ ŋgay a səkah ka məde ha bazlam i Mbəlom pat pat. A datay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Koriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkəde na Sol. ²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay məge aye. Ta tsəpawa na məged i walaŋ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵ Sol ta gawla ŋgay hay ti ye ta həvad ka bəf

i mavavar i zled i walaŋ gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kətəh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dərəŋ tə walaŋ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad' neŋgeye ka təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta dedək bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ŋgatay a Bəy Maduweŋ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a dā ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərma.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋŋa Sol a ndza ka təv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dāwa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərma. Tə kədāwa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkəde na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka təv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutaye gədaŋ pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a vəlawatay gədaŋ, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dəma na, ndow-eye andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye məhəna

eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a ɲgatay. ³⁴Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla sləlah yak.» Kwayaŋŋa Ene a lətse. ³⁵Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə ɲgatay andza niye na, ta mbəda ha mədzal gər tay. Tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahaŋ

³⁶ɲgwas məpe mədzal gər ka Yesu andaya məzele ɲgay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i ɲgay na, ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa ɲgwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətawak hay. ³⁷A həlay niye na, a dəf a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka təv i Piyer, mâ yaw. Tə gwaday naha: «Nə-maa gaka naha amboh, dara bəse tə-day.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka təv i Piyer. ³⁹Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋŋa a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋgef mədahaŋ mə dəma aye. Madakway i ɲgwas hay tə ɲgatay na, ta həndzəd naha ka təv ɲgay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha peteked neheye Tabita a ɲgarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dəre mba aye. ⁴⁰Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dəkw gurmets, a duwulay naha me a Mbəlom. A mbəda me ka təv i mədahaŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dəre. A ɲgatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom.

Tsa na, a zalatay a madakway i ɲgwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka təv ɲgay a gay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴²Masuwayaŋ nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadəfawa mbal, məzele ɲgay Simoŋ.

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

10 Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele ɲgay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ²Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay ɲgay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a duwulaway me a Mbəlom pat pat.

³Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dəre. A ɲgatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv ɲgay. A ye naha a zalay, a gwaday: «Korney!»

⁴Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzere eye, a gwaday: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Mbəlom kə tsəne maduwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a ndoweye andaya məzele ɲgay Simoŋ nakə tə zalay Piyer aye. ⁶Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele ɲgay Simoŋ, a lambadəfawa mbal. Gay ɲgay na, ka me i dəlov.»

⁷Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye ɲgway. Korney a zalatay

a ndo i məsler ɲgay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaɲ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a ɲgatay a wuye andza ma məsine

⁹Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədœ eye na, nəteye huya ka tsəvedf faya ta diye. Magərɲpat na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye a Zope. Ta magərɲpat eye niye Piyer neɲgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dıwulay me a Mbəlom. ¹⁰Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹A ɲgatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza peteked məfətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹²Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pəsl hay, gənaɲ hay, wu neheye tə va tə hıd aye, ada tə diyeɲ hay.

¹³Piyer a tsəne mətsike me, a gwaday: «Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kâ həpəd!»

¹⁴Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweɲ ga, wu nakə tə ge faya me, ka təra tsədəɲna bay aye na, na nda dafda bay. A seɲ bay.»

¹⁵Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəɲna eye na, kâ zəba faya andza mandzadək bay.»

¹⁶A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaɲna wu niye a ma ɲgway a mbəlom.

¹⁷Piyer a tsətsahay a gər ɲgay, a gwad: «Wu nakay na ɲgatay aye na, a say məg-wede mey?»

Azlakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye ba ta tsətsah gay i Simoɲ ada nəteye anəke ka məged i məfələkwe. ¹⁸Tə zal ta gədaɲ, ta tsətsah hərwi məsəre ha ta dedək Simoɲ ndo nakə tə zalay Piyer aye neɲgeye andaya kanaɲ daw.

¹⁹Ane tuk na, Piyer neɲgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ɲgatay aye. Ahəl nakə neɲgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfəre i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anaɲ mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kâ dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neɲ.»

²¹Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadətay: «Neɲ na, ndo nakə faya ka pələmeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²²Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nə-maa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ɲgay Korney. Neɲgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neɲgeye ndo i dedək ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neɲgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mâ yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.”» ²³Tsa na, Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədœ eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta təra ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴Tədœ taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neɲgeye na, kə haya tay gər a ndo ɲgay hay, ta dzam ɲgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guduk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. ²⁶Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday:

«Lətse, hərwi ney na, ndo zezey andza nəkar dərmak.»

²⁷Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸A gwadətay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekeley eye hay wal kəgəbay məndze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə dey ha mazəbe ka ndo neygeye tsəfəyha təbey kəgəbay mede a gay nğay lele bay na, kə dey ha andza niye bay. ²⁹Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumeşey aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A seş məsəre ha, ka zalumeşew na, hərwi mey?»

³⁰Korney a mbəfay faya, a gwəfay: «Ney nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na dıwuleye me a Mbəlom kənan mə gay ga. Ney faya na dıwuliye me na, kwayəyha ndo tə peteked eye ka bo herre a yaw kame ga.

³¹Tsa na, a gwədəy: «Korney, Mbəlom kə tsəne madıwule me yak ada kə mətsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzə-nawa tay ha mətawak hay aye bay. ³²A gwədəy slər ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simon nakə tə zalay Piyer aye. Neygeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadəwa mbal, məzele nğay Simon. Gay nğay na, ka me i dəlov.»

³³Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayəyha ada kə yaw. Sisə yak, ka təma ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kənan kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweş nakə a vəlaka, a gwədəka tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴Piyer a dazlay a mətsike me, a gwədəy: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka nğəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵Ndo zezey tebiye, kwa neygeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a

Mbəlom ada kə ge wu nakə dedək aye na, neygeye ka təv i Mbəlom na, lele.

³⁶Ka sərum ha Mbəlom a sləraw bazlam nğay na, a İsrayel hay ada tə huta zay i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. Neygeye na, Bəy Maduweş i ndo hay tebiye.

³⁷Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuşe ndo a yam a dzəhubəwa tay ha ndo hay a yam aye. A gwədəwatay a ndo hay: «Dzəhubum bo a yam.» Wu nakə a ge bo ma dəba eye, ma Yahuda ada ma təv mekeley eye tebiye na, ka sərum. ³⁸Ka sərum ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədəy i Məsəfəre Tsəfəyha eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge nğwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzəwa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya tə neygeye.

³⁹«Nəmay na, nəmaa təra ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəd na, ka mayako mazləmbadə eye. ⁴⁰Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vəlay tsəved mə bəzəmay ha bo a nəmay ndo i maslay nğay hay, ⁴¹bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta nğatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal nğay hay aye. Ma dəba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahay aye na, nəmaa nda wu mənəday ada nəmaa sa wu məse ta neygeye ka təv manəte eye. ⁴²Neygeye a gwədəmay: «Dum dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha ney na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya tə dəre ada a ndo neheye ta mət aye hay.» ⁴³Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Təfə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsəy ha mezeleme nğay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mavəla eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ŋgay aye tebiye.

⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəŋ wadəŋ hərwi nakə tə ŋgatay a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye tə tsəne nəteye faya ta tsikiye me tə bazlam neheye nəteye tə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwaɗ: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhubə tay ha ndo neheye anəke tə huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye andza nəkway na, wuye mey?»

⁴⁸ Tsa na, a gwaɗatay: «Dzəhubum tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya m̄a ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

Piyer a ɗatay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

11 Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye tə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak. ² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye tə gay me a Piyer. ³ Tə gwaɗay: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madaɗlay hus ka mandəve aye. A gwaɗatay: ⁵ «Kurre eye na, neŋ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neŋ faya na dūwuliye me aye na, wuye a geŋ andza məsine. Na ŋgatay a wuye faya ma mbəzlaweye ta təv ga. Wu niye na, andza petekəɗ mafətəla eye,

bagwar eye, məgəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba ɗəre a ɗəma ada na ŋgatay a wu i pesl hay, a gənaŋ hay, wu neheye tə va tə huɗ aye, ada ɗiyeŋ hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwedeŋ: “Lətse Piyer, kəɗ wu neheye ada k̄a həpəɗ!”

⁸ «Na mbəɗay faya, na gwaɗay: “Ah! A’ay Bəy Maduweŋ, ɗaɗa na həpəɗ wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədaŋŋa bay aye na, na həpəɗ ɗaɗa bay.”

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gwedeŋ: “Wu nakə Mbəlom a gwaɗ tsədaŋŋa aye na, k̄a zəba faya andza mandzaɗak bay.”

¹⁰ A meseŋ ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹ «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayaŋŋa a həlay niye a gay nakə nəmay mə ɗəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹² Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwedeŋ: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kənaŋ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye. ¹³ Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaɗay: “Slər ndo a Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a Simoŋ nakə tə pa faya məzele Piyer aye. ¹⁴ Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

¹⁵ «Na ɗazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw fətaya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶ Wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik ahəl niye na, a meŋaw a gər: “Yuhana a dzəhubə tay ha ndo hay na, a yam ɗekdek tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhubiye kurom a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.” ¹⁷ Ta dedek, Mbəlom kə vəlatay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vəlakway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka

Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. Neŋ da məgay me a Mbəlom na, neŋ way?»

¹⁸Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha maŋgok a Piyer sa bay. Ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə vəlatay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada tā huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos

¹⁹Ahəl nakə tə kəf Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeleŋ eye hay. Siye hay mə walaŋ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Aŋtiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dəwatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdək. ²⁰Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Aŋtiyos. Ti ye tə datay ha labara i Bəy Maduweŋ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmək. ²¹Gədaŋ i Bəy Maduweŋ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweŋ.

²²Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Aŋtiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ŋgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ŋgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vəlatay gədaŋ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweŋ. ²⁴Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neŋgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada kə pa mədzal gər pətəh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ.

²⁵Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol. ²⁶A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw

ka bo salamay a Aŋtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Aŋtiyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Aŋtiyos.

²⁷Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Aŋtiyos. ²⁸Ndo nəte mə walaŋ tay məzele ŋgay Agabus, a da ha ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, a gwad: «Mandərzlaŋ ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i mandərzlaŋ niye na, kə ge ahəl nakə Kəlod neŋgeye bəy i Roma aye. ²⁹A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way mâ vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

Tə kəf na Yakuba ada tə gəs Piyer

12 A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²A kəf na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³A zəba faya ka məkəde Yakuba nakə a kəf na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peŋ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴Herod a gəs na Piyer na, a pa na a daŋgay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ŋgay na, aza mâ gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma daŋgay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta dıwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma daŋgay

⁶Ta həvad eye niye dərə ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neŋg-eye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleŋ eye hay sulo faya ta tsəpiye maged i gay i daŋgay niye. ⁷Kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a daŋgwazla ha, a pədeke ha. A gwadaŋ: «Lətse bəse!» Tsa na, tsalalaw hay ta ŋgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸Tsa na, gawla i Mbəlom a gwadaŋ: «Pa wu i bəzay i huf yak ada bərahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwadaŋ sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peŋ bəzay.»

⁹Piyer a zəŋgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i daŋgay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedek na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ŋgay na, məsine a gay. ¹⁰Tə tawadaŋ abəra ka sidzew neheye ka maged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka maged i bəre nakə madayaw a walaŋ gay aye. Tə ndisl naha faya na, maged niye a həndək bo mahəŋgeye bətaŋ kame tay. Tsa na, tə ndohwaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedek Mbəlom kə sləraw gawla ŋgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dərətsətseh i Yahuda neheye tə dzala məgeŋ aye.»

¹²Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom. ¹³Tsa na, Piyer a ye naha a fay a maged. Ndo i məsler dem eye, məzele ŋgay Rodi a tsəne, a həndzəd naha ka maged hərwi mahəndəke abəra ma maged. ¹⁴A tsəne məsike me i Piyer na, a sər ha bədfiday ŋgay. Dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Ka həndək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata datay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵Tə gwadaŋ: «Gər a vuwaka dāw?»

Ane tuk na, a gwadatay sa: «Ta dedek Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Agəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶Piyer na, neŋgeye faya ma feye a maged huya. Ta həndək abəra ma maged na, tə ŋgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbaabəkka. ¹⁷A gatay kət kət tə həlay, t̄a bəbəl wuray bay, t̄a ndza dīkdīk. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweŋ a laka ahaya abəra mə gay i daŋgay aye. A gwadatay sa: «Dumay ha a Yakuba** ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸Dərə a tsada na, sidzew hay ta ŋgatay a Piyer bay. Wadəŋ wadəŋ a ge mə walaŋ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Piyer a təra mey?»

¹⁹Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma daŋgay na, a gwadatay a ndo hay: «Dum ta pələm ahaya.» Ndo hay ti ye ta pələ na, ta huta na bay. A zalatay a ndo matsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadatay a ndo hay: «Kədum tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

**12:17 Kanaŋ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidonj tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mən-day tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidonj. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweye andaya məzele ɲgay Bəlastus, neɲgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, m̄a ye m̄a gwad̄ay: «Barakwa m̄əndze zay mə walaɲ kway.»

²¹Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaɲ tay lele. Məpəsle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ɲgay. A ndza ka təv m̄əndze i bəy ɲgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neh-eye a ləva ha bo aye. ²²Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad̄: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezəy bay!» ²³Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaɲna gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səɲ hay tə way a hud̄. Tsa na, a mət.

²⁴Azlakwa d̄uh, bazlam i Mbəlom a d̄a a zləm kame kame haladzay.

²⁵Barnabas tə Sol ta ndəv ha məslərə tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a Aɲtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

Məsəfərə Tsədəɲna eye a zla Barnabas tə Sol

13 Ahəl niye mə walaɲ i ndo məpe m̄ədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aɲtiyos aye na, ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaɲ eye niye hay

na, Barnabas, Simeyɲ nakə tə zalay Zəɲzəy eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Manayəy ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləwawa na, gəma i Galile. ²Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweɲ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfərə Tsədəɲna eye a gwad̄atay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipərə

⁴Andza nakə Məsəfərə Tsədəɲna eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalaɲ i yam, ti ye ha a gəma i Sipərə gəma nakə ma wuzlah i dələv aye. ⁵Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka m̄əde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dzənwawa tay ha.

⁶Tə tas abəra ma gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndowneye niye na, neɲgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad̄ neɲgeye ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom aye. ⁷A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah i dələv nakə tə zalay Sipərə aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neɲgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say t̄a tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elenas dərmaɲ aye, a ye a gaw maləved̄ ka təv i bəy. A say bəy m̄a t̄əra ndo məpe m̄ədzal gər ka Yesu bay. ⁹Məsəfərə Tsədəɲna eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərmaɲ.

A ndazl na maharam niye. ¹⁰Tsa na, a gwad̄ay: «Nəkar ndo nakə bəbək mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed̄ eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nay d̄ere tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweŋ maraw me na, hərwi mey? ¹¹Tsəne, anəke! Bəy Maduweŋ ma giye fakaya mevel. Ma təriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka ŋgateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayaŋŋa Elanas a ge guluf dedek tətərgam həvad̄. A ŋgatay a d̄ere bay. A mbəda bo tewelewle mapəle ndo məgəsay həlay.

¹²Bəy niye a ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweŋ aye kə gay hərbaəkka.

Barnabas tə Pol ma Aŋtiyos i Pizidi

¹³Pol ta ndo ŋgay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə d̄əma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerozelem. ¹⁴Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Aŋtiyos ka dala i Pizidi ta tsəved̄. Pat i mazəzukw bo na, ti ye a gay i maduwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵Ti ye naha na, faya ta dzaŋgateye mə d̄erewel i Musa ada mə d̄erewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mədzerge na, bəy hay i gay i maduwule me niye tə gwadatay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mət̄sikatay a ndo hay hərwi məvəlatay gədaŋ na, ka slumeye faya mət̄sike me anəke tuk.»

¹⁶Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza məgwede: «Ndzum d̄ikd̄ik.» A gwadatay: «Nəkurom ndo i Israyel hay ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərma. Pumay zləm a bazlam nakə na tsikakumeye.

¹⁷«Mbəlom kway nəkway ndo i Israyel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə həlatay ahaya ta gədaŋ i həlay ŋgay. ¹⁸Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad̄. ¹⁹Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vəlatay dala niye a ndo ŋgay Israyel hay andza i tay wu tay. ²⁰Wu niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad̄ gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo məge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

²¹«Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vəlatay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzameŋ. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad̄.

²²«Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad̄: «Na sər ha Davit wawa i Zese, neŋgeye na, a yeŋ a gər. Ma giye na, wu nakə a seŋ aye tebiye.»

²³Pol a gwadatay sa: «Ndo nəte mə walaŋ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha Israyel hay na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad̄ ma vəliye. ²⁴Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuŋe ndo a yam kə d̄a ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i Israyel hay tebiye t̄a mbəda ha mede tay ada t̄a dzəhuŋ bo a yam. ²⁵A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuŋe ndo a yam ma ndəviye ha məsler ŋgay aye na, a gwad̄awa: «Ka dzalum mə gər kurom, neŋ na, way? Neŋ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Neŋ na sla d̄a kwa məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay.»

²⁶«A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a

Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. ²⁷Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neŋgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzəŋgawa pat i mazəzukw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəf Yesu aye na, bazlam i ndo i mæde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. ²⁸Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə də məkæde aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat mæ kəf na ka mayako mazləmbada eye. ²⁹Tə ge wu nakə Derewel i Mbəlom a də ha ka gər ŋgay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahaŋ. ³¹Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhəle mbal ŋgay hay kame i ndo i Israyel hay.

³²«Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara ŋgwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlateye a bəba tətə kway hay aye na, ³³kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mawatsa eye mə Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.††”

³⁴«Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. A də ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakumeye wu nakə tsəfəŋŋa eye ada dedək eye andza nakə na

tsikay a Davit, na gwaday na vəlak-eye aye.‡‡”

³⁵«Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mæ ze ma tsəvay bay.¶¶”

³⁶«Davit a həlay i məndze ŋgay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ŋgay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸«Malamar hay, sərūm na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsatay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹Ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəseye ha mənese ŋgay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neŋgeye na, gədaŋ ŋgay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰«Gum metsehe, wu nakə ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mæ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹“A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa tadə ndəray mæ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye,

mæ gakum hərbaəəkka, dum mətum.§§”

⁴²Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekeleŋ eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.» ⁴³Ahəl nakə ndo hay faya ta ŋgəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay

††13:33 Dəmes hay 2.7.

‡‡13:34 Ezay 55.3.

¶¶13:35 Dəmes hay 16.10.

§§13:41 Habakuk 1.5.

bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vələtəy gədaŋ hərwi ada t̄a gər ha ɲg-walak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzükw bo mekeleŋ eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweŋ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ɲgatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsadəy pələslele.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadətay: «Həbe nə-maa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzal-lum na, lele bay nakə k̄a hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dateye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. ⁴⁷ Bəy Maduweŋ a gwadəmay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dzaydzay ma dəvateye a ndo i mändzibəra hay tebiye, hərwi ada k̄a ye ka təv neheye dəreŋ eye ka tsikatay a ndo hay, neŋ Bəy Maduweŋ na mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

⁴⁸ Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ɲgwasa haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambadəy a bazlam i Bəy Maduweŋ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

⁴⁹ Andza niye, bazlam i Mbəlom a ɲgəna gər ka gəma niye tebiye. ⁵⁰ Ane tuk na, Yahuda hay tə pətay me a ɲg-was zlele eye neheye tə dəsəlaway ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar

eye, tə gatay dəreṣətəseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. ⁵¹ Pol ta Barnabas ta tətək̄w ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay Ikoniyyom. ⁵² Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Aŋtiyyos aye na, dərev tay a rah ta məɲgwese ada ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

Pol ta Barnabas ma Ikoniyyom

14 Pol ta Barnabas tə husa a Ikoniyyom na, ti ye tə fələkwa a gay i maduwule me i Yahuda hay andza nakə ma Aŋtiyyos aye dərmak. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. ² Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə pətay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada t̄a dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³ Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma Ikoniyyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweŋ. Tə dawa ha ɲgwalak ɲgay ada bəy Maduweŋ na, a vələwatay gədaŋ ka məge masuwayaŋ hay hərwi məde ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedək. ⁴ Ndo i gəma niye hay ta ɲgəna sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslaŋ i Yesu hay.

⁵ Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi məge dəreṣətəseh a Pol ta Barnabas ada məkəde tay ha abəra mə dəma tə kwar. ⁶ Pol ta Barnabas tə sər, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na,

*13:47 Ezay 49.6.

†13:51 Matətək̄w ha burhway abəra ka sik andza məgwədə Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsa fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye.

ka dala i Likawni salamay. ⁷Tə dawa ha Labara İjgwalak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listərə

⁸Ma gəma i Listərə na, ndoweye andaya matərə eye mə sik. Neŋgeye matərə eye kwa ka məwe ŋgay. Kə lətse, ki ye dāda tə sik ŋgay bay. ⁹Pat wuray na, neŋgeye faya ma pay zləm a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayaŋna Pol a sər neŋgeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. ¹⁰Pol a tsikay me ta magala, a gwadaf: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsək-wad, a mbərzəla tə sik ŋgay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹Ndo hay tə ŋgatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwad: «Mbəlom hay ta tərə andza ndo zezəŋ, ta mbəzlaw ka təv kway.» ¹²Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»[‡] hərwi neŋgeye na, ndo i maslaŋ. ¹³Gay i məvələy wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvələy wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka məged i gay i məvələy wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay t̄a vələtay a Pol ta Barnabas andza wu nakə tə vələwa kəriye a mbəlom tay aye. ¹⁴Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta ŋgurađa ha pe-teked tay, ti ye a walaŋ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadatay: ¹⁵«Ndo neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezəŋ hay andza nəkurom dər-mak. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw Labara İjgwalak eye ada mədākum ha na, gərūm ha kule kurom neheye ŋgama andaya mə dəma bay aye. Ada mbədu-

maw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Neŋgeye nakə a ge magərm-bəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay t̄a pay bəzay a wu tay neheye faya ta paway bəzay aye. ¹⁷Ane tuk na, kə dātay ha a ndo hay na, neŋgeye andaya ta nəteye. A dātay ha na, ta ŋgwalak ŋgay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu mənday abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu mənday ada a ŋgwasakum ha dərev kurom.» ¹⁸Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkədə tay sla niye huya.

¹⁹A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Aŋtiyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma İkoniyom, tə ndislew a gəma i Listərə. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dərəŋ abəra mə walaŋ gay. Tə dzala na, tə gwad ma giye kə mət. ²⁰Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbəda gər a walaŋ gay. Tədə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Aŋtiyos

²¹Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə dā ha Labara İjgwalak eye mə walaŋ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbəda gər a Listərə, ti ye abəra ma Listərə, ti ye a İkoniyom. Ti ye abəra ma İkoniyom, ti ye a Aŋtiyos i Pizidi. ²²A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vələwatay gədaŋ a dərev a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadafawatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoŋ ka sakweye dərətsətəseh haladzay.» ²³Tə pala ndo hay mə walaŋ tay, ta tərə tay

[‡]14:12 Mə kule i Gərek hay na, Zeus neŋgeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslaŋ.

ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta dıwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweŋ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵Ti ye naha tə da ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a Aŋtiyos. Aŋtiyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada m̄a vələtay ŋgwalak ka məge məsler ŋgay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷Tə ndisl naha a Aŋtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal gər ka Yesu aye dərmak. ²⁸Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos.

Məkəde wuway ka məfəse bo

15 Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Aŋtiyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikatay a malamar hay. Tə gwadətay: «Ka dəsüm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slumeye faya mətəme bay.» ²Pol ta Barnabas, tə gwadətay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Aŋtiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslaŋ hay ada ta madugula hay.»

³Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta

təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweŋ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a ŋg-wasa, a yatay a gər haladzay.

⁴Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslaŋ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bəruk i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoŋ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, tə dəv bo ada tə rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶Ndo i maslaŋ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi məzəbe ka bazlam eye niye. ⁷Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada n̄a dətay ha Labara ŋgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tə tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezeŋ aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vələtay Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza nakə a vələkway ahəl niye aye bədaw?

⁹Ka ŋgəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədəŋŋa na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰Anəke a sakum məgatay kutoŋ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? K̄a dzum ha Mbəlom bay. ¹¹Dzalakwa ha dıh na, Bəy Maduweŋ a təma kway ha na, ta ŋgwalak ŋgay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹²Ndo hay tebiye tə ndza dıkdik. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayaŋ ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwađatay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. ¹⁴Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bəruk kway a dazlay mba aye na, ƒa tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay. ¹⁵Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶«Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta ƒəzliye na. Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tā pəla ga, ada ndo i gəma hay tebiye dərmak.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye.[†]

¹⁸A ƒa ha wu neheye na, kurre.»

¹⁹Hərwi niye, Yakuba a gwađatay sa: «Na dzala na, kâ kwasakwatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay. ²⁰Watsakwatay naha hərwi məgwede tay na, kâ həpəđum slo nakə ndo hay tə kəƒay a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsəđaŋŋa bay. Tâ ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburođ mamburode aye na, tâ həpəđ slo eye bay, kâ ndayum bambaz bay.[§] ²¹Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaŋ i gay ada mə gay i mađuwule me i Yahuda hay pat i mazəzukw bo pat pat.»

Derewel i məwəle gədaŋ

²²Ndo i maslaŋ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walaŋ tay ada kâ slərakwa tay ha a Aŋtiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²³Tə watsa derewel, tə vəlatay a həlay. Tə watsa ƒerewel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslaŋ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ma slala mekeleŋ eye hay ma Aŋtiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴«Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaŋ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha mədzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweŋ nəmaa vəlatay naha tsəved bay. ²⁵Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mədzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. ²⁶Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfəre tay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. ²⁷Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a ƒerewel nakay aye.

²⁸«Məsəfəre Tsəđaŋŋa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye ƒekdeƒ tsa. ²⁹Kâ həpəđum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kâ ndayum bambaz bay, kâ həpəđum slo i wu neheye ta mburođ mamburode aye

[†]15:17 Amos 9.11-12.

[§]15:20 Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16.

bay, kâ gum mezeleme bay**. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰Tə vələtay dərəwel niye a ndo neheye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Añtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay. Tsa na, tə vələtay dərəwel niye. ³¹Tə dzaŋga na dərəwel niye na, a vələtay gədaŋ haladzay, dərev tay a ŋgwasa. ³²Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gədaŋ a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gədaŋ məndze huya ka məpe mədzal gər ka Yesu.

³³Tə ndza ma Añtiyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwadətay: «Dum tə zay hərwi ada tã maw ka tøv i ndo neheye tə slər tay naha aye.» [³⁴Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

³⁵Pol ta Barnabas tə ndza ma Añtiyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tə dəwa ha Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ŋgəna gər

³⁶Ma dəba eye na, Pol a gwadətay a Barnabas: «Anəke na, mbədəma gər ta zəbamətay dərə a malamar hay ma gəma neheye ka dəma ha bazlam i Bəy Maduweŋ mə dəma aye hərwi məsərə nəteye andaya zay bəbay dəw?» ³⁷Barnabas a gwadətay faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸Ane tuk na, a say a Pol Barnabas mã zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gər tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge

məsler ta nəteye sa bay. ³⁹Tə kəf wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ŋgəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipəre. ⁴⁰Pol na, nəŋgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mã gatay ŋgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. ⁴¹Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vələtay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Timote a laka ha Pol ta Silas

16 Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listəre. Mə dəma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ŋgay Timote. May ŋgay na, dem i Yahuda hay, ka təra ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ŋgay, bəba i Timote na, Gərek hay. ²Timote na, malamar neheye ma Listəre aye ada ma İkoniyom aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay. ³A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəsa na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay. ⁴Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə dətay ha bazlam neheye ndo i maslaŋ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Rəhumay ha gər lele.» ⁵Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gədaŋ ada ndo hay ta səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶Ma dəba eye na, a satay mede mata də ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfərə Tsədəŋŋa eye a gwadətay: «Kã yum bay.» Tsa na, tə tas abərə ma gəma i Firigiya ada Galat. ⁷Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfərə i Yesu kə vələtay

** 15:29 Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

tsəved mede a dəma bay. ⁸Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

⁹Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ngatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwadafay: «Tasaw a Masedowan, ta nəmay bo tey!» ¹⁰Ma dəba i məsine niye na, kwayaŋŋa nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedək Mbəlom a zalamay mata da ha Labara ŋgwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ

¹¹Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayaŋŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədə eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli. ¹²Abəra mə dəma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mə walaŋ gay niye. ¹³Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mə walaŋ gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutiyə təv maduwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. ŋgwas wuray hay andaya mahaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dəma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay me.

¹⁴Mə walaŋ i ŋgwas niye hay na, ŋgwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkmawa peteked lele eye hay, ndozza mə luma. Nəngəye na, a dəslaway ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərev hərwi ada m̄a pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵Pol a dzəhub ha a yam ta ndo neheye mə gay ngay aye tebiye. Lidiya a gwadafay: «Tadə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedək na, dumara ta ndzum mə gay ga.»

A gatay kutoŋ, ta təma məndze mə gay ngay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i maduwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo ngay, a tsikawa wu nakə ma deyeweye kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu ngay nakə a tsikawa aye.

¹⁷A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadafay: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta dəkum-eye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.» ¹⁸A pəmay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbəda bo ta təv i dem niye, a ngərəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwadafay: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaŋŋa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹Ndo i gay ngay niye hay tə ngatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay. ²⁰Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadafay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayaweye mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay, ²¹ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vələkway faya tsəved məpəy bəzay bay aye.»

²²Ndo hay tebiye ta mbəda fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwadafay: «Ndabum tay ha ta mandalaḃa.» ²³Tə ndaḃa tay ha ledeḃe. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwadafay a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa

a ye a pa tay ha a huf i gay i daŋgay. A tələkataj ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magərhəvad a ge na, Pol ta Silas tə dūwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambadaj a Mbəlom. Siye i ndo neh-eye ma daŋgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaŋŋa dala a bəl. A bəl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta ŋgəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədeke abəra ka məndze-həre. A ŋgatay a məged i gay i daŋgay hay mahəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ŋgay a say məkəde bo ŋgay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwad ma giye na, ndo neheye mə gay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a ŋgatay na, a wuda ta gədaŋ ŋgay peteh, a gwadaj: «Kā kəf bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kənaŋ, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsət-sah ako. Tsa na, a ye ha a huf i gay i daŋgay tə madzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbəday faya, tə gwadaj: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.» ³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweŋ ada a ndo neh-eye mə gay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i məndəbe tay nakə tə ndaba tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuβ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. ³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ŋgay. A vələtay wu məndaj, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, dərev

tay a rah ta məŋgwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i daŋgay, ta gwadaj na, mə gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daŋgay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i daŋgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwadaj: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, tə gwedeŋ na, nə gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madajaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadatay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndaba may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmağ tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye t̄a yaw t̄a gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbəda gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay. ³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, tə gwadatay: «Amboh, dum kurom abəra ma walaŋ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma daŋgay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vələtay gədaŋ. Tsa na, ti ye wu tay.

Pol ta Silas ma Tesalonik

17 Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i maduwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzükw bo sik mahkar. Tə kəfawa wuway ka Dərewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³ A dawa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoŋ ma siye dəretsətseh, ta kədiye na. Ma lət-seweye abəra ma mədahaj. Yesu nakə neŋ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye

mə walañ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ŋgwas neheye tə da a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmaç.

⁵Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəvedf kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ŋgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka mändz-ibəra, ada anəke na, ta ndislew kanañ na, kəkay! ⁷Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeleñ eye, tə zalay Yesu.» ⁸Siye i ndo hay ta ndo mäge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰Həvad a ge na, malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i mađuwule me i Yahuda hay. ¹¹Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ŋgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye ma gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzañgawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu

nakə Pol a tsik aye na, dedek dāw? ¹²Ndo hay haladzay mə walañ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walañ i Gərek hay ta ŋgwas neheye məzele tay a dā a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərmaç.

¹³Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaŋña, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalañ i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadətay: «Ka mbəđum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, t̄a yaw, t̄a ndza ga ahaya a kanañ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷Tə kəđawa wuway mə gay i mađuwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kəđawa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸Ndoweye hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyeñ hay ta Sətosiyenñ hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbəđaw bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzañ hay kəla dāw?» ¹⁹Ma dəba eye na, ti ye ha kame i mađugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah

faya, tə gwadəy: «Damay ha matətike nakay wedefeyə nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say mæg-wede kəkay na, a samay nəmaā sər tey.» ²¹Ndo i Aten hay ta madurləŋ hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wedefeyə tsa ada ka matəkəre wu wedefeyə hay.

²²Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadətay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ŋgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ŋgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sərüm bay aye na, neŋ na yaw anaŋ mata dəkum ha.

²⁴«Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neŋgeye. Neŋgeye bəy i mægəmbəlom ta dala. Neŋgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. ²⁵Ada neŋgeye na, a say ndo zezəŋ m̄ rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neŋgeye.

²⁶«Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada t̄ ndza ka məndzibəra zuk bay aye na, b̄a kə p̄a na kokway i həlay i təv məndze tay, kə p̄a na kokway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye. ²⁷A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄ p̄əla na. A say t̄ bəzay naha həlay ada ta hutiyə na. Ta dedək Mbəlom na, neŋgeye dərəŋ ta nəkway bay. ²⁸Andza ndoweyə andaya a gwad:

“Maa vələkway sifa na, neŋgeye. Nəkway kanaŋ, wu nakə faya ka gəkw-eye na, hərwi ŋgay.”

«Siye i ndo məvəde bazlam kurom hay b̄a ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ŋgay hay.”

²⁹«Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, k̄a dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzək̄it bo i kule i gura, i b̄əre kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezəŋ a lambad tə metsehe ŋgay hərwi matəre ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay. ³⁰Mbəlom na, kə p̄a mezeleme niye hay ahəl niye ka mada bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye faya ma zalateye kwa məŋgay t̄a yaw, t̄a mbədə ha mede tay. ³¹Ba Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedək. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A d̄a ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye.»

³²Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahaŋ aye na, siye hay tə ŋgwasa faya ada siye hay tə gwadəy: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekeleŋ eye sa.» ³³Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay, a ye ŋgway. ³⁴Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaŋ tay niye na, Dən̄is ndo məgawa sariya ka təv i mäge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ŋgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekeleŋ eye hay sa.

Pol ma gəma i Koriŋte

18 Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Koriŋte. ²A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ŋgay Akelas. Neŋgeye tə wa na ka dala i Poŋtus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ŋgwas ŋgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye t̄a lətse, t̄a ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me. ³Pol na, a ŋgarawa pe-

teked i mäge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ɲgwas ɲgay na, mængere peteked eye niye dərma. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye. ⁴Pat i mazəzükw bo na, Pol a yawa a gay i maɟuwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərma tã dzala ha ka Yesu.

⁵Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dekdek tsa. A dawataw ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam ɲgay bay. Tə tsaday pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaɲ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked ɲgay, a gwaɟatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayaɲɲa na diye na ta ɟatay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷A lətse, a ye abəra ma təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zus-tus. Nəngəye na, a ɟəslaway ha gər a Mbəlom ada gay ɲgay na, ka tsakay i gay i maɟuwule me i Yahuda hay. ⁸Kərispus na, nəngəye bəy i gay i maɟuwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweɲ ta ndo i gay ɲgay hay tebiye. Korinthe hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərma. Pol a dzəhuɟ tay ha a yam.

⁹Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweɲ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwaɟay: «Pol kã dzədzar bay, ɟa ha bazlam ga huya, kã ndza tete bay. ¹⁰Nəɲ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweɲ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə ɟəma.» ¹¹Tsa na, Pol a ndza ma Korinthe məve nəte ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹²A həlay wuray Gayoɲ nəngəye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³Tə gwaɟay a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay məɟəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved wedeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴A say haɟe a Pol mətsike me, Gayoɲ a mbəɟatay naha faya a Yahuda hay, a gwaɟatay: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənəkum na. ¹⁵Ane tuk na, ka kəɟum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha ɟəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, nəɲ na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A seɲ bay, bazlam ga mə ɟəma bay.» ¹⁶Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv mäge sariya. ¹⁷Ti yaw abəra na, tə gəs Sostən bəy i gay i maɟuwule me, tə ndaɟa na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoɲ bay.

Pol a ma a Aɲtiyos

¹⁸Pol a ndza məhəne haladzay ma Korinthe. Ma ɟəba eye, a lətse abəra ma Korinthe, a gər ha malamə hay. A ye a gəma i Seɲkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə ɟəma na, Pol a həz na gər hərwi ɟa kə gwaɟ kurre: «Na vəl ha bo ka mäge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Seɲkəre, tə tsal a kwalalaɲ i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Aɲtiyos ka dala i Siri.

¹⁹Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Nəngəye a ye a gay i maɟuwule me mata kəɟe wuway ta Yahuda hay. ²⁰Mə ɟəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaɟay: «Ndzə ka

töv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

²¹ A lətse, a gər tay ha, a gwađatay: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka töv kurom mba.» A tsal a kwalalañ i yam ma Efez a ye a Sezare.

²² A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Añtiyos. ²³ A ndza mə dəma məhəne tsakway. A mbəđa gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədañ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə dəma.

Apolos a ɗa ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴ A həlay niye na, Yahuda wuray an-daya məzele ñgay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Neñgeye kə ndislew a Efez. Ndoweye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. ²⁵ Neñgeye ka tətik bazlam i Yesu. A ɗawatay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsuɓ tsətsuɓ eye lele. A ɗawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedek aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhuɓe nakə Yuhana a dzəhuɓawa ha ndo hay a yam aye tsa. ²⁶ A dazlay a mətsike me parakka mə gay i maɗuwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal ñgay Akelas tə tsəne bazlam ñgay niye na, tə zla na ka töv tay. Tə ɗay ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷ Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.†† Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədañ ada tə watsay ɗerewel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye t̄a təma na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwađatay naha: «Apolos ki ye naha na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha

na, a dzəna tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ñgwalak i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzəngawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a ɗawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a ɗərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

Pol ma Efez

19 Ahəl nakə Apolos ma Koriñte aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fətaya, a gwađatay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsəɗañña eye ɗaw?»

Ta mbəɗay faya, tə gwađay: «Nə-maa tsəne ɗaɗa ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsəɗañña eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwađatay: «Ka hutum na, madzəhuɓe waray?»

Ta mbəɗay faya, tə gwađay: «Madzəhuɓe nakə Yuhana a ɗatay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwađatay sa: «Yuhana a dzəhuɓawa na, ndo neheye a satay mam-bəde ha mede tay aye. A gwađatay a Is-rayel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məg-wede, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ñgay na, Pol a dzəhuɓ tay ha yam ta məzele i Bəy Maduwerñ Yesu. ⁶ Pol a pa fətaya həlay. Kwayañña kwa way a huta Məsəfəre Tsəɗañña eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə ɗa ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Ndoweye neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol neñgeye ma Efez aye na, a yawa a gay i maɗuwule me i Yahuda hay. Kiye mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i

††18:27 Məsler hay 18.12.

Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tã tãma bazlam ŋgay. ⁹Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha d̄rev tay. Ta tãma bazlam i Pol bay. Tã tsik wu nakã lele bay aye ka tsæved i m̄pay b̄zay a B̄y Maduweŋ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a ḡer tay ha, a h̄l ndo m̄pe m̄dzal ḡer hay ka Yesu a lekwal i ndoweje andaya tã zalay Tiranus. N̄teye niye tebiye, tã k̄dawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰Niye na, k̄ ndza m̄ve sulo. Ndo neheye n̄teye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Ḡerek hay tã tsãne bazlam i B̄y Maduweŋ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹Mbəlom a gawa masuwayaŋ neheye a gatay h̄r̄b̄ab̄ækka a ndo hay aye tã h̄lay i Pol. ¹²Tã zlawatay naha a ndo i d̄vats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tã lamawatay ha a ndo i d̄vats hay. Ndo i d̄vats hay tã mb̄lawa ada ndo neheye m̄s̄f̄ere lele bay eye hay m̄ bo tay aye, ti yawa ab̄era m̄ bo tay.

¹³Siye i Yahuda hay andaya ta h̄h̄alawa ka ḡoma ka ḡoma h̄r̄wi mah̄here fakalaw ab̄era ka ndo hay. N̄teye d̄ermak tã dze ha mah̄here fakalaw tã m̄zele i B̄y Maduweŋ Yesu. Tã gwad̄awatay a m̄s̄f̄ere neheye lele bay aye: «N̄dohumaw ab̄era m̄ bo i ndo nakay tã m̄zele i Yesu nakã Pol faya ma diye ha bazlam ŋgay aye.» ¹⁴Tã gawa wu niye na, n̄teye tas̄la. N̄teye wawa i bagwar i ndo neheye tã v̄laway wu a Mb̄lom aye, tã zalay Seva.

¹⁵Pat wuray tã tsikay a m̄s̄f̄ere nakã lele bay eye andza niye, a gwad̄atay: «N̄eŋ na, na s̄er Yesu, ada Pol n̄eŋgeye way na, na s̄er. N̄akurom na, m̄heye tey?» ¹⁶Tsa na, ndo niye fakalaw m̄ bo ŋgay aye a mb̄zla fataya d̄d̄avdav ta ḡdaŋ. A ze tay ha ta ḡdaŋ, a gatay

mb̄lak ada a buwa fataya ab̄era peteked tay hay. Ta hway bo k̄ariye.

¹⁷Yahuda hay ta Ḡerek neheye ma ḡoma i Efez aye tebiye tã tsãne wu nakã a ge bo aye na, ta dz̄dzar haladzay. Tã d̄s̄lay ha ḡer a m̄zele i B̄y Maduweŋ Yesu haladzay. ¹⁸Ndo hay haladzay ta t̄ra ndo m̄pe m̄dzal ḡer hay. Ti yawa, tã d̄awa ha m̄nese tay neheye tã gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹Ndo hay haladzay, n̄teye neheye tã gawa maharam aye tã h̄law d̄erewel i maharam tay, tã f̄eka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tã pasla na andza ta s̄ek̄m ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem kuro kuro zlam. ²⁰Andza niye bazlam i B̄y Maduweŋ a ye kame kame, a s̄ek̄ah ta ḡdaŋ.

Magazl̄ga ma Efez

²¹Ma d̄eba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala m̄ ḡer ŋgay mede a Zerozelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.^{‡‡} A gwad̄: «Na ye a Zerozelem na, na diye a Roma d̄ermak.» ²²Tsa na, a sl̄r ndo madz̄ne ŋgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ŋgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³A h̄lay niye na, magazl̄ga a l̄tse haladzay ma ḡoma i Efez h̄r̄wi bazlam i Yesu B̄y Maduweŋ. ²⁴Ndoweje andaya a lambad̄awa wu hay ka suloy. M̄zele ŋgay na, Demet̄riyos. Wu neheye a lambad̄awa aye na, wawa i gay hay tsekweŋ tsekweŋ neheye a ndz̄akit bo gay bagwar eye nakã ndo hay ta d̄uwulaway me a mb̄lom tay nakã a ndz̄akit bo ŋgwas, tã zalay Artemis aye. Andza niye n̄eŋgeye ta ndo i m̄sler ŋgay hay tã hutawa ha suloy haladzay. ²⁵A ye, a hayatay ḡer a ndo i m̄sler ŋgay hay ta ndo neheye tã gawa slala i m̄sler niye aye, a gwad̄atay: «Dzam ga hay s̄erum ha,

‡‡19:21 Məsler hay 18.12.

ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶Ane tuk na, nəkurom faya ka ngatumeye ada faya ka tsənum-eye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neh-eye nəkway faya ka ngarakweye aye nət-eye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ngay. Kanañ ma gəma i Efez dekdek bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dekdek bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i mađuwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neŋgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka məndzibəra tə dəslay ha gər na, a neŋgeye düh.»

²⁸Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹Gəma a ndza na, huBUYA, huBUYA. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbađ tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹Siye i ndo neheye nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mâ ye a təv i həbađ tay niye bay.

³²Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəñ wadəñ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekeleñ, siye hay ta wuda hərwi wu neŋged. Siye haladzay mə walañ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. ³³Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ngay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay

ha. ³⁴Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neŋgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

³⁵Ka mandəve ngay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadatay tə ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mandzəkit bo ngay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dıkdıkd. Kâ gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanañ aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsadəy a mbəlom kway wal bay tuk na, kəkay? ³⁸Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler ngay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tə ge ta tsəved eye. Ndo məge sariya hay andaya, tə ye tə wuda ka təv tay. ³⁹Tadə wu mekeleñ eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kanañ aye tə ngənakum ha bazlam eye. ⁴⁰Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vəram.” Ka hutakweye gər i bazlam kwa tsekweñ mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka sləkweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «İğənum gər.» Ndo hay ta ngəna gər, ti ye wu tay tuk.

Pol ma Masedowan ada ma Akay

20 Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vəlatay gədañ tə məmatay naha dərev. A gwadatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye ngway ka dala i Masedowan. ²A həhal ma gəma niye, a vəlatay gədañ a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek.

³Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbə a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkəde na. Hərwi niye a ma ɲgway ta Masedowan. ⁴Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopatər wawa i Pirrus, neɲgeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nət-eye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus neɲgeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. ⁵Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbə may mə dəma. ⁶Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədahaɲ

⁷Pat i luma i maɲgəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənde dəf i mətəkəre məməte i Yesu. [¶]Tədə eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye ɲgway. Hərwi niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magərəhəvad. ⁸Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay neɲged. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele ɲgay Awtis. Neɲgeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzəhəre a gəs na, a bərazl a məndzəhəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədaw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰Pol a mbəzlaw, a ye ka təv ɲgay. A guđuk naha faya, a zla na a həlay, a gwadatay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a

zla makwala, a ɲgəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətsike me haladzay sa hus a mekedə, a ye ɲgway. ¹²Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meeneɲ aye a mətəgay. Ndo hay tebiye dərev tay a ɲgwasa.

¹³Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol neɲgeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴A ndzamay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalaɲ i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵Tədə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədə taday eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədə tadakay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶Niye andza məgwədə na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Tadə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Peɲtekot. ^{§§}

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tə yaw ka təv ɲgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv ɲgay na, a gwadatay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha məndze ga mə walaɲ kurom. ¹⁹Na gay məsler a Bəy Maduweɲ tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkəde ga. ²⁰Ka sərüm ha, wu nakə ma gakumeye ɲgama aye na, na ɲgaha na bay. Na dəkum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tə gər ha mezeleme tay, tə yaw ka təv i Mbəlom. Tə yaw,

[¶]20:7 Məsler hay 2.42.

^{§§}20:16 Məsler hay 2.1.

tâ pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

²²«Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geŋ kutoŋ mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada na sər wu nakə ma ta ndeŋeye a gər mə dəma aye bay. ²³Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma deŋeye ha. A gwedəŋ: “Məgəse kar a daŋgay tə dəret-sətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a'ay duh na mətiye na, wuray andaya a yeŋ a gər ka zal bay. Wu nakə a seŋ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduweŋ Yesu nakə a vəleŋ aye hus ka mandəve ŋgay eye. Məsler nakə a vəleŋ aye na, mədə ha Labara ŋgwalak eye i ŋgama i Mbəlom.

²⁵«Məndze ga nakə na ndza mə walaŋ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta ŋgatumeŋeye dāda sa bay. ²⁶Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tadə ndəray nəte kə dze abəra mə walaŋ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷Hərwi na dəkum ha wu nakə a say a Mbəlom mäge aye tebiye. Na ŋgaha fakuma abəra wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. ²⁸Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadəkum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo ŋgay eye a mət na, hərwi ada tâ təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweye a walaŋ kurom. Nəteye ta ndzəkit bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰Ada kwa mə walaŋ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹Gum metshehe lele, sərurum ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat

neŋ faya na dāy ha metshehe kwa a way nəte ta nəte ta mətuwe eye.

³²«Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neŋgeye ma gakumeye ŋgwalak andza nakə a tsik aye. Neŋgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədaŋ ŋgay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i ŋgay hay aye. ³³Neŋ na, dāda na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴Bo kurom eye ka sərurum ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neŋ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵Na dəkum ha na, ada kâ gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə a tsik aye na, mâ makumaw a gər. A gwad: “Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə məŋgwese a ze ndo nakə a təma aye.”»

³⁶Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dək w gurmets, a duwulay naha me a Mbəlom ta nəteye tebiye. ³⁷Ta ndəv ha maduwule me na, nəteye tebiye tə pa bo ka mətuwe haladzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwaday: «Do tə zay.» ³⁸Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadatay: «Dāda ka ta ŋgatumeŋeye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka təv i kwalalaŋ i yam.

Pol ma diye a Zerozelem

21 Nəmaa ŋgəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam. Nəmaa ye kwayaŋŋa a gəma i Kos. Tədə eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ²Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalaŋ i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ŋgatay a gəma i Sipəre tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə

dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam. ⁴Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a datay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwadāy: «Pol, kâ ye a Zerozelem bay.»

⁵Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ŋgwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərəŋ tə walaŋ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam, nəteye na, ta mbədə gər a mətəgay tay hay.

⁷Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalaŋ i yam, nəmaa ye a Pətəlməyis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸Tədə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Nəŋgeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Nəŋgeye na, nəte mə walaŋ i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.* ⁹Dem ŋgay hay andaya fad, ta ye a zal zuk bay. Tə dəwa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹Tsa na, a zla wu məbere bəzay i hud i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ŋgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i hud ŋgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiyə na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vələteye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹²Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwadāy: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³Ane tuk na, a mbədəmay faya, a gwadamay: «Ka tuwumeye ada faya ka dədumeŋeye ha dərev na, hərwi mey? Neŋ na, neŋ maləva bo eye tâ gəs ga a dāŋgay kə ge düh bay tâ kəd ga, nâ mət hərwi Bəy Maduweŋ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətəsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduweŋ mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweye andaya məzele ŋgay Mənasəŋ. Nəŋgeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ŋgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə məŋgwese eye lele.

¹⁸Tədə eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə nəŋgeye ma məsler ŋgay nakə a ge mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰Tə tsəne andza niye na, ta zambadāy a Mbəlom. Tsa na, tə gwadāy a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vələy a Musa aye. ²¹Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda

*21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

neheye tebiye nəteye mandza eye mə walañ i bərakəzanñ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadateye: “Kâ dəsım tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pımay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.”²² Ada mäge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kanañ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anañ fad, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədañña ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmaç. Səkəməmatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmaç faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta tərə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, ɓa nəmaa watsa tay naha bədaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadətay: “Tâ həpəf slo nakə tə kəday a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənaç nakə a mət məməte aye tâ həpəf slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†”»

²⁶ Tədə eye na, Pol a ye ta ndo neheye fad aye, ti ye mata bere bo tsədañña. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwadətay a ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mâ vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ɓgatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

Tə patay me a ndo hay ada tâ ye tâ gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neŋgeye anañ. Anəke na, neŋgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədañña eye.»²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ɓgatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walañ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walañ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa mənggay mənggay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dərəñ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayañña ta dərəzl na maged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkədə na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadəñ wadəñ. ³² Kwayañña, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ɓgatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkədə Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadətay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadətay: «Ndo nakay neŋgeye na, way? A ge na, mey?» ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədañ. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekeleñ. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedək eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadətay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

†21:25 Məsler hay 15.20.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ngədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwaday a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələneye tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədəw?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek dəw? ³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi mabəbazl tay ha ndo hay aye bədəw?»

³⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Nəj na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Nəj ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vələj tsəved ka mətsike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22 «Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikateye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwadatay: ³ «Nəj na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kanəj ma Zerozelem. Ndo nakə a dzeŋgeŋ aye na, Gamaliyel. Maa tətikeŋ məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay

kəkay na, neŋgeye. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheye anaŋ bəgom aye. ⁴ Na gatay dəretsətseh a ndo neheye tə pay bəzay a Bəy Maduweŋ Yesu aye hus ka məkəde tay ha mədahəj eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ŋgwas hay, na ye tay ha a daŋgay. ⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa dərewel hay, ta vələj a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nə həlatay ahaya kanəj a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə neŋ faya na diye, neŋ bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar magərəpat. Kwayaŋga dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na dəd ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedeŋew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeje dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduweŋ?”

«Mətsike me niye a mbədeŋew faya, a gwad: “Nəj na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəretsətseh aye.” ⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ŋgatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne mətsike me i ndo nakə a tsikeŋew me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwaday: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduweŋ?”

«Bəy Maduweŋ a gwedeŋew faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwadakeye ge aye.” ¹¹ Na lətse ka mbəlom na, na ŋgatay a dəre bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufeŋ ha dəre. Ndo neheye faya ta lakiye

ga ha aye, tə gəsej həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹²«Ma Damas na, ndoweye andaya məzele ɲgay Ananiyas. Neŋgeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³A ye naha ka təv ga, a gwedej: “Sol malamar ga, dərə yak mâ həndək!” A tsik andza niye na, kwayaɲga dərə ga a həndək. Na ɲgatay a bo ɲgay eye tuk. ¹⁴A gwedej sa: “Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ɲgatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətsike me i ɲgay eye ɲgway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵Anəke nəkar ka tərə na, ndo məhəle mbal ɲgay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ɲgatay aye. ¹⁶Anəke ka həba na, sa mey? Lətse ka mbəlom ta dzəhuβ kar ha a yam ada tsətsah faya mâ dzəna kar hərwi ada Mbəlom mâ bara fakaya abəra mezeleme.”

¹⁷«Ma dəba eye na, na mbəda gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na dıwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Nej faya na dıwuleye me na, məsine a gej. ¹⁸Ma məsine ga niye na, na ɲgatay a Bəy Maduwej, a gwedej: “Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka nej aye bay.”

¹⁹«Na mbəday faya a Bəy Maduwej, na gwaɲay: “Dədək Bəy Maduwej, tə sər ha lele na yawa a gay i maɲwule me hərwi məgəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a daɲgay ada mənəbe tay ha. ²⁰Ahəl nakə tə kəɲ na Etiyen, ndo məde ha bazlam yak aye na, nej andaya dərma, a yej a gər. Na həba ka

peteked i ndo neheye tə kəɲ na Etiyen aye.”

²¹«Ane tuk na, Bəy Maduwej a gwedej: “Do, na sləriye kar ha a gəma dərəj eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²²Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwaɲ «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə gwaɲ: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kəɲum na abəra mə dəma mədahaɲ eye! Neŋgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bəra bay.»

²³Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a magərmbəlom. Tə həl bətekwe məkutse a magərmbəlom dadukdukwe. ²⁴Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwaɲatay a sidzew hay: «Gəsüm na, ada kâ yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a sətay mənəbe na Pol hərwi məgay kutoj ka mətsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵Tə dzawa Pol mata ndebe tuk na, Pol a gwaɲay a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya mənəbe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalaβa ɲaw?»

²⁶Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a ɲay ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. A gwaɲay: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwaɲay: «Tsikej ta dədək, nəkar na, ndo i Roma ɲaw?»

Pol a mbəday faya, a gwaɲay: «Ayaw! Nej ndo i Roma.»

²⁸Bəy i bagwar i sidzew niye a gwaɲ: «Nej na tərə ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbəday faya, a gwaḡay: «Neḡ tə wa ga na, ndo i Roma ḡgway bəna na səkam ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayanḡa ndo neheye maləva bo eye ta ndabiye Pol məgay kutoḡ ka mətsike me aye, ta həndzəḡ faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol neḡgeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədö eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23 Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwaḡatay: «Malamar ga hay, neḡ na sər ha məndze ga ka tsəveḡ i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neḡgeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ḡgay Ananiyas, a tsəne na, a gwaḡatay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwaḡay: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kananḡ məgeḡ sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye ḡuh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəveḡ a ndo hay t̄a kəḡ ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwaḡay a Pol: «Ka tsəḡay a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbəḡatay faya, a gwaḡatay: «Malamar ga hay, na sər ha neḡgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwaḡ: “Daḡa ka tsikiye

wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.[‡]»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrri kame tay, a gwaḡatay: «Malamar ga hay, neḡ na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumeḡeye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta deḡək mədahaḡ hay ta lətseweye abəra ma mədahaḡ aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ḡgay niye na, kwayanḡa Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo maḡgok mə walaḡ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ḡgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwaḡ na, mədahaḡ hay ta lətseweye abəra ma mədahaḡ sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəḡere andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwaḡ wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bərük i Farisa hay dərmak, hərəm tə lətse, tə gwaḡ: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekweḡ ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, aḡəna gawla i Mbəlom kəḡəbay məsəḡere.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walaḡ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kəḡiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwaḡatay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada k̄a yum ha a gay nakə a ndzawa mə ḡəma aye.»

¹¹ Ta həvaḡ eye niye na, Bəy Maduweḡ a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwaḡay: «Dərev m̄a ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A seḡ k̄a həl mbal ga ma Roma dərmak.»

[‡]23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

A satay a Yahuda hay məkəde Pol

¹²Tədə eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəd na Pol bay na, nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoŋ nəmaa kədiye na təday.»

¹³Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad.

¹⁴Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoŋ nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye daf, nəmaa siye yam. ¹⁵Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, m̄a zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kanaŋ na, nəmaa kəd na.»

¹⁶Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a dəy ha a Pol.

¹⁷Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwaday: «Laka ha wawa nakay ka təv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ŋgay andaya a say məday ha.»

¹⁸Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka təv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwaday: «Nəmaa yaw ka təv yak na, Pol i danŋay a zeleŋ. Na ye ka təv ŋgay na, a gwedeŋ n̄a lakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədaka ha.»

¹⁹Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra m̄ə həlay. A ye ha kətsah abəra ka təv i ndo hay. A tsətsah faya, a gwaday: «Ka gwedeŋ na, kəkay?»

²⁰Wawa niye a gwaday: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad ta deyewe, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədə kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza aḡəna ta zəbiye ka bazlam ŋgay nakə a tsikawa aye. ²¹Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, k̄a təma tay na bay. Hərwi ndo hay m̄ə walaŋ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gofo. Nət-eye na, ta mbada tsiy. Tə gwad ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kutoŋ ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nəteye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nəte ŋgweŋ.»

²²Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwaday: «K̄a təkəray bazlam nakay a ndəray sa bay.» Tsa na, a gwaday: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka təv i Felikus

²³Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pələs hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. ²⁴Ləvum ha bo tə pələs neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, m̄a ndisl ka təv i Felikus ndo mələve dala i Sezare na, wuray kwa tsekweŋ m̄a gay bay.»

²⁵Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərəwel a həlay, a gwad:

²⁶«Neŋ Kələd Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.»

²⁷«Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkəde na. Neŋ na tsəne neŋgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸Hərwi məsəre ha wu nakə ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i

ndo mələve dala tay hay. ²⁹Na ye ha, na pay zləm a bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə də məgwədə kə nas ada məkədə na faya aye kəgəbay məgəse na a danğay aye na, andaya bay. ³⁰Ma dəba eye na, tə gwədəŋ Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwadətay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, tə ye naha tə wuda ka təv yak.»

³¹Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvad hus a gəma i Anđipatəris. ³²Tədə eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbəda gər a dəba, tə ma a təv nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ndo makukure tə pələs ti ye ha Pol. ³³Tə husa a Sezare na, ndo makukure pələs hay tə vəlay dərewel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴Bəy a təma dərewel niye a dza-ŋga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwadəy: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a dəy ha, a gwadəy: «Nəŋ ndo i dala i Silisi.»

³⁵Bəy a tsəne andza niye na, a gwadəy: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye tə yaw təday.» Tsa na, a gwadətay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

Pol kame i Felikus

24 Ma dəba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvəl-away wu a Mbəlom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsərə gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka təv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ²Bəy a slər ndo ka Pol.

Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mənğay naha bazlam a gər a Pol. A gwadəy a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metshe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisəe kwa ahəl waray ada kwa kədəy. Nəmaa gaka sisəe haladzay.

⁴«A seŋ məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ŋgwalak yak, pamay zləm ka bazlam may məndze tsekweŋ tey. ⁵Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Nənğeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Nənğeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka məndzibəra.»⁴

⁶Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədaŋ a ŋgaha na. ⁸Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Tadə ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedək.»

⁹Yahuda hay dərmak tə gwad: «Bazlam niye na, dedək andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya

⁴24:5 Mata 2.23.

matsətsehe mändze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge mahəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərbakiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neñ na, na dakeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedək, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neñ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə dərəwel i Musa ada nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedək andza nəteye neheye tə sər ta dedək ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətseweye abəra ma mədahañ. ¹⁶ Hərwi niye, neñ na vəliye ha bo ga mändze tsədəñña kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ¹⁸ Tə ndzeñ a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədəñña tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay. ¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye. ²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka. ²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: “Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi

nakə neñ na dzala ha ta dedək mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ aye.”»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadatay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.» ²³ A gwaday a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a dañgay, kə gay dərətsətseh bay, gərəy tsəved a dzam ñgay hay tā zəbay dərə.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweñ na, Felikus ta ñgwas ñgay Duruzel tə ndisl naha. Ñgwas ñgay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm. ²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka mändze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwaday a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.» ²⁶ Felikus a dzala mə gər ñgay a gəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbəda ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, neñgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma dañgay.

Pol kame i bəy Festus

25 Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem. ² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ñgay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwaday: ³ «Amboh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka məge sariya may kahañ.»

Tə tsikay andza niye na, ba ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴Ane tuk na, Festus a mbədatay faya, a gwadatay: «Pol na, neŋgeye ma daŋgay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweŋ na, na mbədiye gər a mətəgay.» ⁵A gwadatay sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay t̄a peŋ bəzay a Sezare. Tadə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, t̄a ye naha, t̄a ge faya sariya.»

⁶Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbəda gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a t̄əv mäge sariya. A gwadatay: «Dum, zlumeŋew Pol.»

⁷Pol a ye ka t̄əv mäge sariya na, kwayaŋŋa Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mət-səne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mət-sike dedək ŋgay eye bay. ⁸Ta ndəv ha mət-sike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadatay: «Na ge mənese kwa tsekweŋ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹Festus a say neŋgeye m̄a yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsət-sah ka Pol, a gwaday: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə d̄əma na, a saka d̄aw?»

¹⁰Pol a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, t̄a ŋgəneŋ ha sariya ga na, kanaŋ. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay bay. ¹¹Tadə na ge mənese nakə d̄a məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte wal bay. Ane tuk na, tadə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə d̄əma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹²Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwaday: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka t̄əv ŋgay dedək.»

¹³Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agəripa aye neŋgeye ta malamar ŋgay ŋgwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw d̄əre a Festus. ¹⁴Tə ndza mə d̄əma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwaday: «Ndo wuray andaya kanaŋ Felikus a gər ha a daŋgay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka t̄əv ga, ta wuda faya, tə gwedeŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadatay: “Dada Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərmaŋ tadə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye. Nəmaa yaw na, na mət-sa ka wuray bay. Tədə eye na, na ye ka t̄əv mäge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadatay: “Zalumay naha a Pol m̄a yaw.” ¹⁸Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹Wu nakə na tsəne aye, tə kəf wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadawa kə lət-sew abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰Neŋ na, a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər mäge kəkay bay. Hərwi niye, na gwaday a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla d̄aw?” ²¹Ane tuk na, Pol a wudə andza niye bay. A gwad: “Mata ŋgəneŋ ha sariya ga na, bəy

i Roma.” Aya ane, na gwađatay a sidzew hay: “Pum na a gay i daŋgay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”»

²²Agəripa a tsəne andza niye na, a gwađay a Festus: «Neŋ dərmak a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəđay faya, a gwađay: «Tədəe na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³Tədəe eye na, Agəripa ta malarar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i mäge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwađatay a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴Tsa na, Festus a gwađ: «A nəkar Agəripa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kanaŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kanaŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwađ neŋgeye na, mâ ndza sa bay, məkəde na.

²⁵Neŋ na, na huta faya mənese nakə də məkəde na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwađ: “Bəy i Roma mâ ŋgəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶Neŋ na, gər i bazlam eye nakə də na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Agəripa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, ağəna neŋ dərmak na hutiyə gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nā huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷Na zəba faya məslərə ha ndo i daŋgay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

Pol kame i Agəripa

26 Agəripa a gwađay a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwede a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwađay a bəy Agəripa: ²«A nəkar bəy Agəripa, dərev ga kə ŋgwasə haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ŋgeŋ naha a gər aye. ³Dərev ga a ŋgwasə wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkəde wuway nakə tə kəfawa ka kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neŋ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴«Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walaŋ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walaŋ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵Nətəye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya mətə mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedek. Na pay bəzay a kule i Fərisa nakə mawura bo aye. ⁶Ada anəke faya ta geŋeje sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwađ ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ŋgwalak eye. ⁷Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwađ ma vəliye aye na, ta məgəy məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Agəripa, Yahuda hay ta raw fəgaya me na, hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərmak. ⁸Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahaŋ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹«Neŋ tə gər ga, na dzala mäge vəram ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərmak. ¹⁰Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədaŋ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neh-

eye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a daŋgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkəde tay ha aye na, na gwadawa faya yawa dərma. ¹¹Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay dərətsətseh ada a seweŋ məgatay kutoŋ ada tã gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndeleŋ fataya turtur haladzay. Na pələwa tay ha, kwa ma gəma neheye dərəŋ aye. Na yawa fataya mata gatay dərətsətseh.

¹²«Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədaŋ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slar ga ha aye. ¹³Bəy bagwar eye, ma giye magərhpət, neŋ faya na diye a Damas nakə na ŋgatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dəv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴Nəmay tebiye nəmaa dəf ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dərətsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədaŋ kurtsətsa andza sla nakə faya ma giye gədaŋ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵«Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?”

«Tsa na, Bəy Maduweŋ a gwedeŋ: “Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətseh aye. ¹⁶Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ŋgatay aye ada neheye ka ta ŋgateye aye. ¹⁷Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸Ka diye ka həndəkətatay na dərə tay hay hərwi ada tã yaw abəra ma ləvoŋ, tã ye a dzaydzay, tã təmaw abəra ma gədaŋ i Fakalaw, tã maw ka təv i Mbəlom hərwi tã təma məpəse ha mənese tay ada

ta hutıye təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neŋ aye.”

¹⁹«Hərwi niye, Agərıpa bəy bagwar eye, na kərəh wu nakə na ŋgatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰Na da ha bazlam i Bəy Maduweŋ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerozelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, tã gər ha mezeleme, tã yaw ka təv i Mbəlom, tã ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹Anaŋ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkəde ga. ²²Na gay sisə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neŋ andaya faya na diye ha bazlam ŋgay kame i ndo makətsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom siye hay tə da ha parakka, ka wu nakə ma giye bo aye, neŋ na gər ha faya abəra kwa tsekweŋ bay. ²³Tə da ha, tə gwad: “Kərıste ma ta siye dərətsətseh, ma mətiye ada neŋgeye ma təriye makurre i ndo mələtsew abəra ma mədahaŋ. Ma dətay ha dzaydzay i bazlam ŋgay a İsrayel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.”»

²⁴Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a vuwaka dāw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay dāw?»

²⁵Pol a gwaday: «Gər a vuweŋ bay ŋgalaka Festus. Na tsik dūh na, bazlam neheye dedək aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. ²⁶Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsıkeye parakka, hərwi na sər ha ta dedək wu nakə neŋgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, andaya bay. Hərwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. ²⁷Nəkar, Agərıpa bəy bagwar eye, ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə da ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha

ka bazlam tay niye tə də ha aye bədfaw?
Na sər ha, ka dzala ha.»

²⁸Agərīpa a gwaḏay a Pol: «Ka dzala na, na tərīye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa ḏaw?»

²⁹Pol a mbəḏay faya, a gwaḏay: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na ḏuwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peḏeye zləm tebiye aye kâ tərūm andza neḏ. Ane tuk na, a seḏ na, tâ dzawa kurom a ḏaḅḅay andza neḏ bay tey.»

³⁰Bəy Agərīpa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. ³¹Ahəl nakə nətəye faya ta deyeweye wu tay aye na, tə gwaḏ nətə nətə mə walaḅ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə ḏa məkəḏe na kəḅəbay məḅəse na a ḏaḅḅay aye bay.»

³²Tsa na, Agərīpa a gwaḏay a Festus: «Ndo nakay taḏə ḏa ka tsətsah a say bəy i Roma mâ ḅḅəḅay ha sariya bəna, haḏe na, məḅər ha.»

Tə slər ha Pol a Roma

27 Ma ḏəba eye na, bəy a pəmay pat mede ka dala i Itali ta kwalalaḅ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a ḏəma aye na, tə vəlay ha Pol ta ndo i ḏaḅḅay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada mâ ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Neḅḅeye nətə mə walaḅ i sidzew neheye ta tsəpəwa bəy i Roma aye ḏərmak. ²Nəmaa tsal a kwalalaḅ i yam nakə a yaw abəra ma ḅəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahḅəma i Azi neheye ka me i bəlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo ḏziye ta ndoweye andaya tə zalay Aristark, ndo i ḅəma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

³Təḏə eye na, nəmaa ndisl a ḅəma i Sidonḅ. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, neḅḅeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəveḏ a Pol

mâ ye, mâ zəbatay ḏəre a dzam ḅḅay hay ada tâ vəlay wu hay, tâ gay gər lele. ⁴Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalaḅ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipəre. Haḏe nəmaa ye tə həlay i mənḏay, aya ane mətasl a vələmay tsəveḏ bay. ⁵Nəmaa tas ta ḏəlov nakə bəse ta ḅəma i Silisi ada ta ḅəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a ḅəma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶Nəmaa ndisl naha a ḏəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalaḅ i yam nakə a yaw abəra ma Aləḅəzəndəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma neḅḅəḏ, nəmaa tsal a ḏəma. Tsa na, nəmaa ye kwayaḅḅa.

⁷Nəmaa ndza ka tsəveḏ məhəne haladzey. Nəmaa ye tsəfətsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahḅəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede ḏəḏər sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta ḅəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸Mede kame na, mawura bo eye haladzey. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv İḅḅ-walak Eye Hay neheye ndo hay tə lət-sawa ha a ḏəma kwalalaḅ i yam hay aye, bəse ta wuzlahḅəma i Lase.

⁹Nəmaa ndza ka tsəveḏ haladzey. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə ḏəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalaḅ i yam sa bay. Ta ḏəriye kwalalaḅ i yam tay hay ka ḏakal hərwi mətasl nakə a gawa haladzey yam a tsalawa ka bo ḏaḅḅəwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzey bəna ta ḏəḏiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay ḏaf. ¹⁰A gwaḏatay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalaḅ i yam aye na, məḏze andaya mə ḏəma. Kwalalaḅ i yam tə wu neheye mə ḏəma

tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərmaq na, ağəna ka təkəməweye bay, ka dzəkweye.»

¹¹ Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalaŋ i yam ta ndo i kwalalaŋ i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹² Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tadə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalaŋ i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdək tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³ Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bəre eye andaya mə kwalalaŋ i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴ Ane tuk na, kwayaŋŋa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵ A zla na kwalalaŋ i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalaŋ i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mə ye may ha. ¹⁶ Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzək bo tsekweŋ abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalaŋ nakə wawa eye ta gər eye, mərəbe gwetsek hərwi mə dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalaŋ i yam niye tsekweŋ eye tə pa na ka gər i kwalalaŋ i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya maləva bo eye, ta ndewəd ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyəŋ andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalaŋ

i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha təŋgel wuray məbara eye ka kwalalaŋ i yam hərwi ada kwalalaŋ i yam mə ŋgərzla faya.

¹⁸ Huya, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma bəliye may ha ta gədaŋ haladzay. Tədə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam a bəlay. ¹⁹ Tədə eye sa na, tə kuts ha ləber, petekəd nakə faya ma diye ha kwalalaŋ i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa ŋgatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzał gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadətay: «Dzam ga hay, ka tsənumeŋ na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dərətsətseh bay, wu kway hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadakumeye dərəv mə ye fakuma abəra bay. Ndəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalalaŋ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedeŋ: “Pol, kə dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərəv mə ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedək wu nakə Mbəlom a tsikeŋ aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təkəməweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta magərhəvad na, ndo məbəle kwalalaŋ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal bəre məbara eye ka ləber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ŋgay eye miter 40. Ti ye kame

tsekwey sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye tə həl ləber hay fad, tə bar ka təŋgel hay fad, tə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta duwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dərə mā tsada. ³⁰Ndo məbəle kwalalaŋ hay a satay mətəməw abəra mə kwalalaŋ i yam. Ta pəla tsəvedf ka məzla ha kwalalaŋ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha təŋgel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalaŋ ada mətəme. ³¹Pol a gwaday a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalaŋ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³²Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləber neheye tə bar ha kwalalaŋ i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³Mazlambar dərə ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwadatay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye fad, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴Neŋ faya na gwadakumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sisə a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋgənatay wu mənday[§] niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶Nəteye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷Nəmay tebiye mə kwalalaŋ i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərehe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalaŋ mā mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalaŋ i yam a həb

³⁹Dərə a tsada na, ndo madzərweđe kwalalaŋ i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, tə ŋgatay a təv laloŋ eye ta hewiyəy eye. Tə gwad: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalaŋ i yam mā gərzla a dəma.» ⁴⁰Tə pəla ha ləber neheye tə bar ka bərə mə hud i yam aye. Tə gər ha bərə niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye mazəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalaŋ i yam ka məday ha tsəvedf aye. Tə bar petekedf ka mbəlom kame ŋgay eye ada mətasl mā təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a təhatay ta gədaŋ, a ye tay ha ka hewiyəy niye. ⁴¹Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalaŋ i yam a husa dənuts ka hewiyəy. Kwalalaŋ i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ŋgay eye a ye mbəzək a hewiyəy, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a bəl haladzay a həb ha dəba i kwalalaŋ niye.

⁴²A satay həbe a sidzew hay məkəde ndo i daŋgay hay hərwi ada ndəray mā təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³Ane tuk na, a say a bəy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka məge wu nakə tə dzala aye. A gwadatay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tə lah mambəzle a yam ada tə tas ka dala. ⁴⁴A gwadatay a siye hay, tə gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həbaw abəra ka kwalalaŋ i yam aye, tə patay bəzay. Kwa way a təməw abəra ma bəlay na, andza nakay.

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

28 Nəmaa təməw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka dəkəl na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ²Ndo neheye mə dəma aye ta təma may

§27:35 Məsler hay 2.42.

lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətasl a ge tsiyibebe haladzay. Tsa na, tə vat ako əngəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.»³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəday na, a mbərlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na.⁴ Ndo i dala niye hay tə ngatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walaŋ tay: «Ndo nakay na, ta defek ndo məkəde ndo hay. Kə təmaw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekweŋ wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma dəslıye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbəda ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ngay Publiyus. Gay ngay ta guvah ngay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə məngwese eye a gay ngay. Nəmaa həna mə gay ngay məhəne mahkar. ⁸Bəba i Publiyus andaya, neŋgeye ngwalak eye bay, marabaraŋ ada zay a lohay. Pol a ye ka təv ngay, a pay həlay ka gər ada a dıwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹Ndo i dəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰Ndo hay tebiye ta bəzəmay ha ta defek ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vəlamay wu neheye ta gamay ngama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalaŋ i yam niye na, Diyoskur. Kwalalaŋ i yam

nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ngwalak eye bay mətasl a gawa haladzay aye. ¹²Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə dəma məhəne mahkar. ¹³Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədxə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa, mətasl a təhamay. ¹⁴Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaā ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlök Mahkar aye. Pol a ngatataŋ na, a gay sisə a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol mā ndza mə gay ngay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a dā ha bazlam i Mbəlom

¹⁷Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tā ye ka təv ngay. Ti ye, tə haya gər ka təv ngay na, a gwadatay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerzelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ngwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fagaya bazlam na, a satay həbe məgər ga ha. Hərwi ta huta fagaya mənese nakə dā məkəde ga faya aye bay. ¹⁹Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoŋ na diye ka təv i bəy i Roma. Neŋgeye ma geŋeye na sariya ga. Wal a seŋ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰Hərwi niye na zalakum na, a seŋ məngatakum ada mətsike me

tə nəkurom. Ka sərüm ha neŋ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə İsrayel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa huta dərewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Nəray nəte mə walaŋ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dəmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənğay andaya faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay ŋgay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ŋgay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaŋ ada a pəla tsəved tã təma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeleŋ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kədf wuway haladzay mə walaŋ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nəte tsa, a gwaday: «Wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a tsikatay a bəba tətə kurom hay tə bazlam i Ezay ndo məde ha bazlam

i Mbəlom aye na, dedək. ²⁶ Mbəlom a gwad:

“Do zəbaw ka ndo neheye ada gwaday: Ka tsənumeye lele, ane tuk na, ka sərümeye bay.

Ka zəbumeye faya lele, ane tuk na, ka ŋgatümeye bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər, a satay mətsəne bay.

Ta dərəzl na zləm, ta dərəzl na dəre tay.

A satay mənğatay tə dəre tay bay,

a satay mətsəne tə zləm tay bay,

a satay məsəre tə gər tay bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.***»

²⁸ Pol a gwaday sa: «Sərüm ha na, Mbəlom a sləraw Labara ŋgwalak eye i mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay aye. Nəteye na, ta tsəniye na bazlam ŋgay.»

[²⁹ Ma dəba i bazlam neheye na, Yahuda hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta kədiye wuway mə walaŋ tay.]

³⁰ Pol a ndza məve sulo mə gay nakə a vələwa faya suloy aye. A təmawa tay ha ndo neheye ti yawa ka təv ŋgay aye tebiye. ³¹ A dā ha labara i Bəy i Mbəlom ada a dā ha bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a ndo hay. A tsikatay ta gədaŋ tə tsəftəsəf eye, nəray kə gay faya me bay.

**28:27 Ezay 6.9-10.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Roma hay

aye

Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ngay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərənj a mægəma hus a Espayonj hərwi məde ha Labara İngwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa dərewel ngay hərwi mələve ha bo tə mede ngay a Roma ada ta məde ha matətike ngay a ndo məpe mədzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anəj: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dəre ngay, ada ma hutkiye sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walañ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walañ i İsrayel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzeñ i məndze mə walañ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me haladzay (madədo 16).

1 Maa watsa dərewel nakay na, neñ Pol, ndo məge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleñ, a təra ga ha ndo i maslañ ngay, a zla ga, a pa ga wal hərwi

ada nā də ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay.

²Labara nakay ngwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo məde ha bazlam ngay hay, a gwad ma slərakwəweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom. ³Labara nakay ngwalak eye a tsik na, ka wawa ngay, ahəl nakə a təra ndo zeleñ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴Ahəl nakə a lətsəw abəra ma mədahəñ aye na, Mbəlom a də ha neñgeye wawa ngay ta gədañ, neñgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweñ kway ada a rah ta gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye tebiye. ⁵Mbəlom a pa ga ndo i maslañ ngay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ngwalak ngay hərwi ada nā ye, nā də ha bazlam ngay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā təra ndo ngay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəs-lay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walañ i ndo neheye dərmak, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷Na watsa naha dərewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wudə kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kə tərur ndo ngay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngama ada tā vələkum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸Makurre eye na, neñ faya na gay naha sisə a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vələñ tsəved məgay naha sisə na, Yesu Kəriste hərwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə də a zləm ka məndz-ibəra tebiye. ⁹Huya ahəl nakə faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, neñgeye nakə faya na

giye mäsler ngay tə dərev ga peteh, faya na diye ha Labara İgwalak eye ka wawa ngay aye.

¹⁰Faya na dıwulay naha me huya mâ völeñ tsəved anəke ta gədañ ngay hərwi ada nâ ye naha a gay kurom tuk. ¹¹Hərwi a señ haladzay mənğatakum. A señ mədākum ha wu nakə Məsəfəre a völeñ aye hərwi ada kâ hutum gədañ ka tsəved i Mbəlom. ¹²Kəgəbay nəkway tebiye ka vəkweye a bo gədañ nətə nətə mə walañ kway. Ka vəlumenəye gədañ hərwi ka pum mədzal gər ka Kəriste ada na vəkakumeye gədañ hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərmak.

¹³Malamar ga hay, sərüm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A señ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlüm andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴Mbəlom kə völeñ mäsler. Andza niye, kutoñ na diye ha Labara İgwalak eye kwa a way tebiye. Na dateye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dateye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵Hərwi niye a yeñ a gər mede naha məde ha Labara İgwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərmak.

¹⁶Hərwi neñ faya na diye ha Labara İgwalak eye ta mənğwese lele. Labara nakay na, gədañ i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleñ eye hay dərmak. ¹⁷Labara nakay ngwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay ngwalak eye ka dəre ngay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dəkdek tsa, tsəved mekeleñ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom

aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dəre ngay, ada ma hutiyə sifa.††»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸Andza niye, Mbəlom faya ma da ahaya abəra mə mbəlom, neñgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dəre-zlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedək. ¹⁹Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsəre Mbəlom aye na, parakka mañgaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə datay ha. Ane tuk na, ta pəy bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰Ndəray kə ngatay a Mbəlom kwa nətə bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dateye ha a ndo hay Mbəlom neñgeye na, kəkay. Ta ngatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədañ ngay ma ndəviye dafa bay ada Mbəlom na, neñgeye nətə ngweñ. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisə andza nakə hafe ta dəslay ha gər ada ta geye sisə aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye düh na, ka wu nakə kəriye, nətəye mandza eye ma ləvon, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²²Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Düh gər a wuwatay na, tə sər bay. ²³Mbəlom nakə ta məzlañ eye ada ma mətiye dafa bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Düh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə ngar andza ndo zezeñ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeñ hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleñ

††1:17 Habakuk 2.4.

eye hay sa andza wu neheye tã va tã hud aye.

²⁴Härwi niye Mbälom a gër tay ha härwi ada tã ge wu neheye lele bay aye andza nakã a yatay a gër mäge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nãte nãte mã walañ tay. ²⁵Ta gër ha Mbälom nakã dedek eye, tã pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslay ha gër a Mbälom nakã a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslay ha gër a wu neheye neñgeye a ge aye ada ta geye mäsler. Hãbe ta dəslay ha gër dũh na, a Mbälom, neñgeye nakã hãbe ta zambadeye huya aye. Mã ge bo andza niye.

²⁶Härwi niye Mbälom a gër tay ha härwi ada tã ge wu neheye a ge horoy andza nakã a yatay a gër mäge haladzay aye. Iğwas hay ta gër ha mändze ta haslaka hay, tã hənawa tã siye i iğwas hay. Niye na, wu nakã a yay a gër a Mbälom bay aye. ²⁷Haslaka hay dərmaç faya ta giye andza niye, tã gër ha iğwas hay, a yatay a gër haladzay mähãne ta haslaka siye hay. Haslaka hay ta haslaka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiye ka bo tay dëretsät-seh dã ka mənese tay nakã faya ta giye.

²⁸Ndo neheye ta kərah Mbälom aye na, a satay mäsäre na bay. Andza niye, Mbälom a gër tay ha härwi ada tã dzala andza nakã a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye hãbe mäge bay aye. ²⁹Nãteye maraha eye tã wu neheye iğwalak eye bay aye, tã gawa däre ka wu i ndo hay, ta dzəgura-wa me ka ndo hay, tã gawa däre a ndo hay, tã kədəwa ndo hay, tã gawa mag-azlaga mã walañ tay, tã vawatay gër a ndo hay ta bəbək, tã gawa sewed a ndo hay, ta iğəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰Nãteye tã tsikawa wu neheye iğwalak eye bay aye ka ndo hay, nãteye tã naway däre a Mbälom, tã tsadawatay a siye i ndo hay, tã dəsaway ha gër a bo, tã

gawa zlapay. Nãteye pat pat tã dzalawa tsəved wedeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawatay ha gër a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹Wu nakã iğwalak eye na, tã sər sa bay, dərneh mã bazlam tay sulo, tã sər mawudē ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³²Duh nãteye na, tã sər bazlam i Mbälom mapala eye. Bazlam i Mbälom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye iğwalak eye bay aye huya na, ta vahaweye ka bo mädahañ ka gër tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye iğwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakã a ze neheye aye. Nãteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye iğwalak eye bay andza nãteye aye. Faya ta vələteye gədañ ka mäge huya!

Mbälom ma giye sariya iğay ta tsəved eye

2 Ndo nakã a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbälom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gër yak, härwi wu neheye iğwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nãteye. ²Nəkway ka sərakwa ha Mbälom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye iğwalak eye bay aye ada sariya iğay na, ta dedek. ³Nəkar nakã faya ka matay ha mənese a ndo hay härwi wu neheye iğwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nãteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbälom wal dāw? ⁴Mbälom neñgeye iğwalak eye, faya ma zliye iğatay, a sər mahəbe. Faya ka iğwaseye dala mã gër a Mbälom tsukudu? A səmay naha a mezeleme yak na, härwi mävəlaka tsəved ka mägəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədew?

⁵Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərah mambəde ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweye ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶«Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ngay.††» ⁷Zəba, ndo neheye faya ta pəliye mäge ngwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadafatay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ngwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteye. ⁸Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedek eye bay, tə pay bəzay dūh na, a wu nakə ngwalak eye bay aye. Nəteye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh. ⁹Ndo neheye tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateye dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹⁰Ane tuk na, ndo neheye tebiye faya ta giye ngwalak eye na, Mbəlom ma vəlateye məzlaḅ, ma tsikiye fataya wu ngwalak eye, ma vəlateye zay. Ma vəlateye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹¹Andza niye Mbəlom na, a ngəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹²Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nəteye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərma ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə ba-

zlam i Musa mapala eye. ¹³Mbəlom ma təriye ha ndo hay ngwalak eye hay kame ngay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dekdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ngwalak eye hay kame ngay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴Hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa taday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər mäge wu ngwalak eye hay. ¹⁵Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərma. Pat mekeleḅ eye hay na, tə sərəwa ta ge wu ngwalak eye. A həlay mekeleḅ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶Wu neheye na tsik faya kənaḅ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye mənəgaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kənaḅ aye na, Labara Ngwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷Nəkurom Yahuda hay, ka sərūm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa meyl faya ma diye lele hərwi nakə ka sərūm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwede ka sərūm Mbəlom. ¹⁸Ka sərūm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tə ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dəkum ha wu nakə ngwalak eye ta wu nakə ngwalak eye bay aye. ¹⁹Ka dzalum na, dərə andaya

††2:6 Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

fakuma ba! Faya ka dumataye ha tsæved a guluf hay. Ka dzalum na, nakurom ka tærum andza dzaydzay hærwi ndo neheye næteye ma lævɔŋ aye hærwi ada tâ ŋgatay a dære. ²⁰Nakurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tæ sær wuray bay bædaw? Ka dzalum sa na, faya ka tætikumateye a ndo neheye ta gæl ka tsæved i Mbælom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hærwi nakæ ka særum bazlam i Mbælom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kæ dækum ha dedek hærwi ada kâ særum.

²¹Faya ka tætikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tætikumay a gær kurom bay na, hærwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kâ kælum bay», bo kurom eye faya ka kælumeye na, sa kækay? ²²Nakurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mæge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumateye a ndo hay «Kâ gum kule bay». Ada faya ka kælumeye wu neheye ndo hay tæ velay a kule aye na, ma kækay? ²³Faya ka zlapumeye haladzay hærwi nakæ ka særum bazlam i Mbælom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbælom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakæ ŋgwalak eye bay aye ka Mbælom hærwi kurom sa na, ma kækay? ²⁴Andza nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gær a Mbælom hærwi kurom Yahuda hay.»[¶]

²⁵Nækway Yahuda hay faya ka dæsakweye bo hærwi mæde ha na, nækway ndo i Mbælom hay. Faya na gwadiye: Tadæ faya ka pumay bæzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mædæse bo nakæ faya ka dæsumeye na, ma dzæniye kurom. Ane tuk na, tadæ faya ka pumay bæzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mædæse bo nakæ faya ka dæsumeye na, andza faya

ka dæsumeye bay, ma dzæniye kurom sa bay. ²⁶Tadæ ndo neheye næteye Yahuda hay bay aye tæ dæs bo tæbey, faya ta pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye na, næteye ka dære i Mbælom na, andza næteye mædæsa bo eye. ²⁷Nakurom Yahuda hay, ta vælakum bazlam mapala eye a hælai. Ane tuk na, ka ræhumay ha gær bay ada ka gum mædæse bo. Ndo neheye næteye Yahuda hay bay aye, kwa tadæ næteye mædæsa bo eye bay bæbay, ta pay bæzay a bazlam mapala eye na, ta gæsiye kurom a sariya.

²⁸Yahuda nakæ dedek eye na, way? Ndo nakæ a da ha neŋgeye Yahuda hay tæ slo i bo dækdæk aye dæw? A'ay! Mædæse bo dedek eye na, wuye mey tuk? Mædæse bo nakæ ndo hay ta ŋgateye tæ dære aye dækdæk tsa bay. ²⁹Duh Yahuda dedek eye na, ndo nakæ Mbælom ka mbæday ha dærev ŋgay aye. Mædæse bo dedek eye na, nakæ Mæsæfære i Mbælom faya ma giye mæ dærev i ndo aye, bæna mæsler i bazlam mapala eye andaya mæ dæma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbælom bæna ndo hay bay.

3 Kæ ge andza niye na, ndo nakæ Yahuda aye na, a ze ndo nakæ Yahuda bay aye na, tæ mey? Tadæ ndoweye kæ dæs bo na, ŋgama eye mæ dæma na, mey? ²Faya na gwadakumeye: «Ma giye ŋgama haladzay ta tsæved mekeler eye hay wal wal.» Mbælom a væl bazlam ŋgay na, a Yahuda hay tæday.

³Ane tuk na, tadæ siye i Yahuda hay ta kula ha gær tay na, niye na, ma sliye mægay me a Mbælom ka mæge wu nakæ a tsik aye dæw? ⁴A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadæ ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbælom ma giye wu nakæ a tsik aye huya. Andza nakæ tæ watsa a Derewel i Mbælom aye, tæ gwad:

«Nækar Mbælom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tæ sær ha ka tsik na, dedek.

[¶]2:24 Ezay 52.5.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.^{§§}»

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədakwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye. Tadə neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i məndzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedek na, ta zambadəye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo məge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?» ⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada t̄a ŋgatay parakka Mbəlom na, ŋgwalak eye, ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nətəye da nakə Mbəlom m̄a gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad:

«Ndəray nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nətə.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedek aye na, andaya bay, ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nətəye tebiye ta mbəday dəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye, ndəray nakə faya ma giye ŋgwalak aye na, andaya bay, kwa nətə.*

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ŋgwalak eye bay andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.†

Ka təbələm tay na, muwar i dədə.‡

¹⁴ Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya,

ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay huya.¶

¹⁵ Tə sik tay hay na,

ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tə dəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye, ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved i zay na, tə sər bay.§

¹⁸ Ta dzədzaray a Mbəlom bay tebiye.**»

¹⁹ Na gwad ka sərakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye. Andza niye, ndəray ma sliye mambədə me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye ka dərə i Mbəlom na, ndəray nakə ŋgwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma

§§3:4 Dəmes hay 51.6.

*3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziya 7.20.

†3:13 Dəmes hay 5.10.

‡3:13 Dəmes hay 140.4.

¶3:14 Dəmes hay 10.7.

§3:17 Ezay 59.7-8.

**3:18 Dəmes hay 36.2.

ɔiye ha mezeleme i ndo hay h rwi ada t  s r ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mb lom na, k kay?

²¹ An ke na, ts ved i ndo hay ta t riye  gwalak eye kame i Mb lom aye na, k  ndohwaw parakka. Ts ved eye a ndohwaw na, ab ra m  derewel i Musa bay. Ane tuk na, derewel i Musa ada ndo m de ha bazlam i Mb lom hay ta tsik faya kurre. ²²Ts ved eye na, andza nakay: Ndo neheye t  dzala ha ka Yesu K riste, Mb lom a t ra tay ha dedek eye hay ka  fere  gay aye na, n teye. Mb lom a h nd k ts ved nakay na, a ndo neheye t  dzala ha ka Yesu K riste aye tebiye b na a Yahuda hay dekd k bay. Mb lom a  g na tay ha ka bo ab ra ndo hay bay. ²³H rwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye m ndze ma m zlab i Mb lom bay. ²⁴Ane tuk na, Mb lom k  gatay  gwalak k riye, ka t ra tay ha dedek eye kame  gay. A ge andza niye na, t  h lay i Yesu K riste nak  ma mb liye tay ha ab ra m  mezeleme aye. ²⁵Nenɡeye na, Mb lom a zla na ada m  m t h rwi ndo hay h rwi ada m  zla fataya ab ra mezeleme tay t  bambaz  gay. Ts ved eye nakay Mb lom a h nd k na, h rwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu K riste aye. A ge andza niye na, h rwi ada ndo hay t  z ba nenɡeye na, dedek. Mezeleme neheye ah l niye ndo hay t  gawa aye na, Mb lom a gawa ha andza a  gataway bay. ²⁶A tsikawa faya bay, a  mawa. Ane tuk na, an ke na, faya ma  tatay ha a ndo hay, nenɡeye na, dedek. Nenɡeye a say m ge na, wu nak  dedek eye ada a say mat re tay ha ndo neheye t  pa m dzal g r tay ka Yesu K riste aye ndo dedek eye hay.

²⁷K  ge andza niye na, wuray andaya nak  ka gakweye ha zlapay aye  aw?

A'ay, andaya bay! Mb lom a t ra kway ha dedek eye hay kame  gay na, h rwi nak  faya ka dzalakweye ha ka Yesu K riste aye b na h rwi nak  ka pakway b zay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nak  ka gakweye ha zlapay aye bay. ²⁸Andza niye, Mb lom a t ra tay ha ndo hay dedek eye hay kame  gay na, h rwi nak  faya ta dzaliye ha ka Yesu K riste aye dekd k tsa b na h rwi nak  t  pay b zay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹Mb lom na, nenɡeye Mb lom i Yahuda hay dekd k bay, nenɡeye Mb lom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰h rwi Mb lom na, n te  gwenj. Taf  Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu K riste na, ma t riye tay ha dedek eye hay kame  gay. H rwi ndo siye hay na, andza niye d rmak, taf  ta dzala ha ka Yesu K riste na, ma t riye tay ha ndo i dedek eye hay kame  gay d rmak. ³¹M gwede na, Mb lom a t ra tay ha ndo dedek eye hay na, h rwi nak  t  dzala ha ka Yesu K riste aye, niye a say m gwede na, ndo hay t  pay b zay a bazlam i Mb lom mapala eye sa bay  aw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mb lom mapala eye na, ka t makweye na lele andza nak  a ye ka bo aye.

Mb lom a t ra ha Abraham ndo i dedek kame  gay

4 Dzalakwa ka Abraham b ba t te kway t day. Ka gwadakweye ka nenɡeye na, mey? A huta ka t v i Mb lom na, mey? ²Taf  Mb lom a t ra ha ndo i dedek kame  gay h rwi nak  a gawa m sler  gwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya m ge zlapay. Ane tuk na, Abraham k  sla faya m zlepe kame i Mb lom bay. ³Andza nak  t  watsa a Derewel i Mb lom aye na, t  gwad: «Abraham a dzala ha ka Mb lom,

hərwi niye Mbəlom a tərā ha ndo i dedək kame ngay.^{††}»

⁴Sərum ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ngay. Wu nakə ta vəleye na, merəbe ngay bəna ta vəleye kəriye bay. ⁵Tadə düh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ngay a gawa məsler neheye ngwalak eye bay aye na, Mbəlom a tərā ha ndo i dedək kame ngay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matəre ha ndo hay dedək eye kame ngay na, kəriye.

⁶Davit kə tsik andza niye dərmak. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a tərā ha ndo i dedək kame ngay aye na, ka zəba ka məsler ngay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbəlom kə vəlatay məngwese.

⁷A gwad:

«Ndo neheye Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay na,

maa huta məngwese na, nəteye.

Ndo neheye Mbəlom a mbatatay ha mənese tay aye na,

maa huta məngwese na, nəteye.

⁸Ndo neheye Bəy Maduweŋ Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na, maa huta məngwese na, nəteye.^{‡‡}»

⁹Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza məgwede maa huta məngwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdək tsa dāw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutiyə məngwese dərmak. Ta dedək ka tsənakwa na, Mbəlom a tərā ha Abraham ndo i dedək kame ngay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzal gər ka neŋgeye, na gwad bədaw? ¹⁰Mbəlom a tərā ha Abraham ndo i dedək kame ngay na, kədəy? Neŋgeye madəsa bo eye tsukudü neŋgeye madəsa bo eye zuk bay dāw? A həlay niye na, neŋgeye madəsa bo eye zuk bay! ¹¹Mbəlom a tərā ha

ndo i dedək kame ngay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Madəse bo nakə a dəs aye na, ngodgor nakə neŋgeye ndo i dedək kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedək eye hay kame ngay andza nakə a pa Abraham ndo i dedək kame ngay aye. ¹²Sa na, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutəŋ t̄a ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ngay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a tərā ndo i dedək kame ngay na, andza niye.^{¶¶} ¹⁴Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi

^{††}4:3 Madazlay i wu hay 15.6.

^{‡‡}4:8 Dəmes hay 32.1-2.

^{¶¶}4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

mæde ha ngwalak ngay ta mævæle wu kəriye. A say mævæle a hulfe i Abraham, a nətēye tebiye. A vəl na, a ndo mædzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dekdek bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərma, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mædzal gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwadāy a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahaŋ aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndohwaw.^{§§} ¹⁸ Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mâ ge andza tsæved eye nakay ada Mbəlom mâ ge wu nakə a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mædzal gər ngay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwadāy: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, mæve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ngay na, ƒa andza maməta eye tsiy, Sara ngwas ngay ma sliye faya mæwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutīye wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzædza ha mædzal gər ngay bay. Duh mædzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vələy gədaŋ bəŋbəŋ ka tsæved i Mbəlom ada a zambadaway a mæzlaƒ i Mbəlom. ²¹ A sər ha lele gədaŋ i Mbəlom andaya ka mæge wu nakə a gwad ma giye aye. ²² Hərwi niye Mbəlom a təra

ha Abraham ndo i dedek kame ngay.[†] ²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedek kame ngay.» Tə watsa na, hərwi ngay dekdek bay, ²⁴ tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ngay dərma. ²⁵ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ada mâ pa kway dedek eye hay kame ngay.

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

5 Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ² Maa həndəkakway na tsæved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mâ gakway ngwalak ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa duwirre bəŋbəŋ na, ka ngwalak ngay eye nakay ada ka ngalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye mæzlaƒ andza neŋgeye. ³ Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ngwasiye hərwi ka sərakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka mæzle ngatay. ⁴ Ka zlakwa ngatay na, ka hutakweye gədaŋ. Tadə ka hutakwa gədaŋ na, ka pakweye mædzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. ⁵ Tadə ka pa faya mædzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ƒa Mbəlom kə dəkway ha parakka a wudā kway

§§4:17 Madazlay i wu hay 17.5.

*4:18 Madazlay i wu hay 15.5.

†4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

haladzay. A ďakway ha na, t  h lay i M s f re  gay Ts ďa  a eye nak  a v lakway aye.

⁶Ayaw, ah l niye g ďa  kway andaya m t me ha g r kway bay. Ane tuk na, h lay eye nak  Mb lom a pa aye, K riste a yaw a m t h rwi mezeleme kway. ⁷Ka s rakwa ha na, mawura bo eye haladzay nak  ndo ma t miye m m te h rwi ndo nak  dedek eye, mawura bo eye. T ďa ndoweye faya ma giye wu  gwalak eye na, ag na ma t miye m m te h rwi  gay. ⁸Ane tuk na, K riste, ne geye k  m t h rwi kway. A m t na, ah l nak  n kway huya m  mezeleme aye. Andza niye Mb lom a ďakway ha ma k kay nak  a wuda kway aye. ⁹Ma m m te i K riste nak  a m t h rwi kway aye na, Mb lom ka t ra kway ha dedek eye hay t  bambaz  gay. K  ge andza niye na, ka s rakwa ha dedek K riste ma t miye kway ha h rwi ada Mb lom m  g s kway ta sariya bay. ¹⁰Ah l niye n kway ndo mane d re i Mb lom na, ne geye k  s r kway ha ka bo ta ne geye t  m m te i wawa  gay. K  ge andza niye na, ka s rakwa ha ta dedek ma t miye kway ka tor eye h rwi wawa  gay k  l tsew ab ra ma m daha . ¹¹Ne geye niye dekd k tsa bay. Sa na, faya ka  galakakweye ta Mb lom h rwi maa ye kway ha m s re kway ha ka bo ta Mb lom na, ne geye. Wu nak  a ge aye na, h rwi B y Maduwe  kway Yesu K riste.

Adam t  Yesu K riste

¹²Maa zlaw mezeleme ka m ndzib ra na, ndo n te  gw e , Adam. H rwi mezeleme, ndo hay faya ta m tiye. Andza niye, m daha  a z vay a ndo zez  k  m ndzib ra tebiye, h rwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³Mezeleme andaya ka m ndzib ra na, kurre kwa ah l nak  Mb lom k  v lay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A h lay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay

na, Mb lom k  pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴Ane tuk na, kwa k  ge bo andza niye b bay na, madazlay ka Adam hus a h lay i Musa na, m daha  a k ďawa ndo hay tebiye. Kwa t ďa ta g s y me a Mb lom andza Adam nak  k  ge bay aye na, t  m tawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nak  ma deyeweye kame aye. ¹⁵Ane tuk na, n t-eye niye sulo aye na, m sler tay wal wal. Mezeleme nak  Adam a ge aye na, wal andza  gama nak  Mb lom a v l aye bay. Dedek, ndo hay haladzay ta m t h rwi Adam nak  ne geye n te a ge mezeleme aye. Ane tuk na,  gwalak i Mb lom g ďa  eye a ze kwa mey. K  pa  gama haladzay ka ndo hay haladzay k riye, k  gatay  gwalak t  h lay i ndo n te, Yesu K riste. ¹⁶Wu nak  Mb lom a v l aye na, hohway  gay eye wal d rmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nak  Adam a ge aye na, Mb lom k  g s na faya a sariya. Ane tuk na, Mb lom faya ma v liye  gwalak  gay a ndo hay, kwa t ďa ta ge mezeleme haladzay b bay na, faya ma t riye tay ha dedek eye hay kame  gay ada sariya ma g siye tay ha bay. ¹⁷Dedek, ndo n te k  ge mezeleme ada m daha  ka z vatay a ndo hay tebiye h rwi ndo nakay n te eye. Ane tuk na, ndo ne ged, Yesu K riste, ne geye a ge m sler mekele . H rwi  gay, Mb lom k  v l  gwalak  gay haladzay ada k  v l m s re bo, ndo hay ta s r bo ta ne geye. Andza niye, ta hutiy  sifa ka tor eye ada ta giye b y t  Yesu K riste.

¹⁸Andza niye, sariya k  g s ndo hay tebiye h rwi mezeleme i Adam. Yesu K riste, ne geye ndo n te a ge  gwalak, andza niye a t ma ahaya ndo hay tebiye ab ra ma sariya, a v latay sifa. ¹⁹Z bum, ndo hay haladzay t  ge mezeleme na, h rwi ndo n te a k rah mar hay ha g r a Mb lom. I ndo ne ged, andza niye. Ndo hay haladzay ta t riye

dedek eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə neŋgeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme mâ səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ŋwalak i Mbəlom a səkah kame kame.

²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədaŋ. Anəke na, ŋwalak i Mbəlom andaya ta gədaŋ eye matəre ha ndo hay dedek eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vəlakway ŋwalak ŋgay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nəteye ma sifa

6 Ayaw, ka gwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza məgwədə «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom mâ səkah ha məvəle ŋwalak kame kame» tsukudu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məgwədə na, ka mətakwa ka bo tə neŋgeye. Ka sərūm təbədəw? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə neŋgeye ada ta tələka kway ha a mədahaŋ andza neŋgeye hərwi ada Bəba Mbəlom mâ lətsakway ahaya abəra ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahaŋ ta məzlaḅ i gədaŋ ŋgay aye. Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say kâ hutakwa məndze nakə wedefeye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza neŋgeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwaweye

abəra ma mədahaŋ andza neŋgeye nakə a lətsew aye dərmaḅ hərwi məndze ma məndze wedefeye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləlm-bada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako mazləlm-bada eye dərmaḅ, hərwi ada Mbəlom mâ dze ha bo nakə a saway mäge mezeleme aye ada kâ tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədaŋ i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmaḅ ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə neŋgeye ka ndzakweye ma sifa dərmaḅ.

⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ, ma mətiye sa bay. Gədaŋ i mədahaŋ andaya faya sa bay.

¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nəte ka ndəv. Anəke neŋgeye mandza eye tə dəre na, neŋgeye mandza eye hərwi Mbəlom. ¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərmaḅ. Sərūm ha na, ka mətum, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka təmum mezeleme mâ ge fakuma gədaŋ sa bay. Wu neheye ŋwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kâ pumay bəzay bay. Sərūm ha na, bo ma ndziye bay, ma mətiye. ¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mâ gakum wu nakə ŋwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom dūh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Vəlumay ha bo kurom pətəh hərwi ada mâ ge kurom ha məsler ka tsəved ŋwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ŋwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kâ tərūm dedek eye hay kame ŋgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Agəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ɲgwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved kway andaya ka mäge mezeleme sa daw? A'ay, andaya kwa tsekweɲ sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad' ka sərūm ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadum ka rəhumay ha gər na, ka tərūm beke ɲgay. Tadə gədaɲ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərūm beke i mezeleme faya ka vəhumaweye məməte ka gər kurom. Tadə dūh ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, ka tərūm beke ɲgay hay ada ma təriye kurom ha dedek eye hay kame ɲgay. ¹⁷ Na gwad' ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sisə a Mbəlom, anəke dūh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka tərūm bazlam neheye ta tətikakum aye. ¹⁸ Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh hərwi ada kâ pumay bəzay a tsəved ɲgwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kâ tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətsəne bay. Ahəl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom. ²⁰ Ahəl nakə nəkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoɲ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay. ²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ɲgwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye dūh na, ta diye ha ndo a mədahaɲ. ²² Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra

ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma təriye tsədaɲna ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³ Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a məməte hərwi magogoy i mezeleme na, məməte. Ane tuk na, Mbəlom neɲgeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vəlakweye hərwi nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

Gədaɲ i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

7 Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad' nəkurom na, ka sərūm bazlam mapala eye bədaw? Ka sərūm ha bazlam mapala eye a ləvay gər a ndo na, ahəl nakə ndoweye tə dərə huya aye dekdək tsa. ² Na dəkum ha ta ɲgwas nakə neɲgeye tə zal ɲgay aye. Ahəl nakə zal ɲgay andaya tə dərə mba aye na, tsəved ɲgay andaya məgər ha zal ɲgay, məzle zal mekeleɲ eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ɲgay kə mət na, tsəved ɲgay andaya mede a gay i ndo mekeleɲ eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadə zal ɲgay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekeleɲ na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ɲgay kə mət na, neɲgeye tsiy bəbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekeleɲ bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ɲgay andza məməte eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətəm dərma. Andza niye, nəkurom na, i ɲgay, neɲgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaɲ aye. Nəkurom i ɲgay hay hərwi ada kâ gakwa wu ɲgwalak eye hay a neɲgeye. ⁵ Andza məgwede, ahəl niye ka gawakwa wu

neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwaɗawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə ɗakway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye ɗuh. Wu neh-eye ɲgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ɲgay hay, anəke na, nəkway kame ɲgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ɲgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wef-eye nakə Məsəfəre i Mbəlom a ɗakway ha aye. Faya ka gakweye məsler ɲgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷Nakay na, a say məgwede mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ɲgwalak eye bay aye ɗaw? A'ay, andza niye bay. Taɗə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Taɗə bazlam mapala eye mā gwad: «Kā ge ɗəre ka wu i ndo bay[‡]» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a ɗeɲ ha mäge ɗəre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta faɣaya tsəved, na ɗazlay mäge ɗəre ka wu hay wal wal tebiye. Taɗə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka ɗəre ga na, neɲ mandza eye tə ɗəre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mā ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ada ka ɗəre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mā vəlataɣ sifa a ndo hay. Ane tuk na, neɲ na mət na, neɲgeye a mət ga ha. ¹¹Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta faɣaya tsəved, a veɲ

gər hərwi ada nā ge mənese ada andza niye nā mət hərwi mezeleme a kəɗ ga.

¹²Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ɲgay hay tebiye na, tsəɗaɲɲa. Wu nakə ɲgwalak eye bay aye na, andaya mə ɗəma bay. ¹³Yaw! Andza məgwede na, wu ɲgwalak eye kə kəɗ ga məɗahaɲ eye ɗaw? A'ay, maa kəɗ ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəɗ ga ɗuh na, mezeleme. Mezeleme a ɣas ga tə wu nakay ɲgwalak eye a kəɗ ga ha məɗahaɲ eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedek. Mezeleme neɲgeye ɲgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neɲ na, ndo zezeɲ tsa, na təra andza beke i mezeleme. ¹⁵Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seɲ mäge aye na, na ge bay, faya na giye ɗuh na, wu nakə a seɲ bay aye. ¹⁶Azlakwa taɗə na wuɗa wu nakə na giye aye bay na, faya ma ɗiye ha na sər bazlam mapala eye neɲgeye ɲgwalak eye. ¹⁷Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neɲ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neɲ aye. ¹⁸Na sər ha wu ɲgwalak eye andaya mə neɲ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seɲ ta dedek mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay. ¹⁹Wu ɲgwalak eye nakə a seɲ mäge aye a seɲ na giye bay. Faya na giye ɗuh na, wu ɲgwalak eye bay nakə a seɲ mäge bay aye. ²⁰Taɗə na ge wu nakə a seɲ mäge bay aye na, andza məgwede maa ge na, neɲ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neɲ aye.

²¹Andza niye, wu nakə neɲ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay:

[‡]7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

A seŋ mæge ɲgwalak, ane tuk na, na sla faya mæge na, mænese dekddek. ²²Andza mægwede bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedek mə dərev ga. ²³Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekeleŋ eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vərəm tə wu neheye ɲgwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ɲgwalak eye bay aye na, a tərə ga ha beke i mezeleme. ²⁴I ga na, dəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na, way? ²⁵Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisə tə dərev ga peteh.

Andza niye, ta mədzal gər ga na, faya na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nā pay bəzay düh na, a mezeleme.

Məndze ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye

8 Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay. ²Andza niye hərwi gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə a vəl sifa dedek eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədaŋ i mezeleme nakə ma diye ga ha a mədahaŋ aye. ³Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvəle sifa bay hərwi nəkway ndo zezəŋ, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ɲgay ka məndzibəra ada a tərə ha andza ndo, a ndzəkət bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mə mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ɲgwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye

nakə a gwad həbe ka tərakweye aye. Niye na, ka gakweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ⁶Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, Mbəlom ma vələteye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dərə a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya ma-dayay a gər a Mbəlom bay.

⁹Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye düh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndoweye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ɲgay ma vələkumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərūm ɲgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Tadə Məsəfəre ɲgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaŋ dərmak. Ma giye wu

niye na, ta Məsəfəre ɲgay nakay mə nəkurom aye.

¹²Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, mäge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, bəna mäge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedək ka mətumeye. Duh ka vəlumay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada mâ mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzum-eye ma sifa dedək eye. ¹⁴Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵Məsəfəre niye Mbəlom a vəlakum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay duh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «Abba! Bəba!» ¹⁶Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, bo ɲgay eye faya ma tsikiye mə dərev kway na, ta dedək nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷Kə ge nəkway wawa ɲgay hay na, ka hutakweye wu ɲgwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ɲgay hay aye dərma. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dərət-sətseh andza neŋgeye dərma. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḅ ɲgay.

Məzlaḅ nakə kame aye

¹⁸Na sər ha na, dərət-sətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaŋ aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay. ¹⁹Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənŋgatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ɲgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰Mbəlom

ka tərə tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.[†]

²¹A sər ha na, pat mekeleŋ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra.

²²Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dərət-sətseh. A wur fataya andza ɲgwas nakə ma wiye wawa aye.

²³Faya ma siye dərət-sətseh na, wu neheye dəkdek bay. Nəkway dərma, nəkway neheye Mbəlom a lah məvələkway Məsəfəre ɲgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dərət-sətseh mə dərev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mâ tərə kway ha wawa ɲgay hay, andza mäge wede mâ mbəl kway ha abəra mə dərət-sətseh. ²⁴Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka ɲgatakweye tə dərə kway wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye na, niye na, məpe faya mədzal gər sa bay ḅa wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal gər ka wu nakə kə huta tsiy aye?

Ndəray andaya bay. ²⁵Ane tuk na, faya ka ɲgatakway a wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye bay. Andza niye, ka səmakway naha, ka həbakweye ndokndok!

²⁶Andza niye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma deyeweye ma dzəniye kway dərma, hərwi nəkway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maduwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər ɲgay eye faya ma duwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma duwul-

[†]8:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

eye me a Mbəlom tə dərev ŋgay pe-
teh andza faya ma siye dəretsətseh, a
ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye.
²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərev i ndo
hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsət-
sahiye faya aye dərmak hərwi Məsəfəre
faya ma dūwulay me a bəram i ndo ŋgay
hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom
aye nakə faya ma dūwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wudə Mbəlom aye
na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada t̄a ge
wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha
na, Mbəlom a ge məsler ta nəteye hərwi
ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər
na, m̄a ge ŋgwalak eye. ²⁹ Ndo neheye
Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na,
kə pa tay ha wal hərwi ada t̄a ndzakit bo
andza wawa ŋgay Yesu, hərwi ada Wawa
ŋgay Yesu m̄a t̄era malkwara m̄a walaŋ
i wawa ŋgay neheye haladzay aye. ³⁰ A
pa tay ha wal d̄ekd̄ek tsa bay, kə zalatay
dərmak hərwi ada t̄a t̄era ndo ŋgay hay.
A zalatay d̄ekd̄ek tsa bay, ka t̄era ha ŋg-
walak eye hay ka d̄ere ŋgay. Nəŋgeye
niye d̄ekd̄ek tsa bay, kə v̄olatay məzlaḃ
dərmak.

Mbəlom ma wudīye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadəkweye faya
sa mey? Kə ge Mbəlom nəŋgeye tə nək-
way na, ndəray ma sliye fakwaya bay!
³² Mbəlom, nəŋgeye kə t̄ema ha wawa
ŋgay d̄ed̄eŋ eye bay. A sl̄era ahaya hərwi
ada m̄a yaw m̄a m̄ət hərwi kway tebiye.
Mbəlom kə v̄əlakway wawa niye tuk na,
ka dzalum na, ma v̄əlakweye wu hay
tebiye bay d̄aw? Ta dedek, ma v̄əlakw-
eye siye i wu hay tebiye dərmak. ³³ Way
nakə ma sliye məmatay ha m̄anese a ndo
neheye Mbəlom a pala tay ha, a pa tay
ha wal aye na, way? Ndəray andaya bay.
Mbəlom eye t̄ə gər ŋgay ka t̄era kway ha
ŋgwalak eye hay ka d̄ere ŋgay. ³⁴ Way
nakə ma sliye m̄əḡəse tay a sariya na,

way? Ndəray andaya bay. Yesu Kəriste
tə gər ŋgay eye kə m̄ət hərwi kway,
sa na, Mbəlom kə l̄ətse ahaya ab̄era
ma m̄adahaŋ, nəŋgeye mandza eye t̄ə
h̄əlay i m̄ənday i Mbəlom. Nəŋgeye,
faya ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi
kway. ³⁵ Way nakə ma ŋgəniye kway ha
ka bo ab̄era t̄ə Kəriste hərwi ada m̄a
wudakway sa bay na, way? D̄əretsət-
seh d̄aw, m̄ədzal gər d̄aw, madz̄əgur me
nakə ta dz̄əguriye fakwaya me tsukufu,
may d̄aw, m̄ətawak d̄aw, m̄əkəḃe nakə
ta k̄ədiye kway m̄adahaŋ eye d̄aw?
³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə D̄erewel
i Mbəlom aye, a gwad̄:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta p̄əliye
ts̄əved̄ m̄əkəḃe may kwa a h̄əlay
waray aye.

Ka d̄ere i ndo hay nəmay na, andza t̄əbaŋ
neheye ta zlatay d̄ay aye.⁸»

³⁷ Duh nəmaa ŋgwasa ka d̄əretsətseh
neheye tebiye ta ḡədaŋ i ndo nakə a
wud̄a may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedek wu-
ray andaya nakə ma ŋgəniye kway ha
t̄ə nəŋgeye hərwi ada m̄a wud̄a kway sa
bay aye na, andaya bay. Kwa m̄adahaŋ,
kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada
kwa wu neheye ta ḡədaŋ eye mə mbəlom
aye, kwa wu neheye an̄əke aye, ada kwa
wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa
ndo neheye ta ḡədaŋ eye ka m̄əndzib̄era
aye, ³⁹ kwa ḡədaŋ neheye ka maḡərm-
b̄əlom aye, kwa wu neheye ma b̄əd̄ aye,
kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye
na, ta sliye faya maŋḡəne kway ha ka
bo ab̄era ta Mbəlom hərwi ada m̄a wud̄a
kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka
sərakwa ha niye na, hərwi B̄əy Maduweŋ
Yesu Kəriste.

Yahuda hay

9 Wu nakə na tsikiye aye na, dedek,
hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye
me bay. Məsəfəre Ts̄ədaŋŋa eye faya

⁸8:36 D̄əmes hay 44.23.

ma deŋeye ha bazlam ga na, dedek ada mædzal gær ga bæbay andza niye. ² Mevel a wur faɣaya haladzay, faya ma geŋeye dæretsətseh huya, ³ hærwi gwala ga Yahuda hay. Næteye na, malamar ga hay. Taðə tsæved andaya na, Mbəlom mâ vələŋ mezeleme ada mâ mbəl tay ha düh. A seŋ na, mâ vələŋ mezeleme, mâ ŋgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hærwi madzəne tay. ⁴ Næteye Israyel hay, Mbəlom a pala tay hærwi ada tã təra wawa ŋgay hay. Ka bəzatay ha mæzlað ŋgay. Kə bær dzam ta næteye, kə vələtay bazlam mapala eye, kə dātay ha tsæved i mædəslay ha gær, kə tsikatay wu nakə ma giye hærwi tay aye. ⁵ Næteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ŋgay hay. Kəriste dərmað ahəl nakə a təra ndo aye na, neŋgeye slala tay. Kəriste neŋgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadək-way ka tor eye! Mâ ge bo andza niye.**

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hærwi ndo neheye ka təra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i Israyel hay næteye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, næteye tebiye wawa ŋgay hay dedek eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwad a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.††» ⁸ Andza mægweðe: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hærwi bæba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hærwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dəkdek. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza

həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.‡‡»

¹⁰ Neŋgeye niye dəkdek bay. Rebeka andaya dərmað. Neŋgeye ŋgwas i bæba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwad aye: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ŋgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ŋgwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hærwi mæde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hærwi məsler tay ŋgwalak eye bay.¶¶ ¹³ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu. §§»

¹⁴ Niye na, andza mægweðe: Mbəlom a ge wu hay ta tsæved eye bay dāw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵ A gwad aye Musa ahəl niye:

«Na geye ŋgwalak a ndo nakə a seŋ mægay ŋgwalak aye.
Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye.*»

¹⁶ Mbəlom a zla ndo na, a zla na hærwi nakə a say mægay ŋgwalak aye dəkdek bæna hærwi nakə a say a ndoweye kægəbay hærwi məsler ŋgay bay. ¹⁷ Mbəlom kə tsikay a Farawoŋ dərmað ada mawatsa eye mə Derewel ŋgay, a gwad: «Na təra kar ha bəy na, hærwi ada ahəl nakə ka rəheŋ ha gær bay aye na, na bæziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada mæzele ga mâ dā a zləm kwa ka waray ka mændzibəra.††» ¹⁸ Andza

** 9:5 Bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay.

†† 9:7 Madazlay i wu hay 21.12.

‡‡ 9:9 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14.

¶¶ 9:11-12 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23.

§§ 9:13 Malasi 1.2-3.

* 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19.

† 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

niye Mbəlom na, ma giye ɲɟwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərəv a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənɟere gərwa

¹⁹ Agəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha maŋgok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu nakə bo ɲɟay eye a pa hərwi tay aye.» ²⁰ Nəkar ndo zezəɲ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha maŋgok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səŋgəle i dodə ma sliye faya məgwadəy a ndo nakə a ɲɟar na aye: «Ka ɲɟar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə dāw? ²¹ Ndo nakə a ɲɟar səŋgəle na, gədaɲ ɲɟay andaya məge wu nakə a say aye ta dodə. Ma sliye faya maŋgəna ha dodə sulo, ma zliye nənɟed, ma ɲɟariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i magurlom aye. Nənɟed na, ma ɲɟariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo mənɟere gərwa na me yak andaya mə dəma dāw? A say na, ndo hay t̄a sər ha nənɟeye ta mevel eye ada nənɟeye gədaɲ eye. Hərwi niye, ma zliye ɲɟatay hərwi ndo neheye nənɟeye ta mevel eye fataya neheye haɓe dā mədze tay ha abəra mə dəma aye. ²³ Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a sər ha nənɟeye məzlab eye haladzay ada ma ɲɟəniye məzlab ɲɟay niye a nəteye, a say məgatay ɲɟwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada t̄a huta məzlab ɲɟay. ²⁴ Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ɲɟay aye. A pala na, Yahuda hay dəkdek tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərma.

²⁵ Andza nakə Mbəlom a tsik mə dərəwel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na,

na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay, Slala nakə ahəl niye na wuda bay aye, na gwadateye: Na wuda kar.»

²⁶ Ada

«Ma təv nakə tə gwadatay a ndo hay:

“Nəkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.»[‡]

²⁷ Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərma, kə tsik ta ma-gala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyəɲ ka me i bəlay na, sərum ha ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye na, nəteye haladzay bay.

²⁸ Bəy Maduweɲ Mbəlom ma giye mahonok bay, ma deyeweye ka məndzibəra ma giye wu nakə a tsik aye.»[¶]

²⁹ Andza Ezay nakay eye ba kə tsik faya, a gwad:

«Tadə Bəy Maduweɲ Mbəlom Gədaɲ eye,

m̄a gər ha siye i gwala kway hay bay na, ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta Gomora hay.»[§]

Yahuda hay tə sər tsəved dəkdek eye bay

³⁰ Andza məgwede mey? Andza məgwede na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, nəteye ta pəla tsəved matəre ɲɟwalak eye ka dərə i Mbəlom bay, ane tuk na, anəke ta təra ɲɟwalak eye ka dərə ɲɟay. Andza niye hərwi ta dzala ha ka nənɟeye. ³¹ Ane tuk na, Yahuda hay nəteye ta pəla bazlam i Musa mapala

[‡]9:26 Oze 2.1-3; 2.25.

[¶]9:28 Ezay 10.22-23.

[§]9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28.

eye məpay bəzay hərwi ada tâ təra ɲgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom andza niye, ane tuk na, ta dədə ka tsəved. ³²Tə dədə ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi tə dzala na, ta təriye ɲgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom tə wu nakə bo tay eye tə gawa aye ada tə dzala ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye ta kərah Yesu neŋgeye nakə andza kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya sik ta dəfiye, ³³tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom aye. Mə derewel niye na, Mbəlom a gwad:

«Zəbum! Na piye kwar a wuzlahgəma i Zerozelem.

Ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo hay ta dəfiye hərwi ɲgay aye.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na,

wuray ma dzəmiye na dafə sa bay. ^{**}»

10 Malamar ga hay, a seŋ tə dərev ga peteh, ndo ga hay tâ yaw hərwi ada Mbəlom mâ mbəl tay ha. Hərwi niye neŋ faya na duwuleye me a Mbəlom haladzay. ²Na sər ha ta dedək a satay məpay bəzay a Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved nakə dedək eye məpay bəzay a Mbəlom aye na, tə sər bay. ³Tsəved nakə Mbəlom ma təriye ha ndo ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, tə sər bay. Ta pəla tsəved tay wal. Andza niye, tsəved nakə Mbəlom ma təriye tay ha ndo hay ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, a satay bay. ⁴Na tsik andza niye na, hərwi ahəl nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋgeye na nəteye na, Mbəlom ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay.

Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye

⁵Musa tə gər ɲgay kə watsa ka tsəved i məpay bəzay a bazlam mapala eye, ta tsəved eye nakay ndo ma təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiiye sifa dedək eye tə neŋgeye.††» ⁶Tsəved nakə ndo hay ta təra ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə tə dzala ha ka neŋgeye aye na, wal. Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dərev: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.‡‡» Andza məgwedə: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada mâ mbəzlaw na, way? ⁷«Kâ tsik mə dərev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahaŋ hay ka dala way?” sa bay.¶¶» Andza məgwedə: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mâ yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahaŋ tsiy. ⁸Derewel i Mbəlom a gwad düh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dərəŋ bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərev yak. §§» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa dətay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ na, Mbəlom ma təmiye kar ha. ¹⁰Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərev kway na, ka tərakweye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹Andza tə watsa mə

** 9:33 Ezay 28.6.

†† 10:5 Levitik 18.5.

‡‡ 10:6 Bazlam mapala eye masulo eye 30.12.

¶¶ 10:7 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14.

§§ 10:8 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14.

Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mədzał gər ɲgay aye na, wuray ma dzəmiye na daɗa sa bay.*»
¹²Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ɲgəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweɲ neɲgeye Bəy Maduweɲ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ɲgwalak a ndo neheye faya ta dɯwuleye me aye tebiye. ¹³Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka dɯwulay me a Bəy Maduweɲ mâ təma ha na, Bəy Maduweɲ ma təmiye ha.†»

¹⁴Ane tuk na, ta dzala ha ka neɲgeye bay tuk na, ta dɯwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ɲgay bay tuk na, ta dza-liye ha ka neɲgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ɲgay bay tuk na, ta tsəniye labara ɲgay na, kəkay? ¹⁵Ada tə slər ndo i maslaɲ hay bay tuk na, ndo i maslaɲ hay ta diye ta tsikatəye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ɲgwasiye ta ndo neheye ti yaw məde ha Labara ɲgwalak eye.‡»

¹⁶Ane tuk na, maa təma Labara ɲgwalak eye na, ndo hay tsekweɲ tsa. Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduweɲ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa da ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.¶» ¹⁷Andza niye, ndoweje kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweje kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza mægweɗe ndəray kə tsikay təday.

¹⁸Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedək ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bəɗaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ta tsəne bazlam tay ka məndzibəra tebiye,
 ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i məndzibəra?§»

¹⁹Na tsətsahiye sa: Ta dedək ndo i Israyel hay ta sər ha bəɗaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad:

«Mbəlom a gwad:
 Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha kə gum dərə ka slala nakə kəriye a dəd dala bay aye.

Ka guməye mevel,
 hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.**»

²⁰Ma dəba eye, Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad, Mbəlom a gwad:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye, ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye, ta tsətsahawa ga bay aye.††»

²¹Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwad:

«Na bəza ha həlay ga.

Hwapat neɲ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada t̄a yaw.

Ane tuk na, ta rəheɲ ha gər bay, ta kərəh ga.‡‡»

*10:11 Ezay 28.16.

†10:13 Zowel 3.5.

‡10:15 Ezay 52.7.

¶10:16 Ezay 53.1.

§10:18 Dəmes hay 19.5.

**10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21.

††10:20 Ezay 65.1.

‡‡10:21 Ezay 65.2.

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

11 Yaw, faya na tsikakumeye: Kə ge andza niye na, andza məgwede Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neŋ tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzameŋ. Neŋ slala i Abraham. ²Mbəlom kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anəke bay hərwi ada tã təra ndo ŋgay hay. Ka sərũm wu nakə tə watsa ka Eliya ndo mæde ha bazlam i Mbəlom mæ Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad: ³«Bəy Maduweŋ, ndo neheye na, ta kəf ndo mæde ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvəlaka wu hay. Maa zəkaw na, neŋ nəte ŋgweŋ ada a satay məkæde ga dərma.†» ⁴Mbəlom, neŋgeye a mbəday faya na, kəkay? A gwaday: «A'ay, nəkar mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasəla neh-eye ta peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.‡§» ⁵Kwa ahəl kway nakə anəke aye na, andza niye dərma. Mbəlom a pala mə walaŋ i Israyel hay siye i ŋgal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ŋgwalak a ndo hay. ⁶Kə ge Mbəlom a gatay ŋgwalak hərwi məpele tay ha na, andza məgwede a pala tay ha hərwi məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ŋgwalak ŋgay ka təra ŋgwalak sa bay.

⁷Niye andza məgwede na, Israyel hay ta huta wu nakə faya ta pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo ma ŋgal eye nakə Mbəlom a pala tay aye, nəteye na, ta

huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay tongwa tongwa. ⁸Andza nakə mawatsa eye mæ Derewel i Mbəlom aye na, a gwad:

«Mbəlom ka təra tay hay ada tã sər wu-ray bay.

Ka dərəzlatay ka dəre,
kə dəkataŋ na zləm hus ka bəgom ta ndziye andza niye.*»

⁹Davit dərma a gwad:

«Wu mənday tay nakə ta ndiye mã gəs tay

andza bəlay nakə a mbəzl wu aye,
tã dəf a dəma,

Mbəlom mã satay dərətsətseh.

¹⁰Tã ge guluf,

ada tã ŋgatay a dəre sa bay!

Tã huta dərətsətseh huya

hərwi ada dərev mã ye fataya abəra!†»

¹¹Yaw! Na tsətsahiye sa: Ahəl nakə matədakweŋ a ndzatay a Yahuda hay aye na, ta dəf mambəŋ daw? A'ay, ta dəf mambəŋ bay! Ane tuk na, Mbəlom a mbəl tay ha slala mekeleŋ eye hay na, hərwi nakə nəteye tə ge mezeleme aye. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada Yahuda hay tã ge sələk ka siye i slala mekeleŋ eye hay ada tã pəla tsəved hərwi gər tay. ¹²Ahəl nakə Israyel hay tə ge mezeleme aye na, Mbəlom a gatay ŋgwalak a siye i ndo hay ka məndz-ibəra. Ndo siye hay ta huta ŋgama hal-adzay mæ həlay i Mbəlom hərwi Yahuda hay nəteye mətawak eye hay ka tsəved i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a ge ŋgwalak a siye i slala mekeleŋ eye hay a həlay nakə Yahuda hay ta kərah mərəhay ha gər a Mbəlom aye na, ahəl nakə aza Yahuda hay tebiye ta maweye ka təv ŋgay aye ta dedək ma piye fataya ŋgama, ma ziye.

†11:3 1 Bəy hay 19.10, 14.

§11:4 1 Bəy hay 19.18.

*11:8 Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10.

†11:10 Dəmes hay 69.23-24.

Bazlam nakə Pol a tsikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye

¹³ Na tsikiye anəke na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu. A sləra ga ahaya na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Yaw, hərwi niye neŋ faya na ŋgalakiye ha ta məsler nakə a vəleŋ aye. ¹⁴ A seŋ tadə ma giye bo na, gwala ga hay tâ zəba faya andza niye, siye hay mə walaŋ tay tâ ge sələk ka ndo neheye Yahuda hay bay aye, tâ yaw hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ta məsler ga dərma. ¹⁵ Ahəl nakə Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye na, kə ma ha ka bo ndo i məndzibəra hay tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ahəl nakə aza Mbəlom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka təv ŋgay sa aye na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye ma vəliye sifa a ndo neheye ta mət aye.

¹⁶ Tadə tə dəs peŋ, tə vəlay a Mbəlom na, andza məgwede peŋ eye tebiye i ŋgay dərma. [‡] Tadə zləlay i dərizl i gərdaf i ŋgay na, hawal eye hay i ŋgay dərma. ¹⁷ Israyel na, andza dərizl i gərdaf i tetədöz nakə Mbəlom a dəs faya abəra hawal eye hay aye. A dəs tay faya abəra na, a tapa^f faya nəkar nakə Yahuda bay aye. Andza hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf. Anəke faya ka ŋgasliye ha bo ta məse yam eye nakə a tsalaw ma zləlay i dərizl i gərdaf i tetədöz aye. ¹⁸ Kə ge andza niye na, kâ kəts tay ha bay. Ka dəsłumay ha gər a bo kurom na, hərwi mey? Nəkurom na, hawal hay tsa. Gədaŋ i hawal hay a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədaŋ i zləlay a yaw abəra ma hawal hay bay.

¹⁹ Agəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi ada mâ tapa ga a dəma.» ²⁰ Ka tsik na,

dedək. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi nakə ta dzala ka neŋgeye bay aye. I yak na, hərwi nakə nəkar ka dzala ha ka neŋgeye nakə a vəlaka təv niye aye. Kâ ge ha zlapay bay, dzədzaray duh a Mbəlom. ²¹ Tadə Mbəlom ka həhar tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza hawal dedək eye bəbay, ka dzala mə gər yak na, ma həhariye kar nəkar nakə a tapa kar mətepe mətepe aye bay na, hərwi mey?

²² Tsəne! Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye ada neŋgeye mevel eye dərma. A ge mevel ka ndo neheye tə dəd abəra ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ŋgwalak tadə huya faya ka pay bəzay hərwi nakə a gaka ŋgwalak aye dəkdek. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma. ²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedək, gədaŋ ŋgay andaya məme tay ha. ²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka təv tay aye ada ti ye kurom ha mətepe ka dərizl i gərdaf ŋgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka təv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya mäge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a təv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay? Nəteye neheye hawal dedək eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seŋ na, sərum ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a da ha parakka, hərwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaŋ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw!

[‡]11:16 Məpesle 15.19-21.

^f11:17 Tə bazlam i Sara «greffer» na, mətepe hawal i dərizl i gərdaf mekeleŋ eye ka dərizl i gərdaf neŋged. Dərizl nakə tə tapa faya hawal i dərizl i gərdaf neŋged aye ma wiye hohway ŋgwalak eye.

Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tã dzala ha təday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Ɗerewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na,

ma deyeweye abəra ma gəma i Zerozelem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷Nakay na, dzam nakə na ɓariye ta nətəye

a həlay niye na pəsətay ha mezeleme tay aye. §»

²⁸Yahuda hay ta kərah Labara Ɔgwalak eye, ta təra ndo mənə dərə i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mâ mbəl kurom ha, nəkurom neh-eye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tã təra i Ɔgay ada a wudã tay ha hərwi ɓa kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye.

²⁹Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya Ɔgama na, ma mbədəye həlay a mədzał gər Ɔgay bay.

³⁰Nəkurom neh-eye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay.

³¹I tay na, andza niye dər-mak. A həlay nakay anan eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye Ɔgwalak düh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nətəye dər-mak tã mbəda gər ka təv i Mbəlom ada tã gay mə bo a Mbəlom.

³²Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tã rəhay ha gər

bay. A ge andza niye na, hərwi ada nət-eye tã gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsche Ɔgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərəv Ɔgay aye na, a say məgwede mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Ɗerewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa d̄ay ha wu ka həlay a Mbəlom na, way? **»

³⁵«Maa vəlay wu a Mbəlom nətə hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma na, way? ††»

³⁶Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Nəggeye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na,

hərwi ada tã təra i Ɔgay.

Zambadəkway ka tor eye. Mâ təra andza niye!

Mede i ndo məgay məsler a Mbəlom

12 Malamar ga hay, na dākum ha hadzəgay nakə Mbəlom a gakway Ɔgwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom pətəh a Mbəlom andza v'o'ar nakə tə kədaway a Mbəlom aye ada ka dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka ndzumeye tə dərə. Nakay na, wu nakə a ye ka bo mədəslay naha gər a Mbəlom aye. ²Kâ pumay bəzay a ndo i məndzibəra hay bay. Mbəlom mâ vəlakum mədzał gər wədəye hərwi ada mâ mbəda ha dərəv kurom. Tadə ka gum

§11:27 Ezay 59.20-21.

**11:34 Ezay 40.13.

††11:35 Zob 41.11.

andza niye na, ka sərumeje wu nakə a say a Mbəlom aye. Andza məgwede: Ka sərumeje wu nakə ɲgwalak eye, wu nakə a yay a gər aye, ada wu nakə a ye ka bo aye.

³Mbəlom kə geɲ ɲgwalak ɲgay kəriye, ka pa ga a məsler ɲgay. Hərwi niye neɲ faya na gwadakumeye a nəkurom tebiye: Kâ dəsłumay ha gər a bo kurom bay, sərüm ha düh nəkurom ta dedek na, kəkay. Zəbüm ka gədaɲ neheje Mbəlom a vəlakum aye, hərwi ada kwa way mâ gay sariya a gər ɲgay ta tsəved eye.

⁴Kwa way bo ɲgay na, nəte, ane tuk na, vərezi hay faya wal wal haladzay ada vərezi eye niye hay kwa way ta məsler ɲgay wal. ⁵Nəkway neheje madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, andza niye. Nəkway haladzay, ane tuk na, nəkway madzapa eye nəte andza bo nəte. Nəkway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nəte andza bo nəte andza vərezi neheje mazəva eye ka bo i ndo aye.

⁶Mbəlom kə vəlakway gədaɲ wal wal, andza nakə a say məvəlakway aye. Kə ge andza niye na, kwa way mâ ge məsler ta gədaɲ nakə Mbəlom a vəlay aye. Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ məde ha bazlam ɲgay na, đä ha andza nakə ka sər Mbəlom a vəlaka gədaɲ aye. ⁷Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka madzəne ndo hay na, dzəna andza nakə a ye ka bo aye. Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay. ⁸Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ məmatay naha dərev a ndo hay na, matay naha dərev. Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka vəlatay wu a mətawak hay na, vəlatay tə dərev yak peteh. Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka məndzatay kame a ndo hay na, ge na məsler eye tə dərev yak peteh. Tađə Mbəlom a vəlaka gədaɲ məgatay ɲgwalak a ndo hay na, gatay ta məɲgwese.

⁹Wudum ndo hay tə dərev kurom peteh, ka wudum tay ha tə bazlam dekdək tsa bay. Numay dəre a wu nakə ɲgwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ɲgwalak eye. ¹⁰Wudum bo mə walaɲ kurom nəte nəte, andza nakə malamar hay ta wudə bo mə walaɲ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mâ ze bo kurom eye. ¹¹Vəlüm ha bo kurom ka mäge məsler. Kâ gum sə bay. Vəlümay ha bo kurom peteh ka mäge məsler i Bəy Maduweɲ. ¹²ɲgwasum hərwi məpe mədzal gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye na, zlum ɲgatay. Duwulumay me a Mbəlom huya, kâ gərüm ha bay. ¹³Dzənum tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheje mətawak aye hay tə zlele kurom. Ndo neheje ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴Tsətsahum ka Mbəlom, mâ pa ɲgama ka ndo neheje faya ta sakumeye dəretsətseh aye, kâ vəlumətay mezeleme bay. ¹⁵ɲgwasum ka bo ta ndo neheje faya ta ɲgwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheje faya ta tuwiye. ¹⁶Ndzum ayaw tə ayaw mə walaɲ kurom. Kâ dəsłumay gər a bo kurom bay, kwa məsler eye tsekweɲ bəbay na, kâ kərəhum bay. Kâ dzalum mə gər kurom ka sərüm wu hay tebiye bay.

¹⁷Kâ mumay ha mənese a ndəray mənese ta mənese bay, pəlüm düh na, gum wu nakə kwa way a sər ɲgwalak eye aye. ¹⁸Tađə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹A nəkurom neheje na wudə kurom haladzay aye, ndo kə gakum mənese na, kâ məmumay ha a dəma bay. Gərüm ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na,

neŋ!^{‡‡}»²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dərə yak na, vəlay wu mənəday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ŋgay.^{¶¶}»²¹ Ka gərūm ha mənese mâ ŋgwasə fakuma bay. Ŋgwasum ka mənese tə mäge wu ŋgwalak eye hay dūh.

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

13 Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neŋgeye.² Yaw, ndoweye kə ge vərəm ka bəy i dala hay na, a ge vərəm ka wu nakə Mbəlom a bər aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay.³ Ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ŋgwalak eye hərwi ada kâ yatay a gər lele.⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tâ dzəna kurom ka mäge ŋgwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədanj nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi mabəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye mənese aye.⁵ Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gakumeye dərətsətseh aye dəkdək aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərūm ha mə dərəv kurom niye na, tsəved ŋgwalak eye.

⁶ Ka vəlumeye dzəŋgal na, hərwi niye dərma, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tâ ge məsler nakay lele.⁷ Vəlūmay a bəy i dala hay wu nakə tadə məvələtay a nəteye aye. Vəlūmatay dzəŋgal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsəh fakuma məvələ aye na, vəlumətatay. Rəhumətatay ha gər lele hərwi nəteye na, tadə ka rəhumətatay ha gər.

Mawudə siye i ndo hay na, mərhəy gər a Mbəlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wudum ndo hay huya. Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.⁹ Ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ kəd ndo bay, kâ kəla bay, kâ ge dərə ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.^{§§}»¹⁰ Ndo nakə a wudə ndo aye na, ma geye mənese bay. Yaw, tadə ka wudə ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka məndzəhəre aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Neŋgeye dərəŋ andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay.¹² Mazlambar həvad ma ndəviye, dərə ma tsadiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədəkway dəba a məsler i həvad. Həlakwa wu həlay neheye a ye ka bo mäge ha məsler ta hə-

^{‡‡}12:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35.

^{¶¶}12:20 Dzeke hay 25.21-22.

^{§§}13:9 Zəba mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

pat aye. ¹³Mede kway mâ ge ɲgwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mæ dzaydzay aye. Kâ gakwa magurlom nakæ ɲgwalak eye bay aye bay ada kâ kwayakwa bay. Madama tæ wu neh-eye ɲgwalak eye bay aye na, kâ gakwa bay, gærakwa ha magazlæga ta mæge sælæk. ¹⁴Bøy Maduweɲ Yesu Kæriste mâ tæra andza wu hælai kurom. Kâ pumay bæzak a wu neheye ɲgwalak eye bay a sawakum hærwi mâ yay a gær a bo kurom aye sa bay.

Kâ may ha mænese a ndo bay

14 Tæmum ndo nakæ gædaɲ eye bay ka tsæved i Mbælom aye, ada kâ kædum wuway ka wu nakæ a dzala mæ dærev ɲgay aye bay. ²Agæna ndo mekeleɲ eye a dzala na, tsæved andaya mænde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakæ gædaɲ ɲgay andaya ka tsæved i Mbælom bay aye na, a nda ala i slam-bah tsa. ³Ndo nakæ a nda wu hay tebiye aye na, mâ may ha mænese a ndo nakæ a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakæ a nda wu hay tebiye bay aye na, mâ may ha mænese a ndo nakæ a nda wu hay tebiye aye bay hærwi Mbælom ka tæma na. ⁴Nækar way nakæ ka may ha mænese a ndo i mæsler i ndo aye? Tadæ kæ ge mænese na, mata tsikay faya na, ndo nakæ a lævay gær aye, ada kæ ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakæ a læva na aye. Ma dædiye bay hærwi ndo nakæ a læva na aye ma sliye faya matsæpe na hærwi ada mâ dæf bay.

⁵Ndo mekeleɲ eye hay tæ dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay næte tæ læva. Kwa way mâ sær wu nakæ a dzala mæ dærev ɲgay aye lele. ⁶Ndo nakæ a dzala pat næte a ze ha siye i pat mekeleɲ eye hay na, a ge andza niye hærwi ada mâ dæslay ha gær a Bøy Maduweɲ Yesu. Ndo

nakæ a nda wu hay tebiye aye na, a say mædæslay ha gær a Bøy Maduweɲ Yesu hærwi a gay naha sisæ a Mbælom. Ndo nakæ a kærah mænde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hærwi ada mâ dæslay ha gær a Bøy Maduweɲ dærmak ada hærwi mægay naha sisæ a Mbælom.

⁷Ndæray kwa næte a ndza hærwi mændze ɲgay bay ada ndæray kwa næte ma mætiye hærwi tæ gær ɲgay eye bay. ⁸Ahæl nakæ nækway tæ dære aye na, nækway tæ dære hærwi mædæslay hay gær a Bøy Maduweɲ. Ahæl nakæ ka mætakw-eye na, ka mætakweye hærwi mædæslay ha gær a Bøy Maduweɲ. Andza niye, kwa ma mændze tæ dære, kwa ma mæmæte na, nækway i bøy Maduweɲ. ⁹Hærwi Yesu Kæriste kæ mæt ada kæ lætsew abæra ma mædahaɲ hærwi ada mâ tæra Bøy Maduweɲ i mædahaɲ hay ada i ndo neh-eye tæ dære aye.

¹⁰Nækar, ka may ha mænese a malamar yak na, hærwi mey? Ada nækar ka zæba ka malamar yak andza ndo bay na, hærwi mey? Nækway tebiye ka deyekw-eye kame i Mbælom, ma gakweye sariya. ¹¹Andza nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye na, Bøy Maduweɲ Mbælom a gwad:

«Ta dedæk neɲ faya na tsikakumeye, ndo hay tebiye ta deyeweye ta dækweɲ-eye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tæ bazlam ka neɲ, neɲ Mbælom.*»

¹²Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakæ a ge aye. Bo ɲgay eye tæ gær ɲgay eye ma diye ha kame i Mbælom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³Kæ ge andza niye na, kâ makwa ha mænese mæ walaɲ kway bay. Wu neh-eye ka pum ka bo tærzlekeɲ aye düh na, anaɲ: Kâ pa wuray ka tsæved nakæ

*14:11 Ezay 45.23.

malamar ma völeye madäfe sik aye, kægəbay ma dəfiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴Nej madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ngwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ngwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ngay na, ta dedek ngwalak eye hay bay. ¹⁵Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wudə ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəd ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay. ¹⁶Ka dəre yak na, wu ngwalak eye. Ane tuk na, tadə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom dūh na, wu nakə Məsəfəre Tsədənğa eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mäge wu ngwalak eye, faya ma vələkweye zay mə walaŋ kway, faya ma vələkweye məngwese. ¹⁸Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərmak.

¹⁹Kə ge andza niye na, gakwa gədaŋ mäge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walaŋ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka mägəle ka tsəved i Mbəlom aye dərmak. ²⁰Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mənde wu hay tebiye, ane tuk na, tadə siye i ndo hay ta dəfiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay. ²¹Wu nakə ngwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²²Tadə ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kægəbay tadə ka dzala ka sliye faya bay

na, mâ ndza mə dərev yak. Mata səre ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədzał gər eye sulo sulo bay na, dərev ngay məngwasa eye. ²³Ndo nakə mədzał gər ngay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzał gər ngay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzał gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

Ge wu nakə ma deyeteje a gər a siye i ndo hay aye

15 Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutəŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdek bay. ²Kwa way mâ ge wu nakə ma deyeteje a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom. ³Yesu Kəriste, neŋgeye tə gər ngay ka pəla ma-dayay a gər a bo ngay eye bay. Duh na, andza nakə tə watsa faya mə Dərewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsada kar Mbəlom, ane tuk na, mətsede tay a dəd na, ka neŋ.» ⁴Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə Dərewel i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mâ dakway ha dedek, hərwi ada kâ pakwa mədzał gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vələkweye aye. Ka pakweye mədzał gər ka neŋgeye hərwi bazlam neheye mə Dərewel i Mbəlom aye faya ma vələkweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka məzle ngatay. ⁵Maa vəl gədaŋ ta məzle ngatay a ndo hay na, Mbəlom. Mâ vələkum mədzał gər kurom nəte ada gum andza i Yesu Kəriste nakə a tətikakum aye, ⁶hərwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə

†15:3 Dəmes hay 69.10.

dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəte.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kəriste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tã zambad̄ay a Mbəlom. ⁸Faya na tsikakumeye dedək, Yesu Kəriste a təra ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi mədatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neheye Mbəlom a gwad̄ ma vəlateye a bəba tətə ŋgay hay aye na, m̄a ge bo. ⁹A yaw sa na, hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tã zambad̄ay a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gatay aye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad̄:

«Hərwi niye, na zambad̄akeye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye, na zambad̄akeye ta d̄əmes.[‡]»

¹⁰Bazlam i Mbəlom a gwad̄ sa:

«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.[¶]»

¹¹Ma təv mekeleŋ eye a gwad̄ sa:

«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay, zambad̄umay a Bəy Maduweŋ Mbəlom. Nəkurom ndo hay tebiye, zambad̄umay.[§]»

¹²Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a gwad̄ dərma:

«Ndəray ma deyeweye abəra ma hulfe i Zese.

Ma deyeweye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər tay ka neŋgeye.^{**}»

¹³Mbəlom a vəlawatay gədaŋ a ndo hay tə dzala ha ka neŋgeye. M̄a rah

kurom ha ta məŋgwese ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, k̄a dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

¹⁴Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedək faya ka gumeye wu nakə ŋgwalak eye, ka sərüm dedək lele ada ka slumeye faya mətsikatay me a zləm a siye i ndo hay, ¹⁵ane tuk na, bazlam mekeleŋ eye na, na tsikakum naha ta məge me eye hərwi ada k̄a mətsum ha gər bay. Na tsikakum naha andza niye na, hərwi ŋgwalak nakə Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶A zla ga, a pa ga ndo i məsler i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hərwi mədə ha Labara ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Na datay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hərwi ada tã dzala ha ka neŋgeye ada tã vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədaŋway a Mbəlom a yaway a gər aye. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

¹⁷Kə ge andza niye na, na sliye faya məŋgeleke ta məsler i Mbəlom nakə faya na giye ma mədzepe tə Yesu Kəriste.

¹⁸Tadə bazlam andaya mətsike na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a ge tə neŋ aye dəkdek tsa, hərwi ada n̄a həlatay ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tã rəhay ha gər. A ge andza niye na, tə bazlam neheye na tsik aye ada tə wu neheye na ge aye.

¹⁹Kə ge masuwayaŋ hay wal wal ada Məsəfəre i Mbəlom kə d̄a ha gədaŋ ŋgay. Andza niye, na d̄a ha kwa a ŋgay Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gəma i

[‡]15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50.

[¶]15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43.

[§]15:11 Dəmes hay 117.1.

^{**}15:12 Ezay 11.10.

Iliyiri.^{††} ²⁰ A seŋ mæde ha Labara Ɔgwalak eye a tøv neheye ndo hay ta sər Yesu Kəriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hərwi a seŋ madəzle gay ka mədok i ndo mekeleŋ eye bay. ²¹ A seŋ duh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na,
nəteye ta ŋgateye.

Ndo neheye ta tsəne zuk bay aye na,
nəteye ta tsəniye Labara Ɔgwalak eye.^{‡‡}»

A say a Pol mede a Roma

²² Hərwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a tøv kurom, aya ane na ye naha bay. ²³ Kə ndza məve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw dəre aye. Na huta həlay eye bay hərwi məsler. Anəke na, ma gəma neheye na, məsler ga ka ndəv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka tøv kurom tsekweŋ hərwi ada kâ vəlumeŋ gədaŋ. Ma dəba eye na, na diye a gəma i Espayoŋ ada a seŋ na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu təday, ²⁶ hərwi ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta Akay^{¶¶} aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye tə dzala lele ada dedek lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta ŋgəna tə siye i ndo hay wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vələteye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye. ²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvələtay wu

nakə məsləratay naha aye tebiye na, na diye a Espayoŋ. Na diye a dəma na, na diye naha a tøv kurom təday. ²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tə ŋgama hərwi mede naha ga nakə na zəbaku-maweje dəre aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ge ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, neŋ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, duwulumay me tə dərev kurom peteh ³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tā seŋ dəretsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tā təma wu nakə na zlatay naha aye ta məŋgwese. ³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta məŋgwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nā zəzukk bo.

³³ Mbəlom, neŋgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mā ndza tə nəkurom. Mā ge bo andza niye.

Mətsike me i Pol a ndo hay

16 Anaŋ, neŋ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ŋgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neŋgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Seŋkəre aye. ² Kə ndisl naha a tøv kurom na, təmum na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduweŋ dərmak. Təmum na andza nakə ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu həbe ta giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərmak.

^{††}15:19 Iliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gəres.

^{‡‡}15:21 Ezay 52.15.

^{¶¶}15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

³Tsikumatay ha me a Pərisil tə zal ɲgay Akelas. Nəteye tə neɲ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisə haladzay ada maa gatay sisə na, neɲ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisə. ⁵Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi maduwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi^{ss} na, neɲgeye. ⁶Na tsikay naha me a Mari, neɲgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neɲ ta nəteye ta gəs may a daɲgay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaɲ i ndo i maslaɲ hay aye na, ta məzlaɓ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neɲ bay.

⁸Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweɲ.

⁹Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neɲgeye, faya ka gəkweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰Na tsikay naha me a Apelles. Neɲgeye kə sa dəretsəseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza bəɲbəɲ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweɲ.

¹²Tsikumeɲatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ɲgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ɲgwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maduweɲ.

¹³Tsikumeɲay ha me a Rufus, ndo ɲgwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweɲ.

Na tsikay ha me a may ɲgay dərmak, neɲgeye andza may ga.

¹⁴Tsikumeɲatay ha me a Asıɲkərit ta Fəleگون ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵Tsikumeɲay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ɲgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimp as ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaɲ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷Malamar ga hay, neɲ faya na gəkumeye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ɲgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ɲgəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ɲgwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaɲ i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye duh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfedede aye. Andza niye, faya ta vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye. ¹⁹Nəkuroom na, ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sər ma kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maduweɲ aye. Dərev ga ka ɲgwas haladzay hərwi kurom ada a seɲ na, tərüm

^{ss}16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

metsehe eye hay hərwi ada kâ gum wu ɲɟwalak eye ada kâ gum mənese bay.

²⁰Mbəlom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambər ma ndərasliye na gədaŋ i Fakalaw, ma piye na a huɖ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama.

²¹Timote nakə faya ma giye məsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərmak.

²²Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Tertiyus* ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

²³Neŋ Pol faya na gwadakumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərmak. Neŋ mandza eye mə gay ɲgay ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw maɖuwulay naha me a Mbəlom mə gay ɲgay. Erast ndo məgay gər a suloy i wuzlahgəma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵Zambadəkway a Mbəlom! Neŋgeye nəte ɲgweŋ ta gədaŋ hərwi ma vəlakum-eye gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved ɲgay andza Labara ɲɟwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara ɲɟwalak eye nakay kə ɖa ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahəl niye aye. ²⁶Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ɖa ha parakka ada faya ta ɖiye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə ɖa a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwad t̄a tsəne hərwi ndo hay t̄a dzala ha ada t̄a rəhay ha gər aye. ²⁷Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom nəte ɲgweŋ. Neŋgeye tə gər ɲgay a tsah. Zambadəkway hərwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kəriste aye. M̄a ge bo andza niye!

*16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərewel i Pol.

*Makurre i ðerewel i
Pol nakə a watsatay naha a*

Koriñte hay

aye

Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte ahəl i mahəhele ɲgay masulo eye. Koriñte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalaɲ i yam hay sulo. Beke hay mə ðəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay məndze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Koriñte hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Koriñte aye ada ka ndo neheye a ðatay ha Labara ɲg-walak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a ðatay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka məndze mə walaɲ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaɲ, ada pat mekeleɲ eye mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ ðərmak.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anaɲ eye a ndəv ta labara hay ada ta mətsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Koriñte aye

1 Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neɲ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaɲ i Yesu

Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway Sosten, nəmaa tsikakum naha me. ²Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Koriñte aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ɲgay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka ðuwulumeye me a Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye. Neɲgeye na, Bəy Maduweɲ kway tebiye.

³Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ɲgama ada tâ vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vələtay aye

⁴Neɲ faya na gay naha sisəe a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ɲgama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵Ayaw dedek! Ahəl nakə ka ðzapum ta neɲgeye na, Mbəlom kə vələkum wu neheye ɲgwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vələkum tsəved ka məsəre wu neheye dedek eye ada ka slum faya məða ha wu neheye a ndo hay. ⁶Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa ðakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə ðərev kurom bəɲbəɲ lele. ⁷Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vələteye a ndo ɲgay hay aye na, wuray kwa tsekweɲ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸Mbəlom neɲgeye, ma dzəniye kurom ta gədaɲ bəɲbəɲ hus ka mandəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweɲ ma dəðiye kurom ha a sariya bay. ⁹Kâ dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ɲgway hərwi ada kâ tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ɲgay Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ

kway. Ada tađə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedek andza nakə a tsik aye.

**Ndo məpe mədzal gər hay ka
Yesu ma Koriŋte ta ŋəna**

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakuweye naha amboh ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom m̄ təra na, nəte. K̄a ŋənum ha bo m̄ walaŋ kurom bay. Dərev kurom m̄ təra nəte ada mədzal gər kurom m̄ təra nəte dərmak. ¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye m̄ gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedeŋ na, məkəde wuway andaya m̄ walaŋ kurom haladzay. ¹² A seŋ məgwadəkum na, mey? A seŋ məgwadəkum na, kwa way m̄ walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeleŋ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleŋ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.» ¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste m̄ŋgəna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazləlmbada eye hərwi kurom na, neŋ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhub kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay sisə a Mbəlom hərwi na dzəhub ndəray a yam kwa nəte m̄ walaŋ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhub a yam na, Kərispus ta Gayus dəkdek tsa. ¹⁵ Andza niye ndəray m̄ walaŋ kurom ma sliye faya mətəsike ta dzəhub ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedek ŋgway! Na dzəhub Sitefanas a yam ta ndo i gay ŋgay hay dərmak. Tađə ndo mekeleŋ eye andaya na dzəhub ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷ Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhubə

tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeŋ: «Do datay ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay.» A gwedeŋ sa: «K̄a tsik tə metsehe i ndo zezeŋ bay.» Tađə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeŋ na, məməte ŋgay nakə a mət ka mayako mazləlmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.

Gədaŋ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təriye kway ha aye na, ka sərakwa bazlam niye na, gədaŋ i Mbəlom. ¹⁹ Andza nakə tə watsa m̄ Dərewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: «Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəte eye ndaraw eye hay aye.†»

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i mändzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye məŋgay tuk? Ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətəsike me haladzay aye na, məsəre mətəsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə da ha, məsəre wu i ndo i mändzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.

²¹ Ndo i mändzibəra hay ta ŋgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ŋgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neŋgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa diye ha aye. Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.» Ane tuk na, a yay a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, nəteye a satay məŋgatay a masuwayaŋ hərwi

†1:19 Ezay 29.14.

ada nakə ta səriye ha bazlam neheye na, dedek aye. Gərek hay na, a satay məsəre Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay. ²³ Ane tuk na, nəmay faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa dawa ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləlm-badā eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.» ²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ŋgay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neŋgeye gədaŋ i Mbəlom ada neŋgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵ Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay duh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya bay» na, ta sər ha məsler ŋgay nakə tə gwad gədaŋ eye bay aye na, a ze gədaŋ tay duh.

²⁶ Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dərə i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom haladzay bay. Ndo i gədaŋ andaya haladzay mə walaŋ kurom bay ada ndo neheye tə dā a zləm aye andaya mə walaŋ kurom haladzay bay sa. ²⁷ Mbəlom a pala duh na, ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neh-eye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo i gədaŋ hay. ²⁸ Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye madəva

zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mədze tay ha ndo neh-eye lele tə dā a zləm aye. ²⁹ Mbəlom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hərwi ada ndəray mā dəslay ha gər a bo kame ŋgay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. Hərwi niye Mbəlom a dākway ha metsehe ŋgay tə həlay i Yesu. Andza məg-wedə na, Mbəlom a təra kway ha ndo ŋgwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təmakway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu Kəriste ada ka tərakwa ndo ŋgay hay. ³¹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say məge zlapay aye na, mā ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.»³

Pol a dā ha Yesu Kəriste

2 Malamar ga hay, neŋ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mədakum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay. ² Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekeleŋ eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ŋgay nakə tə dar na ka mayako mazləlm-badā eye.» ³ Ahəl nakə neŋ ka təv kurom aye na, gədaŋ ga andaya bay, zluwer a geŋ ada na dzədzar haladzay. ⁴ Ahəl nakə na dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a dākum ha ta gədaŋ i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dedek. ⁵ Hərwi niye, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste na, hərwi ka ŋgatumay a gədaŋ i Mbəlom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

³1:31 Zəba ma Zeremi 9.22-23.

⁶Ndo neheye ta sara ka tsæved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mändzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye mändzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷Sadzək bay, metsehe nakə na dəkum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, ɸa kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kə yakwa a təv mändze ŋgay nakə ta dəslay ha gər aye. ⁸Metsehe niye na, ndəray kwa nəte mə walaŋ i ndo neheye tə ləva mändzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Taɸə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweŋ kway ka mayako mazləmbada eye bay. Neŋgeye na, məzlab ŋgay a ze kwa mey tebiye. ⁹Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad: «Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wudə Mbəlom aye na[†],

a ze wu neheye ndo hay ta ŋgatay bay aye tebiye
ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰Mbəlom a ɸa ha metsehe niye na, a nəmay ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ŋgay aye na, a sər. ¹¹Maa sər mədzal gər i ndo mekeleŋ eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ŋgay eye ŋgway. I Mbəlom na, andza niye dər-mak. Maa sər mədzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ŋgay eye ŋgway, ndo mekeleŋ eye a sər bay. ¹²Məsəfəre nakə Mbəlom a vəlakway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mändzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ŋgway. Mbəlom a vəlakway na, hərwi ada kə sərakwa wu

neheye a vəlakway ta ŋgwalak ŋgay aye tebiye. ¹³Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezeŋ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa ɸawa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ŋgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedək neheye Məsəfəre faya ma ɸatay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ŋgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ŋgama bay aye, bəna taɸə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ŋgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay. ¹⁵Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ŋgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Taɸə ŋgwalak eye hay kwa ŋgwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?
Maa ɸay ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?[§]»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dər-mak.

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

3 Malamar ga hay ahəl nakə neŋ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikatəye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i mändzibəra hay hərwi nəkurom ka tsæved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ²Na tətikakum wu neheye

[†]2:9 Ezay 64.3.

[§]2:16 Ezay 40.13.

a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dəkdek, ta sliye faya mənde daf zuk bay aye. ³Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i məndzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleŋ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkəde wuway mə walaŋ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i məndzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedek nəkurom na, andza nəteye. ⁴Siye hay tə gwad tə peŋ bəzay na, a neŋ Pol, siye hay tə gwad tə pəy bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərūm andza ndo i məndzibəra hay!

⁵Apolos na, way? Ada neŋ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədakum ha bazlam ŋgay hərwi ada kâ dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a day ha mäge aye. ⁶Neŋ na, na zəv. Apolos neŋgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo məgəle ha na, bo i Mbəlom eye ŋgway. ⁷Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ŋgweŋ neŋgeye a sla mäge wu, hərwi neŋgeye a sla faya məgəle ha wu. ⁸Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ŋgay andza nakə ma hutiyeye aye. ⁹Neŋ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərūm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom dərma. ¹⁰Mbəlom kə vəleŋ tsəved ta ŋgwalak ŋgay hərwi madazlay a məsler ŋgay tə nəkurom. Neŋ na təra andza ndo nakə a sər madəzle gay, a sər məsler ŋgay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a

mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleŋ faya tsəved nā ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta dəzliye faya. Kwa way mā ge metsehe, mā dəzl faya gay na, lele. ¹¹Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleŋ eye sa bay. ¹²Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neh-eye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw. ¹³Pat nakə Mbəlom ma gat-eye sariya ŋgay a ndo hay aye na, kwa way məsler ŋgay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ŋgateye a məsler ŋgay, kwa lele kwa lele bay, ma ŋgateye. ¹⁴Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiyeye merəbe ŋgay. ¹⁵Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a dəzl aye na, ma hutiyeye merəbe ŋgay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neŋgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶Nəkurom tebiye na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ŋgay mandza eye mə nəkurom na, ka sərūm təbədew? ¹⁷Tadə ndoweye kə nas ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərma hərwi gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, tsədaŋŋa. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə dəma aye na, nəkurom.

¹⁸Ndəray mā vay gər a bo ŋgay bay. Tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dzala neŋgeye a tsah andza ndo i məndzibəra hay na, mā gər ha. Mā təra ka dəre i ndo hay duh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyeye metsehe lele eye. ¹⁹Na tsik andza niye na, hərwi wu neheye ndo i məndzibəra hay

tə dzala, tə gwad nətəye ta tsah aye na, ka dərə i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakə tə ŋga ka bo aye.**»²⁰ Ma təv mekeleŋ eye tə gwad sa: «Bəy Maduweŋ a sər mədzał gər i ndo i metsehe hay. A sər ha nətəye na, wu kəriye.††»²¹ Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, ndəray m̄a zlapa tə wu nakə ndo mekeleŋ eye a ge aye bay. Sərum ha na, wu hay tebiye na, i kurom düh. ²²Neŋ Pol, Apolos ada Piyer, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mändzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərma. ²³Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neŋgeye i Mbəlom.

Ndo i maslaŋ i Kəriste hay

4 Sərum ha, nəmay na, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahəl niye na, a nəmay hərwi ada nəmāa datay ha a ndo hay. ²Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neŋgeye m̄a təra na, ndo i dedək. ³Neŋ na, tadə faya ka ŋgəluweŋ-eye bəzay ka wu na, kwa tsekweŋ wu-ray a geŋ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgəleŋeye bəzay neŋ ndo i dedək tsukudu neŋ ndo i dedək bədaw na, niye na, wuray a geŋ mə bo bay dərma. Kwa neŋ eye na geye sariya a gər bay. ⁴Neŋ na, na sər wuray nakə mə neŋ na may ha mənese a gər ga aye bay. Ane tuk na, andza məgwede mənese andaya fagaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gər ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay. ⁵Hərwi niye həlay eye kə ndislew zuk bay na, k̄a gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bəy Maduweŋ Yesu ma

maweye na, ma bəziye ha wu neheye anəke ma ləvoŋ aye parakka mə dzay-dzay. Wu nakə ndo hay tə dzala mə gər tay aye na, ma bəziye dərma. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadeye kwa a way hərwi məsler nakə a ge aye. Tadə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadeye haladzay. Tadə a ge tsekweŋ na, Mbəlom ma zambadeye tsekweŋ.

⁶Malamar ga hay, na dākum ha wu neheye ka neŋ ta Apolos aye na, hərwi madzəne kurom hərwi ada k̄a tətikum wu nakə mə dəma aye. A seŋ na, pumay bəzay a bazlam i Mbəlom lele. Andza niye, k̄a gum zlapay ta ndo siye hay bay ada k̄a kətsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷Nəkar nakə ka dzala mə gər yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bədaw? Tadə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gədaŋ yak na, hərwi mey?

⁸A'əhəŋ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərüm ndo neheye zlele eye tsiy ka tsəved i Mbəlom aye na gwad! Ka gwadum nəkurom na, bəy hay. Nəmay na, bəy eye hay təbey. Tadə nəkurom bəy eye hay ka dərə i Mbəlom ta dedək na, həbe lele hərwi ada nəmay ndo i maslaŋ i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bəy hay dərma. ⁹Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dərə ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma təv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tə gəs tay ha tə gatay sariya, ta diye tay hay mata kəde tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hərwi nəmay ka dərə i ndo i mändzibəra hay ada kwa ka dərə i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo mäge dərətsətseh hay hərwi ada ndo i mändzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay t̄a zəba famaya andza wu

**3:19 Zob 5.13.

††3:20 Dəmes hay 94.11.

mäge həbəđ. ¹⁰ Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahañ hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hərwi nəkurom madzapa eye tə Kəriste. Ndo hay tə dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədañ eye hay. Nəmay na, ndo hay tə kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gər. ¹¹ Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam a gamay dərma. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dərətsətseh haladzay, gay may andaya məhəne mə dəma bay, nəmaa təra ndo madzəda eye hay. ¹² Nəmaa ge məsler ta gədañ may hərwi məhute wu mən-day. ¹³ Ndo hay faya ta tsadəmeye na, nəmaa duwulay me a Mbəlom hərwi ada m̄ pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameye dərətsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nəmaa tsikatay bazlam ləfedede eye dūh. Ndo hay tə dzala nəmay ka dərə i ndo i məndzibəra hay na, andza kwasukwalay kəriye. Hus bəgom tə dzala na, nəmay nəmaa təra andza wu neheye ndəluḅ eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ŋgay hay

¹⁴ Wu nakə na watsa kanañ aye na, na watsakum hərwi məpakum horoy a dərə ka wu nakə ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hərwi nəkurom wawa ga neheye na wudə kurom haladzay aye. A señ mədakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta dəkum ha məpay bəzay a Yesu Kəriste bəbay na, bəba kurom hay haladzay bay. Bəba kurom na, nəte. Neñ na təra bəba kurom na, hərwi maa dəkum ha Labara ŋgwalak eye na, neñ ada nəkurom ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste. ¹⁶ Bəba

kurom na, neñ sa, faya na gakumeye ambəh, tərūm andza neñ. ¹⁷ A señ na, gum andza niye. Hərwi niye na sləriye naha Timote ka təv kurom hərwi ada m̄ ye naha m̄ makum ahaya a gər mede ga ka tsəved i Yesu Kəriste. Wu nakə ma diye naha ma tətikakumeye na, wu nakə na tətikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neñgeye wawa ga, na wudə na haladzay. Ada neñgeye na, ma giye məsler i Bəy Maduweñ Yesu ta tsəved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siye i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka təv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diye naha sa bay, hərwi niye faya ta dəslyay gər a bo tay.

¹⁹ Ane tuk na, tadə Bəy Maduweñ kway kə vələñ tsəved na, na diye naha bəse. Na ndisl naha na, na səriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zəbiye fataya təday. Na səriye ha ta tsikawa na, bazlam kəriye tsa tsukudū ta huta gədañ i Mbəlom dāw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hərwi mələve i Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye. A sər bo na, ma gədañ bəna mə bazlam hay kəriye dəkdek tsa bay.

²¹ A sakum na, wuyə mey? Ahəl nakə aza na diye naha aye na, a sakum n̄ zla naha mandalaḅa ka həlay hərwi makəte kurom ha dāw? Kəgəbay ka mbədumeye ha dərəv kurom ada neñ na diye naha tə bazlam ləfedede eye hərwi mədakum ha na, na wudə kurom dāw?

Wu nakə a ge horoy mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye

5 Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeye wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tə gwedəñ na, ndo ta həna ta ŋgwas i bəba ŋgay. [¶]

² Ada ka dəsłumay ha gər a bo dūh

¶4:12 Məsler hay 18.3.

¶5:1 Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1.

na, kəkay? Tuwum düh hærwi mænese kurom. Ndo nakə faya ma giye andza niye ka gərūm ha na, kəkay? ³Neñ na, na ge na sariya eye tsiy andza nəkway ka bo dziye. Neñ mə walañ kurom bay, ane tuk na, dærev ga mandza eye tə nəkurom. ⁴Na ge sariya nakay ta gədañ i Bəy Maduweñ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dærev ga ma ndziye tə nəkurom. Gədañ i Bəy Maduweñ kway Yesu ma ndziye tə nəkurom dərma. ⁵Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlūmay ha ndo niye a həlay i Fakalaw hærwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hærwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bəy Maduweñ kway Yesu ma maweye.

⁶Ka dəsłumay ha gər a bo na, hærwi mey? Məfəsłay ha gər a bo na, lele bay. «Gəde tsekweñ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərūm təbədew? Andza niye mezeleme tsekweñ na, ma nasiye wu na, ka sərūm təbədew? ⁷Zlum na mezeleme niye andza gəde abəra mə walañ kurom hærwi ada kâ tərūm tsədañña andza wu nakə gəde faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədañña hærwi kə kəd təbañ hærwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neñgeye. Təbañ eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət hærwi kway aye.^{§§} ⁸Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wəfeye, gəde mâ ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədañña eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dærev kway peteh*. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gəde niye.

⁹Mə derewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadakum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye

madama aye bay.» ¹⁰Na tsik andza niye na, ka ndo i mändzibəra hay bay. Hærwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nət-eye ndo i mändzibəra hay. Məñgədatay hærwi mədzepe ta nəteye bay na, həbe ka deyumeye abəra ma mändzibəra. ¹¹A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa düh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad neñgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta neñgeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka mändzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ŋgənumeye ta nəteye aye bay.

¹²Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neñ tədew? Nəkurom dərma na, ka gumat-eye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walañ kurom.†»

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

6 Tadə faya ka tərūmeye mə walañ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hærwi mey? Mata ŋgənakum ha sariya düh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka

§§5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21.

*5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3.

†5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

Yesu na, ka sɛrum tɛbɛdɛw? Kɛ ge dɛh mata gatay sariya a ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye nɛkurom tuk na, ada ka sɛrum mɛge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kɛkay? ³Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbɛlom hay nɛkway na, ka sɛrum tɛbɛdɛw? Kɛ ge andza niye na, ka ŋgɛnakweye ha sariya a bo ka mɛndzibɛra bɛna kemey? ⁴Tadɛ ka tɛrum mɛ walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka tɛv i ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye na, kɛkay? Nɛteye na, wuray kɛ dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tɛ ŋgɛnakum ha sariya na, ma kɛkay? ⁵Horoy a gakum tɛbɛdɛw? Ndo nakɛ a tsah ma tsikakumeye me a zlɛm aye na, andaya mɛ walaŋ kurom ndo mɛpay bɛzay a Yesu Kɛriste hay tɛbɛdɛw? ⁶Ndo mɛpay bɛzay a Yesu ma wudiye ka malamakar nakɛ faya ma pay bɛzay a Yesu andza nɛŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka tɛv i ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye ka wudawum.

⁷Ka wudumeye ka bo mɛ walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mɛ walaŋ kurom na, ka dɛdum abɛra ka tsɛved i Mbɛlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mɛnese aye. Tadɛ ta kɛlakum na wu kurom na, gɛsum dɛrev, kɛ wudum fataya bay. ⁸Ane tuk na, ka gɛsum dɛrev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay dɛh. Faya ka kɛlumeye wu i ndo hay, kwa nɛteye malamakar kurom hay ka tsɛved i Mbɛlom bɛbay na, faya ka kɛlumeye tay ha. ⁹Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bɛy i Mbɛlom bay na, ka sɛrum tɛbɛdɛw? Kɛ vumay gɛr a bo kurom bay. Sɛrum ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta hɛniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tɛ zla haslɛka ta tɛra ha andza ŋgwas eye, ¹⁰ndo makɛle wu i ndo hay, ndo mɛge dɛre ka wu i ndo, ndo mɛkway eye hay, ndo mɛt-

sadɛtay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gɛdaŋ, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bɛy i Mbɛlom bay. ¹¹Ahɛl niye na, siye i ndo hay mɛ walaŋ kurom tɛ gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Mɛsɛfɛre i Mbɛlom nakɛ faya ka dɛslakweye ha gɛr aye kɛ pɛsakum ha mezeleme kurom ada ka bara kurom. Kɛ pala kurom hɛrwi ada kɛ tɛrum ndo i Mbɛlom hay. Ka tɛra kurom hay tsɛdaŋna kame i Mbɛlom. A ge andza niye na, hɛrwi ka pum mɛdzal gɛr ka Bɛy Maduweŋ Yesu Kɛriste.

Bo na, hɛrwi mazambadɛy a Mbɛlom

¹²Ndo siye hay mɛ walaŋ kurom tɛ dzala mɛ gɛr tay na: «Tsɛved andaya ka mɛge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hɛrwi kurom bay. «Tsɛved andaya ka mɛge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a sɛŋ matɛre beke i wu bay. ¹³Ka gwadum sa: «Mbɛlom a ge wu mɛnday na, hɛrwi huɛ, a ge huɛ hɛrwi wu mɛnday dɛrmak.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbɛlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbɛlom a lambad bo na, hɛrwi mɛge ha madama bay. A lambad na, hɛrwi ada kɛ dɛslakway ha gɛr a Bɛy Maduweŋ kway dɛh, hɛrwi nɛŋgeye faya ma tsɛpiye bo kway. ¹⁴Mbɛlom kɛ lɛtse ahaya Bɛy Maduweŋ kway Yesu abɛra ma mɛdahaŋ. Mɛ lɛtsakway ahaya abɛra ma mɛdahaŋ ta gɛdaŋ ŋgay dɛrmak. Ka lɛtsakweye abɛra ma mɛdahaŋ tɛ slo i bo kway tebiye. ¹⁵Nɛkurom siye i bo i Yesu Kɛriste na, ka sɛrum tɛbɛdɛw? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu mɛvɛlay ha a ŋgwas mɛge madama dɛw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶Ka sɛrum bɛdɛw? Ndoweye kɛ vɛlay ha bo ŋgay a ŋgwas mɛge madama na, nɛteye sulo ta tɛra bo nɛte. Andza nakɛ tɛ watsa mɛ Derewel i Mbɛlom, Mbɛlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta tɛriye bo

näte.[‡]»¹⁷ Ane tuk na, ndo nakə kə vəlay ha bo ɲgay a Bəy Maduweɲ Yesu aye na, neɲgeye ta Bəy Maduweɲ, dərev tay näte.

¹⁸Hərwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ɲgay. ¹⁹Bo kurom na, gay i mədəslay ha gər a Məsəfəre Tsəfəɲna eye na, ka sərüm bədfaw? Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsəfəɲna eye ada ma ndziye mə dərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. ²⁰Mbəlom a mbəda kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəslumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

Bazlam i məzle bo

7 Anəke na, na mbədəkumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsuməɲew a dərəwel aye. Ayaw! Tadə hasləka kə zla ɲgwas bay na, kə ge lele. ²Ane tuk na, lele eye na, hasləka mâ zla ɲgwas ada ɲgwas mâ ye a zal hərwi ada tâ ge madama bay. ³Hasləka mâ kərah məhəne ta ɲgwas ɲgay bay, ɲgwas dər-mak mâ kərah məhəne tə zal ɲgay bay. ⁴Bo i ɲgwas na, i ɲgay eye ɲgway bay. Bo ɲgay na, i zal ɲgay dər-mak. Bo i hasləka bəbay na, i ɲgay eye ɲgway bay. Bo ɲgay na, i ɲgwas ɲgay dər-mak. ⁵Andza niye, hasləka ta ɲgwas ɲgay na, tâ kərah ha a bo məhəne bay. Tadə agəna nəteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay məndze tsekweɲ tsa hərwi maɲuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal məndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gər hərwi nakə ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶Wu nakə na tsikakum ka məzle bo aye na, na tsikakum na, gum tə ku-

toɲ bay. Tadə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay. ⁷Tadə neɲ na, na gwadiye ɲgama ndo hay tebiye tâ ndza andza neɲ ze ɲgwas. Ane tuk na, ta dedək ma giye lele bay hərwi Mbəlom a vəl ɲgwalak kwa a way andza nakə a say məge aye. Ndo siye hay a vəlatay gədaɲ məpay bəzay ta ɲgwas. Ndo mekeleɲ eye hay tə sər məndze ze ɲgwas ta gədaɲ i Mbəlom.

⁸Anəke, neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ɲgwas ta nəkurom neheye ka zlum ɲgwas zuk bay aye. Neɲ faya na gwadəkumeye: Lele na, ndzum andza neɲ. Kâ zlum ɲgwas bay, nəkurom ɲgwas hay bəbay kâ yum a zal bay. ⁹Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya məndze tətə bay na, hasləka mâ zla ɲgwas, ɲgwas mâ ye a zal. ɲgama hasləka mâ zla ɲgwas, ɲgwas dər-mak mâ zla zal tə bə-malə nakə bər i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nəteye ta ɲgwas tay hay aye, kəgəbay nəteye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neɲ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. A gwad: ɲgwas mâ gər ha zal ɲgay bay. ¹¹Kə ge ɲgwas eye kə gər ha zal ɲgay na, mâ zla zal mekeleɲ eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, mâ ma ta dəba ka təv i zal kurre eye tâ ma ka bo. Hasləka dər-mak mâ həhar na ɲgwas ɲgay bay.

¹²Anəke na tsikateye naha a ndo mekeleɲ eye hay nakə agəna ɲgwas kə dzala ha ka Yesu bay nəteye mandza eye aye. Maa tsik na, neɲ bəna Bəy Maduweɲ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweye ɲgwas ɲgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka təma məndze tə neɲgeye na, mâ həhar na bay. ¹³Hərwi ɲgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dər-mak. Tadə zal ɲgay kə dzala ha ka Yesu bay ada

[‡]6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

taďa a say mǎndze ta ŋgwas ŋgay na, ŋgwas mǎ kǎrah mǎndze mǎ gay ŋgay bay. ¹⁴Na tsik andza niye na, hǎrwi zal ŋgay nakǎ kǎ dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neŋgeye i Mbǎlom hǎrwi ŋgwas nakǎ a dzala ha ka Yesu aye. Hǎrwi ŋgwas nakǎ kǎ dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dǎrmak. Kǎ ge zal mapa gǎr eye ka Yesu na, ŋgwas ŋgay na, i Mbǎlom dǎrmak. Taďa kǎ ge andza niye bay na, wawa tay ta tǎriye andza ndo neheye tǎ sǎr Mbǎlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nǎteye ta tǎra andza niye bay, Mbǎlom kǎ pa tay hay a walaŋ i ndo ŋgay hay.

¹⁵Kǎ ge ndoweye kǎ dzala ha ka Yesu bay, taďa a say mǎgǎr ha ndo neŋged na, mǎ ye. Taďa kǎ gǎr ha, ki ye ŋgway na, haslǎka kǎgǎbay ŋgwas, mǎ dzala wuray bay. Hǎrwi ŋgay na, mǎnese andaya bay. A yay a gǎr a Mbǎlom hǎrwi ada kǎ ndzum zay. ¹⁶A nǎkar ŋgwas mapa gǎr eye ka Yesu, taďa Mbǎlom ma tǎmiye ha zal yak hǎrwi yak na, ka sǎr ďaw? A nǎkar zal mapa gǎr eye ka Yesu, taďa Mbǎlom ma tǎmiye ha ŋgwas yak hǎrwi yak na, ka sǎr ďaw? Ka sǎr bay tebiye.

Ndzum andza nakǎ Mbǎlom a zalakum aye

¹⁷Ane tuk na, kwa way mǎ pay bǎzay a tsǎved naď Bǎy Maduweŋ a vǎlay aye ada mǎ ndza andza nakǎ ahǎl niye a zalayaw hǎrwi ada mǎ pay bǎzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakǎ neŋ faya na tǎtikateye a ndo hay ma mǎhay gǎr i ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu aye.

¹⁸Taďa Mbǎlom a zalaka nǎkar maďǎsa bo eye na, ndza maďǎsa bo eye. Kǎ ge taďa Mbǎlom a zalaka nǎkar maďǎsa bo eye bay na, kǎ gwaf «Na ďasiye bo» bay. ¹⁹Agǎna nǎkar maďǎsa bo eye, kǎgǎbay agǎna nǎkar maďǎsa bo eye bay na, kame i Mbǎlom na, nǎte. Wu nakǎ ma giye ŋgama mǎ ďoma aye

na, andaya bay. Wu nakǎ ma dzǎniye kame i Mbǎlom aye na, mǎrǎhay ha gǎr a bazlam i Mbǎlom mapala eye. ²⁰Kwa nǎkar kǎkay, kǎkay na, Mbǎlom a zalaka ka mǎndze andza niye.

²¹Agǎna Mbǎlom a zalaka ahǎl niye nǎkar beke eye na, mǎ dzǎma kar bay. Ane tuk na, taďa ka hutiiye tsǎved matǎre ndo barbarra eye ka lǎviye gǎr yak aye na, lele dǎrmak sa tsa. ²²Na gwaf taďa nǎkar beke eye kǎ dzǎma wuray bay na, hǎrwi taďa ahǎl niye Bǎy Maduweŋ Yesu Kǎriste a zalaka nǎkar beke eye na, sǎr ha Bǎy Maduweŋ Yesu Kǎriste kǎ tǎma kar ahaya abǎra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakǎ beke eye bay Bǎy Maduweŋ Yesu Kǎriste a zalay ka mǎpay bǎzay aye na, ka tǎra beke i Kǎriste. ²³Nǎkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbǎlom a mbǎďa kurom ahaya na, tǎ wu nakǎ tsakala eye haladzay aye. Nǎkurom na, ndo ŋgay hay. Hǎrwi niye kǎ pumay bǎzay a mǎdzal gǎr i ndo hay andza nakǎ beke hay faya ta pay bǎzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye. Kwa way mǎ ndza andza nakǎ ahǎl niye Mbǎlom a zalay aye. Mǎ ndza kame i Mbǎlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵Anǎke na, neŋ faya na tsikiye ka haslǎka neheye ta zla ŋgwas zuk bay ada tǎ dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakǎ na tsikiye aye na, Bǎy Maduweŋ Yesu a tsikeŋ bay. Na tsikiye na, wu nakǎ na dzala mǎ gǎr ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye mǎpe faya mǎdzal gǎr hǎrwi neŋ na, ndo dedek eye kame i Mbǎlom ta gǎdaŋ i Bǎy Maduweŋ Yesu.

²⁶Na zǎba ka ďǎretsǎtseh nakǎ faya ka sakweye a hǎlay nakay anǎke aye, na dzala na, lele mǎndze andza nakǎ tǎ ndzawa aye. ²⁷Kǎ ge ka zla ŋgwas tsiy na, kǎ hǎhar na bay. Taďa ka zla ŋgwas

zuk bay na, ndza andza niye, kâ pëla tsæved ka mæzle ŋgwas bay. ²⁸Ane tuk na, kwa tadë haslëka kë zla ŋgwas bëbay na, kë ge mænese bay. Tadë dem kë zla zal na, kë ge mænese bay dërmak. Ane tuk na, sërum ha na, ndo neheye ta ŋgwas tay hay aye kægëbay të zal tay hay aye na, faya ta siye dëretsätseh haladzay ka mändzibëra. Hërwi niye na gwad lele mändze ze mæzle ŋgwas kægëbay ze mæzle zal hërwi ada kâ hutakwa dëretsätseh bay.

²⁹Malamar ga hay, gër i bazlam nakë a seŋ mätsikakum aye na, anaŋ: Hëlay nakë Mbëlom a vëlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hërwi ma dazlay anëke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ŋgwas aye ta ndza ka tsæved i Mbëlom andza i ndo neheye ta zla ŋgwas bay aye. ³⁰Ndo neheye faya ta tuwiye na, tã gay mësler a Mbëlom andza nëtëye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ŋgwasiye na, tã gay mësler a Mbëlom andza nakë nëtëye faya ta ŋgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta sækëmiye wu hay aye na, tã zëba faya ka wu nakë ta sækëm aye andza wu këriye. ³¹Ndo neheye faya ta giye mësler të wu i mändzibëra aye na, tã ndza andza nakë nëtëye faya ta giye ha mësler të wu niye hay bay aye, hërwi mändzibëra nakay anaŋ mandza eye anëke na, ma ndëviye.

³²A seŋ na, kâ dzalum wuray bay. Ndo nakë ŋgwas andaya faya bay aye na, ma piye mädzal gër ŋgay tebiye ka mësler i Bëy Maduweŋ Yesu. Ma giye andza niye na, hërwi neŋgeye mã yay a gër a Bëy Maduweŋ Yesu. ³³Ndo nakë ta ŋgwas aye neŋgeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibëra. A say mäge na, wu nakë a yay a gër a ŋgwas ŋgay aye. ³⁴Andza niye mädzal gër ŋgay na, sulo. Ŋgwas na, andza niye dërmak. Ŋgwas nakë zal ŋgay andaya bay aye të dem nakë ki ye a zla zal zuk bay ta pa mädzal gër tay ka mësler i Bëy Maduweŋ Yesu. A sa-

tay mävëlay ha dërev tay të bo tay a Mbëlom. Ŋgwas nakë zal ŋgay andaya neŋgeye a dzala na, ka wu i mändzibëra, a say mäge wu nakë a yay a gër a zal ŋgay aye.

³⁵Na tsikakum andza niye hërwi madzëne kurom düh bëna hërwi mägakum me bay. A seŋ düh na, mede kurom mã ge lele ada kâ pumay bëzay a Bëy Maduweŋ të dërev kurom peteh.

³⁶Anëke na tsikiye na, ka gawla ta mädel ŋgay. Tadë gawla a zëba faya a say mädel ŋgay ka zal ada ma geye mænese na, tã zla bo. Tã ge mænese bay.

³⁷Ane tuk na, tadë gawla kë dzala ta dedek düh ma zliye mädel ŋgay bay na, ada tadë a dzala të dërev ŋgay peteh ndëray a gay me ka mæzle bay, bo ŋgay eye a dzala ŋgway ada ma sliye mändze tëta na, a ge niye na, lele. ³⁸Andza niye, ndo nakë kë zla dahëlay aye na, kë ge lele. Ndo nakë kë zla dahëlay bay aye na, kë ge lele haladzay sa tsa.

³⁹Ŋgwas të zal ŋgay ta ndziye na, huya. Tadë zal ŋgay kë mät na, ma sliye faya mæzle zal mekeleŋ eye andza nakë a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo mëpa gër eye ka Yesu. ⁴⁰Neŋ na dzala, mã ndza mahëŋgeye, hërwi ma ta ndziye ma sifa ta mængwese eye ma ziye nakë neŋgeye të zal aye düh. Wu nakë na tsik aye na, sër ha maa deŋ ha na, Mësëfëre i Mbëlom.

Wu nakë makëday a kule aye

8 Matsätsehe kurom nakë ka tsät-sahum hërwi slo nakë ta tawal ha kule aye na, ta dedek nëmaa sër ha tebiye andza nakë ka tsikum aye. Ane tuk na, mësëre wu na, ndo hay ta dës-lay ha gër a bo. Düh wu nakë ma dzëniye ndo hay hërwi ada kâ yakwa kame kame aye na, mawude bo nakë ka wudakweye bo näte näte më walaŋ kway aye. ²Tadë ndoweye kë dës-lay ha gër a bo ada a dzala më gër ŋgay neŋgeye, a sër wu hay

na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ŋgay andza niye təbey aye na, a wuda Mbəlom duh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədakweye bay tsukudu ka həpədakweye dāw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anaŋ: Ka sərakwa ha kule na, wu dedek eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nətə ŋgweŋ bəna siye hay andaya bay. ⁵Dedek, siye i ndo hay tə gwad na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka məndzibəra. Ka nətəye na, dedek mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nətə ŋgweŋ tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka məndzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nətə tsa dərma. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wedəye na, tə həlay ŋgay.

⁷Ane tuk na, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nətəye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese. ⁸Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənday na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹Nəkurom, ka sərūm ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra

ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedek aye, tadə ndo nakə gədaŋ ŋgay andaya zuk bay kə ŋgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərma bədaw? ¹¹Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədaŋ andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ŋgay aye. ¹²Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzal gər ŋgay. Ka nasay na, a malamar yak dəkdek bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ŋgway. ¹³Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dafə sa bay, hərwi a seŋ malamar m̄a dəd abəra ka tsəved bay.

Pol a dā ha məndze ŋgay

9 Zəbum ka məndze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərūm bədaw? Neŋ na ŋgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dərə ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ŋgay mə walaŋ kurom aye bədaw? ²Kwa tadə ka dərə i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərūm ha. Ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara ŋgwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³Hərwi ndo neheye ta meŋgeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumeŋgeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵Neŋ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ŋgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə

siye i ndo i maslañ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdek daw? ⁷Tadə ndoweye neñgeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənday a gər ñgay daw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənwaw na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸Wu neheye na tsik aye na, mədzal gər i ndo zezeñ dekdek tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dərma. ⁹Mawatsa eye mə derewel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kə pay wu ka bazlam bay, gər ha m̄ həpəd wu mənday. ¹⁰» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dekdek dedek daw? ¹⁰Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, m̄ pa mədzal gər ta dedek ma hutiiye madagər ñgay. Ndo nakə faya ma kəzliye daw aye, m̄ pa mədzal gər ta dedek ma hutiiye wu mənday. ¹¹Ah lele! Nəmay na, nəmaa dəkum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiiye wu neheye ka məndzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bədaw? ¹²Tadə ta dedek siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərma bədaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dəma hərwi a say mäge wu nakə ma ñgərəzliye na Labara ñgwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³Sərūm ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəslay ha gər

a Mbəlom aye na, faya ta hutiiye wu mənday tay mə dəma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərma. ¹⁴Ndo neheye faya ta diye ha Labara ñgwalak eye na, andza niye dərma. Bəy Maduweñ kway Yesu a gwad ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara ñgay aye.[§]

¹⁵Kwa tadə andza niye bəbay na, neñ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kə slərumeñew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ñgama n̄ mət. Ndəray m̄ neseñ ha məñgwese ga bay. ¹⁶Labara ñgwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vəleñeye tsəved mäge ha zlapay bay. Maa geñ faya kutoñ na, Yesu. Na dā ha bay na, dərətsətseh ka gər ga. ¹⁷Tadə neñ eye na dzalay a gər ga na dətay ha labara wefeye a ndo hay na, hafe ta vəleñeye merəbe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neñ na zla tə gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vəleñ hərwi ada n̄ ge. ¹⁸Kə ge andza niye na, merəbe ga na, wuye mey? Merəbe ga na, faya na diye ha Labara ñgwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tā vəleñ faya wu bay. Na sliye faya matsətsehe ndo tā vəleñ wu hərwi Labara ñgwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a señ bay.

¹⁹Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya mələveñ gər bay. Ane tuk na, na təra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tā yaw tā pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ Yesu. ²⁰Neñ mə walañ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada n̄ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweñ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədañ ñgay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neñ m̄

[¶]9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

[§]9:14 Zəba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

walaŋ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ. ²¹ Ahəl nakə neŋ mə walaŋ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ dərma. Andza məgwede neŋ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neŋ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste. ²² Ahəl nakə neŋ ta ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tã huta gədaŋ ka təv i Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə neŋ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nâ təma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara ŋgwalak eye mã ye kame kame. Mbəlom mã pa fagaya ŋgama, ka neŋ ta ndo ŋgay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəbe i mahway ŋgay. Neŋ faya na gwadəkum-eye: Gum gədaŋ andza ndo mahway hay hərwi ada kã hutum merəbe kurom dərma. ²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta ndufiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neŋged aye ada ma hutiyə merəbe ŋgay aye. Ane tuk na, merəbe ŋgay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i

Mbəlom hərwi ada kã hutakwa merəbe nakə ma nasiye dafə bay aye. ²⁶ Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ŋgay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay. ²⁷ Neŋ eye na geyə dəretsət-seh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseŋ-eye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha mändzibəra aye na, neŋ ndo məde ha bazlam ŋgay a ndo hay nã təra ndo i dəba bay.

Israyel hay mə makukulek

10 Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a seŋ na, mã makumaw a gər. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.**

² Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhuḥ tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi ada tã təra nəteye madzapa eye tə Musa.

³ Nəteye tebiye ta nda wu mənday eye nəte nakə a yaw mə mbəlom aye††, ⁴ ada nəteye tebiye ta sa yam eye nəte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. ⁵ Kwa tadə ta ŋgatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.¶¶

⁶ Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vəlakweye matətike hərwi ada bor i bo kway mã ye kway ha ka məge mənese

**10:1 Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29.

††10:3 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35.

‡‡10:4 Məpesle 20.8-11.

¶¶10:5 Məpesle 14.16, 23, 29-30.

andza nēteye bay.^{§§ 7} Siye hay mē walaņ tay tē dēslay ha gēr a kule. Andza niye, tē watsa a dērewel i Mbēlom na, tē gwad: «Ndo hay tē ndza, tē nda wu mēnday ada tē sa wu mēsay. Tsa na, tē lētse hērwi mēge hēbad tē mēdēslay ha gēr a kule.*» Nēkurom na, kâ tērūm ndo i kule hay andza siye i ndo neheye mē walaņ tay aye bay. Nēteye ta mēt ada Mbēlom a kēd tay ha pat eye nēte gwezem kuro kuro sulo gēr eye mahkar hērwi nakē tē ge madama aye.[†] ⁹Nēkway na, kâ dza-kwa ha Mbēlom andza siye i ndo neheye mē walaņ tay tē dza ha Mbēlom aye bay. Dēdōe a dza tay ha ada ta mēt hērwi nakē tē ge andza niye aye. ¹⁰Kâ guņguzum ka Mbēlom andza siye i ndo neheye mē walaņ tay, ta guņguzay a Mbēlom aye bay. Nēteye niye na, gawla i Mbēlom nakē a kēdawa ndo hay aye kē kēd tay ha hērwi nakē ta guņguz aye.

¹¹Wu neheye tebiye a ge bo aye na, mēgatay daf a ndo hay hērwi ada tā ge metsehe. Tē watsa na wu neheye a Derewel i Mbēlom na, hērwi ada kâ tētikakwa wu neheye, nēkway neheye mandza eye mē hēlay nakē mazlambar mēndzibēra ma ndēviye aye. ¹²Hērwi niye, ndo nakē a dzala mē gēr ņgay nēņgeye malētsa eye duwirre lele aye na, mā ge metsehe bēna ma ta dēdiye. ¹³Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbēlom na, ma dzēniye kway andza nakē a tsik aye. Tadē Fakalaw kē say ma dziye kurom ha na, tē wu nakē ma ziye gēdaņ kurom aye na, Mbēlom ma vāleye tsāved bay. Mbēlom ma vēlakumeye gēdaņ mēsē-

may naha a mēdze i fakalaw nakē ma dziye kurom ha aye.

¹⁴Malamar ga neheye na wudā kurom haladzay aye, hērwi niye nēņ faya na gwadākumeye: Mbēdūmay dēba a mēdēslay ha gēr a kule. ¹⁵Na tsik niye na, a nēkurom ndo neheye ka dzalum gēr lele aye. Dzalum gēr ka wu nakē na tsikakum aye na, dedēk tsukudū dedēk bēdāw? ¹⁶Ahēl nakē nēkway faya ka ndayakweye wu mēnday i Bēy Maduweņ ka tēv manōte eye ada ahēl nakē ka gawakway naha sisce a Mbēlom hērwi mēse wu nakē ka sawakwa ma gēvet aye na, nēkway tē Yesu Kēriste madzapa eye hērwi bambaz ņgay bēdāw? Ahēl nakē ka ņgēnakweye nēņ ada faya ka ndayakweye[‡] aye na, nēkway madzapa eye tē bo i Yesu Kēriste bēdāw? ¹⁷Nēkway haladzay, ane tuk na, ka tērakwa andza bo nēte hērwi ka ņgēnakwa nēņ eye nēte.

¹⁸Mum ahaya mēdzal gēr kurom ka Israyel hay tēday. Tē kēdawa wu hay ka tēv mēvēlay wu a Mbēlom. Ndo neheye ta hēpēdāwa slo niye na, nēteye madzapa eye ta Mbēlom.

¹⁹A nēņ mēgwēde na, mey? Andza mēgwēde kule tē slo ņgay niye na, wu lele eye hay dāw? ²⁰A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sērūm ha ndo neheye tē sēr Mbēlom bay tē kēd aye na, tē kēdatay a fakalaw hay bēna a Mbēlom bay. A nēņ na, nēkurom ka dzapum tē fakalaw hay dūh bay!

²¹Ka zlumeye gēvet i Bēy Maduweņ Yesu Kēriste ka sumeye ha wu mēsay ada ka mbēdūmeye bo vērēlēh ka zlumeye gēvet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mēnday i Bēy Maduweņ i Yesu Kēriste ada ka mbēdūmeye bo vērēlēh

§§10:6 Mēpesle 11.4, 34.

*10:7 Madayaw abēra ma Ezipt 32.6.

†10:8 Zēba mē Mēpesle 25.1-9.

‡10:16 Luka 22.19; 1 Koriņte hay 11.23-26.

ka ndayumeye i fakalaw hay dərmaḱ na, ma giye bo bay. ²²Ka gakuwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweñ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neñgeye ta gədañ daw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³Ndo siye hay mə walañ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴Kwa way mā pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kā pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dekdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweñ mā gakuwa faya me bay, səkəmə, həpəduḱ. ²⁶Sərum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweñ.»

²⁷Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ñgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta wəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukufu faya ka giye lele du na, mā dzəma kar bay. ²⁸Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kā həpəd bay. Ka həpəd na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye. ²⁹Na tsik niye na, ka wu nakə neñgeye ma dzaliye mə gər ñgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweye ma gwadiye: «Neñ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedəneye: “Kā nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekeleñ eye” na,

hərwi mey? ³⁰Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meñgeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹Wu nakə a señ mətsikakum aye na, anañ: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambaday ha a Mbəlom aye. ³²Kā gum wu nakə ma dədiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kā dəduḱ ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay. ³³Gum andza neñ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a señ na, mā yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neñ eye bay. Duh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mā təma tay ha.

11 Tərum andza neñ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ñgwas hay kame i Mbəlom

²Neñ faya na zambadakumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³A señ na, sərum ha dərmaḱ. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ñgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴Tadə hasləka ma duwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a day ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsaday a Yesu Kəriste nakə bay ñgay aye. ⁵I ñgwas na, ahəl nakə faya ma duwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a day ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərəkəd a gər na, ka tsaday a

[†]10:26 Derewel dəmes hay 24.1.

haslæka nakæ bøy ñgay aye. A ge horoy andza i ñgwas nakæ mahæza gær eye. ⁶ Ñgwas nakæ a say mæbere dærkæd a gær bay aye na, wal wal tæ mædæse abæra ka mækwetse bay. Tædæ ñgwas kæ dæs abæra ka mækwets ñgay kægəbay a hæz na gær na, ka særakwa niye na, wu nakæ ma geye horoy aye. Kæ ge andza niye na, mâ gær ha gær kəriye bay, mâ þar a dæma dærkæd. ⁷ Tædæ haslæka ma duwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abæra ma gær hærwi Mbəlom a ge na na, ka mandzækit bo ñgay. Ma bæziye ha mæzlaþ i Mbəlom nakæ a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ñgwas ma bæziye gædañ i haslæka. ⁸ Særum ha, Mbəlom a ge haslæka na, a ge tæ bo i ñgwas bay. A ge ñgwas duh na, tæ bo i haslæka. ⁹ Sa na, Mbəlom a ge haslæka hærwi ñgwas bay. A ge ñgwas duh na, hærwi haslæka. ¹⁰ Kæ ge andza niye na, ñgwas hay tâ þar dærkæd a gær hærwi mæde ha na, faya ta rəhay ha gær a zal tay hærwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dærmak.

¹¹ Kwa ka tæra andza niye bæbay na, nækway neheye madzapa eye ta Bøy Maduweñ Yesu Kæriste aye na, ka særakwa ha ñgwas na, a ndzay ka həlay na, a haslæka. Haslæka bæbay na, a ndzay ka həlay na, a ñgwas. ¹² Mbəlom a ge ñgwas na, tæ bo i haslæka. Ñgwas nakæ Mbəlom a ge aye bæbay a wa haslæka. Kâ mætsakwa ha gær bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.[§]

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenj tey. Tædæ ñgwas ma diye a məhay gær mata duwulay me a Mbəlom gær kəriye na, lele dæw? Kæ ge lele na, tsikumenj. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tæ sær tædæ haslæka kæ gær ha mækwets ñgay ndzəvawwa, i ñgay na, horoy. ¹⁵ Ñgwas na, tædæ kæ gær

ha mækwets ñgay zəbol eye na, lele haladzay duh. Mbəlom a vəlay mækwets ñgay mâ ge zəbol eye na, hærwi ada mâ ñgahay na gær, mâ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶ Tædæ a say a ndoweje mækæde wuway ka bazlam nakay sa na, særum ha nəmay nəmaa sær na, andza nakay ada siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ sær tsæved mekeləñ eye wal bay.

Daf i Bøy Maduweñ Yesu

Mata 26.26-29; Markus

14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekeləñ eye andaya nakæ na dækumeye ha aye. Nenggeye na, na gækumeye naha faya sisə bay. Tædæ na makum ha mañgok na, hærwi ahəl nakæ ka hayum gær mædæsly ha gær a Mbəlom aye na, wu nakæ lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakæ lele bay aye. ¹⁸ Hærwi wu nakæ kurre na tsæne, tæ tsikenj aye na, wuye mey? Tæ gwedeñj: Ka hayum gær hærwi mædæsly ha gær a Mbəlom na, ka ñgənawum bo mæ walañ kurom tæv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedek tsukudu? ¹⁹ Mañgəne bo niye na, mâ ge andaya dedek ñgway hærwi ada ndo hay tâ ñgatay a ndo neheye nətəye faya ta pay bæzay a Yesu tæ dærev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakæ ka hayum gær aye, ka ndayawum na, daf i Bøy Maduweñ** bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mænday ñgay dekdek tsa, a hway faya bæse ka mænde. Hærwi niye ndo siye hay tæ ndzawa tæ may ada siye hay nətəye tæ kwayawa. ²² Tædæ faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mænday kurom eye mætagay kurom eye hay bædaw? A sakum matære ha siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu wu

§11:12 Zəba mæ Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23.

**11:20 Daf i Bøy Maduweñj: Zəba ka mede 23 hus ka 26, ada Koriñte manəte eye 10.16.

kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadakumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadakumeye daw? A'ay! Duh na zambadakumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətikej na Bəy Maduwej Yesu ada na dakum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya daf na, a zla pej, ²⁴ a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋəna ha pej niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka nej.» ²⁵ Andza niye dərma, ta ndəv ha mənde wu mənday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wəfeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kâ dzalum ha ka nej.»

²⁶ Bazlam i Bəy Maduwej neheye tə də ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum pej andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nəkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduwej kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda pej i Bəy Maduwej i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduwej ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwedə kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduwej Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kə say mənde pej ada məse wu məse na, mâ tsatsahay a mədza gər ŋgay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, mâ nda ada mâ sa. ²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda pej ada kə sa wu məse i Bəy Maduwej, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduwej bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na. ³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nəteye dəvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta mət. ³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədza gər kway təday na, habə Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay. ³² Ane tuk na, Bəy Maduwej

Mbəlom ma gəkweye sariya ada faya ma vəlakweye dəretsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kâ dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mənde wu mənday i Bəy Maduwej aye na, həbum siye i ndo kurom hay tã yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, mâ ndayaw wu mənday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

Gədañ neheye Məsəfəre Tsədəñña eye ma vəlateye a ndo hay aye

12 Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədañ neheye wal wal Məsəfəre Tsədəñña eye ma vəlateye a ndo hay aye. A sej na, sərūm ha lele.

² Sərūm ha, ahəl niye ka pum mədza gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəsławumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədañ i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a sej na, sərūm ha ndo nakə a tsik me ta gədañ i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neñgeye ma sliye faya məgwedə: «Mbəlom mâ vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña bay na, ndəray ma sliye faya məgwedə: «Yesu neñgeye Bəy Maduwej kway» na, ma tsikiye tətə bay.

⁴ Məsəfəre Tsədəñña eye na, nəte ŋgeweñ, ane tuk na, faya ma vəliye gədañ hay a ndo hay wal wal hərwi mäge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduwej a vəlateye a ndo hay hərwi ada tã ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, Bəy Maduwej Yesu neñgeye na, nəte ŋgeweñ. ⁶ Tsəved

andaya hərwi mäge ha mäsler hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, maa vəl gədañ eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ɲgweñ. ⁷Mbəlom faya ma bəziye ha gədañ i Məsəfəre ɲgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way mâ dzəna ndo siye hay.

⁸Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədañ ka mətəsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a dətay wu hay ada a vəlatay gədañ mətəsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge mäsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte. ⁹Ndo mekeleñ eye na, Məsəfəre a vəlay gədañ ka məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste ta dedek eye. Ndo neñged na, Məsəfəre a vəlay gədañ məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədañ niye na, Məsəfəre eye nəte ɲgweñ. ¹⁰A vəlatay a ndo siye hay gədañ i mäge masuwayañ. Siye a vəlatay gədañ mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədañ məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədañña eye ta məsəfəre ɲgwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədañ mətəsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeleñ eye hay a vəlatay gədañ məma ha bazlam neheye ndo mekeleñ eye tə tsik aye. ¹¹Maa ge mäsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neñgeye nəte ɲgweñ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ɲgəna gədañ hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹²Zlakwa mandzəkit bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ɲgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ɲgay na, nəte ɲgweñ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərma. ¹³Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ kway ha na, ta gədañ i Məsəfəre ɲgay hərwi matəre kway

ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məsə.

¹⁴Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵Kwa sik mâ gwad: «Neñ wal abəra ka bo hərwi neñ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neñgeye huya ka bo. ¹⁶Tadə kwa zləm mâ gwad: «Neñ wal abəra ka bo hərwi neñ na, dəre bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neñgeye huya ka bo. ¹⁷Tadə bo i ndo na, dəre dəkdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dəkdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye. ¹⁹Tadə Mbəlom mâ ge ndo sədok nəte tsa, kə ge faya wu mekeleñ eye bay na, niye na, ka təra bo dāw? ²⁰Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ɲgweñ.

²¹Tadə kə ge andza niye na, dəre ma sliye faya məgwaday a həlay: «A señ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! Gər dərma ma sliye faya məgwaday a sik: «A señ kar bay» na, ma sliye faya mətəsike bay! ²²Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoñ nəteye andaya. ²³Hawal neheye fakwaya ka dəsłakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gəkwateye gər lele dūh. Hawal neheye faya ka ɲgahakw-eye abəra ka dəre i ndo hay aye na, nəteye na, faya ka gəkwateye metsehe haladzay. ²⁴Hawal neheye ka bo kway dəre a ɲgatay aye na, ɲgama andaya məñgehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ɲgay a ge bo i ndo hay na, tâ dəsłay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye. ²⁵A ge andza niye na, hərwi ada

bo mâ ñgəna wal wal bay. A say dúh na, hawal neheye ka bo aye tâ dzəna bo nəte nəte mə walañ tay. ²⁶Tadə hawal nəte ka bo kway faya ma giye dərətsətseh na, neñgeye tə siye hay tebiye faya ta giye dərətsətseh dərma. Tadə faya ka dəsłakway ha gər a hawal neñged nəte na, neñgeye tə siye hay tebiye dərma ta ñgwasiye.

²⁷Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manəte eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way neñgeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸Mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tâ ge məsler ñgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslañ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ñgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tâ tətikatay bazlam ñgay a ndo hay. A pala ndo mekeleñ eye hay dərma hərwi ada tâ ge masuwaya. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vəlatay gədañ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vəlatay gədañ məndze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹Andza nakə ka ñgatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nəteye ndo i maslañ i Yesu dāw? Tebiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom dāw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay dāw? Tebiye ta giye masuwaya dāw? ³⁰Tebiyə ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dāvats dāw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay dāw? Tebiye ta miye ha bazlam dāw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹Ane tuk na, pəlum wu neheye ñgwalak eye hay Məsəfəre ma vəlateye a ndo aye hərwi ada kâ hutum.

Anəke na, na dākumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kâ yum tə dəma.

Mawudə bo a ze kwa mey

13 Kwa tadə na sər mətsike me tə bazlam i gəma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wudə ndo hay bay na, na təra andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendelenə nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ²Tadə kwa gədañ ga andaya məde ha bazlam i Mbəlom, tadə kwa na sər wu hay tebiye, tadə kwa gədañ ga andaya mətsəne wu i Mbəlom neheye mangaha eye, kwa ta mədzal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwadāy ha a mahəmba «Lətse, do abəra kanañ» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tadə na wudə ndo hay bay na, neñ na, wuray kəriye. ³Kwa tadə na ñganatay wu ga hay a ndo i mətawak hay, kwa tadə na təma tâ kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi mədzal gər, tadə na wudə ndo hay bay na, wuray ma geñe ye ñgama kwa tsekweñ bay tebiye.

⁴Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye ñgatay, ma gateye ñgwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəsłay ha gər a bo bay. ⁵Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ñgay dəkdek bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay. ⁶Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərev ñgay a ñgwasa dūh na, tə wu neheye ñgwalak eye. ⁷Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, a səmay naha a dərətsətseh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa mədzal gər ñgay na, ka təv i Mbəlom. Neñgeye mandza eye pat pat bəñbəñ.

⁸Mawudə bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dawatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta

ndəviye dərma. ⁹Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dāwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay. ¹⁰Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma dākway ha wu neheye ŋwalak eye dedek aye na, wu neheye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na tara ndo bagwar eye na, məndze ga andza i wawa hay sa bay. ¹²Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dore a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dore kway. Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərma.

¹³Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anaŋ nəteye mahkar: Mədzal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe mədzal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ŋgay aye ada mawudə bo nakə ka wudakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawudə bo.

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədaŋ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye

14 Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawudə ndo hay. Pəlum tə dorev kurom peteh gədaŋ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kə hutum. Gədaŋ nakə kə pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ²Tadə ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədaŋ i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye. ³Ane tuk na, ndo nakə a dətay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na,

neŋgeye a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlateye gədaŋ. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mat-eye naha dorev hərwi ada tā gəl, tā ye kame kame. ⁴Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a dā ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye dūh faya ma vəlateye gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵A seŋ nəkurom tebiye kə tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutəŋ ndo məma ha mā ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tā gəl ada tā ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sər bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dākum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye bay, na dākum hay siye i wu hay bay, na dākumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweŋ bay tebiye!

⁷Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndəloy ta gandzaval. Tadə ndo məfe ta fa təde təde bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay. ⁸Məfe fagam bəbay na, andza niye dərma. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vərəm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndəray ma diye a vərəm niye bay. ⁹I kurom dərma na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəray a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka məndzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgwede wu andaya.

¹¹ Ane tuk na, taďə ndoweje kə tsikeŋ me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeje mbəzlew kame ga ada neŋ dərmak andza mbəzlew kame ŋgay.

¹² Andza niye, neŋ faya na gwadəkum-eye pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheje Məsəfəre ma vəlateje a ndo hay aye hərwi ada kə hutum haladzay. Ane tuk na, wu nəte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu məgəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, m̄a dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre m̄a vəlay gədaŋ məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴ Taďə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga neŋgeje faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Deďək, ane tuk na, metsehe ga andaya m̄ə d̄əma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheje na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheje na tsəne aye hərwi ada n̄a tsəne. A seŋ mäge d̄əmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheje na tsəne bay aye ada a seŋ mäge d̄əmes tə metsehe ga d̄əmes neheje na tsəne aye.

¹⁶ Taďə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisəe a Mbəlom tə bazlam neheje ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheje tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteje tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha sisəe yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neŋged bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha sisəe a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheje na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye.

¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheje ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateje gər i bazlam hay gwezem kuro vəďvəd haladzay tə bazlam neheje tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərūm andza wawa ndəriz hay. Nəteje na, tə sər mäge mənese bay. ²¹ Tə watsa m̄ə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo i gəma neŋged hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikateje bazlam ga tə bazlam i gəma mekeleŋ eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na, ndo hay ta peŋeje faya zləm wal bay.††»

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheje tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheje tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheje faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheje ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteje bəna a ndo neheje ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, taďə nəkurom tebiye faya ka tsikumeye tə bazlam i gəma neheje ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheje tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheje ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadije gər a vuwakum. ²⁴ Ane tuk na, taďə dūh nəkurom tebiye faya ka dūmeye ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər aye na, ndo neheje ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheje ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray

††14:21 Zəba ma Ezay 28.11-12.

bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mə-nese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mə dərev tay. ²⁵ Wu neheye maŋgaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwaweeye parakka. Tsa na, ta dəkweye gurmets a Mbəlom, ta dəslay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə walaŋ kurom ta dedək.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndoweeye ma giye dəmes, ndo neŋged ma tətikat-eye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo neŋged ma tsikiye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a dəy ha aye, ndo neŋged neŋg-eye na, ma tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ada ndo neŋged ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka gumeye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tā gəl.

²⁷ Tađə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neheye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mâ ze ndo hay mahkar bay, ada tā tsik na, nəte ta nəte. Ada ndoweeye mâ ma ha wu nakə tə tsik aye. ²⁸ Tađə ndəray andaya məma ha bay na, tā ndza tətə. Tā dzala mə gər tay ada tā tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tā tsik me tsa. Ndo siye hay tā pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bədaw? ³⁰ Tađə ndoweeye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a da ha wu wədeye a ndo neŋged mə walaŋ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətsike hərwi ada ndo neŋged mâ tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye məde ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte

ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumatay gədaŋ a ndo siye hay. ³² Ndo nakə gədaŋ i Məsəfəre andaya faya məde ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metshe a gədaŋ eye niye dərmak. ³³ Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Neŋgeye a say dūh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ŋgwas hay tā ge na, andza ŋgwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum gər ka təv manəte eye na, tā ndza tətə, tā tsik me bay. Nəteye na, tsəved tay andaya mətsike me bay. Ŋgwas hay na, tā rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom aye. ³⁵ Tađə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətshe aye na, tā tsətsah ma məhay gər bay, tā tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ŋgwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, lele bay.††

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə gay kurom ba! Kəgəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dəkdək ba! ³⁷ Tađə ndoweeye kə dzala mə gər ŋgay kə huta gədaŋ i məde ha bazlam i Mbəlom kəgəbay gədaŋ mekeleŋ i Məsəfəre, mâ sər ha wu nakə na watsa kanaŋ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduweŋ kway. ³⁸ Tađə ndoweeye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduweŋ bay na, nəmay dərmak nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dərev kurom ka məpəle məde ha bazlam i Mbəlom ada kâ gumatay me a ndo hay mətsike me tə bazlam i gəma hay bay. ⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərmak.

††14:35 1 Koriñte hay 11.5.

**Yesu Kərıste kə lətsew
abəra ma mədahañ**

15 Malamar ga hay, anəke a señ na, məmakum ahaya a gər Labara İğwalak eye nakə na dəkum ha ahəl niye aye. Ka təmum a dərev kurom, ka dzalum ha faya lele. ²Labara niye İğwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadə faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadə faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedek bay.

³Na tətikakum na, wu nakə Yesu Kərıste a tətikeñ aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah matətikakum aye na, Yesu Kərıste kə mət hərwi mezeleme kway andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye. ⁴A mət na, tə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahañ andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye. ⁵Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahañ aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i gawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye tə ŋgatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya tə dərə. ⁷Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslañ siye hay tebiye dərmaç.

⁸Tsa na, maduk i duk eye a bəzeñ ha bo a neñ dərmaç. Pat eye niye neñ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisil a kiye i məwe ŋgay bay aye. ⁹Neñ na, wawa eye tsekwefedəñ mə walañ i ndo i maslañ i Yesu hay. Neñ na sla da tā zeleñ ndo i maslañ i Yesu bay hərwi na gatay dərətsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰Ane tuk na, Mbəlom kə geñ İğwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslañ ŋgay andza nakay anañ ka ŋgatumeñ anəke aye. İğwalak i wu nakə a geñ aye na, ka təra

kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslañ i Yesu hay. Ane tuk na, gədañ nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ŋgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neñ na, neñgeye. ¹¹Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara İğwalak eye niye na, neñ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslañ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara İğwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

**Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya
ndo hay abəra ma mədahañ**

¹²Labara İğwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kərıste kə lətsew abəra ma mədahañ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walañ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, ma kəkay? ¹³Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, andza məgwede Yesu Kərıste bəbay kə lətsew abəra ma mədahañ bay bəna mey? ¹⁴Tadə neñgeye kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa da ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ŋgama bay. ¹⁵Tadə kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kərıste abəra ma mədahañ. Ane tuk na, tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, Mbəlom neñgeye kə lətse ahaya Yesu Kərıste abəra ma mədahañ bay. ¹⁶Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahañ bay na, Yesu Kərıste dərmaç, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ bay. ¹⁷Tadə Yesu Kərıste kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ŋgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸Andza məg-

wede ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele.¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada m̄ dzəna kway ka mändzibəra dəkdek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedek Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahañ na, neñgeye. A dā ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahañ dərmak.²¹ Maa zlaw məməte ka mändzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkatay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahañ na, ndo nəte dərmak.²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiyə sifa.²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ŋgay hay ta lətseweye abəra ma mədahañ tuk.²⁴ Ma dəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədañ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədañ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, mändzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwede na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mənə dəre ŋgay a həlay ŋgay aye.²⁶ Maduk i duk i ndo mənə dəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte.²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ŋgay.»^{¶¶} Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neñgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ŋgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i

Wawa ŋgay na, bo ŋgay eye.²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ŋgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ŋgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezeñ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhubiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ŋgama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, ndo niye hay ta dzəhubawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey?³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hərwi mey?³¹ Malamar ga hay, pat pat neñ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na tsikakum na, ta dedek, neñ faya na ŋgwasiye hərwi kurom. Məñgwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste.³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i mändzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ŋgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazzambar ka mətakweye.»^{§§}

³³ Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmak ka gumeye mənese.³⁴ Kā tərūm ndo i matərakahañ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walañ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy m̄ gakum.

¶¶15:27 Dəmes hay 110.1.

§§15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

**Bo nakə ma lətseweye
abəra ma mədahañ aye**

³⁵ Agəla ndoweje ma tsətsahiye, ma gwadije: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, ma kəkay? Ndoweje kə lətsew na, bo ñgay ma təriye na, kəkay?»

³⁶ Ndoweje ka tsətsah andza niye na, neñgeje matərahəñ aye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuje mey? Ka pa a bəf na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeləñ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheje tə səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbəlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeñ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeñ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmak.

⁴⁰ Wu neheje ka magərmbəlom aye ta wu neheje ka mändzibəra aye, nəteye na, wal wal dərmak. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay. ⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmak. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walañ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahañ aye na, ma giye na, andza niye dərmak. Bo i ndo na, andza hulfe dərmak. Ta pa mədahañ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahañ na, bo ñgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahañ a bəf na, gədañ mə dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədañ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəf andza hulfe aye na, wu i mändzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə

ma lətseweye abəra ma mədahañ aye na, ma hutiiye bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i mändzibəra andaya na gwaf ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmak. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwaf: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Neñgeje na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre. * ⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ñgatay aye bay. Tə ñgatay təday na, a bo i mändzibəra ada ma dəba eye ta ñgat-eye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, neñgeje i mändzibəra. Mbəlom a ge neñgeje na, ta bətekwew. Ndo neñgef na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. ⁴⁸ Ndo i mändzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwew aye. Andza niye dərmak, ndo neheje ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. ⁴⁹ Anəke na, ka ndzəkitaqwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwew aye. Kame mba na, ka ndzəkitaqweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmak.

⁵⁰ Malamar ga hay, neñ faya na tsikakumeye, ndo zezeñ ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ñgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya mändze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə mañgaha eye Mbəlom a dəñ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. ⁵² Ka mandəve i mändzibəra na, ta fiye toloom. Ta fa na, kwayaṅṅa ka mətsike me niye na, bo kway ka mbaḏa. Ta fa toloom na, ndo neheje ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahañ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheje

* 15:45 Madazlay i wu hay 2.7.

tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo wedeyə dərmak. ⁵³Andza məgwədə, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵«Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?»

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?[†]»

⁵⁶Məməte na, a huta gədaŋ məğay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁵⁷Ane tuk na, gakway sisə a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədaŋ mənğwese ka mezeleme kwa ka məməte ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸Malamar ga hay neheye na wuđa kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kâ yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərüm ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋğay aye na, ma təriye kəriye bay.

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

16 Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ²Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vəlakum aye. Pum

na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³Na ye naha na, ka tsikumeŋeye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tā ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye dərewel a həlay. ⁴Tadə kə ge lele neŋ nā ye dərmak na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Koriŋte

⁵Na diye naha ka təv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶Agəna na ye naha na, na ndziye tsekweŋ ka təv kurom, agəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka təv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka təv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷Na diye naha ka təv kurom na ndziye tsekweŋ tsa, na diye gwa na, a seŋ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweŋ na, a seŋ ka ndzakweye ka təv manəte eye məndze haladzay. ⁸Ane tuk na, na ndziye kanaŋ ma Efez təmad hus a magurlom i Peŋtekot[‡], ⁹hərwi Mbəlom ka həndekeŋ na tsəved lele ka məge məsler bagwar eye kanaŋ. Ada ndo mənə dəre ga hay andaya haladzay.

¹⁰Timote ki ye naha ka təv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada mâ ndza ta mənğwese eye lele mə walaŋ kurom. Hərwi neŋgeye ndo məge məsler i Bəy Maduweŋ andza neŋ nakə faya na giye. ¹¹Ndəray mâ gay wuray bay. Dzənum na duh hərwi ada mâ gər kurom ha tə zay ada mâ maw ka təv ga. Neŋ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanaŋ.

¹²Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwaday na, neŋgeye tə siye i malamar hay tā ye naha ka təv kurom tey. Ane tuk na, a say mede

[†]15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

[‡]16:8 Peŋtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəŋna eye.

naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³Ndzum tsezlezleŋŋe tə metsəhe lele. Tərum ndo gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. Kā dzədzarum bay. Dərev kurom mā ndza ta gədaŋ eye. ¹⁴Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawudə bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵Malamar ga hay, ka sərūm Sitefanas ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Sərūm ha, maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ma gəma i Akay^f na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka məge məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Neŋ faya na gakum-eye naha amboh, ¹⁶slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzl-eye a gər məge məsler i Mbəlom dziye aye dərma.

¹⁷Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka təv ga aye. Na ŋgatətaŋ na, andza na ŋgatakum a

nəkurom tebiye. ¹⁸Ta meŋ naha dərev andza tə makum naha dərev a nəkurom aye dərma. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, rəhawumatay ha gər.

¹⁹Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər ka təv ga kanaŋ ka dala i Azi[§] aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pərisil tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta məzele i Yesu Kəriste. ²⁰Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanaŋ aye tebiye ta tsikakum naha me dərma.

Tsikum me a bo nəte nəte mə walaŋ kurom ta məgəse bo kurop kurop lele.

²¹Neŋ Pol na tsikakum naha me dərma. Nakay na, neŋ na watsakum naha tə həlay gay eye.

²²Ndo nakə a wudə Bəy Maduweŋ kway Yesu bay aye na, Mbəlom mā vəlay mezeleme. *Maranata*^{**}, andza məgwedə Bəy Maduweŋ may, dara!

²³Bəy Maduweŋ kway Yesu mā pa fakuma ŋgama.

²⁴Nəkurom tebiye na wudə kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

^f16:15 Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres.

§16:19 Dala i Azi anəke na, Turki.

**16:22 Maranata: Məzele i wu tə bazlam i Gərek. Yesu ta ndo neheye tə pa mədzal gər kurre eye tə ndzawa ma gəma i Yahuda hay tə tsikawa bazlam eye nakay.

*Masulo i ðerewel i Pol
nakə a watsatay naha a*

Koriñte hay

aye

Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriñte ada ta watsayaw ðerewel hay a Pol ada Pol ðərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriñte hay ɲgwalak eye sa bay. Ma ta diye a ðəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ɲgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzal gər neheye mətawak eye hay ma Zerozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslaɲ i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekeleɲ eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsekweɲ hərwi faya ma həbiye, ma hutieye gədaɲ ɲgay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a ðəslay gər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A ða ha Labara ɲgwalak eye i Yesu na, kəriye.

Pol a tsikatay naha me

1 Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neɲ Pol. Neɲ ndo i maslaɲ i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neɲ ta Timote malammar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Koriñte aye ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay^{††} aye. ²Mbəlom Bəba kway

ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ɲgama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha ðərev a ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye

³Zambadakway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste. Neɲgeye faya ma gateye ɲgwalak a ndo hay huya, ma matay naha ðərev pat pat aye. ⁴Kwa kəday ahəl nakə nəmay mə ðəretsətseh aye na, a vəlawamay gədaɲ hərwi ada nəmay nəmaa siye faya məmatay naha ðərev a siye i ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye ðərmak. ⁵Andza niye, Yesu Kəriste kə sa ðəretsətseh haladzay ada nəmay ðərmak nəmaa siye ðəretsətseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlaməye gədaɲ haladzay ðərmak hərwi nəmay madzapa eye t̄a Yesu Kəriste. ⁶Tadə nəmay faya nəmaa siye ðəretsətseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlaməye gədaɲ na, hərwi ada k̄a tərūm gədaɲ eye hay ada Mbəlom m̄a t̄əma kurom ha. Andza niye ka slumeye faya məsəmay naha a ðəretsətseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye ðərmak. ⁷Nəmaa sər ha ta dedek ka ndzuməye bəɲbəɲ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makuməye naha ðərev andza nakə neɲgeye faya ma mameye naha ðərev aye, hərwi faya ka suməye ðəretsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye ðəretsətseh aye ðərmak.

⁸Ayaw, malammar may hay, a samay na, sərūm ha ðəretsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa ðəretsətseh haladzay, a ze may gədaɲ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹Ayaw, ta dedek nəmaa dzala mə ðərev may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaa pa mədzal gər may ka gədaɲ may bay, ðuh nəmaa pa

^{††}1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ɲgweɲ. Neɲgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaɲ. ¹⁰Ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsetsəh i mədahaɲ nakə haladzay nəmaa mətiye ha habe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsetsəh siye hay dərmak. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dəretsetsəh siye hay sa. ¹¹Nəkurom dərmak dɯwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta dɯwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərmak hərwi ɲgwalak ɲgay nakə ma ta gamay aye.

**Pol ka mbəda ha wu nakə
habe a say mäge aye**

¹²Wu nakə nəmaa ɲgalakiye ha aye na, anaɲ: Nəmaa sər ha mə dərev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nəmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədaɲ may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsəhe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ɲgwalak ɲgay. ¹³Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətsəne. ¹⁴Wu andaya nakə ka tsənum i ɲgal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anaɲ: Ka ta ɲgalakumeye may ha andza nəmay dərmak nəmaa ta ɲgalakiye kurom ha pat i Bəy Maduweɲ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵Na sər ha ta dedek, hərwi niye na gwad habe a seɲ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərmak hərwi ada nə dzəna kurom masulo eye. ¹⁶Andza məgwəde, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər,

nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, habe ka dzənumeye ga. ¹⁷Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneħ sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo mäge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸Mbəlom, neɲgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹Hərwi neɲ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaɲ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neɲgeye bay. Mə neɲgeye na, ayaw dəkdək huya. ²⁰Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedek na, neɲgeye. Hərwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta neɲgeye hərwi ada ndo hay tã dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹Sa na, maa vəlamay gədaɲ na, Mbəlom eye tã gər ɲgay tã həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədaɲ dərmak. Maa pala kway na, neɲgeye. ²²Kə pakway Məsəfəre ɲgay a dərev kway hərwi məde ha na, nəkway ndo ɲgay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³Kə ge na raw me na, Mbəlom mã kəf ga. Na ye naha a gay kurom a Koriñte sa bay na, hərwi a seɲ dərev mã wur fakuma bay. ²⁴Nəmay na, nəmaa gakumeye kutoɲ ka məpe mədzal gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mədzal gər bəɲbəɲ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tã nəkurom hərwi ada dərev kurom mã ɲgwasa.

2 Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hərwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dərev sa tsa. ²Tadə na wurakum ha dərev na, neɲ dərmak dərev ma wuriye fagaya. Ndəray andaya ma ɲgwesəneye ha dərev bay, hərwi nəkurom tebiye dərev ma wuriye

fakuma. ³Hərwi niye nakə na watsakum naha dərəwel neŋged niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hərwi ada nâ ndisl naha na, ka wurumeŋeye ha dərev bay. Hərwi mata ŋgweseŋ ha dərev na, nəkurom. Azlakwa düh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dərev ga maŋgwasaya eye na, nəkurom dərmaç dərev kurom maŋgwasaya eye. ⁴Ahəl nakə neŋ na wat-sakum naha dərəwel niye na, ta mətuwe eye haladzay. Na watsa ta mədzal gər eye hərwi dərev a wur façaya dökçok haladzay. Na watsakum naha na, hərwi məwurakum ha dərev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kâ sərüm ha, na wuça kurom haladzay.

**Pol a pəsay mənese a
ndo nakə a nasay aye**

⁵Ndowe ye kə wurakum ha dərev na, a wureŋ ha dərev a neŋ bay, a nəkurom tebiye, siye hay kə ndalatay haladzay, siye hay tsekweŋ. Ane tuk na, a seŋ mətsike faya ka zal bay. ⁶Matsəla ndo hay haladzay ta kəta na ndo niye, kə sla da andza niye. ⁷Anəke düh na, pəsumay ha mənese ŋgay ada vəlumay gədaŋ ta məmay naha dərev, bəna ma ta mətiye ta mevel. ⁸Hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh, pəsumay ha mənese ŋgay hərwi ada mâ sər na, ka wuçu na. ⁹Dərəwel niye na watsakum naha aye na, hərwi a seŋ məsəre ha faya ka rəhumay ha gər a bazlam ga ŋgway dāw? ¹⁰Ka pəsumay ha mənese a ndo niye na, neŋ dərmaç na pəsay ha. Neŋ na, kə ge wu andaya məpəsay ha na, na pəsay ha. Na pəsay ha na, hərwi kurom, kame i Kəriste. ¹¹Na ge andza niye na, hərwi ada Fakalaw mâ ŋgwasa fakwaya bay. Hərwi wu nakə a say məge aye na, ka sərakwa ha lele.

Pol ma gəma i Tərowas

¹²Na həl bo, na ye a gəma i Tərowas mata da ha Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Kəriste aye mə dəma. Na ndisl naha a dəma, na zəba faya na, Bəy Maduweŋ Yesu kə həndekeŋ na tsəved vototo lele. ¹³Ane tuk na, mədzal gər ga mandza eye wadəŋ wadəŋ hərwi na huta na malamar kway Titus mə dəma bay. Hərwi niye, na gər tay ha ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Tərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

**Yesu a vəlakway gədaŋ ada kâ
mbakwa ka wu hay**

¹⁴Ane tuk na, zambadəkway a Mbəlom! Maa ye may ha kame kame məsle ka wu hay huya na, neŋgeye, hərwi nəmay madzapa eye tə Kəriste. Andza niye faya ma dīye ha Kəriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tə nəmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakə a ze huŋŋa aye. ¹⁵Nəmay na, andza mal nakə a ze huŋŋa lele Kəriste ma vəlay naha a Mbəlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶Hərwi ndo neheye faya Mbəlom ma təmiye tay ha na, a zatay lele ada Mbəlom ma vəlateye sifa. Hərwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, məməte ada faya ta mətiye hərwiye kame i Mbəlom. Mata sle faya məge məsler nakay na, way? ¹⁷Nəmay na, ndo neheye Mbəlom a slər may ha mata ge məsler aye. Nəmay na, andza ndo neheye ta təra ha bazlam i Mbəlom andza wu i tsakala aye bay. Maa slər may ha na, Mbəlom. Nəmaa da ha bazlam ŋgay ta dedək kame ŋgay hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste.

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

3 Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəs-lay ha gər a bo may dāw? Kəgəbay tā watsamay dərewel a həlay hərwi mabəzakum ha na, nəmay ndo i maslañ i Yesu Kəriste hay dāw? Kəgəbay nə-maa tsətsah fakuma dərewel hərwi mabəzatay ha a ndo mekeleñ eye hay dāw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye. Ane tuk na, nəmay andza nəteye təbey. ²Dərewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərev kurom aye. Kwa way ma sliye məsəre ada mədzeñge. ³Ta dedek nəkurom na, dərewel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neñgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərev i ndo zezeñ.††

⁴Nəmaa gwad nəkurom dərewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə da may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neñgeye. ⁵Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məsler ta gədañ may bay. Maa vəlamay gədañ ka mäge na, Mbəlom. ⁶Maa vəla-may gədañ matəre ndo mäge məsler, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wed-eye na, neñgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədañña eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahañ. Məsəfəre Tsədañña eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ñgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ñgatay a məzlañ ñgay.††† Da'ar i

Musa ka wuzl dəre hərwi məzlañ ñgay. Israyel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ñgay bay, a dəv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahañ ka bəz ha məzlañ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye düh tuk na, ⁸ada məsler i Məsəfəre Tsədañña eye ma bəziye ha məzlañ i Mbəlom ma ziye ha tebiye düh! ⁹Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlañ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlañ, ma ziye ha düh. ¹⁰Ka slakweye faya məgwede na, wu nakə a bəzawa ha məzlañ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wed-eye a ze Dzam Guram eye haladzay ta məzlañ. ¹¹Ta dedek Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi mändze tsek-weñ, ka bəzakway ha məzlañ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na düh.

¹²Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzal gər ka wu neheye. ¹³Musa ahəl niye na, ka tək na dəre ñgay tə peteked hərwi məzlañ i Mbəlom nakə ka da'ar ñgay aye ada a say na, Israyel hay tā ñgatay a məzlañ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neñgeye təbey. ¹⁴I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say məgwede mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərmaç. Faya ta dzañgiye dərewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha dəre ñgay aye. Peteked

††3:3 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyl 11.19; 36.26-27.

†††3:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

niye andaya ka däre huya. Say ndo nakə neŋgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵Ayaw, kwa bəgom, ta dzaŋgiye dərewel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mədzal gər. ¹⁶Ane tuk na, kwa kəday tadə ndoweye ka mbəda bo ka təv i Bəy Maduweŋ na, peteked niye ma dziye.^{§§} ¹⁷Andza niye hərwi Bəy Maduweŋ ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ mə dəma aye na, ndo hay ta təmadu abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neŋgeye na, peteked ka mbuzakway na däre sa bay, faya ka ŋgatakweye a məzlaḅ i Bəy Maduweŋ Yesu ada faya ka tərakweye andza neŋgeye kame kame. Andza niye məzlaḅ ŋgay faya ma səkahiye mə nəkway kame kame. Anaŋ məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ faya ma giye aye.

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neŋgeye gədaŋ eye

4 Mbəlom kə gamay ŋgwalak haladzay. A vəlamay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzal gər may bay tebiye. ²Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ŋgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa diye ha dedek parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye t̄a sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedek. ³Siye hay na, tə tsəne Labara ŋgwalak eye nakə faya nəmaa tsikatəye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza dərətay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərūm na, hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dekdək tsa. ⁴Tə

dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve mändzibəra ka guluf tay ha mədzal gər hərwi ada t̄a dzala ha ka Labara ŋgwalak eye bay. Hərwi a say t̄a ŋgatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara ŋgwalak eye ada Labara ŋgwalak eye faya ma dəkweye ha məzlaḅ i Kəriste. Neŋgeye, ka ŋgatay na, ka ŋgatay a Mbəlom.

⁵Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara ŋgwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa da ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduweŋ. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hərwi Yesu. ⁶Ahəl niye Mbəlom a ge mändzibəra na, a gwad: «Dzaydzay m̄a dəv ma ləvoŋ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərəv may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaa ŋgatay a məzlaḅ ŋgay nakə a dəv dzaydzay ka däre Yesu Kəriste aye.

⁷Nəmay bəle eye hay andza gah i dodo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ŋgwalak eye na, a dərəv may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a ŋgatay a gədaŋ bagwar eye i Labara ŋgwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸Nəmaa sa dərətsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədamay bay. ⁹Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰Ta pəla tsəved məkəde may mədahaŋ eye andza Yesu nakə tə kəd na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a da ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹Pat pat ahəl nakə nəkway ka mändzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkəde kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye

§§3:16 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

*4:6 Madazlay i wu hay 1.3.

faya mąņgatay a sifa i Yesu mą bo may. ¹² Andza niye, nąmay na, mą dąretsątseh i mądahąņ huya. Ada hąrwi niye naką ka hutum sifa naką ma ndąviye bay aye.

¹³ Tą watsa mą Derewel i Mbąlom na, tą gwad: «Na dzala ha ka Mbąlom, hąrwi niye faya na tsikiye.†» Nąmay dąrmak nąmaa dzala ha ka Mbąlom, hąrwi niye nąmay dąrmak nąmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lątse ahaya Yesu abąra ma tsąvay na, Mbąlom. Ka sąrakwa ha ma ta lątsakway ahaya abąra ma tsąvay dąrmak hąrwi mata ndze tą neņgeye. ¹⁵ Mbąlom a vąlamay mąsler nakay na, hąrwi madząne kurom hąrwi ada Mbąlom mą tąma tay ha ndo hay haladzay ta ęęwalak ęęgay kame kame. Andza niye ndo hay ta sąkahiye haladzay hąrwi mągay naha sisąe a Mbąlom ada mazambafay.

Hąbakwa wu naką ndąray kwa nąte ką ęęgatay dądą bay aye

¹⁶ Hąrwi niye, mądzal gąr na, faya huya. Ka sąrakwa bo kway faya ma giye bąle tsekweņ tsekweņ. Ane tuk na, gądaņ andaya mą dąrev kway. Pat pat Mbąlom faya ma vąlakweye gądaņ wedeye hąrwi mąpay bązay a tsąved ęęgay. ¹⁷ A seņ mągwede dąretsątseh neheye faya ka sakweye anąke aye na, ta ndąviye. Hąrwi dąretsątseh neheye na, ka hutakweye mązlań bagwar eye. Mązlań niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sąrakwa ha dąretsątseh neheye na, tsekweņ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mądzal gąr kway na, ka wu i Mbąlom bąna ka wu i mąndzibąra bay, hąrwi wu i mąndzibąra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mą mbąlom ka ęęgatakway bay aye.

5 Ka sąrakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa naką ma nasiye bąse aye. Sa

na, kwa tadą madzawadzawa kway naką kanaņ aye ką nas bąbay na, Mbąlom ma vąlakweye a dąma mekeleņ eye mą mbąlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mątakwa na, Mbąlom ma vąlakweye bo mekeleņ eye mą mbąlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway naką wedeye mą mbąlom aye a yakway a gąr haladzay, dąrev a ndalakway dąkdąk, a sakway Mbąlom mą pakway ka bo neņgeye niye wedeye. ³ Tadą ka fąląkwakwa a dąma na, ka ndzakweye mą bo niye wedeye ka tor eye, mąsąfąre ma hąhaliye kąriye ze bo bay. ⁴ Anąke nąkway huya mą madzawadzawa na, faya ka sakweye dąretsątseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbąlom mą zla fakwaya abąra wal bay. Ane tuk na, a sakway mą kalakway naką bo wedeye ka gąr aye. Andza niye sifa wedeye ma mbądiye kway ha ka mątakweye sa bay. ⁵ Maa ge mąsler mą nąkway hąrwi ada ką hutakwa bo wedeye na, Mbąlom. Ką vąlakway Mąsąfąre ęęgay. Andza niye ka sąrakwa ha ma giye wu mekeleņ eye hąrwi kway dąrmak.

⁶ Hąrwi niye kwa kądąy ka gąsakweye dąrev bąņbąņ lele. Ane tuk na, ka sąrakwa ha, ahąl naką nąkway huya tą bo nakay aye na, nąkway mandza eye dąreņ tą Yesu Bąy Maduweņ. ⁷ Andza mągwede ka ęęgatakway tą dąre kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hąrwi ka dzalakwa ha ka neņgeye. ⁸ Ta dedek, ka gąsakweye dąrev bąņbąņ lele. A sakway na, ką gąrakway ha bo nakay ada ką deyekweye ka tąv i Bąy Maduweņ.

⁹ Ada kwa tadą nąkway mandza eye ka tąv ęęgay zuk bay, kwa tadą ka deyekweye mata ndze ka tąv ęęgay bąbay, a sakway na, mąge wu naką a yay a gąr aye. ¹⁰ Hąrwi nąkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kąriste hąrwi ada

†4:13 Dąmes hay 116.10.

mâ ɲgənakway ha sariya. Ma vələkw-eye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiiye ka məsler ɲgay nakə a ge ka məndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu ɲg-walak eye na, ma vələkweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vələkweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə neŋgeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweŋ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tã təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərũm ga ha mə dərev kurom. ¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa đakumeye ha tsəved nakə ka ɲgalakumeye may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maŋgok na, ka sərũmeye mambədatay faya. Nəteye ta ɲgalakiye na, tə wu neheye dərə a ɲgatay aye. Ta zəba dərə a dərəv tay bay. ¹³ Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay đaw? Kə ge ka dərə kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vələy ha bo may a Mbəlom pe-teh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərũm ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nəmaa ge aye na, hərwi nəmaa sər ha Kəriste a wuđa may. Mawuđe bo ɲgay nakə a wuđa may aye na, a gamay kutoŋ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedək neŋgeye kə mət hərwi ndo gədem. Ka dərə i Mbəlom na, ndo hay gədem ta mət tə neŋgeye. ¹⁵ Kə mət hərwi ndo hay gədem hərwi ada ndo neheye ta sifa aye tã ge wu nakə a satay a nəteye bay, ane tuk na, tã ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezeŋ tsa

bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeye. ¹⁸ Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A slərav Yesu Kəriste na, hərwi ada mã makway ha ka bo tə neŋgeye. Mbəlom a vələmay məsler mede məhələtay ahaya ndo hay ada tã ma ka bo tage neŋgeye. ¹⁹ Andza məgwədə Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədem tã ma ka bo tə neŋgeye. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhələw ndo hay ada tã ma ka bo tə neŋgeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ɲgay. Maa zalakum tə bazlam may na, Mbəlom eye tə gər ɲgay. Faya nəmaa gakumeye amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme đada bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriye kway ha ndo ɲgwalak eye ka dərə ɲgay.

Pol a đa ha neŋgeye ndo i maslaŋ i Mbəlom

6 Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa fākuma ɲgama haladzay, kã nasum ha ɲgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ɲgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na,

na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.‡»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ɲg-

‡6:2 Ezay 49.8.

walak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tāt saday a məsler may bay. ⁴Duh mə wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ɲgəfətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵Tə ndabawa may, tə gə-sawa may a daɲgay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa məndzəhəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərmak. ⁶Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədaɲɲa, nəmaa sər dedek, nəmaa zlawə ɲgatay, dərev may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədaɲɲa eye mə dərev may, nəmaa wudə tay ha ndo hay tə dərev may peteh. ⁷Nəmaa dawataɲ ha a ndo hay na, bazlam dedek eye, Mbəlom a wəlamay gədaɲ. Andza niye nakə nəmaa də ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedek hay, ada niye andza wu həlay hərwi mäge wəram ta ndo mənə dəre may ada hərwi mäge ka bo abəra dərmak. ⁸Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekeleɲ eye faya ta zambadameye, siye faya ta tsadameye. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedek hay duh. ⁹Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ɲgwasiye huya. Ka dəre i ndo

hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweɲ təbey, duh ta dedek eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹A nəkurom Koriñte hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ɲgaha na bay. ¹²Nəmay na, nəmaa wudə kurom lele. Maa wudə may bay na, nəkurom. ¹³Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikataɲ me a wawa ga hay. Neɲ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wudə kurom aye.

Ndo məpe mədzaɲ gər ka Yesu na, mā rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴Kā dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədaɲɲa ta wu nakə tsədaɲɲa bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dzaydzay ta ləvoɲ ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶Mata dzepe tay ha gay i məfəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məwəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neɲgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaɲ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walaɲ tay,
ta dəseleɲeye ha gər a neɲ,
ta təriye ndo ga hay.»¹

¹⁷Hərwi niye Bəy Maduweɲ a gwadətay a ndo ɲgay hay:
«Dumara abəra mə walaɲ tay,
kā ndzum ka təv manəte eye bay.
Wu nakə tsədaɲɲa bay aye na,
kā tətalum faya bay.
Ka gum andza niye na,

¹6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27.

neŋ na tēmiye kurom.[§])

¹⁸«Na tēriye bēba kurom

ada nēkurom ka tērumeye wawa ga haslōka eye hay ada wawa ga dem eye hay.

Maa tsik na, Bēy Maduweŋ Mbēlom bag-war eye.^{**})

7 Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, wu neheye Mbēlom a tsik ahēl niye a gwad ma giye na, i kway. Kē ge andza niye na, bo kway mā ndza tsēdāŋŋa ka dēre i Mbēlom. Gōrakwa ha wu neheye mē dērev kway lele bay aye. Mede kway mā ge lele, rēhakway ha gēr a Mbēlom lele.

Məŋgwese i Pol

²Kā kērahum mawudē may sa bay. Nēmaa gay mēnese a ndēray bay, ndēray kē dze abēra ka tsēved i Mbēlom hērwi may bay, nēmaa zla wu i ndēray tē māvay gēr bay. ³Kā dzalum mē gēr kurom na tsik niye na, hērwi mēpakum horoy a dēre bay. Niye na, andza nakē na lah mētsike aye, nēmaa wudā kurom haladzay. Wuray andaya nakē ma sliye mēŋgēne may ha abēra ta nēkurom aye bay. Kwa tadē mēdahaŋ, nēkway dziye, kwa tadē sifa, nēkway dziye. ⁴Na sēr ha nēkurom ndo i dedek hay, dērev ga mēŋgwasa eye haladzay hērwi kurom. Na sa dēretsētseh haladzay ane tuk na, dērev kē ye fagaya abēra bay. Dērev ga a ŋgwasa dūh, dērev ga maraha eye ta mēŋgwese.

⁵Ayaw nēmaa sa dēretsētseh na, haladzay. Kwa ahēl nakē nēmaa ndislew kanaŋ a Masedowan aye na, nēmaa huta tsēved ka mazēzukwe bo kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsēved wal wal haladzay. Ndo hay tē wiyawa famaya wu tē magazlēga.

Mē dērev may bēbay nēmay mandza eye tē mēdzal gēr eye, nēmaa dzēdzar. ⁶Ane tuk na, ahēl nakē ndo hay ta ge bēle aye na, maa matay naha dērev na, Mbēlom. A mamay naha dērev na, tē madayaw i Titus nakē a yaw aye. ⁷Maa mamay naha dērev na, madayaw i Titus dēkdēk tsa bay. A mamay ha dērev na, tē wu nakē Titus a tsikamay aye. A gwadāmay na, ka mumay naha dērev. A gwadāmay sa na, a sakum mēŋgeteŋ, mevel a wur fakuma hērwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzōnumeye ga haladzay ta mēge fagaya abēra me ka tōv i ndo mane dēre ga hay. Na tsēne andza niye na, dērev ga a sēkah ta mēŋgwese.

⁸Na sēr ha dērewel nakē na lah mēwatsakum naha aye na, kē vōlakum mēdzal gēr.^{††} Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kē ndeleŋ bay. Dedek ŋgway, hābe na, ma ndeleŋeye hērwi na sēr ha, na vōlakum mēge mevel tsakway tē dērewel ga nakē na watsakum naha aye. ⁹Anēke dūh na, dērev ga kē ŋgwasa hērwi dērewel nakay na watsakum naha aye. Dērev ga a ŋgwasa na, hērwi nakē na vōlakum mēge mevel aye bay. Dērev ga a ŋgwasa na, hērwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakē ka gērūm ha mezeleme kurom aye. Wu nakē a ndalakum aye, ka dēre i Mbēlom na, lele hērwi ada kē gērūm ha mezeleme kurom. Andza niye, tē dērewel nakē nēmaa watsakum naha aye na, nēmaa gakum wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

¹⁰Ndoweye kē ge mevel hērwi nakē a say a Mbēlom aye na, mēge mevel ŋgay niye ma mbēdiye ha mēdzal gēr ŋgay ka wu ŋgwalak eye ada andza niye Mbēlom ma tēmiye ha abēra ma mēnese. Slala i mēge mevel niye na, ma

§6:17 Ezay 52.11.

**6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

††7:8 Zēba ma 2 Korinthe hay 2.3.

vəlakweye madzədzere bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i mändzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedək, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlum ha bo kurom ka mədzal ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dūmeye ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə dərev kurom məngeteņ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərewel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dekdək tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kâ sərūm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərev kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərev kə mamay naha.

Dərev kə mamay naha dedək. Wu mekeleņ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dərev may a ŋgwasa haladzay na, hərwi Titus nakə dərev ŋgay maņgwasa eye hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərev aye. ¹⁴ Dərev ga a ŋgwasa na, hərwi na ŋgalak kurom ha kame ŋgay. Na ŋgalak na, kəriye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedək huya. Andza niye maņgeleke nakə nəmaa ŋgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedək. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkahiye ha mawude kurom. ¹⁶ Dərev ga kə ŋgwasa

haladzay hərwi na sər ha, nəkurom ndo i dedək hay.

Madzəne hərwi ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu ma Zerozelem aye

8 Malamar ga hay, a samay na, sərūm ha wu nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hərwi nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteye aye. ² Ta sa dəret-sətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteye mə dəretsətseh ada kwa nəteye mətawak eye hay bəbay na, dərev tay maņgwasa eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hərwi məsler i Mbəlom dūh. ³ Neņ faya na gwadəkumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə sla faya məvəle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədaņ tay tebiye. Ndəray ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwada-may: «Vəlumamay tsəved hərwi ada nə-maâ dzəna ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl ha bo tay a Bəy Maduweņ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwaday mâ mbəda naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i məvəle wu nakə a dazlay mə walaņ kurom aye na, mâ ye naha mâ ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərūm dedək i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka dūmeye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutoņ ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a seņ

məsəre ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dedek ñgway daw. ⁹Nəkurom ka sərüm ha ñgwalak i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neñgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərüm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvum-eye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha məge. Vəlüm andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹²Hərwi tadə ka vəlümeye wu a Mbəlom ta məñgwese andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsət-sahiye fakuma bay. ¹³Kā dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ñgiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A señ na, ləvum hərdəfə. ¹⁴Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeleñ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdəfə. ¹⁵Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.

Ndo neheye tə həl tsekweñ aye na, wu-ray a kətsay bay.††»

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Koriñte

¹⁶Titus na, kə vəl ha bo ñgay hərwi madzəne kurom andza nəmay neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ñgay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisəe haladzay a Mbəlom. ¹⁷Titus ka təma mat-sətsehe may nakə nəmaa gwadəy mā mbəda naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwadəy mā ye naha aye dekdək tsa bay. Bo ñgay eye tə gər ñgay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzəne kurom haladzay.

¹⁸Nəmaa sləriye tay naha nəteye sulo ta ndo neñged. Ndoweye niye na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta zambadaway ha haladzay hərwi a dawə ha Labara Iğwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹Nəmaa slər naha neñgeye na, hərwi niye dekdək tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zla neñgeye hərwi ada nəmaā həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Iğwalak i məsler nakay na, ma səkahiye mədəslyay ha gər a Bəy Maduweñ nakə ta dəslyay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsehe a gər bəna agəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹A samay məge wu nakə lele ka dərə i Bəy Maduweñ dekdək tsa bay. Nəmaa giye lele ka dərə i ndo hay dərmaç.

²²Nəmaa sləriye naha malamar mekeleñ eye ta diye naha dziye sa. Neñgeye na, nəmaa zəba ka məndze ñgay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ñgay peteh ka məsler i Mbəlom. Anəke

††8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

na, kə vəl ha bo ñgay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa məsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta dəslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye tə slər tay naha ta tsəniye. Ta tsəne andza niye na, ta səriye ha bazlam neheye ñgwalak eye nəmaa tsik fakuma aye na, dedək.

A say a Pol tã hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

9 Hərwi madzəne nakə məsləratay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ñgama bay nakə na watsakum-eye naha dərewel aye. ²Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ñgalak kurom ha ka təv i Masedowan hay, na gwadətay: «Ndo neheye ka dala i Akay^f na, nəteye maləva bo eye ka məvəle zla dəz dəy. A satay madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tə tsəne na, ndo siye hay haladzay mə walañ tay ta səkah ha tsuftsuf a dərev tay madzəne tay ha dərək. ³Na sləriye malamar neheye məhkar aye ka təv kurom hərwi ada kã ləvum ha bo tə madzəne andza nakə na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha ka təv kurom aye na, wu nakə na ñgalak kurom hay aye ma təriye dedək, nəmaa ndzay naha a gər nəkurom maləva bo eye məvəle. ⁴Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye nəmaa ndzay a gər a madzəne niye ka

ləvum ha bo bay na, horoy ma geñeye kame tay haladzay. Hərwi na mbərəm mañgeleke kurom ha, na gwadətay na, na sər ha ta dedək ta hayay gər a madzəne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵Hərwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tə siye i malamar neheye sulo aye tã leheñ kame mede naha ka təv kurom. A señ na, tã ye naha, tã dzəna kurom ka mäge wu nakay ñgwalak eye ka gwadum ka vələmeye. Andza niye, ahəl nakə na ndisl naha aye na, ba nəkurom maləva bo eye tsiy. Niye ma dīye ha na, ndəray kə gakum kutoñ ka məvəle bay. Ka vələm na, tə dərev kurom peteh. ⁶Sərum ha na, tadə ndoweye kə gay dəre a hulfe ñgay, ka sləga tsekweñ na, ma ta dziye tsekweñ dərək. Tadə ndoweye ka sləga hulfe ñgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dərək.

⁷Kwa way mã vəl andza nakə a dzala məvəle mə dərev ñgay aye. Kã vələm tə mədzal gər sulo sulo eye bay ada ndəray mã gakum faya kutoñ ka məvəle bay. Ane tuk na, vələm tə məñgwese, hərwi Mbəlom a wudə na, ndo nakə ma vəliye ta məñgwese aye. ⁸Hərwi Mbəlom neñgeye na, ma sliye faya məpe fakuma ñgama ta tsəved mekeleñ eye wal wal haladzay hərwi ada wuray kwa tsekweñ mã kətsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hərwi mäge ha məsler ñgwalak eye tebiye. ⁹Ka tərume-eye na, andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ndo nakə a vəl həlay lele a ndo i mətawak hay aye na, ñgwalak ma ndziye faya ka tor eye. ^{§§}»

¹⁰Maa vəl hulfe a ndo hay ada maa vələtay wu mənday hərwi ada tã nda na, Mbəlom. Ma vələkumeye hulfe dər-

^f9:2 Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1 ada ka bazlam nakə tə watsa faya aye.

^{§§}9:9 Dəmes hay 112.9.

mak, ma səkahakumeye ha haladzay hərwi ada ndo siye hay ta hutiyeye haladzay abəra mə həlay kurom. Wu nakə ka vəlumeye na, Mbəlom ma tələkiye a dəma həlay ɲgay hərwi ada ɲgwalak i məsler kurom mâ vəl hohway haladzay ka tsəved ɲgay. ¹¹Ma piye fakuma ɲgama haladzay hərwi ada kâ vəlum həlay a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwi wu nakə ka vəlumeye na, nəmaa zla tay naha aye. ¹²Sərum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gər kurom ma dzəniye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dəfdek dəw? A'ay! Ma vəlatəye gədaɲ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məgay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwiye. ¹³Məvəle wu kurom nakə ka vəlumeye kəriye aye ma diye ha ta dedək nəkurom na, ka təmum Labara ɲgwalak eye i Kəriste ada ka rəhumay ha gər. Ndo hay ta zambadəye a Mbəlom dərmak hərwi nakə ka vəlumatay wu kurom tə dərev kurom peteh ada ka vəlumatay a ndo siye hay dərmak. ¹⁴Madzəne kurom nakə ka slərumatay naha aye na, ma diye ha Mbəlom kə gakum ɲgwalak ɲgay haladzay. Ndo hay ta ɲgatay andza niye na, ta wudiye kurom haladzay, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵Zambadəkway a Mbəlom hərwi wu nakə a vəlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

Pol a tsik ka ndo neheye ta ɲgəlaway bəzay a məsler ɲgay aye

10 Neɲ Pol, a seɲ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaɲ kurom nətəye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neɲgeye mandza eye mə walaɲ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ɲgərəzaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway

sa bay.» Neɲ na, a seɲ na geye ɲgwalak a ndo dūh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste. ²Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kâ gumeɲ kutoɲ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaɲ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliyə faya mədatay ha gədaɲ ga. ³Dedək, nəmay na, ndo zezeɲ hay. Ane tuk na, vəram nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vəram aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Duh maa vəlamay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dəre i Mbəlom neheye tə pawə bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədaɲ eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye tə dzalawa lele bay aye. ⁵Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəslaway ha gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tã sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambədə ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərev tay aye hərwi ada tã rəhay ha gər a Kəriste. ⁶Ka dūmamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dedək neɲgeye ndo i Kəriste na, mâ sər ha nəmay dərmak nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸Gədaɲ nakə Bəy Maduweɲ a vəleɲ aye, kwa faya na ɲgalakiye ha ka zal na, horoy ma geɲeye bay, hərwi Bəy Maduweɲ a vəleɲ hərwi ada nã dzəna kurom bəna, nã nas kurom ha bay. ⁹Ndəray mâ dzala na, a seɲ məpe naha fakuma zluwer tə dərewel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərewel hay

na, wu neheye a watsa a dɔma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gɔdaŋ. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye mə walaŋ kway aye na, neŋgeye bəle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.»¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tã sər na, wu nakə nəmaa watsa a derewel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaŋ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹²Ndo neheye tã gwadaya a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla mægweɔe nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahaŋ eye hay.¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vələmay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vələmay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vələmay aye.¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vələmay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom məɔakum ha Labara ŋgwalak eye i Kəriste na, nəmay.¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tã ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dɔma bay. Ane tuk na, nəmaa pa məɔzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, məɔzal gər kurom mã səkah kame kame hərwi ada nəmaa sla faya masəkah ha məsler may mə walaŋ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tã gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.*¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məɔɔe ha Labara ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma

dərəŋ eye abəra ka gəma i Koriñte. Nəmay na, a samay mäge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vələtay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay.¹⁷ Ane tuk na, tã watsa mə Derewel i Mbəlom, tã gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mã ge zlapay tã wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†»¹⁸ Hərwi ndo neheye tã dəslay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo ŋgay eye faya ma dəslatay ha gər aye.

Pol ta ndo neheye tã dawa ha bazlam i Mbəlom tã maraw me aye

11 Anəke na, zlum ŋgatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedek zlumeŋ ŋgatay.² Neŋ faya na giye sələk hərwi kurom andza nakə Mbəlom a ge sələk hərwi kurom neheye a wuɔa kurom aye. Nəkurom ka tərur na, andza dem nakə a seŋ na vəliye na, a ndo nəte aye. Andza mægweɔe a Yesu Kəriste. A seŋ na, mã ndza tsəɔaŋna nakə na vəleye.³ Neŋ faya na dzədzariye haladzay hərwi aɡəna ndəray ma vakumeye gər hərwi ada kã pumay bəzay a Yesu Kəriste tã dərəv kurom peteh sa bay. Hərwi nəkurom ka sərur dəɔe a yaw a səpat na Hawa ta bəbərək ŋgay.⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo məɔe ha bazlam i Mbəlom tã maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vəlumateye tsəved tã tətikakum. Bazlam nakə ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abəra ka bəmalə may. Məsəfəre nakə tã tsik faya aye, Məsəfəre Tsəɔaŋna eye nakə ka hutakwa ahəl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara ŋgwalak eye nakə nəkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bəbay na, faya ka zlumeye ŋgatay.

*10:15 Zəba ma Roma hay 15.17-21.

†10:17 Zəba ma 1 Koriñte hay 1.31.

⁵Ka dzalum na, ndo neheye nateye bagwar i ndo i maslañ hay ta dedek. Azlakwa duh neñ na ze tay ha. ⁶Dedek, neñ na, na sər matsike me lele nakə ma deyete a gər a ndo hay andza nateye təbey. Ane tuk na, məsəre wu i Mbəlom na, nəmaa dakum ha parakka sik haladzay.

⁷Ahəl niye na dakum ha Labara Ijg-walak eye i Mbəlom na, na tsətsah fakuma suloy bay. Na həna ha gər ga ka dala na, hərwi kurom hərwi ada nā dzəna kurom ka tsəved i Mbəlom. Duh na ge andza niye na, mənese daw? ⁸Ahəl nakə neñ faya na giye məsler mə gay kurom aye, na təma ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slərəñew suloy. Na təra tay ha nateye duh mətawak eye hay hərwi ada nā dzəna kurom. ⁹Ahəl nakə neñ mə gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geñ bəbay, na tsətsah fakuma wuray bay. Kə ge wu andaya fagaya bay na, ndo məpe mədzal gər neheye ka dala i Masedowan ti yaw tə vələñ. A həlay nakə hawa i wu a geñ aye na, na gakum dəretsətseh bay tebiye ada dāda ma señeye matsətsehe fakuma wu bay. ¹⁰Na giye zlapay hərwi na təma fakuma abəra suloy dāda bay, ndəray ma sliye faya madəzələñ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.[‡] Wu nakə na tsik aye, na tsik na, dedek ta məzele i Yesu Kəriste nakə mə neñ aye. ¹¹Na ge andza niye na, hərwi nakə na wuđa kurom bay aye daw? A'ay, Mbəlom a sər ha na wuđa kurom.

¹²Wu nakə faya na giye na, na giye andza niye huya hərwi ada ndo i maslañ i Mbəlom neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye tā huta tsəved ka məge zlapay ta məsler tay nakə tə gwad faya ta giye andza nəmay aye bay. ¹³Ndo niye hay na, nəteye ndo i maslañ hay ta dedek eye bay.

Nateye faya ta vateye gər a ndo hay ta məsler tay niye, ta mbəda ha bo tay andza ndo i maslañ i Kəriste. ¹⁴Wu niye na, mā gakum wadəñ wadəñ bay. Kwa Fakalaw bəbay a mbədawa ha bo andza gawla i Mbəlom nakə a dāv dzaydzay aye. ¹⁵Tadə Fakalaw faya ma giye andza niye na, mā gakum wadəñ wadəñ bay. Ndo i məsler ijgay hay ta mbəda ha bo hərwi ada tā ndzəkət bo ta ndo neheye faya ta tətikateye tsəved nakə dedek eye a ndo hay aye. Pat nakə mändzibəra ma ndəviye aye na, Mbəlom ma pərateye ka wu tay nakə tə ge aye.

Pol a zlapa tə dəretsətseh ijgay neheye a sa aye

¹⁶Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndəray mā dzala neñ na, gər mavuwe bay. Tadə ka dzalum mə gər kurom gər a vuweñ na, təmum andza niye hərwi ada neñ nā sla faya məge zlapay dər-mak andza nakə ka vəlawumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweñ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedek na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neñ dər-mak na giye andza nateye. ¹⁹Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mədzal gər kurom. ²⁰Ka vəlumatay tsəved a ndo hay tā təra kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abəra wu kurom hay ta bəbək, tā vakum gər, tā zəba fakuma andza wu kəriye ada tā fakum. Ka vəlumatay tsəved andza niye. ²¹Ah! Neñ na, horoy a geñ haladzay. Neñ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə

[‡]11:10 Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1.

ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dærmak. ²²Tæ gwad næteye na, Hebræ hay. Neñ dærmak ndo i Hebræ. Tæ gwad næteye Israyel hay. Neñ dærmak ndo i Israyel. Næteye slala i Abraham. Neñ dærmak slala ñgay. ²³Næteye ndo mæge mæsler i Yesu Kæriste. Neñ na ze tay ha. Na tsikiye andza neñ ndo i matærahahañ. Na ge mæsler tæ mawura bo eye a ze i tay. Tæ gæsawa ga a danğay madzæga haladzay, a ze i tay, ta ndaba ga madzæga haladzay, a ze i tay, na sær mæmæte madzæga haladzay, a ze i tay. ²⁴Madzæga zlæm Yahuda hay ta ndaba ga ta mandalaba, tæ ndabawa ga na, kuro kuro mahkar gær eye tsid.[¶] ²⁵Madzæga mahkar, Roma hay ta kæd ga, sik næte ta kal ga tæ kwar hærwi mækæde gay. Madzæga mahkar kwalalañ i yam ka bætuk may ha a huð i yam. Sik næte ta hæpat kwa ta hævad, na hæna mæ huð i yam. ²⁶Sik haladzay ahæl nakæ faya na hæhaliye na, na sa dæretsætseh hærwi mazaw nakæ ma zliye ga aye, na sa dæretsætseh hærwi mækal hay ta zleñ zay haladzay, na sa dæretsætseh hærwi ndo neheye næteye Yahuda hay bay kwa tæ hælai i Yahuda gwala ga hay, ta pæreñ haladzay. Na sa dæretsætseh haladzay kwa ma wuzlahgæma, kwa mæ kæsaf, kwa ka gær i bælay. Ndo neheye tæ gwadai a gær tay næteye ndo mæpay bæzay a Yesu Kæriste ta geñ dæretsætseh haladzay. ²⁷Na ge mæsler haladzay ta gædan ada na sa dæretsætseh, madzæga haladzay na hutawa tsæved ka mændzehære bay, madzæga haladzay na ndzawa ze mænde wu mændañ ada ze mæse yam, mætasl a gawerñ ada na hutawa peteked mæpe ka bo bay. ²⁸Dæretsætseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeleñ eye dekdæk. Ma mædzal gær na,

na dzalawa ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹Tadæ ndoweeye kæ ge bæle ka tsæved i Mbælom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bæle na, neñ. Tadæ ndoweeye kæ dæd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fækiye ga ta ako.

³⁰Tadæ na giye zlapay na, na giye zlapay tæ bæle ga. ³¹Mbælom Bæba i Bøy Maduwerñ Yesu Kæriste, mazembede nakæ ndo hay ta zambadeye, tå zambadai. Neñgeye a sær ha na raw me bay. ³²Ahæl niye ahæl nakæ neñ ma Damas aye na, bøy bagwar eye i gæma niye tæ zalay Aretas. A pa bøy hærwi mælæve wuzlahgæma. Bøy a pay ndo hay ka tsæved hærwi mægæse ga. Gæma niye na, malawara eye ta zled. ³³Ane tuk na, ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ pa ga a kæteh, tæ bar faya læber. Tæ zla ga ahaya abæra tæ mavavar. Tæ mbæzla ga ahaya særæhæhæ abæra ma wuzlahgæma niye. Na tæmaw abæra mæ hælai i bøy niye.[§]

Pol a sær ha gædan i Yesu Kæriste

12 Kutoñ na giye zlapay huya. Na sær ha ma giye ñgama kwa tsekwerñ bay tebiye. Ane tuk na, anæke na tsikiye ka wu nakæ Yesu Kæriste a bæzeñ ha ma mæsine aye. ²Na sær ndoweeye andaya madzapa eye tæ Yesu Kæriste. Kæ ndza ma giye mæve kuro gær eye fad, Mbælom a zla na a mbælom ka tæv ñgay. Agæna Mbælom a bæzay ha ma mæsine, agæna ki ye tæ slo i bo ñgay ta dedek, Mbælom næte ñgwerñ a sær. ³Ayaw! Mbælom kæ zla na ndo niye a mbælom ka tæv ñgay. Agæna mæsine a gay, agæna ki ye ta dedek, maa sær na, Mbælom. ⁴Ahæl nakæ neñgeye mæ dæma aye na, kæ tsæne wu nakæ ndo zezey ma sliye mætsike bay aye. Ta vøl faya tsæved

[¶]11:24 Zæba mæ Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

[§]11:33 Zæba mæ Mæsler hay 9.23-25.

a ndo hay ka matsike bay. ⁵Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zäbeñ däre a neñ aye na, na giye zlapay tã bäle ga dekdëk tsa. ⁶Tadã a señ mäge zlapay na, na tsikiye me andza gër mavuwe bay, wu nakã na tsikiye na, ma तरीये dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay härwi a señ bay nakã ndo ta rãheñeye ha gër härwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A señ tã rãheñ ha gër düh na, härwi bazlam neheye ñg-walak eye hay tã tsãne abãra mã bazlam ga aye ada tã ngatay a mede ga.

⁷Hãbe na, na giye zlapay härwi wu nakã Mbälom a bãzeñ ha aye. Ane tuk na, Mbälom a vãleñ nakã ma wuriye fagaya mã bo aye härwi ada nã ge zlapay sa bay. Mbälom a geñ wu niye na, tã hãlay i ndo i maslañ i Fakalaw nakã a slãraw härwi mãndebe ga härwi ada nã ge zlapay bay. ⁸Madzëga mahkar na düwulay naha me a Bãy Maduweñ härwi ada mã zla fagaya abãra dãretsãtseh nakay. ⁹Ane tuk na, Bãy Maduweñ a gwedëñ: «Ñgwalak ga na, dã kar. Härwi gãdãñ ga ma zãbiye na, ahãl nakã nõkar bãle aye.» Kã ge andza niye na, dãrev ga mañgwasa eye haladzay. Neñ faya na ñgalakiye härwi gãdãñ i Kãriste mandza eye mã neñ. ¹⁰Härwi niye dãrev ga mañgwasa eye härwi nakã neñ bãle eye. Kwa tadã faya ta tsedëñeye, kwa tadã faya ta pãreñeye, kwa tadã dãretsãtseh siye hay faya ta ndzeñeye a gër, kwa tadã wu hay ta zeñ gãdãñ, na sãr ha faya na giye dãretsãtseh härwi Kãriste ada dãrev ga mañgwasa eye härwi ahãl nakã neñ bãle eye na, Kãriste ma vãleñeye gãdãñ ñgay.

Pol a dzala ka ndo mãpe mãdzal gër hay ka Yesu neheye ma Koriñte aye

¹¹Na tsik me andza gër mavuwe, ane tuk na, maa geñ kutoñ na, nõkurom. Na zambadãy a bo ga na, härwi nõkurom

ka zambadum ga ha bay. Hãbe mata zembede ga ha na, nõkurom na gwad bãdaw? Neñ wuray kãriye, ane tuk na, ndo i maslañ kurom neheye ka gwadum nõteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹²Nõkurom ka sãrum ahãl nakã neñ mã gay kurom aye na, na ge mãsler ta mãzle ñgatay mã dãretsãtseh ada Mbälom kã ge masuwayãñ wal wal haladzay tã hãlay ga. Masuwayãñ neheye a dã ha na, neñ ndo i maslañ ñgay ta dedek. ¹³Na ge wu hay mã gay i ndo mãpe mãdzal gër hay ka Yesu Kãriste siye hay ada na ge mã gay kurom bay na, andaya dãw? Wu andaya nõte tsa nakã na ge mã gay kurom bay aye. Na tsãtsah fakuma: «Ndayum ga ha wu mãnday» bay. Kã ge na gakum lele bay na, pãsum ga ha!

¹⁴Anãke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na tãmiye ka vãlumenñ wu wal bay. Wu nakã a señ aye na, dãrev kurom bãna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bãba tay hay. Maa vãlatay wu a bãba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vãlatay wu a wawa hay na, bãba tay hay. ¹⁵Kwa tadã na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadã na vãliye ha mãsãfãre ga peteh härwi madzãne kurom na, a yeñ a gër haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, härwi nakã na wudã kurom ka zal aye dãw?

¹⁶Na gwad ka sãrum ha na tsãtsah fakuma vãlumenñ wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mã walañ kurom tã gwad: «Pol neñgeye bãbãrek eye, faya ma vakweye gër.» ¹⁷Na vakum gër na, ma kãkay? Na vakum gër na, ta ndo nõte mã walañ i ndo neheye na slãr tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kãkay? ¹⁸Na tsãtsah ka Titus mã ye naha a gay kurom. Na slãr naha malamãr mekeleñ eye nakã ka sãrum na aye tã ye naha

salamay. ** Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom daw? Titus tə neŋ, nəmay salamay mədzal gər may nəte bədaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi məge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wuɗa kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada kə gəlum ka tsəved i Mbəlom. ²⁰ Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gər bay. Tadə kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərume ye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋgənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərɛv ga ma ŋgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

Mandəve i bazlam

13 Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Dərɛwel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ŋgəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar tā ge andaya bəna sariya ma ŋgəniye bay.††» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, ɓa na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərɛmak. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsərə ha bədaw? Ka ta sərume ye ha! Nəŋgeye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedək nəŋgeye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ, nəŋgeye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə nəŋgeye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matərə bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfərə ta sifa ŋgay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ŋgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərɛm ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dəɗumeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərume ye ha ta dedək nəmay na, nəmaa dəd abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu hay

** 12:18 Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Koriñte hay 8.22.

†† 13:1 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrə 10.28.

ta dedek. ⁷A samay ndo hay tâ gwad famaya, nēmaa ge mēsler lele mē gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nēmaa dūwulay naha me a Mbəlom hērwi ada kâ gum mēnese sa bay. Kwa tadə ndo hay tē gwad nēmaa ge mēsler lele mē gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kâ gum ŋgwalak. ⁸Nēmaa tsik andza niye na, hērwi nēmaa sliye faya mēnese ha bazlam dedek eye bay. Nēmaa sliye faya mēge na, wu nakə dedek eye dekdək. ⁹Tadə nēkurom gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nēmay bəle eye hay na, dērev may faya ma ŋg-wasiye huya. Nēmaa dūwulay naha me a Mbəlom hērwi ada mâ dzəna kurom ka mēgəle ka tsəved ŋgay.

¹⁰Hērwi niye na watsakum naha dērewel nakay ka bo abəra anəke na, hērwi ada nā ye naha ba ka tsətsahum mēpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedek Mbəlom kə vələŋ tsəved

ka matərakum hērwi ada nā nas kurom ha dūh bay, ane tuk na, hērwi ada nā dzəna kurom ka mēgəle kame kame.

¹¹Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kanaŋ! Pəlum mēgəle ka tsəved i Mbəlom, vələm gədaŋ a bo mē walaŋ kurom nəte nəte, ndzum ayaw ayaw mē walaŋ kurom, ndzum ka təv manəte eye tē zay. Ada Mbəlom, neŋg-eye nakə a wudā ndo hay aye ada faya ma vələteye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹²Tsikum me a bo lele mē walaŋ kurom nəte nəte andza malamar hay. Ndo mēpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kanaŋ ta tsikakum naha me.

¹³Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama. Mbəlom mâ rahakum ha dērev kurom tē mawudē bo ŋgay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye mâ dzapakum ha dērev kurom hay nəte nəte.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Galat hay

aye

Məfələkwe

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i maduwule me a həlay mahəhele ngay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ngay na, ndo mekeleñ eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeleñ eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak m̄a ge lele ada ngwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ngay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ngay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a d̄a ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

1 Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neñ Pol. Neñ ndo i maslañ i Yesu. Neñ ndo i maslañ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ngay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye. ² Malamari siye hay tə neñ kanañ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste t̄a

pa fakuma ngama ada t̄a vələkum zay. ⁴ Bəy Maduweñ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ngay, a mət na, hərwi ada Mbəlom m̄a pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye t̄a ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway m̄a ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. M̄a ge bo andza niye!

Labara ngwalak eye na, nəte ngweñ

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geñ hərbaḃəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi k̄a tərūm ndo ngay hay ada kə gakum ngwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbədumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeleñ eye nakə ka dzalum mə gər kurom ngwalak eye, ane tuk na, ngwalak eye bay. ⁷ Labara ngwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeleñ eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mədzal gər, a satay mənese ha ada mambəḃa ha Labara Ngwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndoweye a tsikakum labara mekeleñ eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom m̄a vələy mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekeleñ eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənūm aye na, Mbəlom m̄a vələy mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a d̄əsleñ ha gər d̄aw? A'ay! Andza niye bay. A señ na, Mbəlom neñg-eye m̄a d̄əsleñ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a señ neñ n̄a yatay a gər a ndo hay d̄aw? A'ay! Tadə a señ n̄a yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a dā ha ma kəkay nakə a təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərūm ha na, Labara Ɔgwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətikeŋ na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay a deŋ ha.^{‡‡} ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawə tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaŋ i ndo neheye məve may nətə aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vələway ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geŋ ŋgwalak ŋgay, a zeleŋ hərwi ada nā ge məsler ŋgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeŋ ha wawa ŋgay mə neŋ hərwi ada nā dā ha Labara Ɔgwalak eye nakə a tsik ka neŋgeye a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeŋ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nətəye tə leheŋ matəre ndo i maslaŋ i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayaŋŋa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā ŋgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neŋgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.^{¶¶} ¹⁹ Na ŋgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bəna, na ŋgatay a ndo i maslaŋ i Yesu mekeleŋ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na

tsik aye na, dedek, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. ²³ Tə tsənawa wu neheye siye i ndo hay tə tsikawa fagaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətseh aye na, ka mbəda. Duh anəke faya ma diye ha Labara Ɔgwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambaday a Mbəlom hərwi ga.

Ta təma Pol ma Zerozelem

2 Ma dəba i məve kuro gər eye fad na, neŋ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərmak. ² Na mbəda gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzeŋ ha, a gwedeŋ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəmeye. Na dətay ha Labara Ɔgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Agəna ta dzaliye na, məsler ga nakə ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye a təra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neŋgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoŋ ka mədəse bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaŋ may ta bəbək tay, a satay mā dəs bo. Tə fələkwaw ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvəkwa gər kway hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, kə tərəkwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vələtay tsəved kwa tsekweŋ bay tebiye. A samay na, Labara

‡‡1:12 Zəba mə Məsler hay 9.3-6.

¶¶1:18 Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste.

Ŋgwalak eye mâ ye kame huya ta dedek nakə ada ka tsənumeye dərmaak aye.

⁶Ndo neheye tə gwad nətəye bagwar eye hay aye, kwa tadə nətəye bagwar eye hay, kwa tadə nətəye bagwar eye hay bay, məndəre ga mey tey. Ka dərə i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nətə. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheŋ ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷Azlakwa bay tə sər ha dūh na, Mbəlom kə vəleŋ Labara Ŋgwalak eye, a gwedəŋ do ta dətay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwadəy do ta dətay ha a Yahuda hay aye. ⁸Tə sər ha Mbəlom nakə a vəlay gədaŋ a Piyer ada a təra ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye Mbəlom nakə a vəleŋ gədaŋ ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzaal gər hay ka Yesu tə sər ha nətəye ndo məndzatay kame, tə sər ha ta dedek Mbəlom kə vəleŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəseŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwedə nəmay tebiye bazlam may nətə. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nətəye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ada nətəye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰Wu nakə ta tsət-sah famaya nəmaa giye na, nətə tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka mäge dərmaak. Tə gwadamay nəmaa dzəna ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzaal gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha maŋgok a Piyer ma Aŋtiyos

¹¹Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Aŋtiyos, na gay me kame i ndo hay hərwi

a ge wu nakə lele bay aye. ¹²Kurre na, neŋgeye ta ndo məpe mədzaal gər hay ka Yesu neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mənday ka təv manətə eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a slərəw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatəy na, a dazlay madayaw abəra mə walaŋ tay, kə nda wu mənday ta nətəye sa bay. A dzədzar ta ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye t̄a dəs bo aye. ¹³Siye i Yahuda neheye tə pa mədzaal gər ka Yesu andza Piyer aye dərmaak. Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərmaak. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedek i tsəved i Labara Ŋgwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwadəy: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, məndze yak nakə ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye t̄a ndza andza nətəye Yahuda hay na, hərwi mey?»

Ka təmakweye na, ta məpe mədzaal gər kway ka Yesu Kəriste

¹⁵Nəkway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəkway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndəray ma sliye matəre tsədəŋŋa kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədzaal gər ŋgay ka Yesu Kəriste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədəŋŋa bay. Nəkway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste nakə ada Mbəlom a təma kway andza ndo neheye nətəye ŋgwalak eye kame ŋgay aye. Bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndəray ma sliye faya matəre ŋgwalak eye kame i Mbəlom hərwi nakə faya ma

pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay.^{§§}

¹⁷ Andza niye, nəmay Yahuda hay a samay matəre ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nəmaa pa mədzał gər may ka Yesu Kəriste aye. Kə ge nəmay andza niye na, nəmaa təra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hərwi faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza məgwede Kəriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekweɲ andza niye duh bay! ¹⁸ Maga eye na, andza nakay duh: Tadə ndoweye kə gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye hərwi nakə ma təriye ha ɲgwalak eye bay aye, ada ma dəba eye a mbəda gər məpay bəzay sa, a zəba faya andza wu nakə ɲgwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ¹⁹ Neɲ na mət na, hərwi bazlam i Musa mapala eye. Neɲ kame ɲgay na, andza ndo nakə maməta eye aye. A ge bo andza niye na, hərwi ada nā ge andaya ta sifa kame i Mbəlom. Ahəl nakə ta dar na Kəriste ka mayako mazləmbada eye na, neɲ madzapa eye tə neɲgeye, nəmaa mət ka bo salamay. * ²⁰ Neɲ na, sifa nakə anəke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mə neɲ na, Kəriste. Məndze ga nakə na ndziye ka məndzibəra anəke aye na, na ndziye hərwi nakə na dzala ha ka neɲgeye Wawa i Mbəlom nakə a wuda ga aye ada a vəl ha gər ɲgay hərwi ga aye. ²¹ Neɲ na, daɗa na kərahiye ɲgwalak i Mbəlom nakə a geɲ aye ta məme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadə ta dedek ndoweye ma təriye tsədəɲɲa kame i Mbəlom hərwi faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na,

Kəriste a mət kəriye, kə ge ɲgama bay. Duh andza niye bay!

Bazlam i Musa mapala eye ta məpe mədzał gər ka Yesu

3 Nəkurom Galat hay, maa zla fakuma kurom metsehe na, mey? Maa ndzək kurom way? Na dəkum ha parakka lele hərwi ada kā tsənəm ma kəkay nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye. ² Na tsətsahiye fakuma wu nəte. Məsəfəre Tsədəɲɲa eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədəɲɲa eye na, hərwi nakə ka tsənəm Labara ɲgwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hərwi mey? Ka dzalumay ahəl niye na, ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədaɲ kurom eye na, ma kəkay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa daw? Ta dedek ma təriye kəriye tsa bay. ⁵ Mbəlom a vəlakum Məsəfəre ɲgay ada a ge masuwayaɲ hay mə walaɲ kurom na, hərwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, a ge na, hərwi nakə ka pumay zləm a Labara ɲgwalak eye ada ka pum mədzał gər kurom ka Kəriste aye.

⁶ Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲgay.†» ⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedek eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸ Tə

§§2:16 Dəmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23.

*2:19 Ahəl niye hərwi madayay a gər a Mbəlom ada matəre ɲgwalak eye kame ɲgay na, Pol a paway bəzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mədzał gər ka Yesu Kəriste na, a zəba faya bazlam i Musa mapala eye ma təriye ha ndo ɲgwalak eye bay. Hərwi niye a gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye.

†3:6 Madazlay i wu hay 15.6.

watsa kurre mæ Derewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nətəye ɲgwalak eye hay kame ɲgay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neɲgeye.» Abraham a tsəne Labara ɲgwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom a gwad: «Na piye ɲgama ka ndo i məndzibəra hay tebiye hərwi yak.[‡]» ⁹Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ɲgama ka Abraham hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ɲgama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neɲgeye andza niye dərma.

¹⁰Ndo neheye tə dzala, tə gwad ta təriye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom ta mæge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vələt-eye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Ndow-eye kə pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mæ Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vəleye mezeleme.[†]»

¹¹Ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo ɲgwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi tə watsa mæ Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ɲgwalak eye ka dərə ɲgay, ada ma hutiyə sifa.[§]» ¹²Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzał gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa defek eye tə neɲgeye.^{**}» ¹³Andza niye Mbəlom a vəlakway mezeleme na, hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye

peteh bay aye. Ane tuk na, Kəriste a yaw, a zla təv məndze kway hərwi ada Mbəlom mæ vəlay mezeleme a neɲgeye a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hərwi ada Mbəlom mæ vəlakway mezeleme sa bay. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə ta dar na ka mayako aye na, Mbəlom kə vəlay mezeleme.^{††}» ¹⁴Yesu Kəriste a ge andza niye na, hərwi ɲgama nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vəlakeye» na, ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ta hutiyə tə həlay i Yesu Kəriste dərma. A ge andza niye na, hərwi ada nəkway kə hutakwa Məsəfəre nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlakweye hərwi nakə ka pakwa mədzał gər kway ka neɲgeye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye bay

¹⁵Malamar ga hay, na dəkumeye ha wu nakay tə wu neheye ka ɲgatawakway pat pat aye. Tadə ndo hay sulo tə ndza ka təv manəte eye, tə ma ha ka bo bazlam ada tə bar dzam mæ walaɲ tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha daw? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wuray bay dərma. ¹⁶Dzam nakə Mbəlom a bar aye dərma andza niye. Mbəlom a tsik kurre, a gwad ma vəliye wu neheye na, a Abraham. Kə tsik, a gwad ma vəliye a hulfe ɲgay dərma. Ta watsa mæ Derewel i Mbəlom, Mbəlom ma vəliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ɲgay hay na, andza niye bay. Tə tsik bazlam niye na, ka hulfe nətə

[‡]3:8 Madazlay i wu hay 12.3.

[†]3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26.

[§]3:11 Habakuk 2.4.

^{**}3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5.

^{††}3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23.

tsa. Hulfe niye na, Kəriste.^{‡‡} 17 Wu nakə a seŋ mətsike aye na, anəŋ: Mbəlom a bər dzam ta Abraham kurre. Ma dəba i məve temerre fađ tə kuro kuro mahkar na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye məpəle ha dzam nakə Mbəlom a bər ta Abraham kurre aye bay, wu nakə a tsik, a gwad ma vəliye na, ma sliye faya mənese ha bay. 18 Tadə Mbəlom ma vəliye wu a ndo hay hərwi nakə faya ta pəy bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, andza məgwede ma vəliye hərwi kə gwad ma vəliye sa bay. Ane tuk na, Mbəlom a pa ŋgama ka Abraham na, hərwi nakə a tsikay kurre a gwadəy ma ta giye andza niye aye.

Mbəlom a vələkway bazlam mapala eye na, hərwi mey

19 Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Yahuda hay na, hərwi mey? Mbəlom a vəlamay na, hərwi ada kə sərakwa ha wu neheye lele bay kame ŋgay aye. A vəl na, ka təmad eye hus ahəl nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad ma ta vəleye wu niye aye. Ma dəba eye na, gadaŋ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a gwala ŋgay hay na, hərwi ada t̄a yaw, t̄a đay ha a Musa ada Musa m̄a đatay ha a Yahuda hay.^{¶¶} 20 Ndo məma ha bazlam neŋgeye na, mə walaŋ i bərək hay sulo huya, ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a gwadəy a Abraham na ta vələkeye wu aye na, a ge neŋgeye mahəŋgeye bəna ndəray andaya mə walaŋ tay bay.^{§§}

21 Andza məgwede na, wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, a say a bazlam mapala eye bəđaw? A'ay, andza

niye bay. Tadə kə ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəl aye ma vəliye sifa a ndo hay na, ha bə ma sliye məge tay ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. 22 Azlakwa đuh tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Ndo i mändzibəra hay tebiye nəteye mə həlay i mezeleme. A ge andza niye na, hərwi ada Mbəlom m̄a vəl wu nakə a gwad ma vələteye a ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye. A vələtay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

23 Ahəl niye na, tsəved andaya hərwi ada ndo hay t̄a dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a ləva kway. Bazlam i Musa mapala eye a ləva kway hus a həlay nakə Mbəlom a đakway ka tsəved i mədzal ha ka Kəriste aye. 24 Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a təra andza ndo matsəpe kway hus a həlay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a təra ahəl niye na, andza niye, hərwi ada Kəriste ki yaw na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. 25 Anəke na, Mbəlom ka həndəkakway tsəved i mədzal ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma tsəpiye kway sa bay. 26 Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom tebiye wawa i Mbəlom hay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. 27 Neheye tebiye tə dzapa tə Kəriste mə madzəhubə tay ha nakə ta dzəhubə tay ha aye na, ta mbəda, mändze tay a ndzəkət bo i Kəriste. 28 Tadə agəna nəkar Yahuda, kəgəbay nəkar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tadə nəkar beke, kəgəbay beke bay na, ma giye wu-

^{‡‡}3:16 Madazlay i wu hay 12.7.

^{¶¶}3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a đay ha bazlam ŋgay mapala eye a Musa tə həlay i gawla ŋgay hay. Musa neŋgeye ndo məme ha mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay.

^{§§}3:20 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

ray bay. Kwa tadə nəkar hasləka eye, kwa tadə nəkar ɲgwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom tebiye nəte hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. ²⁹Kə ge nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, andza məgwede nəkurom dərma ma hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma vəleye a Abraham ada a hulfe ɲgay hay aye.

4 Wu nakə a seɲ mətsikakum aye na, anaɲ: Maga eye na, andza wawa nakə ma ndiye gay i bəba ɲgay aye. Ahəl nakə neɲgeye wawa eye mba kwa tadə wu i bəba ɲgay tebiye i ɲgay bəbay na, neɲgeye andza beke. ²Ahəl nakə neɲgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gər, ta geye gər a wu ɲgay hay dərma hus a məpesle həlay i bəba ɲgay nakə ma ndisliye a dəma aye. ³I kway andza niye dərma. Ahəl nakə nəkway andza wawa hay mba aye na, nəkway beke i məsəfəre neheye ɲgwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. ⁴Ane tuk na, ahəl nakə məpesle i həlay i Mbəlom a ndisl a dəma aye na, a sləraw wawa ɲgay. ɲgwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵hərwi ada mā təma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada kə tərakwa wawa i Mbəlom hay. ⁶Wu nakə ka sərakweye ha ta dedək nəkway wawa ɲgay hay aye na, anaɲ: Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ɲgay a dərev kway. Məsəfəre niye faya ma zal-eye a Mbəlom mə dərev kway, «*Abba, Bəba ga.*» ⁷Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay duh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlateye a wawa ɲgay hay aye dərma hərwi nəkurom wawa ɲgay hay.

A say a Pol na, Galat hay tâ ma ka tsəved ɲgwalak eye

⁸Ahəl niye Mbəlom neɲgeye way ta dəkum ha zuk bay na, nəkurom beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedək aye bay. ⁹Anəke na, ka sərɲm Mbəlom, a seɲ məgwede duh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədumeye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədaɲ andaya mə dəma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matəre beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhəne hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dəma na, ka gawum magurlom. ¹¹Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaɲ kurom aye na, a təra kəriye.

¹²Malamar ga hay, neɲ na təra andza nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neɲ faya na gakumeye amboh, tərɲm andza neɲ. Ka guməɲ mənese kwa tsekweɲ bay. ¹³Nəkurom ka sərɲm ha makurre eye bo a geɲ nakə na ndza mə walaɲ kurom hərwi mədəkum ha Labara ɲgwalak eye aye. ¹⁴Dəvats ga kə sakum dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbum fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharum ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neɲ na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neɲ na, Yesu Kəriste eye tə gər ɲgay. ¹⁵A həlay niye na, dərev kurom kə ɲgwasa haladzay. Ada dərev kurom a ɲgwasa anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neɲ tə gər ga na sər ha tadə tsəved andaya məngwede na dəre kurom na, atay na, ka ɲgwadum ka vəluməɲ. ¹⁶Anəke ka zlum ga andza ndo mənə dəre kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedək aye dəw?

¹⁷Ndo neheye tə tsik me ada ta mbəda ha Labara ɲgwalak eye na, tə ge məsler ta tsəbtsəb eye mə walaɲ kurom. Ane

tuk na, wu nakə tə dzala faya məge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada kâ gərūm ga ha ada kâ gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nət-eye. ¹⁸Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neŋ dərəŋ tə nəkurom na, a seŋ ndzum tə neŋ huya. ¹⁹Nəkurom na, wawa ga neh-eye na wuda kurom haladzay aye. Neŋ andza ŋgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dəretsətseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kəriste aye. ²⁰A seŋ tə dərev ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada nâ sər mətsikakum wu neh-eye. Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi kurom.

Agar ta Sara

²¹A nəkurom neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumeŋ: Ka tsənum wu nakə Dərewel i Musa a tsik aye təbədew. ²²Tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ŋgay hay sulo. Neŋged na, beke a wa, wawa neŋged ŋgwas nakə beke eye bay aye a wa. ŋgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. ŋgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* ²³Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.† ²⁴Bazlam nakay na, a say mədakway ha wu andaya. ŋgwas neheye sulo aye na, a ndzakit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a bar aye. Agar, ŋgwas beke eye na, a

ndzakit bo ta dzam nakə Mbəlom a bar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nət-eye beke i bazlam i Musa mapala eye. ²⁵Agar na, neŋgeye andza mahəmba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Neŋgeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərmak hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nət-eye mə dəma aye na, nət-eye beke i bazlam i Musa mapala eye.‡ ²⁶Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, neŋgeye andza ŋgwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, neŋgeye. ²⁷Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ŋgwas dəlay eye,
ka wa wawa nətə bay aye,
dərev yak mâ ŋgwasa,
nəkar nakə dəretsətseh i məwe wawa kə
zlakezay nətə bay aye,
wuda ta məŋgwese eye,
hərwi ŋgwas nakə zal ŋgay a gər ha aye
na,
ma ta hutiyə wawa hay haladzay
abəra ka ŋgwas nakə mandza eye tə zal
ŋgay aye.»

²⁸Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedək eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Neŋgeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye.¶ ²⁹A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dəretsətseh a wawa nakə tə wa ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋna eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərmak. ³⁰Ane tuk na, tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ŋgwas nakə beke eye ta wawa ŋgay hərwi wawa i beke ma ndiyə wu i

*4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2.

†4:23 Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16.

‡4:25 Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay.

¶4:28 Ezay 54.1.

bəba ɲgay bay. Mata nde na, wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye.[§]»³¹ Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye.

Kâ tərüm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

5 Kəriste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kâ tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum bəɲbəɲ, kâ vəlumay tsəved' a ndaray tâ təra kurom ha beke i wuray bay.

²Neɲ Pol, faya na tsikakumeye: Tafə a sakum ndo hay tâ dəs kurom na, niye na, andza məgwede wu nakə Kəriste a ge hərwi kurom aye ma giye ɲgama bay. ³Neɲ faya na masakumeye ha sa, tafə ndoweye kə dəs bo na, kutoɲ mâ pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye. ⁴Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərümeye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ɲgənum, ka zum a bo tə Kəriste dərəɲ. Ka hutumeye ɲgwalak i Mbəlom sa bay. ⁵Nəmay na, nəmaa pa faya mədzal gər may, Mbəlom ma ta təriye may ha ɲgwalak eye hay hərwi nəmaa vəl ha dərev may a Kəriste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa aye. ⁶Tafə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kəriste, tafə agəna neɲgeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakweye ka neɲgeye aye. Məpe mədzal gər kway ka neɲgeye ma vəlakweye gədaɲ mawuđe siye i ndo hay.

⁷Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta mäge wu nakə lele aye. Maa gakum me ka mäge wu neheye dedek aye na, way? ⁸Ndo nakə a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum kâ tərüm ndo ɲgay hay aye bay. ⁹Ndo hay tə gwadawa na: «Ka kuts gəde ka wu tsekweɲ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.**» ¹⁰Hərwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. Neɲ na sər ta dedek ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neɲ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

¹¹Malamar ga hay, neɲ na, tafə na dawa ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsüm bo na, Yahuda hay ta geɲeye dərətsətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləmbadə eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹²Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gər aye na, a seɲ na, tâ ye tâ təra andza vo'ar neheye mahəla kudes aye.

¹³Malamar ga hay, nəkurom na, Mbəlom a zalakum hərwi ada kâ təmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gər kurom andza niye, kâ gwadumay a gər kurom ka gumeye wu nakə a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzənum bo nəte nəte tə mawuđe bo. ¹⁴Wu nakə bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wuda ndo i maged yak dərmaḱ andza ka wuda na gər yak.^{††}» ¹⁵Tafə düh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metsehe bəna, ka nasumeye ha bo nəte nəte kurom eye.

§4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10.

**5:9 Wu nakə tə zalay gəde kanəɲ aye, mandzəkit bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye.

††5:14 Levitik 19.18.

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye tə dərev i ndo zezeŋ

¹⁶ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anaŋ: Vəlumay tsəved a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye mâ dākum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye na, ka pumay bəzay a tsəved neheye lele bay bo kurom a wuda aye sa bay. ¹⁷ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a wuda wu neheye lele bay a say a bo i ndo mäge aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Nət-eye neheye sulo aye faya ta giye vəram. Hərwi niye ka slumeye mäge wu nakə a sakum mäge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma dākum-eye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sərakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mäge na, wu neh-eye anaŋ aye: Mäge madama, mäge wu nakə lele bay aye ada mäge wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tə ge madaŋ, ndo hay tə nay dərə bo nəte nəte mə walaŋ tay, faya ta təriye a bo, ta sələk, wu a ndalatay, tə dzala na, bo tay dəkdək, ta ŋgəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tə ge dərə ka wu i ndo hay, tə kwaya, tə ge wu nakə a ye ka bo mäge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gakum daf, anəke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fələkwiye a Bəy i Mbəlom bay.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza hohway i gərdaf aye anaŋ: Məsəfəre a vəl mawudə bo, məŋg-wese, zay, məsəmay naha, ŋgwalak, lele, dedək, ²³ məndze ləfəfedə, mäge met-sehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gəsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye nətəye i Yesu Kəriste aye na, ta kərah bor i bo tay ada ta mədzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazləmbada eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədəŋŋa

eye kə vələkway sifa. Kutoŋ mata ləve kway na, neŋgeye. ²⁶ Kā dəsəkway ha gər a bo kway bay, kā ndalakway ha dərəv a siye i ndo hay bay, kā gakwa sələk ka siye i ndo hay bay.

Dzənakwa bo

6 Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye mənese, mata may bo mâ maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta ləfəfedə eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge met-sehe hərwi ada kâ dəd a mənese bay dər-mak. ² Dzənum bo nətə nətə mə walaŋ kurom ka wu nakə ma mbiye kurom haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadākum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo ŋgay andza bagwar eye azlakwa bay neŋgeye wuray kəriye na, niye neŋgeye faya ma səpatiye gər ŋgay. ⁴ Kwa way mâ zəba ka mede ŋgay, neŋgeye lele tsukudu lele bədaw na, mâ zəba faya. Tadə ka zəba ka mede ŋgay lele na, dərəv ŋgay mâ ŋgwasa ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma ŋgwasiye hərwi nakə a ze ndo ŋged aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tə həlay ŋgay eye məsler nakə Mbəlom a vəlay aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tâ vəlay wu tsakway abəra mə wu tay hay dər-mak.

⁷ Sərum ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma ŋgwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, neŋgeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo ŋgay aye na, magogoy ŋgay nakə ma hutiyə na, mə-dahaŋ. Ane tuk na, tadə dūh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədəŋŋa

eye. ⁹Kə ge andza niye na, gakwa ɲgwalak huya, kâ gərakwa ha bay hərwi taɗə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ɲgwalak eye. ¹⁰Hərwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ɲgwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Mandəve i bazlam

¹¹Zəbum ka wu nakə faya na wat-sakumeye naha anəke aye, faya na wat-sakumeye naha dogolum eye vərzləzla tə həlay ga eye.

¹²Ndo neheye a satay məgakum kutoŋ ka məɗəse bo aye na, a satay ndo hay tã zambadatay hərwi məsler tay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada dəret-sətseh mâ ndzatay a gər bay dəkdek tsa. Ndo hay faya ta sataye dəretsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a məɗe ha məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³Kwa ndo neheye məɗəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na,

dəsüm bo hərwi ada ta giye ha zlapay tə nəkurom. ¹⁴Neŋ na, na giye zlapay tə wuray bay, na giye zlapay dūh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazlələmbada eye dəkdek tsa. Hərwi məməte ɲgay na, wu i məndzibəra hay ta təra ka dərə ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazlələmbada eye. Neŋ dərmak na, andza ndo nakə a mət ka mayako mazlələmbada eye ada a gər ha wu i məndzibəra hay aye. ¹⁵Hərwi kwa taɗə ndoweye məɗəsa bo eye, kwa məɗəsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakə bagwar eye na, Mbəlom kə vələkway sifa wəɗeye. ¹⁶Ndo neheye tebiye faya ta pay bəzay a tsəved wəɗ-eye, andza məgweɗe ndo neheye nəteye ndo i Mbəlom hay ta dedek aye, Mbəlom mâ vələtay zay ada mâ gatay ɲgwalak.

¹⁷Kame na, ndəray mâ kweseŋ gər sa bay, hərwi neŋ na, vavay ka bo ga, a ɗa ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸Malamar ga hay, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama. Mâ ge bo andza niye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Efez hay

aye

Məfələkwe

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ŋgay ka mayako mazləmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

1 Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

²Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vələkum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vələkway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, b̄a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada k̄a tərakwa ndo ŋgay hay tsədaŋŋa eye hay ada k̄a tərakwa kame ŋgay na, mənese m̄a ge andaya fakwaya bay. ⁵Neŋgeye a wud̄a kway haladzay. B̄a kə tsik kurre, a gwad̄ ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶Zambadəkway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gakway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gakway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay niye a wud̄a na haladzay aye. ⁷Kə təməkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz^{‡‡} i wawa ŋgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwed̄e na, kə pəsəkway ha mezeleme kway. Andza niye, a d̄akway ha na, kə gakway ŋgwalak haladzay. ⁸Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwed̄e na, kə d̄akway ha metsehe ŋgay. A d̄akway ha na, hərwi ada k̄a sərakwa wu nakə a say aye. ⁹Kə d̄akway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ŋgwalak ŋgay, anəke na, kə d̄a ha. ¹⁰Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay

^{‡‡}1:7 «Tə bambaz ŋgay», andza məgwed̄e ta məməte ŋgay nakə tə kəd̄ na ka mayako mazləmbada eye aye.

ɲgay eye ma ndisliye a dɔma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka mändz-ibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada m̄a təra bəy.

¹¹Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say m̄əge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada k̄a dzapakwa t̄ə Kəriste. Kə vələkway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vələkweye. ¹²A vələkway na, hərwi ada ndo hay t̄a zambaday a neŋgeye nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye hərwi may neheye nəmaa lah m̄əpe m̄ədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. ¹³Nəkurom dərmaḅ na, nəkurom madzapa eye t̄ə Yesu Kəriste. Ka tsənum bazlam dedək eye. Ka tsənum na, Labara ɲgwalak eye i m̄ətəme nakə Mbəlom a t̄əma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma m̄ədzəpe nakə ka dzapum t̄ə Yesu aye na, Mbəlom k̄ə vələkum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vələkumeye. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye niye a vələkum aye na, andza ɲgodgor nakə t̄ə ge ka da'ar ma diye ha na, nəkurom ndo ɲgay hay. ¹⁴A vələkum Məsəfəre ɲgay niye ka bo abəra t̄əmad na, hərwi ada k̄a sarakwa ha ta dedək ma ta vələkweye siye i wu neheye ɲgwalak eye hay kame mba. Ka hutakw-eye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta t̄əmiye kway ha ka tor eye. Zambadakway a neŋgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye.

Pol a dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵Hərwi niye neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi kurom. Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweŋ Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu aye dərmaḅ. Ayaw! Na

tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ahəl nakə neŋ faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na gaway naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷Na dūwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta məzlaḅ eye haladzay aye. Neŋgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste faya ma geye m̄əsler aye. Na dūwulay naha me sa na, hərwi ada m̄a d̄akum ha metsehe ɲgay hərwi ada m̄a bəzakum ha bo, k̄a səkahum ha m̄əsəre na lele. ¹⁸Faya na dūwulay naha me sa na, m̄a həndəkakum na m̄ədzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vələkumeye aye lele. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada k̄a sərūm ha kəkay wu nakə ma ta vələkumeye na, ɲgwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vələkumeye na, ma vələkumeye t̄ə siye i ndo ɲgay hay tebiye.

¹⁹Neŋ faya na tsətsahiye faya na, ka sərūm gədaŋ ɲgay nakə a ze ha gədaŋ i wu hay tebiye aye ada ka sərūm ha gədaŋ ɲgay niye faya ma giye m̄əsler ma nəkway neheye ka dzalakwa ha ka neŋgeye na, kəkay. ²⁰Gədaŋ ɲgay niye na, nəte t̄ə bəmalə nakə a ge m̄əsler t̄ə Yesu Kəriste ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma m̄ədahaŋ aye. Yesu a lətsew abəra ma m̄ədahaŋ na, Mbəlom Bəba a gwaday: «Ndza ka t̄əv lele eye t̄ə həlay i m̄əndaŋ ga.» ²¹Ma t̄əv niye Yesu a ndza a dɔma aye na, neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədaŋ tay andaya mə mbəlom aye tebiye. Neŋgeye ka gər i ndo neheye kwa m̄əzele tay kəkay kəkay eye tebiye. M̄əde a zləm ɲgay na, a ze m̄əzele neheye ka m̄əndz-ibəra nakay anəke aye ada t̄ə bəmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²²Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a huḅ i sik ɲgay. A zla, a pa na neŋgeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwaday: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³Ndo ɲgay hay na,

ta tæra andza bo i Yesu. Ɔgwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vølateye a ndo Ɔgay hay ada neƆgeye na, Ɔgwalak i wu i Mbølom tebiye andaya mæ neƆgeye.

Mbølom a vøl sifa tø hølay i Køriste

2 Ahøl niye nækurom kame i Mbølom na, andza mamøta eye hay hærwi mænese tø mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ²Ka pawumay bøzay huya na, a mede i ndo i mændzibøra hay. Ka pawumay zløm a bøy i fakalaw nakø neƆgeye mandza eye ma magørbølom aye. Maa ge mæsler ma ndo neheye tø pay naha faya a Mbølom bay hus anøke aye na, neƆgeye. ³Nøkway tebiye ahøl niye na, nækway andza nøteye dærmak. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka møge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka møge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Hæbe sariya i Mbølom ma gøsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Køriste tøbey aye na, hærwi bor i bo kway.

⁴Ane tuk na, anøke na, andza niye sa bay. Mbølom, neƆgeye na, ka gakway mæ bo haladzay. A wudå kway haladzay. ⁵Kwa nækway andza mamøta eye hay hærwi nakø faya ka gakweye wu neheye lele bay aye hay na, kø vølakway sifa wedeeye. Kø dzapa kway ha tø Yesu Køriste hærwi nakø a wudå kway haladzay aye. A tømå kway ha na, køriye. ⁶Sa na, a løtsakway ahaya abøra ma mædahaƆ dziye tø Yesu Køriste hærwi nakø nækway madzapa eye tø Yesu Køriste aye. Ada kø vølakway tøv mændze a nækway tage Yesu Køriste mæ mbølom. ⁷Andza niye, kø gakway wu lele eye haladzay tø hølay i Yesu Køriste. A ge andza niye na, hærwi a say mædatay ha a ndo neheye ta deyeweeye kame mba aye. Nøteye ta sær ha dærmak Ɔgwalak

Ɔgay nakø a vøl haladzay aye na, køriye. ⁸Mbølom a tømå kurom ha abøra mæ mezeleme na, køriye ta mædzal gær nakø a vølakum ka dzalum ha ka neƆgeye. A gakum Ɔgwalak Ɔgay na, køriye ⁹bøna, hærwi mæsler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gakum Ɔgwalak Ɔgay køriye na, hærwi ada ndøray må døslay ha gær a bo Ɔgay bay. ¹⁰Hærwi niye maa gakway na, neƆgeye. A vølakway sifa wedeeye na, tø hølay i Yesu Køriste hærwi ada kå gakwa wu lele eye hay huya. Mbølom a løva ha bo tø wu niye lele eye hay na, kurre hærwi ada kå pakway bøzay a tsøved lele eye.

Ka tøkwa nøte na, tø Køriste

¹¹Hærwi niye nækurom ahøl niye kækay na, må makumaw a gær. Nækurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tø zalawakum na, ndo neheye ta døs bo tøbey aye. Nøteye tø gwadaway a gær tay na, nøteye madøsa eye hay. Ane tuk na, tø tsik na, ka wu nakø ndo hay faya ta geye a bo tay, døre a Ɔgatay aye dækdek tsa. ¹²Mømum ahaya a mædzal gær kurom, ahøl niye na, ka sørum Køriste bay. Mø walaƆ i Yahuda hay na, nækurom mbølok eye hay. Mbølom na, kø far dzam ta ndo Ɔgay hay. Ma dzam niye a far ta ndo Ɔgay hay eye na, a tsik a gwad ma vølat-eye wu na, kurre. Ane tuk na, nækurom mæ dømå bay, nækurom mbølok eye hay. Wuray andaya nakø ka pum faya mædzal gær kurom aye bay. Nækurom ka mændzibøra nakay, ane tuk na, nækurom dæreƆ ta Mbølom. ¹³Ahøl niye na, nækurom dæreƆ ta Mbølom. Anøke na, nækurom madzapa eye tø Yesu Køriste. Nækurom bøse ta Mbølom tuk hærwi Yesu Køriste. NeƆgeye ka mbøda ha bambaz Ɔgay hærwi kurom.

¹⁴NeƆgeye ndo i zay. Ka hutakwa mændze zay mæ walaƆ kway na, hærwi Ɔgay. Bøna, ahøl niye na, Yahuda hay

ta ndo neheye nətəye Yahuda hay təbey aye na, nətəye maŋgəna eye. Ane tuk na, neŋgeye kə gaw ŋgwalak ŋgay, ka təra kway ha nətə. Ahəl niye na, mənə dəre a bo andaya mə walaŋ kway, a ŋgəna kway ha ka bo abəra andza dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kā ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Nətəye maŋgəna eye sulo sa bay, nətəye nətə hərwi nətəye madzapa eye nətə ta neŋgeye. Nətəye tebiye ta təra slala wedeye. A vəlatay məndze zay a walaŋ tay na, andza niye. ¹⁶Mənə dəre nakə mə walaŋ tay aye na, kə mbata ha ta məmətə ŋgay. Mənə dəre andaya sa bay. Ta təra slala nətə na, hərwi ŋgay. Kə sər tay ha ka bo nətəye tebiye tage Mbəlom. ¹⁷Kəriste ki yaw ka məndzibəra, kə da ha labara wef-eye ka gər i məndze zay mə walaŋ i ndo hay ta Mbəlom. Məndze zay niye na, i kurom neheye dərəŋ ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye. ¹⁸Yahuda hay ta ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye, nəkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəved mahəndzəde ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye nətə ŋgweŋ.

¹⁹Kə ge andza niye na, nəkurom mbəlok eye hay sa bay. Nəkurom madurloŋ hay sa bay. Nəkurom na, wawa i dala niye hay nəkurom andza siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Nəkurom mə gay i Mbəlom andza nətəye. ²⁰Nəkurom na, ka tərūm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslaŋ hay ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, neŋgeye kwar nakə ma vəleye gədaŋ a gay aye. ²¹Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hərwi ŋgay. Gay niye a təra na, gay i

mədəslay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma. ²²Nəkurom neh-eye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka təra kway hay tebiye andza kwar i madzəle gay. Gay niye na, Məsəfəre i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

A say a Mbəlom na, Pol m̄a d̄atay ha labara ŋgay a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye

3 Hərwi niye neŋ Pol, neŋ faya na dūwulay naha me a Mbəlom pat pat hərwi kurom. Neŋ ma daŋgay na, hərwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hərwi madzəne nəkurom neh-eye Yahuda hay bay aye. ²Ka tsənūm Mbəlom kə vəleŋ məsler hərwi ada n̄a ge hərwi kurom bədaŋ? Na huta na, hərwi ŋgwalak ŋgay. ³Mbəlom kə dəŋ ha wu nakə maŋgaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekweŋ aye. ⁴Ka dzəŋgum na, ka sərūmeye ha kəkay nakə neŋ na sər wu nakə maŋgaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵Ahəl niye na, Mbəlom kə d̄atay ha wu nakə maŋgaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ŋgay hərwi ada m̄a d̄atay ha wu niye maŋgaha eye parakka. A da ha na, a ndo i maslaŋ ŋgay hay, ada a ndo mədə ha bazlam ŋgay neheye a pala tay ha aye. ⁶Wu niye Mbəlom a da ha aye na, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vəlakumeye dziye ta Yahuda hay. Nəkurom ta Yahuda hay nəkurom ka tərūm slala nətə. Wu nakə Mbəlom a gwad ma ta vəliye a ndo neh-eye nətəye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vəlakumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa da ha Labara ŋgwalak eye.

⁷Mbəlom a geŋ ŋgwalak ŋgay, a zla ga mäge məsler ŋgay hərwi ada n̄a da ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədaŋ ŋgay. ⁸Neŋ

mə walaŋ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay a neŋ hərwi ada nā datay ha a ndo neheye nət-eye Yahuda hay bay aye ŋgama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. Ŋgama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya məsəre tebiye bay, hərwi ka zal naha. ⁹Mbəlom a vəleŋ tsəved' ka mədfatay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeye ndo məge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anaŋ aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰Anəke na, Mbəlom kə da ha mə walaŋ i ndo ŋgay hay hərwi ada gawla ŋgay hay ta bəy tay hay mə mbəlom t̄a zəba fataya t̄a sər ha metsehe ŋgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹²Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweye ha faya. Ka dzədzarakweye sa bay, ka hutakwa tsəved' mahəndzəde ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev m̄a ye fakuma abəra hərwi dərətsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dərətsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawudə bo i Kəriste nakə a wudə kway aye

¹⁴Hərwi niye neŋ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵Neŋgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka mändzibəra ta dedek. ¹⁶Neŋ faya na dūwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ŋgay m̄a vəlakum gədaŋ. Ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay nakə ma vəlakumeye aye na, ka ŋgəlumeye ha

bo lele ka tsəved' ŋgay. Hərwi neŋgeye na, gədaŋ aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ŋgay. ¹⁷Neŋ faya na dūwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste m̄a ndza mə dərev kurom hay ta mədzał gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada k̄a wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom na, ka hutumeye gədaŋ andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dəzl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸Andza niye, nəkurom ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wudə kurom aye. Kwa ka yum na, a ŋgay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzlumaw ka dala, kokway i mawudə bo ŋgay andaya təbey. ¹⁹Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada k̄a sərūm ha neŋgeye a wudə kurom. Mawudə bo ŋgay nakə a wudə kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeye maraha eye.

²⁰Neŋgeye na, ma sliye faya məge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya m̄a gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa m̄a gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədaŋ ŋgay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹T̄a zambad̄ay a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ŋgay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. M̄a t̄era andza niye!

Dzapakwa nətə

4 Neŋ nakə ma danŋay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom m̄a t̄era na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka məge aye. ²Andza məgwedə rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me m̄a ge

mə walaŋ kurom. Zlum ŋgatay ka tøv i wu hay tebiye. Wudum bo näte näte mə walaŋ kurom ada sakumay naha a bo näte näte mə walaŋ kurom. ³Rəzlumay a gər, məndze kurom mâ ge näte, metsehe näte andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mə walaŋ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye näte. ⁴Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste näte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, näte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, näte dərmał. ⁵Bəy Maduweŋ kway na, näte. Məpe mədzał gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye näte. Madzəhuə nakə ta dzəhuə kway ha a yam aye na, näte. ⁶Mbəlom na, neŋgeye näte ŋgweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷Nəkway tebiye Kəriste kə vəlakway gədaŋ wal wal ka mäge məsler ŋgay. ⁸Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad: «Ahəl nakə a ŋgwasa ka ndo məne dərə ŋgay hay aye na, kə tsal a mbəlom, kə həl tay ha ndo neheye mağasa eye hay.

Tsa na, a vəlatay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.[¶]»

⁹A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza məgwede mey? A tsal a mbəlom na, duh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dərəŋ hərwi ada mâ təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vəlatay ndaraw matəre ndo i maslaŋ ŋgay hay, siye hay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo

mədə ha labara wedeye a ndo hay ada ndo mekeleŋ eye hay ndo mətsəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹²A ge andza niye na, hərwi ada tâ dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka mäge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tâ gəl. ¹³A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa näte hərwi mədzał gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, näte. Ada ka sarakwa na sa. Andza niye ka gəlakweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətasł nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuv afəŋ vuv afəŋ aye sa bay. ¹⁵Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawude bo näte näte mə walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gəlakweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tâ dzapa näte andza vərezl i bo i ndo nakə a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta wuda bo näte näte mə walaŋ tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka tøv i Yesu

¹⁷Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta məzele i Bəy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuyə mey? Neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma

[¶]4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

giye ngama bay aye. ¹⁸Mədzal gər tay na, ləvoŋ. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay tɔŋgwa tɔŋgwa andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. ¹⁹Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mäge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta məŋgwese.

²⁰Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. ²¹Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta tətikakum dedək. Dedək niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²²Ta tətikakum na, gərüm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərüm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. ²³Məsəfəre i Mbəlom m̄ mbədəkum ha dərev kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴Pumay bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbəda ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada m̄ təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedək eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay.

²⁵Hərwi niye k̄ rawum me bay. Kwa way m̄ tsikay a ndo na, dedək hərwi nəkway madzapa eye na, nəte andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nəte aye. ²⁶Wuray kə ndalakum na, k̄ gum mezeleme bay. Pat m̄ dəf ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərev kurom. ²⁷K̄ vəlumay tsəved a Fakalaw bay. ²⁸Məkal hay t̄ kəla sa bay. Duh na, t̄ ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada t̄ huta wu hərwi məvəlatay a mətawak hay dərmak. ²⁹Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, m̄ ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum d̄uh na, bazlam nakə ma

dzəniye siye i ndo hay mägele ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. ³⁰K̄ gumay dəretsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədəŋŋa eye kwa tsekweŋ bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgodgor na, ta Məsəfəre^{§§} niye. Andza məgwede na, nəkurom ndo ŋgay hay. A d̄akum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹Zlum na dəgun abəra mə dərev kurom. K̄ gum mevel bay, wu m̄ ndalakum bay. Gərüm ha mətsal bo, k̄ tsadum a bo bay. K̄ gum sewed kwa tsekweŋ bay tebiye. ³²Tərüm d̄uh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋgwalak a ndo hay. Pəsum ha a bo mənese mə walaŋ kurom nəte nəte andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tə Kəriste aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, mə dzaydzay

5 Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wud̄a kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərüm andza neŋgeye. ²Ma mändze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wud̄a kway, a mət hərwi kway aye. Məməte nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋŋa lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³Anəke na, nəkurom na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. K̄ gum madama kwa tsekweŋ bay. Wu neheye a ge horoy mäge aye na, k̄ gum bay. K̄ gum dəre ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekweŋ k̄ tsikum bay. ⁴Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matərakahaŋ aye na, a ye ka bo mətsike mə walaŋ kurom bay. Kwa mäge mahəmba neheye lele bay aye na, k̄ gum bay. Duh na, gu-

§§4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

may naha sisœ a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵Sərum ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dərə ka wu i ndo hay aye ta hutiyə mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteyē faya ta dəslay ha gər na, a kule.

⁶Ndo hay tã vakum gər tã bazlam neheye kəriyē bay. Dərev ma ta ndaleyē a Mbəlom hərwi bazlam niyē hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giyē mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷Kã dza-pum ta ndo niyē hay bay tebiyē. ⁸Ahəl niyē na, nəkurom ma ləvoŋ. Anəke na, nəkurom mē dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteyē mandza eye mē dzaydzay aye. ⁹Na tsik andza niyē na, hərwi dzaydzay faya ma vəliyē wu neheye ŋgwalak eye ta wu neheye mənese mē dəma bay aye ada dedek eye. ¹⁰Gum gədaŋ məsərə na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduweŋ aye. Ada gum na, wu niyē hay. ¹¹Məsler i ndo neheye faya ta giyē ma ləvoŋ aye na, kã tələkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giyē na, ŋgwalak eye andaya mē dəma kwa tsekweŋ bay tebiyē. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giyē na, dumatay ha parakka. ¹²Wu neheye faya ta giyē ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. ¹³Tadə ta dā ha wu niyē hay parakka na, nəteyē kəkay na, ndo hay ta ŋgateyē, ¹⁴hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriyē dzaydzay. Hərwi niyē tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahərə eye, pədeke abərə ka məndzehərə,

lətse abərə mē walaŋ i mədahaŋ hay, hərwi ada Kəriste mā vəlaka dzaydzay.»

¹⁵Kə ge andza niyē na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kã pumay bəzay a

mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶Həlay nakay anaŋ aye na, həlay nakə lele bay aye. Kã dzum ha həlay kəriyē bay, gum ŋgwalak huya. ¹⁷Hərwi niyē kã tərüm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweŋ kway a say kã gum aye. ¹⁸Kã kwayum ta guzom bay. Məkweyē na, ma nasiyē ha sifa kurom. Duh na, Məsəfərə i Mbəlom mā rahakum a dərəv pat pat. ¹⁹Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mē walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfərə i Mbəlom a vəlākum aye. Gum dəmes niyē hay mē walaŋ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweŋ tə dərəv kurom tebiyē. ²⁰Gumay naha sisœ a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiyē. Gumay naha sisœ na, tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Gumay naha sisœ pat pat.

Məndze i ŋgwas hay tə zal tay hay

²¹Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mē walaŋ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²²Nəkurom ŋgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweŋ kway Yesu aye. ²³Hərwi zal na, neŋgeyē bəy eye ka gər i ŋgwas andza nakə Yesu Kəriste neŋgeyē bəy ka gər i məhay gər i ndo məpə mədzal gər hay ka Yesu aye. Neŋgeyē ma mbəliyē tay ha məhay gər i ndo məpə mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpə mədzal gər hay na, bo ŋgay. ²⁴Kə ge andza niyē na, ŋgwas hay tã rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpə mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵Nəkurom zal hay, wudum ŋgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wudā məhay gər i ndo məpə mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. ²⁶A ge andza niyē na, hərwi mā təra tay ha tsədaŋŋa kame i Mbəlom. Neŋgeyē a

təf yam, a bara tay ha hərwi ada tâ təra tsədaŋŋa ta labara ŋgay.* Andza niye, a pala tay ha wal, nəteye ta təra i Mbəlom.²⁷ A say ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ yaw kame ŋgay na, ta mədəs-latay ha gər nakə ta dəslatay ha gər aye. Tâ təra na, tsədaŋŋa, ndəluḅ kwa tsek-weŋ mâ ge andaya fataya bay. Tâ təra ka dəre i ndo na, lele. Mənese mâ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mâ ge andaya fataya bay.²⁸ Andza niye nəkurom zal hay dərmaŋ wuḏum ŋgwas kurom hay andza nakə ka wuḏum bo kurom aye. Ndowne ka wuḏa ŋgwas na, a wuḏa bo ŋgay.²⁹ Ndəray andaya nakə ma geye dərətsətseh a bo ŋgay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ŋgay ta wu mənday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay aye.³⁰ Nəŋg-eye faya ma gəweye gər hərwi nək-way na, hawal i bo ŋgay.³¹ Hərwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Nəteye sulo ta təriye bo nəte.†»³² Bazlam nakay na, kə dəkway ha wu nakə ŋgwalak eye lele haladzay. Neŋ na tsik na, ka gər i Kəriste ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.³³ Bazlam neheye na, hərwi kurom dərmaŋ. Kwa way mâ wuḏa ŋgwas ŋgay andza nakə a wuḏa bo ŋgay aye. ŋgwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

6 Wawa hay, nəkurom ka tərūm madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hərwi andza niye na, lele.² Bazlam i Mbəlom mapala eye nəte a gwad:

«Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye.³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hərwi yak. Ka ndziye ka məndzibəra haladzay.‡»

⁴Nəkurom bəba i wawa hay, kâ gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gər lele. Tətikumatay ada kətum tay andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu a dā ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka məndzibəra nakay. Gəsumatay me ada dzədzarumatay. Gum məsler tə dərəv kurom nəte. Niye na, ka rəhumay ha gər na, a Kəriste.⁶ Kâ gum məsler ka təv dərə tay dəkdek tsa bay. Kâ gum məsler hərwi ada tâ dəsłakum ha gər dəkdek tsa bay. Duh na, gum wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye tə dərəv kurom nəte hərwi nəkurom na, ndo i məsler i Kəriste.⁷ Gumatay məsler na, ta ŋgwalak andza nakə faya ka gumeye məsler na, a Bəy Maduweŋ aye bəna andza nakə ka gumeye a ndo hay aye bay.⁸ Kwa nəkar na, beke, kwa nəkar beke eye bay, sər ha na, tadə faya ka giye məsler lele eye na, Bəy Maduweŋ ma ta hamakeye a dəma.

⁹Nəkurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŋgwalak a beke kurom hay dərmaŋ. Kâ gumatay dərətsətseh bay. Sərūm ha nəkurom ta beke kurom hay na, nəkurom i Mbəlom nəte bəna wal wal bay. Nəŋgeye na, a ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey.

*5:26 Məbere tsədaŋŋa ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3.

†5:31 Madazlay i wu hay 2.24.

‡6:3 Zəba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

Məhələ wu həlay i Mbəlom

¹⁰ Wu nakə na ndəvakumeye naha mətsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Tərum gədaŋ eye hay hərwi gədaŋ ŋgay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzəwudum bo ta wu həlay i Mbəlom neheye a pakum aye tebiye hərwi ada Fakalaw mâ sla fakuma məvakum gər bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Vəram nakə ka gakweye na, ka gakweye ka ndo hay bay. Ka gakweye na, ta məsəfəre neh-eye lele bay aye hay ada ta bəy tay hay, ta neheye nəteye faya ta ləviye məndz-ibəra nakay manasa eye tə mezeleme aye. Ada ka gakweye vəram sa na, tə wu neheye lele bay aye, nəteye ta gədaŋ eye ma magərmbəlom aye. ¹³ Hərwi niye, həlum wu i həlay i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye tebiye hərwi ada pat i vəram kə ndislew na, kâ hwayum bay, ka gumeye vəram hus ka mandəve ŋgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hərwi niye, ləvum bo. Tərum ndo dedək eye hay. Wu neheye dedək eye hay aye na, andza petekəd nakə ka bərumeye ha bəzihud aye. Pumay bəzay a tsəved i Mbəlom hərwi tadə ka gum andza niye na, a təra andza petekəd i bəre nakə ka pumeye ka bo aye. Ma təkiye kurom abəra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Ləvum bo pat pat ka mədə ha Labara ŋgwalak eye nakə ma vəlateye zay a ndo hay aye. Niye na, andza təhərak neheye ka pumeye a sik aye, hərwi ada ka ndzumeye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. ¹⁶ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye aye na, pum mədzal gər kurom ka Bəy Maduweŋ Yesu. Niye na, andza ka zlum ŋgaram a həlay. Səmbər i Fakalaw neh-eye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadə səmbər niye hay ta ako eye faya bəbay na, ŋgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mətəme nakə Mbəlom a

təma kurom ha aye na, andza mbəram-daw nakə ka pumiye a gər aye hərwi matəke na gər. Pum a gər ada zlum bazlam i Mbəlom. Nəŋgeye na, andza maslalam nakə Məsəfəre ma vəlakum-eye, ka gumeye ha vəram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom tə dərev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Kâ ndzahərüm bay, kâ gərüm ha maduwu-lay me a Mbəlom bay. Duwulumay me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərmak hərwi ada Mbəlom mâ vələŋ wu nakə na tsikiye ada nâ də ha Labara ŋgwalak eye nakə Mbəlom a dəŋ ha aye. Nâ də ha na, tə madzədzar eye bay. ²⁰ Kwa neŋ ma daŋgay bəbay na, neŋ ndo məs-ləre i Kəriste hərwi bazlam wədəye nakə faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzədzar bay, nâ də ha labara wədəye parakka andza nakə a say a Mbəlom nâ də ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakə na wudə aye na, nəŋgeye tə neŋ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweŋ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ tə marəhay ha gər ta dedək eye. Neŋ mandza eye kənaŋ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neŋ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərum ha nəmay mandza eye kənaŋ na, kəkay, ada mâ makum ha dərev.

²³ Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste tâ vəlatay zay a malamar hay tebiye. Tâ vəlatay mawudə bo, hərwi ada tâ wudə bo nəte nəte mə walaŋ tay ada tâ pa mədzal gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴ Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo neh-eye ta wudə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Filipi hay

aye

Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ɲgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, məndze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mâ ge gədaɲ eye lele. Ane tuk na, neɲgeye ma daɲgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawudə bo ɲgay nakə a wuda tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ɲgwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tâ ye, tâ vələtay gədaɲ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə hafe ma hutieye (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neɲgeye ma daɲgay, ada maləva bo eye hərwi məvəle ha sifa ɲgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tâ pay bəzay a mede ɲgay (3.17; 4.9).

Pol a vələtay gədaɲ a Filipi hay tâ ndza huya ma məɲgwese.

1 Maa watsa naha derewel nakay na, neɲ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu

Kəriste ma Filipi. ²Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ɲgama ada tâ vələkum zay.

Pol a gaway naha sisəe a Mbəlom

³Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisəe a Mbəlom. Na gaway naha sisəe pat hərwi kurom.

⁴Ahəl niye na duwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga maɲgwasa eye haladzay. ⁵Na gaway naha sisəe a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara ɲgwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərüm ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedək, neɲgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumeɲ a gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neɲ Mbəlom kə gakway ɲgwalak hərwi ada kâ dzənum ga, kwa anəke neɲ ma daɲgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dəwatay ha labara nakay na, Labara ɲgwalak eye dedək. ⁸Mbəlom a sər na tsik na, na wuda kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedək. Mawudə bo aye niye na wuda kurom haladzay eye a yaw na, məɲgay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹Na duwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawudə bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaɲ kurom aye, mâ səkah kame kame. Andza niye ka sərümeye dedək i Mbəlom, ada ka sərümeye ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebey eye hay, ¹⁰hərwi ada ka slumeye faya məzle wu neheye ɲgwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədəɲɲa, mənese fakuma bay. ¹¹Nəkurom na, ka

tərümeye ndo mäge wu neheye ɲgwalak eye ta gədaŋ i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadəye a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seŋ na, sərüm ha lele wu neheye tə ndzeŋ a gər kanaŋ aye na, düh ta dzəna mədə ha Labara ɲgwalak eye. ¹³ Hərwi niye sidzew neheye tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neŋ ma daŋgay na, hərwi nakə faya na giye məsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, məgəse nakə tə gəs ga a daŋgay aye na, ka səkahatay ha mədzal gər ka Bəy Maduweŋ kway. Madzədzere kwa tsekweŋ andaya mə dərev tay sa bay. Faya ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame düh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hərwi faya ta giye fağaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeleŋ eye hay na, tə da ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nət-eye tə ge andza niye na, hərwi ta wuda ga. Tə sər ha maa sləra ga ahaya kanaŋ na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hərwi ada nā tsikatay, nā dətay ha Labara ɲgwalak eye i Yesu na, Labara ɲgwalak eye dedək. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərma. Ayaw dedək ɲgway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedək bay. A satay masəkeheŋ ha dəretsətseh kanaŋ ma daŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleŋeye dāw? Ma ndeleŋeye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sər tə da ha na, bazlam i Kəriste. Neŋ na, dərev ga ma ɲgwasiye. Ayaw, ta dedək na ɲgwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sər ha na, wu neheye ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka

dūwulumeye me hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzal gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geŋeye dāda bay. Dərev ga ta gədaŋ eye lele. Ada a seŋ na, kwa anəke, kwa kəday ndo hay tādəslay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neŋ andaya tə dəre, kwa tadə na mət na, tādəslay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neŋ tə dəre mba na, na zambadəye a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutie magogoy ga. ²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neŋ andaya tə dəre mba na, na giye məsler nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaŋ i bazlam neheye sulo aye na, a geŋ gərəŋ gərəŋ. Na zliye mə walaŋ eye wuray na, na sər bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta ɲgəneŋ ha mədzal gər. A seŋ ha bə na, nā gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neŋ na, ɲgwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dəre aye na, ma giye ɲgama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, ɲgwalak eye na, andza niye düh. Hərwi na sər ta dedək na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndzakweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərev kurom mā ge laŋlaŋ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma daŋgay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadəume a Yesu Kəriste hərwi ga.

Mäge dəretsətseh hərwi Yesu

²⁷ ɲgwalak eye na, mede kurom mā ge lele hərwi ada ndo hay tādəslay fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedək. Ayaw! A seŋ kwa tadəslay na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa

na ye naha bay na, nâ tsâne năkurom mandza eye na, bazlam kurom năte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaŋ tə dərev kurom năte andza ndo mäge vəram hay hərwi ada Labara Ʒgwalak eye i Yesu mâ ye kame kame. ²⁸Kâ dzədzarumatay a ndo măne dăre kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele năteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, năkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹Hərwi Mbəlom a gakum Ʒgwalak na, ada kâ dzalum ha ka Kəriste dəkdek tsa bay. A gakum Ʒgwalak na, hərwi ada kâ gum dəretsətseh hərwi Ʒgay dərma. ³⁰Năkurom ka Ʒgatumay a vəram nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Aya! Năkurom dərma ka gumeye vəram nakə neŋ faya na giye.

Tərum na, andza Yesu

2 Năkurom ka sərūm ha năkurom madzapa eye năte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vələkumeye gədaŋ ka dərev kurom hay. Mawudə bo Ʒgay nakə a wudə kurom aye na, ma makumeye naha dərev segey. Sərūm ha năkurom madzapa eye năte ta Məsəfəre Tsədaŋna eye. Ada ka wudum bo mə walaŋ kurom năte năte bədaw? ²Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaŋ kurom năte năte. Mədzal gər kurom mâ ge năte. Məndze kurom mâ ge năte, ada bazlam kurom mâ ge năte mâ ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərev ga ma Ʒgwasiye, ma deyeŋ-eye a gər kurah kurah. ³Kâ dzalum ka bo kurom dəkdek tsa bay. Kâ dəslumay ha gər a bo bay. Duh na, hənūm ha gər kurom. Zəbūm ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴Kwa way mâ gay Ʒgwalak a ndo hay. Kâ pəlūmay wu lele eye a gər kurom dəkdek tsa bay.

Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə məŋgwese.

⁵Dərev kurom mâ təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶Kwa Yesu năteye năte ta Mbəlom bəbay na,

kə ləva ha gər Ʒgay ta Mbəlom bay.

⁷Duh na, kə gər ha təv məndze nakə lele eye,

ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeŋ nakə tə wa na aye dərma.

Ahəl nakə a təra ndo zezeŋ aye na,

⁸a hənə ha gər Ʒgay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sa! Məməte Ʒgay niye a mət aye na, ta dar na ka mayako mazləlmbadə eye.

⁹Hərwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a dā zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰A ge andza niye na, hərwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kanaŋ ka məndzibəra, kwa ma bəd ta tsəne məzele i Yesu na, năteye tebiye tă yaw tă dəkway gurmets.

¹¹Kwa way ma tsikiye tə bazlam Ʒgay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadeye a Bəba Ʒgay Mbəlom dərma.

Mede i ndo məpe mədzal gər hay a Yesu ka məndzibəra

¹²Năkurom dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, Yesu Kəriste a gəsay me a Mbəlom kəkay na, năkurom ka sərūm ha lele. Andza niye, năkurom dərma gəsūmay me a Mbəlom. Ahəl niye neŋ ka təv kurom na, ka rəhawūmay ha gər. Kwa anəke neŋ andaya ka təv kurom sa bay bəbay na, səkahūm ha marəhay ha gər kame kame. Andza məgwedə na, mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, gum məsler eye tə həlay kurom eye dərma. Ka gumeye

na, tə madzədzere i Mbəlom. ¹³Hərwi Mbəlom faya ma giye məsler mə dərev kurom hərwi ada kâ wuđum wu neheye a yay a gər aye ada ma vələkumeye gədaŋ hərwi ada kâ gum wu neheye a yay a gər aye dərmaŋ.

¹⁴Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye na, kâ sum me bay, kâ tərüm a bo bay, ¹⁵hərwi ada ka ndzumeye tsədaŋna mənese fakuma bay, ada ka tərümeye wawa i Mbəlom neheye ta giye mənese bay aye. Nəkurom mandza eye na, mə walaŋ i ndo neheye faya ta səpatiye ndo hay aye. Tə pay bəzay i tay na, a tsəved nakə lelebay aye. Nəkurom ka ndzumeye mə walaŋ tay na, andza wurzla neheye ta dəv dzaydzay ka magərmbəlom aye. ¹⁶Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma vəliye məsəfəre a ndo hay aye. Tađə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ma maweye na, na ta zlapiyə haladzay kame ŋgay hərwi kurom. Na ta zlapiyə hərwi kurom na, hərwi na ta səriye ha məsler nakə na ge mawura bo eye na, ka təra kəriye bay. ¹⁷Mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye na, a təra wu nakə ka kədawumay a Mbəlom kəriye aye. Ağəla ta kədiye ga na, ma təriye mambəde ha bambaz andza wu kəriye niye ka kədawumay a Mbəlom aye dərmaŋ. Kə ge andza niye na, ma deyeŋeye a gər haladzay, na ŋgwasiye tage nəkurom tebiye. ¹⁸Nəkurom dərmaŋ na, mâ yakum a gər, ŋgwasakwa ka bo tage neŋ.

Pol a slər Timote ta Epafrodit

¹⁹Tađə kə say a Bəy Maduweŋ kway Yesu na, na sər ha mazlambər na slərakum naha Timote, hərwi ada kə maw ka təv ga na, nəkurom mandza eye kəkay na, ma deŋeye ha, ada ma meŋeye ha dərev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dərev aye dərmaŋ. ²⁰Kanaŋ na, ndo andaya mədzal gər may

nəte andza neŋgeye na, andaya bay, say neŋgeye nəte ŋgweŋ. Ta dedək neŋgeye na, a say madzəne kurom. ²¹Ndo siye hay tebiye tə dzala na, ka bo tay dekdək tsa bəna, tə dzala ka məsler i Yesu Kəriste bay. ²²Ka sərüm ha Timote na, ka bəz ha neŋgeye da kə sla. Neŋ tə neŋgeye, nəmay salamay nəmaa dawa ha Labara ŋgwalak eye. Faya ma dzəniye ga ka mäge məsler andza wawa nakə faya ma dzəniye bəba ŋgay aye. ²³Andza niye a seŋ na slərakumeye naha. Ane tuk na, na həbiye ta ŋgəneŋ ha sariya ga təday. ²⁴Neŋ dərmaŋ, na sər ha ta dedək Bəy Maduweŋ ma vəleŋeye tsəved hərwi mede naha ka təv kurom.

²⁵Nəkurom ka sərüm ha malamar kway Epafrodit, ndo məsləre kurom nakə ka slərümeye hərwi ada mâ dzəna ga tə wu neheye andaya fagaya bay aye na, neŋ tə neŋgeye nəmaa ge məsler salamay. Nəmaa ge məsler ta gədaŋ tə neŋgeye salamay hərwi bazlam i Mbəlom. Na dzala anəke na, ŋgama mâ ma naha ka təv kurom. ²⁶Kə gay wadəŋ wadəŋ haladzay hərwi a tsəne tə gwad ka tsənum neŋgeye kə dəd a dəvats. Hərwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha məŋgatakum. ²⁷Andza nakə ka tsənum aye na, dedək kə dəd a dəvats, ka bəzəl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmaŋ. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada dəretsətseh mekeleŋ eye mâ yaw fagaya bay.

²⁸Hərwi niye, a seŋ mâ ma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nâ dzala wuray sa bay. ²⁹Ayaw! Ki ye naha na, təmum na lele. Təmum na tə məŋgwese, hərwi neŋgeye na, malamar kurom ka tsəved i Bəy Maduweŋ. Sləla i ndo andza nakay na, dəslumay ha gər. ³⁰Na tsik andza niye na, hərwi neŋgeye na, a zəkaw tsekweŋ ma mətiye

hərwi məsler i Kəriste. Neŋgeye a zla na, təv məndze kurom. Kə sər mədze ha məsəfəre ŋgay hərwi ada mâ dzəna ga andza nakə tadə nəkurom kanan̄ na, ka dzənumeye ga aye.

Matəre tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, kəkay?

3 Malamar ga hay wu nakə na ndə-vakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: Ŋgwasum hərwi nəkurom na, ndo i Bəy Maduweŋ hay. Na diye gər məwat-sakum naha wu nakə ɓa na watsakum naha tsiy aye bay. Na masakumeye naha məwetse sa, ma dzəniye kurom hərwi ada wuray mâ gakum bay.

²Gum metsehe kame i ndo neheye faya ta giye məsler ŋgwalak eye bay aye. Nəteye faya ta kwasatay ha gər a ndo hay ta məgwede dəsüm bo. ³Ta dedək madəsa bo eye na, nəkway bəna, nəteye bay. Maa təra ndo i Mbəlom hay na, nəkway. Nəkway sa na, ka dūwulakway naha me a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, ada ka zambadawakway a Yesu Kəriste. Nəkway na, ka pakway zləm a wu nakə ndo zezeŋ ma giye bay.

⁴Tadə kə ge wu i ndo zezeŋ faya ma giye lele na, haɓe neŋ dərmak na piye faya zləm. Tadə ndoweye kə gwaday a gər ŋgay lele məpay zləm a wu i ndo zezeŋ nakə ma giye na, neŋ na sər ha, i ga nakə na tsikiye na, ma ziye i ŋgay.

⁵Hərwi neŋ na, ndo i Yahuda dedəŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada tə wa ga ma gwala i Bendzameŋ. Ahəl nakə tə wa ga, na həna məhəne tasəla matsamahkar eye na, tə dəs bo ga. Tadə ta tsətsahiye fagaya ka gər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ mə walaŋ i Fərisa hay. ⁶Neŋ na, na pay bəzay a kule i Yahuda hay lele. Na təkay dərə tə tsəbt-səb eye hus ka məgatay dərətsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste. Tadə bazlam i Yahuda

hay mapala eye mâ təra ha ndo lele kame i Mbəlom na, na sliye faya haɓe məgwadəkum neŋ na, mənese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷Wu niye hay na zəbawa faya ahəl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sər ha wu niye ŋgama andaya mə dəma bay hərwi ada nā huta mədzepe tə Yesu Kəriste dūh. ⁸Ayaw! Na mbəday dəba a wu niye hay tebiye na, hərwi na sər ha Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mbəday dəba a wu hay tebiye na, hərwi Yesu Kəriste. Na zəba ka wu niye hay na, andza mandzak hərwi ada nəmaā dzapa tə Yesu Kəriste ⁹ada nā ndza mə həlay ŋgay. Na gwadiye neŋ lele kame i Mbəlom hərwi nakə na rəhay ha gər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, dāda na tsikiye bay. Wu nakə a təra ga ha lele kame i Mbəlom aye na, nakə na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste aye. Maa təra ga ha ndo lele eye na, Mbəlom hərwi na dzala ha ka neŋgeye. ¹⁰Wu nakə a yeŋ a gər haladzay aye na, nəte ŋgweŋ tsa. A seŋ na, məsəre Yesu ta gədaŋ ŋgay nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. A seŋ sa na, məse dərətsətseh andza neŋgeye nakə a sa dərətsətseh aye, na mətiye andza neŋgeye nakə a mət aye dərmak. ¹¹Andza niye hərwi ada tadə kəkay kəkay bəbay na, Mbəlom ma ta mbəla ga ahaya abəra ma mədahaŋ.

Mahway hərwi məhute wu nakə kame aye

¹²Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada məgwede neŋ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na giye gədaŋ mede kame kame hərwi ada nā huta tay ha wu niye hay a həlay ga. Na giye andza niye na, hərwi Yesu Kəriste kə zla ga a hud i həlay ŋgay. Na təra ndo ŋgay.

¹³Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta təra i ga tsiy na, na tsikiye

zuk bay. Ane tuk na, wu nakə na giye na, nəte ɲgweŋ tsa. Na gər ha wu neheye ma dəba ga aye tebiye. Duh na giye gədaŋ na, mede kame kame hərwi ada nā huta wu nakə kame aye. ¹⁴ Andza niye neŋ faya na hwiye ndirndir ka mändisle ka kokway nakə na ndisliye a dəma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakə Mbəlom a zeleŋ faya ma ta vəleŋ aye. Magogoy aye niye ma ta vəleŋ aye na, mede mata ndze tage neŋgeye hərwi Yesu Kəriste.

¹⁵ Nəkway neheye məsəra eye hay ka tsəved i Mbəlom aye na, mədzał gər kway mâ ge na, andza niye. Tadə ndoweye kə dzala wu mekeleŋ eye wal na, Mbəlom ma bəzakumeye ha parakka. ¹⁶ Wu nakə bagwar eye ka gakweye na, zəŋgalakwa tsəved nakə ka zəŋgalakwa hus anəke aye. Kâ gərakwa ha bay.

¹⁷ Nəkurom malamar ga hay, nəkurom tebiye zəŋgalum na, təv sik ga. Zəbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakə nəmaa dəkum ha aye.

¹⁸ Hərwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bəziye ha, nəteye na, faya ta neye dərə a Kəriste nakə a mət ka mayako mazləmbada eye. Wu neheye na, ɓa na tsikakum madzəga haladzay. Na masakumeye ha mətsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anəke na, tə mətuwe eye. ¹⁹ Pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma dziye tay ha. Mbəlom ma dziye tay ha, hərwi ta wuda məpay bəzay a Mbəlom təbey. Tə pay bəzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuda aye. Faya ta giye wu nakə a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gər haladzay. Tə dzala na, ka wu i mändzibəra dəkdek tsa.

²⁰ Nəkway na, ka pəlakweye məge wu niye hay təbey. Nəkway gay kway na, mə mbəlom. Nəkway faya ka həbakweye ndo mətəme ha ndo, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste nakə ma mbəzlaweye mə mbəlom mata dzəgər tage nəkway

aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbədakweye ha bo kway nakay bəle eye hərwi ada bo kway mâ təra gədaŋ eye andza bo ɲgay. Ma giye wu nakay ta gədaŋ nakə ma giye ha məsler hərwi məpe tay ha wu hay tebiye a huvo ɲgay.

Mətsikatay me a zləm a ndo hay

4 Kə ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gədaŋ eye bəŋbəŋ lele mə həlay i Bəy Maduweŋ kway. Nəkurom na, ka yumeŋ a gər haladzay. Hawa kurom a geŋ, a seŋ məŋgatakum. Dərev ga faya ma ɲgwasiye haladzay tə nəkurom. Nəkurom ka tərüm na, magogoy i məsler ga nakə na ge aye.

² A nəkurom Evodi ta Siŋtis neŋ faya na gwadəkumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mâ ge nəte, hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweŋ kway. ³ A nəkar dzam ga nakə faya ka gameye məsler i Mbəlom nəte aye. Neŋ faya na gwadək-eye naha dərma, dzəna tay ha ɲgwas niye hay, tâ ndza ayaw ayaw mə walaŋ tay. Hərwi neŋ tage nəteye na, nəmaa ge vərəm haladzay hərwi ada Labara ɲgwalak eye mâ ye kame kame, ndo hay tâ tsəne. Məsler niye nəmaa ge aye na, nəmay tebiye tage ɲgwas niye hay tage Kəleneŋ ada ta ndo siye hay, nəmaa ge ka bo məsler dziye. Nəteye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel ɲgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ ɲgwasum pat pat hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋ faya na gwadəkumeye sa: ɲgwasum. ⁵ Ndo i mändzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ɲgwalak. Sərüm ha na, mazlambar Bəy Maduweŋ kway kə ndzew. Mâ mətsakum gər bay. ⁶ Wuray kwa tsekweŋ mâ dzəma kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum

wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, mâ dzəna kurom ada gumay naha sisə dərmak. ⁷Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vələkumeye məndze zay mə dərev kurom hay. Zay niye ma vələkumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neŋgeye na, ma tsəpiye dərev kurom ta mədzal gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ gakum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: Dzalum na, ka wu neheye ŋgwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəs-lay gər aye, wu neheye dedək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye tsədəŋŋa aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadəway aye. Gumatay metsehe na, a wu neheye anaŋ aye. ⁹Gum məsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum mə bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ŋgatamay tə dərə kurom neŋ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vələkweye məndze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Pol a gatay sisə a Filipi hay hərwi madzəne nakə tə slərəy naha aye

¹⁰Na gay sisə a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Həbe kurre na, ka dzalum fagaya ŋgway. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye. ¹¹Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik məndze tə məŋgwese eye. ¹²Na sər məndze ma mətawak,

na sər məndze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka məndze ta məŋgwese eye kwa mə dərətsətseh waray waray. Na sənəka mərəhe ta wu mənday ada na sənəka məndze tə may. Na sənəka məndze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vələŋ aye. ¹⁴Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl nakay anaŋ neŋ mə dərətsətseh aye na, ka gum lele.

¹⁵Nəkurom ndo i Filipi hay, sərūm ha na, ahəl nakə na dazlay mədəkum ha Labara ŋgwalak eye kurre hus ahəl nakə na lətse, na ye abəra ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdək bəna, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ta vələŋ wuray bay. ¹⁶Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, bə sik haladzay ka slərəmeŋ naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷Neŋ faya na pəliye tsəved ada ka vələmeŋ wu bay. Na tsik andza niye dūh na, dərev kə ŋgwasa hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi madzəne nakə ka vələmeŋ aye. ¹⁸Na ŋgatay a wu nakə ka slərūma ahaya Epafrodit aye. Ka vələmeŋew na, haladzay, wuray a kətsəŋ sa bay. Wu neheye ka vələmeŋew aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze huŋŋa a yay a gər haladzay aye. ¹⁹Mbəlom na, məzlaḅ eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsay bay. Neŋgeye ma vələkumeye wu nakə a kətsakumeye tebiye. Ma vələkumeye na, tə həlay i Yesu Kəriste. ²⁰Ndo hay tâ zambadəy a Mbəlom Bəba kway ka tor eye. Mâ təra andza niye.

²¹Tsikumatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə məzele i Yesu Kəriste. Malamar neheye ka təv ga kanaŋ aye ta tsikakum naha me dərmak. ²²Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha me dərmak.

Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bəḍgay i bəy i Roma aye.

²³Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Kolosi hay

aye

Məfələkwe

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dəre a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dafə bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiyə tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha dərəwel.

Gər i bazlam eye anaŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo mənə dəre.

Pol a dazlay kərəh mə dərəwel ŋgay (1.1–2.5), dəmes mazambadaŋ a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i mənədzibəra ada i ndo məpe mədzal gər hay (1.15–20). Ka ndzay a gər a dəmes na, mađuwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3–14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzal gər hay aye (1.24–2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadaŋatay a Kolosi hay tə ge metsehe (2.6–23).

Ka mandəve eye na, dərəwel nakay faya ma vələteye gədaŋ ka mənədze ma sifa wəfəye mə walaŋ i ndo hay, ma bədfəgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1–4.6).

Dərəwel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7–18).

1 Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha dərəwel nakay. ²Nəmaa watsa naha na,

a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pum-eye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway mā pa fakuma ŋgama ada mā vələkum zay.

³Nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa dūwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisə hərwi kurom.

⁴Nəmaa gaway naha sisə hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wuđum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye dərma. ⁵Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vələkumeye mə mbəlom aye. Tə dəkum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye niye dedək aye. ⁶Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zləm ka mənədzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərdaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedək aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷Maa lah mədəkum ha Labara ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərev ŋgay pətəh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vələkum gədaŋ ka mawuđe siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom na, m̄ dākum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada k̄a sərūm, k̄a hutum metsehe nakə Məsəfəre ɲgay ma vəliye aye, ada k̄a tsənum wu neheye ka tsəved ɲgay aye. ¹⁰Tə metsehe niye na, ka slumeye mändze andza nakə a say a Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ɲgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsəre Mbəlom kame kame. ¹¹Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me sa na, hərwi ada m̄ vəlakum gədaɲ ɲgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada k̄a ndzum bəɲbəɲ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma ɲgwasiye dərmak. ¹²Gumay sisə a Mbəlom nakə a vəlakum gədaɲ aye hərwi ada k̄a hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ɲgay hay ka təv nakə dza-ydzay ɲgay a dəv aye. ¹³Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada k̄a təmakwaw abəra ma bəy i ləvoɲ, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasla i wawa ɲgay. ¹⁴A mbədəkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ɲgay niye ada a pəsəkway ha mə-nese kway hay dərmak.

**Dəmes i mazambaday a Kəriste
Bəy Maduweɲ i mändzibəra**

¹⁵Ndəray andaya kə ɲgatay a Mbəlom bay,
ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ɲgatay aye na, a ndzək̄it bo Mbəlom, Mbəlom neɲgeye kəkay na, faya ma dək-weye ha.
Neɲgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.
A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.

¹⁶Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ɲgay,
wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka dala aye,
wu neheye dəre a ɲgatay aye
ta wu neheye dəre a ɲgatay bay aye.
Wu neheye ta gədaɲ eye hay mə mbəlom aye,
kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bag-war tay dərmak
Mbəlom a ge tə həlay ɲgay.
Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ɲgay
ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ɲgay hay.

¹⁷Neɲgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye,
wu hay tebiye na, mə həlay ɲgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye na, neɲgeye.

¹⁸Neɲgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay.
Maa ləva tay na, neɲgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye.
Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo ɲgay.

Makurre na, neɲgeye,
maa lətsew abəra ma mədahaj kurre na, neɲgeye,
nakay na, andza məgweđe neɲgeye ka gər i ndo hay tebiye ada ka gər i wu hay tebiye.

¹⁹Wu neheye tebiye mə dərev i Mbəlom aye na,
mə dərev i Kəriste tebiye dərmak,
hərwi a yay a gər andza niye.

²⁰A say a Mbəlom na, wu hay tebiye t̄a sər bo ta neɲgeye tə həlay i wawa ɲgay,
wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye,
ada mändze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neɲgeye.

A ge niye na, tɛ bambaz i wawa ŋgay nakɛ ta dar na ka mayako mazlɛlm-badɛ aye.

²¹ Ahɛl niye nɛkurom na, dɛrɛŋ ta Mbɛlom, nɛkurom ndo mɛne dɛre ŋgay hay, hɛrwi ka dzalawum ka wu neh-eye lele bay aye, ka gawum wu neh-eye lele bay aye. ²² Ane tuk na, anɛke na, Mbɛlom kɛ ma kurom ahaya ka tɛv ŋgay ta mɛmɛtɛ i wawa nakɛ a tɛra ndo zezeŋ a mɛt aye. A ge andza niye na, hɛrwi ada kɛ ndzum tsɛdɛŋŋa, ka slum-eye faya mɛlɛtse kame i Mbɛlom mɛnese kwa tsekweŋ andaya fakuma bay. Ndɛray ma sliye faya mɛmakum ha mɛnese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bɛŋbɛŋ, kɛ dagwarum bay, pum mɛdzal gɛr kurom ka wu neh-eye ka tsɛnum ma Labara ŋgwalak eye. Labara ŋgwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mɛndzibɛra nakay. Neŋ Pol, ndo i mɛsler i Mbɛlom hɛrwi mɛdatay ha a ndo hay dɛrmak.

Mɛsler nakɛ Mbɛlom a vɛlay a Pol aye

²⁴ Anɛke na, dɛrev faya ma ŋgwasiye hɛrwi dɛrɛtsɛtseh nakɛ faya na siye hɛrwi kurom aye. Andza nakɛ Yesu Kɛriste a sa dɛrɛtsɛtseh ahɛl niye aye na, bo ga faya ma siye dɛrɛtsɛtseh dɛrmak hɛrwi mɛhay gɛr i ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu. Nɛtɛye na, andza bo ga. Na siye dɛrɛtsɛtseh andza niye na, hɛrwi ada mɛsler ŋgay mɛ ndɛv. ²⁵ Mbɛlom a zla ga, a pa ga ndo i mɛsler kurom na, a gwɛdɛŋ nɛ tsik bazlam ŋgay tebiye a nɛkurom. ²⁶ Ahɛl niye na, bazlam nakay mɛŋgaha eye, ndo hay tɛ sɛr bay, anɛke na, kɛ ndohwa ahaya parakka a ndo ŋgay hay. ²⁷ A say a Mbɛlom mɛdatay ha a ndo ŋgay hay na, wu nakɛ a say mɛge aye na, ŋgwalak eye haladzay, ma dzɛniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa mɛŋgaha eye nakɛ anɛke a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu

Kɛriste mɛ dɛrev kurom. Hɛrwi niye, pum mɛdzal gɛr kurom ka mɛndze ta Mbɛlom ma tɛv nakɛ ta dɛslay ha gɛr aye.

²⁸ Faya nɛmaa diye ha na, Yesu Kɛriste eye nakay. Faya nɛmaa gatay dɛf a ndo hay, ada faya nɛmaa tɛtikateye wu hay tɛ metsehe nakɛ Mbɛlom a vɛl aye. A samay na, ndo neh-eye tebiye madzapa eye tɛ Yesu Kɛriste aye na, tɛ tɛra masɛra gɛr eye hay. ²⁹ Hɛrwi niye neŋ faya na ŋgɛliye ha bo haladzay ka mɛge mɛsler ta gɛdɛŋ i Yesu Kɛriste nakɛ a vɛlɛŋ hɛrwi ada nɛ ndɛv ha mɛge mɛsler.

2 A seŋ na, sɛrum ha na ge mɛsler haladzay hɛrwi kurom Kolosi hay, hɛrwi ndo i Lawdise hay ada hɛrwi siye i ndo neh-eye ta ŋgeteŋ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, hɛrwi mɛmakum naha dɛrev ada kɛ wudum bo nɛtɛ nɛtɛ mɛ walaŋ kurom ada kɛ dzapum nɛtɛ. A seŋ sa na, sɛrum wu nakɛ Mbɛlom a bɛzakway ha parakka aye hɛrwi ada kɛ ndzum bɛŋbɛŋ mɛ dɛma. Sa na, ada kɛ tɛrum ndo i zlele hay ka tsɛved ŋgay. Wu nakɛ Mbɛlom a dɛakum ha aye na, Yesu Kɛriste. ³ Neŋgeye na, ma hɛndɛkakw-eye tsɛved hɛrwi ada kɛ hutakwa metsehe ada kɛ sɛrakwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma sɛkɛmiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, hɛrwi ada ndɛray mɛ vakum gɛr tɛ bazlam lɛfedɛde eye bay. ⁵ Sɛrum ha na, kwa neŋ dɛrɛŋ tɛ nɛkurom bɛbay na, faya na dzaliye huya ka nɛkurom. Dɛrev ga faya ma ŋgwasiye hɛrwi faya ka gumeye wu hay ta tsɛved eye ada hɛrwi nakɛ ka dzalum ha ka Kɛriste aye, nɛkurom mandza eye bɛŋbɛŋ lele.

Gum metsehe ta ndo masɛpete ndo hay

⁶ Ka tɛmum Yesu Kɛriste ka tɛra Bɛy Maduweŋ kurom. Hɛrwi niye mede kurom mɛ ge na, andza nakɛ a yay a

gər a neŋgeye aye. ⁷Ndzum mə həlay ɲgay andza dərizl i gərdaf nakə a pa zləlay ɲgay a bədf haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neŋgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sisə haladzay a Mbəlom huya.

⁸Gum metsehe, ndəray m̄a vakum gər tə metsehe nakə ma giye ɲgama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma məsəfəre neheye lele bay ka mändzibəra aye bəna abəra mə Kəriste bay. ⁹Ka pumateye zləm a nəteye bay na, hərwi mede i Mbəlom na, tebiye mə bo i Yesu Kəriste. ¹⁰Tadə nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə Məsəfəre ɲgay. Kəriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹Ka hutum mədfəse bo na, hərwi nakə ka dzapum tə Kəriste aye. Mədfəse bo niye na, mədfəse bo nakə tə həlay i ndo zezeɲ aye bay. A yaw na, mə Yesu Kəriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a mənese aye na, ta neŋgeye. ¹²Ahəl nakə ta dzəhuɓ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kəriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom tə Kəriste ka lətsumaw abəra ma mədahaɲ aye hərwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaɲ ɲgay andaya mələtse kurom ahaya abəra ma mədahaɲ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ aye.

¹³Ahəl niye nəkurom na, andza mədahaɲ hay hərwi ka gawum mezeleme ada hərwi nakə Yesu Kəriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaɲ tə Yesu Kəriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴Ahəl niye na, sariya kə gəs kway hərwi wu nakə Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako

mazləlmbadə eye. ¹⁵Ahəl nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləlmbadə eye na, a zla gədaɲ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dərə.

¹⁶Tadə kə ge andza niye na, ndəray kwa nəte m̄a gakum me hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məse na, ndəray m̄a gakum me bay. Ndəray kə gwadəkum gum magurlom i məhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzükw bo na, k̄a təmum bay. ¹⁷Wu neheye na, andza mezek, a datay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu defək eye nakə a dā ha na, bo i Yesu Kəriste eye. ¹⁸K̄a gərumatay tsəved a ndo hay t̄a səpat kurom tə bazlam kəriye abəra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutoɲ məgay dərətsətseh a bo, ada mədfəslatay ha gər a gawla i Mbəlom hay. Nət-eye faya ta tsikiye na, ka wu nakə tə ɲgatay ma məsine aye. Slala i ndo neh-eye na, faya ta dəslay ha gər a bo kəriye tsa, tə dzala i tay na, ka wu neheye ka mändzibəra aye. ¹⁹Nəteye madzapa eye tə Kəriste bəy tay sa bay. Matəra andza gər na, neŋgeye ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, bo ɲgay. Ndo neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta hutiyə gədaɲ mə həlay ɲgay, maa dzapa tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye. Ta gəliye, ka tsəved ɲgay andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma piye tay ha ndo ɲgay hay ka təv manəte eye hərwi ada nəteye tebiye t̄a dzapa andza bo i ndo nəte a zəv ka təv manəte eye tə mbəle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰Nəkurom ka sərūm ha, ka mətum ka bo tə Kəriste. Andza niye, fakalaw hay ta ləviye kurom sa bay. Tadə kə ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nəkurom ndo i mändzibəra hay sa kəkay? Faya ka pumay bəzay a wu neh-eye tə gwad: ²¹«K̄a zla wu nakay bay»,

«kâ ndzaka wu nakay bay», «kâ tətal ka wu nakay bay» aye na, ma kəkay? ²² Maa tətik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dekdək tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahəl nakə ndo hay ta giye ha məsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tə dzala mə gər tay bazlam neheye mapala eye na, ta vəliye metsehe hərwi tə gwad, tə ge kutoŋ hərwi məpay bəzay a kule tay, marəhay gər ka dala ada məgay dəretsətseh a bo. Ane tuk na, neŋ na ŋgatay na, kule tay ma dzəniye ndo hərwi ada mə gay metsehe a bor i bo ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye.

Yesu Kəriste ka təra kway ha wedəye hay

3 Nəkurom ka sərūm ha na, ka mbəlūmaw abəra ma mədahaŋ tə Kəriste. Yesu Kəriste mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom anəke. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka wu neheye mə mbəlom aye. ² Dzalum ka wu nakə mə mbəlom aye huya, kâ dzalum ka wu neheye ka məndzibəra aye bay. ³ Nəkurom ka sərūm ha ka mətūm, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ. Sifa kurom wedəye mə həlay i Kəriste, Mbəlom kə pa na ka təv ŋgay. ⁴ Sifa kurom dedək eye na, Kəriste. Ahəl nakə ma maweye na, nəkurom tə neŋgeye ka mumaweye dərmaŋ ta məzlab ŋgay.

⁵ Hərwi niye gərūm ha mäge wu neheye lele bay ka məndzibəra aye. Gərūm ha mäge madama, mede nakə lele bay aye na, gərūm ha, bor i bo kurom mə ge bəy ka gər kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kâ pəlūm bay, kâ gum dərə ka wu hay bay hərwi tadə faya ka gum-eye dərə ka wu hay na, ka dəsłumatay ha gər a ze Mbəlom. ⁶ Mbəlom ma ta gəsiye ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye a sariya na, hərwi wu neheye anaŋ aye. ⁷ Ahəl niye na, nəkurom ka gawum

andza niye, wu neheye lele bay eye tə ləvawakum gər.

⁸ Anəke na, gərūm ha wu neheye tebiye. Kâ gum mevel bay, dərəv mə ndalakum bay, kâ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kâ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mətsike bay aye na, kâ tsikum bay. ⁹ Kâ rawum me ka bo mə walaŋ kurom bay, hərwi ka gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye ada tə wu neheye ka gawum ahəl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakə wedəye dūh. Maa vəlakum mede nakay wedəye na, Mbəlom. Neŋgeye faya ma təriye ha wedəye pat pat hərwi ada mə təra andza neŋgeye, hərwi ada kâ sərūm na lele.

¹¹ Hərwi niye wuray andaya ma ŋgəniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekeleŋ eye hay nəteye nəte, ndo neheye madəsa bo eye hay ta ndo neheye madəsa bo eye bay aye nəteye nəte, ndo neheye mə kəsaf hay aye ta ndo neheye matərakahaŋ aye hay nəteye nəte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra bay. Nəteye tebiye nəte hərwi Kəriste a ləva tay ha ada neŋgeye mə dərəv i ndo hay tebiye.

¹² Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay, a wudə kurom. Hərwi niye, gum wu neheye anaŋ aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ŋgwalak a ndo hay, rəhūm ha gər kurom, tərūm ndo ləfedede eye hay, ada tərūm ndo məzle ŋgatay dərmaŋ.

¹³ Sakumay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Tadə ndoweye kə gakum mənese na, pəsūmay ha. Pəsūm ha bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza nakə Bəy Maduweŋ a pəsakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wudūm bo nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi tadə ka gum andza niye na, ka ndzumeye ka təv manəte eye tə dərəv nəte.

¹⁵ Zay nakə Kəriste ma vəlakumeye mâ gəs dərev kurom bəḡbəḡ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərüm nəte ada kâ hutum zay. Gumay sisə huya. ¹⁶ Pum bazlam i Kəriste a dərev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya. Tətikum a bo nəte nəte mə walaḡ kurom. Dum ha a bo nəte nəte mə walaḡ kurom. Zambadumay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsəfəre Tsədaḡḡa eye a vəlakum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sisə ta məḡwese. ¹⁷ Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweḡ Yesu hay ta giye aye. Gumay sisə a Bəba kway Mbəlom ta məzele ḡgay.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye mə walaḡ i ndo hay na, kəkay

¹⁸ Nəkurom ḡgwas hay, rəhumatay gər a zal kurom hay lele, hərwi a yay a gər a Bəy Maduweḡ kway andza nakay.

¹⁹ Nəkurom hasləka hay wudum ḡgwas kurom hay, kâ ḡgəzəm fataya bay.

²⁰ Nəkurom wawa hay, rəhumatay gər a bəba kurom tə may kurom mə wu hay tebiye hərwi a yay a gər a Bəy Maduweḡ kâ gum andza niye.

²¹ Nəkurom bəba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dərev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dərev ma diye fataya abəra.

²² Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka məndz-ibəra mə wu hay tebiye. Kâ rəhumatay ha gər ka dəre tay dəkdək tsa hərwi ada tâ zambadakum bay. Duh gum məsler tə dərev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dəslyay ha gər a Mbəlom aye.

²³ Məsler neheye ta vəlakumeye tebiye aye na, gum tə dərev kurom peteh andza nakə ka gumay məsler a Bəy Maduweḡ Yesu aye, bəna məsler i ndo hay dəkdək bay. ²⁴ Sərum ha na, mata vəlakum magogoy i məsler kurom na, Bəy Maduweḡ. Ma vəlakumeye wu nakə a pa na mə

mbəlom hərwi ndo ḡgay hay aye. Ndo i gay kurom nakə faya ka gumeye məsler aye na, Yesu Kəriste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, Mbəlom ma ta pərateye hərwi mənese nakə faya ta giye. Neḡgeye a ḡḡəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

4 Nəkurom ndo i gay hay bəbay, gumatay gər a beke kurom hay lele, kâ zəbum fataya andza wu kəriye bay. Sərum ha nəkurom bəbay ndo i gay kurom andaya mə mbəlom.

Duwulumay me a Mbəlom pat pat ada tərüm ndo metsehe eye hay

² Duwulumay me a Mbəlom huya. Kâ gum bəle mə maduwule me bay, gumay sisə a Mbəlom. ³ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərmak hərwi ada Mbəlom mâ həndəkamay na tsəved lele ka məde ha bazlam ḡgay a ndo hay, ada nəmaâ də tay ha wu i Kəriste neheye məḡgaha eye mâ zəba dzaydzay. Ka sərum ha neḡ ma dəḡgay na, hərwi wu nakay. ⁴ Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ də ha parakka andza nakə kutoḡ na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta təma Yesu Kəriste bay aye na, ḡgwalak eye. Kâ nasum ha həlay eye bay, kwa kəfay dzənum tay ha. ⁶ Bazlam kurom mâ ge na, ləfedede. Mâ ge na, andza sluwal. Sərum ha tadə ka mbədumeye ka bazlam tay na, mbədumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, neḡgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ḡgay peteh, neḡ tə neḡgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweḡ. Neḡ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸ Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərum ha nə-

may mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makumeye naha d̄ərev d̄ərmak. ⁹Na sləriye tay naha neŋgeye ta Onezim malamar kway. Neŋgeye d̄ərmak faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste t̄ə d̄ərev ŋgay peteh. Neŋgeye a yaw ma t̄əv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nak̄ə faya ma giye bo kanaŋ aye tebiye.

¹⁰Aristark nak̄ə n̄əmay salamay ma dangay aye, k̄ə tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas k̄ə tsikakum naha me d̄ərmak. Tad̄ə ki ye naha ka t̄əv kurom na, t̄əmum na lele. Ba na t̄ətikakum wu nak̄ə ka gumeye tsiy. ¹¹Yesu ndo nak̄ə t̄ə zalay Zustus aye k̄ə tsikakum naha me d̄ərmak. M̄ə walaŋ i ndo neheye faya ta giye m̄əslər h̄ərwi B̄əy i Mb̄əlom t̄ə neŋ kanaŋ aye na, Yahuda mekeleŋ eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. N̄əteye faya ta dz̄əniye ga haladzay.

¹²Epaferas nak̄ə a yaw ab̄əra ka t̄əv kurom aye, k̄ə tsikakum naha me. Neŋgeye ndo i m̄əslər i Yesu Kəriste. Pat pat, neŋgeye faya ma r̄əzlay a ḡər mađuwulay naha me a Mb̄əlom h̄ərwi kurom. Neŋgeye faya ma duwulay naha me a Mb̄əlom na, h̄ərwi ada k̄ə ndzum b̄əŋb̄əŋ lele, k̄ə t̄ərum ndo mas̄əra eye hay ka ts̄əved̄ i Mb̄əlom, ada k̄ə s̄ərum wu nak̄ə

a yay a ḡər a Mb̄əlom k̄ə gum aye tebiye. ¹³Ta dedek na s̄ər neŋgeye faya ma giye m̄əslər haladzay h̄ərwi kurom ada h̄ərwi ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis[†] aye d̄ərmak. ¹⁴Luka, doktor kway nak̄ə ka wud̄akwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me d̄ərmak.

¹⁵Tsikumeŋatay ha me a ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye t̄ə hayawa ḡər a gay ŋgay aye. ¹⁶Ka dz̄əŋgum na d̄ərewel nakay na, sl̄ərumatay naha a m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye h̄ərwi ada t̄ə dz̄əŋga d̄ərmak. N̄əkurom d̄ərmak, d̄ərewel nak̄ə na sl̄əratay naha a m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, t̄ə sl̄ərakum naha h̄ərwi ada k̄ə dz̄əŋgum d̄ərmak. ¹⁷Gwadumay a Arsip na, m̄ə ŋḡəla ha bo ka m̄əslər i B̄əy Maduweŋ Yesu Kəriste nak̄ə a v̄əlay aye, m̄ə nd̄əv ha.

¹⁸Neŋ Pol, bo ga eye na watsakum naha m̄ətsike me ga nakay t̄ə h̄əlay ga eye. Na tsikakum naha me. M̄ə m̄ətsakum ḡər bay, neŋ na, ma dangay.

Mb̄əlom m̄ə pa fakuma ŋgama.

[†]4:13 Lawdise ta Hiyerapolis na, hudgay neheye t̄ə mbay naha a Kolosi.

*Makurre i d̄erewel i
Pol nak̄a a watsatay naha a*

Tesalonik hay

aye

M̄əf̄əl̄əkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ŋgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəmwawa ha wu hay mə d̄əma. Mbəzlew hay mə d̄əma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma m̄əpe m̄ədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka m̄əndze i Tesalonik hay t̄ə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma v̄əlat-eye ḡədaŋ mede kame kame ma m̄əndze i ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu. A mb̄ədatay naha ka metsehe nak̄ə ma kwasatay ha m̄ədzal gər aye.

M̄ətsike me

1 Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste hay. Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a v̄əlakum zay.

Pol a gay sis̄ə a Mbəlom hərwi mede i ndo m̄əpe m̄ədzal gər ha ka Yesu

²Nəmay faya nəmaa gay naha sis̄ə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nak̄ə nəmaa d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, nə-

maa d̄uwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³Ahəl nak̄ə nəmaa d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nak̄ə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ŋgəlumeye ha bo ka məsler ta ḡədaŋ hərwi nak̄ə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye b̄əŋb̄əŋ lele hərwi nak̄ə faya ka təkum-eye d̄əre a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. ⁴Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wud̄a kurom. A pala kurom na, hərwi ada k̄a t̄ərum ndo ŋgay hay. ⁵Nəmaa sər ha hərwi ahəl nak̄ə nəmaa d̄akum ha Labara ŋgwalak eye na, nəmaa tsik t̄ə bazlam d̄ekd̄ek tsa bay, nəmaa tsik ta ḡədaŋ i Məsəf̄əre Tsədaŋŋa eye. Nəmaa sər ha lele wu nak̄ə nəmaa tsik aye na, dedek. Ahəl nak̄ə nəmay m̄ə gay kurom aye na, ka s̄ərum ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶Nəkurom na, ka dazlumay a m̄əp̄ay bəzay a mede may ada a b̄əmal̄ə i Bəy Maduweŋ kway. Ahəl nak̄ə ka t̄əmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum d̄ərets̄ətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, d̄uh d̄ərev kurom k̄ə ŋgwasa hərwi bazlam nakay ta ḡədaŋ i Məsəf̄əre Tsədaŋŋa eye. ⁷Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved̄ lele eye a ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay⁸ aye, ta sər ha ma kəkay m̄əndze tay nak̄ə ta ndziye aye. ⁸Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduweŋ kway, ane tuk na, nəteye d̄ekd̄ek bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka m̄ədzal gər kurom nak̄ə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nak̄ə nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹N̄ət-eye t̄ə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma,

⁸1:7 Akay: M̄əzele i Gəres nak̄ə t̄ə zalaway ha guram eye.

ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka mægər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedek eye, neŋgeye ta sifa aye. ¹⁰Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ŋgay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Neŋgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ŋgay nakə ma slaweye aye.

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

2 Malamar ga hay, nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ²Ka sərūm ha nəmaa sa dərətsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadamay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dərə may hay ta samay dərətsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dərəv hərwi ada nəmaā dākum ha Labara ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv ŋgay aye. ³Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzal gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadamay dūm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara ŋgwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaā datay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaā yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaā yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dərəv may aye. ⁵Nəkurom ka sərūm ha lele dāda nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dāda ki yamayaw a mədzal gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlūmamay bay. Wu nakə na watsa kanaŋ aye na, Mbəlom a sər ha

dedek. ⁶Nəmaa pəla ndo hay tâ zambadamay bay, kwa nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷Həbe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə walaŋ kurom ta ləfedede eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa ŋgay hay aye. ⁸Nəmaa wudā kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka təv kurom aye na, a samay mədākum ha Labara ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdek bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹Malamar ga hay, kâ mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad, kwa ta həpat hərwi ada nəmaā tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa dā ha Labara ŋgwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərūm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walaŋ kurom aye na, lele ada dedek eye ada Mbəlom a sər ha dərma. Ndəray ma sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹Ka sərūm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa ŋgay hay. ¹²Nəmaa vəlākum gədaŋ. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom mā yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalakum hərwi ada kâ fəlākum a bəy ŋgay, ma təv nakə ŋgwalak eye haladzay aye.

¹³Nəmay faya nəmaa gay naha sisəe a Mbəlom huya sa na, hərwi ahəl nakə nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka təmum, ka sərūm ha ta dedek bazlam nakay a yaw abəra ka təv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezəŋ bay. Ayaw ta dedek bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom. Faya ma giye məsler mə nəkurom neheye ka dzalum

ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay nəkurom ka tərüm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay dəretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta sakum dəretsətseh dərmak andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəf ndo məde ha bazlam i Mbəlom neh-eye ahəl niye aye, ta kəf Bəy Maduweŋ kway sa. Ta həharawa may dərmak. Nəteye na, tə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay dəre a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa dətatay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neh-eye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom mə təma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə tə gawa aye tebiye, ada kə ndalay a Mbəlom fataya, sariya ŋgay ma gəsiye tay ha. **

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka tərüm kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mənğatakum. Tə dəre na, nəmay dərəŋ ta nəkurom. Ane tuk na, dərev may mandza eye na, tə nəkurom huya. Nəmaa pəla tsəved madzəga haladzay mede naha mənğatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka tərüm kurom. Neŋ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzal gər may ta mənğwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa ŋgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste pat nakə ma maweye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedek nəmaa ŋgalakiye kurom ha ada dərev may ma ŋgwasiye hərwi kurom.

3 Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərev sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka tərüm kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəme-eye təmad. ² Ka sərüm ha Timote neŋgeye malamar kway. Neŋgeye ta nəmay faya nəmaa giye məsler i Mbəlom. Nəmay ta neŋgeye faya nəmaa diye ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka tərüm kurom hərwi ada mə dzəna kurom ada mə makum naha dərev ada nakə kə ndzum bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dəretsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye mə dze kurom ha ta dəba bay. Ba ka sərüm ha a ye ka bo ka sakweye dəretsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka tərüm kurom, dəretsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadakum aza dəretsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərüm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya madəme sa bay. Na slər naha Timote ka tərüm kurom hərwi ada nə tsəne labara kurom. Ağəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay ağəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge mə walaŋ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka tərüm kurom aye, kə maw ka tərüm may. Kə tsikamay labara hay ŋgwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzal gər kurom, a sakum mənğatamay andza nəmay nakə a samay mənğatakum aye dərmak. ⁷ Andza niye malamar may hay, dəretsətseh faya ma ndzameye a gər haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye gər haladzay. Ane tuk na, ahəl nakə Timote a maw a tsikamay labara

**2:16 Zəba ma Roma hay 11.28-32.

kurom aye na, kə mamay naha dərev hərwi nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya. ⁸Anəke na, dərev may kə ɲgwasa hərwi nəkurom mandza eye bəɲbəɲ mə həlay i Bəy Maduweɲ. ⁹Kwa nəmaa gay naha sisəe a Mbəlom ma kəkay na, kə sla bay, hərwi dərev may kə ɲgwasa haladzay hərwi kurom. ¹⁰Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me ta həpat ta həvad hərwi ada mâ vələmay tsəved nəmaâ ye naha mazəbakumaw dəre ada matətikakum wu nakə ka sərūm zuk bay aye hərwi ada kâ səkahum ha mədzaɮ gər ka Yesu Kəriste.

¹¹Mbəlom Bəba kway tə gər ɲgay eye ta Bəy Maduweɲ kway Yesu tâ vələmay tsəved mede naha ka təv kurom. ¹²Bəy Maduweɲ mâ gəl ha mawudə bo kurom nakə ka wudum bo mə walaɲ kurom aye kame kame ada kâ wudum ndo hay tebiye kame kame andza nakə nəmay nəmaa wudə kurom aye. ¹³Andza niye, ma vəleye gədaɲ a dərev kurom hay hərwi ada mənese mâ ge andaya mə nəkurom bay ada kâ tərūm tsəfaɲɲa kame i Bəba kway Mbəlom pat nakə Bəy Maduweɲ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, neɲgeye ta ndo ɲgay hay tebiye.

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

4 Malamar ga hay, wu nakə nəmaa ndəvakumeye naha mətsike aye na anaɲ: Ahəl niye nəmaa tətikakum mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Nəmaa sər ha mede kurom na, andza niye. Anəke nəmay, nəmaa gakumeye amboh ta məzele i Bəy Maduweɲ kway Yesu, pumay bəzay a mede kurom niye kame kame. ²Ka sərūm ha mede nakə nəmaa gwafakum pumay bəzay ta gədaɲ i Bəy Maduweɲ kway Yesu aye. ³Wu nakə a say a Mbəlom aye na, tərūm tsəfaɲɲa. Andza məgwede na, kâ gum madama bay. ⁴Kwa way mə walaɲ kurom tâ ndza ta ɲgwas ɲgay salamay ka tsəved nakə a yay a gər a Mbəlom aye, ndo

hay tâ ɲgəlakum bəzay bay. ⁵Kâ gərūmay ha bo a bər i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ⁶Ndəray mâ gay mənese a ndo ta təv i ɲgwas bay, mâ vay gər kwa tsekweɲ bay. Sərūm ha na, Bəy Maduweɲ kway ma vələteye dəretsətseh a ndo neheye ta giye slala i mənese nakay aye. Nəmaa gakum daf, ba nəmaa tsikakum. ⁷Mbəlom kə zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, hərwi ada kâ gakwa madama bay. Neɲgeye a zalakway hərwi ada kâ ndzakwa tsəfaɲɲa. ⁸Hərwi niye, ndoweye ka kərah bazlam neheye na, a kərah bazlam i ndo hay bay. A kərah na, Mbəlom, neɲgeye nakə a vələkum Məsəfəre Tsəfaɲɲa eye.

⁹Malamar ga hay, wuray andaya nakə na watsakumeye naha sa ka mawudə siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, hərwi bo i Mbəlom eye tə gər ɲgay ka tətikakum, wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom. ¹⁰Ayaw, ta dedek ka wudum ndo məpe mədzaɮ gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya nəmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹Pəlum na, məndze nakə səkeffe aye. Kâ tələkum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum məsler tə həlay kurom eye andza nakə ba nəmaa tsikakum aye. ¹²Tadə ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ta rəhakumeye ha gər ada ka rəkumeye wu mənday wal bay.

Bəy Maduweɲ Yesu ma maweye

¹³Malamar ga hay, a samay məgəre kurom ha ze məsəre wu ka bazlam i ndo neheye ta mət aye bay. Hərwi a samay na, dərev mâ ye fakuma abəra bay andza ndo neheye faya ta həbiye maɟayaw i Yesu təbey aye. ¹⁴Tadə azlakwa ka sərakwa ha Yesu kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaj, sərūm ha ndo neheye tə mət ba ta dzala ha ka Yesu aye

na, Mbəlom ma lətse tay ahaya abəra ma mədahaŋ, ma hayatay gər ka təv i Yesu. ¹⁵Wu nakə nəmaa tsikakumeye anəke aye na, Bəy Maduweŋ kway kə də ha. Pat nakə ma maweye na, nəkway neheye tə dərə ka məndzibəra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta mət aye bay. ¹⁶Pat eye niye na, Mbəlom ma vəlateye tsəved a gawla ŋgay hay, bəy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, toloom i Mbəlom ma ləviye ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bo ŋgay eye ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Ndo neheye tə mət bə ta dzala ha ka neŋgeye na, nəteye ta lahiye mələtsew abəra ma mədahaŋ, ¹⁷tsa na, Mbəlom ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dərə aye hərwi ada nəkway tage nəteye kə hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweŋ kway ka məgər mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy Maduweŋ kway ka təv manəte eye. ¹⁸Hərwi niye, mum ha dərəv a bo tə bazlam neheye nəte nəte mə walaŋ kurom.

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

5 Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweŋ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ²hərwi bo kurom eye ka sərūm ha ma maweye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dərətsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsəved andaya mətəme abəra mə dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋŋa aye.

⁴Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvoŋ aye bay. Pat eye niye mə ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mə dzaydzay ta həpat

aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvoŋ aye bay. ⁶Hərwi niye, kə ndzahəkwa andza siye hay bay. Nəkway dūh ndzakwa tsezlezleŋge ada gəkway metsehe a bo kway. ⁷Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərawa ta həvad ada tə kwayawa na, ta həvad dərma. ⁸Nəkway na, ndo neheye mandza eye mə dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvoŋ bay. Hərwi niye, gəkway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wufakwa bo nəte nəte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bəre hərwi ada wuray mə gəkway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzal gər kway na, andza mbəramdaw i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vəram aye. ⁹Mbəlom a pala kway na, hərwi ada mə vəlakway dərətsətseh bay. A pala kway dūh na, hərwi ada mə təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta neŋgeye kə ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dərə mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə neŋgeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹Hərwi niye, mum ha dərəv a bo mə walaŋ kurom ada dzənum bo hərwi ada kə hutum gədaŋ andza nakə bə faya ka gumeye anəke aye.

Mandəve i bazlam

¹²Malamar hay, faya nəmaa gəkumeye amboh, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye. Bəy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hərwi ada tə tətikakum tsəved ŋgay. ¹³Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴Malamar hay, faya nəmaa gəkumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i sə hay, mumatay naha dərəv a ndo neh-

eye zluwer a gatay aye ada məmatay bo a ndo neheye bəle aye hay, zlum ɲgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵Gum met-sehe, ndəray mâ ma ha sewed tə sewed bay. Gum gədaɲ kwa kəfay hərwi ada kâ gum düh na, wu ɲgwalak eye hay mə walaɲ kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶Ndzum na, pat pat ma məɲgwese. ¹⁷Duwulumay me a Mbəlom pat pat. ¹⁸Kwa a həlay waray, gumay naha sisə a Mbəlom. Anaɲ wu nakə nəkurom ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste a say a Mbəlom kâ gum aye. ¹⁹Kâ kərahumay ha tsəved a Məsəfəre Tsədaɲɲa ka mətsike me bay. ²⁰Ka ta rəsum na bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay bay. ²¹Dzədzamum tay ha wu neh-eye ta tsikiye tebiye təday ada pum wu nakə lele eye a dərev kurom. ²²Kâ gum mənese bay tebiye.

²³Mbəlom tə gər ɲgay neɲgeye nakə a vəl zay aye, mâ təra kurom ha tsədaɲɲa eye hay. Mâ tsəpa məsəfəre kurom ta mədzal gər kurom tə bo kurom tebiye hərwi ada a həlay nakə Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ma maweye na, ndəray mâ ɲgəlakum bəzay ta təv i wu-ray kwa tsekweɲ bay. ²⁴Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərums ndo ɲgay hay. Neɲgeye ma giye andza niye hərwi wu nakə kə tsik aye na, ma giye.

²⁵Malamar hay, dūwulumay me a Mbəlom hərwi may dərmak. ²⁶Tsikumatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷Na gakum amboh ta məzele i Bəy Maduweɲ kway: Dzaɲgum dərewel nakay kame i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye.

²⁸Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama.

*Masulo i d̄erewel i Pol
nak̄a a watsatay naha a*

Tesalonik hay

aye

M̄əf̄əl̄əkwe

D̄erewel nakay masulo eye a masay a ḡər i bazlam nak̄a a tsik m̄ə d̄erewel nak̄a makurre eye. H̄əlay eye faya ma diye a d̄əba, ḡər faya ma kwasateye a ndo m̄əpe m̄əd̄zal ḡər hay h̄ərwi B̄əy Maduweŋ Yesu k̄ə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay t̄ə gwad̄ pat i m̄ə-maw i B̄əy Maduweŋ k̄ə ndislew (2.2). Siye hay ta k̄ərah m̄əge m̄əsler (3.6-12).

M̄ə d̄erewel nakay na, Pol faya ma s̄əkahiye ha m̄əsən̄əke ŋgay. M̄əpe m̄əd̄zal ḡər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeŋ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta d̄ərets̄ətseh wal bay. Pat nak̄ə Yesu ma maweye na, m̄ə-nese ma dziye (1.5-9). An̄əke na, m̄ənese faya ma giye m̄əsler ta m̄əkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nak̄ə t̄ə zalay «ndo i sewed» aye. N̄ənḡeye na, ḡədaŋ nak̄ə a hayay ḡər a ḡədaŋ sewed eye hay tebiye aye.

M̄ətsike me

1 Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol, Silas ada ta Timote. N̄ə-maa watsakum naha a m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄əd̄zal ḡər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, n̄əkurom i Mb̄əlom B̄əba kway ada i B̄əy Maduweŋ kway Yesu K̄əriste.

² Mb̄əlom B̄əba kway ta B̄əy Maduweŋ kway Yesu K̄əriste t̄ə pa fakuma ŋgama ada t̄ə v̄əlakum zay.

B̄əy Maduweŋ ma gateye sariya a ndo i m̄əndzib̄əra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo n̄ə-mā gaŋ naha sis̄e a Mb̄əlom h̄ərwi

kurom pat pat. A ye ka bo n̄əmā ge andza niye h̄ərwi faya ka s̄əkahum̄eye ha m̄əpe m̄əd̄zal ḡər kurom ka n̄ənḡeye ada n̄əkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame d̄ərmak. ⁴H̄ərwi niye ah̄əl nak̄ə n̄əmay ta siye i m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄əd̄zal ḡər hay ka Yesu na, n̄əmaa tsikawa fakuma ta m̄ənḡwese h̄ərwi ndo hay faya ta gakum̄eye d̄əret-s̄ətseh, faya ta nakum̄eye d̄əre, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka s̄əsumay ha, faya ka dzalum̄eye ha ka Yesu K̄əriste. N̄əmay faya n̄əmaa ŋgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mb̄əlom ma giye sariya ada sariya ŋgay na dedek. Ka gum d̄ərets̄ətseh andza niye na, h̄ərwi ada k̄ə t̄ərum ndo m̄əf̄əl̄əkwe a B̄əy i Mb̄əlom. H̄ərwi niye nak̄ə faya ka sum̄eye d̄ərets̄ətseh aye.

⁶ Dedek, Mb̄əlom ma giye na, wu nak̄ə dedek eye, ma gateye d̄ərets̄ətseh a ndo neheye ta gakum̄eye d̄ərets̄ətseh aye.

⁷ N̄əkurom ndo neheye an̄əke faya ka sum̄eye d̄ərets̄ətseh aye na, Mb̄əlom ma v̄əlakum̄eye zay ada ta n̄əmay d̄ərmak.

Ma giye andza niye na, a h̄əlay nak̄ə B̄əy Maduweŋ kway ma mb̄əzlaw̄eye m̄ə mb̄əlom aye. Gawla ŋgay ḡədaŋ eye hay ta laka ahaya.

⁸ B̄əy Maduweŋ kway ma deyew̄eye ma d̄ərneh i ako, ma gateye d̄ərets̄ətseh a ndo neheye t̄ə s̄ər Mb̄əlom bay ada ta k̄ərah Labara ŋgwalak eye i B̄əy Maduweŋ Yesu kway aye.

⁹ Ta siye d̄ərets̄ətseh. Ta dziye ka t̄ər eye, Mb̄əlom ma d̄ərz̄lateye a ts̄əved̄ h̄ərwi ada t̄ə yaw ka t̄əv i B̄əy Maduweŋ bay. Ta s̄liye m̄əndze ma m̄əzlāb̄ nak̄ə a ze kwa mey aye bay.

¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nak̄ə B̄əy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambad̄eye. Ndo neheye ta dzala ha ka n̄ənḡeye tebiye ta d̄əslay ha ḡər. Ka d̄əslum̄eye ha ḡər d̄ərmak h̄ərwi ka t̄əmum bazlam nak̄ə n̄əmaa d̄akum ha aye.

¹¹ H̄ərwi niye, n̄əmay faya n̄əmaa d̄uwulay naha me a Mb̄əlom huya h̄ərwi

kurom. Nəmaa dıwulay naha me na, hərwi ada kâ ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa dıwulay naha me hərwi ada mâ dzəna kurom ka mäge wu neheye ıgwalak eye tebiye a sakum ha bə mäge aye ada məsler nakə ka gum-eye hərwi mədzal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwadeye: Mâ dzəna kurom ta gədan ıgay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambadeye a məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu hərwi kurom ada ndo hay ta zambadakumeye hərwi ıgay dərma. Wu nakay ma giye na, hərwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ıgama.

Wu nakə ma lahiye mäge kame aza Yesu ma maweye aye

2 Malamar hay, a seŋ mətsike ka pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i məhay gər kway kame ıgay. Faya nəmaa gwadakumeye naha, ² kâ dzədzum ha mədzal gər kurom bəse tə wu nakə siye hay tə gwad pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsənum abəra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay tə gwad maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzədzarum bay. ³ Ndəray mâ vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hərwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved i Mbəlom təday, ndo i sewed nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye təday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mədəslay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwadateye kâ dəslumay ha gər bay. Ma gwadateye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ma ndziye mə dəma, ma gwadiye neŋgeye Mbəlom.††

⁵ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kə mət-sakum gər dāw? ⁶ Anəke wu ka dərəzlay na tsəved ada ka sərūm wu nakə a dərəzlay na tsəved aye. Aza həlay eye kə sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed nakay faya ma giye məsler mə walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakə ndo madərəzlay na tsəved ma gəriye ha madərəzlay na tsəved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dəba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədan ıgay. Ma kədiye na abəra mə dəma ta gədan i məsəfəre ıgay nakə ma vəzlaweye mə bazlam ıgay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gədan i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hərba bəkkə a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tə wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ıgwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hərwi ta wudā dedək bay, ta kərah. Tadə ta təma na, Mbəlom ma təmiye tay ha ha bə. ¹¹ Hərwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo məvatay gər gədan eye hərwi ada tā vəlay ha mədzal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada sariya mâ gəs tay ha ndo neheye ta təma dedək bay aye ada ta wudā mäge mənese aye.

Ndzum ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wudā kurom aye, kutəŋ nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye hərwi mətəme kurom ha. A təma kway ha ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə a təra kurom ha

††2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyl 28.2.

ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye. Mbəlom a tæma kurom ha na, hærwi ka dzalum ha ka wu nakə dedek aye. ¹⁴Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa đakum ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, kâ hutum mæzlaḅ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dərmaḅ.

¹⁵Hærwi niye malamar ga hay, ndzum dæwerwerre ɓəŋɓəŋ lele, dzalum ka wu neheye nəmaa tətikakum aye huya, kwa tadə nəmaa tətikakum tə bazlam kwa tadə nəmaa watsakum naha a dərəwel, pum na a mædzal gær kurom.

¹⁶Faya na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə gær ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wudə kway aye. Ta ŋgwalak ŋgay, faya ma makweye naha dərəv huya ada faya ma dzəniye kway ka mædzal gær kway, ka wu nakə ŋgwalak eye ma deyeweye kame aye. ¹⁷Mâ makum naha dərəv ada mâ vələkum gədaŋ ka mæge wu neheye ŋgwalak eye hay huya ada ka mətsike wu neheye ŋgwalak eye hay huya.

Duwulumay me a Mbəlom hærwi may

3 Malamar hay, nakay na, wu nakə nəmaa ndəviye ha mətsikakum aye. Duwulumay me a Mbəlom hærwi may hærwi ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mâ ye kame bəse bəse ada ndo hay tâ rəhay ha gær andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gær aye dərmaḅ. ²Duwulumay me a Mbəlom hærwi may hærwi ada mâ tsəpa may abəra ka ndo i sewed hay, hærwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbəday həlay a bazlam ŋgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərūm gədaŋ eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.†† ⁴Bəy Maduweŋ kway faya ma dzəniye may ka mæge fakuma mædzal

gær. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵Bəy Maduweŋ kway mâ dzəna kurom hærwi ada kâ sərūm ha ma kəkay nakə Mbəlom a wudə kurom aye ada kâ səmumay naha a dərətsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mâ ge məsler

⁶Malamar hay, faya nəmaa tsikakum-eye ta mæzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadakumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye sœ eye bay, hærwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷Nəkurom ka sərūm ha tə gær kurom eye wu nakə ka gumeye hærwi məpay bəzay a mede may aye. Hærwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sœ eye hay đaw? ⁸Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeleŋ eye hay kəriye bay, nəmaa səkəm masəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hærwi wu mənday may hærwi ada nəmaā vələkum dərətsətseh hærwi wu mənday bay. ⁹Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge đuh na, hærwi mədəkum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadakum: Tadə ndoweye kə ge məsler bay na, kâ vələmay wu mənday bay.

¹¹Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hærwi nəmaa tsəne tə gwad ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ kurom na, sœ aye hay. A satay mæge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹²Faya nəmaa tsikateye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta mæzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu

††3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ɲgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay. ¹⁴ Tadə ndoweye ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta neɲgeye kâ dzapum ka məge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo mənə dəre kurom bay. Tsikumay me dūh ta tsəved eye hərwi neɲgeye malamar kurom huya.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweɲ Yesu bo ɲgay eye ndo məvəle zay, mâ vələkum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweɲ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neɲ Pol na tsikakum naha me, neɲ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ɲgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

*Makurre i derewel i
Pol nakə a watsay naha a*

Timote

aye

Məfələkwe

Məzele i Timote ka ndzeyə a gər ma derewel i ndo i maslaŋ hay ada mə derewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka məge məsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a təv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korinje.

Pol a watsay derewel a Timote sulo. Pol a watsa derewel neheye na ba mə-dok i məpe mədzal gər ka Yesu mapa eye tsiy. A zəkaw anəke na, məpe tay ha gay i mađuwule me hay lele ada matəra ha məpe mədzal gər gədaŋ eye.

Makurre i derewel a vəlatay gədaŋ a ndo mədzal gər hay ka Yesu, a ndo neh-eye tə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo məpe mədzal gər ka Yesu faya ta sənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a zləm hərwi mədəslay ha gər a Yesu ada tə mađuwule me (madədo 2). A da ha dərma, ndo neheye tə kalay kame a gay i mađuwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (madədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Gərek ada may ŋgay dem i Yahuda hay. Faya ma day ha a Timote ma kəkay nakə ma gateye gər a ndo hay aye (madədo 4 ka 6).

1 Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslaŋ aye na, Mbəlom ndo mətəme kway ha tə Yesu Kəriste nakə a ge wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye.

²Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga dedek eye hərwi ka dzala ha ka Yesu Kəriste.

Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway tā pa fakaya ŋgama, tā gaka ŋgwalak ada tā vəlaka zay.

Ndo i parasay hay

³A seŋ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ahəl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndzə mə dəma hərwi ada kə gatay me a ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay aye, tā gər ha. ⁴Gwadatay na, tā vəlay ha bo tay a wurmbez hay ada a məkəde wuway ka bəba tətə tay hay bay. Niye na, ma gəliye ha məkəde wuway kəriye, ma dzəniye wu nakə a say a Mbəlom aye bay. Wu nakay ka sərakwa ha na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵Ka tsikakwateye andza niye na, hərwi ada tā wuđa ndo hay. Kə satay mawuđe ndo hay na, dərev tay mə təra tsədəŋŋa lele, tā ge wu ŋgwalak eye dekdek ada tā dzala ha ka Mbəlom lele. Niye na, ta wuđa ndo hay.

⁶Ndo mekeleŋ eye hay na, ta dze abəra ka tsəved, ta gər ha wu ŋgwalak eye. Duh faya ta tsikiye wu neheye ma giye ŋgama bay aye. ⁷A satay matətikatay bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay, faya ta tətikiye ta gədaŋ. Ane tuk na, bo tay eye tə tsəne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta tətikateye a ndo hay aye bay.

⁸Tadə ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsəved eye na, ka sərakwa ha na, lele. ⁹Tsənakwa wu nakə na tsikiye: Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye bay. Mbəlom a vəl duh na, hərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye, ndo neheye ta rəhay gər a Mbəlom bay aye, ada hərwi ndo neheye tə kəts na Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye mənese aye, ndo neheye tə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye ta kərah wu hay i Mbəlom aye.

Mbəlom a vəl bazlam mapala eye sa na, hərwi ndo neheye ta kədiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta kədiye siye i ndo hay aye dərma, ¹⁰ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlawas siye i hasləka hay ta tərava ha andza ɲgwas tay aye, ndo neheye ta səkəmwawa ndo hay hərwi matəre tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsawa parasay aye, ndo neheye tə mbadawa tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹Matətike nakay a yaw na, abəra ma Labara ɲgwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḅ, a vələɲ a həlay aye. Labara ɲgwalak eye niye a ḁa ha Mbəlom bagwar eye, neɲgeye nakə ma ndziye ma təv ɲgwalak eye huya aye.

Pol a zambaday a Mbəlom hərwi ɲgwalak ɲgay

¹²Na gay sisə a Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedek. Na gay sisə sa hərwi ka təra ga ha ndo i məsler ɲgay. Maa vələɲ gədaɲ ka mäge məsler na, neɲgeye. ¹³Ahəl niye na, na tsalaway ka gər a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dərətsətseh a ndo ɲgay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neɲgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neɲgeye na, kə geɲ ɲgwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ɲgama haladzay. Anəke na dzala ha ka neɲgeye ada kə vələɲ gədaɲ ka mawufe siye i ndo hay.

¹⁵Mezeleme nakə neɲ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra na, hərwi ada m̄a təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anaɲ bazlam nakay na, dedek, ndo hay gədem t̄a təma a dərəv tay. ¹⁶Ane tuk na,

Yesu Kəriste a geɲ ɲgwalak na, hərwi ada m̄a dətay ha a ndo hay neɲgeye ndo məzle ɲgatay. A ḁa ha na, a geɲ ɲgwalak a neɲ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvələtəy gədaɲ a ndo neheye ta dza-liye ha faya aye ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷Ndo hay t̄a dəs-lay gər a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neɲgeye Mbəlom nəte ɲgweɲ. Ndəray a ɲgatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vələy gədaɲ a Timote

¹⁸Timote, nəkar na, andza wawa ga, na gəraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaɲ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye t̄a təra i yak na, andza wu həlay hərwi ada k̄a ge vərəm nakə ɲgwalak aye. ¹⁹Vələy dərəv yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ɲgwalak eye. Siye i ndo mekeleɲ eye hay ta kərəh tsəved nakay ɲgwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedek aye sa bay. ²⁰Mə walaɲ i ndo niye hay na, Himene ta Aləgəzandər. Nəteye na, na vələy tay ha a həlay a Fakalaw[¶] hərwi ada t̄a tətik metsehe lele eye ada t̄a tsalay ka gər a Mbəlom sa bay.

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

2 Makurre i wu nakə a seɲ mətsikatay a ndo hay aye na, anaɲ: Tsətsahum ka Mbəlom, duwulumay me, gumay ambəh tə məgay naha sisə hərwi ndo hay tebiye. ²Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada k̄a ndzakwa zay madzədzerə kwa tsekweɲ m̄a ge andaya bay, ada k̄a rəhakway ha gər a Mbəlom, ada mede kway m̄a təra ɲgwalak eye kame ɲgay.

[¶]1:20 A say məgwede a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abəra mə walaɲ i ndo hay.»

³Maduwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a gər a Mbəlom ndo mətəme kway ha. ⁴A yay a gər haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tâ təma ada a say tâ sər dedek. ⁵Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nəte ngweŋ ada ndo mə walaŋ i Mbəlom ta ndo hay na, nəte ngweŋ. Nengeye ndo zezeŋ, ndo zezeŋ eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶A yaw na, kə vəl ha məsəfəre ngay masəkəmatay ahaya ndo hay. A da ha na, a həlay nakə ngwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tâ təma aye. ⁷Mbəlom a slər ga ha, na tərə ndo i maslaŋ ngay hərwi ada nā da ha wu nakay a ndo hay. A gwedeŋ tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ngay nakə dedek eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedek, na dəs parasay bay.

⁸A seŋ na, hasləka hay kwa ka waray tâ duwulay me a Mbəlom, tâ duwulay naha me a Mbəlom tə dərev tsədaŋŋa eye. Tā ge mevel ka ndo bay, tâ kəf wuway ka wu bay.

⁹A seŋ na, ngwas hay tâ pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo məpe aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya dərə aye na, tâ pa ka bo bay. Tā gay metsehe bo tay. Tā mətəsa ka matərde gər lele hərwi ada tâ zəba fataya bay. Tā pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tâ pa ka bo bay. ¹⁰Məsler nakə lele aye mâ tərə malembede bo tay düh. Ngwas neheye tə gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tâ ge andza niye. ¹¹Ahəl nakə faya ta tətikiye mə gay i maduwule me aye na, ngwas hay tâ tsik me bay, tâ ndza dīkdik. Tā dəslay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹²Na vəlatay tsəved a ngwas hay ka matətikatay a hasləka hay bay ada tâ ləvay gər a hasləka hay bay. Tā ndza dīkdik, ¹³hərwi Mbəlom a lah məge na, Adam təday, ada ma

dəba eye a ge Hawa. ¹⁴Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ngwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ngwas. ¹⁵Kwa mâ ge andza niye bəbay, ngwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tâ dzala ha ka Mbəlom huya, tâ wuda ndo hay, tâ tərə ngwalak eye ka dərə i Mbəlom, tâ gay metsehe a bo tay.

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

3 Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say məge məsler ngwalak eye. ²Madugula i ndo i Kəriste na, mede ngay mâ ge ngwalak eye, hərwi ada ndo hay tâ may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. Ngwas ngay mâ ge nəte ngweŋ. Mâ kwaya ta guzom bay. Mâ gay metsehe a bo ngay, mâ ge wu neheye ngwalak eye, mâ təma mbəlok hay a gay ngay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay dər-mak. ³Mâ tərə beke i guzom bay, mâ tərə ndo i tereŋgez bay, mâ tərə düh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴Mâ sər məgay gər a ngwas ngay ta wawa ngay hay, mâ gəl tay ha wawa ngay hay lele, wawa ngay hay tâ rəhay ha gər. ⁵Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ngay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ tərə madugula aye na, kâ pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anəke aye bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ngay mâ yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dər-mak. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ngay.

**Ndo mæge mæsler mæ
walaŋ i ndo i Kəriste hay**

⁸Mede i ndo hay mæge mæsler mæ walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mæ bazlam tay sulo bay, tâ təra beke i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a da ha aye tə dərev tay peteh. ¹⁰Ka pumeye tay ha a mæsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mæge mæsler hay.

¹¹Mede i ŋgwas tay hay mâ ge lele dər-mak. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹²Ndo mæge mæsler mâ təra na, zal i ŋgwas nəte, mâ gatay gər a wawa ŋgay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³Tadə ndo mæge mæsler ta ge mæsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya mæde ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

**Wu bagwar eye nakə
Mbəlom a da ha aye**

¹⁴Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵hərwi kwa tadə na ye naha bay na, dərəwel nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə dəre eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya andza mədok i gay.

¹⁶Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Maŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dəkway ha. Faya ma dəkway ha kəkay nakə ka ndzakw-eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A təra ndo zezeŋ aye.

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə da ha, neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ŋgatay.

Ndo hay ta da ha bazlam ŋgay a ndo ne-heye nəteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka mändzibəra ta dzala ha,

Mbəlom kə zla a gəma, ka vəlay məzlaḅ.

**Ndo neheye ta tətikateye
maraw me a ndo hay aye**

4 Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekeleŋ eye hay ta gəriye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ²Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzał gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ŋgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mənde wu siye hay sa dərma. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kəriste ada tə sər dedek aye, tâ nda ada tâ gay sisə. ⁴Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərəhum mənde bay, ndayum tsa ada kə gumay naha sisə a Mbəlom. ⁵Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada hərwi mađuwule me kway nakə faya ka dıwulakweye me aye.

**Ndo mæge mæsler i
Yesu Kəriste lele eye**

⁶Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mədzał gər hay ka Yesu Kəriste na, ka təriye ndo mæge mæsler i Yesu Kəriste lele eye ada ka hutıye gədaŋ hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na,

kâ pay zləm bay. Mede yak mâ səkah matəre kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸Tadə ndoweye ma giye həbad hərwi matətəde ha mbəle ŋgay aye na, ma geye ŋgama tsekweŋ a bo ŋgay. Ane tuk na, tadə mede ŋgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ŋgama na, haladzay, hərwi a sər ma dzəniye na anəke ma sifa nakə ka mändzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutiyə ka tor eye. ⁹Bazlam nakay na, bazlam dedek eye. Lele na, kwa way mâ təma tə dərev ŋgay peteh. ¹⁰Hərwi niye ka vəlakway ha gədaŋ kway ka mäge məsler, ka ŋgəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mədzał gər kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo mətəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tə dzala ha ka Kəriste aye.

¹¹Datay ha ada kâ tətikatay wu nakay a ndo hay. ¹²Ndəray mâ kəts kar hərwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mâ təra bazlam lele eye, mede yak mâ ge lele, wuda ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsədaŋna. ¹³Dzaŋga Dərewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kâ tətikatay hus a pat nakə aza na ye naha aye. ¹⁴Kâ gay masəfaya a gədaŋ nakə Mbəlom a vəlaka aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə ndo hay tə da ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tə pa faya həlay tay aye.^{§§}

¹⁵Pay gər na, a məsler neheye anaŋ aye. Vəlay ha bo yak tebiye hərwi ada ndo hay tã ŋgatay faya ka diye kame kame ka tsəved i Mbəlom. ¹⁶Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tətikateye a ndo hay aye ada ndza bəŋbəŋ lele. Tadə ka ge andza niye

na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərmak.

Mede i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu

5 Ahəl nakə nəkurom ka təv manətə eye ta ndo guram aye na, kâ may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neŋgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ²Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərev yak mâ ge kame tay na, tsədaŋna.

³Gatay gər a madakway i ŋgwas neheye nəteye madakway i ŋgwas hay ta dedek, ndo məgatay gər andaya bay aye. ⁴Tadə madakway i ŋgwas wawa ŋgay kəgəbay wawa i wawa ŋgay andaya na, gər ha wawa hay tã tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza məgwede tã gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵Madakway i ŋgwas nakə neŋgeye mahəŋgeye, ndəray ŋgay andaya məgay gər bay ada neŋgeye kə pa mədzał gər ka Mbəlom, faya ma dıwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hərwi ada mâ dzəna na. ⁶Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakə a gər ha bo ŋgay kwa a way tsa aye na, neŋgeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza neŋgeye maməta eye. ⁷Datay ha a ndo hay na, tã gatay gər a bəba tay hay hərwi ada ndəray mâ matay ha mənese bay.

⁸Tadə ndoweye kə gay gər a ndo ŋgay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ŋgay hay, kə gər ha tsəved i Yesu Kəriste. Neŋgeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

§§4:14 Məpe həlay ka ndo: Məzle ndo ka mäge məsler mə walaŋ i ndo.

⁹Watsa a d̄erewel na, m̄ezele i madakway i ɲgwas nak̄a m̄eve ɲgay k̄a ndisl a m̄eve kuro kuro m̄akwa aye d̄ekd̄ek ada nak̄a a zla zal n̄ote aye. ¹⁰Ndo hay t̄a s̄ar ha m̄asler ɲgay neheye a gawa aye na, ɲgwalak eye. K̄a gatay ḡar a wawa hay lele ada ka t̄ama mb̄elok hay a gay ɲgay lele. Sa na, k̄a baratay na sik i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu* ada ka dz̄ona ndo neheye m̄a d̄frets̄atseh aye. K̄a ge m̄asler lele huya. K̄a ge andza niye na, watsa m̄ezele ɲgay.

¹¹Madakway i ɲgwas neheye dah̄alay aye na, k̄a watsa m̄ezele tay a d̄erewel bay. H̄arwi ka watsa m̄ezele tay aḡona ma sateye mede a zal sa, ta ḡariye ha m̄apay b̄azay a Yesu K̄ariste. ¹²Ta ge andza niye na, sariya ma ḡasiye tay ha h̄arwi ta nas wu nak̄a t̄a tsik, t̄a gwad: Ta ndziye mah̄ateye aye. ¹³Kwa tad̄a ta zla zal bay, ka watsa m̄ezele tay na, ta giye m̄asler sa bay, ta h̄ahaliye ka gay ka gay. Ta dz̄aguriye me, ta b̄eb̄olateye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nak̄a ka z̄eb̄atay naha bay aye. ¹⁴H̄arwi niye a seɲ na, madakway i ɲgwas neheye dah̄alay eye hay aye na, t̄a ye a zal sa, t̄a wa wawa hay, t̄a gay ḡar a b̄ad̄gay tay h̄arwi ada ndo neheye t̄a nakway d̄are aye t̄a huta wuray m̄atsike fakwaya bay. ¹⁵Na tsik andza niye na, h̄arwi siye i madakway i ɲgwas hay ta ḡar ha ts̄aved̄ i Mb̄elom, t̄a pay b̄azay a Fakalaw.

¹⁶Tad̄a ɲgwas nak̄a faya ma pay b̄azay a Yesu K̄ariste, madakway i ɲgwas andaya m̄a gay na, neɲgeye m̄a dz̄ona na. Madakway i ɲgwas niye andza niye na, m̄ahay ḡar i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu ta dz̄oniye na bay. M̄ahay ḡar i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu ta

dz̄oniye na, madakway i ɲgwas neheye nd̄aray tay andaya bay aye.

¹⁷Madugula neheye n̄ateye faya ta gateye ḡar lele a ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu aye na, r̄ahumatay ha ḡar lele. R̄ahumatay ha ḡar wene wene eye a ndo neheye faya ta v̄aliye ha ḡad̄an tay ka m̄ad̄e ha bazlam i Mb̄elom ada ka mat̄atikatar a ndo hay aye. ¹⁸H̄arwi mawatsa eye m̄a D̄erewel i Mb̄elom, a gwad: «Ah̄el nak̄a sla ma giye m̄asler ma guvah aye na, k̄a pay wu ka bazlam bay, ḡar ha m̄a h̄ap̄ad̄ wu m̄anday.†». A gwad sa: «Ndo m̄age m̄asler na, lele t̄a v̄alay wu i madaḡar ɲgay.‡»

¹⁹Tad̄a ndoweye ki yaw ka t̄ov yak m̄atsikaka wu nak̄a lele bay aye ka madugula i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu na, k̄a pay z̄l̄em bay. Ka ta pay z̄l̄em na, ts̄one ab̄era ka ndo hay sulo k̄eḡabay ka ndo mamahkar eye t̄oday ada ka pat-eye z̄l̄em. ²⁰Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye m̄anese aye kame i ndo hay tebiye h̄arwi ada ndo siye hay t̄a dz̄adz̄ar m̄age m̄anese d̄armak.

²¹Neɲ faya na gakeye amboh kame i Mb̄elom, kame i Yesu K̄ariste ada kame i gawla i Mb̄elom neheye a pala aye, amboh r̄ahay ha ḡar a wu nak̄a na tsikaka aye. K̄a ɲḡona tay ha ka bo ab̄era ndo hay bay, k̄a matay bo a ndo siye h̄arwi aḡona n̄ateye ndo yak hay aye bay. ²²Tad̄a a saka m̄azle ndo ka m̄age m̄asler m̄a gay i mad̄uwule me na, z̄eba ka mede ɲgay lele t̄oday nak̄a ada ka piye h̄alay ka ḡar ɲgay aye. K̄a t̄al̄eka h̄alay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na ts̄ad̄an̄ɲa.¶

²³K̄a sa yam d̄ekd̄ek bay, sa guzom tsekweɲ h̄arwi huɖ yak nak̄a a wurawa

*5:10 M̄abere sik na, andza m̄agwed̄e: Mat̄ame mb̄elok.

†5:18 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

‡5:18 1 Korin̄te hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7.

¶5:22 Z̄eba ma 1 Timote 4.14.

fakaya aye hərwi ada huf mâ wur fakaya sa bay.

²⁴Ndo siye hay kwa tadə ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zəba parakka mə dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta səriye ha mezeleme tay na, ma dəba i sariya. ²⁵Məsler ngwalak eye hay na, nəteye mə dzaydzay dərma. Tadə ta ndohwaw bəse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye mändze huya mangaha eye bay.

6 Ndo neheye nəteye beke aye hay na, tâ rəhatay ha gər a ndo i gay tay hay hərwi ada ndo hay tâ tsik wu nakə lele bay aye ka məzele i Mbəlom bay ada ka wu neheye faya ka tətikakwateye a ndo hay aye bay. ²Tadə ndo i gay i beke hay nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste, kwa tadə nəteye malamar hay ma məpe mədzal gər ka Kəriste bəbay na, tâ kərəh marəhatay ha gər a ndo i gay tay hay bay. Kwa nəteye tebiye tə ləva kame i Mbəlom na, ta giye məsler tay lele düh ma ziye nakə kurre aye hərwi ndo neheye faya ta gateye məsler aye na, nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada Mbəlom a wudə tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedək aye

Tətikatay wu neheye a ndo hay, vəlatay gədaŋ. ³Tadə ndoweyə ka tətik wu mekeləŋ eye, ada ka təma bazlam neheye dedək aye i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, ada a təma wu nakə faya ka tətikakwateye a ndo hay ka mede nakə lele eye kame i Mbəlom aye bay sa na, ⁴neŋgeye ndo mədəsəlay ha gər a bo, a sər wuray bay tebiye. A sər na, məkədə wuway dekdek tsa, ma giye magazləga ka wu hay. Hərwi niye ndo neheye faya ta pay zləm aye na, ta giye sələk, ta wudəyē məkədə wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gər a ndo hay. ⁵Ta kədəyē wuway huya hərwi mədzal gər hay lele bay, ada hərwi tə sər dedək sa bay. Tə dzala mə

gər tay agəna, tadə ta pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, ta hutiyə suloy.

⁶Ta dedək tadə ka pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, nəkar zlele eye, dərev yak ma ngwasiye tə wu nakə andaya fakaya aye. ⁷Ka yakwaw ka mändzibəra na, ka zlakwaw wuray ka həlay bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka həlay bay dərma. ⁸Tadə wu mənday kway tə peteked kway andaya na, niye na, də kway. ⁹Ndo neheye a satay matəre ndo i zlele hay aye na, ta dədəyē a məsəpete i Fakalaw andza tə dəd a balay. Ta wudə wu neheye kəriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dzyiye tebiye aye. ¹⁰Mawudə suloy na, ma zlaweyə slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi a satay suloy ka zal, ada hərwi niye ta huta dərətsətseh mə dərev.

Mandəve i bazlam

¹¹Ane tuk na, nəkar na, ndo i Mbəlom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kə tələka həlay yak a dəma bay. Ge gədaŋ, hərwi ada kə təra lele kame i Mbəlom, pay bəzay a tsəved ngay, dzala ha huya ka neŋgeye, wudə siye i ndo hay lele, səmay naha a wu hay ada təra ndo ləfedədə eye. ¹²Ge vəram ngwalak eye ka tsəved i Mbəlom. Gəs sifa i Mbəlom nakə ma ndəviye bay aye hərwi Mbəlom a zalaka na, ka neŋgeye ada ka də ha parakka ahəl niye kame i ndo hay haladzay wu nakə ngwalak eye ka dzala ha aye. ¹³Neŋ faya na tsikakeye kame i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Kəriste nakə a də ha wu ngwalak eye parakka kame i Poŋos Pilat aye, ¹⁴neŋ faya na tsikakeye, rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye, kə nas ha bay, gay metsehe a mändze yak hərwi ada ndo hay tâ maka ha mənese bay hus a pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweyə aye. ¹⁵Ma maweyə na, a həlay ng-

walak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom na, gədaŋ tebiye mə həlay ŋgay, neŋgeye Mbəlom nəte ŋgweŋ, neŋgeye mandza eye ma məŋgwese, neŋgeye Bəy ka gər i bəy hay, neŋgeye Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay, ¹⁶neŋgeye nəte ŋgweŋ nakə ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Dzaydzay ŋgay a dəv haladzay, ndəray ma sliye mahəndzəde naha faya bay. Ndəray dafə kə ŋgatay bay, ndəray ma sliye məŋgatay bay sa. Ndo hay tã dəslay ha gər. Ma ndziye huya. Mă ge andza niye.

Mətsike me a zləm a ndo i zlele hay

¹⁷Ndo neheye zlele eye hay ka məndz-ibəra nakay aye na, gwadfatay tã dəslay ha gər a bo bay, zlele ma ziye kəriye. Tã pa faya mədzal gər tay bay. Tã pa mədzal gər tay dūh na, ka Mbəlom nakə

ma vəlakweye wu hay tebiye hərwi ada kã ŋgwasakwa aye. ¹⁸Gwadfatay na, tã ge wu ŋgwalak eye hay, tã ge wu ŋgwalak eye hay haladzay. Gwadfatay na, tã vəl wu ta məŋgwese eye, tã vəl wu a siye i ndo hay. ¹⁹Tadə faya ta giye andza niye na, ta hayay gər a wu tay hay a təv ŋgwalak eye hərwi ada tã huta sifa dedək eye. Maga eye na, andza ndo nakə a pa naha mədok i gay ŋgay kurre aye.

²⁰Timote, gay gər a wu nakə Mbəlom a pa a həlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kəriye na, kã tsik a dəma bay. Wu nakə nəteye tə zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedək eye bay. ²¹Na tsik andza niye hərwi siye hay ta dzala ha ka wu nakə faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hərwi tə gwaf tã huta ndaraw eye nakay.

Mbəlom mă pa fakuma ŋgama.

*Masulo i derewel i Pol
nakə a watsay naha a*

Timote

aye

Məfələkwe

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol neŋgeye ma daŋgay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwaday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wuda na andza wawa, ka dzameye gər dəda sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ŋgay, məsənəke ŋgay, dəretsətseh ŋgay hay hərwi Labara İŋwalak eye. A vəlay gədaŋ a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwaday m̄a da ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote m̄a ŋgəday a məkəde wuway, m̄a mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋwalak eye bay aye, m̄a pay bəzay na, a mede i Pol. M̄a hənay gər ada m̄a ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkatay a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedək eye (3.16).

Mətsike me i Pol

1 Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada n̄a da ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

²Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wuda kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway t̄a pa fakaya ŋgama, t̄a gaka ŋwalak ada t̄a vəlaka zay.

Pol a may naha dərev a Timote

³Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi yak. Neŋ faya na geye məsler tə dərev tsədəŋna eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat. ⁴Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətseŋ gər bay.⁵ A seŋ haladzay mənŋgataka hərwi ada dərev ga m̄a rah ta mənŋgwe. ⁵Na mətse ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedək ka dzala ha ka Yesu dərma.

⁶Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye sa: K̄a gay masəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədaŋ məge aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə na pa fakaya həlay aye. Vəlay ha dərev yak peteh ka məge.^{**7} K̄a dzədar bay hərwi Məsəfəre Tsədəŋna eye nakə Mbəlom a vəlakway aye na, ma təriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vəlakweye gədaŋ məge məsler i Mbəlom ada tə mawude siye i ndo hay ada tə mənŋg metsehe a bo kway.

⁸Hərwi niye zluwer m̄a gaka məde ha bazlam i Bəy Maduweŋ kway bay. Neŋ ma daŋgay na, hərwi ŋgay, ane tuk na, k̄a ge horoy tə neŋ kame i ndo hay bay. Duh təma məse dəretsətseh hərwi məde ha Labara İŋwalak eye andza neŋ dərma. Ge andza niye ta gədaŋ nakə

§1:4 Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3.

**1:6 Zəba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

Mbëlom ma vëlakeye. ⁹Mbëlom na, kë tëma kway ha, a zalakway hërwï ada kâ tërakwa ndo nggay hay. A zalakway na, hërwï nakë ka gakwa mëslër ngwalak eye bay, a tëma kway ha hërwï a say mëpe faya nggama. Andza mëgwedë na, kwa ahël nakë mëndzibëra andaya zuk bay aye ëa kë lëva ha bë mëvële kway nggama të hëlay Yesu Këriste. ¹⁰Anëke na, ka bëz ha nggama nakë a vëlakway aye parakka hërwï Yesu Këriste ndo mëtëme ha ndo ki yaw. Nenggeye na, kë zla na gëdanj i mëdahanj, a dë ha na, tadë ka tëmakwa Labara Ngwalak eye na, ka hutakweye sifa nakë ma ndëviye bay ka tor eye.

¹¹I ga na, Mbëlom a pa ga ndo i maslanj hërwï ada nâ dë ha Labara Ngwalak eye a ndo hay ada nâ tëtikatay. ¹²Hërwï niye nakë nejj faya na siye dëretsetseh ma danggay aye. Ane tuk na, horoy a gejj bay hërwï na sër Yesu Këriste. Na dzala ha ka nenggeye ada na sër ha ta dedëk ma sliye faya matsëpe Labara Ngwalak eye nakë a vëlej aye. Ma tsëpiye na hus a pat bagwar eye nakë ma deyeweye aye.

¹³Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedëk eye nakë na tsikaka aye, kwa tsekwejj kâ mbëday hëlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Këriste ada wudë ndo hay. Ge andza niye ta gëdanj nakë a yaw më Yesu Këriste aye. ¹⁴Kâ vëlay tsëved a ndëray më mbëday hëlay a labara ngwalak eye nakë Mbëlom a vëlaka aye bay, tsëpa na ta gëdanj i Mësëfëre Tsëdëngja eye nakë më dërev kway aye.

¹⁵Nëkar ka sër ha ndo mëpe mëdzal gër hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nëtëye ta gër ga ha nggwedëk. Figëlas ta Hermogenas nëtëye më walanj tay dërmak.†† ¹⁶Ane tuk na, Onezifor na, a mawëjj naha dërev, horoy kë gay kame

i ndo hay hërwï nakë nejj ma danggay aye bay. Bëy Maduwejj kway më gay ngwalak a ndo i gay nggay hay. ¹⁷Ahël nakë a ndislew kananj a wuzlah gay i Roma aye na, kë pëla tëv nakë nejj më dëma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸Bëy Maduwejj kway Yesu më gay ngwalak pat nakë ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sër ha dërmak ahël nakë nejj ma Efez aye na, ka dzëna ga haladzay.

Sidzew i Yesu Këriste

2 Wawa ga, nëkar na, vëlay tsëved a ngwalak nakë Yesu Këriste a vëlaka aye më tëra kar ha gëdanj aye. ²Ahël niye ka tëtik bazlam i Mbëlom na, abëra ka nejj. Bazlam nakë na dë ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tëtikatay a siye i ndo neheye dedëk aye dërmak hërwï ada nëtëye tã sla faya matëtikatay a ndo siye hay kame sa.

³Tadë dëretsetseh kë ndzaka a gër hërwï Yesu Këriste na, sëmày naha andza sidzew nakë lele eye a sëmày naha a dëretsetseh aye. ⁴Tadë ndoweye ma diye a vëram, tadë a say nenggeye më yay a gër a bëy nggay na, ma kërahiye mëslër i ndo neheye këriye. I yak na, më tëra andza niye dërmak. ⁵Sër ha dërmak na, tadë ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadë ka hway ta tsëved eye bay na, ta vëleye wu i merëbe nggay bay. ⁶Ndo i mëfëte hay bëbay, mata lehe mëhute hëhway eye na, ndo nakë a ge mëslër haladzay aye tëday. ⁷Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kananj aye, hërwï tadë ka dzala ha faya na, Bëy Maduwejj ma vëlakeye gëdanj ka mëtsëne wu nakë faya na tsikakeye tëbiye.

⁸Yesu Këriste më makaw a gër. Nenggeye a yaw na, abëra ma gwala i Davit. Kë lëtsew abëra ma mëdahanj. Anëjj Labara

††1:15 Dala nakë Roma hay të zalay Azi aye na, nenggeye bëgom ka dala nakë të zalay Turki aye.

Ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay aye. ⁹Neŋ faya na siye daret-sətseh ada tə gəs ga a dangay na, hərwi labara nakay ŋgwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo mäge zləw-wek. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a daret-sətseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye tã huta tsəved nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada tã ye a bəy ŋgay nakə a le haladzay aye ada tã ndza mə dəma ka tor eye. ¹¹Sa tsa na, kutoŋ kã səmay naha hərwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedek eye hay:

Tadə ka mətakwa tə neŋgeye na,^{‡‡}
ka ta ndzakweye ma sifa tə neŋgeye dərma.

¹²Tadə ka səmakwa naha a daret-sətseh na,
ka ta tərakweye bagwar i bəy tə neŋgeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadəkwa ka sərakwa na bay na,
ma ta gwadiye a sər kway bay dərma.

¹³Tadə ka tərakwa kame ŋgay ndo dedek eye hay bay na,
neŋgeye na, ma ndziye ndo i dedek hərwi bo ŋgay eye ma sliye faya mənese ha bo ŋgay bay.

Ndo mäge məsler i Mbəlom dedek eye

¹⁴Matay ha wu neheye na tsik aye a zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada tã dzala ha faya. Tsikatay ta gədaŋ kame i Mbəlom, tã təra a bo ka gər i bazlam hay bay, tã gər ha hərwi bazlam niye hay na, ta gateye ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh ma nasiye ha dərev i ndo neheye faya ta pay zləm aye. ¹⁵Nəkar na, ŋgəla ha bo ka

məndze andza nakə a say a Mbəlom aye. Təra ndo mäge məsler nakə a ge horoy ta məsler ŋgay bay aye, andza məgwede a dā ha bazlam dedek eye a ndo hay ta tsəved eye. ¹⁶Bazlam neheye i məkədə wuway kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kã tsik a dəma bay. Ndo neheye faya ta kədiye wuway andza niye aye na, faya ta dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame kame dūh. ¹⁷Bazlam tay faya ma səkahiye andza mbəlak nakə faya ma goŋgobiye. Himene ta Filete nəteye mə walaŋ i ndo niye hay. ¹⁸Ta gər ha tsəved dedek eye, tə gwad na, bə Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahəŋ. Andza niye ndo siye hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi tay. ¹⁹Ane tuk na, dedek i Mbəlom ma mbədiye bay. Neŋgeye andza mədok i gay nakə ma ndziye bəŋbəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye, tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo ŋgay hay.»^{¶¶} Tə watsa dərma, tə gwad: «Kwa way kə gwad neŋgeye ndo i Bəy Maduweŋ na, mã ge mənese sa bay.»

²⁰Ka sər ha mə gay i ndo i zlele na, wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye hay tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre. Siye hay na, ta tsətsad mayako ada siye hay tə ŋgar ta dodo i gərwa. Tə ge ha məsler tə wu neheye na, ta tsəved wal wal. Neheye tə ŋgar ta gura aye kəgəbay ta bəre aye na, tə ge ha məsler pat i maŋur-lom dekdek. Siye hay tə ge ha məsler kwa waray waray pat pat. ²¹A tsik nakay na, ka nəkway. Tadə ndoweye kə gər ha mäge mənese tebiye na, Mbəlom ma vəl-eye məsler ŋgay wal ma təriye andza wu nakə tə ŋgar ta gura kəgəbay ta bəre aye. Ndo i gay ŋgay ma piye na wal hərwi a sər mäge məsler i ndo i gay ŋgay tebiye.

²²Bor i wu neheye lele bay a satay a gawla hay mäge aye na, kã ge bay, hway wu yak abəra mə wu niye hay. Ge

^{‡‡}2:11 Zəba ma Roma hay 6.5, 8.

^{¶¶}2:19 Zəba ma Məpəsele 16.5.

wu nakə ɲgwalak eye tə dərev yak pe-
teh, pa mədzal gər yak bəɲbəɲ ka Yesu,
wudə ndo hay, ndza tə zay ta ndo neh-
eye dərev tay tsədəɲɲa eye ada faya ta
dɔwulay naha me a Bəy Maduweɲ aye.
²³Tadə ndo hay faya ta kədiye wuway
ka wu nakə ma giye ɲgama bay ada ka
wu i matərakahaɲ na, kâ tsik a dəma
təbey hərwi ka sər məkədə wuway niye
hay ma ndəviye na, tə matəre. ²⁴Ane tuk
na, ndo nakə faya ma giye məsler i Bəy
Maduweɲ aye na, kutoɲ mâ təra ta ndo
hay bay. Mâ gatay ɲgwalak a ndo hay
tebiye, mâ sla faya matətike a ndo hay
lele, mâ səmay naha a wu nakə ndo hay
ta tsikiye faya aye. ²⁵Tadə agəna ndo
məne dərə yak hay ta təma wu nakə ɲg-
walak eye bay na, datay ha ta ləfəfədə
eye. Agəna Mbəlom ma vələteye tsəved
ka məgəre ha mezeleme tay hərwi ada
tâ sər bazlam dedek eye. ²⁶Kwa tadə
Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzl tay
ha a bəlay hərwi ada tâ ge wu nakə a
say aye bəbay na, agəna ta maweye ka
mədzal gər ɲgwalak eye hərwi mətəmaw
abəra mə həlay ɲgay.

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i məndzibəra

3 Sər ha wu nakə faya na tsikakeye
kanaɲ aye: Ka maduk i duk i məhəne
hay na, dərətsətseh ma giye andaya hal-
adzay. ²A həlay niye ndo hay ta wudiye
bo tay eye dəkdek, ta wudiye suloy, ta
giye zlapay, ta dəslyay ha gər a bo tay,
ta tsadiye Mbəlom, ta tsənateye zləm a
bəba tay hay bay, ta gateye sisə a ndo
neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta
rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ta
wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye
bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta
tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay,
ta səriye i tay na, məgay dərətsətseh a

ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ta
giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay
ze mədzele faya, ta dəslyay ha gər a bo tay
haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay
a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵Ta
ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk
na, ta təmiye gədaɲ i Mbəlom hərwi ada
tâ huta mede ɲgwalak eye na, ta wudiye
bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶Siye hay mə walaɲ tay anəke faya ta
fələkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fələk-
wiye ta tsəfetsəfe eye, ta vateye gər a
ɲgwas neheye bəle eye hay aye hərwi
ada tâ təma bazlam tay. ɲgwas neheye
ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay
bəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər
aye. ⁷Ta wudə matətike wu hay ane tuk
na, tə sər mətsəne wu nakə dedek eye
bay. ⁸Ndo neheye na, faya ta kərəhiye
bazlam dedek eye andza Zanes ta Zam-
bəres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa^{§§}
aye. Mədzal gər tay kə nas, tə dzala
ka Mbəlom ta dedek bay. ⁹Ane tuk na,
ta diye kame sa bay hərwi məge wu
i matərakahaɲ tay niye hay ma zəbiye
mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay
parakka andza i Zanes ta Zambəres nakə
ahəl niye ndo hay tə sər ka matərakahaɲ
tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəɲbəɲ mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰Nəkar na, ka sər wu nakə na
tətikawatay a ndo hay aye lele, mede
ga kəkay na, ka ɲgatay, ka sər wu nakə
a seɲ məge ma məsler ga aye, ada ma
kəkay na pa mədzal gər ga ka Mbəlom
aye ka sər ha. Ka sər dərmaq kəkay nakə
faya na zliye ɲgatay ada ma kəkay na
wudə ndo hay aye, ada ma kəkay neɲ
mandza eye bəɲbəɲ aye, ka sər. ¹¹Ka sər
kəkay nakə ndo hay tə geɲ dərətsətseh
ada ma kəkay na sa dərətsətseh ma wu-
zlahgəma i Aɲtiyos, ma wuzlahgəma i

§§3:8 Zanes ta Zambəres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay
andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listərə aye. Ayaw! Ndo hay ta seŋ dərətsət-seh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹²Ta dedek ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dərətsətseh. ¹³Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərma.

¹⁴Nəkar na, ndza bəŋbəŋ mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərəv yak peteh aye. Ndza bəŋbəŋ lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵Sər ha na, ka sər Dərewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Dərewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶Wu nakə tebiye tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Dərewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedek aye, tadə faya ka gakweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gakwa wu lele eye. ¹⁷Məsəfərə i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom mā təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərəv ŋgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ŋgwalak eye aye.

Mədə ha bazlam i Mbəlom

4 Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara ŋgwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dərə aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ²Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya,

tsikatay tə gər ha mənese, matay naha dərəv, tətikatay ta ləfedede eye, ³hərwi həlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedek eye bay aye. Duh ta wudiye na, məge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətsəne aye. ⁴Ta peye zləm a wu nakə dedek eye sa bay, ta peye zləm duh na, a ndo i maraw me hay. ⁵Ane tuk na, nəkar na, gay metsehe a bo yak huya, səmay naha a dərətsətseh, dətay ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vəlaka a həlay aye tebiye.

⁶Neŋ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərəv ga peteh andza ndo nakə a ŋgəla ha bo ka mabəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vəleŋ a gwedəŋ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁸Anəke na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neŋ kame ŋgay mənese kwa tsekweŋ andaya fagaya bay. Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye nakə ma gateye sariya dedek eye a ndo hay ma ta vəleŋeye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta vəleŋeye a neŋ dəkdek bay, ma ta vəlateye a ndo neheye tebiye faya ta həbiye na aye.

A say a Pol Timote mā ye ka təv ŋgay

⁹Ge gədaŋ hərwi ada kə yaw ka təv ga bəse, ¹⁰hərwi Demas kə gər ga ha. A wuda wu neheye ka məndzibəra aye, hərwi niye ki ye ŋgway a Tesalonik. Kərəskenes neŋgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹Maa zəkaw ka təv ga na, Luka mahəŋgeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus

salamay hərwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹²Tisik i ɲgay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zleɲ ahaya peteked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya derewel hay dərmaḱ, ane tuk na, a seɲ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴Aləgəzandər ndo məvəde wu kə geɲ sewed haladzay. Bəy Maduweɲ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ɲgay. ¹⁵Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərmaḱ hərwi kwa tsekweɲ a wudə bazlam kway bay.

¹⁶Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meɲ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom m̄a pəsətay ha. ¹⁷Ane tuk na, Bəy Maduweɲ kway, neɲgeye na, kə gər ga ha bay, kə vəleɲ gədaɲ hərwi ada n̄a də ha bazlam ɲgay parakka, n̄a həmbər faya abəra kwa tsekweɲ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta

tsəne. Bəy Maduweɲ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil. * ¹⁸Ada na sər na, Bəy Maduweɲ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərwi ada n̄a ye a bəy ɲgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. M̄a ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹Tsikataɲ ha me a Pərisil ta Ake-las. Tsikay ha me a ɲgwas i Onezifor ta wawa ɲgay hay. ²⁰Erast, neɲgeye na, ma ndziye ma gəma i Koriɲte. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərwi neɲgeye dəvats eye.

²¹Ge gədaɲ madayaw ka təv ga kanaɲ ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanaɲ aye ta tsikaka naha me.

²²Bəy Maduweɲ m̄a tsəpa kar huya. M̄a pa fakuma ɲgama tebiye!

*4:17 Zəba ma Dəmes hay 22.22.

Derewel nakə Pol a watsay naha a

Titus

aye

Məfələkwe

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Koriŋte hay aye na, Titus kə ge məsler ŋgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka məndze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i məndze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i məndze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wedeye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

1 Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tā dzala ha ka Mbəlom, tā sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tā sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vələkweye na, kwa ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye. ³A dā ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vələkweye na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tā dā ha

bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vələŋ bazlam nakay a həlay, a gwedeŋ: «Tsikatay a ndo hay dərma.»

⁴Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nətə ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tā pa fakaya ŋgama ada tā vələka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kâ lambad tay ha wu neheye a ze naha məlemede aye. Sa na, ada kâ ye a walaŋ i gəma hay, kâ pala ndo hay ada tā təra madugula hay, nətə nətə, tā dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶Madugula na, tā ŋgəlatay bəzay bay. Mâ ge na, zal i ŋgwas nətə. Wawa ŋgay hay tā dzala ha ka Yesu. Mede tay mâ ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tā zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tā gəsay me a bəba tay lele.

⁷Andza niye madugula na, ndo hay tā ŋgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mâ dəslay ha gər a bo ŋgay bay. Mâ ge mevel bay, mâ kwaya bay, mâ kəd bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁸Duh neŋgeye na, mâ təma ndo hay a gay ŋgay lele, mâ wuda na, mäge wu lele eye, mâ təra ndo masəra gər eye lele, mâ təra ndo i ŋgwalak, mâ təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, mâ gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹Mâ pa a dərev ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tafə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvəlatay gədaŋ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye tə gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰Na tsik andza niye na, hærwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gær hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vateye gær a ndo hay. Ndo mæge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay.

¹¹Madugula hay, tã gatay me, tã ngærəz ka ndo niye hay. Hærwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹²Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye sœ eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³Kəliŋ tay niye a tsik na, dedek.

Hærwi niye, tsikatay faya lele hærwi ada tã dzala ha ka Yesu. ¹⁴Tsikatay faya dərmaŋ hærwi ada tã pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tã pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedek i Mbəlom aye bay.

¹⁵Tadə ndoweye tsədəŋŋa ka tøv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədəŋŋa hærwi ngay dərmaŋ. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hærwi mədzal gær tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶Nəteye tə gwaday a gær tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa duh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mæge bay.

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

2 Titus, nəkar na, tsikatay dedek i Mbəlom a ndo hay. ²Gwadatay a bagwar hay na, tã kwaya bay. Tã ge na,

wu neheye da ndo hay ta rəhay ha gær aye. Tã gay metsehe a bo tay lele, tã dzala ha ka Mbəlom ta dedek, tã wudfa ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gær na, tã zla ngatay.

³Tsikatay a ngwas bagwar eye hay andza niye dərmaŋ, hærwi ada tã ge na, wu neheye a yay a gær a Mbəlom aye. Tã ngəlay bəzay a ndo bay, tã təra beke i guzom bay. Gwadatay na, tã tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴Tadə tã ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ngwas neheye dahəlay aye hay, ta wudfiye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵Ta tətikiye tay ha hærwi ada tã gay metsehe a bo tay dərmaŋ, tã ge madama bay, tã ge məsler mə gay tay hay lele, tã ge na, məsler lele eye, tã gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶Tsikatay a gawla hay andza niye dərmaŋ, gwadatay tã gay metsehe a bo tay. ⁷Nəkar dərmaŋ na, ge wu neheye lele eye dekdek, hærwi ada gawla hay tã tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gær aye. ⁸Tətikatay na, wu nakə dedek aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dərə yak hay, hærwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹Beke hay na, gwadatay tã gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tã mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, m̄a yatay a gær a ndo i gay tay hay. ¹⁰Tã ge mavaha bay dərmaŋ. Duh tã ge na, wu lele eye hay, hærwi ada ndo i gay tay hay tã sər ha na, nəteye dedek eye. Tadə tã ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gær

i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadeye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay neŋgeye na, a wuda ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kâ gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kâ pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedek eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dərə a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Neŋgeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kâ təkakwaw abəra mə mezeleme, ada kâ tərakwa tsədaŋŋa kame ŋgay. Andza niye ka tərakwa ndo ŋgay hay, ada ka wudakwa mäge wu neheye ŋgwalak aye pat pat.

¹⁵ Anaŋ andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gadaŋ, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ təra kar ha bay.

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

3 Tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəy hay ta tsikateye. Tâ wuda na, mäge ŋgwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ təra a bo bay. Duh na, tâ təra ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərma.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərma na, ka sərakwa gər bay, ka rəhakwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu

neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudawakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərma ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha neŋgeye ndo məgay ŋgwalak a ndo hay ada a wuda tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwede, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ŋgwalak kway hay daw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bo masusulo eye ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada kâ hutakwa məsəfəre wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vəlakweye. Kə vəlakway ha ŋgwalak ŋgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədaŋŋa eye hay kame ŋgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seŋ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anaŋ wu nakə ŋgwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkəde wuway nakə ma giye ŋgama bay aye na, kâ həndzəd faya bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ təra ta nəteye bay. Kwa faya ta kədiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dəma bay hərwi wu niye hay na, kəriye, ta dzəniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakə ma ŋgəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tsikay faya. Tadə kə gər ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kə tsəne bay na, mâ ndza mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu sa

bay. ¹¹Nəkar, ka sər ha, slala i ndo niye hay na, kə dze a bəra ka tsəved. Nət-eye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bəziye ha tə həlay tay eye nət-eye ndo i mezeleme hay.

¹²Anaŋ na sləriye naha Artemas kəgəbay Tisik ka təv yak mba. Kə ndisl naha ka ŋgatay na, pəla tsəved madayaw mədzəgər tə neŋ a gəma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mə dəma hus a mandəve i həlay i mətasl. ¹³Dzəna Zenas ndo mäge sariya, ta Apolos. Dzəna tay

ha, lele. Ahəl nakə ta həndzədiye ta diye kame aye na, dzəna tay ha, wu m̄a kətsatay bay. ¹⁴Ndo neheye tə dzala ka Yesu andza nəkway na, t̄a tətik mäge ŋgwalak dərma hərwi ada t̄a dzəna ndo neheye wu a kətsatay aye. Tadə ta ge andza niye na, mede tay ma təriye kəriye bay.

¹⁵Ndo neheye nəmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye dərma.

Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama tebiye.

Derewel nakə Pol a watsay naha a

Filimonj

aye

Məfələkwe

Filimonj na, dzam i Pol. Pol a dʒay ha Labara Ɔgwalak eye, a tɛra ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr ka Yesu. Filimonj nɛŋgɛyɛ zlele eye. Beke hay andaya mɛ gay ƚgay. Ndo nakə tɛ zalay Onezim aye na, beke i Filimonj. A hway ƚgway abɛra mɛ gay i Filimonj. A ndzay a gɛr a Pol ma daŋgay. Nɛŋgɛyɛ dɛrmak a tɛra ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimonj, a watsayaw dɛrewel a hɛlay. Filimonj ma tɛmiyɛ na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimonj aye na, hɛrwi ndo neheye tɛ hayawa gɛr a gay ƚgay aye dɛrmak (mede 2).

Mɛ dɛrewel na, Pol a gwadɛy a Filimonj mɛ tɛma na Onezim andza malamarm ƚgay nakə a wudɛ na haladzay aye. Andza niyɛ, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nɛtɛyɛ malamarm hay mɛ Kɛriste. Ane tuk na, Pol kɛ gay kutoŋ a Filimonj bay. A say na, Filimonj mɛ dzala tɛ gɛr ka wu nakə ma giyɛ aye.

Labara i mawudɛ bo a ge mɛslɛr ka mɛndzɛ i ndo nɛtɛ ada ka mɛndzɛ i ndo hay tebiyɛ.

Mɛtsikɛ mɛ

1 Maa watsa dɛrewel nakay na, nɛŋ Pol. Nɛŋ ma daŋgay hɛrwi mɛge mɛslɛr i Yesu Kɛriste. Maa watsa na, nɛmay ta malamarm kway Timote. Nɛmaa watsa naha a nɛkar dzam may Filimonj. Hɛrwi nɛkar na, ka dzapakwa nɛtɛ ka mɛslɛr i Bɛy maduweŋ kway Yesu Kɛriste.

²Tsikataɛ me a Afiya ta Arsip nɛŋgɛyɛ nakə sidzew i Yesu tɛ nɛŋ ka tsɛvedɛ i

Mbɛlom aye. Ada kɛ tsikataɛ ha me a siyɛ i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata dɛwulay me a Mbɛlom aye tebiyɛ dɛrmak. ³Mbɛlom Bɛba kway ta Bɛy Maduweŋ kway Yesu Kɛriste tɛ pa fakuma ƚgama ada tɛ vɛlakum zay.

⁴Ahɛl nakə faya na giyɛ amboh a Mbɛlom aye na, na gaway naha sisɛ a Mbɛlom hɛrwi yak huya. ⁵Hɛrwi na tsɛne na, nɛkar ka wudɛ na ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu ta dɛdɛk ada ka pa mɛdzal gɛr yak na, ka Bɛy Maduweŋ kway Yesu. ⁶Nɛŋ faya na dɛwuleyɛ me a Mbɛlom hɛrwi ada mɛdzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu aye hɛrwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzɛniyɛ kway. Ma dzɛniyɛ kway hɛrwi ada kɛ sɛrakwa ha wu neheye Mbɛlom a vɛlakway lele aye hay tebiyɛ. A vɛlakway tɛ hɛlay i Yesu Kɛriste. ⁷Malamarm ga Filimonj! Dɛrev ga kɛ ƚgwasa haladzay ada ka vɛlɛŋ gɛdaŋ haladzay dɛrmak hɛrwi ka wudɛ siyɛ i ndo mɛpɛ mɛdzal gɛr hay ka Yesu ada faya ka vɛlateyɛ gɛdaŋ sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimonj hɛrwi Onezim

⁸Hɛrwi niyɛ, nɛŋ faya na gwadakeyɛ amboh ka mɛge wu nakə na tsikakeyɛ anɛkɛ aye. Nɛŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu Kɛriste. Na sliyɛ faya mɛtsikaka ta gɛdaŋ ka wu nakə ka giyɛ. ⁹Ane tuk na, na tsikakeyɛ andza niyɛ bay. Na dzala dɛh na, mɛgaka amboh hɛrwi ka wudɛ ndo hay. Nɛŋ Pol na, nɛŋ guram eye ada nɛŋ anɛkɛ madɛrɛzla eye ma daŋgay hɛrwi mɛslɛr i Yesu Kɛriste nakay faya na giyɛ aye. ¹⁰Nɛŋ faya na gakeyɛ amboh hɛrwi Onezim. Nɛŋgɛyɛ na, kɛ dzala ka Yesu, ka tɛra andza wawa ga kanaŋ ma daŋgay. Nɛŋ na tɛra bɛba ƚgay. ¹¹Ahɛl niyɛ na, kɛ gaka mɛslɛr sa bay. Ane tuk na, anɛkɛ na, ma gakeyɛ mɛslɛr sa, a nɛkar ada a nɛŋ dɛrmak.

¹² Anəke na, na slərakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neŋ.

¹³ Həbe a seŋ na, mā ndza ka təv ga kanaŋ ma daŋgay hərwi ada mā dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliye faya mäge andza niye ze nəkar məgwede faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya məgaka kutoŋ məgwadaka geŋ ŋgwalak bay. A seŋ na, dzəna ga tə mədzał gər yak. ¹⁵ Agəna a say a Mbəlom Onezim mā ye a təv aye mā ndzaw tsekweŋ andza nakay hərwi ada mā ma naha ka təv yak ada ka ndzawume ye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neŋgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neŋgeye malamar may nakə dedək eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neŋ na, na wudə na haladzay. Nəkar dərma k ka wudīye na ma ziye i ga ada neŋgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweŋ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fağaya neŋ dzam yak dedək na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neŋ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka mā maka ha na, tsikeŋ, neŋ eye na hamak-eye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na,

neŋ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfere aye na, neŋ. ²⁰ Amboh malamar ga, neŋ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweŋ. Geŋ wu nakə lele eye, meŋ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzəpama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərma k hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gum-eye. Ma vələŋeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətisike me i Pol

²³ Epafəras neŋgeye nakə tə neŋ salamay kanaŋ ma daŋgay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nət-eye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərma k.

²⁵ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə tə watsatay naha a

Hebrœ hay

aye

Məfələkwe

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə də ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse dərewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvəlatay gədaŋ.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzəde ka Mbəlom hərwi ŋgwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse dərewel nakay kə də ha haladzay ma kəkay nakə Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vəlat-eye gədaŋ ka mətəse abəra mə dəretsət-seh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i dərewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada məge məhay gər i ndo neheye defek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bəfiday i Wawa ŋgay

1 Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekeleŋ eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay. ²Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ŋgay dūh na, ta bəfiday i Wawa ŋgay. Mbəlom a ge məndzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ŋgay, a zla neŋgeye hərwi ada mə ləva wu hay tebiye. ³Ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə neŋgeye. Neŋgeye a ndzəkət bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ŋgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tə huta tsəved matəre tsədaŋŋa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom neŋgeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tə ləva tə neŋgeye.

⁴Andza nakay, Mbəlom a də ha Wawa ŋgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵Mbəlom kə tsikay dədə a gawla ŋgay nətə:

«Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ŋgay nətə:

«Neŋ na təriye bəba ŋgay,

neŋgeye ma təriye wawa ga[†]» bay.

⁶Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ŋgay felik eye ka məndzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tə dəslay ha gər.»

⁷Kə gər i gawla i Mbəlom hay na, Dərewel i Mbəlom a gwad:

«Nəteye na, ndo i maslaŋ ŋgay hay.

[†]1:5 2 Samuyel 7.14.

A tæra tay ha andza mætasl, nætaye andza dærneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gær i Wawa i Mbølom na, mawatsa eye mæ Derewel i Mbølom a gwad:

«Nækar na, Mbølom, ka læviye bæy yak ka tor eye.

Ka læviye ndo yak hay ta ηgwalak.

⁹ Wu nakæ ηgwalak eye na, ka wudæ.

Wu nakæ ηgwalak eye bay aye na, a yaka a gær bay tebiye.

Hærwi niye Mbølom, Bæba yak Mbølom, kæ zla kar

ada kæ pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye nækurom ka bo dziye aye ada kæ vølakway mængwese.»

¹⁰ Derewel i Mbølom a gwad sa:

«Bæy Maduweη, ka madazlay i wu tebiye maa ge mændzibæra na, nækar.

Nækar tæ hæløy yak eye ka ge magærbølom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, nækar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

¹² Ka pædiye tay ha andza ta pædiye peteked guram eye.

Nætaye ta mbædiye andza peteked a mbæda,

ane tuk na, nækar na, ka mbædiye bay, sifa yak ma ndæviye dæda bay.[‡]»

¹³ Dæda Mbølom kæ tsikay a gawla ηgay:

«Dara, ndza tæ hæløy i mænday ga,

hus a pat nakæ neη, na piye tay ha ndo mæne dære yak hay a hud i sik yak aye[¶]» na,

kæ tsikay næte bay.

¹⁴ Gawla i Mbølom hay nætaye na, way hay? Nætaye mæsæfære neheye faya ta

geye mæsler a Mbølom aye, ma slæriye tay ha mæmatay bo a ndo neheye faya ma tæmiye tay ha aye.

Kæ gakway masæfaya a wu nakæ Mbølom a tsik aye bay

2 Hærwi niye, gakway metshe a bazlam neheye ka tsønakwa aye lele huya hærwi ada kæ dzakwa tsæved[§] bay.

² Bazlam neheye gawla i Mbølom hay tæ yaw tæ tsik aye na, gædaη eye haladzay.[§] Ndo neheye tæ nas ha ada ta ræhay gær bay aye na, Mbølom kæ gatay sariya dæ ka mænese tay. ³ Kæ ge Mbølom kæ gatay sariya na, ka gwadum na, tadæ ka gakway masæfaya a tsæved ηgwalak eye nakæ ka tæmakweye ha aye na, ma gakweye sariya bædaw? Tadæ ka gakway masæfaya na, ta dedek ka tæmakweye bay. Maa lah mæde ha Mbølom ma tæmiye kway ha ma kækay na, Bæy Maduweη. Ndo neheye tæ tsæne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedek na, nætaye. ⁴ Bo i Mbølom eye tæ gær ηgay, kæ dæ ha bazlam neheye na, dedek ta masuwayaη wal wal tebiye ada Mæsæfære Tsædaηηa eye a vøl gædaη a ndo hay ka mæge wu hay wal wal andza nakæ a say aye.

Yesu kæ dæ ha tsæved nakæ ma tæmiye kway ha aye

⁵ Mbølom a pa hærwi mælæve mændzibæra wedeye nakæ ma deyeweye na, gawla i Mbølom hay bay. ⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mæ Derewel i Mbølom na, ndoweye a gwad:

«Ndo neηgeye na, way tey Mbølom, nakæ ka dzaliye ka neηgeye aye?

Ndo zezeη way nakæ ka dzaliye faya, ka geye gær aye?

[‡]1:12 Dæmes hay 102.26-28.

[¶]1:13 Dæmes hay 110.1.

[§]2:2 A tsik ka bazlam mapala nakæ Mbølom a vølatay a Israyel hay mæ mahæmba i Sinay aye.

⁷Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaḅ ta mədəslay ha gər.

⁸Ka pa wu hay tebiye a huḑ i sik ŋgay mâ ləva. ^{**}»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mâ ləva na, niye na, andza məgwede wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay. ⁹Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaḅ ada ta mədəslay ha gər hərwi nakə kə sa dəretətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. ¹⁰Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlaḅ aye, nəteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

¹¹Maa təra ha ndo hay ŋgwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nəteye neheye a təra tay ha ŋgwalak eye hay aye na, bəba tay nəte. Hərwi niye horoy ma geye məzalətay malamar ga hay bay.

¹²A gwad:

«Na dətay ha məzele yak a malamar ga hay

Na zambadakeye mə walaŋ i ndo hay mahaya gər eye. ^{††}»

¹³A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neŋ kanaŋ ta wawa neheye Mbəlom a peŋ tay aye. ^{‡‡}»

¹⁴Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Neŋgeye dərmak ka təra ndo zezeŋ andza nəteye hərwi ada mâ mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədaŋ i məməte mə həlay ŋgay aye, andza məgwede Fakalaw. ¹⁵Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye tə ndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶Ka sərakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i huḑ i Abraham hay. ¹⁷Andza niye, kutoŋ ka təra andza malamar ŋgay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə ma gateye ŋgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada mâ vəl ha gər ŋgay hərwi məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom. ¹⁸Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretətseh.

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

3 Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kə tərūm ndo ŋgay hay. Hərwi niye pum mədzal gər kurom ka Yesu. Neŋgeye ndo nakə Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye. ²Maa pa na ka məge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a

^{**}2:8 Dəmes hay 8.5-7.

^{††}2:12 Dəmes hay 22.23.

^{‡‡}2:13 Ezay 8.17-18.

pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.[¶] ³Ŋgwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəslay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵Aya Musa neŋgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neŋgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dəkdek tsa. Məsler ŋgay na, mədatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶Kəriste na, neŋgeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ŋgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ŋgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzal gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mədzal gər kway ka wu neheye ta məŋgwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmaŋ gay ŋgay.

**Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv
mazəzukw bo hərwi ndo neheye
ta pa faya mədzal gər aye**

⁷Hərwi niye Məsəfəre Tsəfəŋŋa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

⁸kā kulum ha gər kurom, andza i bəba tətə kurom neheye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve kuro kuro fad, tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹Mbəlom a gwad: “Kwa ta ŋgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na, ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzal gər tay ka dzədza, ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹Kə ndeleŋ ada na mbada:

Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.^{§§}»

¹²Malamar ga hay, gum metsese! Ndo nakə mədzal gər ŋgay ŋgwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, mā ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vəlum a bo gədaŋ pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw mā səpat kurom ka məge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴Tadə nəkway huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzal gər ka mada-zlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedek nəkway ndo i Kəriste hay.

¹⁵Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

kâ kulum ha gər kurom bay andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bədaw? ¹⁷Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi niye tə mət mə makulkwandah. ¹⁸Mbəlom a mbada a gwad: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərəh marəhay ha gər aye ba? ¹⁹Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vələtay

¶3:2 Məpesle 12.7.

§§3:11 Dəmes hay 95.7-11.

*3:18 Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11.

tsæved mæfələkwe a dəma bay na, hærwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4 Ba Mbəlom kə tsik a gwaf ka fələkwakweye a mazəzukw bo ɲgay. Ane tuk na, dzədzarakwa hærwi ada ndəray mə walaɲ kurom mā mət̥sa abəra ka mæfələkwe a dəma bay. Wu nakə Mbəlom a gwaf ma giye na, ma giye huya. ²Nəkway na, ka tsənakwa Labara ɲgwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərmak. Ane tuk na, labara nakay kə gatay ɲgama bay hærwi ta dzala ha faya bay. ³Mata fələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwaf:

«Kə ndeleɲ ada na mbada, ta fələkwiye daf̥a a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.»

Azlawabay Mbəlom a ndəv ha məsler ɲgay kwa a həlay nakə a ge mändzibəra aye. ⁴Mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ɲgay, məhəne matasəla eye a zəzukw bo.[†]» ⁵Ma təv mekeleɲ eye Mbəlom a gwaf sa: «Ta fələkwiye daf̥a a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.»

⁶Ndo neheye tə tsəne Labara ɲgwalak eye kurre aye tə fələkwa a mazəzukw bo bay na, hærwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedek təv mazəzukw bo andaya anaɲ, ndo mekeleɲ eye hay ta fələkwiye a dəma. ⁷Hærwi niye Mbəlom a pa pat mekeleɲ eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye bə ka watsakwa tsiy aye, a gwaf:

«Bəgom tadə ka tsənum mət̥sike me i Mbəlom na, kâ kulum ha gər kurom bay.»

⁸Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzukw bo nakə dedek aye na, həbe Mbəlom ma tsikiye ka pat mekeleɲ eye bay. ⁹Andza mægwede mazəzukw bo mekeleɲ eye andaya hærwi ndo i Mbəlom hay. A ndzakit bo mazəzukw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰Mbəlom a ndəv ha məsler ɲgay na, a zəzukw bo. I kway bəbay andza niye dərmak. Ndo kə huta tsæved mæfələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom na, ma giye məsler sa bay, məsler ɲgay ka ndəv. ¹¹Hærwi niye, ɲgələkwa ha bo ka məhute tsæved mæfələkwe a mazəzukw bo niye. Kə ge andza niye na, gakwa metsehe lele ndəray mā dəf̥ hærwi a kərah marəhay ha gər a Mbəlom andza bəba tətə kway hay aye bay.

¹²Bazlam i Mbəlom na, ma vəliye sifa a ndo hay, gədaɲ eye haladzay. A dəs wu a ze ha maslalam nakə a dəs diye sulo aye. Bazlam i Mbəlom a ye a bo kway hus a huɖ eye. A dəs ndo hus ka maɲgəne ha sifa i məsəfəre ada hus ka maɲgəne ha təv mazəve ta dözoz. Faya ma diye ha wu nakə ma mədzal gər i ndo aye. ¹³Wuray andaya maɲgaha eye ka dərə i Mbəlom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ɲgatatay, a sər tay ha nətə ta nətə tebiye. Kə dəkway ha wu hay tebiye na, kame ɲgay.

Mbəlom a pa Yesu bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom

¹⁴Andza niye, nəkway na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom kway andaya ka gər i wu hay tebiye. Neɲgeye na, Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom. Kə tsal ka təv i Mbəlom. Hærwi niye ndzakwa tə wu nakə ka dzalakwa ha faya aye bəɲbəɲ lele. ¹⁵Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom kway na, a sər ha bəle kway. Neɲgeye na, kə ɲgatay a dəretsətseh wal wal andza nəkway ada ta dza ha. Ane tuk

[†]4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

na, kə ge mezeleme bay. ¹⁶Hərwi niye händzədəkwa ka təv i Mbəlom, zluwer mā gakway bay. Neŋgeye ma gateye ŋgwalak a ndo hay. Händzədəkwa ka təv ŋgay hərwi ada kâ gakway mə bo ada mā gakway ŋgwalak ŋgay. Niye na, ma makweye bo ahəl i dərətsətseh.

5 Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, mə walaŋ i ndo hay. A pa tay ha hərwi ada tã gay məsler hərwi ndo hay ada tã vələy naha wu kəriye ada tã kəfay naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme nakə ndo hay tə ge aye. ²Ndo neheye tə sər tsəved ŋgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom tə sər mäge ŋgwalak hərwi tay hərwi bo tay eye bəle eye andza nəteye dərma. ³Hərwi niye kutoŋ mā kəfay naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme ŋgay eye dərma, ma kədiye hərwi mezeleme i siye i ndo hay dəkdek bay. ⁴Ndəray ma sliye mədəslay ha gər a bo, məzle bo ŋgay matəre ha bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Aron aye. ⁵Tə Yesu Kəriste na, andza niye dərma. Kə zla bo ŋgay eye kə dəsly ha gər a bo matəre bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwaday: «Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.[‡]»

⁶Ma təv mekeleŋ eye a gwaday: «Ka ndziye ndo məvələy wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.[¶]»

⁷Ahəl nakə Yesu ka mändzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mələtse ahaya abəra ma mədahaŋ. Ka dūwulay naha me a Mbəlom ta mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha gər dərma. Mbəlom kə tsəny na kə lətse ahaya abəra ma

mədahaŋ hərwi ka rəhay ha gər. ⁸Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, tə dərətsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. ⁹Ahəl nakə məsler ŋgay a ndəv aye na, a təra ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər aye hərwi ada tã huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i mægər ha məpə mədzal ka gər Yesu

¹¹Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mətsike. Ane tuk na, a wur bo mədəkum ha hərwi zləm kurom dərəŋ mətsəne. ¹²Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla dā hərwi ada bo kurom eye kâ tətikumatay wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəke bay. Ane tuk na, a sakum tã tətikakum wu neheye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərūm mənde daf andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndəriz neheye a satay məse wah aye. ¹³Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, neŋgeye wawa ndəriz huya. Mbəlom a təra kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. ¹⁴Daf nakə dəkdek aye na, i bagwar hay. Nəteye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi mənğəne tay ha ka bo abəra wu ŋgwalak eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye.

6 Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kəriste aye, pəkway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pəkwa mədok i gay tsiy, ka pəkwa wedeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ²bazlam i madzəhuβe

[‡]5:5 Dəmes hay 2.7.

[¶]5:6 Dəmes hay 110.4.

ndo a yam, bazlam mæpe helay ka gær i ndo hay,⁸ bazlam i mælætsew abæra ma mædahaŋ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, næmaa dzaliye faya matætikakum sa bay. ³Gærakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gædaŋ i Mbælom na, ka gakweye.

⁴Ndo neheye tæ ma ta dæba aye, ta maweye ka matsætsehe mæpæse ha mezeleme na, ma giye bo sa dæw? Næt-eye na, ta ŋgatay a dzaydzay i Mbælom, wu nakæ Mbælom a vølatay a ndo hay aye, kæ vølatay dærmak, ta huta Mæsafære Tsædaŋŋa eye a dærev tay dærmak. ⁵Ta ndzaka metsæhæne i bazlam i Mbælom, ta sær ha gædaŋ i mændzibæra nakæ ma deyeweye kame aye. ⁶Ada düh tæ dæf abæra ka tsæved i Mbælom na, tsæved tay andaya mæmatay ahaya ka matsætsehe mæpæse ha mezeleme sa bay hærwi a tæra andza ta dar Wawa i Mbælom ka mayako mazlælmbaða eye sa ada tæ vølatay tsæved a siye i ndo hay mætsaðay.

⁷Guvah nakæ yam faya ma piye a dæma aye ta dæ wu mændaŋ kæ ge bo lele hærwi madzæne ndo neheye tæ fæt aye na, niye na, andza mægwede Mbælom kæ pa ŋgama ka guvah nakay. ⁸Tadæ düh maa ndzohw a dæma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ŋgama bay. Mazlambar Mbælom ma vøleye mezeleme. Ma dziye ha abæra mæ dæma ta ako.

⁹Dzam ga neheye na wu dæ kurom haladzay aye, kwa ta dæ næmaa tsik andza niye bæbay na, næmaa sær ta dedek nækurom faya ka pumeye bæzay a tsæved ŋgwalak eye, tsæved nakæ Mbælom ma tæmiye kurom ha aye. ¹⁰Mbælom na, nenggeye ŋgwalak eye, ma mætsiye ha gær ta mæslær nakæ ka gum aye bay. Andza mægwede, ka mumatay bo a siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye

na, hærwi nakæ ka wudum Mbælom aye ada ma mætsiye ha gær bay. ¹¹A samay na, kwa way mâ ge andza niye huya hus ka mandæve eye, kâ gærum ha bay hærwi ada kâ hutum wu nakæ ka pum faya mædzal gær aye. ¹²A samay na, kâ tærum andza ndo i sœ hay bay. Duh tærum andza ndo neheye tæ pa mædzal gær tay bæŋbæŋ ka Mbælom aye. Mata hute wu nakæ Mbælom a gwad ma vøliye na, næteye.

Wu nakæ Mbælom kæ tsik aye na, ma giye bo

¹³Ahæl nakæ Mbælom a gwadaŋ a Abraham na vølakeye wu aye na, kæ mba dæ ma giye andza nakæ a tsik aye. Ndæray andaya nakæ a ze Mbælom aye nakæ ma mba dæiye kame ŋgay aye bay. A mba dæ ta mæzele ŋgay.^{**} ¹⁴A gwad: «Ta dedek, na piye fakaya ŋgama, ta dedek na vølakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵Abraham kæ zla ŋgatay, ka hæba, hærwi niye kæ huta wu nakæ Mbælom a gwad ma vøleye aye.

¹⁶Ndo hay tæ mba dæw na, ta mba dæiye ta mæzele i ndo nakæ bagwar eye a ze tay aye, mæmbede niye ma ndæviye ha wu nakæ mæ walaŋ i ndo hay aye. ¹⁷Hærwi niye Mbælom kæ mba dæ dærmak. A say na, ndo neheye a gwad ma vølateye wu aye na, tæ sær ha ma mba dæiye helay dæ dæ a wu nakæ a gwad ma vøliye aye bay, ma pæliye ha bay. ¹⁸Andza niye, wu hay sulo neheye ma pæliye bo bay aye. Wu nakæ Mbælom a gwad ma vøliye ada wu nakæ a mba dæ aye, Mbælom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nækway neheye ka hwayakwa ka tæv i Mbælom mæŋgehe bo ka tæv ŋgay aye na, kæ vølakway gædaŋ haladzay hærwi ada kâ pækwa mædzal gær kway huya ka wu nakæ Mbælom a gwad ma vølakweye aye. ¹⁹Wu nakæ ka pækwa faya mædzal gær kway aye na,

⁸6:2 Zæba ma 1 Timote 4.14.

^{**}6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17.

a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaŋ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta pe-teked nakə a tək na təv tsədaŋŋa eye aye, ka fələkwakweye a huɗ eye. ²⁰Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7 Melkisedek nakay, neŋgeye bəy i Salem. Neŋgeye bəbay i ndo məvələy wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ²Abraham a vələy wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vələy. Melkisedek eye nakay na, andza mægweɗe bəy nakə ma giye ŋgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuɗa məndze zay^{††} ta ndo hay aye hərwi neŋgeye bəy i Salem. Salem na, andza mægweɗe «zay». ³Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ŋgay bay. Kwa may ŋgay hay ta bəba təte ŋgay hay dərma andza niye. Madazlay ŋgay eye andaya bay, mandəve ŋgay aye andaya bay. A ndzakit bo Wawa i Mbəlom hərwi neŋgeye ndo məvələy wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴Zəbum ka Melkisedek, neŋgeye bagwar eye. Abraham bəba təte kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ŋgəna ha kuro. A zla nəte a vələy. ⁵Wawa i huɗ i Levi na, siye hay ndo məvələy wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadaɗay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada t̄a vələkum wu nəte mə wu tay neheye kuro aye.»^{‡‡} Sərurum ha na, ndo neheye tə huta wu neheye

na, mə həlay i malamar tay hay, ada nətəye tebiye na, wawa i huɗ i Abraham. ⁶Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vələy wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwadaɗay ma piye faya ŋgama aye na, Melkisedek a pa faya ŋgama bəna Abraham a pa ŋgama ka Melkisedek bay. ⁷Azłakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ŋgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nəte mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nətəye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹Ka slakweye faya mægweɗe na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nəte mə wu hay kuro, kə vələy a Melkisedek dərma tə həlay i Abraham. ¹⁰Andza mægweɗe Abraham a vələy wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə huɗ ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya mægweɗe Levi neŋgeye dərma kə vələy wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nətəye neheye ndo məvələy wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvələy wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Taɗə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka ɗəre i Mbəlom na, haɗe ndo məvələy wu a Mbəlom neŋged andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo məvələy wu a Mbəlom andza Aroŋ haɗe ma sliye. ¹²Taɗə Mbəlom ka mbəɗay həlay a slala i ndo məvələy wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye

^{††}7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20.

^{‡‡}7:5 Zəba mə Məpesle 18.21.

ma mbædiye dærmak. ¹³ Azlakwa anæke na, slala i ndo mævəlay wu a Mbəlom a mbæda. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kanan aye na, a yaw abəra ma slala mekeleŋ eye wal. Ndəray nəte ma slala ŋgay andaya ndo mævəlay wu a Mbəlom bay. ¹⁴ Ka sarakwa ha Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye na, kə tsik ka gər i slala nakay təbey. ¹⁵ Wu nakə a dā ha bazlam nakay parakka aye anaŋ: Ndo mævəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye ki yaw, neŋgeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Neŋgeye a təra bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nətəye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye bay. Neŋgeye na, bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom ta gədaŋ i sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Ka ndziye ndo mævəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.»¹⁸

¹⁸ Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dāre i Mbəlom bay. Ane tuk na, anæke na, wu mekeleŋ eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vəkəweye tsəved lele eye hərwi məndisla ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal gər na, ka neŋgeye.

²⁰ Wu mekeleŋ eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom aye na, a mbada təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo mævəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbada andza niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbada, a gwad: «Neŋ Mbəlom na mbədeye həlay bay,

na mbada ka ndziye ndo mævəlay wu a Mbəlom huya.»²²

²² Nakay andza məgwede na, dzam nakə Mbəlom a bar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a bar ahəl niye aye. Andza niye, maa dəkway ha ta dedək Mbəlom kə bar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekeleŋ eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nətəye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, neŋgeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo mævəlay wu a Mbəlom huya ka tor eye. ²⁵ Hərwi niye, neŋgeye na, gədaŋ andaya mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kəday hərwi neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Faya ma dūwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Neŋgeye na, bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom nakə dēdəŋ eye gədaŋ ŋgay andaya madzəne kway aye. Neŋgeye na, tsədəŋŋa, mənese andaya mə neŋgeye bay, kə ge mezeleme təbey. Neŋgeye andza ndo məge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka gər i wu hay tebiye.

²⁷ Siye i bagwar hay i ndo mævəlaway wu a Mbəlom, nətəye neheye na, ta kəday wu a Mbəlom pat pat. Tə kəday naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kəday naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, neŋgeye a ge andza niye təbey. Neŋgeye a vəlay naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nətə tsa tə mævəle ha gər ŋgay. I ŋgay na, dā andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nətəye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbada aye, bazlam nakay kə

¹⁸7:17 Dəmes hay 110.4.

²²7:21 Dəmes hay 110.4.

zla tæv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Neŋgeye na, ka tæra ŋgwalak eye peteh ka tor eye.

Yesu neŋgeye bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom dedek eye

8 Bazlam nakə ta dedek bagwar eye a sakway mətiske aye na, anaŋ: Bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom andaya andza nakay. Neŋgeye na, i kway. Neŋgeye mandza eye ka tæv mändze i Bøy mə mbəlom, tə həlay i mänday i Mbəlom Bøy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ²Neŋgeye bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom a ge mäsler na, ma tæv nakə tsəfəŋŋa Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vəlayay wu a Mbəlom aye tə gawa mäsler na, mə madzawadzawa i məfəsəlay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, tæv nakə Yesu faya ma giye mäsler mə dəma aye na, mə mbəlom, tæv nakə dəfəŋ eye. Maa ge na, Bøy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³Bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi mævəlay naha wu kəriye ada məkəday naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo mævəlayay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vəlay naha a Mbəlom aye dərmak. ⁴Kə ge neŋgeye ka mändzibəra na, ma təriye ndo mævəlayay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye ba faya ta vəl-eye wu a Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba

aye.» Ndo mævəlayay wu a Mbəlom neheye na, ta ge mäsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzəkkit bo i bəmalə nakə dəfəŋ eye mə mbəlom aye.*

⁶Andza nakay ka zəbakwa ka mäsler i Kəriste na, a ze ha mäsler i ndo mævəlayay wu a Mbəlom neheye. Neŋgeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ bar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma bəriye dzam masulo eye bay. ⁸Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay:

«Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bøy Maduweŋ.

Həlay eye ma deyeweye

na bəriye dzam wedeye

ta slala i Israyel hay ada ta slala i Yahuda hay.

⁹Dzam nakə na bəriye aye na, andza nakə na bar ta bəba tətə tay hay bay.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga eye abəra mə Ezipt aye na,

bo tay eye tə gər tay ta nas ha Dzam Guram eye nakə na bar ta nəteye aye.

Hərwi niye na gər tay ha.

Maa tsik bazlam andza nakay na, neŋ Bøy Maduweŋ.

¹⁰Bøy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

Dzam nakə na bəriye ta ndo i Israyel hay aye a həlay niye na, anaŋ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərev tay,

na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay,

*8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40.

†8:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

na tēriye Mbəlom tay
ada nətēye ta tēriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tətikateye
a ndo siye aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərūm Bəy Maduweŋ eye”, an-
daya bay,

hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga,
kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa
eye hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay,
tə mezeleme tay, ma meŋaweje a gər sa
bay.³»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere Dzam
Wedeye na, andza məgwede Dzam Gu-
ram eye gədaŋ ŋgay andaya sa bay. Ka
sərakwa ha wu nakə ka təra guram eye
ada ma dzəniye ka wuray sa bay aye na,
mazlambar ma dziye.

Tsəved dedek eye hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom

9 Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam
mapala eye hay andaya, neheye ta
datay ha a ndo hay tsəved i mədəslay ha
gər a Mbəlom aye. Təv andaya dərma-
k nakə ndo hay ta lambad hərwi maduwu-
lay me a Mbəlom mə dəma aye. ² Gay
niye ta lambad na, tə peteked. Gay kurre
eye na, tə zalay təv tsədaŋŋa eye. Tə pa
a dəma lalam bagwar eye ta hawal eye
hay tasəla ta ako eye fataya ada tabal tə
peŋ mapa eye faya nakə tə vəlaway faya
wu a Mbəlom aye. ³ Peteked a ŋgəna ha
tsəlak niye ta tsəlak neŋged nakə kame
aye. Tə zalay a tsəlak niye na, təv nakə a
ze siye hay tebiye tə tsədaŋŋa aye. ⁴ Tə
pa a təv niye na, wu nakə tə ŋgar ta gura
tə fəkawa faya wu nakə a ze huŋŋa aye.
Tə pa a dəma zlaŋgatsa dərma. Zlaŋ-
gatsa niye na, mambuza eye tebiye ta
gura, tə zalay zlaŋgatsa i məbere dzam.
Ma zlaŋgatsa niye səra i gura andaya mə

dəma dərma. Ma səra eye niye na, mak-
wala nakə tə zalay *man*⁴ aye mə dəma.
Sakwal i Aroŋ nakə a dudu, a pa slambah
aye mə dəma dərma, tə beleler hay sulo
neheye Mbəlom a watsa faya bazlam ma-
pala eye hay ahəl nakə a bar dzam ta ndo
ŋgay hay aye. ⁵ Ka gər i zlaŋgatsa niye
na, ta lambad wu hay sulo, tə pa faya.
Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubin*
hay, faya ta datay ha məzlaβ i Mbəlom
a ndo hay. Ta həndək ha gwezleviyek
tay hərwi madərəzle na təv nakə tə vəl-
away naha faya wu a Mbəlom hərwi ada
Mbəlom mə pəsətay ha mezeleme i ndo
neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha
wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na,
ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye
ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa
məsler tay pat pat mə dəma. ⁷ Tsəlak ma-
sulo eye maa yawa a dəma na, bagwar
i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nətē ŋg-
weŋ. A yawa a dəma na sik nətē ka məve.
Ma diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bam-
baz i gənaŋ a həlay ma vəleye a Mbəlom
hərwi ada Mbəlom mə pəsay ha mənese
nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tə
ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfəre
Tsədaŋŋa eye faya ma dakway ha tə wu
neheye na, kə ge tsəlak makurre andaya
huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha
a təv nakə a ze siye i təv hay tə tsədaŋŋa
aye na, məhəndəka eye bay. ⁹ Mandzəkit
bo i wu neheye a dā ha na, wu neheye
ti yaw anəke aye. Faya ma dakway ha
na, wu neheye ta vəleye a Mbəlom aye,
tə bambaz i gənaŋ nakə ta vəleye aye
ta sliye faya matəra ha dərev i ndo hay
ŋgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom bay.
¹⁰ Wu neheye faya ta tətikakweye na, ka
gər i wu mənday, wu məsay ada ka gər
i məbere wu hay na, kəkay dekdek tsa.

³8:12 Zeremi 31.31-34.

⁴9:4 *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah aye.
Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

Wu neheye na, wu i ndo i mändzibëra ðekðek, ma ndziye tsekweŋ tsa hus a pat nakə Mbəlom ma mbədiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anəke na, Kəriste ki yaw tsiy. Neŋgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mə həlay ŋgay. Neŋgeye ki ye a təv nakə bagwar eye a ze madzawadzawa i mädəslay ha gər a Mbəlom nakə ahəl niye aye, təv niye na, lele haladzay. Ma lambad təv niye na, ndo hay bay, andaya ka mändzibəra bay. ¹² Kəriste ki ye a təv niye, kə fələkwa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋna aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka həlay bay. Duh a fələkwa a dəma na, a zla bambaz ŋgay eye nakə a mbəda ha aye, a ye sik nətə ka ndəv. Andza niye kə təma kway ahaya abəra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahəl niye na, tə kədawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nətəye tsədaŋna kame i Mbəlom bay aye. Tə kədawa sla wawa eye dərma, tə dulawa na, ada bətek-wew maləməts eye na, tə fadawa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka təra tsədaŋna andza nakə a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Kəriste a ze ha ta gədaŋ bədaŋ? Kəriste, neŋgeye na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo ŋgay, kə vəlay a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye. Məsəfəre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a təra ha dərev kway tsədaŋna hərwi ada wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye kway ha a mədahaŋ aye na, kâ gakwa sa bay. Ane tuk na, kâ gakwa duh na, məsler i Mbəlom, neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hərwi niye Kəriste, neŋgeye ndo məsere tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom

hərwi Mbəlom kə bar Dzam Wedeye ta nətəye. Hərwi niye, ndo neheye Mbəlom a zalatay aye na, ta hutiyeye wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlat-eye aye. Ta hutiyeye ka tor eye. Ma giye bo na, hərwi Kəriste kə mət hərwi ndo neh-eye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tə mezeleme tay aye. Ahəl nakə a mət aye kə təma tay ahaya abəra mə mezeleme.

¹⁶ Tadə ndoweye a gwad: «Na mət na, ŋgənum ha wu ga hay» na, ndo niye māt mət təday ada ta ŋgəniye ha. ¹⁷ Ahəl nakə kə mət aye na, bazlam ŋgay ma hutiyeye gədaŋ. Tadə ndoweye andaya tə dərə na, wu nakə a gwad aza ka ŋgənumeye ha aye na, ta ŋgəniye ha zuk bay.

¹⁸ Hərwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbəda ha bambaz təday bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahəl niye na, Musa a dətay ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay aye a ndo hay aye təday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta gugumaŋ ndozza eye a tələka ha a bambaz, a gwatsaka ka dərəwel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahəl nakə faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakə Mbəlom a bar ha dzam ta nəkurom aye. A gwadəkum rəhumay ha gər.» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mädəslay ha gər a Mbəlom niye ta lambad tə peteked aye dərma, ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mädəslay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada māt təra tsədaŋna. Ta mbəda ha bambaz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

§9:20 Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkit bo i wu neheye dedek eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele mâ təra ha wu hay tebiye tsədaŋŋa andza nakə bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hərwi matəre wu neheye dedek eye mə mbəlom aye tsədaŋŋa na, kutoŋ məvəle wu nakə a ze bambaz i gənaŋ aye. ²⁴Siye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ti yawa a gay i gugumaŋ nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzəkit bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dəkdək tsa. Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, neŋgeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənaŋ ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nətə bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. ²⁶Tadə mâ ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye na, həbe atay ma siye dərət-sətsəh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik nətə, a vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mâ zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷Kwa way ma mətiye sik nətə, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nətə. A vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye eye sik nətə. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10 Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye aye. Nətəye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə neŋgeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya matəre tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay. ²Tadə ndo hay ta təra tsədaŋŋa hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedək aye na, həbe ta gəriye ha məkəday wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik nətə ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³Ane tuk na, düh məkədə wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve, ⁴hərwi bambaz i merisla ta və'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mahlambar ma deyeweye ka məndzibəra aye na, a gwadəy a Mbəlom:

«A saka tâ kəfaka gənaŋ hay bay,
tâ vəlaka wu mekeleŋ eye bay.

Ane tuk na, ka vələŋ bo hərwi ada nâ vəlaka.

⁶Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na,

a yaka a gər bay.

⁷Aya, na gwadəka:

Neŋ anaŋ Mbəlom, na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye,

andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə dərəwel i bazlam mapala eye aye.**»

⁸Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad: «A saka tâ kəfaka gənaŋ hay bay, tâ vəlaka wu mekeleŋ eye bay. Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər a Mbəlom bay.

**10:7 Dəmes hay 40.7-9.

⁹Kəriste a gwad sa: «Neŋ anaŋ na yaw ka mändzibəra na, hərwi ada nā ge wu nakə a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vəl a dəma tsəved wedeye. ¹⁰Ka tərakwa tsədaŋŋa kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo sik nəte da ka tor eye.

¹¹Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye tebiye malətsa eye pat pat ka məge məsler tay pat pat. Tə kədaway wu huya a Mbəlom. Ane tuk na, wu neheye tə kədawa aye na, tə sla məmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹²Yesu Kəriste na, a vəl bo ŋgay eye sik nəte hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ¹³Anəke na, neŋgeye faya ma həbiye Mbəlom mā pa ndo mane dərə ŋgay hay a hud i sik ŋgay. ¹⁴Andza niye, a vəl ha bo ŋgay sik nəte ka tor eye, a təra ha ndo ŋgay hay tsədaŋŋa kame i Mbəlom. A pa tay ha wal hərwi ŋgay. A təra tay ha ŋgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma dəkweye ha dərma parakka wu neheye na, dedek. A gwad təday na:

¹⁶«Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

“Dzam nakə na bəriye ta ndo ga hay a həlay niye aye na, anaŋ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərəv tay,

na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay.”»

¹⁷Tsa na, a gwad sa:

«Na ma ahaya mezeleme tay a mədzal gər ga sa bay,

kwa məsler neheye tə ge ŋgwalak eye bay aye.††»

¹⁸Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, məvəlay wu hay a Mbəlom ma dzəniye hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay.

Həndzədakwa ka təv i Mbəlom

¹⁹A nəkurom malamar ga hay, ka hutakwa tsəved məfələkwe a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, hərwi bambaz i Yesu nakə a mbəda ha aye.

²⁰Yesu ka ŋgurada ha peteked nakə kame kway aye. Ka həndəkakway tsəved wedeye, nakə ka slakweye məfələkwe a dəma aye. Tsəved nakay wedeye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakə a ŋgurada ha aye na, andza məgwede bo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye.

²¹Andza niye, i kway na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²²Kə ge andza niye na, həndzədakwa ka təv i Mbəlom tə dərəv dedek eye, ta məpe mədza gər gədaŋ eye ka Mbəlom, hərwi Yesu ka təra kway ha tsədaŋŋa tə bambaz ŋgay ada kə bara kway ta yam tsədaŋŋa eye.

²³Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa mədza gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kə dzədzakwa ha mədza gər kway bay, hərwi wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴Pələkwa tsəved nakə ka vəlakweye ha gədaŋ a bo nəte nəte mə walaŋ kway aye hərwi ada kə wudakwa bo kame kame ada kə gakwa wu neheye ŋgwalak eye. ²⁵Kə gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vəlakwa a bo gədaŋ nəte nəte mə walaŋ kway, wene wene eye hərwi ka sərūm ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶Kə sərakwa dedek i Mbəlom. Hərwi niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa lele ŋgwalak eye bay na, sərakwa ha wu mekeleŋ eye andaya neheye ta sliye faya məvəle hərwi məmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷Tadə ndoweye kə ge mənese andza niye na, mā dzədzar hərwi

††10:17 Hebrøe hay 8.8-12.

Mbêlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gëdaŋ eye ma fëkiye ndo neheye ta rëhay ha gër a Mbêlom bay aye. ²⁸ Ka sêrum ha tadë ndoweye ka rëhay gër a bazlam i Musa mapala eye bay, tadë ndo hay sulo këgëbay mahkar ta tsik ta dedëk kë ge mënese na, ta këdiye na ta sakay naha bay. ²⁹ Tadë kë ge tã bazlam i Musa andza niye na, dëretsëseh i ndo nakë a zëba ka Wawa i Mbêlom andza wuray këriye aye na, ma ziye nakay bädaw? Nengëye na, kë nas ha bambaz i mëbere dzam nakë a tëma ahaya abëra më mezeleme aye dërmak. Faya ma tsadëye a Mësëfëre Tsädänŋa nakë faya ma dëkweye ha ngwalak i Mbêlom aye. ³⁰ Ka sërakwa ndo nakë a gwad: «Mata gatay dëretsëseh a ndo neheye ta këräh marëheŋ ha gër aye na, neŋ. Na hamateye a dëma wu tay neheye ngwalak eye bay tã ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bëy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay. [¶]»

³¹ Mbêlom na, a vël sifa. Andza niye, tadë sariya kë gës ndoweye kame i Mbêlom na, dëretsëseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gër ma këkay wu nakë a ge bo tã nëkurom ahël niye ka ngatumay makurre eye a dzaydzay i Mbêlom aye. A hëlay niye na, ta sakum dëretsëseh haladzay. Ane tuk na, ka sëmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A hëlay siye na, ta tsadakum kame i ndo hay, ta sakum dëretsëseh. A hëlay siye ka yum a dëretsëseh i ndo neheye tã satay dëretsëseh aye dërmak. ³⁴ Ka sum ka bo dëretsëseh dziye ta ndo neheye tã gës ha tay a dängay aye. Ahël nakë ndo hay ta buwa fakuma abëra wu kurom hay

aye na, ka sëmumay naha ta mëngwese eye, hërwi ka sêrum ha wu kurom hay ngwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hërwi niye, kâ gërüm ha mëpe mëdzal gër kurom abëra ka Mbêlom bay, hërwi tadë ka rëzlumay a gër huya na, Mbêlom ma vëlakumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakë a ye ka bo aye na, sëmumay naha ada kâ gum wu nakë a yay a gër a Mbêlom aye, hërwi ada kâ hutum wu nakë a gwad ma vëlakumeye aye. ³⁷ Hërwi niye, Mbêlom a gwad:

«A zëkaw hëlay tsekweŋ ndo nakë ma deyeweye na, ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay. ³⁸ Ndo nakë nengëye ngwalak eye ka dëre ga aye, kë dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye. Ane tuk na, tadë kë ma ta dëba na, nengëye a yeŋ a gër sa bay. ^{§§}»

³⁹ Nëkway na, ndo neheye tã ma ta dëba ada tã dze aye bay. Duh nëkway na, ndo neheye tã pa mëdzal gër tay ka Mbêlom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

Ndo neheye ahël niye tã pa mëdzal gër ka Mbêlom aye

11 Mëpe mëdzal gër ka Mbêlom na, mësar ha ta dedëk wu neheye faya ka tækakweye dëre aye na, ka hutakweye. Kwa tadë ka ngatakway tã dëre kway bay bëbay na, ka sërakwa ha ta dedëk andaya. ² Ndo neheye ahël niye ta dzala ha ka Mbêlom andza niye. Hërwi niye ta yay a gër a Mbêlom.

³ Hërwi mëpe mëdzal gër kway ka Mbêlom na, ka sërakwa ha kwetseh kwetseh Mbêlom a ge wu hay tebiye tã bazlam ngay nakë a tsik aye. Andza mëgwedë wu neheye tebiye faya ka ngatak-

‡‡10:28 Zëba më Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

¶¶10:30 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35.

§§10:38 Habakuk 2.3-4.

eye ka mändzibëra aye na, tɔ yaw abëra mɔ wu neheye dëre i ndo zezeŋ a ŋgatay bay aye.

⁴Hərwi mæpe mädzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abel a kəday wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambaday. A gwad nengeye ndo ŋwalak eye kame ŋgay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ŋgay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵Hərwi mæpe mädzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ŋgatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gər a Mbəlom.†

⁶Ze mädzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gər a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzədə ka tɔv i Mbəlom aye mɑ dzala ha faya nengeye andaya. Mɑ sər ha na, nengeye faya ma vəlateye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

⁷Hərwi mädzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə ŋgatay dādɑ a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalan i yam bagwar eye andza nakə Mbəlom a tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, ta təma Məpe mädzal gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dɑ ha mede i siye i ndo hay na, ŋwalak eye bay hərwi ta pa mädzal gər ka Mbəlom bay.‡

⁸Hərwi mæpe mädzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye, ma təriye i ŋgay aye. Kwa kə ŋgatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma.¶ ⁹Hərwi mæpe mädzal gər ŋgay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye. A ndza mə dəma na, nengeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta guguman aye. Hulfe ŋgay Izak ta Zakob nəteye neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye gəma niye aye dər-mak tɔ ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta guguman aye dər-mak. ¹⁰Abraham a ge andza niye na, a təkay dëre a gəma nakə ma ndziye bəŋbəŋ[§] ma dəfiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbəlom eye ŋgway, maa dɔzl na, nengeye.

¹¹Hərwi mæpe mädzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Sara kwa nengeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gədan məwe wawa. A sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.** ¹²Hərwi niye Abraham, nengeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i hud ŋgay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyen mə magayam a pasla bo bay.

¹³Ndo neheye tebiye tɔ mət ma mæpe mädzal gər ka Mbəlom aye, nəteye na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tɔ sər wu neheye Mbəlom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dərev tay a ŋg-wasa. Tɔ tsik parakka nəteye na, madurlon eye hay, gay tay andaya ka mändz-

*11:4 Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10.

†11:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14.

‡11:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9–9.29.

¶11:8 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1.

§11:10 A tsik na, Zerozelem wedeye, zəba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22.

**11:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10.

ibæra bay.^{††} ¹⁴Ndo neheye tæ tsik andza niye na, tæ dā ha nœteye faya ta hæbiye gœma tay a nœteye. ¹⁵Ta dzala ka tæv nakæ ti yaw abæra mæ dœma aye bay. Tadæ ta dzala andza niye na, ta pæliye tsœved mœme a tæv nakæ ti yaw abæra mæ dœma aye. ¹⁶Ane tuk na, andza niye bay, dũh ta pæla na, tæv nakæ a ze ha nenjeyey nakæ ma dœba aye, andza mægwedæ nakæ mæ mbœlom aye. Hærwī niye a yay a gær a Mbœlom tå zalay Mbœlom tay. Andza niye, kœ lævatay ha bo ta gœma.

¹⁷Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, Abraham a vœlay Izak a Mbœlom. A say a Mbœlom mazæbe ka mædzal gær i Abraham. Hærwī niye a tsœsah faya mâ vœlay Izak. Abraham a tœma mæge andza niye. Ane tuk na, bā Mbœlom kœ gwadafay ma hutīye wu. ¹⁸Mbœlom a gwadafay: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.^{‡‡}» ¹⁹Abraham a dzala: «Mbœlom na, gœdaŋ ŋgay andaya mœlœtse ahaya Izak abæra ma mœdahaŋ.» Ta dedek a tœra andza Izak kœ mœt ada kœ lœtsew abæra ma mœdahaŋ.

²⁰Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, Izak a pa ŋgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakæ ma giye bo ta nœteye kame aye.^{¶¶}

²¹Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, Zakob ma mœtiye na, a pa ŋgama ka wawa i Yusufa hay, nœte ta nœte. A lœtse ta doŋgwar, a dœslay naha gær a Mbœlom.^{§§}

²²Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, Yusufa ma mœtiye na, a

tsikatay a Israyel hay, a gwadafatay kame na: «Ka deyumeye abæra mæ Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mœtasl ŋgay hay kœkay na, kœ tsikatay.*

²³Hærwī mæpe mædzal gær tay ka Mbœlom na, bœba i Musa hay ahæl nakæ tæ wa na Musa aye na, tæ ŋgaha na kiye mahkar. Ta zœba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzædzaray a bazlam i bœy nakæ a tsik aye bay.[†]

²⁴Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, ahæl nakæ Musa a ge gawla aye na, a say ta gwadafay: «Musa nenjeyey wawa i dem i bœy i Ezipt» na, a say bay. ²⁵A zay ha mœse dœretsœtseh ta ndo i Mbœlom hay tæ bœmalæ nakæ ma ndziye ma mœŋgwese tsekweŋ ada ka rœhay gær a Mbœlom bay aye.[‡] ²⁶A sær ha, a zay ha ndo hay tå tsadafay andza nakæ tæ tsadafay a Kœriste aye tæ bœmalæ nakæ ma hutīye zlele i gœma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hærwī faya ma tœkay dœre a wu nakæ Mbœlom a gwad ma vœleye aye.

²⁷Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, Musa a ye abæra ma Ezipt. Ka dzædzaray a mevel i bœy bay. Kœ ndza bœŋbœŋ andza ma ŋgateye a Mbœlom, ndo nakæ ndœray a ŋgatay dæda tæ dœre bay aye.

²⁸Hærwī mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbœlom na, a dazlay a mæge magurlom i Pak aye. A gwadafatay a ndo i Israyel hay tå gwatsaka bambaz ka mæged tay hærwī ada gawla i Mbœlom ki yaw ma kœdiye malkwara i wawa haslœka eye i ndo i Ezipt hay na, mâ kœd malkwara tay haslœka eye hay bay.[¶]

^{††}11:13 Zœba mæ Madazlay i wu hay 23.4.

^{‡‡}11:18 Zœba mæ Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14.

^{¶¶}11:20 Zœba mæ Madazlay i wu hay 27.1-40.

^{§§}11:21 Zœba mæ Madazlay i wu hay 47.29-31.

*11:22 Zœba mæ Madazlay i wu hay 50.24.

[†]11:23 Zœba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 2.1-2.

[‡]11:25 Zœba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 4.19-23.

[¶]11:28 Zœba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 12.21.

²⁹Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətəse dərmak aye na, bəlay a ma ka bo a həl tay ha tebiye.[§]

³⁰Hərwi məpe mədzal gər i Israyel hay ka Mbəlom na, zled i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tə tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zled niye a mbəzl.^{**}

³¹Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Rahab ngwas nakə a gawa madama, ta kəf na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rəhay gər a Mbəlom təbey aye hərwi ka təma tay ha Israyel neheye ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.^{††}

³²Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mətsikakum ka gər i Zedeyon^{‡‡}, Barak^{¶¶}, Somsən^{§§}, Zefte^{*}, Davit, Samuyel ada ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, həlay eye andaya bay.

³³Nətəye dərmak, hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, tə ge vəram ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakə dedek eye, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hərwi ada tã gatay wuray bay. ³⁴Ta mbata ha ako nakə faya ma fəkiye ta gədaŋ haladzay aye. Ahəl nakə a satay a ndo hay məkəde tay ha ta maslalam aye na, ta təma fataya abəra. Ta ge bəle, ane tuk na, Mbəlom kə vəlatay gədaŋ. Nətəye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzaŋ hay.

³⁵Ngwas hay ta ngatatay a ndo tay neheye tə mət aye sa, nətəye ta sifa aye. Ndo siye hay tə satay dəretəsətseh. Həbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məmətə mə dəretəsətseh hərwi ada Mbəlom mã lətsa tay ahaya abəra ma mədahəŋ ada tã huta sifa ngwalak eye a ze nakay.[†]

³⁶Ndo siye hay sa na, tə ngwasa fataya, tə ndaɓa tay ha ta mandalaɓa, tə dzawa tay ha tə tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i danɓay. Andza niye, ta səmay naha bəŋbəŋ. ³⁷Siye i ndo mekeleŋ eye hay tə kəf tay ha tə kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tə kəf tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nətəye mətawak eye hay. Tə pawə ka bo mbal i təbən hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərəwatay ha, tə gawatay dəretəsətseh. ³⁸Ta dzədzawa mə makulkwandah, ada mə mahəmba hay, tə hənawa ma lar hay ada ma bəd hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta məndzibəra nakay bay.

³⁹Ndo neheye tebiye nətəye ta pa mədzal gər ka Mbəlom ada andza niye nətəye tə yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ngwalak eye a ze i siye i ndo neheye tə huta aye. A say a Mbəlom tã təra ngwalak eye ka bo dziye tə nəkway.

§11:29 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 14.21-31.

**11:30 Zəba mə Zozowe 6.12-21.

††11:31 Zozowe 6.12-21.

‡‡11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 6.11.

¶¶11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 4.6.

§§11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 13.

*11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 11.1.

†11:35 Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37.

**Melkisedek ndo
mävəlaway wu a Mbəlom**

12 Nəkway na, ndo neheye tebiye tə pawa mədzał gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakw-eye mədzał gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadəkway hwayum aye, madagər mâ gakway bay. ²Zəbakwa kame ka Yesu. Neŋgeye nakə a vəkakway tsəved ka pakwa faya mədzał gər ka neŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, neŋgeye. Ka təma məməte ka mayako mazləmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ŋgwasiye ta məŋgwese nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ŋgay aye. Anəke neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i təv mənđe i bəy i Mbəlom. ³Dzalum ka neŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dərə aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dərətsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka neŋgeye hərwi ada dərəv mâ ye fakuma abəra bay, ada kâ gum bəle bay.

⁴Ka gumeye vərəm tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dərəv mâ ye fakuma abəra bay. ⁵Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi məməkum naha dərəv aye dāw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,

kâ zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,

dərəv mâ ye faka abəra bay,

⁶hərwi faya ma tsikateye ka makəte na,

a ndo neheye a wuda tay aye.

Ma ndabiye na,

ndo neheye tebiye ta təra wawa ŋgay hay aye.[‡]»

⁷Andza niye, səmumay naha a dərətsətseh bəŋbəŋ hərwi ada kâ sərum wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dərətsətseh nakay a dā ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada kâ tərüm wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya dāw? Andaya bay! ⁸Mbəlom faya ma kətiye wawa ŋgay hay tebiye. Tafə kə tsikakum ka makəte bay na, nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹Bəba hay ka mənđzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə məmbəlom aye bədāw? Tafə ka rəhakway ha gər na, ka hutakweye sifa.

¹⁰Bəba kway hay ka mənđzibəra, nət-eye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə məmbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada mâ dzəna kway ada ka tərakwa tsədaŋŋa andza neŋgeye huya. ¹¹A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dərəv kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dərəv tay ma ndziye zay.

Matətike ta mäge daf

¹²Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom tâ ge bəle bay.

¹³Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay mâ səkah mənese bay, ane tuk na, tâ mbəl.

[‡]12:6 Dzeke hay 3.11-12.

¹⁴Gum gədaŋ məndze zay ta ndo hay tebiye, gum gədaŋ ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray ma ŋgateye a Bəy Maduweŋ bay. ¹⁵Gum metsehe, ndəray mâ kərah ŋgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mâ təra andza dərizl i gərdaf nakə təleŋeŋe, a ndzohw faya ma gəliye, ma kwasat-eye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaŋ kurom. ¹⁶Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mâ ge wu nakə ŋgwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. Kâ tərüm andza Ezayu nakə hərwi dəf sik nəte na, a səkəm ha magedze ŋgay aye bay. ¹⁷Ka sərüm ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzal gər i bəba ŋgay ada mâ pa faya ŋgama. Ane tuk na, bəba ŋgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətuwe bəbay na, wewer mekeleŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.[†]

¹⁸Sərüm ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ŋgatay a ako faya ma təmiye zləkədf zləkədf, ta ŋgatay a ləvoŋ, dəre a zəba bay, ta ŋgatay a mətəsl nakə a vəzl ta gədaŋ aye. ¹⁹Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətəsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətəsike me niye na, tə ge amboh mətəsike me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadətay: «Ndow-eye kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay gənaŋ, kwa way kalum na

tə kwar ada kəduŋ na.[§]» ²¹Wu neheye Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzədzariye.»^{**}

²²I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzəduŋ na, ka mahəmba i Siyoŋ, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay haladzay mahaya gər eye mə dəma məge magurlom, ma pasliye bo bay. ²³Nəkurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay^{††}, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərewel mə mbəlom. Ka həndzəduŋ ka təv i Mbəlom, neŋgeye ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzəduŋ ta ndo neheye nəteye ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədaŋŋa aye. ²⁴Nəkurom ka həndzəduŋ ka Yesu. Neŋgeye ka həndzədf tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ bar Dzam Wedeye ta nəteye. Ka həndzəduŋ ka bambaz i Yesu nakə a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kâ kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dəwatay ha bazlam i Mbəlom ka məndz-ibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dəretəstəseh bay. Nəkway neheye faya ka pakway zləm a mətəsike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəret-əstəseh sa bay. ²⁶Ahəl niye mətəsike me i Mbəlom a bəlawə ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma

[†]12:17 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34.

[§]12:20 Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13.

^{**}12:21 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19.

^{††}12:23 Malkwara hay na, a da ha gawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22.

bəliye ha dala dekdek sa bay ta magərm-bəlom aye dzay.^{‡‡} ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik nəte sa» aye na, a dakway ha parakka wu neheye tə ge aye tebiye ta bəliye, ta dziye hərwi ada wu neheye ta bəliye təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sisœ a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ngay nakə ndəray ma bəliye ha dafa bay aye. Zambadakway andza nakə a yay a gər aye, dəslakway ha gər ada rəhakway ha gər. ²⁹ Hərwi ta dedek Mbəlom na, neŋgeye andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

13 Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, wufum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. ² Təmum mbəlok hay a gay kurom lele, kə mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlok hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlok niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dəretsətseh aye andza nəkurom dərmak faya ka sumeye dəretsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ngwas. Zal ta ngwas ngay tə ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo məge madama hay ada a ndo neheye ta zla ngwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kə gum bor i suloy bay, dərev kurom mâ ngwasa tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad: «Na gakeye masəfaya dafa bay, na gəriye kar ha dafa bay.»^{¶¶}

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mət-sike tə dərev kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsekweŋ bay.

Ndəray ma sliye məgeŋ wuray bay.^{§§}»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tə dakum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tə mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tə pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərmak.

⁸ Yesu Kəriste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kə təmum ndo siye hay tə səpat kurom abəra ka tsəved i dedek ta matətike wu wedeye hay wal wal bay. Kə təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dərev i ndo na, ngwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədaŋ a dərev i ndo bay. Ndo neheye tə pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neh-eye tə kədaway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta gugumaŋ aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kəcf-away naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋga aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tə dul na.*

‡‡12:26 Aze 2.6.

¶¶13:5 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5.

§§13:6 Dəmes hay 118.6.

*13:11 Zəba Levitik 16.27.

¹²Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma. † Ka mbəda ha bambaz ɲgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka tən ɲgay. Təmakwa ndo hay ta tsadakway andza nakə tə tsaday aye dərma. ¹⁴Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dərə a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵Zambadəkway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadəkweye ta mətsike me tə bazlam kway. Kwa kəday, dā ha neɲgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza məgwede ka zambadəkweye a məzele ɲgay. ¹⁶Sa na, kâ mətsum ha gər ta məgatay ɲgwalak a siye i ndo hay bay, ɲgənum a bə wu kurom hay ta nəteye. Kâ mətsum ha gər bay hərwi məvəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tə gwadəkum gum aye. Nəteye na, ta gəkumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gəkumeye gər aye. Ka rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta məɲgwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedək dərəv may tsədaɲɲa, a samay məge wu ɲgwalak eye huya. ¹⁹Neɲ faya na tsət-

sahiye naha fakuma wene wene eye na, dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada nā ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandəve i bazlam

²⁰Maa vəlakway zay a dərəv na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweɲ Yesu abəra ma mədahaɲ na, neɲgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbaɲ ɲgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ɲgay, kə fər ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹Mbəlom mâ vəlakum gədaɲ mə wu ɲgwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ɲgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kâ gəkwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambadəkway a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²²Malamar ga hay, na watsakum naha dərəwel nakay hərwi məvəlakum gədaɲ. Neɲ faya na gəkumeye naha ambəh, pum bazlam neheye a dərəv kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweɲ tsa. ²³Sərum ha, malamar kway Timote neɲgeye ma daɲgay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye məzəbakumaw dərə aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴Tsikumatay ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵Mbəlom mâ pa ɲgama ka nəkurom tebiye.

†13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

Derewel nakə

Yakuba

a watsa aye

Məfələkwe

Mə derewel i Yakuba na, matətike ta məvəle gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgəna gər eye ka məndzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa derewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikat-eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya məndze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i məndzibəra (1.2-4), mawuđe matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawuđe mäge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka mäge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada məndze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa derewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

1 Neŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka məndzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

²Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye

kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərev kurom mâ ŋgwasa haladzay, ³hərwi ka sərūm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səməmay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzumeye bəŋbəŋ lele. ⁴Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərumeye məsəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray mâ kətsakum bay, wu nakə lele bay aye mâ ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵Tadə ndoweye mə walaŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, mâ tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərev ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedək ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, mâ sər ha ta dedək Mbəlom ma vəleye, mâ dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, neŋgeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷Slala i ndo nakay andza niye mâ dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta bəse aye. ¹¹Pat kə zla faya abəra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, məvurze hay ta kutsiye ada məle tay kə nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tə məsler ŋgay hay tebiye andza guzer neheye tə bəta kəriye tsa aye.

Mbəlom ma dziye ha ndo bay

¹²Məngwese ma ndziye ka ndo nakə a səmay naha a mədze neheye tə dza ha aye. Kə səmay a mədze neheye na, Mbəlom ma vəleye magogoy ŋgay, andza məgwədə sifa nakə a gwad ma vəliye a ndo neheye a wuda tay ha aye.

¹³Tadə masəpete kə ndzay a gər a ndoweyə na, m̄ gwad «Maa səpat ga na Mbəlom» bay hərwi ndəray ma sliye masəpete Mbəlom ka mäge mənese bay, ada Mbəlom a səpat ndo a mənese bay dərma. ¹⁴Kwa way a ge mənese na, ta bor i bo ŋgay nakə lele bay a səpat na ka mäge mənese aye. ¹⁵Wu neheye lele bay a dzala mə gər ŋgay aye, ma dəba i mändze tsekweŋ na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka səkah haladzay na, ma diye ha a məməte. ¹⁶Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, ndəray m̄ vakum gər bay. ¹⁷Wu neheye ŋgwalak eye tebiye ti yaw abəra ka təv i Mbəlom, wu neheye lele eye na, i Mbəlom Bəba kway nakə a ge pat tə wurzla hay aye. Mbəlom na, a mbəda bay, a mbəda andza pat nakə a mbəda ma gəriye kurom ha a ləvoŋ aye bay. ¹⁸A vəlakway sifa tə bazlam ŋgay dedək eye. A ge niye na, tə dərəv hərwi ada k̄a tərakwa kurre eye hay mə walaŋ i wu neheye a ge aye.

Pumay zləm a bazlam i Mbəlom ada gum wu nakə a tsik aye

¹⁹Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay anaŋ aye: Ndzum tsezlezleŋŋe ka məpay zləm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, k̄a tsik me bəse tsa bay, zla həlay eye təday ada k̄a ge mevel bəse bay dərma, ²⁰hərwi ndo nakə ma giye mevel aye na, ma sliye faya mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye bay. ²¹Hərwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abəra mə dərəv

kurom, k̄a gum mezeleme sa bay. Rəhum ha gər kurom ka dala kame i Mbəlom, ada pumay zləm a bazlam nakə a pa a dərəv kurom aye. Bazlam nakay na, gədaŋ ŋgay andaya mətəme ha məsəfəre kurom.

²²K̄a tərūm ndo məpay zləm a wu nakə Mbəlom a tsik aye dəkdek bay, gum wu nakə a tsik aye dərma. Ndo nakə a pay zləm dəkdek tsa kə ge na faya məsler eye bay na, a vay gər a bo ŋgay. ²³Tadə ndoweyə a pay zləm a bazlam nakay ada kə ge wu nakə a tsik aye bay na, neŋgeye andza ndo nakə a zəba ka dərə ŋgay mə malam, neŋgeye kəkay na, a ŋgatay. ²⁴A zəba ka dərə ŋgay lele na, a ye ŋgway. Neŋgeye kəkay na, a mət̄sa ha gər tə mazəbe ŋgay. ²⁵Ndoweyə ka zəba dərə a bazlam i Mbəlom mapala eye, kə ge ha məsler tə wu nakə a tsik aye na, Mbəlom ma piye faya ŋgama. M̄a pay zləm dəkdek tsa ada m̄a mət̄sa ha gər bay. Ane tuk na, d̄uh m̄a rəhay ha gər. Mbəlom ma piye faya ŋgama hərwi bazlam nakay mapala eye ŋgwalak eye, neŋgeye gədaŋ eye hərwi mətəme kway ha abəra mə mezeleme.

²⁶Tadə ndoweyə kə dzala neŋgeye ndo məpay bəzay a Mbəlom, kə gay metsehe a dərneh ŋgay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gər a bo ŋgay, məpay bəzay a Mbəlom ŋgay niye ma giye ŋgama kwa tsekweŋ bay. Bazlam ŋgay neheye faya ma tsikiye ta təra kəriye. ²⁷Məpay bəzay a Mbəlom ta lele eye nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, məgatay gər a wur mətawak hay, a madakway i ŋgwas neheye faya ta siye dərətsətseh aye. M̄a gay metsehe a bo ŋgay hərwi ada wu i mändzibəra neheye lele bay aye t̄a ye ha a mezeleme bay.

Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte

2 Malamar ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduweŋ kway

Yesu Kərıste. Neŋgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ, ka ɲgatakway a Mbəlom na, ma neŋgeye. Hərwi niye, kâ ɲgənum ha ka bo abəra ndo hay bay. ²Agəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo ɲged na, mətawak eye peteked ɲgay neheye ka bo aye lele bay. ³Nəkurom ka dəs-lumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwadumay: «Amboh, dara, ndza ka dzaŋga ɲgwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwadumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwadumeye «Ndza kanaŋ ka dala.» ⁴Tadə ka gum andza niye na, ka ɲgənum tay hay ka bo abəra ndo hay bədaw? Ka gumay sariya a ndo nəte mə walaŋ i ndo niye hay bədaw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵Malamar ga neheye na wudə kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərūm təbədew Mbəlom a pala ndo neheye mətawak eye ka məndzibəra aye na, hərwi ada t̄a pa mədzal gər ka Yesu Kərıste ada t̄a huta zlele nakə dedek eye, a pala tay hərwi ada t̄a fələkwa a Bəy i Mbəlom nakə a gwad ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wudə na aye. ⁶Ane tuk na, nəkurom d̄uh faya ka kətsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum d̄əretsətseh na, ndo i zlele hay na gwad d̄uh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nəteye. ⁷Maa tsik wu nakə lele bay aye ka məzele ɲgwalak eye i Yesu Kərıste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad:

«Wudə ndo i məged yak dərmaḅ andza ka wudə na gər yak.[‡]» ⁹Ane tuk na, tadə ka ɲgənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰Kwa tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nəte ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwedə kə nas tebiye. ¹¹Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «Kâ ge madama bay[¶]» aye na, a gwad, «Kâ kəf gər i ndo bay[§]» dərmaḅ, ane tuk na, tadə ka kəf ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹²Hərwi niye faya na gwadakumeye, sərūm ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədaŋ ɲgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərmaḅ. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe mədzal gər ka Yesu ta məge məsler

¹⁴Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mədzal ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵Agəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kərıste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a wur fataya dərmaḅ. ¹⁶Tadə ndo mə walaŋ kurom a gwadatay: «Dum tə zay. Mbəlom m̄a vəlakum peteked ta wu mənday», ane

[‡]2:8 Levitik 19.18.

[¶]2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18.

[§]2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

tuk na, kə vəlatay wu bay na, ɲgama eye mey? ¹⁷ Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Taɗə ndoweye kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge məsler ɲgwalak eye bay na, mədzal gər ɲgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo ɲged faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo ɲged faya ma giye məsler ɲgwalak eye.» Na mbədeye faya na, bəzeɲ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye məsler ɲgwalak eye bay. Ada neɲ na bəzakeye ha məsler ga neheye ɲgwalak eye hərwi ada kə ɲgatay neɲ faya na dzaliye ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nətə ɲgweɲ. Ka ge lele. Kwa məsəfəre neheye lele bay aye ta dzala ha dərma, ada hərwi niye faya ta dzədzariye. ²⁰ Nəkar ndo i matərahəɲ! A saka t̄a ɗaka ha mədzal gər ka Mbəlom ze mäge məsler ɲgwalak eye na, ma giye ɲgama bay na, ka sər təbədew? ²¹ Bəba tətə kway Abraham a təra tsəɗaɲɲa kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A təra tsəɗaɲɲa na, tə wu nakə a ge aye bəɗaw? A zla wawa ɲgay Izak məkəɗay naha a Mbəlom. ²² Anəke ka sər ha mədzal ha ka Mbəlom ada ta mäge məsler ɲgwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, kə vəlay ha dərev ɲgay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə tə watsa mə Ɗerewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲgay.**» Tə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərɲum ha na, ndo a təra tsəɗaɲɲa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge məsler ɲgwalak eye hay aye dərma bəna ta mədzal gər ɗekɗek bay.

²⁵ Ta Rahab ɲgwas mäge madama bəbay andza niye. Ndo məslərə i Yahuda

ti ye a gay ɲgay na, ka dzəna tay ha. Kə ɗatay ha tsəved mekeleɲ eye hərwi ada t̄a təma. Hərwi məsler ɲgay nakə a ge andza niye aye na, ka təra ndo tsəɗaɲɲa eye kame i Mbəlom.††

²⁶ Andza niye, taɗə məsəfəre ki yaw abəra ma ndo na, ndoweye niye kə mət. Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Taɗə ndoweye kə ge məsler ɲgwalak eye hay bay na, mədzal gər ɲgay ka Mbəlom kə mət.

Gumay metsehe a ɗərneh kurom

3 Malamar ga hay, k̄a tərɲum tebiye kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərɲum ha nəmay neheye nəmaa tətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gakweye mənese. Taɗə ndoweye faya ma tsikiye me ze mäge mənese na, neɲgeye ndo i dedek. Kə sla ɗa məgay metsehe a bo ɲgay. ³ Dzalum ka pələs təɗay. Ka pakway bəre a bazlam a pələs na hərwi ada m̄a rəhakway ha gər ada ma zəɲgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalaɲ i yam bagwar eye. Kwa taɗə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma vəzliye ta gəɗaɲ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweɲ hərwi ada m̄a ye a təv nakə a say aye. ⁵ Ɗərneh i ndo na, andza niye dərma. Kwa neɲgeye tsekweɲ bəbay na, ma sliye məɗəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweɲ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlmed təlmed. ⁶ Ɗərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i mənɗzibəra na, mə ɗəma, mə bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

**2:23 Madazlay i wu hay 15.6.

††2:25 Zozowe 2.1-21.

⁷Ndo hay ta sliye faya mägay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, diyen hay, dädöc hay ada tã kælef därmak. ⁸Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya mägay metsehe a dærneh bay. Neng-eye na, wu nakã lele bay aye. A sla faya mändze säkeffe bay. Neng-eye maraha eye ta müwar nakã ma kædiye ndo aye. ⁹Ta dærneh na, ka zambadakweye ha a Mbëlom Bëba kway, ada ka vëlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzokit bo ngay aye därmak. ¹⁰Bazlam i mazambaday a Mbëlom ta mävöle mezeleme a ndo a yaw mä huf i bazlam eye näte. Malamar ga hay, mä tãra andza niye bay. ¹¹Yam nakã a tsähän aye ta yam nakã hërwak hërwak aye ta ngözaweye ma bædiyem eye näte daw? ¹²Malamar ga hay, sërum gurov ma sliye faya mäwe tetädöz daw? Werepezl ma sliye faya mäwe gurov daw? Yam nakã a tsähän aye na, ma ngözaweye yam nakã a tsähän bay aye bay.

Metsehe nakã a yaw abëra ka tãv i Mbëlom aye

¹³Ndo i metsehe andaya mä walañ kurom daw? Ndo i ndaraw andaya daw? Mä bæzay ha metsehe ngay ta mäge mäslër ngwalak eye hay ada mä häna ha gër ngay ka dala. ¹⁴Agëna näkurom sälak eye, ada dërev kurom düwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dëkdëk tsa därmak. Tadã kæ ge andza niye na, kä ngalakum bay ada kä rawum me ka dedek bay. ¹⁵Slala i metsehe niye na, a yaw abëra ka tãv i Mbëlom bay, nakay na, i mändzibëra. Mäsäfäre i Mbëlom andaya mä dëma bay, wu i ndo zezëñ hay, a yaw mä hëlay i Fakalaw. ¹⁶Tadã ndo hay sälak eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye dëkdëk na, wu hay ta diye ka bo ta tsävëd eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye därmak.

¹⁷Ane tuk na, metsehe nakã a yaw abëra ka tãv i Mbëlom aye na, wal. Neng-eye na, tsädänña, a vël mändze zay mä walañ i ndo hay, neng-eye läfedëdë, a sara ha gër tongwa tongwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, mäslër ngwalak eye huya, a ngëna tay ha ka bo abëra ndo bay, dærneh mä bazlam ngay sulo täbey. ¹⁸Ndo neheye ta wuda mändze zay aye na, faya ta dzëniye siye i ndo hay ka mähute mändze zay. Wu nakã faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta slëga wu a guvah ada tã dza wu nakã a ndzohw aye.

Kã gum dzam ta mändzibëra bay

4 Mätsal bo tã matäre mä walañ kurom na, a yaw mængay? Na gwad hërwi nakã bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mä näkurom aye.

²A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, näkurom malëva bo eye ka mäkadë ndo hay. Ka gumeye däre ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya mähute bay. Hërwi niye faya ka tärumeye ada faya ka tsalumeye bo mä walañ kurom aye. Ka hutumeye wu nakã a sakum aye bay hërwi ka tsätsahum ka Mbëlom hërwi ada mä vëlakum bay. ³Kwa tadã ka düwulumay me a Mbëlom hërwi ada mä vëlakum, ma vëlakumeye bay hërwi ka düwulumay me ta tsävëd lele aye bay, ka tsätsahum wu neheye ka gum faya däre aye.

⁴Näkurom ka tärum andza ngwas neh-eye faya ta giye madama aye. Sërum ha, tadã ndoweye ka wuda wu i mändzibëra na, neng-eye ndo mäne däre i Mbëlom. Ndo nakã a say mëpay bæzay a wu i mändzibëra aye na, ka tãra ndo mäne däre i Mbëlom. ⁵Näkurom ka dzalum wu nakã tã watsa a Dërewel i Mbëlom aye na, ka tãra wu kärïye daw? A gwad: «Mäsäfäre nakã Mbëlom a pa a bo kway aye na, sälak eye.» ⁶Sa na, ma vëlakweye ngama nakã a ze wu tebiye aye. Andza

nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.‡‡»

⁷Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmumay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸Həndzədum ka təv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dərma. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədzal gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra mə dərev. ⁹Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kā ŋgwasum dūh bay, tuwum. Dərev kurom m̄a ŋgwasa sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada m̄a səkah kurom ha.

Kā gum sariya ka ndo bay

¹¹Malamar ga hay, k̄a tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dekdək tsa. ¹²Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. Ndo məge sariya na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na, neŋgeye nəte. Maa sla mədze tay ha na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kā dəsłumay gər a bo bay

¹³Pumay zləm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tədə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye mə dəma

məve nəte hərwi məhute suloy haladzay.» ¹⁴Ane tuk na, nəkurom na, ka sərum wu nakə ma giye bo tədə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə məndze tsekweŋ ka ŋgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵Ka gwadumeye dūh na: «Tadə kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə dəre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu tadəy.» ¹⁶Ane tuk na, faya ka ŋgalakumeye, ka ŋgalakumeye tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Məge andza niye lele bay.

¹⁷Andza niye sərum ha na, ndoweye a sər məge ŋgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metsehe

5 Gum metsehe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dərətsətseh neheye faya ta həbiye kurom aye. ²Zlele kurom hay ta ze, pe-tekef kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³Gura kurom hay ta suloy kurom na, reŋgez kə nas tay ha, reŋgez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anaŋ məndzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumatay wu i merəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada m̄a dzəna tay ha aye. Ndowne neheye tə gakum məsler aye na faya ta tuwiye ada Bəy Maduweŋ Mbəlom Gədaŋ eye faya ma tsəniye.

⁵Ka ndayum bəra tə zlele kurom ka məndzibəra, ka pumay bəzay na, wu neheye tə yakum a gər aye. Ka ndawum wu mənday haladzay, ka gəlawum tetəp tetəp andza sla nakə ta kədiye. ⁶Ka gəsum tay ha ndo neheye ta gakum wuray

‡‡4:6 Dzeke hay 3.34.

bay aye a sariya, ka kəđum tay ha. Nət-eye na, ta ge fakuma gəđan bay.

Zlum ɲgatay ada ɖuwulum me

⁷Malamar ga hay, zlum ɲgatay hus a həlay nakə Bəy Maduweɲ ma maweye fakwaya aye. Zəbum ka ndo məfəte hay təday. Ndo məfəte na, ma həbiye wu i guvah ɲgay hay ta məzle ɲgatay. Ma həbiye na, ka madazlay i makurre i yam məpe hus ka maduk i duk i yam nakə tsiy ma piye sa bay aye. ⁸Nəkurom dərmak, zlum ɲgatay. Ndzum bəɲbəɲ hərwi pat i məmaw i Bəy Maduweɲ kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹Malamar ga hay, kâ guɲguzum wuray a bo bay hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay. Tsənum, ndo nakə ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neɲgeye malətsa eye ka həlay məged.

¹⁰Malamar ga hay, dzalum ka ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə tsik me ta məzele i Mbəlom aye. Ta sa dəretsətseh ada ta zla ɲgatay. Nəkurom dərmak, zlum ɲgatay andza nəteye. ¹¹Zəbum, ndo neheye Mbəlom a pa fataya ɲgama hərwi nakə tə səmay naha a dəretsətseh aye. Ka tsənum labara i Zob nakə a səmay naha a wu hay ahəl nakə dəretsətseh a ndzay a gər aye.[¶] Ma dəba eye na, ka sərum ha wu nakə Mbəlom a vəlay aye.^{§§} Ta dedek Mbəlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gateye ɲgwalak.

¹²Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anaɲ: Mə wu hay tebiye na, kâ mbađum bay. Kâ mbađum ta magərm-bəlom bay, kâ mbađum ta dala bay, kâ mbađum tə wu mekeleɲ eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw.

A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay.

¹³Tadə ndo andaya mə walaɲ kurom faya ma siye dəretsətseh na, mâ ɖuwulay me a Mbəlom. Tadə ndo andaya mə walaɲ kurom dərev ɲgay faya ma ɲgwasiye na, mâ gay naha dəmes a Mbəlom, mâ zambaday.

¹⁴Tadə ndo andaya ɖəvats eye mə walaɲ kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay hərwi ada tâ fađa faya mal ta məzele i Bəy Maduweɲ Yesu ada tâ ɖuwulay me a Mbəlom hərwi ɲgay. ¹⁵Tadə ka ɖuwulay me a Mbəlom ada kə dzala ha Mbəlom kə tsəne mađuwule me ɲgay na, ma dzəniye na. Bəy Maduweɲ ma mbəliye ha. Tadə kə ge mezeleme na, Mbəlom ma pəsay ha dərmak.

¹⁶Hərwi wu nakay, neɲ faya na gwadumeye, ɖum ha a bo mezeleme kurom hay mə walaɲ kurom nəte nəte, ada ɖuwulumay me a Mbəlom hərwi ndo siye hay dərmak hərwi ada Mbəlom mâ təma kurom ha. Mađuwule me i ndo nakə tsədaɲɲa kame i Mbəlom aye na, gəđan eye haladzay. ¹⁷Dzalum ka Eliya nakə ahəl niye aye. Neɲgeye na, ndo andza nəkway. Ka ɖuwulay me a Mbəlom tə dərev ɲgay peteh hərwi ada yam mâ pa bay.* Yam kə pa ka dala niye bay məve mahkar ta kiye məkwa. ¹⁸Ma dəba eye na, a ɖuwulay me a Mbəlom hərwi ada yam mâ pa sa. Mbəlom a paw yam ada wu hay ta ndzohwaw dərmak.†

¹⁹Malamar ga hay, tadə ndoweye mə walaɲ kurom kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom, tsa na, ndo ki ye kə ma ahaya ka tsəved na, ²⁰sərum ha ndoweye nakə ka dzəna ndo i mezeleme hərwi ada mâ

¶5:11 Zob 1.1–2.10.

§§5:11 Zob 42.10-17.

*5:17 Zəba mə 1 Bəy hay 17.1.

†5:18 Zəba mə 1 Bəy hay 18.1, 41-46.

gər ha mezeleme aye na, ma təmiye ha haŋ. Kwa tađə mezeleme ŋgay haladzay
ndo i mezeleme niye abəra ma məda- bəbay na, Mbəlom ma pəsay ha.

*Makurre i derewel nakə***Piyer***a watsa aye***Məfələkwe**

Piyer a watsa derewel na, a ndo mæpe mædzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay dərətsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədaŋ ka mæpe mædzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mædzal gər aye, a vəlatay gədaŋ ka mændze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A dətay ha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (2.4-10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mədok i ndo mæpe mædzal gər hay na, neŋgeye (4.12-19). Ma mændze mə walaŋ i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved ŋgwalak eye (5.1-7; 1.22–2.3). Slala i mændze andza nakay na, faya ma dətəye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsədə tay a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

1 Maa watsa derewel nakay na, neŋ Piyer, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i

Mbəlom neheye ka ŋgənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurləŋ eye hay ka dala i Poŋtus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ²Kurre ahəl niye bə Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata təre ndo ŋgay hay ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi ada kə rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada tā gwatsaka fakuma bambaz ŋgay. Niye na, ka tərumeye tsədaŋŋa kame i Mbəlom.

Mbəlom mə səkah ha mæpe fakuma ŋgama haladzay ada mə vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³Zambadəkway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi ka gəkway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wedəye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka lətsakwawəye abəra ma mədahaŋ dərma. ⁴Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ŋgwalak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ŋgay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵Nəkurom neheye ka pum mædzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədaŋ ŋgay hərwi ada ndo hay tebiye tā sər ha parakka, ahəl nakə mændzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶Hərwi niye ŋgwasum haladzay. Kwa tadə faya ka suməye dərətsətseh ta tsəved wal wal a həlay tsekweŋ bəbay na, ŋgwasum haladzay. ⁷Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mædze ha neŋgeye lele dāw. Andza niye dərma məpe mædzal gər kurom nakə ka pum ka

Mbəlom aye na, a ze gura ada ta dziye ha dərma. Mədze niye faya ta dziye kurom ha aye na, hərwi ada tã ngatay a mädzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tã dərev kurom pe-teh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta dəsłakumeye ha gər, ta zambadəkumeye, ta vələkumeye məzlaḅ. ⁸ Kwa ka ngatumay a Yesu Kəriste tã dəre kurom zuk bay bəbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ngatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi niye dərev kurom maraha eye ta mənğwese haladzay, ndo ma sliye faya matəkəre bay tebiye. ⁹ Ka hutum mənğwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mädzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahəl niye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta rəzlay a gər a mapəle ma kəkay nakə Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbəlom a gwad ma vələkumeye na, ta dətay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Məsəfəre i Kəriste nakə mə dərev tay aye kə dətay ha kurre, a gwadətay: Kəriste ma siye dəretsətseh, ma dəba eye na, ma hutiyə mädəslay ha gər nakə ndo hay ta dəsłay gər aye. Ndo i maslañ i Mbəlom neheye ta pəla hərwi ada tã sər ha wu neheye ma giye bo na, ahəl waray ada ma təriye na, ma kəkay. ¹² Mbəlom a dətay ha ka bo abəra, mata ngatay a wu neheye na, nəteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anəke ndo neheye faya ta dəkumeye ha Labara Ũgwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tə tsikakum na, ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye nakə Mbəlom a sləraw mə mbəlom aye. Kwa gawla i Mbəlom hay bəbay a satay məsəre wu neheye hay dərma.

Ndo hay ta ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹³ Hərwi niye, ləvum ha bo ta mädzal gər kurom na, ka mäge məsler i Mbəlom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mädzal gər kurom ka ngwalak i wu nakə Mbəlom ma vələkumeye pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁴ Gəsumay me a Mbəlom huya andza wawa neheye tã gəsawatay me a bəba tay hay aye. Ahəl niye, ka sərüm bazlam i Mbəlom zuk bay na, ka pumay bəzay a wu nakə lele bay aye. Anəke kã mum a dəma sa bay. ¹⁵ Mbəlom nakə a zalakum kã tərüm ndo ngay hay aye na, neñgeye tsədəñña. Nəkurom dərma tərüm tsədəñña mə wu nakə faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hərwi tã watsa mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Tərüm tsədəñña, hərwi neñ tsədəñña.*»

¹⁷ Ahəl nakə faya ka dıwulumay me a Mbəlom aye na, ka zalawumay Bəba. Kə ge andza niye na, rəhumay ha gər. Medə kurom mã ge lele a həlay nakə nəkurom ka mändzibəra aye hərwi neñgeye a ge sariya a ndo na, ka wu ngay nakə a ge aye. ¹⁸ Ka sərüm ha Yesu ka mbəda kurom ahaya tsəlök abəra mə kule i bəba kurom neheye a ge ngama bay ta tətikakum aye. A mbəda kurom ahaya abəra mə kule niye na, tã wu nakə andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a təma kurom ahaya na, tã bambaz i Yesu Kəriste nakə a ze wu hay tebiye aye. Neñgeye a ndzəkit bo na, andza vo'ar i təbañ wawa eye nakə tã kədəy a Mbəlom mənese kwa tsekweñ andaya faya bay tebiye. ²⁰ Kurre ahəl niye Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye na, ḅa kə zla na. Ka mandəve i mändzibəra nakə anəke ma ndəviye aye na, Mbəlom a dəkum ha parakka, hərwi ada mã təma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbəlom na, hərwi ngay nakə a təma ahaya abəra ma mə-

*1:16 Levitik 19.2.

dahaŋ ada a vələy məzlaḅ aye. Andza niye, ka pum mədzal gər kurom na, ka Mbəlom ada ka sərüm ha neŋgeye ma təmiye kurom ha.

Wudum bo

²² Ka tərüm tsədaŋna na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedək Mbəlom a ḁa ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədaŋna peteh. ²³ Sərüm ha, ka wum bo wedeye na, ta gədaŋ i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye ḁaḁa bay aye. Ka tərüm Wawa i Mbəlom nakə ḁaḁa neŋgeye ma mətiye bay aye. Neŋgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. ²⁴ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzəkkit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzəkkit bo andza məvurze. Guzer kə kula na, məvurze ŋgay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye. [†]»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara ŋgwalak eye nakə tə ḁakum ha aye.

Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərüm i ŋgay

2 Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kâ vumatay gər a ndo hay bay, ḁərneh mâ ge mə bazlam kurom sulo bay, kâ gum ḁəre ka wu i ndo hay bay, kâ ŋgəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wuḁa məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərmaḁ wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kâ gəlum ada Mbəlom mâ təma kurom

ha tebiye. ³ Andza niye dedək, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweŋ Mbəlom na, neŋgeye lele. [§]»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzəḁum ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neŋgeye wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Duh neŋgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərmaḁ, tərüm andza kwar neheye ta sifa aye hərwi ada Mbəlom mâ həl kurom, mâ ḁəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə ḁəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kâ gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla ŋgwalak i kwar nakə ta ḁəzliye ha gay aye, na piye na a gəma i Siyoŋ.

Na ḁəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na, wuray ma dzəmiye na ḁaḁa sa bay. ^{**}»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo maḁəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na, azlakwa ŋgwalak i kwar nakə ta ḁəzliye ha aye ḁuh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

[†]1:25 Ezay 40.6-8.

[§]2:3 Dəmes hay 34.9.

^{**}2:6 Ezay 28.16.

Hotokom nakə ndo ta dədiye hərwi ɲgay aye.††»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka madazlay na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərūm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ɲgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ɲgay eye ɲgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra ma ləvon, a pa kurom a dza-ydzay ɲgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ dūm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərūm ndo ɲgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərūm ndo məgay məsler a Mbəlom

¹¹Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, mā mətsakum gər bay, nəkurom ka məndzibəra na, mbəlok hay, gay kurom andaya kanaɲ bay. Hərwi niye neɲ faya na gakumeye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hərwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha məsəfəre kurom. ¹²Anəke nəkurom na, mandza eye mə walaɲ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Gumay metsehe a məndze kurom lele huya hərwi ada kwa tadə ta tsik fakuma wu nakə lele bay aye na, ta ɲgateye a wu neheye lele faya ka gumeye pat pat aye ada ta zambadeye a Mbəlom pat nakə ma deyeweye ka təv tay aye.

¹³Nəkurom neheye ka wudūm Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye na,

rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. Rəhumay ha gər a bəy bagwar eye nakə a ləva ndo hay tebiye aye. ¹⁴Rəhumatay ha gər a bəy i dala neheye bəy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hərwi ada tâ gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye ada ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye ɲgwalak aye. ¹⁵A say a Mbəlom na, gum wu nakə ɲgwalak aye hərwi ada ndo i matərahənaɲ hay, nəteye neheye tə sər wuray bay faya ta ɲgəlakumeye bəzay aye, tâ dərəzl ka bazlam. ¹⁶Tərūm na, andza ndo neheye nəteye tə ləva gər tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anəke nəkurom ka ləvum gər kurom, ka slumeye faya məge mənese na, andza niye bay. Ndzum məndze i ndo məgay məsler a Mbəlom hay. ¹⁷Rəhumatay ha gər a ndo hay tebiye, wudūm siye i malamar kurom neheye faya ta pəy bəzay a Yesu aye. Dəslumay ha gər a Mbəlom, rəhumay ha gər a bəy bagwar eye dərmaɲ.

Pumay bəzay a mede i Yesu Kəriste

¹⁸Neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka gumeye məsler i ndo siye hay aye, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rəhumatay ha gər tə dərəv kurom peteh. Kâ rəhumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ɲgwalak aye dəkdək tsa bay. Rəhumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakə lele bay aye. ¹⁹Hərwi niye tadə ka səmumay naha a dərətsətseh nakə faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mədzaɲ gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadə ka gum wuray bay na, niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰Tadə ka gum mənese, ada tə ndaba kurom faya na, kwa tadə ka səmumay naha a dərətsətseh na, mata zam-

††2:8 Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dədiye faya hərwi ta kərah mədzaɲ ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzatay a gər nakay.

badakum na, way? Ane tuk na, tadə tə gakum dəretsətseh hərwi ɲgwalak nakə ka gum aye ada ka səmumay naha na, ka gum niye na wu nakə lele a yay a gər a Mbəlom aye.

²¹Mbəlom a zalakum hərwi mäge andza nakay. Hərwi bo i Yesu Kəriste eye tə gər ɲgay kə sa dəretsətseh hərwi kurom. Neɲgeye a dəkum ha tsəved hərwi ada kâ pumay bəzay andza i ɲgay.

²²Neɲgeye na, kə ge mənese dāda bay tebiye, kə vay gər a ndəray dāda bay.

²³Ndo hay ta tsadāy, ane tuk na, neɲgeye kə tsadātay a dəma bay. Tə gay dəretsətseh na, kə gwad ma gateye a dəma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo ɲgay a həlay a Mbəlom nakə ma ɲgəniye ha sariya ta dedek aye. ²⁴Yesu Kəriste, bo ɲgay eye kə zla na mezeleme kway ka gər ɲgay, ta dar na ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mezeleme mâ ləva kway sa bay andza nakə a sla faya mələvay gər a mədahaɲ hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada kâ ndzakwa ma məndze nakə a yay a gər a Mbəlom. Mbəlak neheye tə gay aye na, kə təma kurom ha. ²⁵Ahəl niye nəkurom ka tərūm andza təbaɲ neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakə ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye məsfəre kurom aye.

Məndze i hasləka hay ta ɲgwas tay hay

3 Andza niye, nəkurom ɲgwas hay dərma kwa way mâ rəhay ha gər a zal ɲgay. Tadə ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dərev tay. Kwa ka tsikumataɲ bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ɲgwas tay nakə lele aye. ²Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədəɲɲa mənese andaya bay ada faya ka rəhu-

matay ha gər lele. ³Kâ ndədikum gər ka malembede bo tsa bay: Andza matərdə gər, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay məpe a həlay, kəgəbay məpe ka bo peteked neheye tə le haladzay aye.

⁴Duh məle kurom mâ zəbaw na, abəra mə dərev kurom hay. Zlum ɲgatay ada rəhum ha gər kurom, hərwi slala i məle niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gər a Mbəlom haladzay.

⁵Ahəl niye ɲgwas məpe mədzaɲ gər hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nəteye na, ta rəhawataɲ ha gər a zal tay hay. ⁶Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gər a zal ɲgay Abraham. A zalaway «bəy maduweɲ ga.» Tadə faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweɲ bay na, anəke nəkurom ka tərūm dem ɲgay hay.

⁷Nəkurom hasləka hay dərma k ndzum ta ɲgwas kurom ta mədzele fataya. Sərūm ha, nəteye na, bəle eye hay. Rəhumataɲ ha gər hərwi sifa nakə Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nəkurom ta nəteye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakə ka dūwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvum bo hərwi dəretsətseh

⁸Mandəve i bazlam ga anaɲ na ndəvakumeye naha: Nəkurom tebiye ndzum na, mədzaɲ gər kurom nəte, sakumay naha a bo mə walaɲ kurom nəte nəte, wudum bo mə walaɲ kurom nəte nəte hərwi nəkurom ta malamar hay. Gumataɲ ɲgwalak a ndo mekeleɲ eye dərma k, rəhumataɲ ha gər dərma k. ⁹Kâ mum ha sewed tə sewed bay. Tadə ndoweye kə tsadəkum na, kâ tsadumay a dəma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom mâ pa fakaya ɲgama.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka mäge andza niye hərwi ada kâ hutum ɲgama ɲgay. ¹⁰Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndoweyə a say mändze nakə lele aye

ada a say mändze ma mənğwese na, kutoŋ mâ gər ha mətisike wu nakə lele bay aye

ada mâ gər ha mədəse parasay ka ndo.

¹¹ Mâ gər ha mäge mənese tebiye, mâ ge ŋğwalak duh,

mâ pəla tsəved' nakə ma vəliye mändze zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neheye faya ta giye ŋğwalak aye.

Faya ma tsənatay na maduwule me tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a say mənğatay bay.††»

¹³ Tadə nəkurom faya ka pəlumeyə mäge ŋğwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweyə nakə ma gakumeyə sewed' aye na, way? ¹⁴ Kwa tadə faya ta gakumeyə dəretsətseh hərwi wu neheye ŋğwalak aye faya ka gumeyə na, Mbəlom ma piye fakuma ŋğama hərwi niye. Kâ dzədzarumatay a ndo neheye faya ta gakumeyə sewed' aye bay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. ¹⁵ Duh pum mədzał gər kurom na, ka Kəriste nəte ŋğweŋ, neŋgeye Bəy Maduweŋ kurom. Ndzum nəkurom maləva bo eye huya məmbədətay faya a ndo neheye ta tsətsah fakuma, ka pum mədzał gər kurom ka Yesu Kəriste hərwi mey aye. ¹⁶ Dumatay ha na, ta ləfedəde eye, rəhumatay ha gər dərmak. Dərev kurom mâ ndza na, tsədəŋŋa huya, hərwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateye hərwi faya ta tsədəkumeyə ka mede kurom ka tsəved' i Kəriste ŋğwalak eye.

¹⁷ Tadə a yay a gər a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hərwi wu neheye lele faya ka gumeyə duh tə bəmalə nakə ka sumeyə dəretsətseh hərwi wu neheye ka gumeyə lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ŋğay eye tə gər kə mət sik nəte hərwi mezeleme kurom hay. Neŋgeye nakə mənese andaya faya bay aye, kə mət hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme aye hərwi ada mâ həl kway ka təv i Mbəlom. Ta kəd na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə mbəl ha. ¹⁹ Ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye na, a ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neheye nəteye ma daŋgay aye. ²⁰ Məsəfəre niye hay na, neheye ahəl niye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambad kwalalaŋ i yam aye. Ndo neheye ti ye a dəma aye na, nəteye hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nəteye tsamahkar tsa. ²¹ Yam niye a dā ha na, madzəhuəbe ndo hay nakə ta dzəhuəbiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuəbe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuəbiye kurom ha na, andza nakə ka barawum ka bo abəra ndəluəb' aye bay. Ka tsətsahakweye ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuəbe nakə ta dzəhuəbiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsəw abəra ma mədahaŋ aye. ²² Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye tə həlay i məndaŋ i Mbəlom. Neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu neheye ta gədaŋ eye tebiye.

Mbəlom mâ təra bəy kurom

4 Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nəkurom dərmak ndzum maləva bo eye məse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka məndzibəra na, mede kurom mâ yay a

††3:12 Dəmes hay 34.13-17.

gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mäge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wudə mäge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mənde ha wu mənday, ka sawum guzum, ka dəsławumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴Anəke na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neheye na, kâ ndzawum ta nəteye sa bay. Tə ɲgatakum andza niye na, a gatay hərɓabəkka, tə tsadakum. ⁵Ane tuk na, pat mekeleɲ Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ɲgay hərwi ada tâ dā ha wu nakə tə ge aye. Hərwi neɲgeye maləva bo eye məgatay sariya a ndo neheye nəteye tə dərə aye ada a ndo neheye ta mət aye dərma. ⁶Hərwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nəteye ka məndzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kəriste kə ye kə dātay ha Labara ɲɲwalak eye hərwi ada tâ ndza andza Mbəlom.

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay mə walaɲ tay

⁷A zaw hala sa bay məndzibəra ma ndəviye. Hərwi niye ndzum tsezlezleɲɲe, gumay metsehe a bo kurom hərwi ada kâ slum faya maɗuwulay me a Mbəlom. ⁸Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawudə bo. Wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom huya tə dərəv kurom peteh, hərwi kwa tadə «mezeleme andaya mə walaɲ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.» ⁹Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta məɲɲgəwe lele, kâ gum fataya magum bay. ¹⁰Mbəlom kə

gakum ɲɲwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaɲ ka mäge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele. ¹¹Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaɲ i mətsike bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaɲ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaɲ i Mbəlom. Gum andza niye hərwi ada ndo hay tâ zambadaya a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hərwi Yesu Kəriste. Neɲgeye na, məzlaɓ eye ada gədaɲ eye ka tor eye. Amen!

Məse dərətsətseh hərwi məpe mədzal gər ka Yesu

¹²Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, dərətsətseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadəɲ wadəɲ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hərwi mədə ha ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom ta dedek. Ka dzalum andza a yaw fakuma wədəye bay. ¹³A həlay nakə nəkurom mə dərətsətseh aye na, ɲɲwasum hərwi ka təmum dərətsətseh i Kəriste. ɲɲwasum andza niye, hərwi ada pat nakə ka ɲgatumay a məzlaɓ ɲgay tə dərə kurom aye na, ka hutumeye məɲɲgəwe bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴Tadə ndo hay faya ta tsadakumeye hərwi nəkurom ndo i Kəriste hay na, Mbəlom ma piye fakuma ɲgama. Tadə faya ka sumeye dərətsətseh andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədaɲ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom. ¹⁵Tadə ndoweye mə walaɲ kurom faya ma siye dərətsətseh hərwi nakə a ge mənese, aɲəna a kəd ndo, aɲəna a kəla, aɲəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dərətsətseh niye na, lele bay. Mâ ge andaya andza niye mə walaɲ kurom bay. ¹⁶Ane tuk na, tadə faya ma siye dərətsətseh hərwi nakə neɲgeye

[¶]4:8 Zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste aye na, horoy mâ gay bay. Mâ gay naha sisœ a Mbəlom düh hərwi ndo hay tə zalay ta məzele i Kəriste aye.

¹⁷Həlay nakə Mbəlom ma ɲgəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye məgatay sariya na, a ndo ɲgay hay təday. Kə ge ma lahiye məgakway sariya a nəkway ndo ɲgay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka Labara ɲgwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Tadə ndo məpe mədzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na, ada mata ndzatay a gər a ndo i mezeleme hay na, mey?^{§§}»

¹⁹Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəretsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, tâ ge ɲgwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

5 Anəke na, neɲ na tsikatay naha a madugula neheye mə walaɲ kurom aye. Neɲ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na ɲgatay a dəretsətseh i Yesu Kəriste. Neɲ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i məzlaβ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye ambəh: ²Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətsəkure gənow ma gatay gər a təbaɲ ɲgay hay aye. Gumatay gər tə dərev kurom peteh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay tə gakum faya kutoɲ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka mäge məsler nakay tebiye, kâ gum hərwi nakə faya ta vəlakumeye faya suloy aye bay.

³Kâ ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədaɲ bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mâ dətay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo məgakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walaɲ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walaɲ kurom hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ɲgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neɲgeye gədaɲ eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səkahiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷Gərumay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ɲgay hərwi neɲgeye ma gakumeye gər lele.

⁸Tsəpum bo kurom, ndzum tsezlezleɲne lele. Hərwi Fakalaw ndo mənə dəre kurom faya ma həhaliye andza zil nakə ma ɲgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹Kâ dzədzarumay bay, ndzum bəɲbəɲ ma məpe mədzal gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dəretsətseh nakay. ¹⁰Dədək nəkurom faya ka sumeye dəretsətseh anəke. Məndze tsekweɲ ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya

§§4:18 Dzeke hay 11.31.

*5:5 Dzeke hay 3.34.

ma gakweye ngwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vɛlakumeye gɛdaŋ. Ma vɛlakumeye gɛdaŋ ka mɛndze bɛŋbɛŋ ka gɛr i wu hay tebiye. A zalakum na, hɛrwi ada kâ yum mata ndze tɛ Kɛriste ma mɛdɛslay gɛr ngay nakɛ ta dɛslay ka tor eye. ¹¹ Nɛŋgeye na, gɛdaŋ ngay ma ndziye ka tor eye. Mâ tɛra andza niye!

Mandɔve i bazlam

¹² Madzɛna ga ka mɛwatsakum naha dɛrewel nakay na, Silas. I ga na, nɛŋgeye malamar dedek eye ka tsɛved i Mbɛlom. Na watsakum naha dɛrewel

nakay na, mɛvɛlakum gɛdaŋ ada hɛrwi mɛgwadɛkum na, ta dedek Mbɛlom kɛ gakway ngwalak andza nakɛ na tsikakum aye. Kâ gɛrum ha ngwalak i Mbɛlom niye bay.

¹³ Ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Yesu neheye nɛteye kanaŋ ma Babilon, Mbɛlom a pala tay ha andza nɛkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kɛ tsikakum naha me dɛrmak. [†] ¹⁴ Gɛsum hɛlay a bo nɛte nɛte mɛ walaŋ kurom ta mɛgɛse bo tɛmbolok tɛmbolok lele, maɛa ha na, ka wuɛum bo.

Mbɛlom mâ vɛlakum zay a nɛkurom neheye mɛ hɛlay i Kɛriste aye tebiye.

[†]5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgɛma i Roma. Wawa ga: Andza mɛgwede Markus gawla i Piyer, a wuda na andza wawa ngay.

Masulo i derewel nakə

Piyer

a watsa aye

Məfələkwe

Piyer a watsa derewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəma na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte ngay mazlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu tã ma ahaya məsənəke ngay nakə a sənəkətay aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fətaya, tã pa na wu ngwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye vərəm ta ndo neheye faya ta sənəkəteye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweye aye (madədo 3).

Hərwi məvəlatay gədaŋ ma məpe mədzal gər na, derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa derewel ngay masulo eye na, ndo hay tə sər siye i derewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). Tã dazlay mətsəne ada tə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə derewel nakay mahəyak eye tsa bay (1.20) ada tã dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

1 Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Simoŋ Piyer ndo i məsler ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neŋgeye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na,

ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neŋgeye ndo i dedek. Neŋgeye na, Mbəlom, neŋgeye ndo mətəme kway ha dərma. ²Mbəlom mã pa fakuma ngama ada mã vələkum zay kame kame andza nakə kã sərūm Mbəlom ta Bəy Maduwen kway Yesu kame kame.

Hutum gədaŋ ada mede kurom mã ge lele

³Yesu a vələkway tsəved ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada kã ndzakwa tə neŋgeye ma təv ngay nakə ta dəslay ha gər ada kã pəkway bəzay a mede ngay aye. Neŋgeye ta məzlaḅ eye haladzay, kə vələkway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada kã hutakwa sifa wedeye ada kã pəkway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴Andza niye, a vələkway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad ma vələkumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada tə wu neheye a gwad ma vəliye na, kã təmum abəra ka bor i bo neheye ka məndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada kã ndzum andza neŋgeye tsədaŋŋa.

⁵Hərwi niye neŋ faya na gwadumeye: Pələm tsəved ta gədaŋ, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərma. Mede kurom ki ye lele na, tərūm ndo neheye tə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶Ka sərūm wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum bəŋbəŋ ta gədaŋ. Ka ndzum bəŋbəŋ ta gədaŋ na, rəhumay ha gər a Mbəlom. ⁷Ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, wudum bo nəte nəte məwalaŋ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wudum bo məwalaŋ kurom andza malamar hay na, wudum ndo hay tebiye dərma. ⁸Tadə faya ka gumeye

wu neheye haladzay na, mäsäre kurom nakə ka sərüm Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye na, ma təriye kəriye bay ada mändze kurom nakə ka ndzumeye na, ma bəziye ha wu lele aye hay. ⁹Ane tuk na, ndo neheye nətəye faya ta giye wu neheye təbey aye na, ta ndzəkıt bo andza guluf hay. Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme tay neheye tə gawa ahəl niye na, ta mətša ha gər.

¹⁰Malamar ga hay Mbəlom kə pala kurom ada kə zalakum. Gum gədaŋ hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu lele huya. Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka dədumeye abəra ka tsəved i Mbəlom dāda bay. ¹¹Andza niye ta dedek, Mbəlom ma həndəkakumeye abəra ma məged hərwi ada kə fələkum a təv mələve i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway. Bəy ŋgay ma ndziye ka tor eye.

¹²Hərwi niye, kwa wu neheye ka sərüm bəbay na, na makum ahaya a gər pat pat ada kə ndzum bəŋbəŋ ma dedek nakə ta tətikakum aye. ¹³Ane tuk na, tadə neŋ andaya tə dərə ka mändzibəra mba na, lele haladzay nakə na makum ahaya wu neheye a gər hərwi ada kə ndzum tsezlezleŋe. ¹⁴Na sər ha i ga na, a zəkəŋaw hala sa bay, na gəriye ha mändzibəra nakay, andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a deŋ ha ahəl niye aye. ¹⁵Na pəliye tsəved eye tebiye hərwi ada pat nakə neŋ andaya sa bay aza na mət aye ka hutumeye tsəved ka məma ahaya wu neheye a gər.

Mbəlom kə dəkway ha Yesu na, wawa ŋgay

¹⁶Ahəl niye na, nəmaa dəkum ha kəkay nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a yaw ta gədaŋ aye. Wu neheye nəmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbez kəriye a yaw abəra ma mədzał gər

i ndo zezeŋ aye bay. Ane tuk na, nəmay bə nəmaa ŋgatay a gədaŋ ŋgay tə dərə may. ¹⁷Ahəl nakə Mbəlom a vəlay məzlaḅ nakə a ze wu hay tebiye aye na, nəmay andaya ka təv eye dər-mak. Mbəlom, neŋgeye ndo i gədaŋ, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay, a yeŋ a gər haladzay.» ¹⁸Mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye na, nəmaa tsəne. Nəmaa tsəne na, hərwi nəmay tage Bəy Maduweŋ Yesu dziye mə mahəmba tsədaŋŋa eye.[‡]

¹⁹Andza niye, səkahakwa ha mədzał ha ka bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik aye. Hədzakumay zləm ka mətsəne bazlam tay hərwi bazlam tay niye na, andza lalam nakə a dəv ma ləvoŋ dzaydzay aye. Pumay zləm huya hus a həlay nakə pat eye ma sləlaw-eye aye. Həlay niye na, bamta, andza məgwədə Kəriste ma maweye. Tsa na, ka ŋgatumeye a wu hay parakka.

²⁰Lele na, sərüm ha wu nakay lele. Wu neheye ahəl niye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə tsik ada tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, ndəray ma sliye faya mətsəne tə metshe ŋgay bay, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mā dzəna na ka mətsəne. ²¹Bazlam neheye ndo i maslaŋ hay tə tsikawa aye na, ta tsik dāda tə metshe tay bay. Maa vəlawatay gədaŋ na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada tā dīye ha wu neheye tə tsənew abəra ka təv i Mbəlom aye.

Məge metshe hərwi ndo i maraw me hay

2 Ahəl niye na, ndo neheye tə gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye nətəye andaya mə walaŋ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Anəke ma təriye andza niye dər-mak, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta parasay

[‡]1:18 Zəba mə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

eye ta ndohwaweeye mə walaŋ kurom, ta tətikakumeye matətike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tə matətike tay niye hay na, ndo hay ta kərahiye məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste nakə neŋgeye Bəy Maduweŋ kway nakə ahəl niye a təma tay ha abəra mə mezeleme tay aye. Ta mäge andza niye na, nəteye faya ta vahaweeye ka bo dərətsətseh mǎ gas tay ha. Ma bəbazliye tay ha bəse. ²Ndo hay haladzay ta ta peye bəzay a tsəvedf tay nakə lele bay aye. Hərwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka tsəvedf i Mbəlom hərwi tay. ³Hərwi nəteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dərə haladzay. Ta vakumeye gər ada ta zliye fakuma abəra wu kurom hay tə maraw me tay. Ba kwa ahəl niye Mbəlom ndo məgatay sariya a ndo hay faya ma həbiye tay ha ta sariya hərwi mədze tay ha. Pat mədze tay ha abəra mə dəma helele na, mazlambar.

⁴Ahəl niye gawla i Mbəlom neheye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha tā ge andza niye tsa bay. Kə gəs tay ha, kə kuts tay ha a bədf nakə kut-sik bagwar eye. Ta ndziye ma ləvoŋ nakə zeŋzeŋ aye hus a pat i mäge sariya. ⁵Ndo neheye ahəl niye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha andza niye bay, kə pa yam nakə a rah ka məndzibəra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. A təma ha na, Nuhu nakə a dawa ha tsəvedf dedek i Mbəlom nakə a tsətsah aye tə siye i ndo hay tasəla.[†]

⁶Gəma neheye tə zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbəlom kə gəs tay ha ndo neheye mə dəma aye a sariya. Kə fəka tay ha hurdfək hurdfək ta ako. Andza niye, a da ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye andza niye dərma.[§] ⁷Lot neŋgeye na, ndo ŋgwalak eye, Mbəlom kə təma

ahaya abəra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tə gawa aye na, Lot kə sa dərətsətseh mə dərəv ŋgay haladzay hərwi tay. ⁸Lot, neŋgeye nakə ndo ŋgwalak eye a ndzawa mə walaŋ tay pat pat. A ŋgataway a wu neheye ŋgwalak eye bay tə gawa aye, a tsənawa bazlam tay neheye ŋgwalak eye bay aye. Wu neheye a ndalaway mə dərəv ŋgay hərwi neŋgeye na, ndo ŋgwalak eye.

⁹Wu neheye ahəl niye, faya ta dəkway ha na, Mbəlom a sər tsəvedf nakə ma təmiye tay ha ndo ŋgay hay hərwi ada tā təma abəra ka dərətsətseh aye. Faya ma dəkway ha sa, a sər tsəvedf nakə ma piye tay ha ndo neheye ŋgwalak eye bay aye hərwi ada mǎ gatay dərətsətseh pat i sariya. ¹⁰Mbəlom ma gateye dərətsətseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tə gawa wu neheye ŋgwalak eye bay huya a say a dərəv tay ada ta kərahawa gədaŋ i Mbəlom aye.

Ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay ta dzədzaray a wuray bay, tə pay zləm a bazlam i ndo kwa tsekweŋ bay, ta rəhay ha gər a gawla i Mbəlom hay neheye ta məzlaḅ aye bay, faya ta tsadateye. ¹¹Kwa gawla i Mbəlom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gədaŋ, ta tsadateye a ndo i maraw me hay kame i Mbəlom bay, ta ŋgwasa fataya bay. ¹²Ndo neheye faya ta giye na, wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Nəteye na, andza wu i pesl neheye ta gəsiye ada ta kədiye tay ha aye. Nət-eye faya ta tsadateye kəriye a wu neheye bo tay eye tə sər bay aye. Ta dedek ta mətiye andza wu i pesl hay. ¹³Mbəlom ma vəlateye dərətsətseh hərwi nakə tə satay dərətsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mäge wu neheye ŋgwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ŋgəray ŋgəray. Ahəl nakə nəkurom

[†]2:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.1–7.24.

[§]2:6 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.24.

mandza eye dziye na, năkurom ta năteye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye găr ada niye na, a yatay a găr. ¹⁴Dăre tay nduzla maraha eye ta măge madama, măge mezeleme a yatay a găr haladzay, đada tă ye găr ka măge mezeleme bay. Tăđă ta ŋgatay a ndo neheye băle eye ka tsăved i Mbălom aye na, ta vateye găr hărwi ada tă ge mezeleme. I tay na, huya măge đăre ka wu hay. Mbălom ăa kă vŋlatay mezeleme. ¹⁵Ta găr ha tsăved i Mbălom, faya ta pay bəzay na, a tsăved tay, faya ta giye na, wu nakă Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudă măge mănese hărwi ada mă huta suloy. ¹⁶Balam, ndo măde ha bazlam i Mbălom a ge mezeleme, ada Mbălom a tsikay me tă bazlam i zunġo. Zunġo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bəđiđay i ndo zezəŋ, a gay me a ndo măde ha bazlam i Mbălom niye ada a ndzay ka tsăved hărwi ada mă ge wu i găr mavuwe ŋgay niye sa bay.**

¹⁷Ndo i maraw me neheye faya ta vat-eye găr a ndo hay aye, năteye andza bəđiyem neheye ta sakwa aye, năteye andza pazlay neheye mătasl faya ma hăliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbălom kă lăva ha bo ta tăv tay ma lăvoŋ zəŋzəŋ eye đăre a zăba mă đăma bay. ¹⁸Faya ta giye zlapay tă mawude ha ta magala tă bazlam neheye ta ge ŋgama bay aye, năteye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abəra mă walaŋ i ndo neheye tă săr tsăved i Mbălom bay aye, a satay tă yaw ka tăv tay tă ge andza năteye neheye faya ta giye andza nakă a say a bo tay aye. ¹⁹Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, kă lăvumeye găr kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neh-eye năteye na, beke i mezeleme, tă lăva găr tay bay hărwi wu nakă a lăvay găr

a ndo aye na, ndo niye neŋgeye beke i wu niye. ²⁰Tăđă ndoweye ki yaw kă săr Yesu Kăriste Băy Maduweŋ ada ndo mătəme kway ha ada kă găr ha wu neh-eye ŋgwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada măndze tsekweŋ a ma faya ka măge wu neheye ŋgwalak eye bay aye, wu neheye ta lăvay găr sa na, i tay a hălay i măndəve măndze ŋgay lele bay ma ziye nakă kurre aye. ²¹Ta săr tsăved nakă a ye a đedək aye. Ane tuk na, ta găr i bazlam i Mbălom mapala eye nakă ta tătikatay aye. Hăbe meeneŋ ŋgama tă săr tsăved niye bay. ²²Wu nakă a ndzatay a găr a ndo neheye na, andza dzeke kway nakă a tsik, a gwad: «Kăra a vənaha wu nakă a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tă gwad đărmak: «Tă bara gadaraw ada ndəlub mă ge faya bay, tsa na, a ma măkele ha bo a ndəlub sa.††»

Yesu Kăriste ma maweye

3 Dzam ga hay, nakay na, masulo i đerewel nakă na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hărwi mămakum ahaya a găr wu nakă ka sărūm tsiy aye, hărwi ada kă dzalum ka wu neheye ka tsăved ŋgwalak eye. ²A seŋ na, kă mătsum ha găr tă bazlam neh-eye ndo măde ha bazlam i Mbălom hay tă tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a găr bazlam i Băy Maduweŋ kway Yesu Kăriste ndo mătəme kway ha nakă a tsikakum ka gumeye ha măsler aye. A tsik na, tă bazlam i ndo i maslaŋ ŋgay neheye a slărakum naha aye. ³Wu baġwar eye nakă na tsikakumeye na, a hălay măndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ŋgwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bŋr i bo tay neheye ŋgwalak eye bay aye đekdek. ⁴Ta gwadiye: «Yesu Kăriste a gwad ma maweye bəđaw? Neŋgeye məŋġay

**2:16 Zăba mă Măpesle 31.16.

††2:22 Dzeke hay 26.11.

anəke? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka mändzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.»⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətsəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ŋgay, a ge dala ta yam a ŋgəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətsəne bay.^{‡‡} ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka mändzibəra aye.^{¶¶} ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye. Wu andaya nəte kə mətsum ha gər bay. Ka dərə i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwəzem, məve gwəzem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlākumeye həlay eye hərwi ada kə gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mē dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tē mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ŋguyats ŋguyats ŋguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede

kurom, ndzum tsədaŋŋa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya məge aye hərwi ada pat eye niye mē ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekweŋ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wedeye ta dala wedeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ŋgwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.^{§§}

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neŋ faya na gwadākumeye faya ka həbumeye ma dayaw i Bəy Maduweŋ sa na, gum gədaŋ hərwi ada mede kurom mē ge ŋgwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ŋgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neŋgeye. ¹⁵ Sərum ha na, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tē huta tsəved ka məde ha mənese tay hərwi ada tē təma. Malamar kway Pol nakə ka wudəkwa na aye, mə dərəwel ŋgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərək. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətsəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzal gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbəday a siye i bazlam neheye mə Dərəwel i Mbəlom aye. Tə məge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

‡‡3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11.

¶¶3:6 Madazlay i wu hay 7.11.

§§3:13 Zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərūm wu neheye tsiy. Hərwi niye, neḡ faya na gwadəkumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, t̄a vakum gər abəra ka t̄əv nakə nəkurom mandza eye faya bəḡbəḡ aye mede kurom ha a mənese tay bay.

¹⁸ Səkahum ha məsəre Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ḡgwalak nakə a vəlakway aye ada ḡgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way m̄a d̄əslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

Makurre i derewel nakə

Yuhana

a watsa aye

Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i derewel neheye mahkar aye na, kə də ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwetse derewel masulo eye ta mamahkar eye a də ha bo andza «madugula». Nenggeye ndo məkalay kame a gay i maduwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa derewel nakay na, a nəteye.

Makurre i derewel tə watsay a way na, kə də ha bay. Masulo eye i ɲgay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgwede a bərək i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal ɲgay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Nenggeye ma bərək i ndo neheye bazlam andaya mə walaɲ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara ɲgwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

1 Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər ɲgay aye na, kwa ahəl niye məndzibəra andaya zuk bay aye na, nenggeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa ɲgatay tə dərə may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Nenggeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, nenggeye. ²Ndoweye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa ɲgatay.

Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa ɲgatay aye, ada nəmaa dəkum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, nenggeye ka təv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³Wu nakə nəmaa ɲgatay tə dərə may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa dəkum eye naha a nəkurom dərək hərwi ada nəmay tə nəkurom kə dzapakwa nəte. Mədzepe nakə ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa ɲgay. ⁴Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mə yay a gər a dərəv kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka təv i Mbəlom bay

⁵Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa dəkum ha aye na, Mbəlom na, nenggeye dzaydzay. Ləvəɲ andaya mə nenggeye təbey. ⁶Tadə ka gwadəkwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Ane tuk na, faya ka gəkweye mənese huya na, niye na, andza məgwede faya ka rawəkweye me. Sa tsa na, faya ka zəɲgalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷Tadə düh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə nenggeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza məgwede nəkway nəte nəte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kə tərəkwa tsədaɲɲa.

⁸Tadə ka gwadəkwa nəkway faya ka gəkweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka vakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, defək andaya mə dərəv kway bay. ⁹Duh na, dəkway ha mezeleme kway a Mbəlom. Nenggeye na, Mbəlom nakə defək aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəsəkway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədaɲɲa kame ɲgay. ¹⁰Tadə ka gwadəkwa dadə ka gəkwa

mezeleme bay na, niye na, ka tərakwa ha Mbəlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ɲgay na, daɗa ka pakwa a mɛdzal gər kway bay.

2 A nəkurom wawa ga hay, wu neh-eye na watsakum naha aye na, hərwi ada kâ gum mezeleme bay. Ane tuk na, taɗə ndəray kə ge mezeleme na, sərūm ha ndo məmakway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndowneye niye na, Yesu Kəriste. Neŋgeye daɗa ma giye mezeleme bay. ²Neŋgeye na, a mət andza wu nakə tə vələwa kəriye hərwi ada Mbəlom mâ pəsakway ha mezeleme kway aye. Mbəlom ma pəsakway ha na, mezeleme kway dekdək bay. Ma pəsətay ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərma.

Bazlam mapala eye wedeye

³Taɗə ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sərakwa na ta dedək.

⁴Taɗə ndoweye kə gwaf na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, neŋgeye ndo i maraw me. Dedək andaya mə neŋgeye bay. ⁵Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wuɗa Mbəlom peteh na, neŋgeye. Andza niye ka sərakweye ha na, nəkway mə həlay ɲgay. ⁶Taɗə ndoweye kə gwaf neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, məndze ɲgay mâ təra andza i Yesu.

⁷Dzam ga neheye na wuɗa kurom haladzay aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye daɗa ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, neŋgeye nəte bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə ɓa ka tsənum tsiy aye. ⁸Kwa andza niye bəbay

na, wu nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərma mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvoŋ faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedək eye ka dazlay a mandəve.*

⁹Taɗə ndoweye kə gwaf neŋgeye mandza eye mə dzaydzay ada neŋgeye faya ma nay dərə a malamar ɲgay ndo məpe mɛdzal gər ka Mbəlom na, sərūm ha neŋgeye na, mandza eye ma ləvoŋ huya. ¹⁰Ane tuk na, taɗə ndoweye ka wuɗa malamar ɲgay na, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dəfiye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ɲgay kwa tsekweŋ bay tebiye. ¹¹Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, neŋgeye hus anəke ma ləvoŋ. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma ləvoŋ. Faya ma diye a ɲgay na, a sər bay. A ɲgatay a dərə bay hərwi neŋgeye ma ləvoŋ.

Kâ gum dərə ka wu i məndzibəra bay

¹²A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom:

Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom.

A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kəriste.

¹³A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa məndzibəra andaya zuk bay na, ka sərūm na.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərma.

Nəkurom na, ka ɲgwasum ka Fakalaw.

¹⁴Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, ka sərūm Bəba kway Mbəlom.

A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

*2:8 Zəba ma Yuhana 13.34.

Na watsakum naha na, nakurom ka sɛrum ndo nakɛ kwa ahɛl niye mɛndzibɛra andaya zuk bay aye na, nɛngɛye andaya.

A nakurom gawla hay, na watsakum naha na, a nakurom.

Nakurom na, bazlam i Mbɛlom mɛ dɛrev kurom.

Ka hutum gɛdaŋ, ka ŋgwasum ka Fakalaw dɛrmak.

¹⁵ Kɛ pumay bɛzay a mede i ndo i mɛndzibɛra hay bay. Kɛ wudum wu i mɛndzibɛra bay. Tadɛ ndowɛye ka wudɛ wu neheye ka mɛndzibɛra aye na, sɛrum ha nɛngɛye na, a wudɛ Bɛba kway Mbɛlom bay. ¹⁶ Ndo neheye faya ta giye wu i mɛndzibɛra aye, nɛtɛye na, kɛkay? Nɛtɛye na, faya ta giye wu nakɛ a yay a gɛr a bo tay aye. Wu nakɛ dɛre tay kɛ ŋgatay aye na, a satay mɛhute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tɛ wu tay niye hay. Wu niye hay mɛge andza niye na, Mbɛlom ka tɛtikakway bay. Mɛge wu niye hay andza niye na, i mɛndzibɛra. ¹⁷ Sɛrum ha na, mɛndzibɛra faya ma ndɛviye ada tɛ wu neheye ndo hay ta wudɛ aye tebiye ta ndɛviye dɛrmak. Ane tuk na, ndo nakɛ faya ma giye wu nakɛ a say a Mbɛlom aye na, nɛngɛye ma ndziye ka tor eye.

Gum metsɛhe ta ndo neheye ta kɛrah Yesu Kɛriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mɛndzibɛra ma ndɛviye. Nakurom na, ka tsɛnum ndo mɛne dɛre i Kɛriste andaya bagwar eye ma deyewɛye. Azlakwa ndo mɛne dɛre i Kɛriste hay haladzay ta yaw anɛke. Hɛrwi niye ka sɛrakwa mazlambar mɛndzibɛra ma ndɛviye.[†] ¹⁹ Ahɛl niye ndo neheye na, nakway nɛte. Ane tuk na, ta tɛra ndo kway hay ta dedɛk bay. Ti yaw abɛra mɛ walaŋ kway na, hɛrwi nakɛ ta tɛra ndo kway hay ta

dedɛk bay aye. Tadɛ nɛtɛye ndo kway hay, ka dzapakwa nɛte na, ta gɛriye kway ha bay. Ta ndziye mɛ walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hɛrwi ada mɛ sɛr bo parakka nɛtɛye ndo kway hay bay.

²⁰ Nakurom na, Kɛriste kɛ vɛlakum mɛsɛfɛre ada nakurom tebiye na, ka sɛrum dedɛk i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hɛrwi nakɛ ka sɛrum dedɛk i Yesu bay aye dɛw? Na watsakum naha na, hɛrwi mɛgwadɛkum dɛh na, ka sɛrum. Ka sɛrum ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedɛk bay. ²² Ndo i maraw me niye bagwar eye nɛngɛye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakɛ a gwad Yesu na, Kɛriste bay aye. Ndo mɛne dɛre i Kɛriste na, nɛngɛye. Nɛngɛye nakɛ a kɛrah Yesu Wawa i Mbɛlom aye na, a kɛrah Bɛba Mbɛlom dɛrmak. ²³ Tadɛ ndowɛye ka kɛrah Wawa i Mbɛlom na, a kɛrah na, Bɛba Mbɛlom dɛrmak. Ane tuk na, tadɛ ndowɛye ka tɛma Yesu Wawa i Mbɛlom na, ka tɛma Bɛba Mbɛlom.

²⁴ Nakurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakɛ ka tsɛnum kurre ka mada-zlay i bazlam i Yesu nakɛ ka tsɛnum aye. Gum gɛdaŋ dɛh na, ka bazlam nakɛ ka tsɛnum kurre ka madazlay aye, mɛ ndza mɛ dɛrev kurom. Tadɛ bazlam neheye ka tsɛnum kurre ka madazlay aye andaya mɛ dɛrev kurom na, nakurom dɛrmak ndzum mɛ hɛlay i Yesu ada mɛ hɛlay Bɛba ŋgay Mbɛlom. ²⁵ Wu nakɛ Yesu a gwad ma vɛlakwɛye na, anaŋ: A gwad, ma vɛlakwɛye sifa nakɛ ma ndɛviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hɛrwi mɛgakum dɛf. Na gakum dɛf na, hɛrwi ndo neheye a satay mɛvakum gɛr aye. ²⁷ Nakurom na, Kɛriste kɛ vɛlakum Mɛsɛfɛre. Mɛsɛfɛre niye na, mandza eye mɛ dɛrev kurom. Hɛrwi niye nakurom

[†]2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

na, ka pələmeye ndo matətikakum wu mekelej eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərev kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gər i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakumeye na, dedek bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ɲgay na, hərwi ada pat nakə ma maweye na, kə dzədzarakwa bay ada horoy m̄gakway kame ɲgay bay. ²⁹Ka sərūm ha Yesu na, neɲgeye ndo i dedek. Sərūm ha dərma na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye na, neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom.

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

3 Zəbum ka mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ɲgay hay. Ta dedek nəkway ka tərakwa wawa ɲgay hay. Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwi nəteye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ²A nəkurom dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ɲgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neɲgeye. ³Ada kwa way kə pə mədzaɲ gər ɲgay ka Kəriste matəre andza neɲgeye na, m̄ge mənese bay andza neɲgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərəm ka Mbəlom. Hərwi məge mezeleme huya na, məge vərəm ka Mbəlom. ⁵Nəkurom ka sərūm ha Yesu

Kəriste a yaw ka məndzibəra hərwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neɲgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekweɲ bay tebiye. ⁶Ndo nakə neɲgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dāda kə ɲgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma.

⁷Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kə vələmatay tsəved kwa a way t̄vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye huya na, neɲgeye ndo i dedek andza Yesu Kəriste nakə neɲgeye ndo i dedek aye. ⁸Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neɲgeye wawa i Fakalaw hərwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka məndzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹Ndoweye ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hərwi məsəfəre nakə Mbəlom a vələy aye na, gədaɲ eye. Faya ma giye məsler mə dərev ɲgay. Ma sliye faya məge mezeleme huya bay hərwi neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom. ¹⁰Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wudə malamar ɲgay hay bay aye na, neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom bay.

Wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom

¹¹Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom. ¹²Nəkway na, kə tərakwa andza Kayin bay.† Neɲgeye wawa i Fakalaw. Kə kəd malamar ɲgay mədahaɲ eye. A kəd na na, hərwi mey? A kəd malamar ɲgay na, hərwi məsler ɲgay nakə a gawa

†3:12 Madazlay i wu hay 4.8.

na, lele bay. Ane tuk na, mäsler i malamar nggay na, lele.¹

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i mändzibəra hay ta nakum däre na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neh-eye maməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedəye nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sərakwa ha na, kəkay? Ka sərakwa na, hərwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudə malamar nggay hay bay na, neŋgeye huya andza ndo nakə maməta eye. ¹⁵ Tadə ndoweye kə nay däre a malamar nggay na, neŋgeye a təra andza ndo məkəde ndo hay. Ka sərūm ndo məkəde ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sərakwa mawude bo na, ma kəkay? Ka sərakwa na, Yesu Kəriste a wudə kway, a vəl ha məsəfəre nggay hərwi kway. Andza niye nəkway dər-mak vəlakwa ha məsəfəre kway hərwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu nggay andaya ada kə sər ha malamar nggay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məgwede «Na wudə Mbəlom» daw? Ma sliye faya mətəsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə ka gwadəkwa ka wudakwa bo na, ta dedək dzənakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bəna ka tsikakwa tə bazlam dəkdek tsa bay.

¹⁹ Tadə ka gakwa andza niye na, ka sərakweye ha bə nəkway faya ka pakw-eye bəzay a tsəved i dedək. Ada andza niye däre v kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadə däre v kway faya ma dəkway ha ka gakwa mezeleme bəbay na, däre v kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame nggay, hərwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze däre v kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheye na wudə

kurom haladzay aye, tadə däre v kway kə dā ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kə deyekwa kame i Mbəlom tə madzədzerə aye sa bay. ²² Tadə ka tsət-sahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəlakweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam nggay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadəkway rəhakway ha gər aye na, anaŋ: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam nggay aye na, neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dər-mak mandza eye ka gər nggay. Ka sərakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ta Məsəfəre nggay nakə a vəlakway aye.

Məsəre ha Məsəfəre i Mbəlom na, kəkay?

4 Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kə pumay zləm a bazlam i ndo neheye tə gwad nətəye na, Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərūmeye ha ta dedək tadə Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsəhe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheye tə gwad nətəye ndo madə ha bazlam i Mbəlom aye nətəye andaya ka mändzibəra tsiy. ² Ka sərūmeye ha tadə ndoweye Məsəfəre i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anaŋ: Tadə ndoweye kə dā ha parakka Yesu Kəriste na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezəŋ na, neŋgeye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə däre v nggay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre

¹3:12 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

niye na, mäsəfəre i ndo mäne däre i Kəriste. Ba ka mbərum mäsəne na, ndo mäne däre i Kəriste ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, neŋgeye andaya ka mändzibəra.[§]

⁴Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dərev kurom aye na, neŋgeye gədaŋ eye a ze na, mäsəfəre i ndo i mändzibəra hay. ⁵Ndo maraw me niye hay, nəteye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nəteye. ⁶Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadə ndoweye mə dərev ŋgay na, mäsəfəre defek eye kəgəbay mäsəfəre i maraw me na, ka sərakweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawuđe bo na, Mbəlom

⁷Dzam ga neheye na wuđa kurom haladzay aye, wuđakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway huya. Hərwi mawuđe bo nakə ka wuđakweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndoweye ka wuđa ndo hay na, niye a dā ha na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərmak. ⁸Ndoweye ka wuđa ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi mawuđe bo i Mbəlom nakə a wuđa kway aye na, huya. ⁹Mbəlom a bəzakway ha parakka a wuđa kway na, kəkay? A bəzakway ha a wuđa kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka mändzibəra hərwi ada kâ ndzakwa huya tə neŋgeye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰Matəra mawuđe bo na, mey? Maa lah mawuđe Mbəlom na, nəkway daw? A'ay! Maa lah

mawuđe kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawə kəriye hərwi ada mâ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹Dzam ga neheye na wuđa kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wuđa kway andza niye na, nəkway dərmak wuđakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. ¹²Mbəlom na, dāda ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wuđakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wuđakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. ¹⁴Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i mändzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə däre may, nəmaa dātay ha a ndo hay, bazlam nakay na, defek. ¹⁵Tadə ndoweye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋgeye tə neŋgeye. Neŋgeye dərmak na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wuđa kway, ada nəmaa dzala ha dərmak.

Mawuđe bo i Mbəlom nakə a wuđa kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wuđa ndo hay huya aye na, neŋgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərmak neŋgeye tə neŋgeye. ¹⁷Ka sərakwa ha ka wuđakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi mändze kway nakay ka ndzakweye ka mändzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wuđa kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawuđe bo i Mbəlom nakə a

§4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

wuḁa kway aye na, ma zliye fakwaya a bəra madzədzere niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweye ka dzədzar na, mawuḁe bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ŋgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹Ka wuḁakwa Mbəlom ada ka wuḁakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawuḁe kway. ²⁰Tadə ndoweye kə gwad na wuḁa Mbəlom ada faya ma nay dəre a malamar ŋgay na, neŋgeye ndo i maraw me. Kə ŋgatay a malamar ŋgay na, a wuḁa na bay. Mbəlom na, a ŋgatay bay ada ma wuḁiye na na, kəkay? ²¹Wu nakə Kəriste a gwadəkway gum aye na, mey? A gwadəkway na, ndoweye ka wuḁa Mbəlom na, m̄a wuḁa malamar ŋgay dərma.

Ŋgwasakwa ka wu i məndzibəra

5 Kwa way kə dzala ha ka Yesu, neŋgeye na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wuḁa bəba i wawa hay na, a wuḁa wawa ŋgay hay dərma. ²Ka sərakwa ha nəkway ka wuḁakwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wuḁakwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsik aye. ³Tadə ka wuḁakwa Mbəlom ta dedek na, andza məgwede bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsikakway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweye ha gər. Bazlam ŋgay hay mapala eye na, ma wurakweye bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴hərwi kwa way neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i məndzibəra. Ka slakwa faya na, kəkay? Ka slakwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵Mata sle ka wu i məndzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheye tə dzala ha tə gwad Yesu na, neŋgeye Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheye tə ḁa ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuḁ ha a ḁəma aye ada ta mbəḁa ha bambaz ŋgay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuḁ ha a ḁəma aye dekdək tsa bay. Ta dzəhuḁ ha a yam ada ta mbəḁa ha bambaz ŋgay. Maa bəzakway ha wu neheye dedek na, maa ḁəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Neŋgeye na, wu nakə faya ma tsikateye a ndo hay aye na, dedek.** ⁷Maa ḁəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheye mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹Tadə ka təmakwa wu nakə ndo hay ta ḁiye ha ka gər i wu neheye tə ŋgatay aye na, ka təmakweye bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ŋgay nakə a ḁa ha aye na, a ze i ndo hay. Maa ḁəkway ha wu niye hay ka gər i wawa ŋgay na, Mbəlom eye ŋgway. ¹⁰Ndoweye kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom na, neŋgeye a sər mə gər ŋgay wu neheye Mbəlom a ḁa ha aye na, dedek. Ane tuk na, ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a ḁa ha ka gər i wawa ŋgay aye. ¹¹Wu nakə Mbəlom a ḁəkway ha aye na, wuye mey? A ḁəkway ha na, kə vələkway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vələkway aye na, tə həlay i wawa ŋgay. ¹²Ndo nakə neŋgeye mandza eye nəte tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə neŋgeye mandza eye nəte ta Wawa i Mbəlom bay aye na, neŋgeye kə huta sifa niye bay.

**5:6 Ndo məwetse dərewel nakay a tsik ka madzəhuḁe i Yesu a yam ta məməte ŋgay.

Sifa nakə Mbəlom a vəl aye

¹³ Wu neheye na watsakum naha aye na, a nəkurom neheye ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada kâ sərūm ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəkway kame ɲgay aye na, madzədzere andaya mə d̄ərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedek wu nakə ka tsətsahakweye faya tadə a yay a gər na, ma tsənəkweye na. ¹⁵ Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənəkweye na wu nakə faya ka tsətsahakweye tebiye na, ka sərakwa ha ba kə vələkway wu nakə ka tsətsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tadə ndoweye kə ɲgatay a malamar ɲgay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mâ d̄uwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mâ vələy sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte təbey aye dekdek tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay

a məməte aye na, andaya. ¹⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sərakwa ha kwa way ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.††

¹⁹ Ka sərakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka mändzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha.

²⁰ Ka sərakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka mändzibəra na, kə həndəkəkway na mədza gər kway hərwi ada kâ sərakwa Mbəlom nakə neɲgeye dedek aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedek aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ɲgay Yesu Kəriste. Neɲgeye na, Mbəlom nakə dedek aye. Maa vələkway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, neɲgeye.

²¹ Wawa ga hay, kâ pumay bəzay a kule i ndo neheye faya ta zambaday aye bay.

††5:18 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

*Masulo i derewel nakə***Yuhana***a watsa aye***Mətsike me**

1 Neŋ madugula i gay i maɖuwule me, na tsikaka naha me na, a nəkar məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmak. Na wuɖa tay ha na, haladzay. Maa wuɖa tay ha na, neŋ ɖekɖek bay. Ndo neheye tebiye tə sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedek aye, ta wuɖa kurom dərmak.² Na wuɖa kurom na, hərwi bazlam niye dedek aye mandza eye mə ɖərev kway ada ma ndziye mə ɖərev kway na, ka tor eye.

³Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vələkweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedek aye ada ka wuɖakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedek tə mawuɖe bo

⁴Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedek aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye.⁵ A nəkar may ga nakə na wuɖa kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwafaka aye na, anaŋ: Wuɖakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wəɖeye nakə ka tsənum ɖaɖa bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə ɓa ka tsənakwa ahəl niye aye.⁶ Taɖə ka wuɖakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom

a gwadakum na, wuɖum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka mada-zlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka məndzibəra. Nəteye na, Yesu Kəriste ka tərə ndo zezəŋ, ki yaw ka məndzibəra na, ta təma təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənə ɖəre i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay.⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye mə tərə kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vələkumeye.

⁹Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeleŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰Hərwi niye faya na tsikakumeye: Taɖə ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na mə ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, k̄a tsikumay me bay.¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dərmak faya ma pay bəzay ka məge mənese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹²A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay haɓe, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a ɖerewel bay. Na dzala na, na diye naha ka təv kurom ada wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, ka tsikakweye

tə bazlam hərwi ada dǝrev kway mâ ɲg-wasa lele kurah kurah.

¹³Məhay gər i ndo neheye a tǝra malamar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ɲgay hay ta tsikaka naha me.

*Mamahkar i derewel nakə***Yuhana***a watsa aye***Mətsike me**

1 Neŋ nakə madugula i gay i mađuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuđa kar peteh aye.

²A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, neŋ faya na duwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye tã tãra lele hãrwi ada bo yak ta mäsəfãre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a dəslay ha gər a Gayus

³Dãrev ga kã ŋgwasa haladzay hãrwi malamãr hay ma mädzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kananŋ, tã tsikenŋ ka gər yak na, tã gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsəved i dedek tã dãrev yak nãte. Na sər ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴Na tsãne wawa hay faya ta pay bəzay a tsəved i dedek na, dãrev ga kã ŋgwasa haladzay. Dada wuray kwa nãte kã yeŋ a gər andza niye andaya bay.

⁵A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzãniye tay ha malamãr kway neheye ka tsəved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzãniye tay hay.

⁶Ndo neheye ka gatay gər aye na, nãteye ti yaw kananŋ tã dəsłaka ha gər haladzay kame i ndo mãpe mädzal gər hay. Tã gwad ka wuđa tay ha na, haladzay. Neŋ faya na gakeye amboh, dzãna tay pat pat hãrwi ada tãv tay nakə ta diye aye na, tã ye kame kame. Dzãna tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷Mede tay nakə faya ta diye na, hãrwi ada tã ge mäsler i Yesu Kãriste. Ane tuk na, ndo neheye tã pay bəzay a Yesu Kãriste bay

aye na, tã zla fataya abãra wuray bay. ⁸Hãrwi niye nəkway ndo mädzal gər ka Mbəlom na, dzãnakwa tay ha slala i ndo niye hay hãrwi ada nəkway ta nãteye kã gakwa mäsler dziye ta dedek.

Diyotãrif ta Demetãriyos

⁹Na watsa naha dãrewel a mähay gər i ndo mãpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ka tãv kurom aye. Ane tuk na, Diyotãrif na, a say mãpe złãm ka wu nakə na tsik aye bay, hãrwi neŋgeye a wuđa matãre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰Na ye naha na, na diye ha mãnese ŋgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neŋgeye nakə faya ma dãsiye fagaya parasay aye. Neŋgeye a ge na, wu neheye dẽkdeƣ tsa bay. Ndo mãpe mädzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ŋgay na, a wuđa matãme tay bay. Ndo mekeleŋ eye hay a satay matãme ndo mãpe mädzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma hãhariye tay ha ndo neheye a satay matãme ndo mãpe mädzal gər hay ka Yesu aye.

¹¹A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mãnese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neŋgeye ka tãra wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neŋgeye a sər Mbəlom zũk bay.

¹²Demetãriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demetãriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nãmay dãrmak nãmaa gwad faya na, neŋgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nãmaa tsik aye na, dedek.

Mandãve i bazlam hay

¹³Wu hay andaya haladzay a seŋ mät-sikaka naha, ane tuk na, a seŋ mawat-saka naha ka dãrewel bay. ¹⁴Na dzala na, neŋ eye na diye naha bãse ka tãv yak

mazəbaka dərə ada wu nakə a seŋ mət-
sikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵Zay mâ ndza fakaya! Dzam yak neh-
eye kanaŋ ta wudə kar haladzay aye, ta

tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam
kway hay tebiye nəte ta nəte.

*Derewel nakə***Yuda***a watsa aye***Məfələkwe**

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndzəkit bo i dərewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədaŋ ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ɲgay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə dərewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawuđe bo ɲgay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mâ sakatay ada mâ mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

1 Neɲ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neɲ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuda kurom aye. Neɲgeye a zalakum hərwi ada kâ tərūm ndo ɲgay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ²Gumay mə bo a Mbəlom huya, mâ vələkum zay ada mâ bəzakum ha mawuđe bo ɲgay.

Ndo i maraw me hay

³Miya malamar ga hay, həbe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ɲgway? Ane tuk

na, na watsakum eye naha anəke tə kutoŋ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vələkum gədaŋ ka mäge gədaŋ ma dedek i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərūm ha na, Mbəlom a vələtay wu neheye a ndo ɲgay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gədf naha a walaŋ kurom ta bəbəkək tay. Ndo niye hay na, ɲgwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ɲgwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vələmay tsəved ka mäge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵Kwa ka sərūm ha wu neheye kurre bəbay na, a seɲ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya İsrayel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ɲgay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kədf tay ha a bəra mə dəma mə walaŋ tay.^{††} ⁶Sa na, gawla i Mbəlom hay dər-mak siye hay mə walaŋ tay a satay təv məndze nakə Mbəlom a vələtay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndərzəl fataya a ləvoŋ zəɲzəɲ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mâ mətsakum gər bay dər-mak. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lele-bay aye wal wal haladzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zəɲzəɲ ma giye bay aye.

††1:5 Zəba mə Məpesle 14.

Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbat-
iye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a
dā ha na, ada ndo hay t̄a ge andza nakay
sa bay.^{¶¶}

⁸Ndo neheye tə gədf naha a walaŋ
kurom aye na, faya ta giye andza ndo i
gəma i Sodom ta Gomora hay dərma.
Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye
lelebay aye, hərwi məsine neheye faya
ma gatay aye. A satay Mbəlom m̄a lə-
vatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha
gawla i Mbəlom hay. ⁹Kwa Misel neŋ-
geye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom
hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye
d̄aw? Hərwi ahəl niye ta t̄ora t̄a Fakalaw
ka mədahaŋ i Musa na, kə tsad̄ay a
Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwad̄ay a
Fakalaw na: «Mbəlom m̄a gaka d̄əretsət-
seh!» ¹⁰Ane tuk na, ndo neheye nəteye
na, faya ta tsadiye a wu neheye t̄ə sər bay
aye. Nəteye na, t̄ə dzala gər bay andza
wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a
yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya
ta giye andza niye na, ma dziye tay ha
d̄uh.

¹¹Waawayah! D̄əretsətseh ka gər tay
hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme m̄a
ge fataya bəy andza Kayin.^{§§} Faya ta
giye sewed hərwi ada t̄a huta dala andza
Balam nakə a ge ahəl niye aye.* Faya ta
naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge
ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.† Nəteye
na, ta dziye andza niye dərma.

¹²Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu
mənday ka t̄əv manəte eye na, nəteye
mə walaŋ kurom na, andza ndəluf nakə
ka peteked̄ aye. Wu mənday nakə t̄ə
ndayawa aye na, ta t̄ora ha magurlom
i məse guzom. T̄ə dzala na, ka bo tay
d̄ekdek, horoy a gatay bay. Nəteye na,
andza pazlay nakə t̄ərwēnihhe zēzēŋ

aye. Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek,
kə pa yam bay. Nəteye na, andza d̄ərizl i
gərdaf neheye t̄ə wa bay aye. Kwa həlay
i məwe hohway kə sla bəbay na, t̄ə wa
bay. Nəteye sa na, andza d̄ərizl i gərdaf
neheye t̄ə ŋgwad̄ tay ha ta zləlay tay hay
dzay aye. Ta mət tsadək tsadək. ¹³Nət-
eye sa na, andza yam nakə mə maga-
yam faya ma viye ta gədaŋ kutokutokuto
aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka
andza madərsəsam nakə yam a gər ha
aye. Nəteye na, andza wurzla neheye
t̄ə ŋgwad̄ ədzid̄ t̄ə gər ha t̄əv mēndze
tay aye. Mbəlom ka lambad̄atay t̄əv ma
ləvon̄ zəzəzəŋ eye. Ta ndziye mə d̄əma ka
tor eye.

¹⁴Ahəl niye Henok neŋgeye nakə
maməkwa ma gawla i Adam aye na,
kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A
gwad̄: «Anaŋ Bəy Maduweŋ ma deyew-
eye ta gawla ŋgay hay haladzay gədə-
bille. ¹⁵Ma deyeweye na, ma gateye
sariya a ndo i mēndzibəra hay tebiye. Ma
gəsiye tay ha ndo neheye t̄ə sər Mbəlom
bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na,
hərwi wu neheye t̄ə gay lelebay aye,
ada hərwi bazlam neheye lelebay t̄ə tsik
faya aye.» ¹⁶Henok a tsik andza niye na,
ka nəteye. Nəteye na, faya ta guŋguziye
huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye
na, wu neheye a say a d̄ərev tay aye.
Faya ta d̄əslay ha gər a bo tay. Faya ta
vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay
t̄ə t̄əma bazlam tay.

Yuda a vəlatay gədaŋ a ndo mēdzal gər hay

¹⁷A nəkurom malamar ga hay, wu ne-
heye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway
Yesu Kəriste t̄ə d̄akum ha ahəl niye t̄ə
gwad̄ ma ta giye bo aye na, m̄a maku-

¶¶1:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29.

§§1:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8.

*1:11 Zəba mə Məpesle 31.16.

†1:11 Zəba mə Məpesle 16.1-35.

maw a gær. ¹⁸Tə gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ɲgwasiye ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Nət-eye na, tə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a mædzal gær tay aye.» ¹⁹Andza niye nət-eye na, ndo neheye ta ɲgəniye tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Tə dzala i tay na, ka wu i mændzibəra, Məsəfəre i Mbəlom andaya mæ nət-eye bay.

²⁰Nəkurom dzam ga hay na, gum gədanj hərwi ada kâ dzənum bo mæ walaɲ kurom. Pum mædzal gær kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abəra ka təv i Mbəlom. Duwulum me na, ta gədanj i Məsəfəre Tsədanjja eye. ²¹Mbəlom na, a wuda kurom. Ndzum mæ həlay ɲgay. Nəkway na, pakwa mædzal gær kway ka Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mæ bo ada ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²²Dzənum tay ha ndo neheye mædzal gær tay madzədzə eye.

²³Ndo mekeleɲ eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbəlom. Tə-mum tay ha hərwi ada sariya i Mbəlom

mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekeleɲ eye hay andaya nət-eye ta gakum mæ bo dər-mak. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dəfəməye a mezeleme tay. Kâ hændzədum ka wu tay hay bay. Kwa pe-tekef tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tətalum faya bay tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

²⁴Zambadəkway a Mbəlom hərwi neɲgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kâ dəfəmə abəra ka tsəvef ɲgay bay. Neɲgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədanjja. Ma diye kurom ha ka təv ɲgay. Ka ta lətsumeye kame ɲgay ka təv i mələve i bəy ɲgay. Ka ta ɲgwasumeye haladzay. ²⁵Zambadəkway a Mbəlom na, neɲgeye nət-eye ɲgweɲ. Ada maa təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste na, neɲgeye. Ndo hay tebiye tâ zambadəkway, kwa way mâ dəslay ha gær a gədanj ɲgay. Neɲgeye na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom, ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana

Məfələkwe

Ndo məwetse dərewel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tã dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dəretsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədaŋ bay.

Derewel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandəkəit bo i wu hay. Hələy a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a dā wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə dəma dərewel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a dā ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne dərewel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma diye ha ka vərəm bag-war eye ka gədaŋ i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə dā ha mäge wu wedeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

1 Derewel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dāy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a dātay ha na, hərwi ada m̄a dātay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ŋgay ka təv i ndo i məsler ŋgay Yuhana ma məsine hərwi mədāy ha wu nakay. ²Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dāy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgwede nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa dā ha wu neheye a tsik dedek na, Yesu Kəriste.

³Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo nakə a dzaŋga dərewel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ŋgama dərma. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazzambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

^{4–5}Maa watsa naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vələkum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ŋgay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv məndze i bəy ŋgay aye tə Yesu Kəriste, tã pa fakuma ŋgama ada tã vələkum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedek eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsew abəra ma mədahaŋ makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wudā kway, kə mət hərwi kway. Kə təmakway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ŋgay.

⁶Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ŋgay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nakway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvələy wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ŋgay. Ndo hay tã zambadāy a Yesu Kəriste, gədaŋ tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. M̄a təra andza niye!

⁷Zəbum dərə: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ŋgateye,

kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ɲgateye.[‡]

Slala hay tebiye ka mändzibəra ta tuwiye hərwi ɲgay.

Ma ta giye na, ta dedek andza niye. Mâ təra andza niye!

⁸Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwad: «Maa dazlay a wu tebiye na, neɲ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ gwa.»

Neɲgeye gədaɲ eye ka gər i wu hay tebiye. Neɲgeye andaya kwa ka mada-zlay, neɲgeye andaya anəke, ada neɲgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹Maa watsakum naha dərewel nakay na, neɲ Yuhana malamar kurom. Neɲ tə nəkurom nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. Andza niye, neɲ faya na siye dəretsətseh andza nəkurom dərmak. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha. Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy ɲgay.

Neɲ na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dawa ha bazlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dəkway ha tsəved dedek eye na, Yesu.

¹⁰Pat wuray, na zəba dərə na, neɲ mə həlay i Məsəfərə Tsədəɲɲa eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza tolom. A tsik me ta magala ɲgələkəka.
¹¹A gwedeɲ: «Wu nakə ka ɲgatay aye na, watsa na ka dərewel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹²Na tsəne bazlam niye andza niye na, na mbəda dərə a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikenew me

aye. Tsa na, na ɲgatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya nəte nəte tay eye.¹³Ma wuzlah i wu niye hay na, na ɲgatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzəkit bo andza ndo. Suwal i peteked ka bo kutsik ada məbara bo eye mə dərəv ɲgəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye.¹⁴Məkwebs ɲgay a dəv herre andza gugumaɲ, dərə ɲgay bəbay na, andza dərneh i ako.¹⁵Sik ɲgay hay na, a dəv andza bərə nakə tə pa ako aye. Bədiday ɲgay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahamba aye.¹⁶Mə həlay ɲgay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bazlam ɲgay. Dərə ɲgay andza pat nakə a wur ta magərhepat aye.

¹⁷Na ɲgatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame ɲgay tsədək tsədək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday ɲgay. Tsa na, a gwedeɲ: «Kâ dzədzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, neɲ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ.¹⁸Neɲ na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsew abəra ma mədahaɲ. Neɲ na ndziye ka tor eye. Neɲ na, gədaɲ eye abəra ka mədahaɲ ada neɲ gədaɲ eye ka təv məndze i mədahaɲ hay.¹⁹Wu nakə ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye.²⁰Wurzla neheye tasəla ka ɲgatay mə həlay ɲgay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwede mey na, na dakeye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha ada t̄a tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a d̄a ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

[‡]1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

2 Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadatay:

«Maa tsik bazlam eye na, neŋ Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ŋgay aye ada neŋgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

²A gwadatay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaŋ haladzay ada ka səmumay naha a dəret-sətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumatay tsəved a ndo i sewed hay a walaŋ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaŋ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaŋ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sər um ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴«Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gər um ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gər um ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶«Ane tuk na, neŋ faya na zam-badəkumeye hərwi wu mekeleŋ hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neŋ nakə na nay dəre aye.

⁷«Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa ma tsikiye a məhay gər i ndo

məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəlateye hohway i gərdaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vəlateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.⁸»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

⁸Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, neŋ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahaŋ.

⁹«Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay. Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay dūh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tə gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰«Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, k̄a dzədzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walaŋ kurom ma piye tay ha a daŋgay hərwi madzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom bəbay na, səmumay naha, k̄a gər um ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vəlakum-eye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹¹«Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasa

⁸2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9.

ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məmətə masulo eye sa bay.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

¹²Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. ¹³Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neŋgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kədf Aŋtipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neŋgeye ndo ga aye na, ka gərüm ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neŋ huya. Tə kədf na mə walaŋ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma aye, ada dūh huya faya ka dūmeyə ha parakka neŋ na, bəy kurom.

¹⁴«Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walaŋ kurom. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye. [§]A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha Israyel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada t̄a həpədf slo i kule, ada t̄a ge madama dərmaq. ¹⁵Siye hay mə walaŋ kurom faya ta giye andza niye dərmaq. Nəteye faya ta pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay** faya ta tətikiye.

¹⁶«Mbədum ha mede kurom. Tadə ka mbədum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vərəm ka ndo kurom niye hay.

¹⁷«Ndo neheye zləm andaya faya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋg-wasa ka dəretsətseh aye na, na vələteye daf nakə dāda ndo hay ta ŋgatay bay aye. Na vələteye kwar herre eye, məzele wedeye mawatsa eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

¹⁸Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ŋgay na, andza dərneh i ako. Sik ŋgay hay a dāv andza bərə nakə tə pa ako aye.

¹⁹«Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wudum ndo hay ada faya ka pum-eye mədzal gər kurom ka neŋ huya. Na sər ha faya ka səmumeyə naha a dərət-sətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeyə siye i ndo hay dərmaq ada wu nakə faya ka gumeyə anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰«Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. ŋgwas niye tə zalay Zizabel aye na, ka vələmay tsəved mändze mə walaŋ kurom. A gwad neŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neŋgeye faya ma vateye gər a ndo i məsler ga hay, neŋgeye faya ma tətikateye məge madama ada ka mahəpədf slo i kule. ²¹Na paslay həlay eye hərwi ada m̄a mbədf ha mede

§2:14 Zəba mə Məpesle 31.16, 22.1–25.9.

**2:15 Məsine i Yuhana 2.6.

ıgıay, ane tuk na, a say bay, neıgıeye faya ma giye madama huya.

²²«Hərwi niye, na vələye dərətsətseh haladzay, ma siye dərətsətseh ka təv məhəne ıgıay. Ndo neheye tə gawa madama dziye na, ta siye dərətsətseh haladzay dərma. Ta də ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³Na bəbazliye tay ha wawa ıgıay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye tã sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neıj na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vələkumeye magogoy kurom na, dā ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴«Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ıgıwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tə zalay wu maıgıgaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərım təbey. A nəkurom na, bazlam mekeleıj eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəıj bəıj lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶«Ndo neheye ta səmay naha, ta ıgıwasa ka dərətsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeıj a gər aye hus ka mandəve i mändzibəra na, na vələteye gədaıj ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷Na vələteye gədaıj andza gədaıj nakə Bəba a vələıj aye dərma. Ta ləviye ndo hay ta gədaıj, ta bəbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakə ma həbiye tay ha guram i səıgəle hay ndəslof ndəslof aye. ²⁸Na vələteye bamta†† nakə a dəv ta mbələmda aye dərma.

²⁹«Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mā pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəıjıa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

3 Ndo niye a gwedeıj sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbələm nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neıj Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbələm tasəla mə həlay ıgıay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ıgıay aye dərma. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəs-lakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa dıh nəkar andza maməta eye.

²«Pədəkum, gum gədaıj bəna ka mətumeye tsadək tsadək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dərə i Mbələm na, tsədəıjıa zuk bay. ³Dzalum na, ka wu nakə ka tsənım ahəl niye aye ada ka təmım bazlam i Mbələm na, ma kəkay aye ada mbədım ha mede kurom. Niye na, pum na a dərəv kurom. Ta də ka pədəkum bay na, sərım ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərımeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴«Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walaıj kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndələb ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeıj a gər lele. Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵«Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ıgıwasa ka dərətsətseh aye. Ta watsa məzele tay a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dada na mbatiye ha məzele tay abəra mə derewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbələm ada kame i gawla ıgıay hay, nəteye i ga hay.

††2:28 Bamta a dā ha na, Yesu. Zəba ma Məsine i Yuhana 22.16.

⁶«Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada nenŋeeye na, a raw me təbey. Kələ i bəy Davit na, mə həlay ŋgay. Tađə ka həndək abəra ma məgeđ na, ndəray andaya ma sliye faya madərəzl na bay. Tađə ka dərəzl na məgeđ na, ndəray ma sliye faya mahəndəke na bay.

⁸«Na sər wu nakə faya ka gumeeye aye. Na sər ha gədaŋ kurom na, tsekweŋ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeŋ a gər aye ha bə bədaŋ? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məgeđ hərwi kurom, ndəray ma sliye faya madərəzle na bay. ⁹Tsənum, anaŋ wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dekdek tsa. Na gateye kutoŋ, tâ yaw tâ dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wuđa kurom. ¹⁰Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neŋ na tsəpiye kurom hərwi ada kâ yum a dəretsətseh bay. Dəretsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəŋbəŋ a gər hərwi ada mâ buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹²«Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋg-wasa ka dəretsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wed-eye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³«Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə tə zalay “Mâ təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ŋgay kwa tsekweŋ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay.

¹⁵«Na sər wu nakə faya ka gumeeye. Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəŋgəlaŋlaŋŋa andza niye na, a yeŋ a gər bay. ¹⁶Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷«Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dəretsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye

hay na, ka sərüm bay. ¹⁸Hərwi niye, neñ faya na tsikakumeye wu nakə ka gum-eye. Səkəmə gura nakə ta lambad ta ako, a dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkəməmə mə gay ga hərwi ada kâ tərüm zlele eye hay ta dedek. Dumara, səkəməmə peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkəməmə sidem i dərə, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ngatumay a wu hay sa.

¹⁹«Neñ na, ndo neheye na wudə tay ha aye na, na ngəraziye fataya, na dətay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbəfəm ha mede kurom, puməñ bəzay tə dərəv kurom peteh. ²⁰Tsənum, na lətsiye ka həlay i məgedf ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bəfidəy ga aye ada ka həndəkəñ na məgedf na, na fələkwiye a gay ngay, nəmaa ndiye daf salamay.

²¹«Ndo neheye ta səmay naha, ta ng-wasa ka dərətsətseh aye na, na vələteye tsəvedf hərwi ada t̄a yaw, nəmaa ndziye ka təv mändze i bəy ga, andza neñ na səmay naha, na ngwasa ka dərətsətseh aye, ada neñ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ngay.

²²«Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfərə Tsədəñña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Məgedf mahəndəka eye mə mbəlom

4 Ma dəba eye na, na ngatay a wu mekeleñ.

Na ngatay a məgedf mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bəfidəy i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikeñ me meeneñ aye sa. A gwedəñ: «Tsalaw a gəma kənañ hərwi ada na dakeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

²Kwayañña Məsəfərə Tsədəñña eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ngatay a təv mändze i bəy mə mbəlom. Ndowne mandza eye faya. ³Ndo niye mandza eye na, da'ar ngay a wuzl dərə andza

kwar nakə ngwalak eye, tə zalay zaspə ada sardowan aye. Kulay a lawara na təv mändze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl dərə andza kwar ngwalak eye, tə zalay emerod aye dərma.

⁴Təv mändze hay kuro sulo gər eye fadf dandahtahha tə lawara na təv mändze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fadf mandza eye hay faya. Petekedf neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ngar ta gura. ⁵Mawutsədə i mbəlom a wutsədəw abəra ma təv mändze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərma. Kame i təv niye na, wuyə hay andaya tsələ andza lalam, ako faya a dəv haladzay. Wu niye hay tsələ andza lalam aye, nəteye na, məsəfərə neheye tsələ mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶Kame i təv mändze i bəy niye na, wuyə andaya andza dəlov, a wuzl dərə andza malam, dərə a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fadf tə lawara na təv mändze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfərə tay aye. Ta dəba, dərə andaya fataya ada ta diye i me dərə andaya fataya, ngurti ngurti. ⁷Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ngay a ndzəkit bo ndo zezeñ ada mafadf eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸Wu neheye fadf aye na, kwa way ta gwezleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwezleviyek niye hay dərə hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə huf eye ndotsndotsta. Ta həpat kwa ta həvadf faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwadf:

«Bəy Maduweñ Mbəlom nəkar na, tsədəñña

kwa mənese andaya ka təv yak bay, nəkar gədañ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar andaya kwa ahəl niye, nəkar andaya anəke, ada ka deyeweye.»

⁹Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv məndze i bəy nğay aye ada a neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sisə. ¹⁰Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkawa gurmets kame i Mbəlom, neŋgeye nakə mandza eye ka təv məndze i bəy nğay aye ada neŋgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəsaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame nğay, tə gwad:

¹¹«Bəy Maduweŋ may Mbəlom, nəkar na, ka sla da, ndo hay tã dəsłaka ha gər, tã zambadaka ta defek ada gədaŋ a yaw na, mə həlay yak. Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkar, wu neheye a ge bo na, hərwi a saka wu neheye tebiye tã ge andaya.»

Ta zambadafay a ndo nakə a tərä andza wawa i təbaŋ i Mbəlom aye

5 Tsa na, na nğatay a dərəwel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. Dərəwel niye na, məgəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə pađa na ka bo. Tə gəs na tə wu məgəse dərəwel təv tasəla hərwi ada mã həndək bay.

²Ma dəba eye na nğatay a gawla i Mbəlom gədaŋ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə nğwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu məgəse dərəwel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəd, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴Na

tuwa haladzay hərwi ndəray andaya nğwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərəwel ada ma zəbiye a dəma dəre aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵Ane tuk na, nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedeŋ: «Kã tuwa bay, zəba dəre: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neŋgeye gwala i Davit. Neŋgeye kə nğwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu məgəse dərəwel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərəwel.»

⁶Tsa na, na nğatay a ndoweye, neŋgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzək it bo na, wawa i təbaŋ, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər nğay tasəla ada dəre andaya faya tasəla dərək. Dəre neheye tasəla aye na, məsəfəre neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷Wawa i təbaŋ niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərəwel abəra mə həlay i mənday nğay.

⁸A təma faya abəra dərəwel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dək wurmets kame nğay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada nğwalak i gandayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərək maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huŋŋa. Wu niye a ze huŋŋa eye na, mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta đuwwulaway naha me aye.

⁹Tə ge dəmes wədeye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad: «Nəkar na, ka sla da matəme dərəwel nakay ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha aye defek.

Hərwi ta kədf kar andza wawa i təbən
nakə tə kədaya a Mbəlom aye,
ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra
mə mezeleme tə bambaz yak,
ka həlatay ahaya ka tən i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,
kwa tə tsik me i gəma waray,
kwa slala waray,
kwa nəteye mandza eye ma gəma waray,
nəkar ka həlatay ahaya ka tən i Mbəlom.

¹⁰ Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka
ləvateye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a
Mbəlom

hərwi ada t̄a gay məsler a Mbəlom,
ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra
tebiye.»

¹¹ Tsa na, na ɣgatay a gawla i
Mbəlom hay, gwezem gwezem haladzay
ma pasliye bə bay. Tə lawara na tən
məndze i bəy ada wu neheye fad aye
ta madugula neheye kuro kuro sulo gər
eye fad aye telelewiw a wuzlah. Na tsəne
dəmes tay. ¹² Tə gawa dəmes ta magala,
Tə gwad:

«Wawa i təbən nakə tə kədf na aye na,
gədanj tebiye mə həlay ɣgay,
zlele tebiye na, i ɣgay,
a sər wu hay tebiye,
neɣgeye gədanj eye.

Neɣgeye na, kə sla ndo hay
t̄a dəslay ha gər ada t̄a zambad̄ay.

Zəba faya təday, neɣgeye na, məzlaḅ
eye.»

¹³ Tsa na, na tsəne məge dəmes i wu
neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu ne-
heye mə mbəlom aye, neheye ka məndz-
ibəra aye, neheye ma bədf aye, neheye
ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə
gwad:

«Zambad̄akway a ndo nakə neɣgeye
mandza eye ka tən məndze i bəy aye
ada a ndo nakə neɣgeye andza wawa i
təbən aye,

dəslakwatay ha gər.

Gədanj tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaḅ eye hay ka tor
eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə
gwad: «M̄a təra andza niye!» Madugula
neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye
na, ta dəkw gurmets kame i ndo neheye
nəteye mandza eye ka tən məndze i bəy
aye ada tə dəslatay ha gər.

Wawa i təbən a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə ḅar ha dərəwel aye

6 Ahəl nakə Wawa i təbən a təma
dərəwel a həlay, a dazlay məpəle ha
wu neheye tasəla tə ḅar ha dərəwel aye
na, na ɣgatay. A pəla ha nətə. Tsa na,
na tsəne mətsike me abəra mə walaɣ i
wu neheye fad aye, mətsike me ɣgay
niye a ləv andza maləve i mbəlom, a
gwad: «Dara!» ² Tsa na, na ɣgatay a pəles
kudekudek eye. Ndo mandza eye faya,
tə lalaɣ eye mə həlay. Tə pay dzagwa i
bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na,
neɣgeye. A ye məge vərəm ada ma ɣg-
wasaweye fataya.

³ Wawa i təbən niye a pəla ha masulo
i wu neheye tə ḅar ha dərəwel aye. Na
tsəne mətsike me abəra mə walaɣ i wu
neheye fad aye, masulo eye mə walaɣ
tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pəles
neɣged a yaw. Pəles niye na, a zəba
ndozza andza ako. Ndo nakə mandza
eye faya aye na, tə vələy gədanj ka
məzle vərəm, maye ha ka məndzibəra
hərwi ada ndo hay t̄a kədf bo. Tə vələy
maslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbən a pəla ha
mamahkar i wu neheye tə ḅar ha
dərəwel aye. Tsa na, na tsəne mətsike
me a tsənew abəra mə walaɣ i wu neh-
eye fad aye, mamahkar eye mə walaɣ tay
a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayaɣɣa,
na ɣgatay a pəles a zəba zənɣen. Ndo
nakə mandza eye faya aye na, agwada
mə həlay ɣgay. ⁶ Na tsəne maləve i wu
mə walaɣ i wu neheye fad aye andza

mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wu-ray bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom na, ka nas ha bay.»

⁷Wawa i təbaŋ a pəla ha mafad i wu neheye tə bar ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad: «Dara!»
⁸Tsa na, na ŋgatay a pəles mekeleŋ eye a yaw. Mazəbe ŋgay eye na, a zəba kulah kulah andza ŋgəgis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ŋgay Mədahaŋ nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Məndze i Mədahaŋ hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ŋgəna ha məndzibəra fad. Tə vələtay nəte ada tə vələtay faya gədaŋ hərwi ada t̄a bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹Wawa i təbaŋ a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Tsa na, na ŋgatatay a ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye na, hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dawa ha parakka aye.

¹⁰Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweŋ may nəkar na, tsədaŋna. Nəkar ka tsik na, defek huya. Ndo neheye ka məndzibəra tə kədaw may aye, ka gateye sariya na, kəday? Ka gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudekudek eye. Tə gwadətay: «Həbum tsekweŋ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekeleŋ eye hay andaya, nəteye malamarm kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutəŋ

ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərma.

¹²Wawa i təbaŋ niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Kwayaŋna a pəla faya abəra na, məndzibəra a bəl haladzay dzekiḥ dzekiḥ. Pat a mbəda andza peteked zəŋzeŋ eye i mətuwe mədahaŋ. Kiyə na, a təra ndozza andza bambaz.
¹³Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərməlom bəramama ka dala andza mandabalak i gurom neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye.
¹⁴Magərməlom a dze tatəh andza tə padə derewel. Dala neheye malawara eye ta dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵Ndo neheye ka məndzibəra aye tə ŋgaha bo tebiye, ta hway, tə ŋgaha bo a bəd hay ada tə tsal a mahəmba mata ŋgehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nəteye beke hay bay aye, nəteye tebiye ta hway tə ŋgaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədaŋ eye hay aye, nəteye tebiye ta hway.
¹⁶Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada k̄a ŋgahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye m̄a ŋgata-may bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbaŋ m̄a gəs may ta sariya bay,
¹⁷hərwi həlay i məgəse ndo hay a sariya kə ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

Gawla i Mbəlom a ge ŋgodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

7 Ma dəba eye na, na ŋgatatay a gawla i Mbəlom hay fad, nəteye malətsa eye ka kokway i məndzibəra fad. Faya ta geye me a mətasl neheye fad ka kokway i məndzibəra hərwi ada t̄a vəzl ka məndzibəra bay ada t̄a lamay a dala bay,

kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tã lamay bay.

²Na ngatay a gawla i Mbəlom neŋged, a yaw mə bəzay. Mə həlay ngay na, wu mäge ha ngodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə neŋgeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gadaŋ ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³a gwadətay: «Kã nasum ha dala, yam ada ta dərızl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ngodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ngodgor aye nəteye nday na, tə tsiken. Nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i İsrayel hay tebiye. ⁵Gwala i Yahuda nəteye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷gwala i Simeyoŋ 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i Isakar 12 000, ⁸gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzameŋ 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ngodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹Ma dəba eye na, na ngatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i təv məndze i Bəy kame i Wawa i təbaŋ. Nəteye tebiye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambadaf a Mbəlom. ¹⁰Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv məndzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbaŋ, maa mbəl may ha na, nəteye.»

¹¹Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv məndze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər a Mbəlom. ¹²Tə gwad: «Ayaw, mã təra andza niye! Məzlaɓ na, mə həlay i Mbəlom kway, neŋgeye a sər wu, neŋgeye gadaŋ eye. Gakway sisə, dəsłakway ha gər, zambadəkwa ha ka tor eye.

Zəbum, neŋgeye na, bagwar eye dedek! Amen!»

¹³Nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedəŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo aye daw? Ti yaw na, məngay?»

¹⁴Na mbədəy faya, na gwadafay: «Ŋgalaka, neŋ na sər bay. Maa sər dıh na, nəkar bədaw?»

A mbədəŋ faya, a gwedəŋ: «Neheye na, ndo neheye tə səmay naha a dərət-sətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mã təra kwedək kwedək tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadəye mə gay ngay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.

Ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye,

faya ma gateye gər.

¹⁶Nəteye na, may ma gateye sa bay,

yam ma gateye sa bay dərmaɓ.

Pat ma wuriye fataya sa bay,

wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha andza pat sa bay,

kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷hərwi Wawa i təbaŋ niye ma wuzlah i təv məndze i bəy niye

ma təriye ndo mətəkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vəliye sifa aye.

Mbəlom ma takadatay na yam dərə abərə ka dərə.»

Wawa i təbaŋ a pəla ha maduk i duk i matasəla i wu nakə tə bar ha dərəwel aye

8 Ma dəba eye na, Wawa i təbaŋ a zla dərəwel niye sa, a pəla ha faya abərə maduk i duk i wu nakə matasəla eye a zəkaw aye. A pəla ha na, wu hay tebiye mə mbəlom tə ndza dədik hus a məniti kuro kuro mahkar.

²Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, nəteye malətsa eye kame i Mbəlom aye. Tə vəlatay tolom hay tasəla.

³Gawla i Mbəlom neŋgeđ andaya ta gəse mə həlay. Gəse niye na, maŋgara eye ta gura. Gəse niye maŋgara eye ta gura eye na, tə fəkaway a dəma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Neŋgeye na, a yaw a lətse ka tsakay i tən nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dəma wu nakə tə fəkawa aye haladzay, mâ fəka hərwi ada geŋgis eye ada mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ tsal, tâ husa ka tən i Mbəlom. A fəka wu niye ka tən məfəke wu nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom kame i tən mändze i Mbəlom.

⁴Geŋgis i wu niye faya ma fəkiye, a yaw abərə mə həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka tən i Mbəlom. Andza niye, mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a husa ka tən i Mbəlom, Mbəlom a tsəne.

⁵Tsa na, a zla gəse niye maŋgara eye ta gura eye, a zla ako ma tən nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gəse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka mändzibərə. A kala ahaya na, maləve i mbəlom a ləv haladzay, mawutseđe hay ta wutseđe ada dala a bəl haladzay dzekiđ dzekiđ.

Tolom hay tasəla

⁶Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, tə ləva bo ta tolom hay hərwi məfe.

⁷Tsa na, makurre a fa tolom ŋgay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tə dzapa ka bo. Tə kutsaw ka mändzibərə. Kwayaŋŋa mändzibərə a ŋgəna ka bo abərə tən mahkar, nəte ŋgay eye a təma təlmed təlmed. Dərizl i gərđaf hay, ada guzer ŋgədiž eye, ta təma tebiye heriyew heriyew.

⁸Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ŋgay. A fa na, tə zla wuye bagwar eye andza mahəmba i ako, faya ma təmiye. Tə kal ha a bəlay bagwar eye. Bəlay niye a ŋgəna mahkar, neŋgeđ nəte a tərə bambaz. ⁹Mamahkar i wu neheye nəteye mandza eye ma yam niye a tərə bambaz aye tə mət tebiye. Kwalalaŋ i yam hay tebiye tə nas ma tən eye niye.

¹⁰Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ŋgay. A fa na, wurzla bagwar eye a ŋgwad əduđ, a kalaw abərə ka magərmbəlom. A təma zləkəđ zləkəđ andza dərneh i ako. A dəđ ka dəlov neheye ta ŋgəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹Wurzla niye na, məzele ŋgay Duwekeke. Neŋgeđ na, a tərə duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹²Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, a kəđ tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza mađəsa eye hay tən mahkar. Tən nakə tə kəđ a dəma aye na, a zəba zəŋzəŋ. Andza niye nəteye ta dəv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ŋgəna tən mahkar. Diye i pat neŋgeđ nəte na, a dəv ta həpat sa bay ada diye i kiye neŋgeđ nəte bəbay na, a dəv ta həvad sa bay.

¹³Na zəba dərə na, na ŋgatay a matəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A

wuda ta gədan, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i mändzibəra hay na, ka hutumeye dəretsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dəretsətseh ma deyeweye ka mändzibəra haladzay.»

9 Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ngay. A fa tolom ngay niye na, na ngatay a wurzla a dəfaw abəra ma magəmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kələ i mahəndəke abəra ka bədf nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ²Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, geŋgis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Geŋgis niye a dərəzl ka pat tekədəgəm, dəre a zəba bay tebiye zəŋzəŋ.

³Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma geŋgis niye ka dala. Tə vəlatay gədan i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴Tə gwadətay: «Kâ həpəfəm guzer bay, kâ nasum ha dərizl i gərdaf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kâ nasum tay ha bay. Gumatay dəretsətseh na, a ndo neheye ngodgor i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.» ⁵Tə vəlatay tsəved ka məkəde ndo hay mədahaŋ eye bay. Tə gwadətay: «Gumatay dəretsətseh.» Ta gateye dərətətseh na, kiye zlam. Dəretsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tã mət hərwi ada dəretsətseh mã gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiyə məməte bay. Məməte ma deyete ye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiyə məməte bay mədahaŋ ma hwiye fataya abəra.

⁷Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pələs neheye tə gawa vəram aye. Wuyə hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ngar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezəŋ. ⁸Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ngwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil. ⁹Tə bər dərev tay hay tə wuyə andza peteked i

vəram tə ngar ta bəre aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pələs neheye nəte ye haladzay faya ta diye a vəram aye. ¹⁰Hutel fataya andza hutel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hutel niye hay dərmak. Mata vəlatay gədan ka mədzatay a ndo hay kiye zlam na, hutel tay niye hay. ¹¹Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bədf nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abaddoŋ. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apoliyoŋ. Andza məgwede: Neŋgeye ndo məbəbezle wu hay.

¹²Dəretsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dəretsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

¹³Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa tolom ngay. Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka dərəm i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fad. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye maŋgara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom. ¹⁴A gwadətay a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fad tə bər tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵Gawla neheye fad tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tã ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma bəre eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tã ngəna ha mändzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə dəma ndo hay kədəts. Kwayaŋŋa ahəl nakə mətsike me niye a gwadətay a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. ¹⁶Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəte ye mandza eye ka pələs hay. Nəte ye nday na, ta tsikeŋ. Nəte ye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷Ma məsine ga na, na ngatətay a pələs hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəte ye na, peteked i vəram

ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəloom-bəloom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pələs niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta geŋgis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸Dəretsətseh neh-eye wal wal mahkar aye a kədf tay ha ndo hay. A kədf tay ha na, ma təv nakə a ŋgəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neh-eye wal wal mahkar aye na, ako, geŋgis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pələs hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹Andza niye, maa vəl gədaŋ a pələs hay ka mäge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dəretsətseh a ndo hay dərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo dədə, gər fataya andza gər i dədə, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰Siye i ndo neh-eye ta zəkaw aye ta mət tə dəretsətseh neh-eye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslyay ha gər a fakalaw ada a kule neh-eye bo tay aye tə ŋgar aye. Faya ta ŋgariye kule niye hay ta gura, siye hay ta bəre, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neh-eye na, tə ŋgatay a dərə bay, tə tsəne wuray kwa tsekweŋ bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslyatay ha gər huya. ²¹Ndo neh-eye dərmak nəteye faya ta kədfiye ndo hay huya. Ta gər ha mäge masuwayaŋ bay. Nəteye madaŋ eye hay ada ta mäge madama, nəteye faya ta kəliye. Nəteye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

Gawla i Mbəloom tə dərəwel wawa eye

10 Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəloom mekeleŋ eye, gədaŋ eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəloom. Peteked ŋgay nakə ka bo aye

na, pazlay. Kulay a lawara na gər ŋgay həndits. Da'ar ŋgay a wuzl dərə andza pat. Sik ŋgay hay andza dərneh i ako. ²Dərəwel wawa eye mə həlay ŋgay, mahəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ŋgay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³A wuda ta magala. Mawude ŋgay niye na, a ləv andza maŋgəreze i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəloom madzəga tasəla hərwi mambədaw faya.

⁴Na tsəne maləve i mbəloom niye na, həbe a seŋ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me mekeleŋ eye mə mbəloom, ndoweye a gwad: «Kā watsa wu nakə maləve i mbəloom a tsik aye bay. Bazlam neh-eye na, ndəray mə sər bay.»

⁵Gawla i Mbəloom niye a pa na sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəloom, ⁶a mbada ta məzele i Mbəloom, hərwi Mbəloom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərbəloom tə wu neh-eye mə dəma aye tebiye, kə ge məndzibəra tə wu neh-eye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neh-eye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəloom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayaŋna anəke.» ⁷A gwad sa: «Aza gawla i Mbəloom matasəla eye kə fa tolom ŋgay na, Mbəloom ma ndəviye ha wu ŋgay neh-eye maŋgaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neh-eye ta də ha bazlam ŋgay aye.»

⁸Ndo nakə a tsikenew me mə mbəloom aye, a gwedeŋew sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəloom nakə malətsa eye, sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye.»

⁹Na ye ka təv i gawla i Mbəloom niye, na həndzədf naha ka təv ŋgay, na gwaday: «Vələŋ dərəwel wawa eye niye.»

A gwedeŋ: «Zla, həpədf. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam

andza wum. Ane tuk na, ka sədfaka na a huđ na, ma təriye sərəkeke.»

¹⁰Tsa na, na zla dərəwel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəđ. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na sədfaka na a huđ na, a təra ɲgway sərəkeke.

¹¹Tsa na, tə gwedəɲ sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka dətay ha.»

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

11 Ma dəba eye na, tə vələɲ sakwal andza wu mələve wu nakə tə ləvawa ha aye. Tsa na, tə gwedəɲ: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ²Ane tuk na, kâ ləva na dalabəra eye nakə ma bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheye tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsədaɲɲa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka neɲ aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwe mədahaɲ, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwedə na, ta diye ha məhəne gwəzem temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴Nəteye na, dərizl i gərdaf ha sulo, tə zalatay *olive*, lalam hay sulo dərma. Nəteye kame i Bəy Maduweɲ nakə faya ma ləviye məndzibəra aye.†† ⁵Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ɲgwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweye abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niye hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niye, tsəved andaya mətəme bay.

⁶Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kâ pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada mâ təra bambaz. Ta sliye faya məvəlatay dərətsətseh a ndo i məndzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bəđ nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vərəm. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸Mədahaɲ tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kəd mə dəma Bəy Maduweɲ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹Mədahaɲ tay na, ndo hay ka məndzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahaɲ tay məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərəhiye ndo hay tâ la tay ha bay. ¹⁰Ma deyeteye a gər a ndo i məndzibəra hay haladzay hərwi ta kəd tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ɲgwasiye hərwi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dərətsətseh a ndo i məndzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfərə ɲgay a ndo neheye sulo aye hərwi ada tâ huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfərə ɲgay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ɲgatay aye na, ta dzədzar haladzay. ¹²Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənew mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadatay: «Tsalumaw kanaɲ a gəma.» Tsa na, pazlay a ɲgaha tay ha, tə tsal a

††11:4 Zəba mə Zakari 4.1-14.

mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³Kwayaŋŋa a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Gəma a ŋgəna kuro, nəte ŋgay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambaday a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴Andza niye, dəreṣətseh masulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəreṣətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ŋgay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvwaw mə mbəlom, tə gwad:

«Bəy Maduweŋ kway Mbəlom ta Kəriste ŋgay

ta pa mələve i bəy tay ka məndzibəra.

Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye ka təv məndze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷Tə gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye, nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sisəe hərwi gədaŋ yak, hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak,

ka da ha nəkar na, bəy.

¹⁸Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na, ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahaŋ hay kə slaw.

Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo i məsler yak neheye faya ta da ha bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye,

kwa a ndo neheye makətsa bo eye,

kwa a ndo neheye bagwar eye,

ka vəlateye a ndo neheye faya ta rəhak-eye ha gər eye tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha məndz-ibəra aye na,

ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a həndək mə mbəlom tuwaŋ. Zlaŋgatsa nakə dərewel i məbere dzam mə dəma aye na, andaya mə gay eye niye. Anəke na, kwa way kə ŋgatay. Mawutsədə hay ta wutsədə wut-sid wutsid. Mələve i mbəlom ka ŋgərəz, dala kə bəl ada ndzalala hay ta kutsaw haladzay.

Ŋgwas ta gədam bagwar eye

12 Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə mbəlom, a ge masuwayaŋ. Na ŋgatay a ŋgwas eye andaya, peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pat. Kiye mə huḍ i sik ŋgay. Peteked nakə a bar a gər aye na, wurzla hay kuro gər eye sulo, peteked ŋgay niye a bar a gər aye na, andza dzagwa i bəy. ²Ŋgwas eye niye na, ta wawa mə huḍ, faya ma wiye ada neŋg-eye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³Wu mekeləŋ eye a ge masuwayaŋ haladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa. Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza andza ako, a ndzəkit bo gədam. Gər ŋgay hay tasəla, hərikke hərikke tə dzagwa i bəy hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro. ⁴Wurzla neheye ka magərməbəlom aye, a ŋgəna ha təv mahkar. A zla diye nəte, a ŋgwad tay ha ta hutel ŋgay ada a kutsa tay ahaya ka dala. A lətse ka təv i ŋgwas niye faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye wawa niye ma həpədiye.

⁵Ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye. Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye gəma hay wal wal aye tebiye. A

wa na wawa niye na, tə zla na kwayanğa tə hway ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv mändze i bəy nğay. ⁶Ane tuk na, nğwas niye a hway a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə kuro kuro məkwa.

⁷Tsa na, tə ge vərəm mə mbəlom. Misel, gawla i Mbəlom, ta gawla nğay hay tə ge vərəm ta gədam. Gədam ta gawla nğay hay tə ge vərəm ta nəteye dərma. ⁸Ane tuk na, Misel ta gawla nğay hay tə sla fataya, ta həhar tay ha. Ta vələtay tsəved mändze mə mbəlom sa bay. ⁹Tə kala ahaya gədam niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, guram i dədə nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo i mändzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele nğay mekeleŋ eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya abəra mə mbəlom ka dala ta gawla nğay hay tebiye.

¹⁰Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha. A da ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye, bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka nğatakway a Kəriste nğay ka bəz ha gədan nğay hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawə fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbanğ a mbəda tay ahaya tə bambaz nğay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹²Hərwi niye mənğwese m̄a ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, nğwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəret-sətseh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,

dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha mändze nğay na, a zəkayaw tsekweŋ.»

¹³Gədam niye bagwar eye a zəba dəre ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka mahəhere nğwas niye a wa wawa hasləka eye. ¹⁴Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada m̄a tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

¹⁵Gədam niye a vənəhaw yam abəra mə hud haladzay andza dəlov, hərwi ada yam m̄a pay bəzay a nğwas niye ada m̄a zla na. ¹⁶Ane tuk na, dala ka dzəna na nğwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwəweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷Gədam a nğatay andza niye na, dərev a ndalay ka nğwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i nğwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

Wu i pesl hay

13 Tsa na, na nğatay a wu i pesl wu-ray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dərām hay faya kuro. Ka dərām neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. ²Wu i pesl niye na, a ndzəkit bo dəvar. Sik nğay hay andza sik dərleŋge. Bazlam nğay andza bazlam i zil. Gədam a vələy gədan nğay haladzay

a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka tøv mädze i bəy ɲgay.

³Na zəba ka wu i pesl niye, gər ɲgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ɲgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i mändzibəra hay andza masuwayaɲ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. ⁴Nət-eye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dər-mak hərwi nakə a vəlay gədaɲ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dər-mak, tə gwaf: «Gədaɲ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vərəm ta neɲgeye na, way? Ndəray andaya andza neɲgeye bay.»

⁵Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ⁶A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a tøv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dər-mak. ⁷Tə vəlay tsəved ka məge vərəm ka ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu dər-mak ada mâ ɲgwasa fataya. Tə vəlay gədaɲ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸Ndo i mändzibəra hay tebiye tə dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge mändzibəra zuk bay aye. Dərəwel nakay na, i Wawa i təbaɲ nakə tə kəd na ahəl niye aye.

⁹Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰Mbəlom a gwaf: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo məne dəre ɲgay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tə də Mbəlom kə gwaf: «Tâ kəd na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam

dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəɲbəɲ.

¹¹Ma dəba eye na, na ɲgatay a wu i pesl mekeleɲ eye a ndohwaw abəra ma bəd. Dəram ka gər ɲgay sulo andza wawa i təbaɲ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹²Gədaɲ ɲgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaɲ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoɲ a ndo i mändzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwafatay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ɲgay a paha aye.» ¹³Kə ge wu neheye a ge masuwayaɲ aye haladzay. Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka mändzibəra, ndo hay tebiye tə ɲgatay ¹⁴a vatay gər a ndo i mändzibəra hay hərwi tə vəlay tsəved ka məge wu neheye a ge masuwayaɲ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwafatay: «Gum kule hərwi mədəs-lay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaɲ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzəkit bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkədə ndo neheye tə kərah mədəs-lay ha gər aye. ¹⁶A gatay kutoɲ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutoɲ ka matəme ɲgodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷Ndo nakə ɲgodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya məsəkəme wu kəgəbay məsəməke ha wu bay. ɲgodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ɲgay.

¹⁸Ane tuk na, ndo hay tâ ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwədə mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a dā ha na,

ndo zezeñ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

**Dəmes nakə ndo
i Mbəlom hay ta giye aye**

14 Na zəba dərə sa na, na ŋgatay a Wawa i təbañ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoñ aye. Neñgeye ta nəteye, məzele ŋgay ta məzele i Mbəlom Bəba ŋgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ²Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ŋgatatay aye. Nəteye malətsa eye kame i təv mändze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfərə aye. Nəteye faya ta giye dəmes wedeye. Dəmes niye ndəray ma sliye faya məge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədatay ahaya abəra ka mändzibəra aye dekdək tsa. ⁴Nəteye na, tsədəñña mənese kwa tsekweñ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i təbañ ma diye kwa a ŋgay na, tə paway bəzay. Mə walañ i ndo i mändzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwı ada t̄a t̄əra i ŋgay ada i Wawa i təbañ. ⁵Ta raw me dāda bay, mənese andaya fataya kwa tsekweñ bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neñged faya ma tsəviye ka magərm-bəlom. Faya ma deyeweye mədə ha Labara ŋgwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma dātay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay tebiye,

a ndo neheye tə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadātay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambadumay, hərwı həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər. Maa ge magərm-bəlom ta dala ada ta yam hay na, neñgeye.»

⁸Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedək ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ŋgay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta təma ŋgodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰Mbəlom ma gateye dərətsətseh. Gəse tay na, Mbəlom ma rahateye ha tə dərətsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuyə a təma wafafa andza asana. Ta siye dərətsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada kame i Wawa i təbañ. ¹¹Geñgis i ako nakə faya ma gateye dərətsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye tə dəslay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta təma ŋgodgor ŋgay ka bo tay. Ta hutıye mazəzıkw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvad, ta siye dərətsətseh.»

¹²Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedəñ: «Dazlay a məwetse anəke, do ha kame kame ndo neheye tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ aye ada neheye tə mət ma məpe mədzal gər ka

Bəy Maduweŋ aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ŋgama.»

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, tā zəzukuw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

**Wu nakə ma ta ndzatay a
gər a ndo hay ahəl
nakə məndzibəra ma ndəviye**

¹⁴Na zəba dəre sa na, na ŋgatay a pazlay kwedek kwedek. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndzəkit bo ndo zezeŋ. Dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye məgər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵Gawla i Mbəlom mekeleŋ eye a yaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwadəy a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶Tsa na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka məndzibəra aye tebiye.

**Mbəlom ma ta gateye
dəretsətseh a ndo i sewed hay**

¹⁷Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged mə mbəlom. A yaw abəra mə gay i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərmak.

¹⁸Gawla i Mbəlom neŋged a yaw abəra ka təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Neŋgeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ŋgay aye ta magala, a gwadəy: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka məndzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A

həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi maditse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a da ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərəŋ ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta ditsiye na, maa ŋgəzaw abəra mə dəma na, bambaz düh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilomiter temerre mahkar. Tadə pəles m̄a lətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dəkdek.

**Gawla i Mbəlom hay tasəla
tə dəretsətseh hay tasəla**

15Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ mə mbəlom. A geŋ hərbabəkka. Na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

²Tsa na, na ŋgatay a wu eye andza bəlay a wuzl dəre andza malam, ako mə dəma dərmak. Na ŋgatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nəteye ta dəslyay ha gər a kule ŋgay təbey aye. Nəteye ta kərah matəme ŋgodgor i məpesle wu i məzele ŋgay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nəteye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nəteye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vəlatay aye mə həlay. ³Nəteye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbaŋ. Tə gwadəawa:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom, nəkar gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye, məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye, wu neheye faya ka giye na, mənese kwa tsekweŋ andaya mə dəma bay ada nəkar na, ndo i dedek.

⁴Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy Maduweŋ.

Ndəray ma kərahiye mazambadaka bay. Ndo nakə tsədaŋŋa eye na, nəkar nəte ŋgweŋ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweje kame yak

ta dəsłakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta ŋgatay a wu nakə faya ka giye na,

mənese kwa tsekweŋ mə dəma bay.»

⁵Ma dəba eye, na zəba dəre na, na ŋgatay naha a madzawadzawa i mədəsłay ha gər a Mbəlom mə mbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa, gay nakə ta kərew tə peteked, ndo hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dəma aye andaya mə dəma.

⁶Na ŋgatatay naha a gawla i Mbəlom hay tasəla kwa way tə dərətsətseh nəte nəte mə həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. Ka bo tay na, peteked lele eye a dəv herre niye. Nəteye na, məbara bo eye mə dərev ta gura. ⁷Wu nəte mə walaŋ i wu neh-eye fad ta məsəfəre aye na, a ye naha a vəlatay gəse neheye tə vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, kwa way nəte nəte. Gəse neheye tasəla aye maraha eye ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye aye. ⁸Geŋgis a tsalaw, a rah a gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. Geŋgis niye a yaw na, hərwi məzlaβ i Mbəlom ada hərwi ŋgay. Ndəray kwa nəte kə sla faya məfələkwe a gay bay hus dərətsətseh neheye tasəla mə həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta ndəviye təday.

Dərətsətseh hay tasəla ma gəse

16 Ma dəba eye na, na tsəne mət-sike me a tsənew abəra mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom niye ŋgələkəka ta magala, a gwadətay a gawla i Mbəlom hay tasəla: «Dum naha kutsum ha mevel i Mbəlom neheye

maraha eye ma gəse ka məndzibəra aye. Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

²Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka məndzibəra. A kuts ka dala kwayaŋŋa na, mbəlak neheye lele bay wene wene aye ada a wur haladzay aye a zəba ka ndo neheye ŋgodgor i wu i pesl andaya fataya ada tə dəsławay ha gər a kule aye.

³Gawla i Mbəlom masulo eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a bəlay. Yam niye a təra andza bambaz i mədahaŋ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra bambaz dərmak. ⁵Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

«Tsədaŋŋa na, nəkar nəte ŋgweŋ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta tsəved eye.

⁶Ndo neheye ta kəd ndo məde ha bazlam yak hay

ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada tə sa andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedek Bəy Maduweŋ,

nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedek.

Ka giye sariya a ndo hay na,

huya ta tsəved eye.»

⁸Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada mə fəka ndo hay.

⁹Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambaday a Mbəlom bay. Tə

tsalay ka gər düh hərwi maa sləraw fayata dəretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvəŋ tekəfəgəm a ge ma təv mələve bəy ŋgay. Ndo hay fayata həpədiye zler haladzay hərwi fayata siye dəretsətseh. ¹¹Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye fayata tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə fayata siye aye.

¹²Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweye abəra mə bəzay ta hutiyet səved mətese mata ge vərəm. ¹³Tsa na, na ŋgatay a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

¹⁴Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge vərəm ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə ma bəziye ha gədaŋ ŋgay aye.

¹⁵Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ŋgay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tsezlezleŋne hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy mā gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hayatay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ŋgay aye a magəmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ŋgay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸Kwayaŋŋa mawutsede i Mbəlom a wutsede, mbəlom a ləv ŋgwezləts. Dala a bəl dzekif dzekif. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dəfa andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹Dala a ta ka bo bəra ndzadəfa, gəma bagwar eye a ŋgəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərma. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwad: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹Ndzalala bagwar eye hay habəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi fayata siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

Bazlam i ŋgwas nakə a gawa madama aye

17 Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedəŋ: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ŋgwas nakə a dəzləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. ŋgwas məge madama niye a dəna, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ²Bəy i məndzibəra hay ta ge mezeleme ta neŋgeye ada ndo i məndzibəra hay ta sa guzom ŋgay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərma.»

³Tsa na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ŋgatay a ŋgwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ŋgay hay tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ŋgay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleyə ka gər a Mbəlom. ⁴Ŋgwas niye na, pe-tekef ka bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawa, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ŋgay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵Ta watsa məzele ka da'ar ŋgay. Məzele ŋgay niye a da wu maŋgaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, neŋgeye maya i ŋgwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ŋgwalak eye bay ka məndzibəra aye.»

⁶Na zəba faya na, ŋgwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəf tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ, ada ŋgwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ŋgatay andza niye na, a geŋ hərbaabəkka. ⁷Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ: «A gaka hərbaabəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dəkeye ha wu nakə maŋgaha eye ka ŋgwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dəram hay kuro. ⁸Wu i pesl niye ka ŋgatay kurre na, neŋgeye andaya tə dəre. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abəra ma bəf nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a dərewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a

dərewel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə dərewel bay aye ta ŋgatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərbaabəkka hərwi a ndzawa neŋgeye na, andaya, anəke na, neŋgeye andaya sa bay ada pat mekeleŋ eye na, ma maweye mba.»

⁹A gwedeŋ sa: «Ndo hay tā huta met-sehe hərwi mətsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a da ha mahəmba hay tasəla nakə ŋgwas niye mandza eye faya aye dərmak. A da ha bəy hay tasəla. ¹⁰Mə walaŋ tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndəv. Neŋged nəte na, neŋgeye andaya faya ma ləviye bəy ŋgay. Matasəla eye na, həlay ŋgay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ŋgay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweŋ tsa. ¹¹Wu i pesl nakə ahəl niye neŋgeye tə dəre aye ada anəke neŋgeye andaya tə dəre sa bay na, neŋgeye na, matsamahkar i bəy. Neŋgeye mə walaŋ i bəy neheye tasəla aye dərmak. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kədiye na hele hele.

¹²«Dəram neheye kuro ka ŋgatay aye na, a da ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma vəlateye gədaŋ hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye mələve bəy bəre nəte. ¹³Bəy neheye kuro aye mədzal gər tay na, nəte. Ta geye məsler a wu i pesl ta gadaŋ tay pe-teh hərwi ada mə ləva bəy ŋgay. ¹⁴Ta giye vərəm ta Wawa i təbaŋ. Wawa i təbaŋ ma sliye fataya hərwi neŋgeye na, Bəy Maduweŋ ka gər i bəy Maduweŋ hay. Neŋgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ŋgay hay faya ta pay bəzay na, tə dərev tay peteh. Neŋgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ŋgwasiye fataya tə neŋgeye.»

¹⁵Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa: «Magayam nakə ka ŋgatay ŋgwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza haladzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray

waray aye. ¹⁶Dəram neheye kuro ka ngatay aye ta wu i pesl niye dərmak, ta neye dəre a ngwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abəra mə həlay i ngwas niye hərwi ada mâ ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdək hurdək. ¹⁷Bəy neheye kuro mədzal gər tay nətə aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mâ ləva bəy ngay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada tã ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ngay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mâ ge bo. ¹⁸Ngwas nakə ka ngatay aye na, bagwar i gəma nakə ma ləviye bəy i məndzibəra hay tebiye.»

Gəma i Babilon ka mbəzl

18 Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom nənğed sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədañ ngay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ngay nakə a dəv aye na, a dəv dzaydzay ka məndzibəra. ²A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka təra təv məndze i məsəfəre neh-eye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nətəye mandza eye mə dəma. [¶] ³Babilon ka mbəzl hərwi kə vələy ha bo ka məge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ngay ada bəy hay ka məndzibəra ta ge mezeleme ta nənğeye. Ndo i tsakala hay ka məndzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴Na tsəne mətsike me mekeleñ eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walañ tay
bəna ka tələkum həlay a mənese
ka ta sumeye dərətsətseh andza nətəye
dərmak.

⁵Dumara abəra mə walañ tay
hərwi mənese tay a pasla bo bay
haladzay
ada Mbəlom kə mətsa ha gər bay.

⁶Gumatay dərətsətseh andza nakə nət-eye tə gatay a ndo hay aye.
Wu nakə tə gatay a ndo hay aye na, gu-matay mâ ze niye.

Tadə nətəye tə vələy guzom a ndo gəse nətə na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷Gumatay dərətsətseh haladzay hərwi
ada dərəv mâ ndalatay.

Tə gwad nətəye gədañ eye hay haladzay
ada tə ndayawa wu mənday lele.

Tə gwadañ a gər tay sa na, nətəye bəy
bagwar eye hay.

Tə gwad gəma tay na, ma giye dərətsət-seh
andza madakway i ngwas təbey,
dada mədahañ ma ndzateye a gər təbey.

⁸Hərwi niye, dərətsətseh ma deyeweye
fataya na, ka nətə eye.

Dəvats, mədahañ ada mändərzlañ ta
deyeweye a gəma tay pat eye nətə
hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom nənğeye
Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, nənğeye.

⁹«Ahəl nakə bəy hay ka məndzibəra,
neheye tə gawa mezeleme ta gəma niye
ta gənğis i ako nakə faya ma təmiye
gəma niye na, ta tuwiye haladzay, ta
giye dəmes i mədahañ hərwi ahəl niye
nətəye mandza eye ma wiya. ¹⁰Ta diye,
ta lətsiye dərəñ hərwi zluwer ma gateye
tə dərətsətseh niye. Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə
gədañ yak a gawa andaya aye,
ka mbəzl hele hele bəre nətə na, kəkay?”

[¶]18:2 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka mändzibəra ta tuwiye ada ta giye dəmes i mədəhañ dərmaç hərwi gəma nakə a təma aye, ndəray kwa nəte andaya mə dəma sa bay. Ndəray andaya masəkəme wu i tsakala tay bay? ¹² Wu niye hay na, gura ta bəre, kwar lele eye hay wal wal, ada peteked ndozza eye, peteked ɲgwalak eye hay wal wal. Wu neheye ndo i tsakala hay ta səkəmawa ha aye na, dərizl i gərdaf neheye lele haladzay ada tə wu neheye ta lambad tə zler i bəgəne aye ada ta mayako lele eye hay. Ta lambad ta bəre, tə kwar. ¹³ Ndo niye hay ta səkəmawa ha mal nakə a ze huñña aye wal wal dərmaç ada ta slambah neheye a ze lele aye. Ta səkəmawa ha guzom ada mal, bəle ada gufa, sla hay, təbañ hay, pəles hay, muta i pəles hay ada beke hay andza məgwede ndo zezey hay. Ane tuk na, ndəray andaya masəkəme fataya abəra wu niye hay sa bay.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: “Wu neheye a yawakum a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.” ¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə masəkəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dərəñ tə gəma niye. Zluwer a gatay tə dərətsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes i mədəhañ. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Neñgeye a ndzawa na, andza ɲgwas nakə a pa ka bo peteked ndozza aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa düh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalalañ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalalañ i yam ada ta ndo neheye tebiye nəteye mə kwalalañ i yam aye, ti ye tə lətse

dərəñ. ¹⁸ Ta zəba dərə, tə ɲgatay a geñgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakay bagwar eye bay.” ¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədəhañ, tə kuts bətekewə a gər dəsliç dəsliç. Ta wuda, tə gwad: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anañ gəma nakə ndo neheye ta kwalalañ i yam aye ta huta zlele na, mə həlay ɲgay. Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye ɲgwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i maslañ i Yesu hay ada nəkurom ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ɲgwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədañ eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dāda ta ɲgateye sa bay. ²² Ndo hay ta tsəniye dāda mədze gandzaval ma Babilon, məge dəmes, məfe fagam, məfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekweñ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembede wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləvawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay. ²³ Lalam kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka mändzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa məñgay ta madañ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye. ²⁴ Mbəlom a ɲgatay a bambaz i ndo məde ha bazlam ɲgay hay, ada a bambaz i ndo ɲgay hay. Bambaz i ndo neheye ka mändzibəra tebiye tə kəd tay ha aye na, ka gər tay.»

19 Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. Tə gwad:

«Hələluya! Zambadumay a Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay na, neŋgeye.

Neŋgeye məzlaḅ eye, neŋgeye gədaŋ eye a ze kwa mey.

² Neŋgeye na, ndo i dedək,

a ge sariya ŋgay a ndo hay na, ta dedək.

Kə gəs na maya i ŋgwas neheye tə gawa madama aye.

Ŋgwas niye na, kə nas tay ha ndo hay ka məndzibəra tebiye tə wu neheye lele bay aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh a ŋgwas niye

hərwi nakə a kəḅ ndo i məsler ŋgay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geŋgis nakə a tsalaw abəra ma gəma niye aye na,

ma ndəviye bay, ma tsalaweye huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro kuro sulo gər eye faḅ ada wu neheye faḅ aye ta dəkw gurmets kame i təv məndze niye Mbəlom mandza eye faya aye ada tə dəslay ha gər, tə gwad: «Hələluya! Nəkar Mbəlom bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv məndze i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,

nəkurom ndo məge məsler ŋgay hay,

nəkurom neheye ka rəhumay ha gər ta dedək,

kwa wawa hay kwa bagwar hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me neŋged a tsənew sa andza ndo hay haladzay mbərzəzza faya ta tsikiye me. A tsənew sa na, andza mazaw bagwar eye nakə a vaw ka mahəmba aye. A tsənew andza maləve i mbəlom bagwar eye dərmak.

Neŋ faya na piye faya zləm na, mətsike me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye

hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, gədaŋ eye.

Maa ləva wu hay tebiye na, neŋgeye.

⁷ Ŋgwasakwa, dərev kway mâ ge laŋlaŋ lele.

Zambadakway hərwi həlay eye kə slaw.

Wawa i təbaŋ ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy, faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo peteked nakə tsədaŋŋa,

ndəlub kwa tsekweŋ andaya faya bay aye,

ada nakə a dəv haladzay pəzləḅ pəzləḅ aye.

Ŋgwalak ŋgwalak i peteked niye a ḅa ha na,

wu neheye ŋgwalak eye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbəlom eye andaya a gwedeŋ: «Watsa a dərewel na, məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye tə zalatay

a magurlom i məzle dahəlay i Wawa i təbaŋ aye.» Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa na: «Bazlam neheye anaŋ aye na, dedək. A yaw na, abəra mə bazlam i Mbəlom.»

¹⁰ Na tsəne andza niye na, na dəkw gurmets kame ŋgay hərwi məḅəslay ha gər, ane tuk na, a gwedeŋ: «Kā ge andza niye bay. Neŋ dərmak na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye tə pa mədzal gər tay ka bazlam i Yesu nakə a ḅa ha aye. Dəslay ha gər ḅuh na, a Mbəlom.»

Maa vəlatay gədaŋ a ndo i maslaŋ i Mbəlom na, bazlam nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay magərbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa. Pəles herre eye malətsa eye mə ḅəma ada ndoweye andaya mandza

eye faya tıñña, tə zalay na, ndo i dedek ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedek. ¹²Dəre ngay a dəv andza dərneh i ako. Kə pa dzagwa i bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, neŋgeye nəte. ¹³Kələmedze ngay nakə ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Məzele ngay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pələs herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekweŋ ndəluḅ faya bay dərma. ¹⁵Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam ngay. Ta maslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam ngay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaŋ eye ka gər tay. Ma mbərasliye tay ha mbərasl mbərasl andza hohway neheye ta mbəraslaway tay ha hərwi maditsaw abəra mə dəma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶Ta watsa məzele ngay ka peteked ngay ada ka gwas ngay. Tə watsa na, tə gwad: «Neŋgeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay tebiye.»

¹⁷Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom neŋged malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyeŋ neheye faya ta tsəviye ta magərmbəlom aye, a gwadətay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸Dumara həpədum slo i mədahaŋ i bəy hay, həpədum slo i mədahaŋ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpədum slo i pələs hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay. Sidzew tay hay tə haya gər hərwi məge vəram ta

ndo nakə a tsal ka pələs herre eye ada ta sidzew ngay hay. ²⁰Ahəl nakə ta dzalay a vəram aye na, ndo niye tə sidzew ngay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, azlakwa neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayaŋ kame i wu i pesl na, neŋgeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dərə. Ako niye a təma na, andza dəlov a təma andza gufa i wur i kudamasara. ²¹Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pələs aye a kəd tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ngay aye. Diyeŋ hay tebiye, tə yaw tə nda mədahaŋ tay, tə rah.

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

20 Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kələ mahəndəke abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye mə həlay ngay. Tsallaw bagwar eye a mba haladzay mə həlay ngay dərma. ²A ye naha, a gəs gədam. Gədam niye na, dədə, andza məgwədə Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gəs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem. ³Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəd nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kələ madərəzle hərwi ada m̄a vatay gər a ndo hay ka məndzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekweŋ tsa.

⁴Ma dəba eye na, na ngatay a təv məndze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vələtay gədaŋ ka mə-

gatay sariya a ndo hay. Na ngatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmak. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dedədə hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, tə dəslay ha gər a wu i pesl niye bay, tə dəslay ha gər a kule ngay bay, ngodgor ngay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ngatay na, nəteye tə dəre. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵Niye na, tə lah mələtsew abəra ma mədahaŋ aye. Siye i ndo hay na, tə lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶Məngwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, tə gəriye ahaya abəra ma bədf. ⁸Kə ndohwaw abəra ma bədf na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.^{§§} Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada t̄a ge vərəm ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyer nakə mə magayam aye. ⁹Na ngatay na, tə ndohwaw tsidf tsidf ti ye kwa a ngay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu andza məgwede gəma nakə Mbəlom a wuɗa haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed təlmed. ¹⁰Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudə-

masara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə ɓa tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dərətsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹Ma dəba eye na, na ngatay a təv mändze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Məndzibəra ta magərmbəlom tə dze abəra kame ngay, ta ngatateye sa bay. ¹²Tsa na, na ngatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv mändze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərəwel hay. Ta həndək dərəwel mekeleŋ eye dərmak. Neŋgeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedək aye. Ma dəba eye ta həndək dərəwel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərəwel niye hay aye. ¹³Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədəhaŋ neheye ma bədf ma təv mändze i mədahaŋ hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴Tsa na, tə kal ha məməte ta təv mändze i mədahaŋ hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətiye mə dəma masulo aye. ¹⁵Tadə ndoweye məzele ngay andaya mə dərəwel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərmak.

Magərmbəlom wedeye ta mändzibəra wedeye

21 Ma dəba eye na, na ngatay a magərmbəlom wedeye ta mändzibəra wedeye. Magərmbəlom makurre

§§20:8 Zəba mə Ezekiyel 38-39.

eye ta mändzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ²Na ɲgatay naha a gəma tsədaɲɲa eye, gəma niye na, Zerozelem wedeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv mändze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ɲgay a walaɲ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ɲgay hay. Neɲgeye Mbəlom nəte ɲgweɲ ma ndziye tə nəteye. ⁴Ma takadiye na yam dəre tay. Ta mətiye sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedeye hay.» Tsa na, a gwedeɲ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedek, makəraw me kwa tsekweɲ andaya mə dəma bay.»

⁶A gwedeɲ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neɲ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ gwa. Neɲ makurre i wu hay tebiye ada neɲ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam niye a ɲgəzaw ma bədiyem. Yam niye na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷Ndo nakə kə ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ɲgay, neɲgeye ma təriye wawa ga. ⁸Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərev tay lele bay aye, ndo məkədə gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madaɲ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye dɯh ta diye na, a dəlöv i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedeye

⁹Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Neɲgeye nəte mə walaɲ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dəretsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedeɲ: «Dara, na dək-eye ka dahəlay nakə Wawa i təbaɲ ma zliye aye.» ¹⁰Tsa na, Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a yaw ka gər ga ada kwayaɲɲa gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A deɲ ka Zerozelem gəma tsədaɲɲa eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərməbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹Gəma niye na, a dəv dza-ydzay andza kwar lele eye, a wuzl dəre andza malam. Maa wuzl dəre niye na, məzlaβ i Mbəlom. ¹²Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye mədəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərmak. Tə ge faya məged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka məged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka məged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i Is-rayel hay. ¹³Gəma niye na, hawal fad. Ka hawal niye hay fad aye na, məged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədədə ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴Tə pa mədok i zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niye hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslaɲ i Wawa i təbaɲ kuro gər eye sulo.

¹⁵Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikeɲeye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, məged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶Hawal i gəma niye fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ɲgay niye. Zəbol ɲgay eye na, gwezem kuro gər eye sulo. Zlabatam ɲgay eye

tə solololo ngay eye andza niye dərmak. ¹⁷Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo ngay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləvawa wu aye. ¹⁸Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspe* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dərə a tsara ha andza malam. ¹⁹Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspe*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisopəras*, makuro gər eye nəte tə zalay *hisinte*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹Wu i maged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dərə a tsara ha aye.

²²Na ngatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbaŋ nəteye wu tay ma təv maduwule me. ²³Na zəba dərə na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbaŋ neŋgeye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhaliye ma təv dzaydzay ngay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵Maged i gəma niye ma ndziye na, tuwaŋŋa hwa-pat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dədə bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərəv tay man-

asa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərmak. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel i Wawa i təbaŋ aye. Maa huta sifa dedək eye na, nəteye.

22 Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a deŋ ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dərə andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. ²A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə nd-zohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slambah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. Ndo ngay hay ta dəsliye ha gər. ⁴Nəteye na, ta ngateye a dərə ngay, ta watsiye məzele ngay ka da'ar tay. ⁵Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bo ngay eye ma dəvəteye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedeŋ: «Bazlam neheye na, dedək, maraw me andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay. Bəy Maduweŋ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ngay a ndo mədə ha bazlam ngay hay hərwi ada tə də ha bazlam ngay. A sləraw gawla ngay hərwi ada mə yaw mə dətay ha a ndo i məsler ngay hay wu nakə mazlambar ma deyeweye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye faya ta rəhay ha

gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neḡ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ḡgatatay tə dərə ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ḡgatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeḡ ha aye hərwi mədəslay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedeḡ: «Kā ge andza niye bay. Neḡ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərəwel nakay aye. Kā dəslay ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedeḡ sa: «Mbəlom kə dfa ha wu nakə ka watsa a dərəwel nakay aye. Ka ḡgaha na bazlam neheye bay, dətay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Neḡ faya na gwadateye a ndo neheye ta wudfa wu nakə lele bay aye. Tadə a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye dərəv kurom manasa eye, tadə a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, mâ ge lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, mâ pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹² Ma dəba aye na, Yesu a gwedeḡ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada nâ vəl kwa a way merəbe i məsler ḡgay. ¹³ Maa dazlay a wu tebiye na, neḡ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neḡ gwa. Neḡ makurre i wu hay tebiye ada neḡ mandəve i wu hay tebiye

¹⁴ «Məḡgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədəḡḡa eye. Nəteye ta hutiiye tsəved məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiiye tsəved mände hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ¹⁵ Ndo neheye ta təra andza kəra aye ada madaḡ hay ta

ndo neheye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkədə gər i ndo hay dərmaḡ ada ta ndo neheye tə dəsławay ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəławay ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye dāda a gəma niye bay.

¹⁶ «Neḡ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada mâ ye, mâ dākum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Neḡ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Neḡ na, bamta i dərə mətsədə nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

¹⁷ Məsəfəre Tsədəḡḡa eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a satay məse aye.

Mandəve i bazlam

¹⁸ Neḡ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərəwel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərəwel nakay aye na, Mbəlom ma səkahəye ha dərətsətseh nakə ka dzaḡḡum mə dərəwel nakay aye. ¹⁹ Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma həliye hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ḡgay. Ma hutiiye təv ma gəma i Mbəlom bay. Ba dərəwel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedək aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweḡ ga Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweḡ kway mâ pa fakuma ḡgama tebiye.